

BETTY MAHMOODY
WILLIAM ŞI MARILYN HOFFER

RĂPIŢI

Coperta IV

La şaisprezece ani, Patsy crede că îşi găseşte fericirea în braţele lui Chaïm Yarden, tânăr soldat israelian de origine yemenită. Părăseşte totul pentru a-l însoţi la Tel Aviv.

La douăzeci şi doi de ani, devenită mamă a trei copii, îşi dă seama că este prizoniera unui bărbat violent şi cu un caracter necontrolabil. Umilită, bătută, reuşeşte totuşi să se elibereze. Ca urmare, el jură să-i „distrugă viaţa”. Şi aproape că izbuteşte. La 11 decembrie 1986 îi răpeşte pe cei trei copii ai lor.

Până să-şi regăsească fiul şi cele două fiice, în Statele Unite, Patsy va trebui să îndure şase ani de suferinţe şi de lacrimi şi o interminabilă urmărire prin întreaga lume.

Mă îndrept singură spre parc. O nouă sâmbătă, un nou Sabat în Stanford Hill. Este vară, ziua este pe sfârşite, dar căldura persistă. Parcul este aproape pustiu. Zăresc în depărtare un grup de şase sau şapte fetiţe. Le depăşesc cu câţiva paşi apoi, brusc, trupul meu reacţionează. Mă străbate un fior, inima îmi bate cu putere, mă cuprinde ameţeala, de parcă un pumn m-ar fi izbit în plină faţă.

Moriah? *Oare privirea mi s-a întâlnit cu cea a lui Moriah*? Beată de emoţie, înaintez încet, ca să nu-i sperii pe copii, înaintez, înaintez, apoi, în cel mai firesc mod posibil fac o întoarcere în loc, asemenea unei persoane care se plimbă fără o ţintă anume, dar în realitate sunt moartă de spaimă. Când a dispărut, Moriah avea patru ani. Acum are şase. Pentru a-i cerceta faţa fără ostentaţie, trebuie să mă apropii de acest copil la mai puţin de doi metri. Fetiţa se află în mijlocul grupului.

BETTY MAHMOODY
WILLIAM ŞI MARILYN HOFFER
autorii celebrelor romane NUMAI CU FIICA MEA
Şi
DIN DRAGOSTE PENTRU UN COPIL…
Revin în actualitate cu povestea lui PATSY HEYMANS
EDITURA ELIS, BUCUREŞTI
În

Coperta: Răzvan Aurel Pavel

Descrierea CIP a Bibliotecii Naţionale a României MAHMOODY, BETTY
Răpiţi! / Betty Mahmoody, William şi Marilyn Hoffer.
— Bucureşti: Elis, 2004 ISBN 973 – 7801 – 05 – 9
I. Hoffer, William
II. Hoffer, Marilyn
ISBN 979 – 7801 – 05 – 9

CUVÂNT ÎNAINTE

În 1986, când m-am înapoiat în sfârşit în patrie, împreună cu fiica mea Mahtob, nu aveam nicio cunoştinţă despre problema răpirii copiilor de către propriii lor părinţi. Îmi închipuiam că tot ce mi se întâmplase mie era un caz unic. Şi eram foarte departe de a bănui că „Niciodată fără fiica mea” – acea frază pe care i-o strigasem soţului meu – era strigătul de revoltă al atâtor femei din întreaga lume.

Patsy Heymans a fost una dintre acestea. Era tânără, îndrăgostită, încrezătoare, iubea cu înfocare ţara în care soţul ei o dusese să trăiască: Israel. Şi, dintr-odată, totul s-a răsturnat: seducătorul a devenit un torţionar, ţara – o închisoare, libertatea de a gândi sau de a acţiona – o iluzie pierdută.

Viaţa lui Chaïm şi a lui Patsy nu mai era decât o confruntare crudă între două fiinţe, una dintre ele voind s-o domine pe cealaltă, făcându-şi-o sclavă. Când sclava s-a răzvrătit, când a vrut să fugă şi să-şi scape copiii de sub influenţa unui tată devenit paranoic, acesta a urmărit-o, a hărţuit-o şi a ameninţat-o, ajungând să conceapă singura răzbunare de a cărei eficacitate era convins: aceea de a-i răpi pe cei trei copii ai lor şi de a dispărea împreună cu ei. Din partea lui Chaïm nu era Vorba de iubire părintească şi nici de dorinţa de a-şi creşte el însuşi copiii, ci numai de răzbunarea ale cărei victime erau Marina, Simon şi Moriah.

Patsy Heymans nu a dezarmat niciodată, cu toate că această mamă tânără şi fragilă a trecut prin cea mai cumplită încercare. Căci ceea ce înduri, zi de zi, când ţi se răpeşte cel mai de preţ bun de pe faţa pământului – copilul tău – constituie o suferinţă animalică. Această suferinţă a fost trăită de Patsy vreme de şase ani. Nu ştia absolut nimic despre soarta copiilor ei. După arestarea soţului său, a înţeles că ei se aflau încă în viaţă, undeva, în lume, în

mâinile unor persoane necunoscute.

Fuseseră smulşi de lângă ea nu numai de către tatăl lor, ci şi de o sectă religioasă integralistă, cu sediul în Statele Unite, care nu se temuse să-i ofere răpitorului ajutor financiar şi logistic. Sfidând legile, secta şi-a însuşit copiii cu scopul de a-i „apăra” de lumea exterioară, considerată impură, i-a încătuşat în doctrina sufocantă, distrugătoare a independenţei de gândire, şi le-a tăiat toate legăturile cu familia lor.

Prea mulţi sunt în lume oamenii care, în numele religiei, a unor convingeri înguste şi al nu ştiu cărui fundamentalism ar vrea să-şi transforme copiii în fiinţe fanatice. Marina, Simon şi Moriah, lipsiţi de dragostea mamei lor, nu aveau nicio şansă să scape de acest obscurantism. Însă în asemenea situaţii de răpire, religia reprezintă mai degrabă un pretext. A te sprijini pe o sectă constituie un mijloc de a obţine un ajutor, de a scăpa mai lesne de urmăriri şi, totodată, de a-ţi asigura aliaţi, convingând diverse persoane să acţioneze spre binele copiilor, în numele religiei. După şase ani de lupte, Patsy a trebuit să-şi reînveţe copiii să trăiască normal: să frecventeze o şcoală normală, să vorbească, să gândească şi să iubească fără teamă şi fără constrângere.

La data de 11 decembrie 1986, când au fost răpiţi copiii lui Patsy Heymans, ei aveau şase, patru şi trei ani. Începând din ziua aceea, Patsy a străbătut lumea în căutarea lor, a traversat Atlanticul de zeci de ori, nemaitrăind decât pentru a-i regăsi, cheltuindu-şi forţele în descoperirea celui mai mic indiciu, suportând şantajul, tortura morală şi presiunile, ajungând până la limita forţelor ei psihologice. Dar a rezistat.

Instinctul matern al lui Patsy, mai puternic decât toate obstacolele, a răsturnat realmente munţii şi mi-a stârnit admiraţia, mie ca şi celor care au avut de-a face cu ea.

Familia lui Patsy a susţinut-o în mod activ şi i-a acordat sprijin financiar. Fără ajutorul familiei, ea n-ar fi reuşit să dărâme zidurile, să înfrângă legile, să convingă F.B.I.-ul, să lupte împotriva forţei invizibile care voia să-i transforme pe Marina, Simon şi Moriah în nişte fiinţe lipsite pentru totdeauna de libertate fizică şi intelectuală.

Rezistenţa şi curajul acestor trei copii, capacitatea lor de recuperare sunt şi ele demne de toată admiraţia. Ei nu vor uita niciodată ziua în care Patsy a deschis cu timiditate uşa unui birou din New York al F.B.I.-ului, spunându-le: „Sunt mama voastră”.

Ea era copilăria lor pierdută, dragostea care nu-i părăsise niciodată. Le întindea braţele, dar ei nu îndrăzneau să se avânte spre ea.

În decursul îndelungatei lor despărţiri, se încercase – dar fără succes – să li se inoculeze credinţa că mama lor a murit. Dar Patsy Heymans nu a acceptat să-şi abandoneze copiii într-o lume lipsită de dragostea ei.

Povestea lui Patsy, a Marinei, a lui Simon şi a lui Moriah este ca o lumină în întunecata listă a copiilor răpiţi.

Betty MAHMOODY

Michigan, Iulie 1995.

ATENŢIE!

Cele scrise aici sunt o poveste adevărată. Personajele şi întâmplările din această istorisire sunt reale. Însă, în mod voit, identitatea unor persoane n-a fost dezvăluită pentru a le apăra, împreună cu familiile lor, împotriva unor eventuale discriminări. Este vorba de Samuel Katz, prieten din Tel Aviv al tatălui meu; Rachel, prietena mea din Israel; „Ducesa”, agentul secret Nechemia; Sarah, mamă într-o familie hasidică[1], ai cărei nouă copii au fost răpiţi, şi

1 Hasidic. adjectiv derivat de la substantivul ebraic hasid pios, care

Abraham, „Iuda”, „Ecou” şi „Samariteanul”, informatorii.

În decursul întâmplărilor relatate în această carte, am fost deseori acuzată de antisemitism. Nu sufăr de această boală a sufletului. Am trăit un conflict personal cu un om de origine ebraică şi cu câţiva dintre „fraţii” lui. Prin lupta mea nu mă împotriveam decât lor, nicidecum unei religii sau unui popor. Cei care m-au acuzat de antisemitism sunt duşmanii mei personali. Probabil li s-a părut tentant să se folosească de acest argument viclean pentru a-şi justifica acţiunile criminale.

Eu respect felul de a gândi al fiecăruia, sperând ca al meu să fie respectat.

Mă încred în judecata lui Dumnezeu!

Patsy Heymans

---

defineşte un membru al unei secte evreieşti, înfiinţate în secolul al XVIII-lea. (n.t.)

PROLOG

De-atâtea ori am revăzut în minte acea dimineaţă care începuse la fel ca toate celelalte!

— Simon, trezeşte-te! E vremea să te scoli!

Îi era mai greu decât fetelor să se scoale dimineaţa; privirea lui adormită exprima cât de mult dorea să-şi afunde iar capul în pernă.

— Grăbeşte-te, Simon! Marina a şi început să se îmbrace…

Sora lui îşi îmbrăcă uniforma albastră a şcolii: bluză albă cu fustă şi pulover bleumarin. Împlinise *în octombrie* şapte ani şi se descurca singură. M-am dus să o trezesc şi s-o îmbrac pe Moriah, continuând să repet, ca-n fiecare dimineaţă:

— Haide sus, Simon!…

Moriah dormea întotdeauna cu „puşica” ei, o păpuşă de cârpe dezmembrată, cu un cap din material plastic şi cu ochi albaştri ale căror pleoape se deschideau şi se închideau. Puşica suportase atâtea mângâieri încât nu mai era prea prezentabilă.

Moriah se trezi veselă, fremătând de energia celor patru anişori. Era şapte dimineaţa; pregătisem micul dejun de cu seară, ca de obicei. Simon sosi la masă ultimul, după ce-şi trăsese pe el blugii şi un pulover cu dungi galbene, tricotat de mine.

Îşi băură laptele şi înghiţiră repede tartinele cu dulceaţă, în timp ce eu le împachetam gustarea şi le verificam ghiozdanele.

Marina bombăni, nefiind mulţumită de felul în care era pieptănată – fetiţele la vârsta ei devin cochete.

— Dă-i zor, Marina, îmbracă-ţi paltonul!

La opt fără un sfert eram cu toţii gata de plecare.

Mă revăd ieşind din casă, în aerul rece al acelei zile de

decembrie, şi instalând copiii pe bancheta din spate a maşinii, aşezând-o pe Monah la mijloc. Vechea mea maşină nu avea portiere cu blocare automată şi cei doi copii mai vârstnici aveau sarcina de-a o împiedica pe mezină să meşterească la mânere.

Peste cinci minute am sosit la şcoala „Saint-Joseph”. Un pupic lui Simon:

— La revedere, Simon, îţi doresc o zi plăcută…

O sărutare Marinei, care-şi ţinea de mână sora.

— Noroc la extemporalul de astăzi…

Un pupic lui Moriah…

— Să fii cuminte…

Era ziua de 11 decembrie 1986, ora opt fără zece dimineaţa. Ziua blestemată. Cea mai cumplită din viaţa mea.

****

Într-o zi, un bărbat mi-a spus: „Te iubesc, Patsy! Dovedeşte-mi că mă iubeşti şi tu! Dovedeşte-mi!”

Aveam şaptesprezece ani: o copilă îndrăgostită orbeşte care nu ştia nimic.

Cinci ani mai târziu, acelaşi bărbat răcnise: „Îţi voi distruge viaţa!”

Aveam douăzeci şi doi de ani, eram mama celor trei copii ai lui, şi de astă dată ştiam multe.

Marina, Simon şi Moriah au fost arma aleasă de el pentru a mă distruge. Au dispărut într-un univers închis – în spatele zidurilor de nepătruns ale unei secte religioase – unde eu, mama lor, nu aveam niciun drept să exist.

1. *Autocritică*

Patsy, ai şaisprezece ani, te consideri grasă, şi acesta-i adevărul. Eşti tot timpul bolnavă, şi răzvrătirea ta continuă constituie un protest împotriva plăcerii de a trăi. Patsy, fata mea, tu nu eşti fericită. Te nemulţumeşte propria-ţi persoană şi nimeni nu te iubeşte. Îţi târăşti viaţa ca pe o povară…

Cam asta îmi trece prin cap în primăvara anului 1977, în oraşul meu natal, Bruxelles. Cu siguranţă nu sunt singura fată de vârsta mea care scuipă atât pe oglindă cât şi pe cântar dar, bineînţeles, nu vreau să se ştie asta.

Mă simt prost, totul merge prost. Celorlalţi le place muzica, mie nu. Ceilalţi au prieteni de vârsta lor, eu nu. Ceilalţi se îndoapă cu dulciuri, eu nu. Ceilalţi mănâncă normal, eu poftesc. O sută de grame de carne, o sută de grame de legume, un fruct sau nimic. Acesta îmi este meniul.

În ultimii doi ani pubertatea mi-a otrăvit viaţa. Există adolescente fericite, fără coşuri, fără kilograme în plus, care nu vorbesc despre ciclul lor, pe care niciodată nu le doare pântecele şi care încep existenţa de adulte cu o dezinvoltură pe care o invidiez. Eu, Patsy, acumulez probleme peste probleme.

Ciclul îmi vine când vrea el şi, când se întâmplă să-l am, crampele sunt atât de dureroase încât deseori ajung la şcoală încovoiată de durere. Medicamentele care se presupune că mă vor ajuta să devin o fată normală m-au făcut să mă îngraş.

Singura fată între trei fraţi, îi aud denumindu-mă cu regularitate „caltaboş” sau „balonaş”. Au cruzimea inconştientă a băieţilor de vârsta lor.

„Dă-te mai încolo, grăsano…”

La masă, părinţii sunt obligaţi să mă îndepărteze în mod

strategic de fratele meu mai mare. Nu-i suport ironia. O singură privire batjocoritoare şi explodez. Ne batem ca nişte câini turbaţi. *Oare mă dispreţuieşte pentru că sunt fată*? *Fiindcă sunt grasă*? *Deoarece am părul drept şi ţepos*? Nu are nicio importanţă. Atac. Violenţa face parte din viaţa mea.

Deoarece eu însămi nu mă plac şi pentru că nu-mi pot petrece timpul explicând asta prin cuvinte, mă exprim aşa cum se cuvine.

Privind în urmă, mi-aş da cu plăcere câteva palme; cu siguranţă le-am stârnit tuturor dorinţa de a face asta. Îmi amintesc situaţii în care m-am comportat la limita suportabilului… Ca de exemplu, criza aceea izbucnită din cauza unei foi de salată…

Ca să slăbesc, mi se impune un regim alimentar draconic. Dacă, în vizită la prieteni, ronţăi câteva alune, trebuie să le scuip după ce am avut imensa „plăcere” de a le mesteca. Doar de a le mesteca. Frustrarea îmi este atât de mare încât îmi vine să-i muşc pe toţi. Nu pot să sufăr senzaţia de foame. Şi m-am săturat până peste cap de salata verde. Într-o seară, la masă, tata îmi spune:

— Patsy, trebuie să mănânci cel puţin o frunză de salată!

Dar mie nu-mi plac poruncile. Constituie un atac insuportabil la adresa nevoii mele exagerate de independenţă. Aleg frunza aceea cu mare băgare de seamă… în scopul acesta le răscolesc pe toate şi depun în cele din urmă una în farfuria mea, cu ostentaţie, ca o martiră.

Tata zice că n-am luat destul sau că frunza e prea mică – nu mai ţin bine minte – şi atunci eu îmi răstorn în farfurie întregul castron de salată, urlând:

— Aşa-i bine?

— În cazul acesta mănâncă tot!

Eu azvârl dracului şi castronul şi salata. Dacă mă aleg cu

câteva palme, adevărul este că le-am căutat cu lumânarea. Dar, în final, rezultatul este întotdeauna acelaşi: nimeni nu mă iubeşte. De altminteri, îmi sunt eu însămi nesuferită şi, fără îndoială, izbucnesc în crize de mânie. Strig atât de tare încât, în familie, am fost poreclită „Domnişoara Trompetă”.

Mama îşi dorea o fetiţă; Dumnezeu i-a dăruit una după alţi doi copii. S-au născut la rând: Eric, fiul mai mare, apoi Géry, al doilea, Patsy, fata, şi Michel, mezinul. Vârstele noastre sunt apropiate – nouăsprezece, şaptesprezece, şaisprezece şi cincisprezece ani…

Am văzut lumina zilei *în ianuarie 1961*. Mamei i-ar fi plăcut să mă vadă crescând într-o rochiţă cu volănaşe, cu funduliţe în păr şi cu un surâs îngeresc. S-a pomenit foarte curând în faţa unui băieţoi. Şi acum, în faţa unei fete care, la şaisprezece ani şi la o înălţime de un metru şaizeci, cântăreşte şaptezeci de kilograme.

Dacă n-aş fi decât grasă, ar mai merge, dar necazurile se ţin lanţ. Probleme cu inima, cu rinichii. Uneori mi se întâmplă să iau şi câte şaisprezece medicamente pe zi. Şi trebuie să dorm cel puţin nouă ore pe noapte, pentru ca rinichii mei să-şi îndeplinească aşa cum se cuvine funcţia de eliminare a toxinelor.

Toată această suferinţă datorată feminităţii mă revoltă. Chimia aceasta interioară care refuză să se reglementeze mă obsedează zi de zi. Nu mă simt „fată”. Mi-a intrat în cap că niciodată nu voi fi o femeie normală, că voi fi sterilă. Or, în mintea mea, lucrul cel mai important pentru o femeie este să aducă pe lume copii. Copilul înseamnă încununarea vieţii ei, necesitatea existenţei sale. Ador copiii. Dacă nu reuşesc să devin mamă, ce altceva mai pot spera? Nimic.

Am o fire imposibilă. Sunt o puştoaică antipatică. O încăpăţânată, îndărătnică şi voluntară. Când vreau ceva, pentru a obţine ceea ce-mi doresc mă bat până în pânzele

albe. Mama zice că sunt aşa încă de la vârsta de trei ani. Discut, argumentez, mă cert cu părinţii mei, mă iau la harţă cu fraţii, însă duşmanul preferat în aceste bătălii familiale este tata. De la el am moştenit îndârjirea de a-l forţa pe celălalt să-ţi adopte opinia, de a-l convinge că tu ai dreptate. Vreau să fiu lăsată să fac lucrurile aşa cum am hotărât eu să le fac. Părinţii mei ştiu că sunt întotdeauna aproape de a fugi de acasă. Când izbucneşte un conflict între tata şi mine, reacţionez cu o violenţă exagerată fiind, de fapt, disperată.

Sunt în stare să mă ascund în portbagajul maşinii lui şi să îl las să colinde cartierul, mort de îngrijorare, nebănuind că o transportă chiar în propria lui maşină pe vulcanica-i fiică. Odată am deschis pur şi simplu portiera maşinii ca să sar din mers.

Deseori, când ating culmea furiei, familia nu mai are altă scăpare decât să facă apel la ajutorul celui mai bun prieten al meu, Didier. Coleg de clasă cu fraţii mei, Didier este singurul în stare să mă calmeze. Singurul căruia mă pot destăinui. Este aproape fratele meu, prezentând avantajul de a nu-mi fi rudă. Prietenia noastră e tot atât de curată pe cât este de trainică, şi am încredere în el. Este echilibrat atât din punct de vedere moral cât şi fizic, calm, înarmat cu raţiune şi indulgenţă. Şi presupun că, în relaţia cu mine, acestea sunt foarte necesare.

Am primit o educaţie catolică şi unul dintre principalele motive de ceartă cu părinţii îl constituie refuzul meu de a-i însoţi la biserică. Nu-mi place ceea ce, la toate religiile, consider a fi o comedie: exteriorizarea, latura pioasă. Am reuşit deja marea performanţă de a fi exmatriculată, pentru că i-am spus într-o zi unei călugăriţe: „Du-te dracului!”

Şcoala… Ştiu ce părere au la şcoală despre Patsy Heymans, ba chiar sunt de acord. „Caută soluţiile uşoare, nu-şi dă niciodată silinţa”. Măicuţele nu au reuşit să

găsească metoda de educaţie potrivită în cazul meu. Pe mine nu mă interesează aproape nimic.

Vârsta de şaisprezece ani nu-i cea mai frumoasă perioadă a vieţii.

Pe toţi cei care pretind aşa ceva îi sfătuiesc să-şi pună o dată pentru totdeauna această credinţă în raftul cu iluzii.

***

Mă simt întrucâtva asemenea patriei mele, Belgia – acest amalgam de culturi diverse. Valonii sunt romantici, flamanzii – realişti. Cei dintâi visează sub clar de lună, ceilalţi au picioarele pe pământ, sunt dotaţi cu simţul datoriei şi cu deplină rigurozitate.

Tatăl meu, Jacques Heymans, nu aparţine nici uneia din aceste două categorii. Crescut în Flandra, vorbea la şcoală olandeza, iar acasă franceza. Este un strălucit om de afaceri. Exportă în întreaga lume echipament militar de înaltă tehnologie. Are un glas impresionant – adânc, răguşit. Ai putea crede că este de o severitate de temut, însă râsul îi izbucneşte cu uşurinţă şi este molipsitor. E generos şi are o fire pasionată.

Hélène, mama mea, este rigurozitatea în persoană. Porecla cu care a rămas din copilăria noastră, „Mizou”, îmblânzeşte puţin rigiditatea pe care a primit-o prin educaţie. Este o mamă perfectă în rolul său de stăpână a casei – se pricepe admirabil să primească oaspeţi – dar este, totodată, o mamă emotivă, incapabilă să-şi stăpânească sentimentele. Şi trebuie să recunosc că asta mă enervează. Pasiunea ei o constituie familia şi grupul ei de prieteni.

Mizou, mama mea, este frumoasă: ochi limpezi, de un albastru azuriu, strălucind de viaţă; păr blond, un chip cu trăsături fine, foarte slab, cu pometţi accentuaţi; gura

perfect conturată, nasul drept, o siluetă prelungă şi graţioasă, suplă şi plină de vioiciune. Este tot atât de feminină pe cât sunt eu de băieţoasă. Şi, cu cât mi se atrage atenţia asupra acestui lucru, cu atât mă încăpăţânez să nu renunţ la blugi.

Relaţiile de afaceri ale tatii şi talentul de gazdă al mamei atrag la noi invitaţi din lumea întreagă. Din punct de vedere cultural, familia mea are o deschidere largă. Vastul complex de beton al cartierului general al NATO, situat între centrul Bruxelles-ului şi aeroport, lasă să se scurgă spre noi un şuvoi de musafiri străini. Americani, englezi, canadieni, pakistanezi, indieni, egipteni se aşază în mod obişnuit la masa noastră.

Eu îi apreciez în mod deosebit pe vizitatorii israelieni. Îi consider inteligenţi, energici, în slujba marilor interese ale patriei lor şi care ştiu să se poarte fermecător.

Israelul reprezintă cea mai plăcută amintire din adolescenţă.

În urmă cu un an ne-am petrecut vacanţa pe străvechile pământuri biblice. Când am coborât din avion, pe aeroportul „Ben Gurion” din Tel-Aviv, am avut senzaţia bruscă şi ciudată că mă aflu, în fine, la mine acasă. Acea ţară, acel pământ erau casa mea, locul meu în această lume.

În vreme ce familia făcea turul monumentelor, mi-am petrecut timpul studiindu-i pe tineri. Erau altfel. În Europa, adolescenţii cu păr lung şi veşminte neglijente nu-mi plac.

Nu le aprob nici dezinvoltura, nici latura rebelă care îmi pare mai mult o atitudine la modă decât reflectarea unei adevărate concepţii de viaţă. Cu părul tuns scurt, cu un mers hotărât şi o expresie serioasă, băieţii israelieni sunt mai maturi, poate datorită faptului că sunt fiii pionierilor care, prin curaj, îndrăzneală şi tenacitate, au făurit destinul patriei lor în sânul unei regiuni ostile.

Ţara aceasta este o ţară-erou. Am transformat-o în obiectul admiraţiei mele aşa cum alţii l-au idolatrizat pe Che Guevara sau au lipit în camerele lor postere cu Marilyn Monroe. Sorb absolut orice cărţulie care apare referitor la Israel şi aş vrea să învăţ ebraica. Îmi plac limbile străine, le învăţ cu plăcere şi reţin cu uşurinţă muzicalitatea sunetelor, accentul. Pentru o fată care în clasă este aproape o nulitate şi care nu depune eforturi decât pentru a obţine o medie de trecere, această pasiune constituie probabil o supapă, o necesitate vitală.

Acea călătorie de câteva zile m-a impresionat în aşa măsură încât, de atunci, toţi banii mei de buzunar i-am cheltuit pe cumpărarea de cărţi sau reviste în care se vorbeşte despre Israel. Chiar şi la şcoală am dormit până în ziua în care am avut posibilitatea de a mă înscrie la o activitate în grup referitoare la Israel. În perioada aceea mi-am petrecut seri întregi întinsă pe burtă, pe pardoseala camerei mele, cu nasul în cărţile de şcoală răspândite pe mochetă. Istoria Israelului m-a fascinat. Visez să mă reîntorc acolo. Părinţii şi-au luat angajamentul de a-mi oferi jumătatea costului unui bilet de avion, şi muncesc ca o nebună să strâng bani: activitate de baby-sitter, menaj – spăl geamuri, frec podele, fac orice pentru a-mi creşte economiile.

Părinţii sunt mulţumiţi să mă vadă atât de activă, urmărind cu interes un obiectiv. În timpul acesta mai uit de kilograme şi acnee. Dar nici nu poate fi vorba să mă lase, la şaisprezece ani, să plec singură în Israel. Şi, tocmai de aceea, sosirea la noi acasă a părintelui Edgar, în seara aceea, a fost pentru mine un adevărat miracol. Un dar al Cerului.

***

Îl ador pe părintele Edgar. Vine să ia cina la noi în fiecare miercuri seara; aproape face parte din familie. De Crăciun şi de Paşti, cu toate prilejurile sărbătorite prin dangăt de clopot, este prezent. Călugăritele de la şcoala mea sunt lipsite de umor, ceilalţi preoţi din parohie sunt afectaţi, dar el nu le seamănă. Se ocupă de o casă pentru adolescenţi „dificili” şi foloseşte limbajul generaţiei şi caraghioslâcurile elevilor săi, ca să fie pe aceeaşi frecvenţă cu ei. Este mai curând un soi de bunic vesel, decât un preot paroh. Ochii lui albaştri strălucesc de umor, şi mama, o catolică ferventă, îl adoră, îl admiră mult şi are deplină încredere în el.

Terminându-şi cea de-a doua porţie de cartofi prăjiţi, tocmai anunţă cel mai favorabil lucru din lume: va pleca în pelerinaj în Ţara Sfântă, în săptămâna Mare a Paştilor…

Ochii mi se măresc cât cepele şi simt că mă mănâncă limba. Economii am destule, nu-mi mai lipseşte decât un însoţitor cu care să fie de acord părinţii mei… întrebarea care mă frământă este, fără îndoială, tot atât de vizibilă în privirea mea rugătoare ca o reclamă cu neon.

Şi atunci, umplându-i iar paharul cu vin, tata îl întreabă:

— N-aţi putea s-o luaţi cu dumneavoastră pe Patsy?

Iar mama adaugă:

— Ştiţi cât de bine i-ar face asta…

Subînţelegând: „Firea ei oribilă, problemele de adolescentă, propria mea îngrijorare în privinţa ei…”

Părintele Edgar cunoaşte toate astea. Cugetă, îşi rumegă decizia, soarbe o înghiţitură de vin, şi în timpul acesta eu freamăt în sinea mea de nerăbdare. Este evident că bunul părinte se pregătea să facă o călătorie liniştită, destinsă, fără a i se agăţa de poale – măcar de astă dată – vreun adolescent cu probleme. Se scarpină în cap, îşi ciufuleşte părul albit, mai înghite câţiva cartofi prăjiţi şi, în cele din urmă, pe buze îi apare un uşor zâmbet şiret:

— Bineînţeles, Patsy, cu mare plăcere!

Debordez de fericire. Paştele îmi luminează viaţa mohorâtă şi speranţa străluceşte ca steaua de la Bethleem. *Singură în Israel*, *cu părintele Edgar*! Să pun iar piciorul pe pământul ce vibrează de istoria poporului evreu. Pasiunea mea de la cincisprezece ani. Acolo, în acea ţară cu atât de multe probleme şi atât de minunată, voi reveni la viaţă, voi respira, voi exista. Departe de ceţurile Bruxelles-ului unde, *în această primăvară a anului 1977*, se întâmpină mari greutăţi în încercarea de a mă împăca pe mine cu mine însămi. Am nevoie de căldură şi de soare ca de un drog.

Acolo nu voi mai fi bolnavă nici mintal, nici trupeşte. Acolo îmi voi umple ochii de culori şi mă voi desfăta cu toate parfumurile. Voi respira, în sfârşit. Acolo…

…mă aşteaptă ceva ce nu cunosc. Cineva al cărui nume nu-l ştiu.

Care totuşi există; care, fără a şti, mă aşteaptă şi el. Se numeşte Chaïm, este frumos şi misterios. Are părul tuns scurt şi o privire adâncă. Fumează ţigări „Camel”. Un aventurier de nouăsprezece ani. Un vânător de prăzi uşoare. Un manipulator diabolic.

Cel care, într-o zi, mi-a spus: „Patsy, te iubesc!”

Şi eu l-am crezut.

Cel care mi-a spus, de asemenea: „Patsy, o să-ţi distrug viaţa!”

Şi aproape a reuşit.

Iată cine eram pe vremea când aveam vârsta dificilă de şaisprezece ani, care mă făcea să sufăr.

Oare întotdeauna culegi ce ai semănat? în mod cert, da.

2. Paştele la Ierusalim

Punând din nou piciorul pe pământul Israelului, retrăiesc aceeaşi stranie senzaţie de fericire şi de bruscă libertate.

Căldura este suportabilă; ar trebui să fiu în formă, dar iată că mă simt bolnavă. În Vinerea Sfântă, la biserica catolică din vechiul Ierusalim, aproape leşin.

Părintele Edgar este nevoit să mă ducă înapoi la hotel. Astăzi este gata să-şi petreacă ziua închis în hotel, cu mine, pentru a-şi îndeplini rolul de însoţitor grijuliu. Dar faptul de a-l şti lipsit de pelerinajul şi de liniştea lui mă îmbolnăveşte şi mai rău. Îl conving să mă lase singură în cameră, făgăduindu-i că-l voi însoţi pe la începutul după-amiezii, dacă mă voi simţi mai bine. Îmi fixează întâlnire în apropiere de Zidul Plângerii. De acolo vom porni într-o vizitare a Bethleem-ului.

Pe la două după prânz îmi pun o pereche de blugi vechi şi o bluză sport; mă simt într-adevăr mai bine. Îmi leg părul într-o coadă de cal şi cobor în hol. Portarul îmi explică unde se află o staţie de autobuz destul de apropiată pentru a ajunge în oraşul vechi. Aştept. Nu vine niciun autobuz. Scrutez cu priviri disperate orizontul şi încep să mă tem că voi rata întâlnirea.

La capătul acestui drum izolat, sub un soare arzător, nu văd nici ţipenie. Deodată îmi amintesc că este sâmbătă, suntem în plin Sabat şi evreii tradiţionalişti respectă cu scrupulozitate această odihnă, de la amurgul zilei de vineri şi până sâmbătă seara.

Nimeni nu munceşte, nu va mai sosi niciun autobuz. Mă înapoiez la hotel şi am o discuţie cu portarul care uitase să mă avertizeze. Se scuză propunându-mi să folosesc cursa hotelului, şi şoferul acestuia mă lasă cât mai aproape cu putinţă de locul fixat pentru întâlnirea mea. Dar părintele Edgar nu se mai află acolo, am întârziat prea mult. Şi-a închipuit, probabil, că eram prea obosită pentru a-l însoţi.

Nu voi vedea Bethleem-ul astăzi, dar singurătatea nu mă deranjează, dimpotrivă.

Pornesc printr-un labirint de străduţe atât de înguste

încât soarele nu reuşeşte să le lumineze. Sorb cu nesaţ aromele care parfumează această umbră precară – piper, coriandru, cânepă indiană, ardei iute. Pătrund adânc în suk[2]; copiii aleargă ciripind pe alei, fac slalom printre tarabe; grupuri de gură-cască se adună în mici pâlcuri zgomotoase în faţa maldărelor de mărfuri de toate felurile. Miroase a sudoare şi a condimente – mirosul Orientului atât de drag mie.

După ce am trecut de sinagoga Josif Forat, ajung în fine la Zidul Plângerii. Această masă de piatră, lungă de patruzeci şi cinci de metri şi înaltă de douăzeci, constituie doar un fragment – partea de sud-est – din templul lui Irod. În faţa acestui monument impresionant te simţi minuscul, plin de respect şi de teamă. Murmurul rugăciunilor se înalţă continuu spre vechile pietre, cel mai sfânt loc din lume pentru evrei şi un loc de cult pentru celelalte religii. Aici a fost prezentat la templu copilul Iisus, aici a fost ispitit El de Satana. După Mecca şi Medina, împrejurimile acestui zid simbolic reprezintă şi unul dintre cele mai importante sanctuare ale Islamului.

Hoinăresc o vreme în vecinătatea tribunalului Vechiului Templu, apoi îmi scot sandalele ca să pătrund în moscheea Al-Aqsa. După aceea, în moscheea Stâncii. Deasupra capului şi sub picioarele mele se află mai mult de douăsprezece secole. Deşi Mohamed n-a venit niciodată la Ierusalim, legenda spune că de aici a plecat el spre Paradis, pe un cal alb.

Timpul se scurge paşnic, păşesc desculţă pe mozaicurile răcoroase şi privirea îmi este inundată de splendoarea ce mă înconjoară. Umbră, apoi lumină aurie şi blândă.

Paştele la Ierusalim – în fine l-am obţinut!

Iată-mă pornind iarăşi pe străduţele oraşului vechi, unde se desfăşoară spectacolul continuu dintre muşteriii care se

---

2 Suk (lb. arabă): piaţă, târg. (n.t.)

târguiesc şi negustorii care se lasă greu, al privirilor întunecate sau pline de râs ale copiilor, al siluetelor femeilor voalate şi al unor tineri occidentali care, la colţul unui zid, se ciocnesc pe negândite unii de alţii. Eu sunt belgiană, de rasă albă şi mai degrabă blondă, în vene nu-mi curge nicio picătură de sânge oriental şi, totuşi, mă simt bine aici, în siguranţă şi cu o încântătoare senzaţie de libertate.

Mă înapoiez la hotel pe jos. Probabil că există câteva taxiuri ale căror şoferi arabi nu respectă Sabatul, dar eu n-am un ban, nu vorbesc ebraica şi n-aş fi în stare să-i indic şoferului numele hotelului sau direcţia în care se află – n-aş fi capabilă nici să-i explic că-l va plăti portarul. Tot lăsându-mă purtată de vise, iată-mă pierdută, singură pe această colină aridă care domină locurile sfinte şi terasele albe ale orizontului.

Un glas bărbătesc mă întreabă, rostogolind consoanele zzz mei engleze pe care cu greu o înţeleg, dacă am nevoie de ajutor. La început mă prefac că nu-l aud. Aici bărbaţii au tendinţa de a fi insistenţi cu femeile străine. Nu-i arunc nicio privire, merg înainte. Dar bărbatul insistă, cu o voce gravă şi adâncă. Tonul nu este agresiv, ci mai curând prietenos; poate că nu există niciun motiv de teamă. Probabil a ghicit că m-am rătăcit.

Mă întorc încet spre el. Este tânăr, musculos. Ca să-l privesc bine, sunt nevoită să ridic capul, deoarece mă depăşeşte cu cel puţin cincisprezece centimetri. Chipul îmi pare superb, cu trăsături fine, sculptate pe tenul întunecat, aproape tăioase, cu nasul coroiat, cu părul tuns foarte scurt: imaginea perfectă a soldatului din *Tsahal*, armata israeliană. Cu o expresie mândră, clipeşte din pleoape datorită fumului ţigării sale.

Uniforma mă linişteşte – în jurul nostru e lume şi adevărul este că am nevoie de ajutor. Aşa că încerc să-i explic, într-o

engleză bălmăjită, că aş vrea să mă întorc la hotelul meu dar ca nu ştiu cum. Îmi ascultă cu răbdare şi politeţe explicaţiile greoaie, apoi se prezintă: Chaïm Edwar. Conversaţia noastră este dificilă, dar reuşesc să înţeleg că este paraşutist. El ar vrea să afle cum am ajuns până aici şi ce monumente am vizitat. Din politeţe în politeţe, îmi propune să-mi fie ghid prin Ierusalim şi apoi să mă conducă la hotelul meu.

Zâmbetul tineresc care-i dezvăluie dinţii albi, alura dezinvoltă şi militărească mă conving pe deplin că am găsit soluţia problemei mele. Este de o curtoazie încântătoare, pentru mine, care nu cunosc decât brutalitatea fraţilor mei şi limbajul grosolan, întâlnirea aceasta îmi suceşte minţile. Oare de ce îşi manifestă interesul faţă de un caltaboş plin de coşuri cum sunt eu?… Cum de-am reuşit să-l fac să dea atenţie paşilor mei şi să coboare poteca de pe creasta zidului, să vină să-mi vorbească şi să se ocupe de mine? Blugii ăştia spălăciţi şi bluza asta sport zdrenţuită, care-mi slujesc drept protest vestimentar, alături de uniforma lui frumoasă… Simt că-mi cresc aripi… O întâlnire, un tânăr chipeş într-un oraş exotic îndepărtat; soarele care păleşte pe cerul albastru, briză uşoară… Sunt cu adevărat eu cea care păşeşte lângă bărbatul ideal? Niciodată n-am îndrăznit să visez o asemenea scenă.

Mă aflu din nou în piaţa largă unde, în depărtare, se înghesuie siluete de bărbaţi şi femei îngenunchiaţi în rugăciune, din nou zidul încrustat cu mici pietre albe. El vorbeşte iar eu îl las să ducă greul conversaţiei, deoarece engleza lui este mai bună decât a mea. Nu înţeleg tot, dar muzica glasului grav mă leagănă. Ne oprim într-un mic bar din inima cetăţii unde sorb pe îndelete un suc de portocale în timp ce el bea o cafea.

Are optsprezece ani şi deja aspectul unui adevărat bărbat, în timp ce eu sunt o copilă.

— Ai mai fost în Israel?

Îi povestesc prima călătorie făcută cu familia, îi mărturisesc cât de mult iubesc această ţară şi cum am procedat ca să revin aici.

— Familia ta călătoreşte des?

Enumăr ţările pe care le-am vizitat: Scoţia, Anglia, Iugoslavia, Franţa… lista e deja lungă. Deoarece în opinia părinţilor mei călătoriile îţi deschid mintea şi constituie baza unei bune educaţii, am fost răsfăţată în acest domeniu. Chaïm mă ascultă foarte impresionat şi atent.

Pentru prima dată în viaţa mea de adolescentă simt că exist în ochii cuiva. Savurez fiecare minut al acestei plimbări prin labirintul de arcade şi galerii, până la hotelul „Regele David”, de unde luăm un taxi pentru a ajunge la hotelul unde sunt cazată.

Cu prudenţă, îl rog pe Chaïm să-i spună şoferului să oprească la începutul aleii şerpuite care duce la hotel. Nu vreau să fiu remarcată de portar şi să risc ca părintele Edgar să-mi ceară socoteală cu privire la partenerul meu de escapadă.

Străbatem restul drumului împreună, unul lângă altul, până la o mică peşteră săpată în stâncă, apoi facem turul grădinii.

S-a sfârşit. El va pleca şi îşi va lua adio. Nu-l voi mai revedea. De ce aş avea un asemenea noroc? Nu şi-a manifestat interesul faţă de mine decât din politeţe; eu nu sunt decât o tânără turistă rătăcită pe care el a ajutat-o şi pe care o va uita.

Bunul părinte Edgar se îngrijorase deja, aşteptându-mă. Îi relatez plimbarea făcută de una singură, îi descriu în amănunt monumentele pe care le-am văzut şi închei cu o fază vagă:

— De fapt, m-am rătăcit, dar m-a adus înapoi cineva…

A doua zi dimineaţă, în timp ce mă pregătesc să-l

însoţesc pe părintele Edgar la liturghia de Paşti, portarul mă anunţă:

— Vă caută cineva la recepţie.

Acel cineva nu poate fi decât el, Chaïm.

Cu inima bătându-mi mai-mai să-mi spargă pieptul, mă năpustesc pe scări, emoţionată dar şi fâstâcită.

— Vrei să ne plimbăm împreună şi astăzi?

Zâmbetul lui este ispititor. Aş vrea să spun imediat „da”, însă nu am decât şaisprezece ani şi părintele Edgar ar dezaproba această invitaţie din partea unui tânăr soldat. Mintea îmi caută o idee – *vreau atât de mult să-l însoţesc*!

— Aşteaptă-mă în grădina din spatele hotelului…

Ceea ce a mers în ajun ar trebui să meargă şi astăzi. Va fi de ajuns o mică minciună.

Urc scara câte patru trepte odată şi, când bat la uşa părintelui Edgar, încerc să-mi stăpânesc respiraţia puţin prea precipitată.

— Nu prea mă simt bine, părinte, mă tem că iarăşi îmi va fi rău în timpul slujbei. Cu atâta lume în jur, cu siguranţă mă voi sufoca…

— În cazul acesta odihneşte-te în camera ta…

Spre mai mare siguranţă şi pentru a nu-l înşela cu totul, adaug:

— Poate că mă voi plimba mai târziu, aerul proaspăt îmi va face bine.

Crizele de astm nu-i dau de bănuit părintelui Edgar. Abia scăpată de supraveghetorul meu, alerg să-l regăsesc pe Chaïm.

— Vreau să-ţi arăt ceva uimitor…

Pornim spre sud, pătrundem pe strada Rav Uziel, îndreptându-ne către cartierul periferic Bayit Ve Gan, până la hotelul „Ţara Sfântă”. Acolo, pe o suprafaţă de mai bine de un hectar, se află macheta Ierusalimului aşa cum era pe vremea celui de-al doilea templu, la puţin timp după

domnia regelui Irod. Epoca lui Christos. Un emoţionant camaieu[3], executat dintr-un amalgam de marmură, pietre şi lemn de esenţe preţioase. Este un spectacol superb; oraşul-miniatură se întinde de la turnul lui Psephimus şi până la terenurile joase din valea Kidron-ului. Un joc de lumini reconstituie răsăritul şi apusul soarelui. A reproduce în amănunt străzile Yeroshalayim-ului[4], „oraşul păcii”, a imagina, în spatele uşilor minuscule ale caselor, tot acel popor străvechi este ca un plonjon în trecut, o formidabilă lecţie de istorie vizuală. Mă întreb de ce oare şcoala este incapabilă să ne redea istoria într-un mod tot atât de vibrând de viaţă.

Chaïm este fericit că eu sunt fericită. Iar eu îi sorb cuvintele şi zâmbetul discret. Îl urmez fascinată în această nouă plimbare, până când ne despărţim. A doua zi, aceeaşi minciună ca să scap de supraveghere şi o altă plimbare.

M-am îndrăgostit de frumosul meu soldat. Fericirea de a parcurge în tovărăşia lui oraşul pe care-l îndrăgesc cel mai mult pe lume mă uluieşte. Nu mai privesc peisajul – ascult. Nu înţeleg tot, dar puţin îmi pasă, şi când el îmi prinde mâna şi mă sărută pe obraz spunându-mi „la revedere”, inima îmi creşte de fericire şi de speranţa zilei de mâine. El nu încetează să sporovăiască, sigur de el, pe un ton categoric; este mândru că este paraşutist, repetă întruna că este cel mai bun. *Cel mai bun în comparaţie cu cine*? *Nu ştiu*, *nici nu mă interesează*, *îl cred pe cuvânt*.

Aş crede orice şi, oricum, sensul general al spuselor lui îmi scapă în întregime. Dar energia şi siguranţa care-l însufleţesc, precum şi entuziasmul lui, sunt molipsitoare.

Îmi pune extrem de multe întrebări privitoare la familia mea, la stilul nostru de viaţă; vrea să ştie cine este tata,

---

3 Camaieu: gravură în lemn realizată doar cu tonurile aceleiaşi culori, (n.t.)

4 Yeroshalayim: denumirea ebraică a oraşului Ierusalim, (n.t.)

cine e mama, unde locuim, dacă avem o casă mare.

— Casa e mare, situată într-un cartier rezidenţial, poate cel mai frumos din Bruxelles. Am o cameră doar pentru mine, şi fraţii mei la fel. Există două saloane, unul mare pentru primirea invitaţilor şi unul mic pentru copii. Avem şi o casă la ţară în apropiere de Nassogne, tata este pasionat de vânătoare…

De fiecare dată când sunt întrebată despre meseria tatii, trebuie să explic că nu e negustor de arme, ci că lucrează pentru guvern, în domeniul armamentului. Nu are nicio legătură cu un ticălos de vânzător de tunuri!

Situaţia materială a tatălui meu, viaţa înstărită pe care o evoc îl impresionează mult pe Chaïm. Iar eu, în naivitatea mea, sunt mândră că vorbesc despre familia mea, despre călătorii, despre vânătoare şi viaţa la ţară… în schimb el pomeneşte puţin despre propria-i familie: este fiul unor imigranţi yemeniţi. Părinţii lui s-au instalat în Israel după război mai mult de atât nu aveam să aflu. Dar, în definitiv, eu sunt străina aflată în ţara lui. El face tot ce poate pentru a-mi arăta oraşul său. Prefer nesfârşitele plimbări pe jos în tovărăşia lui decât pelerinajul convenţional al părintelui Edgar. Nimic nu se compară cu a merge liber, cu mâinile în buzunare, fără o ţintă anume.

Şi-n afară de asta, sunt nebună după el. Nu mă gândesc decât la el. Este primul meu prieten intim, primul care a venit să mă caute, care mă ţine de mână, mă sărută pe obraz, apoi pe buze, făcându-mă să-mi bată nebuneşte inima.

Vizităm un cimitir militar, şi contemplu mormintele aliniate ostăşeşte pe care este gravată steaua lui David. Chaïm, purtându-şi uniforma, alături de mine şi cu o expresie gravă în faţa fraţilor săi căzuţi pentru patrie, îmi impune respect. Apoi, de pe înaltul colinei, îmi arată o serie de clădiri mici, cu totul neatrăgătoare, de câte două sau trei

etaje – construcţii mizere, locuinţe de serviciu.

— Vezi cum locuim noi aici? Parterul serveşte deseori ca adăpost împotriva bombelor. Suntem întotdeauna sub ameninţarea unui război, a devenit un obicei. Vrei să vezi de aproape un apartament israelian? îţi pot arăta apartamentul unui prieten. O să-ţi dai mai bine seama. Când stai la hotel nu vezi lucruri de felul acesta.

Accept fără să ezit, dar deodată, în mijlocul acelor locaşuri pustii, o nelinişte ascunsă vine să-mi strice plăcerea plimbării. Ce-ar spune părintele Edgar? Patsy, protejata lui, pretinzându-se bolnavă şi vizitând un apartament în tovărăşia unui tânăr necunoscut? Vreme de câteva minute mă simt neliniştită, întrebările şi răspunsurile se înghesuie în mintea mea. Dacă prietenul lui Chaïm nu e acasă? Pur şi simplu n-am putea intra. Şi dacă amicul este acasă? Ei, bine, îl voi saluta, nu e nimic rău în asta. În definitiv, de ce îl bănuiesc? De ce ar vrea să mă atragă într-o cursă? Ba nu, nu există nicio şansă ca să mă aflu cu el singură în apartament… O situaţie pe care n-am întâlnit-o niciodată şi care mă sperie puţin.

Chaïm se opreşte în faţa unei uşi şi, mirată, îl văd cum scoate din buzunar o cheie.

— Ai o cheie?!

— Prietenul meu îmi permite uneori să-i folosesc apartamentul, când sunt la Ierusalim; am întotdeauna cheia la mine.

Este prea târziu ca să mai fac stânga-mprejur. Dacă aş protesta, aş părea o mironosiţă care face pe manierata. O puştoaică înfricoşată de el sau care îi pune în seamă intenţii pe care el nu le are… Mă autoconving. *Totul e-n ordine*, *el este un băiat cinstit*, *de două zile întregi te plimbi cu el şi n-a făcut niciun gest deplasat*. *Poartă-te degajat*, *Patsy*, *destinde-te*, *doar eşti fetiţă mare*…

El strecoară cheia în broască, deschide uşa şi intrăm. De

pe canapeaua pe care stătea tolănit, prietenul lui Chaïm se ridică, mirat şi surprins, să ne întâmpine. Răsuflu uşurată, dar Chaïm în pare dezamăgit că-l găsim acolo. Probabil spera să stea de vorbă liniştit cu mine. Trebuie să mă conving de asta. Şi reuşesc foarte bine. În ciuda vizitării rapide a apartamentului, de altfel cât se poate de obişnuit. Trei încăperi minuscule, un divan transformabil în pat, mobile mediocre şi puţine, datorită lipsei de spaţiu. Înghiţim o ceaşcă de ceai şi, zece minute mai târziu, ne aflăm deja afară.

Câţiva ani mai târziu am înţeles limpede că în ziua aceea intenţiile lui Chaïm nu erau deloc cinstite. Cheia din buzunarul lui, dezamăgirea când descoperise că prietenul său era acasă, vizita prea rapidă şi plecarea semănând cu o fugă... Dar eram deja personificarea iubirii oarbe. De altminteri, incidentul nu era foarte grav. Este greu să-i reproşezi unui băiat de optsprezece ani genul acesta de şiretenie prin care urmăreşte să fie singur cu o fată. Dar cu educaţia pe care o aveam, aşa copilă cum eram pe vremea aceea, în ciuda falselor aere de emancipare, cu greu aş fi trecut prin acea situaţie. Eram îndrăgostită, desigur, dar numai cu mintea, ca în vis. Deloc pregătită să fac faţă realităţii relaţiilor sexuale. Cine ştie, dacă prietenul lui Chaïm n-ar fi fost acolo, şi dacă el ar fi schiţat vreun gest, poate aş fi luat-o la fugă... Dar cu „dacă” şi cu „poate” ai reuşi să vâri Ierusalimul într-o sticlă...

***

Părintele Edgar bănuieşte ceva. Cu siguranţă, cineva de la hotel i-a vorbit despre tânărul militar care mă aşteaptă zilnic în grădină şi cu care dispar braţ la braţ de îndată ce el se întoarce cu spatele. Sau m-a văzut el însuşi. În orice caz, alibiul meu nu mai ţine. Mentorul meu şi-a petrecut viaţa

printre adolescenţi, fără îndoială cunoaşte toate vicleşugurile şi secretele atât de prost păstrate…

— Patsy, mi-ar face mare plăcere să mi-l prezinţi pe noul tău prieten…

Am un mic şoc dar nu urmează nicio dramă. Bunul părinte avea să-i spună lui Chaïm: „Încântat de cunoştinţă”. Iar Chaïm avea să răspundă: „Şi eu mă bucur”.

După această scurtă întrevedere, comentariul părintelui Edgar avea să fie pe un ton amuzat:

— Băiatul ăsta îmi pare a fi foarte politicos şi fermecător…

Patru zile la Ierusalim, patru zile cu Chaïm – un spaţiu luminos şi vrăjit prin timp. Ne plimbăm pentru ultima oară pe aleea din spatele hotelului, ţinându-ne de mână. El se uită în pământ, eu îmi privesc picioarele. Măslinii îmi spun adio.

În mica peşteră devenită refugiul nostru, ne făgăduim să ne scriem. Strecor adresa mea în buzunarul de la piept al uniformei lui.

Sunt acolo, un mic petic de hârtie împăturit, pe inima lui.

Primul meu sărut adevărat, rezemată de peretele de stâncă, umbra acestui bărbat aplecată asupra mea, toată această tandreţe o voi lua cu mine sub cerul cenuşiu al Belgiei mele, ca pe un fragment de soare furat Israelului. El îmi oferă un mic galon din epoletul uniformei sale, pe care-l leg ca pe ceva foarte preţios de cureaua genţii mele.

Prima mea iubire fulgerătoare mă cufundă într-o tot atât de fulgerătoare suferinţă datorată dragostei. Străbat singură poteca şerpuită spunându-mi: *S-a sfârşit. Era prea frumos ca să fie adevărat; el rămâne aici, tu pleci la mii de kilometri depărtare. Ne vor despărţi ani-lumină. Te va uita, Patsy, nu eşti o persoană care nu poate fi uitată.*

Recad în întunecata disperare a îndoielii de mine însămi. Urăsc avionul acesta care zboară spre casă. Mă apasă o

tristeţe de moarte. Sunt tristă aşa cum ştii să fii trist la şaisprezece ani.

3. *Iubirea*

Pândesc cutia de scrisori ca un căţel dornic să fie mângâiat.

Îmi bate inima când deschid plicurile. Întreaga corespondenţă este adresată altora. Speranţa îşi ia zborul, apoi, a doua zi renaşte cu aceeaşi putere. Vreau o scrisoare, o vreau, o vreau… O am!

Plicul denotă un scris voluntar, cu trăsături largi. Mi-a scris numele şi adresa cu majuscule. Mă refugiez în camera mea, luând cu mine dicţionarul de engleză. În felul acesta savurez fiecare cuvânt, mă încredinţez de sensul lui, mi-l repet în minte şi în inimă. „Te iubesc, mi-e dor de tine, te iubesc, mi-e dor de tine”… Pagina e plină de aceste declaraţii. Unele fraze sunt subliniate cu o linie atât de puternică încât urma este încă vizibilă şi pe a cincea pagină. Cinci pagini ca să spună: „te iubesc, mi-e dor de tine”.

Depărtarea şi încântătorul mister al unui astfel de mesaj, venit de la o asemenea distanţă, îmi inspiră un sentiment nou. Mă maturizez – cel puţin aşa cred. Devin cineva: o fiinţă de sine-stătătoare, obiectul iubirii unei alte făpturi. Cuprinsă de entuziasm, răspund imediat, căutând cu nesaţ în dicţionar cuvinte cu care să spun acelaşi lucru, adăugând nebunie în plus. De acum înainte se stabileşte o legătură regulată. Scrisorile sosesc de obicei miercurea şi număr cu nerăbdare zilele: numai miercurea este o zi fericită, restul săptămânii nu-i decât o aşteptare bolnăvicioasă. De cum soseşte scrisoarea, mă închid în camera mea, s-o citesc şi s-o tot recitesc.

Princesse, micul meu teckel, s-a cuibărit sub cuvertură,

lângă mine. Îi mângâi părul negru savurând cuvintele tandre şi pătimaşe.

Chaïm nu-mi dă nicio veste despre el, nu vorbeşte decât despre dragoste şi scrisorile lui sunt o încântare.

Mama a remarcat timbrele, m-a văzut încuindu-mă în cameră săptămână de săptămână şi, mai mult ca probabil, a fost informată de părintele Edgar cu privire la întâlnirea mea cu Chaïm.

La început nu zice nimic, dar într-o bună zi se decide:

— Cine este cel care îţi scrie?

— Oh, un prieten...

Răspund încercând să par indiferentă. În familia noastră este respectată discreţia şi intimitatea fiecăruia. Ştiu că mama nu va insista. Îşi spune cu siguranţă că fiicei sale i s-au aprins călcâiele după cineva – un mic amor trecător, care se va stinge de la sine odată cu sfârşitul scrisorilor venite din Israel.

De data aceasta a sosit un pacheţel. Poartă scrisul lui Chaïm şi provenienţa i se poate recunoaşte cu uşurinţă. Mama mă urmăreşte cu o expresie de interes în timp ce îndepărtez straturile de bandă adezivă. Stând la un capăt al mesei mari de lemn din bucătărie, mă enervez, plină de nerăbdare; nervozitatea mea pare s-o amuze, aşa că iau foarfecele şi tai direct ambalajul. Mai întâi un scurt mesaj: „Te iubesc”. Mama se află în spatele meu, uitându-mi-se peste umăr. Ascund repede bileţelul de dragoste în buzunar. Cadoul este minuscul: un mic pandantiv din material plastic cu semnul zodiacal al lui Chaïm – un scorpion. Îl prind în mod simbolic pe geanta mea, alături de galon.

În felul acesta îl port zilnic cu mine pe Chaïm. Nu mă părăseşte. Nici Israelul nu mă părăseşte. Pasiunea mea pentru această ţară sporeşte întruna şi-mi bat la cap părinţii să mă înscrie la un curs de ebraică, o dată pe

săptămână. Răspund la fiecare scrisoare. Însă acestea încep să se rărească. Vidul exasperant din cutia poştală mă macină. Cu încăpăţânare, continuu să scriu, închipuindu-mi tot felul de explicaţii posibile – frumosul meu paraşutist este soldat, se află cine ştie unde, în misiune. Nu-i poate scrie iubitei sale, aflată atât de departe… Sau a cunoscut altă fată, sau nu se mai gândeşte la mine, totul n-a fost decât o joacă.

Îmi petrec vacanţa mare cu moartea în suflet. Deprimată. Luni sinistre şi pustii; timpul pare că stă în loc; fericirea a dispărut.

Septembrie. Părinţii m-au înscris la o foarte bună şcoală particulară de secretariat; trebuie să mă ocup serios de viitorul meu. Dar ritmul studiilor nu-mi convine. Îmi lipseşte disciplina, maturitatea. Plictiseală, frustrare, singurătate… Acea Patsy, care cândva crezuse că-şi va lua zborul, îşi târăşte iarăşi picioarele. Am recăzut pe pământ, purtând iarăşi cu mine povara îndoielilor privitoare la mine însămi, cu întreaga-mi revoltă profundă. M-am săturat să fiu grasă, m-am săturat de coşurile mele, m-am săturat de lipsa mea de interes faţă de orice, m-am săturat de faptul că m-am săturat de toate. Destinul meu este un drum înfundat. Îmi târşâi picioarele pe Rue des Fleurs ca să mă duc la şcoală şi să revin acasă, înfrunt la masă familia cu cele o sută de grame de carne şi legume, de parcă aş muri chiar mâine.

Mama nu vine niciodată să mă ia de la şcoală şi, în ziua aceea, văzând-o la ieşire, mă cuprinde teama. Cu siguranţă s-a întâmplat ceva grav.

— Ia priveşte cine a venit să te vadă, Patsy…

În spatele său se află Chaïm. Surâzător, îmbrăcat în blugi şi cămaşă, ţinând în mână nelipsitul lui pachet de ţigări Camei şi bricheta.

— A bătut la uşă azi-dimineaţă!

În capul meu se învălmăşesc gânduri înnebunite. Iar

sentimentele dau năvală unele peste altele. A făcut o călătorie atât de lungă pentru a mă vedea şi asta mă umple de mândrie şi fericire. Dar totodată mă invadează jena, surprinderea şi mânia. *N-a mai scris de câteva săptămâni şi acum, deodată, iată-l aici? A bătut la uşa casei noastre, de parcă toată lumea nu-l aştepta decât pe el?!*

— Bună ziua…

Pentru moment niciun alt cuvânt nu-mi poate ieşi de pe buze.

Mama a venit cu maşina. Chaïm şi cu mine urcăm în spate şi, foarte repede, el vrea să-mi prindă mâna într-a lui. Mă împotrivesc, dar el mi-o ia cu forţa. Mama aruncă priviri furişe în oglinda retrovizoare şi presupun că se simte jenată. Ca şi mine. Parcurgem în tăcere drumul până acasă. Acolo, Chaïm îmi explică motivul pentru care a fost nevoit să înceteze să-mi scrie: o rană la braţul drept.

— S-a întâmplat în timpul unor manevre, uite!

Îmi arată cu mândrie pansamentul şi cicatricele. Pentru bravura lui a primit o permisie excepţională, de care a profitat ca să vină să mă vadă. Faţă de această explicaţie pe care o Iau de bună, fără nicio bănuială, moralul mi se ridică imediat. El a făcut tot drumul ăsta numai şi numai de dragul meu, tăcerea lui n-a fost voită, l-am judecat greşit.

În casa noastră, ospitalitatea este lege, ceva ce le-a intrat în sânge părinţilor mei. Foarte firesc, îi propun lui Chaïm să-şi părăsească hotelul şi să vină să locuiască la noi pe durata sejurului său. Mama îi pregăteşte camera la etajul doi. Şi ne regăsim la cină, în jurul mesei din bucătărie. Chaïm este primit aşa cum îi primim pe toţi oaspeţii noştri, cu căldură, chiar dacă în ochii mamei zăresc o scânteie de jenă. Un prieten intim pentru Patsy a ei, fetiţa de şaisprezece ani… poate că i se pare puţin cam devreme.

De când îmi pot aminti, mama a acordat întotdeauna multă atenţie culturii şi tradiţiilor altor persoane. De

exemplu, dacă avem invitaţi evrei, nu serveşte la masă carne de porc. M-a întrebat:

— Presupun că prietenul tău mănâncă potrivit practicii religioase, cuşer…

— Nu.

Aşadar, în seara asta mâncăm carne de porc. Chaïm cere o a doua porţie. Mama zâmbeşte.

— Mă bucur că-ţi place carnea de porc!

— Nu spuneţi că-i porc!

Replica este brutală. Chaïm pare şocat, iar mama, tulburată, trece în defensivă:

— Ba da, e carne de porc!

— Nu! Nu trebuie să spuneţi că-i carne de porc!

Pare să vorbească serios şi tonul îi rămâne autoritar, ceea ce-i face pe toţi să se simtă stânjeniţi. Fraţii mei schimbă priviri, nehotărându-se ce atitudine să adopte. Deodată se aşterne o tăcere apăsătoare, căci nimeni nu înţelege. *Să fie o gafă*? *Oare Chaïm se simte contrariat pentru că a mâncat carne de porc fără să ştie*? în fine, binevoieşte să ne lămurească în privinţa ciudatei remarci:

— Este preferabil să o numim „carnea care-mi place”.

Cu buzele strânse, mama înălţă o sprânceană în semn de mirare. Apoi, imediat dă replica:

— Asta-i pură ipocrizie, nu-i aşa? „Carnea care-mi place”?

— Păi da, aşa este perfect… aşa trebuie să se procedeze.

Chaïm zâmbeşte, dar refuză încă o felie. Jena din jurul mesei se risipeşte cu greu. Simt o dezaprobare colectivă a familiei faţă de această purtare. Toţi rămân politicoşi, dar şi-au făcut o părere. Mama avea să capete o confirmare încă de a doua zi, însă deocamdată, eu nu aveam să ştiu nimic.

Chaïm îl roagă pe fratele meu Eric să-l ia cu el la vânătoare, în apropiere de Gentinne. Acolo, sub arbori, sunt instalate platforme de tir. Eric iubeşte la nebunie

păsărelele, este un adevărat ornitolog. Fratele meu adoră, ca şi tata, natura şi singurătatea, precum şi vânătoarea. Câteva ore mai târziu, când se înapoiază, Eric are o mutră întunecată, o expresie îmbufnată.

Mama întreabă:

— Ce este? N-a mers bine?

— Tipul ăsta n-a fost niciodată paraşutist! Este militar tot aşa cum sunt eu papă!

Eric ironizează întotdeauna, este a doua lui natură. Are darul de a pune întotdeauna degetul pe slăbiciunile celorlalţi, în copilărie, tonul lui batjocoritor m-a scos deseori din fire.

— Îi este frică de înălţime! îl apucă ameţeala! Când i-am arătat prima platformă, într-un arbore, s-a eschivat, pretextând că are mâinile îngheţate şi că nu va reuşi să se caţere acolo. Pe naiba! Era mort de frică!

Mama nu-mi spune nimic, nu voi afla de această conversaţie decât mai târziu. Nu voia să mă dezamăgească dar începea să se îngrijoreze. Dacă mi s-ar fi spus la vremea aceea despre Chaïm că este un fricos şi un laş, n-aş fi crezut decât că era vorba de veşnica ironie a fratelui meu.

Eu şi Chaïm ne plimbăm mult, mult. Mergem ceasuri întregi la fel ca în Ierusalim, singuri, liberi în vorbe şi în gesturi, iar el face întruna fotografii.

— Stai în faţa casei, le voi arăta poza colegilor mei de dormitor, la cazarmă.

De ce întotdeauna casa? *Pare să-l fascineze*. Cartierul Rue des Fleurs, locuinţele frumoase, printre care şi a noastră, constituie subiectul unui reportaj meticulos. Iarba mereu verde, grădinile, sunt un fel de paradis pentru el, care vine dintr-o ţară aridă, unde casele se aseamănă toate între ele; dar ceva îmi spune că principalul obiectiv al atenţiei lui este casa familiei noastre. Vrea s-o poată arăta

acolo, zicând: „Iată casa prietenei mele!”

Nu ştiu dacă asta ar trebui să-mi trezească mândria sau să mă enerveze. Oricum, Chaïm este tandru, plin de pasiune, iar sentimentele mele faţă de el sporesc întruna. Reţinerea discretă dar evidentă a familiei mele faţă de bărbatul adorat nu mă opreşte. Dimpotrivă, îmi amplifică iubirea. Mă apropie şi mai mult de el.

Însă nici câinele meu nu-l simpatizează. Şi el îl tratează cu aceeaşi antipatie.

— Te ocupi mai mult de câinele tău decât de mine!

Nici instinctul animalic nu va reuşi să mă facă să devin bănuitoare. Sunt vrăjită, orbită.

Chaïm avea să-mi mărturisească, mult mai târziu, că prima noapte după sosirea lui în Belgia, *în toamna anului 1977*, şi-o petrecuse sub ferestrele noastre, contemplând luminile clădirii cu trei etaje, elegantă şi spaţioasă, în care locuia micuţa lui Patsy. Frumoasa casă cu porţi de fier, grele şi albe, în spatele căreia se întindea o grădină, reprezenta pentru el luxul suprem. Părinţii lui locuiau la est de Tel-Aviv, într-o suburbie plină de praf, în apropiere de deşert. Iar el nu era ceea ce pretindea că este, nu era ceea ce lăsa să se vadă.

În timp ce fuma noaptea, sub fereastra mea, eu dormeam în propria-mi cameră. Aproape îl uitasem. Şi dacă soarta ar fi vrut ca eu să locuiesc într-o casă mizeră, nu l-aş fi revăzut niciodată. Nu pe mine mă voia, ci acea casă, simbolul a ceea ce el îşi închipuia că ar fi bogăţia. Mai întâi a evaluat situaţia şi a doua zi dimineaţă a revenit să bată la poartă, ferm hotărât să prindă în plasa lui gâsculiţa pe care o întruchipam. Naivă, încăpăţânată, orbită de dragoste, mi-am băgat de bună-voie piciorul în laţ. Dacă familia mea ar fi încercat în vremea aceea să se opună iubirii mele nebune, aş fi fugit de acasă. Părinţii mei ştiau asta şi-au suportat totul în speranţa că lucrurile nu vor merge prea departe.

Însă eu eram o copilă răzvrătită, care nu se plăcea pe sine şi care era gata de orice nebunie pentru cel care spunea că o iubeşte.

***

Weekend-ul pe care l-am petrecut la ţară, în casa de la Nassogne, a fost pentru mine o încântare. La depărtare de o oră şi la sud de Bruxelles, găsim pădurea, aerul curat şi liniştea pe care le ador încă din copilărie. Ca şi casei din Bruxelles, mama s-a priceput să-i dea aceleia de aici o căldură deosebită. Trofeele de vânătoare ale tatii de pe pereţi, şemineul de piatră, mobilierul simplu şi confortabil, lumânările, alunele puse pe masă pentru a fi ronţăite, florile din vaze, parchetul lustruit, masa mare de stejar, la care pot lua loc douăsprezece persoane…

Chaïm contemplă rusticitatea acestui decor, opulenţa calmă a pietrei şi a lemnului. Priveliştea de afară se întinde la nesfârşit. Imensa pădure ce îmbracă munţii Ardeni, stâncile de granit… Prin însăşi asprimea lui, peisajul îţi dă un profund sentiment de securitate.

Şi aici găseşte Chaïm un mijloc prin care să se afirme în ochii familiei mele. Tata nu se pricepe să meşterească şi deseori, în glumă, declară:

— Am două mâini stângi şi zece degete mari!

În schimb, Chaïm are mâini foarte iscusite. Fie că-i vorba de instalaţii electrice sau sanitare, fie că e nevoie să prelucreze lemn sau metal, pare capabil să facă orice. S-a apucat să repare zăvorul de la uşa camerei de baie, şi tata, mirat şi încântat, exclamă:

— O să te numim „Degete de aur”!

— Sunt cel mai bun!

Este convins de asta. Se mândreşte cu complimentul tatălui meu. Acest avantaj faţă de alţii îi scoate în evidenţă

valoarea. Cum să critici un băiat de vârsta lui, care se pricepe să facă orice?

Didier, bunul meu prieten, nu pare a fi impresionat de „cel mai bun”. Când le fac cunoştinţă, la întoarcerea noastră din weekend, cei doi schimbă priviri glaciale. Poate că silueta înaltă a lui Didier, părul castaniu, ochii albaştri şi râsul spontan îl fac pe Chaïm să devină gelos. Îi explic ce reprezintă pentru mine Didier – aproape un frate, cel care îmi linişteşte crizele de furie, prietenul nedezminţit. Niciodată n-am flirtat. Prietenia noastră n-ar fi supravieţuit şi amândoi ţinem prea mult la ea.

Chaïm îmi dă impresia că a reţinut informaţia, dar nu face niciun comentariu. Cu toate acestea, spre sfârşitul vizitei sale, în timp ce sporovăiam liniştit – nu mai ţin bine minte despre ce anume – Chaïm mă întreabă pe nepusă masă:

— Eşti fecioară?

Întrebarea mă surprinde. Mă întreb dacă am înţeles corect. *Virgină*, *a zis într-adevăr virgină*, *fecioară*...

Răspund cu glas lipsit de intonaţie:

— Evident.

— N-ai făcut niciodată dragoste cu un băiat?

Mă face să mă simt jenată. De fapt, soiul acesta de întrebări îmi este insuportabil.

— Nu! Bineînţeles că nu!

Toată conversaţia de mai înainte, despre care n-am păstrat decât o amintire vagă, a purtat-o pentru a ajunge la asta. Cu viclenie, pe nesimţite. A aflat ceea ce voia să ştie. A fi fecioară la şaisprezece ani era normal, ţinând seama de educaţia mea şi de felul meu de a gândi în privinţa aceasta. Nu am niciun iubit, îmi este greu să mă încred în băieţi şi, dacă totuşi am avut încredere în Chaïm, asta s-a datorat atitudinii lui întotdeauna respectuoase, faptului că afirmă că mă iubeşte şi că-şi repetă declaraţia îndeajuns de mult

încât s-o cred.

Întrebarea aceea m-a tulburat profund. Şi chiar dacă aş fi vrut s-o uit, n-aş fi reuşit, deoarece abia reîntors în Israel, Chaïm îmi trimite o scrisoare care începe cu următoarele cuvinte: „Mica şi draga mea fecioară”. În toate celelalte avea să menţioneze această virginitate căreia părea să-i acorde o importanţă aproape mistică.

***

Chaïm revine câteva luni mai târziu, după ce m-a bombardat cu scrisori de dragoste. Părinţii mei sunt plecaţi într-o călătorie, fraţii mei şi cu mine suntem singuri acasă, şi eu am împlinit de curând şaptesprezece ani. Nu mă întreb, cum se întreabă părinţii şi fraţii mei, cum de călătoreşte el atât de des, sau dacă armata este într-adevăr aşa de generoasă cu permisiile. Pentru mine, iubirea este un motiv suficient. Îi este dor de mine, nu poate trăi fără mine. Venirea lui umple de bucurie şi de soare iarna mohorâtă din Bruxelles.

La două sau trei zile după sosire, Chaïm atacă subiectul lui preferat. Pentru a-şi continua ancheta, îndreaptă cu iscusinţă conversaţia spre relaţiile sexuale în general.

— Spune-mi adevărul. Te-ai culcat vreodată cu un băiat, da sau nu?

Din nou stânjenită, răspund cu calm şi sinceritate:

— Nu., niciodată.

— Dovedeşte-mi!

Să-i dau dovada virginităţii mele? Cum să fac asta? Oare cuvântul meu nu este de ajuns?

— Singura soluţie, ca să te cred, este să te culci cu mine. De altminteri, pentru tine este preferabil aşa. Prima dată e mai bine ca o fată să se culce cu cineva cu experienţă.

Nu ştiu cum să reacţionez faţă de acest ultimatum.

Discutăm în salon, după cină. Fraţii mei se află în camerele lor, nu ştiu dacă ei bănuiesc că nu sunt şi eu într-a mea – şi puţin îmi pasă. Dacă Eric sau Géry mi-ar face o observaţie, m-aş pricepe să le spun să-şi vadă de treburile lor. De asta sunt convinşi şi ei. Iar părinţii sunt în Spania.

Salonul acesta, de obicei atât de vesel, rezervat pentru copiii casei şi prietenii lor, cu canapelele sale moi, a devenit locul în care se desfăşoară convorbirile noastre de îndrăgostiţi. Chaïm se uită la mine cu ochi mânioşi, poruncitori. Nasul lui, asemănător cu ciocul unei păsări de pradă, profilându-se în lumină, şi gura lui cu buze subţiri şi autoritare mă impresionează. Este un bărbat adevărat. Are experienţă, iar eu nu sunt decât o gâsculiţă. Şi lucrul cel mai greu de suportat pentru o fată, în orice caz pentru mine, este tocmai să fie considerată o gâsculiţă. Trebuie să dau impresia că ştiu, că sunt mare.

— Şi dacă rămân gravidă?

Chaïm îmi cunoaşte problemele de sănătate. Ştie ce tratament urmez şi, cu un aer competent, îmi trânteşte:

— Păi nu poţi rămâne gravidă! E imposibil!

După părerea lui, eu nu fac parte din categoria femeilor care *pot* rămâne gravide. Îi accept condamnarea. Ce alt argument aş putea să avansez? De vreme ce mă iubeşte, eu îl iubesc, dacă el are douăzeci de ani şi eu şaptesprezece, dacă suntem liberi şi vrea să-i dau preţioasa dovadă că nu-i aparţin decât lui…

Pentru prima oară în viaţa mea mă aflu în faţa cuiva care se dovedeşte a fi mai convingător şi mai încăpăţânat decât mine.

Este hotărât să obţină ceea ce vrea. Posedă iscusinţa şi metodele necesare pentru a-şi atinge scopul. Este soiul de om care explică totul, analizează, despică firul în patru şi-l convinge pe celălalt că are dreptate. Nu se lasă până nu izbuteşte.

La drept vorbind, nu-i nevoit să depună prea mari eforturi. Sunt atât de îndrăgostită, atât de orbită de pasiune, încât pentru el m-aş arunca şi în foc. Singura barieră care mă opreşte cu adevărat este teama de a rămâne gravidă. Sugerez utilizarea unui mijloc anticoncepţional. Dar scutură din cap cu dispreţ.

— La ce bun? N-ai nevoie de aşa ceva, eşti sterilă, sunt sigur.

Încă mai ezit. Atunci, deoarece sunt o începătoare total neştiutoare, îmi azvârle un sfat:

— Ascultă, dacă asta te îngrijorează, n-ai decât să te speli bine după aceea.

Toate fetele tinere au trăit această clipă. Prima dată… în cazul meu există, desigur, iubirea. Precum şi faptul că propriu-mi trup nu-mi este cel mai bun prieten. Am vrut să fac ceea ce nu mă pricepeam să fac: dragoste. Deoarece îl iubeam pe Chaïm moralmente, am vrut să-i dovedesc că-l iubesc şi fizic. Rezultatul a fost absolut deprimant.

Totul s-a petrecut foarte repede, în nu mai mult de cinci minute, într-o noapte în care aşteptam cu răbdare ca fraţii mei să adoarmă. Imediat după aceea sunt totuşi fericită, vreau să fiu fericită pentru că i-am dăruit plăcere. Dar suntem într-un complet decalaj. Mai întâi, el mă întreabă:

— Ai văzut? Sunt super, nu-i aşa?

Nu mă pricep deloc. Am suferit strângând din dinţi şi n-am zis nimic din pudoare. N-am simţit nimic „super”, cum spune el. Habar n-am la ce trebuia să mă aştept de la acest prim contact sexual. Tandreţe, precauţii, o atenţie deosebită… Nu îndrăznesc să-l contrazic. Dar după aceea are o reacţie ciudată.

— De ce n-ai ţipat? Dacă ai fi fost virgină ar fi trebuit să te doară! Ar fi trebuit să sângerezi!

Încremenită la auzul acestei acuzaţii, îl privesc cum îmi cercetează cămaşa, afirmând cu răutate că „participarea”

mea evidentă îmi dovedeşte experienţa în materie de relaţii sexuale! Am vrut pur şi simplu să adopt o atitudine demnă, să nu par a fi o nuia speriată de moarte, aşa cum eram în realitate. Şi el numeşte asta experienţă! Pentru el, purtarea mea constituie dovada că nu sunt fecioara pură la care se aştepta. Degeaba insist; refuză să mă creadă. Cu toate acestea eu m-am dăruit într-adevăr acestui băiat pentru prima oară în viaţa mea, şi m-am dăruit cu trup şi suflet. Educaţia mea catolică îmi interzice să iau lucrurile cu uşurinţă. Şi interogatoriul acesta este penibil, umilitor.

Probabil asta urmărea el mai presus de orice. Să mă umilească, să mă facă să mă simt vinovată, să mă oblige să devin un „obiect” ascultător, temător. Avea să progreseze în acest domeniu ajungând până la spălarea creierului. Prea târziu voi realiza acest lucru. Deocamdată reacţionez ca o vinovată, ca o sclavă care se străduieşte cu disperare să-şi dovedească nevinovăţia în faţa stăpânului.

După câteva zile, în timpul cărora nu încetează să mă piseze cu acuzaţia lui, îmi dă lovitura de graţie:

— Dovedeşte-mi că erai virgină!

Cum procedezi ca să dovedeşti aşa ceva? iată-mă în faţa unei cărţi de telefon, în căutarea unui ginecolog. Formez numărul şi pun ciudata întrebare. Bineînţeles, mă trimite la plimbare.

Atunci mă decid să-l sun pe cel care mi-a tratat dereglarea hormonală.

— Vă rog, când m-aţi examinat prima oară eram virgină?

Puţin jenat, el se bâlbâie:

— Din câte îmi amintesc, da…

— Aţi putea declara acest lucru în scris?

Întrebarea mea este absolut prostească.

— Dar la ce bun? Pentru ce ai nevoie de un asemenea document?

Profund umilită, îi explic situaţia. Răspunsul doctorului nu

putea fi altul decât cel pe care mi-l dă:

— Un băiat care nu te crede pe cuvânt nu merită să te ataşezi de el! Părăseşte-l!

Înnebunită de dragoste, refuz să deschid ochii, să dau pur şi simplu dovadă de bun-simţ. Aşadar, problema virginităţii mele rămâne în suspensie între Chaïm şi mine, ca o armă otrăvită, un reproş nedrept de care se poate sluji ori de câte ori pofteşte.

În paralel cu această anchetă, se ocupă de sănătatea mea. Iau asta drept dovadă de iubire. Mă convinge să micşorez progresiv doza mea zilnică de medicamente. Şi are dreptate.

Sănătatea mi se îmbunătăţeşte în mod considerabil; ajung să cred că tratamentul era mai nefast decât boala însăşi.

Chaïm a devenit pentru mine un soi de guru. Mă tem de viitor. El va pleca iar, lăsându-mă singură, fără iubire – vidul imens.

Nu mă gândesc la nimic altceva decât la el, nu am niciun scop, nicio pasiune. Certurile cu fraţii mei se ţin lanţ. Confruntarea cu tata este aproape iminentă. Rezultatele mediocre de la şcoală, plictiseala, disperarea unei vieţi fără el.

— Dacă aici eşti nefericită, vino în Israel! Vei vedea, o să facem tot felul de lucruri interesante, plimbări prin ţară, vei sta la soare – îţi place atât de mult soarele! Vino! Voi avea grijă de tine.

„Vino! Vino în Israel!” Mă las cu atât mai lesne convinsă cu cât sunt profund încredinţată că-i aparţin întru totul – am făcut dragoste cu el.

***

Chaïm a plecat din nou. Îmi trimite scrisori insistente,

declaraţii de iubire care pentru mine – singură la Bruxelles, faţă-n faţă cu firea mea sucită de copil răsfăţat – sunt tot atâtea motive de disperare. De acum înainte am posibilitatea de a rupe punţile care mă leagă de familia mea. Să realizez fuga aceea de-acasă cu care îmi ameninţ întruna rudele. Îmi anunţ intenţia de a mă duce să-l vizitez pe Chaïm în Israel.

Discuţia iscată în familie e furtunoasă. Mai întâi tata, cu glasul lui grav, exclamă:

— Este o nebunie! Şi studiile tale? La studii te-ai gândit? Dacă pleci în Israel, renunţi la studii!

Mama abordează în alt fel problema. Recurge la blândeţe.

— Patsy, eşti sigură că acesta este băiatul de care ai nevoie?

Răspunsurile sunt tăioase, categorice. Nici nu vreau să ascult, nu-mi trebuie sfaturi. Le strig cu violenţă părinţilor mei:

— Cu sau fără voia voastră, eu plec! La Chaïm!

— Pentru cât timp?

— Habar n-am. Vom călători prin ţară. Două săptămâni, poate trei… de ce vă interesează? Chiar dacă nu sunteţi de acord, tot voi pleca, o să mă descurc eu!

Este un şantaj ale cărui urmări sunt cunoscute. Dacă refuză să mă ajute, mă pierd. Or ei nu vor să mă vadă că plec din casă trântind uşa; întotdeauna au încercat să mă apere de mine însămi, să negocieze cu răzvrătirea mea. Aşa că deocamdată cedează, deşi cu părere de rău. Voi căpăta banii care-mi mai lipsesc pentru a-mi cumpăra un bilet de avion cu întoarcere fără termen limită.

Libertate! Biletul acesta reprezintă aşadar cel mai formidabil „capriciu” din viaţa mea: posibilitatea de a fugi departe de familia mea ca să-mi regăsesc iubitul şi de a mă înapoia oricând aş vrea… Dacă voi vrea.

Dacă părinţii mei n-ar fi cedat, oricum aş fi fugit. Nici palmele, nici raţionamentele, nici afecţiunea alor mei nu mă puteau împiedica. Glasurile din jurul meu, cel al mamei, al tatii, al lui Eric şi al lui Géry nu ajungeau până la mine. Faptul că ei condamnau această nebunie nu făcea decât s-o amplifice.

Am luat avionul cu aceeaşi senzaţie cu care o înecată iese la suprafaţa unui ocean ostil.

4. *Fuga în Israel*

Pentru mine clipa în care pun piciorul pe aeroportul „Ben Gurion” este întotdeauna o adevărată fericire.

Tel-Aviv – „colina primăverii”, în ebraică – imensa cetate industrială şi modernă... Traficul rutier este infernal, iar zgomotul – asurzitor. Urcăm imediat într-un autocar cu direcţia Ierusalim. Chaïm în mă conduce într-o tabără de curând înfiinţată în partea arabă a oraşului. Ne petrecem acolo noaptea, într-o rulotă. Chiar de a doua zi dimineaţă începe prima plimbare. Cu rucsacurile în spinare pornim să străbatem deşertul din nord-estul Ierusalimului, îndreptându-ne spre Ierichon, cetatea veche despre care se spune că ar avea mai mult de zece mii de ani. O oază ce datează din epoca de piatră!

Avem de parcurs douăzeci de kilometri pe malul vestic al Iordanului, un teritoriu ocupat de pe vremea războiului celor „Şase Zile”, din 1967. Chaïm merge cu pas vioi înaintea mea. Nu este un deşert nisipos, solul este aşternut cu o mulţime de pietricele minuscule, care îmi crestează picioarele încălţate în sandale. Urmăm o potecă şerpuită folosită odinioară de păstorii arabi. Uneori marginile potecii nu se mai disting, fiind acoperite de pietriş, dar Chaïm are o hartă şi mă informează că a străbătut de mai multe ori acest traseu, în cadrul unor expediţii militare.

Călcând pe urmele paşilor lui, sorb cu nesaţ fericirea aventurii, a iubirii, a libertăţii. Pentru cine n-a mers niciodată prin deşert, este o senzaţie cu neputinţă de redat.

Deodată ne apare în faţă o stâncă lungă şi plată, pe care cineva a pictat trei balauri negri. Chaïm nu cunoaşte originea acestui desen misterios şi diabolic, care mă impresionează.

După o scurtă oprire pornim iar către Ierichon. Dar spre după-amiază am nişte băşici enorme, picioarele-mi sunt numai răni dureroase şi chinurile-mi sporesc cu fiecare pas. Nu mai pot suporta, ochii mi se umplu de lacrimi.

— Curaj, Patsy, nu mai avem mult – stai jos câteva clipe, de aici încolo drumul va fi mai bun.

Sandalele astea afurisite nu sunt făcute pentru mersul pe jos. Sufăr cumplit, şi poteca urcă în pantă abruptă până la o colibă la care Chaïm vrea să ajungem pentru a ne adăposti peste noapte. Mă încurajează şi eu mă agăţ de tot ce pot, înaintând.

Dar o noapte petrecută în deşert cu Chaïm, sub cerul liber, este în clipele acelea o adevărată simfonie a fericirii. A doua zi dimineaţă ne reluăm drumul, mai încet, deoarece picioarele continuă să mă doară. Zăresc de departe o tabără de refugiaţi palestinieni, unde flutură drapelul Naţiunilor Unite. Trecem pe lângă şiruri de căsuţe joase, cu pereţi din argilă roşie. În apropiere de Ierichon, ne oprim la o mică băcănie, să facem un stoc de provizii: conserve de carne de vită şi legume.

Acest oraş, care a fost cândva darul lui Marc Antoniu făcut Cleopatrei, este un miraj ivit din deşert. Arbori uriaşi de hibiscus[5], cu flori de un roşu catifelat, livezi de portocali, culturi de bananieri cât vezi cu ochii... După căldura înăbuşitoare a pustiului, te afli în faţa unui miracol de

5 Hibiscus: specie de arbust ornamental înrudit cu nalba, având flori foarte larg-deschise. (n.t.)

umbră şi răcoare. Cumpărăm tifon ca să-mi pansez rănile şi reuşesc să vizitez superbele ruine romane.

Când ne-am început călătoria voiam să traversăm malul apusean al Iordanului şi să ajungem la Meshramot, un kibutz[6] în care locuieşte fratele mai mare al lui Chaïm, Mordechai. Picioarele nu-mi îngăduie să merg prea repede, am băşici cu diametrul de câţiva centimetri. Este imposibil să mergi o sută de kilometri fără încălţăminte potrivită. Pornim aşadar înapoi spre Tel-Aviv, ca să cumpărăm ceea ce-mi trebuie. Chaïm decide ca, din când în când, să luăm autobuzul. Mâncăm la iarbă verde, în mijlocul livezilor, în parfumul ameţitor al lămâilor de un galben auriu sau verzi, al portocalelor şi grepfruturilor. Cerul înstelat ne slujeşte drept acoperiş. Am impresia că o vrajă ne învăluie, oprind timpul în loc... Apusul soarelui, ivirea zorilor, umbra parfumată, gustul de grepfrut proaspăt cules cu mâna noastră... chiar şi suferinţa fizică, pe care-o simt la fiecare pas, contribuie la starea euforică în care mă aflu. Am făcut până la capăt drumul acesta înfrângându-mi durerea, depăşindu-mi limitele şi, pentru prima dată, sunt mândră de mine.

Cu o pereche de bocanci în picioare şi simţindu-mă mult uşurată, sunt gata să pornesc iar către nord. Chaïm, mereu atent, n-a încetat să mă încurajeze, oprindu-se de fiecare dată înainte de a mă părăsi total puterile. Acum merg mai bine. Înaintăm de-a lungul coastei, străbătând oraşe şi sate din alte vremuri. Hezliya, Shefayyim, Netanya, perla Sharon-ului, plaje superbe cu nisip fin, ce se întind pe kilometri întregi, Avihavil, Hadera.

Dragostea mea faţă de această ţară creşte cu fiecare zi ce trece, la fel ca şi iubirea pentru Chaïm, ghidul meu, cel care-mi dezvăluie această fericire romantică. Puţin îmi pasă de hoteluri şi de plajele de lux; să dormi sub cerul liber, să

6 Kibutz: fermă colectivă în Israel (n.t.)

aprinzi un foc de tabără, să deschizi râzând o cutie de conserve şi să-ţi înfigi dinţii într-o portocală – la vârsta mea, acesta este adevăratul lux al libertăţii. Să faci duş sub stropitorile rotitoare din livezile înmiresmate, să priveşti cum zboară prin aer picăturile de apă preţioasă, sclipind în lumină… Mi-ar plăcea să pot striga în gura mare această fericire.

La Meshramot fac cunoştinţă cu Mordechai Edwar, fratele mai mare al lui Chaïm, cu soţia lui Gila şi cu cele două fetiţe ale lor. Mordechai este tehnician, lucrează în mica uzină a kibutz-ului. Foarte curtenitor, se poartă amabil cu mine, pare ceva mai educat decât Chaïm. Observ cu interes, pentru prima dată, acest exemplu de viaţă în comun care a stârnit atât de multe visuri în capetele tineretului din anii şaptezeci. În fiecare dimineaţă bărbaţii pleacă să muncească în livezi sau la uzină, ca şi unele femei; celelalte îşi împart timpul între diverse sarcini ale comunităţii: bucătărie, spălatul rufelor, grădinărit, paza copiilor, şcoală. Casele sunt mici, mobilate cu simplitate; masa este servită într-o imensă sală comună. Singurul lucru care nu-mi place într-un kibutz este completa absenţă a unei vieţi intime. Mă simt prea individualistă şi independentă ca să pot suporta mult timp să trăiesc în permanenţă sub ochii altora, în faţa celorlalţi.

Nu rămânem la Meshramot decât două zile şi ne întoarcem la Tel-Aviv. Iubirea mea se află aici. Atât pământul cât şi bărbatul. Vraja este totală.

***

Aud vocea mamei care ridica receptorul.

— Tu eşti, Patsy?

— Nu mă înapoiez acasă, mămico. Rămân în Israel cu Chaïm!

Întotdeauna merg drept la ţintă. Şi, ca de obicei, nu-i

ascult argumentele cu care protestează. La ce bun, doar le ştiu pe dinafară! „Eşti prea tânără, studiile tale...” Mă anunţă că va sosi la Tel-Aviv împreună cu tata, cu primul avion, şi sunt convocată să vin la hotel însoţită de Chaïm.

Întrevederea este încordată. Părinţii mei sunt nervoşi, Chaïm este agresiv. Poate că în Belgia ar fi tăcut, dar aici, în Israel, unde se ştie acasă, trece la atac. Întrerupe brusc conversaţia în cursul căreia îmi înfrunt părinţii.

— Oricum, nu era virgină!

Mânia şi neîncrederea se întipăresc pe chipul mamei mele. Această provocare ridicolă este în mod clar destinată să-i pună în încurcătură pe părinţii mei. Şi, într-adevăr, ei sunt profund tulburaţi. Chaïm nu le-a vorbit niciodată pe un asemenea ton, cu o totală lipsă de respect. Oricum nu-l plăceau; acum le este teamă pentru mine. Mai târziu, mama avea să-mi spună că discuţia aceea, purtată într-o cameră anonimă a unui hotel din Tel-Aviv, a însemnat începutul unui lung şir de zile grele. Presupun că în ziua aceea le-a trebuit un mare curaj ca să nu i se opună cu brutalitate bărbatului care, cu atâta aroganţă, le furase practic fiica. Ştiau că, dacă ar fi făcut-o, ar fi pierdut orice legătură cu mine. Sperau că, mai devreme sau mai târziu, aveam să-mi recapăt minţile, şi că în momentul acela nu voi ezita să apelez la ei. O ruptură între noi ar fi fost deosebit de adâncă. Nici tata, nici mama nu puteau folosi o asemenea strategie.

Dimpotrivă, tata decide să obţină tot ce era posibil în situaţia respectivă.

— De acord, poţi să rămâi, încă mai ai biletul tău de avion fără termen de întoarcere; tot e bine dar, pentru a-ţi îngădui acest sejur prelungit, îţi impun o condiţie: te vei înscrie la şcoală şi vei învăţa ebraica.

Bineînţeles că mă grăbesc să accept cu bucurie această propunere care evită o dramă – fiindcă n-am împlinit

optsprezece ani şi autoritatea părintească este în continuare o frână pentru setea mea de libertate totală.

Ei pleacă. Adio constrângeri, iată-mă singură pe lume cu Chaïm Edwar, voi trăi cu el. Voi dormi cu el, mă voi trezi alături de el, pentru totdeauna.

***

Un cub de ciment din care se iese într-o grădină. Este casa părinţilor lui Chaïm şi se află la est de Tel-Aviv, într-o mare suburbie situată între Ramat-Gan şi Petakh Tikwa. Străzi pline de praf, clădiri aliniate – periferia deşertului.

Casa părintească a făt-frumos-ului meu seamănă cu toate celelalte locuinţe din acest cartier fără personalitate: o vastă încăpere centrală şi trei alte camere mai mici, care servesc tuturor scopurilor. În fiecare încăpere – un pat şi un dulap îndesat cu pături. Există şi o bucătărie şi o cameră de baie de mici dimensiuni. Trecerea timpului a supus la grea încercare soliditatea zidurilor. Acolo unde se îmbină cu acoperişul, se strecoară din loc în loc raze de soare sau ploaia.

Tatăl lui Chaïm, Sholomo, slab, nervos, cu bărbia împodobită cu o barbă albă, ascuţită, este primul evreu practicant al religiei iudaice pe care îl cunosc. Pe fiecare obraz poartă perciunii tradiţionali – lungi şuviţe de păr care coboară până sub lobul urechii. Arborează întotdeauna o pălărie ovală, neagră, peste părul lui cărunt. Omul acesta nu mă iubeşte. Mă respinge din primul minut. Sunt creştină, şi pentru evreul acesta habotnic, emigrat din Yemen, asta-i un blestem. La început n-am înţeles de ce se mişca prin casă atât de încet, sprijinindu-se de pereţi cu mâinile lui slabe şi noduroase. În cele din urmă mi-am dat seama că era în permanenţă beat. Se întoarce acasă pe la patru după-amiaza şi scotoceşte prin toate dulapurile, căutând o

sticlă de votcă. Paharul dozator se află în buzunarul lui. Este o modalitate de a trăi sau de a se sinucide, nu prea ştiu, dar i se întâmplă să bea atât de mult încât se prăbuşeşte într-o sincopă.

Leah, soţia lui, este o fiinţă afectuoasă: o femeie bondoacă şi trupeşă ce poartă rochii lungi peste şalvari. Şi ea tot de origine yemenită, a fost căsătorită cu Sholomo încă de când era puberă. O copilă care a rămas gravidă de îndată ce i-a venit ciclul. Care le dă ascultare soţului şi fiilor săi, potrivit tradiţiei seculare, până la a le deveni sclavă. Femeia îi aparţine soţului, mama trebuie să fie devotată fiilor. În timpul zilei munceşte într-un cămin de copii.

Seara se întoarce repede acasă, pentru a fi pregătită când se înapoiază soţul şi copiii ei, gata să le îndeplinească dorinţele, mereu zâmbitoare. E singura care face efortul de a mă accepta în familie. În pofida soţului ei, care nu întârzie să-mi adreseze întruna injurii. Îl aud mereu bombănind, ca şi cum n-aş fi acolo:

— Târfă creştină! Căţea creştină!

Ne-au lăsat să ne instalăm în fundul curţii din spatele casei lor, într-o altă construcţie de ciment de dimensiuni extrem de mici. Este casa noastră. În afară de încăperea principală, se mai află aici o bucătărie liliputană şi un duş montat într-un colţ. Iarna vom folosi o sobă cu păcură, iar apa va fi încălzită, ca în majoritatea locuinţelor israeliene, cu ajutorul energiei solare. Vara, casa este un cuptor. Dar această viaţă spartană, la câţiva metri de părinţii lui Chaïm, îmi convine de minune. Tot datorită idealismului vârstei mele şi atracţiei faţă de noutate. Mi se pare romantică nevoia de a desface în fiecare seară canapeaua-pat care ocupă întreaga cameră, romantic să mă scol devreme dimineaţa, mergând în vârful picioarelor ca să nu-l trezesc pe Chaïm. iată-mă şi pe mine pionieră a noii mele vieţi.

Chaïm nu se trezeşte decât către ora unu după-amiaza,

face un duş, îşi pune costumul şi cravata şi pleacă spre îndeletniciri misterioase. Cei mai mulţi oameni de pe aici muncesc vara în şort şi într-o cămaşă subţire, dar Chaïm consideră că este important să ai înfăţişarea unui tânăr dinamic. Şi-a terminat stagiul militar şi are la dispoziţie toate zilele, pentru a se ocupa de viitorul nostru. Îl vede măreţ. Ar vrea să înfiinţeze o întreprindere, să organizeze activităţi de import-export, să câştige mulţi bani. Până una-alta, se mulţumeşte să vândă enciclopedii, ca vânzător ambulant.

Eu am acasă propriile mele ocupaţii. Mai întâi deschid radioul, pe frecvenţa postului „Kol ha Shalom”, Vocea Păcii. Staţia nu-i aparţine statului şi emite de pe o navă ce se află în afara apelor Israelului, prin urmare în mod ilegal, după cum afirmă Chaïm. Pentru mine prezintă avantajul de a difuza cântece, atât în engleză, cât şi în ebraică, de a vorbi despre pace şi iubire, în timp ce mătur şi fac curăţenie în căsuţa noastră. După aceea trec la spălatul rufelor cu mâna. Soarele este atât de puternic încât cearşafurile se usucă afară într-o jumătate de oră. Spre sfârşitul după-amiezii iau o pauză, să mă duc în vizită la mătuşa lui Chaïm. Aceasta s-a căsătorit cu un francez şi posibilitatea de a vorbi puţin limba mea maternă mi se pare odihnitoare. Deşi am făcut progrese, tot îmi este greu să vorbesc englezeşte cu Chaïm, iar ebraica încă îmi cere eforturi.

***

Nu mă pricep deloc la bucătărie. Mama mea este expertă în acest domeniu, dar în faţa maşinii de gătit eu nu sunt bună de nimic şi, din fericire, luăm mesele la părinţii lui Chaïm. Într-o seară, în timpul cinei alcătuită ca de cele mai multe ori dintr-o delicioasă supă de pui şi legume, Sholomo se ridică brusc şi începe să mă ocărască. Vorbeşte în

ebraică şi mult prea repede ca să-l pot înţelege, dar mi se pare evident că, fără să vreau, trebuie să fi făcut ceva rău. Chaïm dă impresia că-mi ia apărarea, discuţia se sfârşeşte prin a se linişti, dar toţi membrii familiei au înfăţişări jenate. Sunt nevoită să aştept să fim singuri în cuibul nostru de ciment pentru a-l întreba ce sacrilegiu am putut săvârşi.

— Tata a crezut că torni lapte în farfuria lui, alături de pui. Nu acceptă să mănânce de faţă cu cineva care nu mănâncă la fel ca el, cuşer.

— Lapte? Dar era maioneză!

Fusese atât de beat încât le confundase.

Regulile cuşer impun ca, după ce ai consumat carne, să aştepţi câteva ore înainte de a mânca lactate. Nu cunosc raţiunea acestei reguli. Şi îmi e greu să-i găsesc o explicaţie. Mă cert cu Sholomo la fiecare masă.

Nu ţin deloc să jignesc pe cineva, oricine-ar fi, din această familie. Îi respect, tot aşa cum aş vrea să fiu şi eu respectată, şi mănânc cuşer pentru că ei mănâncă potrivit regulilor cuşer. Am pus multe întrebări cu privire la aceste reguli, lui Chaïm precum şi celorlalţi. Mi s-a spus că, la origine, este vorba de reguli de igienă. Nu trebuie să mănânci carnea animalelor carnivore. Porcul, care mănâncă de toate, este considerat un mâncător de cadavre, deci impur, ca şi tot ce provine din mare şi nu poartă un înveliş protector de cochilii.

Părerea mea este că, de-a lungul secolelor, cele mai multe dintre aceste reguli au devenit o constrângere inutilă…

Certurile mele cu Sholomo fac ca atmosfera din casă să devină apăsătoare.

Leah nu spune nimic. Faţa ei a îmbătrânit înainte de vreme, trupul i-a obosit datorită faptului că a adus pe lume copii mult prea devreme. Suportă urletele soţului ei alcoolic. Trebuie să fi fost o fetiţă când, în momentul

exodului evreilor yemeniţi, a fost căsătorită, fără a i se cere părerea, cu Sholomo, pentru a se evita înrolarea acestuia în armata israeliană.

Leah a adus pe lume cinci băieţi, realizare cu care se mândreşte. Pe unul din fii l-a pierdut la vârsta adolescenţei, i-au rămas Mordecha i, Asher, un tânăr cu o fire deschisă şi plăcută, foarte în largul său cu femeile şi copiii, spre deosebire de Chaïm, care ar putea fi categorisit drept un macho[7] dur; şi pe urmă Goory, mezinul de opt ani. Cu el învăţ cel mai bine ebraica. Mai întâi pentru că-l amuză ceea ce ia drept o joacă, cât şi fiindcă este foarte bun «din fire.

Chaïm rămâne preferatul şi alintatul mamei sale. Fiul îndrăgit, cel căruia i se iartă totul, „cel mai bun”. Ceea ce afirmă el atât de des despre sine este un adevăr stabilit de mama lui. Ea mi-a dat de înţeles că, în adolescenţă, el săvârşise câteva prostii, dar că se lăsase antrenat de câţiva prieteni.

— Nu a fost vina lui...

Leah e mândră de curajul fiului ei, rănit în armată. Mândria aceasta se traduce printr-o adoraţie care aproape că mă jenează când, uneori, şi-o exprimă cu emfază. Într-o zi, Leah scoate dintr-o cutie de carton o cămaşă zdrenţuită, înroşită de sânge.

— A primit un glonţ în timpul unor trageri! în noaptea aia, când s-a întors acasă, uniforma îi era plină de sânge!

— Dar de ce păstrezi cămaşa pătată? Nu vrei s-o speli?

— Chaïm vrea să o păstreze amintire.

Chaïm sau tu? *Sau amândoi*? Tot ce vrea Chaïm vrea şi mama lui. Cămaşa însângerată se înapoiază în cutia de carton, relicvă preţioasă a eroului. Când aveam să capăt îndoieli cu privire la realitatea bravurii eroului şi a faptelor sale de vitejie, avea să fie prea târziu.

Pentru Chaïm, armata este un continuu motiv de mânie.

---

7 Macho{Ib. spaniolă): mascul, bărbat viril, (n.t.)

Armata nu i-a oferit îngrijirile medicale ce-i erau necesare, armata îşi bate joc de el, de Chaïm cel viteaz… în fiecare an, rezerviştii trebuie să repete un stagiu militar de o lună, asta până la vârsta pensionării. De asemenea, sunt mobilizaţi în caz de stare de alarmă. Nu ştiu de ce Chaïm, un paraşutist de elită, nu este şi el convocat, ca toţi ceilalţi.

— Din cauza rănii de la braţ!

Poartă mereu un bandaj elastic, cum au sportivii. Niciodată nu m-am lămurit cu adevărat care îi era infirmitatea şi dacă rana lăsase sechele. Chaïm este un erou al armatei, de vreme ce aşa afirmă.

***

M-am înscris la nişte cursuri de ebraică, dar lecţiile se transformă în plictisitoare discuţii politice. Anul trecut, preşedintele egiptean Anwar El-Sadat a venit la Ierusalim să ţină un discurs la *Knesset*, parlamentul israelian, şi în ţară adie, pentru prima dată după mulţi ani, un vânt de optimism. Restabilirea păcii cu ţările arabe este posibilă. Eu doresc pacea, bineînţeles, dar urăsc politica. Susţin Israelul, îi cunosc istoria şi înţeleg conflictele istorice care îl opun palestinienilor. Însă am constatat că majoritatea palestinienilor sunt oameni obişnuiţi – nu nişte terorişti – care încearcă pur şi simplu să-şi câştige existenţa. Nu am chef să mă las atrasă în discuţii politice arbitrare, aşa că mă decid să renunţ la cursuri. În Belgia am dobândit suficiente noţiuni care să-mi îngăduie să vorbesc ebraica acasă, cu micul Goory. Mă învaţă cântece, îmi corectează greşelile. Vorbesc mult şi cu Leah, lucruri simple, ca de pildă despre bucătăria yemenită, menaj, bărbaţi, familie. În felul ăsta aflu, din frânturi, povestea acestei femei curajoase.

Sholomo şi ea erau bogaţi când au părăsit Yemenul pentru a se stabili în Israel. Şi sosirea lor, după război, în

Ţara Făgăduinţei a fost plină de greutăţi. Înghesuiţi în tabere înjghebate în grabă şi ca vai de lume, locuind în hangare metalice, în care vara căldura era îngrozitoare, au trăit în condiţii de viaţă înspăimântătoare.

Sistemul ebraic al castelor din Israel, aşa cum mi l-a descris Leah, este uimitor. Evreii din Europa sau din America se află la capătul de sus al scării sociale, evreii din Africa de Nord la capătul de jos, ca şi yemeniţii. Au reputaţia de a fi ţărănoi necioplіţi şi grosolani, cu un spirit de clan şi obiceiuri tipic arabe în modul lor de viaţă. Leah se consideră victima respingerii şi a unui oarecare dispreţ. Aşa se face că soţii Edwar au devenit săraci. Iar Chaïm vrea să fie bogat.

Este un inspector de temut şi maniac în domeniul menajului. Când se întoarce de la ocupaţiile lui, inspectează casa şi face tot felul de observaţii. Chiar dacă sunt neîndreptăţite.

— Eşti o soţie rea! Au trecut trei săptămâni de când n-ai mai spălat cearşafurile! Sau chiar o lună!

— Nu-i adevărat! Le spăl de două ori pe săptămână, aşa cum mi-ai cerut.

— Nu le văd afară!

— Pentru că se usucă mai puţin de o oră! Le pun imediat la loc, de aceea nu le vezi uscându-se!

Deoarece pare să nu-mi dea crezare, începând din ziua aceea las cearşafurile întinse, aşteptându-i întoarcerea ca să le strâng de pe frânghie.

Este soiul de bărbat care atinge masa cu degetul şi care schiţează o grimasă, acuzându-mă că n-am şters praful, sau că n-am măturat, sau mai ştiu eu ce altceva. De fapt, are tendinţa de a mă conduce neîncetat spre statutul de menajeră, şi atitudinea aceasta mă face să mă simt prost, îl iubesc, dar încă nu ştiu ce vreau să fac cu viaţa mea, şi un viitor în care să nu fac altceva decât să şterg pe jos sau să

spăl rufe obligatoriu, la ordinele unui soţ maniac, nu mă încântă prea mult. Căci la el este vorba de manie. Chiar dacă nu există niciun fir de praf, mă acuză că mi-am neglijat îndatoririle de gospodină… Protestez, şi reuşeşte să mă convingă că greşesc.

Femeie – trebuie să fiu femeie de la vârful picioarelor şi până la fruntea plecată în semn de obedienţă faţă de bărbat. Am fugit de-acasă pentru a fi împreună cu el, este adevărat, şi încă mai sunt îndrăgostită, şi oarbă, dar fuga aceasta nu mi-a rezolvat problemele. Uneori sunt fericită că mă aflu aici, sub cerul acesta pe care-l iubesc, şi alături de el. Alteori simt acut vidul, absenţa unor prieteni, a familiei mele, iar strada asta prăfuită, care duce întotdeauna la aceeaşi băcănie, la aceeaşi staţie de autobuze, mă deprimă.

***

O scrisoare de la mama îmi aduce veşti bune. *Pe 16 noiembrie 1978* este ziua de naştere a tatălui meu. Mama îmi scrie:

„Ca să-i fac o surpriză, am invitat întreaga familie şi pe toţi prietenii lui. Vom avea o petrecere formidabilă şi ar fi minunat dacă am putea fi toţi laolaltă. Vă ofer biletele de avion, ca să puteţi veni amândoi”.

Chaïm începe prin a refuza. Dar insist atât de mult încât în cele din urmă cedează. Cu o oră înainte de începerea petrecerii, aterizăm la Bruxelles. Eric a venit să ne ia de la aeroport şi să ne conducă la bunica, în aşa fel încât să păstreze elementul de surpriză. Bunica locuieşte chiar lângă casa părinţilor mei.

Chaïm este prost-dispus, şi în astfel de situaţii găseşte orice pretext ca să strice atmosfera cu o înverşunare uimitoare. Mai întâi refuză să urce în maşina condusă de

Eric. Luăm un taxi. Pe urmă, când eu visez să mă cufund în baia somptuoasă a bunicii, ca să mă relaxez după oboseala drumului, el se împotriveşte. Nu îndrăznesc să protestez, cu toate că de multă vreme n-am mai făcut o baie. Nu ştiu pentru ce cedez. Chaïm mă domină.

Colac peste pupăză, acum, când a sosit ceasul marii surprize, nu vrea să meargă la părinţii mei. Eric nu pricepe nimic.

— E timpul, petrecerea a început!

— Nu vreau să merg.

Eric nu face niciun comentariu şi dispare, s-o prevină pe mama care, la rândul ei, vine şi încearcă să-l convingă pe Chaïm să se poarte raţional. Deoarece nu îşi motivează refuzul – în mod evident o ţâfnă – mama declară cu fermitate:

— Nu-i acum momentul să faci pe încăpăţânatul! Dacă ai o problemă, ne-o vei explica mâine!

Împotriva voinţei, Chaïm cedează. Binevoieşte să asiste la petrecere, la strigătul de bucurie al tatii, care mă strânge în braţe. Dintr-odată, se poartă extrem de curtenitor cu toată lumea. Parcă-i alt om. Dar chiar de a doua zi redevine ursuz şi refuză cu încăpăţânare să-i adreseze vreun cuvânt lui Eric.

Îmi interzice să mă apropii de câinele meu. Degeaba dă din coadă şi se agită sărmana mea Princesse, privindu-mă cu ochii ei duioşi; cei ai lui Chaïm sunt întunecaţi de dispreţ.

— Lasă câinele, este ridicol!

O săptămână la Bruxelles, între fericire şi supărare, între îndoială şi îngrijorare. Ca prin ceaţă, nu simt decât un singur lucru: frica de a-l pierde. Îi dau ascultare, îl urmez ca un căţeluş fidel. Nu-mi dau seama ce anume îl nemulţumeşte. În realitate, ca toate persoanele posesive, se teme că familia mea m-ar putea influenţa contra lui. Îi povestesc încăierările mele de băieţoi cu Eric, deoarece

este evident că-l detestă. Tot aşa cum îl urăşte pe tatăl meu şi pe toţi bărbaţii cu care vin în contact.

Iau din nou avionul spre Tel-Aviv, încăpăţânându-mă să-mi urmez cu ochii legaţi destinul.

***

La scurtă vreme după întoarcerea noastră, asist, într-o dimineaţă, la o scenă surprinzătoare. Se aud bătăi puternice în uşă. Uitându-mă pe fereastră, văd un coleg de-al lui Chaïm, un tânăr care, din câte ştiu, vinde împreună cu el enciclopedii, încep să se certe; eu încă nu ştiu destul de bine limba ca să înţeleg care-i motivul neînţelegerii lor. Amândoi sunt foarte enervaţi. Deodată, musafirul scoate din buzunar un revolver. Nu-l îndreaptă spre Chaïm, ci se mulţumeşte să-l arate. Ameninţarea este limpede. Nu vreau să aflu ce se întâmplă. Tot ce ştiu este că, în mod normal, un vânzător de enciclopedii nu se plimbă cu un revolver în buzunar. Ies foarte repede din casă, trec ca o furtună pe lângă cei doi bărbaţi, spunându-i lui Chaïm:

— Scuză-mă!

Mă refugiez la unchiul Henri, francezul, şi aştept o vreme până să mă înapoiez acasă. Individul cu revolverul nu mai este acolo, dar Chaïm este nebun de furie!

— Trebuie să rămâi mereu alături de mine! Ce te-a apucat, de m-ai lăsat baltă?

Vocea îi capătă accente stridente, trăsăturile îi sunt deformate, mânia lui îmi sfâşie inima. *De ce se înverşunează împotriva mea*? N-am nimic de-a face cu treburile lui. Dimpotrivă, nu voiam nici să mă amestec, nici să-i pun întrebări.

— Datoria ta este să rămâi lângă mine! Să mă aperi, dacă e nevoie*

Să-l apăr, eu? împotriva unui revolver?

— Dar de ce te-a ameninţat omul acela?

— Asta nu te priveşte!

Imaginea ideală cu care visam să-mi petrec viaţa se spulberă dintr-odată în mii de ţăndări.

Cu toate acestea rezist, refuz să gândesc că este un laş, că probabil e implicat în afaceri dubioase, că, în fond, nu ştiu nimic despre el. Iubirea nu se lasă ucisă cu uşurinţă. Este atât de greu de ucis încât, încă n-am încetat să sufăr. Şi să descopăr în mine o fire pe care n-o bănuiam. Răbdarea, umilinţa, autoritatea, tot ce am respins în adolescenţa mea, voi suporta până la totala aservire.

În zilele următoare, Chaïm face tot ce-i stă în putinţă ca să mă ajute să uit ceea ce el numeşte „trădarea” mea.

5. Pedeapsa

— Îţi interzic să vorbeşti cu oricine, indiferent cine ar fi! M-ai înţeles? Cu nimeni, fără încuviinţarea mea!

În timpul meselor luate în familie se poartă cu ipocrizie; Chaïm se comportă normal dar, de cum ne întoarcem în căsuţa din curtea mizerabilă din spate, nu am voie să mai deschid gura. Este o tortură psihică. Singurătatea şi tăcerea impuse mă încarcerează mai rău decât zidurile unei închisori.

Şi atunci, în mine se confruntă două Patsy – cea care se înfurie când se vede supusă unui tratament nedrept, şi cea care o mustră:

— Patsy, nu te-ai maturizat, nu eşti decât un copil prost crescut, trebuie să înveţi să-l asculţi pe bărbatul pe care-l iubeşti.

Şi Patsy cea supusă o învinge pe Patsy răzvrătită. Accept pedeapsa. Şi când călăul meu se decide să mă elibereze, îi sunt recunoscătoare. M-am cufundat în universul lui, mă las cuprinsă de inerţie, de un soi de moliciune, de indiferenţă,

îmi pierd pofta de mâncare şi deja am slăbit zece kilograme. Mă tem să nu-mi reapară simptomele care mă chinuiau înainte de întâlnirea mea cu Chaïm.

Leah, mamă grijulie, este singura mea confidentă. Şi, în plus, confidenţa aceasta este discretă. Îi dau de înţeles că sunt nefericită şi ea îmi făgăduieşte că va încerca să stea de vorbă cu fiul ei. M-am ales cu un necaz. După o convorbire cu mama lui, discuţie ale cărei amănunte nu le cunosc, Chaïm este nebun de furie.

— Încerci să mă umileşti? Vrei s-o faci pe mama să creadă că nu sunt în stare să te fac fericită? îţi interzic să mai vorbeşti!

Chipul tânăr pe care-l iubesc, cu sprâncene stufoase, cu păr aspru, pare să se schimbe de pe o zi pe alta. S-ar părea că răutatea gratuită îl secătuieşte.

Rămasă singură în coliba pe care o consideram romantică şi care nu-i decât jalnică, mă hotărăsc să fierb nişte ouă. Pun o cratiţă pe sobă şi aştept să fiarbă apa. Deodată, maşina de gătit ia foc – probabil o scurgere de păcură. Alerg spre uşă, chemând ajutor. Asher se năpusteşte şi înăbuşă focul.

— De ce l-ai chemat în ajutor pe fratele meu? mă întreabă Chaïm.

— Păi luase foc soba! Era ceva urgent!

— Îţi interzisesem să vorbeşti! Nu mă interesează împrejurările! Nu m-ai ascultat, aşa că acum îţi interzic să ieşi din casă.

De astă dată Patsy răzvrătită o învinge pe cealaltă. Nimeni nu m-a sechestrat vreodată. *Dacă vreau să ies*, *voi ieşi*. *Dar unde să mă duc*? *Spre cine să mă îndrept*? *Fără bani*, *fără prieteni*, *vorbind o ebraică încă aproximativă*, *depind cu totul de Chaïm*. Cât despre părinţii mei, nu reuşesc să mă hotărăsc să le telefonez. Le-am refuzat sfaturile, am vrut să-mi afirm independenţa – ar fi jalnic

pentru mine să le cer ajutorul. Şi atunci, neavând altă soluţie şi amintindu-mi de un prieten al tatălui meu, Samuel Katz, un om de afaceri care locuieşte la Tel-Aviv, mă decid să-i cer adăpost. Această persoană îndatoritoare nu va refuza să mă ajute şi va putea să joace rolul de intermediar între părinţii mei şi mine.

De îndată ce pleacă Chaïm, îmi pregătesc febril mica valiză şi o şterg de-acasă. Dar deodată, pe drum, mintea mi se zăpăceşte. Pierd contactul cu realitatea. Nimic nu mai funcţionează. Dezorientată, nemaiştiind încotro să înaintez, incapabilă să mai păşesc, mă refugiez sub un pâlc de portocali. Ghemuită lângă trunchiul copacului, strângând în braţe geamantanul, adorm. O inconştienţă totală. Nu ştiu cât timp am rămas acolo.

Pâlcul de portocali sub care m-am refugiat se află pe peluza unui spital de psihiatrie. Cel care mă descoperă este un infirmier. În palmă ţin un mic brici; nu l-am folosit, nici măcar nu-mi amintesc să-l fi luat cu mine. Habar n-am ce intenţionam să fac cu el. Mă trezesc lent din această stare ciudată. Infirmierul îmi vorbeşte blând, îşi dă seama că nu reprezint niciun risc, că nu constitui un pericol pentru nimeni. De altminteri mi-am revenit în fire şi, când îmi propune să mă însoţească până acasă, îi răspund normal. Docilă, mă ridic ca să-l urmez. O Patsy buimacă porneşte iarăşi pe drumul ce duce la Chaïm.

Tocmai am săvârşit faţă de Chaïm un şir întreg de păcate, i-am sfidat autoritatea ieşind din casă singură, am vorbit cu cineva şi, mai rău decât orice, acea persoană era un bărbat. Urlă ceasuri întregi. Nici nu mai ştiu ce urlă. Când în colibă se aşterne din nou liniştea, el încheie prin obişnuita sentinţă:

— Îţi interzic să vorbeşti cu cineva, indiferent cine ar fi.

Singurătatea devine cu totul insuportabilă şi, încă o dată, mă hotărăsc să plec. Aceeaşi valiză, aceeaşi fugă cu

intenţia de a mă refugia la Samuel Katz. Destinul îmi pune beţe în roate. Trecând prin faţa părinţilor lui Chaïm, îl zăresc pe Goôry care încearcă zadarnic să ajute un pisoi să coboare din vârful unui arbore în care s-a căţărat şi care miaună cu disperare. Spectacolul acesta mă înduioşează. Mă opresc să ajut copilul şi pisica şi, în felul acesta, mă las prinsă în flagrant delict.

Cu geamantanul lângă picioare, mă aştept la obişnuitul val de injurii. Dar Chaïm se comportă exact invers. Are o mutră spăşită, pare chinuit de remuşcări.

— Iartă-mă, Patsy, am un caracter nesuferit… Te iubesc… Te implor, nu mă părăsi! Te implor, te iubesc…

A rostit cuvintele pe care le aşteptam. Ca şi pisoiul din copac, care, înnebunit de spaimă la gândul săriturii pe care trebuia s-o facă, se liniştise mai adineauri sub mângâierea mâinilor mele.

Mă întorc spre casă, cu braţul lui Chaïm pe umărul meu.

Mă iubeşte.

În întreaga ţară încă mai răsună vestea. În urmă cu câteva luni, la Camp David, în Maryland, Anwar El-Sadat şi Menahem Begin au semnat tratatul de pace între Egipt şi Israel. Pacea depinde, printre alte probleme, de evacuarea, într-un termen relativ scurt, a zonei Sinai-ului.

***

Am semnat şi eu o pace stranie cu Chaïm, în urma căreia am rămas slăbită şi vlăguită. În ziua în care, în sfârşit, mă decid să cer sfatul unui medic, aflu că sunt gravidă în trei luni. Ciudat este că, în mod instinctiv, bănuiam asta. Desenam siluete de femei însărcinate pe toate fragmentele de hârtie pe care le găseam. Aşadar nu sunt sterilă. Toate argumentele prin care Chaïm încerca să mă convingă de contrariu erau stupide. Aproape reuşise să-mi vâre în cap

prostia asta.

Voi avea un copil!

Plutesc, sunt euforică, fericită. Copilul din pântecele meu îmi redă dintr-odată întreaga energie pierdută. Acum am un ţel precis, acela de a fi mamă.

Chaïm întâmpină vestea cu un calm care mă miră. Ca şi cum nici nu l-ar interesa. Mă aşteptam că voi discuta cu el despre acea sterilitate care se dovedise a nu exista, despre viitor, despre copil, dar… nimic. Aici, copiii sunt treaba femeilor. *Oare a spus măcar*: „*Bine*” *sau* „*Mă bucur pentru tine*, *pentru noi*”? *Nu-mi amintesc să o fi făcut.* Dacă i-aş fi semnalat apariţia unui coş pe nasul meu nu ar fi reacţionat altfel.

Îngrijorată din cauza unor sângerări, mă duc la un nou consult – mi se confirmă sarcina, mi se recomandă odihnă şi sunt întrebată:

— Te-ai hotărât?

În Israel avortul este ilegal dar se poate recurge la el cu uşurinţă.

— Îl păstrez.

Dacă mi s-ar lua copilul ar fi totuna cu a mi se smulge inima. În timpul acestei perioade de acalmie, Chaïm se poartă drăguţ, foarte protector, are grijă de mine, îmi satisface capriciile.

Părinţii mei, mereu atenţi să nu mă piardă din vedere, ne trimit bilete de avion, oferindu-ne o scurtă vacanţă în Belgia. Plecăm.

Încă nu le-am dat vestea şi, deşi ei ştiu foarte bine că în Israel trăim împreună, aici, în casa lor, va trebui să continuăm să locuim în camere separate. În definitiv, oficial, Chaïm nu le-a cerut părinţilor mei voie să împartă patul cu fiica lor. Eu sunt cea care am plecat…

Mama nu-mi remarcă rochiile largi. Oricum, chiar dacă ar bănui ceva, atâta vreme cât eu nu voi vorbi despre asta, va

tăcea şi ea. Servitoarea noastră, Hélène, care o ştie pe mama de când era în leagăn şi pe care o consider ca pe o bunică, încearcă o apropiere:

— Patsy, să ştii că mie poţi să-mi vorbeşti… Ştiu ce-nseamnă să fii tânăr…

Dar nici ei nu vreau să-i destăinuiesc secretul meu. O sarcină încă incipientă, ezitantă, atât de fragilă, cu tot trecutul meu de probleme hormonale… Mai întâi vreau să ştiu dacă pruncul este sănătos. Mă hotărăsc să fac o ecografie. În Belgia, examenul medical îmi va fi rambursat de către asigurările sociale şi nimeni nu va afla nimic. Aşa îmi închipui eu. Dar, peste câteva zile, soseşte acasă o scrisoare pe numele doamnei Heymans. Şi mama, crezând că îi este adresată ei, o desface liniştită şi află că este gravidă în patru luni!…

Sunt în camera de baie şi, fără o vorbă, mama îmi întinde factura centrului medical. Apoi îşi ia inima în dinţi:

— Am fost o proastă că n-am observat nimic…

În aparenţă primeşte vestea cu calm, chiar dacă nu o bucură.

— După-masă vom merge să cumpărăm îmbrăcăminte pentru gravide.

Şi printre rochii, salopete şi cărucioare de copii, atacă în mod serios subiectul, păstrându-şi calmul.

— Ce ai de gând să faci acum?

Ridic din umeri. Nimic. Voi aştepta. Ea nu insistă. Dar în zilele următoare presiunea familiei se face simţită. O presiune fermă şi, în fond, logică deoarece vine din partea unor părinţi.

— Patsy, te-ai hotărât să trăieşti cu Chaïm, ne-ai spus că ai luat această decizie ca om adult; acum trebuie să te porţi în mod responsabil.

— Asta înseamnă să mă căsătoresc cu Chaïm?

— Trebuie să legitimezi copilul acesta.

Niciodată nu mi-a trecut prin minte ideea căsătoriei. Nici măcar nu m-am gândit să mă mărit cu Chaïm. În ochii mei, o hârtie nu are nicio valoare. Adevăratul angajament se află în altă parte, este ceva personal şi nu are nevoie să fie înregistrat de un preot sau primar. Trăind cu un bărbat, pot simţi că sunt căsătorită cu el fără să-mi fie necesare tot felul de ceremonii. Dar lui Chaïm ideea pare să-i placă. Şi insistenţa părinţilor sfârşeşte prin a-mi învinge rezistenţa. *La urma urmei*, *de ce nu*, *dacă în felul acesta le fac tuturor pe plac*? Numai vechiul meu prieten din copilărie, Didier, stând în picioare în mijlocul bucătăriei, îi declară franc mamei:

— Nu trebuie s-o obligaţi să se mărite, este o nebunie! Nu faceţi aşa ceva!

— Dacă există o şansă la un milion ca această căsătorie să reuşească, trebuie să încercăm. Patsy e gravidă şi catolică. Trebuie să se căsătorească măcar civil.

Didier îşi ia în serios rolul de avocat, argumentează cât poate, dar tata şi mama nu-şi schimbă părerea. Bunicul meu din partea mamei, care l-a antipatizat pe Chaïm din prima clipă, insistă ca încheierea căsătoriei să fie făcută în regim de separare a bunurilor. Jignită, eu mă opun, dar el este neînduplecat:

— Patsy, dacă nu faci asta, e simplu: o dezmoştenesc pe mama ta. Nu vreau ca acest Chaïm să-şi vâre în buzunar niciun bănuţ din averea noastră.

În noaptea aceea, în salon, Chaïm Edwar şi Patsy Heymans se ceartă aprig. El se plânge de faptul că este tratat ca un străin, că nu este acceptat de familia mea. Încerc să-l calmez:

— Părinţii mei doresc această căsătorie, nu vorbi prostii!

— Posibil, şi în curând voi face parte din familie. Şi totuşi, purtându-se aşa, mă resping!

Iată-mă prinsă între două focuri şi nu ştiu cum să

procedez. Mi-e greu să rezist presiunilor lui Chaïm, dar greu şi să susţin poziţia adoptată de părinţii mei. Însă în cele din urmă mă decid să tranşez problema.

— Trebuie să accepţi, Chaïm. De dragul mamei.

Mândrie rănită? Sau dezamăgire că nu poate profita de *o moştenire la care râvnea*? Se retrage în camera lui mormăind. Iar a doua zi nu vrea să-mi vorbească. Pretinde că are de rezolvat nişte treburi în oraş şi dispare toată ziua. La înapoiere mă ignoră cu totul. Din nou legea tăcerii, şi asta pe durata a cinci zile.

Când binevoieşte să-mi adreseze un cuvânt, regăseşte o Patsy pocăită şi docilă, devotată stăpânului ei.

Întrunirea de la notar mă face să devin nervoasă. Când acesta evocă clauza separării bunurilor şi-l întreabă pe Chaïm dacă este de acord, abia îndrăznesc să privesc trăsăturile crispate ale viitorului meu soţ. Cu chipul palid, din care parcă s-a scurs tot sângele, el sfârşeşte prin a şopti:

— Da.

Nuntă. *20 iulie 1979*. Port o rochie largă de culoare cafenie şi o vestă bej. Bunica mi-a oferit o superbă broşă cu diamante – o bijuterie de familie, de mare valoare. Chaïm pare calm şi liniştit sufleteşte. Îmbrăcat cu un pantalon de culoare deschisă, cu un blazer bleumarin şi cu cravată, stă lângă mine în faţa biroului primarului, în primăria din Bruxelles. Părintele Edgar este martorul meu. Ceremonia e scurtă. Chaïm răspunde primul: „Da”. Eu privesc drept înaintea mea şi, când îmi vine rândul, am impresia că primesc în faţă un pumn. O lovitură care mă doboară. Ezit să răspund, în minte îmi dansează o mulţime de imagini, înghesuindu-se unele în altele: chipul viitorului meu soţ, deformat de mânie, glasul lui grav plin de injurii, pretenţiile lui; apoi o văd pe Leah – supusă, obosită şi resemnată şi, în cele din urmă, pe tatăl lui, tremurând, cu o expresie plină

de răutate, căutând o sticlă de votcă… Niciun sunet nu reuşeşte să-mi iasă din gură. Tăcerea impusă de Chaïm îmi revine ca un ecou. În străfundul minţii mă aud strigând: „Nu! Spune nu!” Dar de pe buze nu-mi iese niciun cuvânt…

Mă întorc spre feţele îngrijorate şi atente din spatele meu. Fraţii mei, Eric, Gèry şi Michel, părinţii mei… Nu pot să le fac aşa ceva. Nu pot să strig: „Nu!”, şi s-o iau la fugă! Au pregătit totul, gustările, recepţia; ei sunt cei care au oferit biletele de avion ca să ne vadă. Ei mi-au spus: „Patsy, poartă-te ca un adult!”

Şi Chaïm? *Să-l umilesc*? *Să-l las baltă acolo*? *Şi copilaşul meu*? Aceste câteva clipe de panică sunt îngrozitoare. A-ţi pune laţul de gât este o expresie care ilustrează bine ceea ce vrea să zică. Eu simt această funie care îmi apasă glota, îmi comprimă muşchii, până când murmur:

— Da.

Chaïm îmi pune pe deget un inel de aur alb; întâmpină dificultăţi, căci de când sunt gravidă mâinile mi s-au umflat. Şi când vine rândul meu, tremur atât de tare încât las să-mi cadă verigheta.

***

Mama a prevăzut într-adevăr totul. Pentru noaptea nunţii noastre avem dreptul la două paturi alăturate, în camera mea, la pleduri şi cearşafuri noi. *Biata mama*! Jenată, îmi prezintă o rugăminte la care se gândeşte cu siguranţă de câtăva vreme dar pe care nu o putea formula înainte ca fiica ei să fi devenit în mod oficial soţia lui Chaïm.

— Patsy, ai vrea să-l rogi pe Chaïm să-şi scoată chiloţii când îşi face duşul? îi găsesc zilnic, uzi, pe pardoseală.

— Chaïm, de ce faci asta?

— Nu pot să-mi scot slipul înainte de a avea la îndemână un prosop sau un halat în care să mă înfăşor!

În sinea mea îmi zic că asta nu l-ar împiedica să şi-l culeagă după aceea de pe jos, în loc să-l lase cu nepăsare să zacă acolo pentru ca mama sau oricine altcineva să-l ridice în locul lui. Dar în privinţa goliciunii lui este sincer. Niciodată nu l-am văzut în pielea goală. Insistă să se ascundă sub aşternuturi. Şi totuşi eu port copilul lui.

— Măcar ia-l de jos, pentru mama…

— Bine, bine, o să-l pun în coşul cu rufe murdare… De ce-o fi trebuind să faci atâta caz pentru asemenea lucru?

Şi, începând de a doua zi, mama are plăcerea de a găsi chiloţii lui Chaïm, uzi leoarcă, printre celelalte rufe.

***

Am fost nevoită să discut îndelung pentru a reuşi să rămân în Belgia până la naştere. Tata a considerat că-i logic să-i sugereze ginerelui său să-şi găsească un serviciu. Dar Chaïm refuză să muncească sub ordinele cuiva. Vrea să fie propriul său patron şi începe prin a se instala fără jenă în biroul tatălui meu, care se învecinează cu camera noastră.

Telefonează ore în şir, pe tot globul, luând legătura cu relaţiile sale din domeniul import-exportului, arătându-se interesat de toate produsele. De la ţigară până la bidonul de benzină. Seara, la cină, de faţă cu tatăl meu vădit crispat, vorbeşte despre milioane de dolari, de afaceri ultra--rentabile…

— În curând nu va mai trebui să muncesc!

În funcţie de decalajele de fus orar, se scoală noaptea pentru a se face stăpân pe birou, mă trezeşte ca să transmit un telex. Şi-a găsit o asociată în afaceri, o tânără brunetă, mărunţică, care locuieşte la hotelul „Métropole”, în piaţa Brouckère, situată în centrul Bruxelles-ului. Se duce s-o viziteze zilnic, îi telefonează des şi, deoarece vorbesc în engleză, trag concluzia că ea nu este nici belgiancă, nici

israeliană. Dar nu ştiu nimic altceva despre ea. Afacerile lui Chaïm rămân domeniul lui, misterul lui.

Mă plictisesc. Când Chaïm nu-mi încredinţează vreo lucrare de birou, o ajut pe mama la spălatul rufelor. Uneori mergem la cumpărături pentru copil, dar zilele sunt lungi.

Aştept.

Chaïm devine mai mult decât posesiv. La început eram în stare să cred că purtarea lui este măgulitoare, dar acum mă sufocă. Subiectul preferat al geloziei lui este căţeluşa mea.

— O iubeşti mai mult decât pe mine…

— Nu, n-o iubesc mai mult decât pe tine.

— Bine, admit.

În realitate nu admite absolut nimic. Tactica lui este campania de convingere subtilă şi vicleană. Niciodată nu va spune deschis: „Descotoroseşte-te de câinele ăsta!” Dar te face să simţi, să ghiceşti că asta-i ceea ce vrea. Aruncă aluzii, insinuează, îţi răvăşeşte mintea, ţi-o macină, şi pe urmă, ca un şarpe, se strecoară cu iscusinţă printr-o crăpătură. Şi bineînţeles că este mult mai uşor să-i cedezi decât să rezişti faţă de exigenţele lui meschine. Poate că în legătură cu probleme serioase m-aş dovedi mai dârză, însă în ceea ce priveşte amănuntele de zi cu zi nu am curaj să rezist. Chaïm mă istoveşte.

Ştiu şi că sub aparenta lui linişte clocoteşte o mânie care abia aşteaptă să explodeze. Tot refuzând să mă despart de Princesse, micul meu teckel, mă cuprinde o mare oboseală. Puţin câte puţin, aleg în mod inconştient soluţia de a nu mă mai ocupa de căţeluşă, de a o neglija. Şi, ca şi cum n-ar fi aşteptat decât indiferenţa mea, Princesse se stinge cu încetul şi moare.

Rămân cu un cumplit sentiment de vinovăţie. Şi noua ţintă a lui Chaïm se şi conturează. Cel mai bun prieten al meu, Didier.

— Vorbeşte-mi puţin despre prietenul tău Didier. Ai fost intimă cu el?

Izbucnesc în râs.

— La un moment dat ne-a ispitit gândul de-a fi dar, în cele din urmă, prietenia noastră s-a dovedit a fi mai puternică, nu voiam s-o distrugem.

Chaïm se îmbufnează. Apoi, câteva zile mai târziu răcneşte:

— Îţi petreci prea mult timp cu acest Didier. Vreau să pui capăt acestei relaţii!

Şi aşa cum am învăţat să-mi neglijez câinele, încep să mă depărtez de prietenul meu din copilărie.

În schimb nu am dreptul să manifest nici cea mai mică urmă de gelozie faţă de micuţa doamnă de la „Métropole”. Se duce acolo de dimineaţă şi deseori îi cere mamei să-l lase cu maşina la treptele hotelului. Sunt de acord că aceasta poate fi un loc de muncă plăcut. Este o clădire elegantă, având farmecul unor vremuri trecute, cu candelabre din 1900, cu admirabile decoraţiuni interioare din lemn; dispune de apartamente superbe şi de un personal care nu ştie cum să te servească mai bine.

Uneori, Chaïm nu se înapoiază decât către ora patru dimineaţa, cu taxiul. Într-o zi, curiozitatea este mai tare decât mine.

— Cum se face că îţi petreci atât de mult timp cu ea? O inviţi în restaurante şic, iar mie îmi oferi localuri ca „Mac Donald’s”?

— E vorba de relaţii profesionale! Doar profesionale! Vrei să reuşesc? Atunci lasă-mă să muncesc aşa cum vreau!

În fond este adevărat. În ce am de gând să mă amestec? Mă port ca o puştoaică! Cine sunt eu ca să-i critic relaţiile de afaceri, când de fapt el se trudeşte pur şi simplu pentru a face faţă nevoilor căsniciei noastre şi ale viitorului copil?

***

Pe la mijlocul lui octombrie 1979, cu o lună înainte de termen, simt câteva contracţii. Medicul constată că deja mi s-a dilatat colul şi îmi recomandă odihnă. În timpul ecografiei n-am vrut să aflu dacă-i fată sau băiat. Şi n-am ales niciun prenume, deoarece Chaïm nu vrea să discute despre asta. Nu se poate spune că ar fi de un entuziasm nebun.

La câteva zile după control, pe 18Octombrie, contracţiile se repetă, mai regulate, şi mă cuprinde panica. Nu am decât optsprezece ani şi voi fi mamă. Realitatea mă izbeşte cu brutalitate, îmi strânge inima, nu mă simt pregătită. Trupul meu este pregătit, dar nu şi eu. Dintr-odată mă simt ca o fetiţă!

Până să ajung la spital sunt nebună de spaimă şi de durere. Infirmiera e nevoită să mă calmeze.

— Strânge-mă de braţ şi linişteşte-te, drăguţo!

Îi apuc braţul şi-l muşc până la sânge. O reacţie animalică, necontrolabilă şi care mă potoleşte, dar nefericita femeie refuză să mai pună piciorul în sală.

Am gâtul uscat. Contracţiile devin tot mai dese, dilataţia este aproape totală, dar medicul încă se teme să nu fie necesară o cezariană şi, pentru cazul în care ar trebui să fiu operată, interzice să mi se dea să beau apă. Îl implor pe Chaïm să-mi dea indiferent ce, o cârpă udă, cuburi de gheaţă… Mă refuză şi pleacă. Infirmiera este cea căreia îi e milă de mine şi, în timp ce suntem singure, se îndură să plece în căutarea unui pahar cu apă.

Şi, în vreme ce sunt chinuită de dureri, mă cuprinde spaima. Chaïm mi-a interzis să beau; dacă ar afla că nu i-am dat ascultare? Mă apucă ameţeala. Din fericire, înainte ca infirmiera să revină, simt o formidabilă nevoie să împing; scot un urlet şi sunt dusă în grabă în sala de naşteri.

Pe piept îmi este depusă o minusculă fetiţă de două kilograme şi jumătate, cu păr negru strălucitor şi imenşi ochi căprui.

Este teribil – această viaţă nouă, responsabilităţile... Sunt copleşită de emoţii contradictorii dar, când privesc această faţă micuţă, totul este dat la o parte într-o clipă. Nu-i nicio îndoială, simt pentru acest copil al meu o dragoste adâncă, puternică. În minte îmi răsare un prenume.

— Tu eşti Marina...

Marina pleacă iar cu infirmierele, înfăşurată într-un scutec roz, ca o bomboană scumpă în hârtie poleită. Marina era o fetiţă de care aveam grijă seara, pe vremea când îmi ofeream serviciile de baby-sitter...

Marina suferă de lipsă de calciu, de hipoglicemie şi de hipotermie. Nu-i necesar să fie pusă în incubator, dar va fi găzduită într-o sală specială a cărei temperatură este menţinută la 32 grade. În nasul minuscul al fiicei mele a fost introdusă o sondă nazală, iar eu am dreptul s-o iau în braţe doar purtând o bluză, o mască, mănuşi şi ghete sterilizate. Medicul spune că, dacă s-ar fi născut cu o săptămână mai devreme, probabil ar fi avut probleme mult mai serioase.

Este greu de suportat. Celelalte trei mame din camera mea îşi au copilul cu ele. Alăptează liniştite, în timp ce eu, pentru a-mi hrăni de două ori pe zi copilul aflat atât de aproape şi, totodată, atât de departe de mine, sunt obligată să mă supun umilitoarei folosiri a pompiţei de extras laptele. Sunt disperată, profund deprimată, aşa cum se întâmplă uneori după naştere. Chaïm se poartă încurajator.

— O să scape ea...

Cinci zile mai târziu mi se face ieşirea, dar Marina trebuie să rămână în spital. Sănătatea i se îmbunătăţeşte, însă îngrijorarea nu mă părăseşte şi, într-o seară, pe la ora zece, nu mai rezist.

— Trebuie să mă duc s-o văd!

— Nu poţi s-o vezi la ora asta! Este împotriva regulamentului spitalului!

— Poate că nu mă vor lăsa s-o iau în braţe, dar cel puţin o voi vedea. Doar puţin!

Chaïm a înţeles că noaptea aceea nu voi dormi până n-o văd, şi mă duce cu maşina la spital.

Marina, fiica mea, este o păpuşică cu o conformaţie perfectă, toată lumea o consideră încântătoare, iar eu sunt mândră cum n-am fost niciodată. În mintea mea tocmai s-a întipărit o certitudine.

— Patsy, eşti făcută pentru a avea copii. Acesta-i rolul tău pe lumea asta.

Marina îmi este redată zece zile mai târziu. Încă trei săptămâni trebuie să mai stea la căldură, fără a ieşi din casă.

Pentru ea, camera este supraîncălzită, şi noi dormim prost. Dar este *aici*.

***

Afacerile lui Chaïm nu aduc bani. A revopsit toate ferestrele casei de pe Rue des Fleurs şi, drept răsplată, părinţii mei ne-au cumpărat un Ford vechi. Chaïm îl foloseşte pentru întâlnirile lui, despre care eu nu ştiu nimic. Continuă să se laude că face progrese… Dar cheltuielile sunt apăsătoare. A pus în aşa măsură stăpânire pe linia telefonică încât nimeni nu mai poate lua legătura cu tatăl meu şi, atunci când călătoreşte, el e cel care nu reuşeşte să dea de noi. Nota de plată se ridică la 350.000 de franci belgieni şi, de fiecare dată când tata sau mama încearcă să abordeze acest subiect, el găseşte întotdeauna un pretext s-o şteargă.

Tata a ajuns la capătul răbdării.

— Chaïm, îmi pare foarte rău, dar nu vei mai folosi telefonul.

Rezultatul este că, în următoarele două săptămâni, factura pentru telex Urcă la 60.000 de franci belgieni. Chaïm îi calcă pe nervi pe toţi. Permanenta lui litanie, care constă în a se prezenta drept „cel mai bun”, îi face acum pe membrii familiei mele să ofteze. Noi, cei din neamul Heymans, suntem solidari. Uneori uşile se trântesc dar, dacă din afară vine cineva să ne caute râcă, imediat se formează un bloc unitar. Aşadar, familia se uneşte, incluzându-mă şi pe mine, în faţa lipsei de politeţe a lui Chaïm. Şi, într-o seară, cearta care mă situează în tabăra adversă soţului meu capătă proporţii de nesuportat. El se ia de tata şi-i reproşează atitudinea. Când este vorba de atacuri îndreptate împotriva mea sunt incapabilă să mă apăr, dar dacă se atinge de tata sau de oricare altul din familie, devin o furie. Văzând că îl înfrunt, părăseşte casa ca un uragan. După o scurtă vreme se înapoiază. Eu trântesc uşa, închid ferestrele şi strig:

— Dacă tot eşti afară, stai acolo! Sunt în casa părinţilor mei şi am dreptul să rămân aici! Urcă iar în avion şi cară-te!

Imediat, tonul lui se schimbă.

— Îmi pare nespus de rău, Patsy! Nu ştiu de ce am reacţionat în felul ăsta. Iartă-mă, n-o să se mai repete.

Iar eu deschid uşa, pentru a pune capăt unei scene ridicole mai înainte ca părinţii mei să revină acasă. Nu vreau să-l umilesc în faţa lor. Un bărbat ca el, dat pe uşă afară de către o femeie…

***

Orice pretext e bun pentru a declanşa o criză de mânie…

— Unde ţi-e verigheta?

Când mă fixează în felul acesta, cu pleoapele îngustate şi

sprâncenele încruntate, ghicesc ce urmează.

Mi-am scos verigheta când am ajutat-o pe mama să pregătească masa din seara de Anul Nou, şi probabil am lăsat-o pe pervazul ferestrei din bucătărie… Ne aflăm în casa de la Nassogne, unde întreaga familie sărbătoreşte ziua de

Sfântul Silvestru. Suntem adunaţi în salon, în faţa şemineului din piatră în care trosneşte focul, instalaţi confortabil în fotolii vechi, îmbrăcate-n piele. Mă simt nespus de bine! Mama termină de pregătit platoul cu fructe de mare. Vom avea somn afumat, friptură de vânat, şi suntem pe punctul de a ne aşeza la masă.

Dau fuga în bucătărie, să-mi recuperez inelul – nu mai este acolo. Eram sigură că-l pusesem pe marginea ferestrei.

Revenind în salon, mă prefac a fi dezinvoltă, în speranţa de a evita o scenă.

— Am rătăcit-o, nu-i grav, cu siguranţă o vom găsi.

Pentru moment suntem singuri în salon şi el profită de împrejurare, deoarece de faţă cu părinţii mei n-ar îndrăzni să se poarte brutal. Mă loveşte peste umăr îndeajuns de tare încât să-mi pierd echilibrul, îmi prinde încheieturile mâinilor şi mi le strânge ca într-o menghină, zgâlţâindu-mă fără milă şi privindu-mă crunt.

— Îţi cer s-o găseşti imediat!

Înnebunită, mă înapoiez să scotocesc prin bucătărie.

Îmi este ruşine, mă simt vinovată de pierderea simbolului puterii lui asupra mea. Mama nu înţelege această frenezie subită.

Eu tremur de enervare.

— Ce este, Patsy?

— Verigheta mea! Trebuie neapărat s-o găsesc!!

Amândouă trecem casa prin sită, fără a reuşi să găsim inelul.

Instalat confortabil pe patul din cameră, privindu-mă prin

uşa deschisă şi fumând liniştit o ţigară, Chaïm insistă pe un ton ironic:

— Ei, ce se-ntâmplă, o găseşti sau nu?

Mama se molipseşte de la nervozitatea mea, căci am ridicat fiecare pernă, am cercetat toate ungherele casei, fără niciun rezultat.

— Dacă n-o găseşti, va însemna că nu mai eşti soţia mea!

În pragul unei crize de nervi, plâng cu suspine în tot cursul mesei de Revelion, şi mama, căreia îi e milă de mine, este în aceeaşi stare. Cina este ratată. Tata se străduieşte cât poate să vorbească despre tot felul de lucruri, dar de petrecere şi de vacantă s-a ales praful.

În decursul următoarelor două săptămâni, Chaïm nu scapă niciun prilej fără să-mi amintească întâmplarea. Până în ziua în care, triumfător, îmi arată verigheta. Uşurată, fericită îl întreb unde a găsit-o.

— În bucătărie, în seara de revelion; era pe pervazul ferestrei…

— De atunci o ascunzi? De ce?

— V-am păcălit straşnic! Am pus-o în aparatul de radio. Eram sigur că nimeni nu se va gândi s-o caute acolo.

Abordând un zâmbet ironic, plin de răutate, pare încântat de renghiul lui. Inelul se află iar pe degetul meu, dar când îi relatez mamei povestea asta n-o privesc în ochi. Mi-e ruşine, sunt profund tulburată, şi la fel este şi ea. Cine-i acest bărbat? Ce urmăreşte? Continuu să nu vreau să ştiu. Căci, dacă i-aş analiza personalitatea după acest comportament, romanul meu de dragoste n-ar mai avea niciun înţeles. Aşadar, îmi poruncesc să uit. Să-ţi ascunzi capul în nisip, să nu-ţi exprimi niciun gând, să te aperi. Să taci.

***

Acum, că suntem căsătoriţi şi că sunt mama copilului său, Chaïm consideră că-şi poate permite orice, inclusiv să le facă ochi dulci fetelor. Mă străduiesc să nu dau atenţie nici acestei purtări. Dar e greu de înghiţit.

O tânără franţuzoaică – ten de porţelan şi păr lung, castaniu – locuieşte în cartier, împreună cu familia ei. Nu i-am vorbit decât o dată sau de două ori, mi se pare puţin snoabă. Dar Chaïm o apreciază mult. De la fereastra mea îl văd traversând strada ca s-o viziteze, o dată sau de două ori pe zi, motivând că fata zace la pat din cauza unei gripe serioase. Aerul lui vinovat şi pretextele pe care le găseşte îi trădează intenţiile.

— Eşti obligat să te duci s-o vezi atât de des?

— Şi ce-i rău în asta? Doar şi tu aveai un prieten! Acel Didier al tău! Şi nu vedeai nimic rău în acel fapt, nu-i aşa?

După vecina noastră, vine rândul tinerei mele verişoare, Cathy, în trecere prin Bruxelles. Cathy este fermecătoare, îşi petrece câtva timp la bunica şi, într-o zi, vine să mă caute în camera de baie, ca să-mi vorbească între patru ochi.

— Îmi displace să-ţi spun asta, Patsy, dar n-am încotro… este în legătură cu Chaïm… Mi-a scris un bileţel şi-mi cere să mă întâlnesc cu el. Îţi poţi închipui că i-am răspuns trimiţându-l la plimbare. I-am zis ce părere am despre el!

— Cu siguranţă te-ai înşelat cu privire la intenţiile lui. Sunt convinsă, Cathy, că ai înţeles greşit!

Ea mă priveşte îngrijorată, mirată de atitudinea mea. Oare nu vreau să ştiu?

— Bine, Cathy, îţi promit că mă voi gândi serios la asta… Verişoara mea pleacă, lăsându-mă singură în faţa oglinzii.

Ea a spus ce avea de spus; dacă eu mă încăpăţânez să-mi păstrez legătura de pe ochi, asta-i treaba mea.

***

Deoarece marile proiecte ale lui Chaïm n-au văzut lumina zilei, *în februarie* 77decide că trebuie să ne întoarcem în Israel, fiind sigur că acolo lucrurile se vor schimba în bine.

Părinţii mei ne ajută să înjghebăm lucrurile trebuincioase unei căsnicii – mobile pe care le înghesuim într-o ladă lungă de trei metri şi jumătate. Îndes spaţiile goale cu pachete de scutece pentru Marina, căci în Israel sunt foarte scumpe.

Împreună cu tot restul, vechiul nostru Ford va face drumul cu vaporul.

Şi plec luând cu mine visurile mele şi speranţa că acolo totul va merge mai bine. În ţara natală, Chaïm îşi va regăsi un echilibru, vom alcătui o familie, una adevărată, fericită şi stabilă. Mama va veni să ne vadă în vacanţă. Cu generozitate, tata i-a oferit lui Chaïm 250.000 de franci belgieni, ca să pornească o afacere.

În ziua plecării, Marina împlineşte patru luni. Are obrăjori rotunzi, sănătoşi, şi ochi limpezi.

Vreau să cred în fericire.

6. *Tatăl fiului meu*

— Semnează aici!

Formularele de intrare în Israel sunt redactate în ebraică.

În avion, Chaïm mi-a explicat că aceste hârtii îmi vor asigura statutul de imigrant şi îmi vor permite să primesc din partea guvernului un ajutor financiar, precum şi o alocaţie pentru locuinţă.

— În ţara asta, dacă vrei să te integrezi, este preferabil să te dai drept evreică.

Semnez. Închiriem o casă în Hod Hasharon, un oraş situat la câţiva kilometri de Tel-Aviv şi de părinţii lui Chaïm.

Dimensiunile casei sunt foarte reduse: un dreptunghi

alcătuit din două încăperi, care are în curte o mică grădină plantată cu tufe pline de flori roşii şi roz şi patru lămâi. Foarte aproape de noi se află o grădiniţă de copii unde îmi petrec ore în şir privind cum se joacă micuţii, visând la ziua în care Marina va putea să li se alăture. Locul acesta modest este cea dintâi casă a noastră. Am pus scaunele din salon cu faţa spre fereastră, pentru a putea admira florile şi lămâii.

Încep o adevărată viaţă de soţie casnică. Menajul, piaţa şi Marina îmi umplu zilele, iar Chaïm caută de lucru. Tot maniac, când revine inspectează casa cu grijă, vânând un fir de praf inexistent, dar este calm, tandru, respectuos. Aşadar aveam dreptate să sper, îi lipsea patria lui; fericirea va sosi mâine.

Marina este un copil cuminte şi ascultător, care plânge rareori şi-i atât de puţin pretenţioasă încât deseori se întâmplă să uit de ora biberonului. Un bebeluş care doarme fără întrerupere de seara până dimineaţa este un dar al Cerului. Dacă s-ar putea ca şi cel de-al doilea copil al meu să fie la fel de cuminte!… Am convingerea, pe care-o păstrez pentru mine, că sunt iarăşi gravidă.

Chaïm circulă cu vechiul Ford, fără a se fi îngrijit să-i schimbe numărul de înmatriculare. Şi fără să aibă carnet de conducere. Această dezinvoltură continuă să mă îngrijoreze puţin. A pus la bancă toţi cei 250.000 de franci oferiţi de tatăl meu fără a-i converti în lire israeliene, deoarece asupra cursurilor valutare s-a abătut de curând un val de inflaţie şi Chaïm crede că în felul acesta va putea să facă o mică avere.

Vremurile sunt grele, totul e îngrozitor de scump. Eforturile lui Chaïm de a-şi găsi o slujbă se soldează în mod regulat cu eşecuri. De vină nu este doar criza, deoarece el a găsit mai multe, dar niciuna nu-i convine. Ori îşi dă demisia, ori reuşeşte să fie concediat imediat. Cea mai stabilă slujbă

a lui durează trei săptămâni: este angajat ca director al unei mici firme şi, într-o seară, se întoarce acasă scârbit:

— M-am săturat! Bomba aia e condusă de nişte imbecili! Nu le mai suport mutrele!

Economiile noastre se topesc văzând cu ochii; în curând, în bancă nu ne-au mai rămas decât 40.000 de franci belgieni. Chaïm schimbă des banca şi se pare că, de fiecare dată, funcţionarii îl primesc cu mare bucurie. Eu nu ştiu nimic în legătură cu aceste tranzacţii din care el face un mare mister. Dar întotdeauna insistă să-l însoţesc, împreună cu Marina. Nu înţeleg însă la ce foloseşte să rămân în maşină, în faţa uşii băncii, de vreme ce nu vrea să intru şi eu.

De astă dată a depus cei 40.000 rămaşi din averea noastră pe un cont nou, la banca „Leumi” din Hod Hasharon. Şi se întâmplă ceva ciudat. Când priveşte prima foaie de conturi descoperă o greşeală. O greşeală serioasă, deoarece cineva a adăugat un zero, ceea ce urcă suma la 400.000 de franci belgieni. Chaïm este atât de surescitat încât, în mod excepţional, nu-i în stare să păstreze informaţia pentru el. Prin urmare sunt la curent şi, când mama vine să-şi petreacă în Israel câteva zile, îi povestesc şi ei întâmplarea. La rândul ei, mama i-o relatează la telefon tatii.

— Trebuie să-i spui lui Chaïm să se ocupe imediat de asta. Banca a făcut o greşeală, mai devreme sau mai târziu va voi să-şi recupereze banii!

Dar Chaïm nu vrea. Atunci, tata îl sfătuieşte să pună banii pe un cont cu dobândă, în aşa fel încât să încaseze valoarea acesteia şi să poată înapoia capitalul. Astfel, banca nu-i va face necazuri. Chaïm promite că va reflecta. Dar sfaturile celorlalţi îl enervează. În loc de a se purta raţional şi crezându-se şmecher, retrage banii din bancă, îi foloseşte ca să cumpere acţiuni şi-mi flutură prin faţa

ochilor mirajul unor beneficii miraculoase. După părerea lui, acţiunile cu riscuri mari ar trebui să-şi dubleze valoarea în timp scurt. Foarte repede pierde banii dar se încăpăţânează şi, în câteva săptămâni, nu ne mai rămâne nimic. Totul s-a dus pe apa sâmbetei.

Nici chiar al doilea copil, a cărui venire i-am menţionat-o, n-a izbutit să-i frâneze nebunia speculei bancare.

***

Iată-ne din nou în Belgia, pentru a ne petrece o scurtă vacanţă oferită, bineînţeles, de părinţii mei. Şi aici surprind o conversaţie care mă zdruncină cu totul. În timp ce o schimb pe Marina, Chaïm a ieşit din cameră, este la telefon şi-l aud vorbind în ebraică. După câteva minute înţeleg că interlocutorul este soacra fratelui său mai mare, Mordechai. Această femeie, căreia Chaïm îi spune mătuşă, este o evreică modernă, pe care el o iubeşte mult şi o respectă. Dar un cuvânt) pe care tocmai l-a pronunţat mi se înfige ca un cuţit în inimă. *Hapala*. Avort.

— Cum să facem ca să avorteze? Nu-i prea târziu?

De îndată ce a pus receptorul în furcă pornesc la atac:

— Pentru ce vorbeşti de avort?

— Este prea devreme ca să avem un al doilea copil! Există şanse mari să fie anormal! Şi-n afară de asta nu ne putem permite o asemenea nebunie!

Un nod cumplit îmi strânge gâtul, încerc să-mi înghit lacrimile.

— Nu vreau să avortez!

Mă duc să mă refugiez în spatele perdelelor de la fereastră. Şi plâng, balansându-mă înainte şi înapoi, ca o nebună, ghemuită într-un colţ, ca un animal hăituit. Nu ştiu cât timp am plâns până când mama intră în cameră.

— Ce se petrece, Patsy? Nu voiam să vin, nu vreau să mă

amestec în treburile voastre, dar nu pot să te aud hohotind aşa! O să te îmbolnăveşti!

Între două suspine sfâşietoare, spun adevărul. Ştiam că mama nu-l va suporta. Iese din cameră furioasă, gata să-l înfrunte pe Chaïm. Aud cearta de departe.

— Nici nu se pune problema ca Patsy să avorteze! înţelegi ce-ţi spun, Chaïm? Cum îndrăzneşti să vorbeşti despre aşa ceva?

— I-am zis că-i prea devreme ca să avem un al doilea copil! Abia de curând a născut-o pe Marina şi nu ne putem permite din punct de vedere financiar!

După o discuţie furtunoasă, mama sfârşeşte prin a încheia:

— Dacă-i vorba de o problemă financiară, o iau asupra mea! Cheltuielile medicale, hrana, îmbrăcămintea, tot ce vei vrea! Voi plăti eu totul!

Drept răspuns – tăcere. Totuşi, eu îl cunosc pe Chaïm. Nu va renunţa la acest subiect până când nu va fi încercat orice ca să-mi spele creierul şi să-mi sădească în minte ideea lui. Zi de zi reîncepe discuţia, dar în privinţa aceasta sunt capabilă să rezist. Inflexibilă. Mă poate sili să cedez aproape la orice, dar nu şi să accept un avort. Niciodată. O victorie pe care va trebui s-o plătesc.

— Calcă-mi blugii!

— Păi abia i-am scos din maşina de spălat, aşteaptă să se usuce.

— Nu, vreau să-i îmbrac acum, calcă-i!

— Dar sunt uzi!

— Calcă-i până se usucă!

Fără o vorbă, mama mă priveşte cum îi dau ascultare. Chaïm îmi urmăreşte eforturile. Aburul îmi tulbură vederea şi nu îndrăznesc să-mi ridic ochii spre mama. Ştiu foarte bine ce gândeşte. După ce termin această muncă prostească, Chaïm ia blugii şi apoi îi lasă să cadă pe un

scaun.

— Prefer să îmbrac alţi pantaloni.

Sarcina mă istoveşte. Reîntorşi în Israel, nu am putere să mă ocup de menaj şi Chaïm mă ajută uneori puţin, la spălatul vaselor, sau ca să-i pun în ordine lucrurile, dar cel mai adesea îmi reproşează neglijenţa, inspectează casa şi mă ocărăşte.

Pentru a mă insulta are un stil al lui. Niciodată nu rosteşte vreun cuvânt grosolan, preferă fraze care dor, care mă umilesc şi mă culpabilizează în mod eficient. S-ar zice că nu se satură să mă silească să plătesc faptul că l-am sfidat refuzând avortul.

Fiindcă a fost obligat să cedeze, are nevoie să facă ceva ca să simt că el este cel care ţine frâiele. Eu mă las copleşită de moleşeală, dorm câte şaisprezece ore pe noapte… Nu mă scol decât ca să mă ocup de Marina, şi numai cu puţin înainte de a se întoarce Chaïm acasă. De fapt, deşi nu-mi dau seama, sunt profund deprimată.

Refuz să privesc în faţă realitatea. Nimic nu merge cum trebuie.

— Ei, bine, nu se poate spune că locuinţa noastră sclipeşte de curată!

— Evident, n-am făcut curăţenie!

De data asta i-am râs în nas. Îşi strânge buzele într-un rictus plin de răutate şi încearcă să aibă ultimul cuvânt.

— Bine, casa nu-i curată, dar în curând va fi, ăsta-i principalul!

Mă încearcă o poftă nebună să-l sfidez din nou. Las-o baltă, Patsy, potoleşte-te, nu turna gaz pe foc! Taci din gură!

***

Yom Kippur, *1980*. Ziua aceasta este destinată pocăinţei.

Chaïm nu merge până într-acolo încât să asiste la slujba de la sinagogă, dar respectă postul. Se presupune că ar trebui să-şi petreacă ziua în rugăciuni pentru a-i fi iertate păcatele săvârşite în cursul anului trecut şi ar fi de aşteptat ca astăzi să se poarte în mod exemplar. Nimic din toate acestea. Este nervos, se plictiseşte, se plânge de această plictiseală şi, deodată, declară că se va ocupa el însuşi de educaţia Marinei.

Puişorul meu încă n-a împlinit un an, abia începe să-şi exerseze echilibrul, învaţă să se ridice singură, se agaţă de stofa scaunelor ca să reuşească să se salte în picioare. Tatăl ei o priveşte cu atenţie. Şi mă vede când îmi ajut fiica să se aşeze iar pe jos, fără să cadă.

— Las-o în pace! Dacă-i în stare să se ridice, e capabilă şi să se reaşeze singură.

Marina îşi reîncepe micul exerciţiu, se agaţă de pernă, se saltă şi, cu ochii, îmi cere aprobarea.

— Bravo!

Îmi răsplătesc cu aplauze copila care îmi zâmbeşte, mândră nevoie mare. Pe urmă se clatină, teama înlocuieşte surâsul şi, din priviri, mă imploră s-o ţin să nu cadă, ca de obicei. În clipa în care mă aplec spre ea, Chaïm bombăne ameninţător:

— Nu! Trebuie să reuşeşti singură, Marina! Poţi să te descurci perfect!

Îi vorbeşte ca unui adult şi feţişoara ei se crispează.

Buza inferioară începe să tremure; îi este frică, stă să plângă. Atunci mă apropii s-o ajut, dar Chaïm se năpusteşte asupra mea, îmi înhaţă braţul, mă târăşte până în bucătărie, mă împinge afară şi-mi trânteşte uşa în nas. Aud cum răsuceşte cheia în broască.

Oare a înnebunit? Dau ocol casei, să văd pe fereastră ce se întâmplă în cameră. O obligă pe Marina să stea în picioare. Ea tremură pe picioruşe, plânge de disperare,

căutând în zadar vreun ajutor în jurul ei. Însă tatăl ei se aşază pe un scaun şi-şi pune picioarele pe perna de care se agaţă cu greu mânuţele copilului.

Marina mă caută şi, întorcând capul, mă vede dincolo de fereastră, ceea ce stârneşte plânsele şi mai disperate. Nu înţelege că sunt neputincioasă şi scoate ţipete stridente. Simt că o să înnebunesc, plâng ca şi ea, tremur; se declanşează o adevărată criză de nervi, şi-mi ţin pântecele cu amândouă mâinile, pentru a-mi proteja copilul de şase luni. Tortura aceasta gratuită este de nesuportat. Marina plânge fără încetare; nu mai sunt în stare s-o văd, s-o aud – mă prăbuşesc la intrarea casei, încovoiată, cu genunchii la gură, astupându-mi urechile. Dar ţipetele fiicei mele îmi străpung timpanele. Niciodată n-am auzit-o urlând în halul ăsta. Aş vrea să mor.

Coşmarul stupid durează o oră şi jumătate, până când picioarele Marinei sfârşesc prin a ceda şi ea cade pe pardoseală. Cu lacrimi mari şiroindu-i pe obraji, extenuată, se cufundă într-un somn agitat, scuturată de suspine şi sughiţuri de plâns. Abia atunci se decide Chaïm să-mi deschidă uşa.

— Ei, bine, iată! A înţeles!

Nu-i dau atenţie, este preferabil să-l ignor. Pentru mine e mai important să-mi legăn sărmanul copilaş, să-l liniştesc. De altminteri, nu am putere să discut despre cruzimea lui. Eu însămi sunt epuizată de hohotele de plâns care mă înăbuşă.

***

Potrivit calculelor medicului, cel de-al doilea copil al meu se va naşte în preajma Crăciunului şi, pentru a naşte, mă întorc împreună cu Chaïm în Belgia. Voi împlini douăzeci de ani şi ne-am hotărât să sărbătorim în avans aniversarea

mea, Crăciunul şi sosirea copilului, deoarece data naşterii este deocamdată incertă.

Mama a făcut adevărate nebunii. Un inel splendid pe care l-a comandat special pentru mine, cerând să i se monteze diamante scoase de pe broşa ei: două diamante de câte un carat fiecare, încadrate de alte două mai mici, montate pe un inel din aur alb.

Din păcate, minunea asta nu trece peste obstacolul articulaţiilor mele umflate şi mama este nevoită s-o ducă la bijutier, spre a fi lărgită. Privirea lui Chaïm în faţa acestei bijuterii care mi-a provocat extazul este cea a masculului jignit în mândria lui. Dă fuga imediat să cumpere un alt inel, împodobit cu un mic safir, şi care-l costă 6.000 de franci belgieni.

Crăciunul trece şi, deoarece l-am sărbătorit în avans, ziua aceasta pare oarecum stranie. Tot din cauza naşterii-surpriză, ne ducem la Nassogne, să sărbătorim, de asemenea în avans, şi Anul Nou. Apropo de inel, toţi evită să vorbească despre incidentul de anul trecut, dar îmi închipui că nimeni nu l-a uitat. Oricum, atmosfera este încordată. Se scurg câteva zile fără ca eu să simt nici cel mai mic semnal de avertizare. Medicul se întreabă dacă nu cumva confratele lui israelian nu s-a înşelat în calcule. În sfârşit, *în noaptea de 1 spre 2 ianuarie* sunt trezită brutal de primele contracţii.

— Chaïm, trezeşte-te, trebuie să mergem! Doare rău!

— Mai aşteaptă puţin!

Mă împinge în cealaltă parte a patului ca să adoarmă iar.

Aştept, stând culcată în tăcerea nopţii, înspăimântată. Glasul lui moleşit de somn avea rezonanţa ordinului căruia trebuie să-i dau ascultare. Contracţiile se îndesesc. Încerc de mai multe ori să-l trezesc, dar mama este cea care, intrigată de agitaţia mea, îşi face apariţia din camera alăturată şi-l obligă pe Chaïm să mă ducă imediat la spital.

Simt deja nevoia să împing şi ajungem aproape prea târziu. Infirmiera şi moaşa sunt nevoite să reţină capul copilului cu o compresă de tifon. Au şi de ce: cordonul ombilical, răsucit în jurul gâtului copilului, ar fi putut să-l stranguleze.

În mijlocul acestei agitaţii se naşte fiul meu. Vocii care mă întreabă sub ce prenume să-l înscrie, îi răspund:

— Rony.

Primul care mi-a venit în minte. Dar avem cinci zile în care-l putem declara la primărie. Foarte mândru, Chaïm le telefonează părinţilor lui ca să le dea vestea cea bună. Un fiu este ceva important. Apoi se întoarce să se culce iar. A doua zi după-amiaza îl revăd, împreună cu părinţii mei, dar nu şi în următoarea. Soseşte la spital seara, târziu, în mod vizibil ameţit de băutură.

— Unde ai fost? De ce n-ai venit să ne vezi?

— Ei, bine, am sărbătorit naşterea fiului meu!

— Cu cine?

— Cu nişte prieteni.

Mă întreb cine or fi aceia; nu cunoaşte decât puţină lume la Bruxelles. A doua zi, când se înapoiază de la primărie, mă anunţă pe un ton liniştit:

— Gata, am rezolvat, îl cheamă Simon!

Nu i-a păsat câtuşi de puţin de numele Marinei. Nu decisesem nimic nici în privinţa lui Simon. Pronumele „noi” nu se foloseşte în familia noastră.

***

Părinţii mei se îngrijorează cu adevărat. Mama m-a găsit astăzi tristă şi nu înţelege de ce Chaïm nu este cu mine. Când telefonez seara, cerând să vorbesc cu Chaïm, el refuză să vină la aparat.

Familia încearcă să-l convingă, dar în zadar. A doua zi el încă mai este în pat, în vreme ce ceilalţi iau micul dejun. De

astă dată tata îşi pierde răbdarea şi declară că, dacă-i necesar, îl va târî până la spital trăgându-l de pielea feselor. Toată lumea îi dă dreptate, Chaïm a epuizat răbdarea alor mei care socotesc că a sosit momentul să-i dea o lecţie.

Tata bate în uşa camerei şi, necăpătând niciun răspuns, intră, îl trezeşte pe Chaïm şi-l acuză de lene, nesimţire şi cruzime.

— Îţi abandonezi soţia şi fiul! Un neisprăvit, asta eşti! Pretinzi că reuşeşti să faci lucruri pe care niciodată nu le duci la îndeplinire! Acum, destul! Te vei scula, te vei îmbrăca şi te vei duce s-o vezi pe Patsy la spital!

Mânia părintească îl ia pe nepregătite. Atacul îi atinge cele două puncte mai sensibile: familia şi reuşita profesională.

Bănuiesc că în momentul acela a fost bolnav de umilire, dar prea laş ca să-i răspundă unuia mai puternic ca el. Tata este un om echilibrat, sigur de sine, a cărui voce, când bubuie, este impresionantă.

Văd sosind în camera mea un Chaïm turbat de furie. Un potop de reproşuri mi se revarsă asupra capului. Tatăl meu îl acuză pe nedrept, prin urmare eu trebuie să fiu cea pedepsită.

— Îţi interzic să vorbeşti, îţi interzic să le adresezi vreun cuvânt tatălui tău sau mamei tale!

Cum poate crede, măcar o secundă, că o să-i dau ascultare? Cu propriii mei părinţi? Când locuim în casa lor?

— Chaïm, îmi ceri ceva imposibil. Nu pot.

— Ba da, poţi, îţi poruncesc!

Devine ameninţător şi nu ştiu ce să mai spun. Mă cuprinde panica, făcându-mi inima să mi se zbată înnebunită. Nici băieţelul acesta pe care de curând îl am în braţe şi care ar trebui să mă umple de bucurie nu reuşeşte să-mi împrăştie spaima.

Mă simt slăbită, obosită, Chaïm încearcă să distrugă totul

în jurul meu. Prietenul meu Didier a dispărut din viaţa mea. Câinele mi-a murit. Nivelează, curăţă terenul, vrea să fiu singură, totalmente singură.

— Îţi interzic să le adresezi vreun cuvânt părinţilor tăi!

Şi pleacă. Văzându-mi chipul disperat, a înţeles că voi ceda. Când mama soseşte, după-amiaza, tocmai mă înapoiez după ce am dat o raită pe la magazinele de la parterul spitalului şi dau nas în nas cu ea în faţa ascensorului. Mama deschide uşa însoţindu-şi gestul cu un călduros „bună-ziua”, dar eu întorc capul.

— Patsy?

Mă uit la pereţi, la podea, la picioarele mele, la orice numai la mama nu... Ajungând la primul etaj, o las încremenită în ascensor şi dispar de-a lungul coridoarelor. Când revin în camera mea, la etajul destinat maternităţii, găsesc pe pernă un bileţel: *„Patsy, dacă ai nevoie de tata sau de mine, vom fi întotdeauna aici pentru tine.”*

A înţeles în clipa aceea în ce măsură mă domină Chaïm. A înţeles că exercita asupra mea o putere totală, demenţială. Şi că eram de-a dreptul hipnotizată de bărbatul acela.

Plâng ore în şir, terorizată. După o naştere, femeia este întotdeauna mai vulnerabilă decât de obicei şi sunt frământată de sentimente tulburi de nebunie şi neputinţă. Chiar şi după trecerea anilor, întrebarea rămâne. Cum de am suportat, cum de m-am supus şi mi-am continuat viaţa cu Chaïm? Unde era revolta aceea care mă făcea să sar în sus la cea mai mică încercare de manifestare a autorităţii părinteşti, la cea mai mică glumă îndoielnică a fraţilor mei?

***

După naşterea lui Simon sunt ca un sac gol, fără forţe, fără voinţă. Doctoriţa a ghicit multe lucruri; golurile i le-am

completat eu. Încearcă să abordeze cu prudenţă problema.

— Şi dacă v-aţi muta la alt spital, dumneata şi copilul? Aşa, ca să te odihneşti, să ai timp de gândire. În timpul acesta nu ţi-ai vedea soţul, ceea ce n-ar fi prea rău.

— Dar dacă mă găseşte?

Îmi închipui că, fără îndoială, consecinţele ar fi îngrozitoare. Este ciudat cum, atunci când eşti prins în cursă, ca un şoarece într-o cuşcă, nu descoperi mijloacele prin care să scapi.

— O să mă mai gândesc. Dar nu cred că-i ceea ce ar trebui să fac.

Chaïm ar porni în căutarea mea, aş fi vinovată că am fugit, totul ar fi din vina mea – *a mea, nu a lui. Niciodată a lui.*

Şi astfel, câteva zile mai târziu, părăsesc spitalul împreună cu Chaïm, iar el ne duce la un evreu foarte religios care cumulează funcţiile de birtaş cuşer şi de specialist în circumciziune. Vrea ca Simon să fie circumcis. Nu-i pasă absolut deloc de regulile religiei iudaice, nici de cele ale igienei. Omul care va face operaţia nu este nici rabin, nici medic. Nu se oboseşte să murmure nicio rugăciune, dar operează rapid pe masa din sufragerie.

Simon nici măcar n-a plâns. Eu n-am ridicat nici cea mai mică obiecţie.

Revin la părinţii mei, unde continuu să-i dau ascultare soţului meu. În fiecare dimineaţă, mama pune fără zgomot rufe curate în faţa uşii. Fără comentarii, se ocupă de Marina. Pregăteşte mâncarea pentru mesele la care luăm parte cu toţii, în ciuda tăcerii de gheaţă şi stupide a lui Chaïm… şi a mea. Această cruzime mentală nu are niciun sens, dar familia a decis să tolereze situaţia până la absurd, pentru a evita să-mi creeze necazuri cu Chaïm.

Ca un păianjen, el a reuşit să ţeasă o pânză de nepătruns între mine şi ei. Îmi închipui ce mult le-ar plăcea tatii şi

fraţilor mei să facă praf această pânză şi să mă smulgă definitiv din ghearele lui Chaïm. Dar ei ştiu că a-l înfrunta pe acest om, câtă vreme eu nu cer aşa ceva şi mă resemnez, n-ar avea ca rezultat decât să-mi îngreuneze situaţia, să-mi mărească nefericirea, şi totodată şi pe a lor.

Familia mea e formidabilă.

Simon este un copil nervos şi dificil, nu are calmul surorii lui, şi rareori doarme mai mult de trei sferturi de ceas. Nopţile sunt istovitoare, zilele la fel, deoarece plânge întruna. Tot îngrijindu-l zi şi noapte nu mai pot de oboseală.

Chaïm alege această perioadă de încordare ca să decreteze că Marina, care abia a împlinit un an şi trei luni, trebuie să înveţe să fie curată. Se înverşunează ziua şi noaptea să rezolve această problemă, o obligă să stea ore întregi pe oliţă. Ochii mi se umplu de lacrimi, dar el îmi interzice să plâng. Sunt autorizată – în mod excepţional, ţinând seama de legea tăcerii pe care mi-o impune – să-i vorbesc fiicei mele şi să-i spun poveşti ca s-o liniştesc, dar nu am voie s-o ridic de pe oală. Gemetele Marinei sunt un supliciu, abia îmi pot stăpâni braţele să n-o iau de acolo.

Mama şi cu mine schimbăm priviri elocvente, fără a îndrăzni să ne vorbim; tăcerea dintre noi este încărcată de suferinţă. S-a dus să ia de la bijutier inelul dar nu mi l-a dat înapoi. Ochii ei mi-au spus: „Nu acţionez astfel pentru a-ţi face rău, ci ca să-l împiedic pe Chaïm să ţi-l ia”.

Simon are abia două săptămâni, când Chaïm decide să ne întoarcem în Israel. La şase dimineaţa părăsesc casă, cu cei doi copii ai mei. Chaïm – soţul, tatăl – a luat această hotărâre nesăbuită ca urmare a unei toane şi familia mă priveşte în tăcere cum plec. Apăsată de o tristeţe de moarte, nu îndrăznesc să spun „la revedere”. Nici măcar atât.

7. *Mamă vinovată*

Am părăsit căsuţa noastră din Hod Hasharon pentru a ne instala într-un apartament din Tel-Aviv – Tel-Aviv, supranumit Israelul modern. Eu urăsc oraşul acesta. În ochii mei nu-i decât o îngrămădire de blocuri de beton lipsite de orice originalitate.

Circulaţia e demenţială şi aici domneşte o umiditate permanentă.

Apartamentul nu este situat în centrul oraşului – oricum, nu mă duc acolo niciodată: se spune că poluarea de-acolo face să moară muştele şi ţânţarii. În ţara pe care-o iubesc atât de mult, Tel-Aviv este ultimul loc în care-mi place să trăiesc.

Chaïm şi soarele dogoritor din acest oraş mă copleşesc în aceeaşi măsură. El poate fi fermecător şi seducător, dar tot atât de bine e-n stare să se poarte ca o brută necontrolabilă. Drăgălăşenia personificată sau un demon. Îşi schimbă faţa ca o monedă, în câteva secunde: pe o faţetă vezi un zâmbet strălucitor de bunătate – faţa pe care a arborat-o când l-am cunoscut; pe cealaltă faţetă întâlneşti chipul unui nebun. Nu-mi amintesc când şi pentru ce m-a lovit prima dată. Poate că voia doar să mă îmbrâncească şi nu s-a putut stăpâni…

Deseori, după o ceartă între noi, a cărei cauză îmi rămâne de obicei neînţeleasă, scotoceşte în dulapul meu, scoate veşmintele şi le taie cu foarfecele. Această purtare infantilă mă îmbolnăveşte, dar nu vreau să-i dau satisfacţia de a-l lăsa să-mi vadă disperarea. Rezistenţa mea foloseşte şi ea la ceva. De îndată ce-l apucă furiile, scot lucruri de îmbrăcăminte şi i le întind:

— Dă-i drumul! Vrei să te joci cu foarfecele? Asta e?

El sfâşie o rochie, iar eu îl privesc cu un jalnic sentiment de răzbunare. Jocul nu-l mai amuză, de vreme ce eu par că puţin îmi pasă.

Uneori mă pune în situaţii cu totul inexplicabile. Într-o zi mă îndeamnă să ies din apartament împreună cu copiii, iese şi el în urma noastră, încuie uşa cu cheia, urcă în maşină şi dispare.

Habar n-am ce am făcut ca să merit soiul acesta de pedeapsă şi mă pomenesc singură în faţa propriei mele uşi, cu Simon în braţe şi Marina alături. Biberonul lui Simon este înăuntru. Cum să procedez ca să-i dau să mănânce, dacă totuşi Chaïm nu se înapoiază?

Aştept, mă gândesc cum să reacţionez, ce să spun când se va întoarce. În cele din urmă, când revine, îl primesc cu voioşie:

— Ai avut o idee bună, ne-am distrat de minune. Ne-am prefăcut că ne ducem la picnic; astăzi a fost frumos şi răcoare, aşa că ne-am aşezat pe iarbă, să ne jucăm. Marina a împletit brăţări din fire de iarbă… Am petrecut foarte bine.

Şiretenia mea este transparentă, iar replica – uşor de dat. De astă dată ne încuie în apartament. Vreme de câteva zile nu vom avea dreptul de a-i vorbi nimănui, şi practic nimic de mâncare.

Deoarece Chaïm n-a făcut cumpărături, nu mai avem lapte şi sunt obligată să umplu biberonul lui Simon cu făină amestecată cu apă. Nu-i prima dată.

Dar pedeapsa cea mai cruntă, care-mi dă senzaţia că sunt pe cale să înnebunesc, părăsită într-o singurătate nesfârşită, este tăcerea – interdicţia de a vorbi. Singura cale de ieşire este de a plânge, de a mă aşeza la picioarele lui, implorându-l să-mi ierte greşelile. El îşi prelungeşte plăcerea, din când în când îmi aruncă o privire plictisită, de parc-aş fi un căţel capricios, care scânceşte întruna. Se concentrează iar asupra cărţii sau ziarului său, fumează o ţigară, mă ignoră atât cât consideră că este necesar pentru ispăşirea păcatelor mele.

Uneori, când mă privesc dimineaţa în oglindă, am impresia că nu mai exist. Patsy a dispărut, i s-a spălat creierul. Tortura mentală distilată în felul acesta, când depinzi în întregime de călău, te distruge total. Nu mai ai amor-propriu, nicio fărâmă de mândrie, te târăşti.

***

Chaïm nu are bani. În momentul acesta toţi israelienii o duc greu. Benguin a luat măsuri drastice, toată lumea îşi strânge cureaua...

Într-o seară, soţul meu mă duce la restaurant. Ca de fiecare dată când decide să mâncăm în oraş, aşteptăm ca Marina şi Simon să adoarmă. Faptul de a-i lăsa singuri, închişi într-un apartament, mă împiedică să mă bucur de cină. Până nu ne întoarcem acasă nu mai trăiesc, dar nu mă pot opune dorinţelor lui. Din fericire, până acum nu s-a întâmplat nimic în lipsa noastră.

În seara asta mi-a cerut să mă îmbrac elegant şi să-mi pun bijuteriile. Localul în care ne oprim este cât se poate de banal şi eleganţa mea este complet deplasată. Am impresia că fac piaţa în rochie de seară. La un moment dat se apropie de noi un necunoscut; Chaïm îl pofteşte să ia loc la masa noastră, îl îndeamnă să-mi admire broşa şi individul se uită la ea cu mare curiozitate, de parcă ar evalua-o. Mă face să mă simt prost.

— Nu-i rău. Dar diamantele nu-s prea mari. În ceea ce priveşte calitatea, nu ştiu...

Când ne întoarcem, Chaïm îmi cere să-i încredinţez broşa.

— Ce vrei să faci cu ea?

— E mai bine s-o pun într-un seif.

Nu aveam s-o mai văd niciodată.

El este cel care decide soarta finanţelor familiei, el decide

totul.

— Semnează asta! în partea de jos a paginii.

Este o coală de hârtie goală şi eu refuz să semnez ceva în alb.

— Îţi zic să semnezi! Este ca să înlocuiesc formularul pentru impozite, în felul acesta nu voi fi nevoit să revin acasă pentru a ţi-l da la semnat.

Mă supun şi el desfăşoară în faţa mea mai multe foi de hârtie, toate nescrise.

— Mai semnează! Pentru cazul în care aş greşi când copiez formularul.

Crizele lui de mânie sunt imprevizibile; îi fac pe plac orice mi-ar cere.

Pe neaşteptate, povestea cu banca iese la suprafaţă. Chaïm este nevoit să-mi vorbească despre ea, deoarece sunt singura care-l poate ajuta. Greşeala a fost descoperită, cei 400.000 de franci belgieni pe care i-a pierdut jucând prosteşte la bursă îi sunt ceruţi de bancă, din sumă fiindu-i scăzuţi, bineînţeles, cei 40.000 de franci care îi aparţineau.

Poate că asta n-ar fi chiar atât de grav, dar mai este ceva ce se resemnează să-mi mărturisească.

— Am mai fost condamnat o dată, *în octombrie 1978*, de către tribunalul din Nazareth – la un an de închisoare cu suspendare de pedeapsă şi la trei ani de libertate condiţionată. Dacă banca mă reclamă, voi fi obligat să-mi îndeplinesc sentinţa.

— Pentru ce ai fost condamnat?

— Spargere.

— Dar ce fel de spargere? Ce anume ai făcut?

Niciun răspuns. Sunt căsătorită cu un hoţ. Patsy, te-ai îndrăgostit de un hoţ, te-ai măritat cu el şi acesta este tatăl copiilor tăi. Şi dacă va face puşcărie? Ce se va întâmpla cu tine şi cu copiii tăi? Contribuie cu puţin la întreţinerea noastră dar, oricât de neînsemnat, aportul lui este totuşi

necesar.

Şocul acestei dezvăluiri, teama, dezgustul… mintea mi se tulbură. Cum să mă descurc într-o asemenea situaţie? Soluţia lui Chaïm e simplă şi murdară:

— Părinţii tăi! Numai ei ne pot da banii. O să le telefonezi şi le vei explica situaţia. Dacă plătesc suma cerută de bancă, o să-ţi permit să reiei legătura cu ei.

Şantaj! Ne ţine ostateci, pe copii şi pe mine, departe de familia mea încă de la naşterea lui Simon, şi acest ticălos care ia ostateci îmi încredinţează mie, victima, sarcina de a începe negocierile. Mă apucă ameţeala. Închisoare, hoţ, şantaj, bani…

— Telefonează-le imediat!

Ceea ce-mi cere să fac este îngrozitor. Dar nu am de ales; neascultându-l, aş provoca un dezastru. Însă telefonul îmi tremură în mână, glasul îmi răguşeşte când aud vocea voioasă a mamei şi pe tata, fericit că mă aude după atâta vreme şi punând o sumedenie de întrebări privitoare la copii. Izbucnesc în hohote de plâns. Mi-e greu să-mi spun povestea şi tata îmi cere amănunte, e normal. Mă străduiesc să nu mă refer la Chaïm ca la un hoţ, dar nu pot evita să pomenesc faptul că a săvârşit o spargere, că a escrocat o bancă şi că-mi dă voie să vorbesc cu părinţii mei cu condiţia să obţin suma indispensabilă pentru suspendarea pedepsei. Ceea ce le cer prin telefon este o răscumpărare.

Tata discută pe un ton aspru cu Chaïm, dar părinţii mei sfârşesc prin a accepta, de dragul copiilor mei. Monstrul ştia că aşa avea să fie.

Când mama soseşte în Israel aducând banii şi când îi întinde lui Chaïm cecul, e foarte palidă.

— Te previn! Este ultima dată când vă dau bani!

Dacă familia mea mai avea unele iluzii cu privire la Chaïm, de data asta s-a terminat. Începând de atunci,

părinţii mei aveau să aştepte cu răbdare şi vigilenţă momentul în care vor putea să mă ajute să-l părăsesc pe acest bărbat distrugător; pe acest individ lacom şi profitor care nu-şi îndreptase atenţia spre mine decât din interes.

Acum mă închid în mine însămi. Senzaţia de eşec, înşelătoria, prefăcătoria… nu vreau să mai ştiu nimic. Este singura mea apărare; fuga de mine însămi. Refuz chiar să recunosc – şi asta aveam s-o fac vreme de mai mulţi ani – că EU sunt cea care le-a telefonat părinţilor mei ca să ceară acea răscumpărare.

Din punct de vedere psihologic, totul este prea de nesuportat.

***

Escrocheria lui Chaïm a avut răsunet în presă şi numele lui de familie devine un handicap în căutarea unei slujbe. Însă în Israel e foarte uşor să-ţi schimbi numele. Statul oferă mari înlesniri imigranţilor care doresc să adopte un nume patronimic ebraic. În consecinţă, Chaïm Edwar completează formularele necesare pentru a deveni Chaïm Yarden. Semnează, se aplică la repezeală câteva ştampile şi devenim cu toţii familia Yarden.

Dar Chaïm Yarden nu se simte prea în largul său. El trăieşte permanent în pielea acelui Chaïm Edwar constrâns să ceară ajutor familiei Heymans. Caracterul îi devine şi mai rău, crizele de mânie încep de cum se trezeşte. Pleacă de acasă urlând porunci, revine criticând ceea ce am făcut sau ce n-am făcut.

— N-ai pus la loc hârtia asta, n-ai curăţat astălaltă, n-ai făcut ordine aici… ai spus asta şi asta…

Încerc să-i contracarez cele mai crude atacuri, să nu-i arăt niciodată că m-a umilit sau jignit. Dar nu-i pot înapoia palmele. Chiar înălţându-mă pe vârful picioarelor nu-i ating

obrazul şi el mă împinge la o parte cu uşurinţă. Această slabă rezistenţă nu reuşeşte decât să-i sporească furia. Mă bate cu o sălbăticie din ce în ce mai mare şi are grijă să nu-mi lase urme. Mă loveşte pe spinare, în stomac; uneori îmi smulge câte o şuviţă de păr.

Încasez atâtea bătăi încât devin insensibilă la durere – asemenea copiilor care nu se mai tem de palmele primite de la părinţi. Îmi adun toate puterile ca să nu plâng. Nu vreau să-i dau această satisfacţie. Şi ca să nu uit, număr la nesfârşit, îmi recit în minte alfabetul până când el se opreşte. Sunt o persoană introvertită, care cu greu îşi exprimă sentimentele şi emoţiile; încă din copilărie ţin totul în mine. Când eram adolescentă, preaplinul acesta exploda sub formă de răzvrătire şi mânie. Acum ţin în mine totul.

Se întâmplă ca uneori Chaïm să piardă bătălii, chiar dacă eu nu câştig niciodată războiul.

Într-o zi, după o ceartă violentă, îi pun pe Marina şi Simon în cărucior, ca să mă duc la biroul de alocaţii. În calitate de imigrantă am dreptul la un bon de ajutoare. De obicei mă întorc imediat acasă şi i-l dau lui Chaïm. Dar în ziua aceea, furioasă la culme, m-am dus direct la bancă să încasez banii şi i-am cheltuit pe toţi: îmbrăcăminte şi jucării pentru copii, farduri pentru mine.

La înapoierea mea, el înţelege imediat ce am îndrăznit să fac. Mâna i se abate pe faţa mea cu o asemenea forţă încât am impresia că mi-a fracturat nasul. Sângerez abundent şi nu mai sunt în stare să respir. A doua zi, la dispensar, îi înşir medicului povestea clasică:

— M-am sculat în mijlocul nopţii şi m-am izbit de uşă.

Mi se pare că medicul ar vrea să afle mai multe despre uşa aceea. O uşă nu face un astfel de dezastru… Uşile sau scările sunt deseori folosite în relatările femeilor bătute, dar eu nu mă văd spunând: „Soţul meu mă bate”. Medicul mă examinează cu grijă; nu mă poate ajuta cu nimic, decât să-

mi îngrijească nasul.

Nu este spart şi plec de la dispensar cu un medicament care să-mi atenueze umflătura şi durerea.

După ce mă bate, Chaïm adoptă două tipuri de atitudini. Se poate transforma într-un soţ pocăit, care regretă cumplit că şi-a ieşit din fire, plângându-se mai mult pe el decât pe mine:

— Îmi pare nespus de rău, niciodată nu voi mai face aşa ceva.

Însă de cele mai multe ori, după o chelfăneală, am dreptul la o predică. Vina este a mea, purtarea mea l-a obligat să mă pedepsească. Am săvârşit atâtea păcate, încât înşiruirea lor poate dura până la patru dimineaţa. În consecinţă*, învăţ să negociez etapa de după bătaie: părând aţipită, cu ochii întredeschişi, murmur din când în când câte un „da”, pentru a-i răspunde la reproşuri şi justificări. Durează mult. Îţi vine să crezi că Chaïm nu va înceta niciodată să vorbească, şi această tortură verbală termină de măcinat şi stropul care mi-a mai rămas din raţiune.

Cea mai mare grijă a mea este aceea de a-i apăra pe copii de toată această violenţă. Privirea unui copil asupra mamei sale bătute ar fi insuportabilă. Din fericire, niciodată nu m-a bătut de fată cu ei. Nu încă…

***

Puţinele noastre relaţii sociale le întreţinem cu cupluri ce duc o viaţă asemănătoare cu a noastră: soţul stabileşte legea, soţia se supune. Acestea sunt singurele persoane pe care Chaïm îmi dă voie să le întâlnesc. Exemplul lor îi este de folos pentru a-şi justifica propria-i purtare. Un soţ „are dreptul să…” O soţie „nu are dreptul să…” Ajung să uit că există şi alte forme de viaţă socială, ca de exemplu cuplul

alcătuit din părinţii mei care funcţionează altfel, bazat pe dragoste şi respect reciproc. Am acceptat o normă, pe cea a lui Chaïm Yarden. Trăiesc şi respect într-o ceaţă de supunere perpetuă.

Din asta face parte datoria conjugală. O bună soţie trebuie să se plece în faţa dorinţei soţului. De mai multe ori pe săptămână.

În materie de sexualitate există un „stil yemenit”, cum se spune în Israel. Asta înseamnă că totul se petrece foarte repede. De fiecare dată am impresia că sunt supusă unui viol psihologic.

Într-o seară stau în sufragerie, ocupată cu hrănirea Marinei şi a lui Simon. Pentru a simplifica lucrurile, am pregătit o farfurie pentru amândoi, şi aceeaşi lingură trece succesiv de la o gură la alta. Pun hrana în ciocurile puilor mei.

— Ce fel de mamă eşti? Nedemnă! Leneşă şi proastă! Cum poţi să faci aşa ceva?

— E mai uşor, iar pe copii nu-i deranjează! Le este indiferent. De ce te superi?

— Mă supăr pentru că îi tratezi ca pe nişte câini!

Deocamdată părăseşte lupta, dar revine la atac în timpul nopţii.

Sunt o femeie mizerabilă, o mamă nedemnă, nimic nu mă pricep să fac bine, ratez orice aş întreprinde…

— Nici să dorm nu pot, cu o femeie ca tine! Du-te să dormi în salon!

Perspectiva de a dormi singură este o uşurare. Iau la repezeală un pled şi nu peste mult timp adorm pe canapea, în toiul nopţii vine şi-mi zgâlţâie umărul.

— Trezeşte-te… Vino înapoi în cameră.

Ştiu la ce se gândeşte; n-am deloc chef să mă supun şi ţin ochii închişi, prefăcându-mă că dorm adânc. După o vreme se întoarce în cameră. Apoi, în noaptea următoare,

mă instalez din proprie iniţiativă pe canapea.

Timp de câteva zile simt cum se pregăteşte să izbucnească furtuna. Chaïm nu spune nimic, dar refuzul meu tăcut îl scoate din răbdări. La rândul meu, sunt gata să explodez, iritarea amestecându-se cu o bruscă oboseală fizică. Recunosc simptomele: este începutul unei sarcini.

— Chaïm, am nevoie de lapte pentru copii.

— Ia făină şi apă, ai mai făcut asta.

— Simon a crescut, îi trebuie…

N-am timp să-mi sfârşesc fraza. Mă îmbrânceşte cu atâta putere încât mă prăbuşesc pe podea. Surprinsă de bruscheţea atacului, rămân câteva secunde năucă. Profită pentru a-mi trage o lovitură de picior în pântece; vârful încălţămintei lui îmi taie răsuflarea. Cu trupul încovoiat, mă sufoc, mă străduiesc să respir. El mă împinge cu piciorul şi, de astă dată, mă loveşte în şale. O durere insuportabilă îmi sfredeleşte coloana vertebrală. Marina, refugiată într-un colţ al încăperii, începe să urle de groază. Simon plânge cu suspine. Este prima oară când Chaïm îndrăzneşte să mă lovească în prezenţa lor şi asta mă doare mai rău decât izbiturile pe care mi le dă cu piciorul. Deşi mă ghemuiesc, nu reuşesc să le evit, mereu găseşte un loc în care să lovească. Deodată aud ciocănituri în uşa apartamentului şi glasul unui vecin îngrijorat care întreabă ce se întâmplă.

Chaïm mă împinge într-o parte şi se duce să întredeschidă uşa.

— Nu-i nimic! Am lăsat să cadă o scrumieră mare.

Vecinul nu insistă, închide uşa bombănind.

Vreme de două săptămâni merg cu greutate. Ca să-i îngrijesc pe copii trebuie să fac un efort de voinţă. Mi-e imposibil să mă aşez şi mănânc în picioare, aşteptând momentul în care voi putea să mă lungesc pe burtă şi să nu mai mişc. M-a lovit rău în regiunea şalelor, durerea este insuportabilă. Ar trebui ca vreme îndelungată să mă aşez

numai pe perne.

***

Guvernul israelian le face o ofertă tinerelor cupluri care acceptă să se instaleze în nordul ţării, în schimbul reducerii dobânzii la împrumutul pentru locuinţă. Chaïm se decide să profite de ofertă şi mă duce să văd un apartament situat la etajul opt al unei clădiri noi din Karmiel, un oraş aflat la treizeci şi cinci de kilometri la est de Haifa.

Încă nu mi s-au vindecat rănile, ştiu că sunt gravidă pentru a treia oară şi depresiunea psihică mă macină: o senzaţie de vid interior şi totodată de profundă îngrijorare. Trupul meu nu reacţionează la fel ca în celelalte dăţi.

Pentru a obţine acest apartament, Chaïm are nevoie de justificarea unui serviciu şi a unui salariu, dar nu-l are nici pe unul nici pe celălalt. Aşa că telefonează la Bruxelles şi-i cere tatălui meu să-i trimită o scrisoare din partea firmei lui, prin care să ateste că este angajat pentru un anume salariu. Şantajul este implicit. Dacă tata refuză, el va aplica legea tăcerii şi din nou va rupe legătura cu familia mea. Tata ştie şi acceptă.

Ne pregătim de mutare, apartamentul e plin de cutii de carton. Mă târăsc făcând pachete. Ceva nu-i în ordine. Într-o noapte încep contracţii puternice şi se porneşte o hemoragie. Chaïm cheamă o ambulanţă care mă duce la spital, şi asistentul medical mă sfătuieşte să strâng picioarele, ca şi cum, prin simpla mea voinţă, aş putea împiedica inevitabilul. Sufăr, mi-e frică, dar când doctorul vrea să mă examineze, nu-i permit.

— Este nevoie de acordul soţului meu.

— E complet absurd! Chiar şi cei din secta hasidică acceptă ca un medic să le examineze soţiile în caz de urgenţă.

Evreii hasidici fac parte dintre cei mai tradiţionalişti… Dar mă tem prea tare de mânia lui Chaïm, dacă aş lua singură această decizie. Este chemat, iar el cere ca medicul care mă va examina să fie o femeie. Deoarece aşa ceva nu-i posibil, se resemnează.

Copilul este mort. După ce a efectuat chiuretajul necesar, medicul îmi spune că nu ştie care-i cauza morţii fetusului şi că, pentru a o determina, va face unele analize. Tata, care se află în Israel într-o călătorie de afaceri, vine să mă vadă a doua zi seara. Sunt singură în pat şi plâng moartea copilului meu nenăscut. Tata e foarte trist. Şi încă nu ştie tot. Nici lui nu sunt în stare să-i mărturisesc adevărul.

În noaptea aceea am un coşmar îngrozitor, care îmi va reveni apoi cu regularitate. Mi se smulg din pântece membrele unui copil, care sunt aruncate într-o pubelă, ca nişte bucăţi de pui stricat. Mă trezesc scăldată în sudoare, gâfâind, şi deschid ochii mari ca să regăsesc realitatea. Mi-e teamă să adorm din nou. Coşmarul va reveni… Şi revine.

Am adus pe lume doi copii, unul după altul; al treilea s-a născut mort. Sunt complet vlăguită, obosită de toate şi măcinată de gândul că poate niciodată nu voi mai fi în stare să port o sarcină până la capăt.

Când mă întorc la apartament, trebuie să-l părăsim deoarece se încheie termenul de închiriere. Dar imobilul din Karmiel nu este încă finisat. Ne instalăm pentru o lună la părinţii lui Chaïm. Îl regăsesc pe Sholomo, cu insultele şi votca lui, pe Leah şi blândeţea ei de femeie supusă. Pe urmă mă duc să iau de la spital rezultatul examenelor efectuate asupra copilului meu pe care nu l-am văzut niciodată viu. Medicul este uimit.

— Copilul era perfect normal, n-am putut determina cauza morţii lui. Era mort deja de două luni, cu mult înainte de începutul contracţiilor.

Vreme de două luni mi-am purtat copilul mort. Aşa se

explică senzaţia aceea de vid, de gol interior, şi profunda mea disperare. Două luni. Moartea copilului meu coincide cu bătaia încasată de la Chaïm, când m-a lovit în şale şi când am simţit durerea aceea intensă, ca un sfredel, în toată coloana vertebrală. A ucis copilul nostru cu lovituri de picioare.

Este oribil, dar prefer să păstrez pentru mine această oroare, să nu vorbesc despre ea. Ar fi inutil să-l confrunt pe Chaïm cu această îngrozitoare constatare medicală şi, mai ales, penibil. Ar reuşi să mă convingă că eu sunt răspunzătoare, că totul este din vina mea şi că sunt singura care ar trebui să poarte doliul acestei tragedii. Singură. Mereu singură şi întotdeauna vinovată. Nu mai am lacrimi, nu mai am rezistenţă, drama aceasta mă ucide.

***

Sholomo Edwar mi-a declarat un război intens. În prezenţa lui Leah mă ignoră dar, de îndată ce ea iese din cameră, declanşează tirul. Eu sunt târfa creştină a lui Chaïm. Mă pândeşte, îmi urmăreşte orice mişcare în timp ce-mi văd de treburile casei. Dacă deschid o fereastră, el o închide, dacă aprind lampa, el o stinge. Am senzaţia că târăsc în urma mea un bolovan. De regulă reuşesc să nu-i iau în seamă prezenţa – însă într-o zi se poartă deosebit de urât.

Mai întâi, când ies la cumpărături, se ţine după mine pe stradă, împleticindu-se ameţit de votcă şi urlându-şi obişnuitele obscenităţi. Nu reacţionez. Dar seara, când suntem la masă, dintr-odată îşi dă drumul.

Mâncăm ouă fierte. Sholomo dă năvală în cameră, arătând cu degetul copiii şi strigând:

— Câini creştini ce sunteţi!

Pe mine mă poate insulta, îmi poate arunca orice injurie

pofteşte, dar *nu şi copiilor*. *Nu copiilor*. Niciodată nu voi lăsa pe cineva, oricine-ar fi, să-mi insulte copiii. Pun mâna pe ouă şi le arunc asupra persecutorului meu, urlând:

— N-ai decât să te iei de mine! Puţin îmi pasă! Fă-mă nefericită, mi-e totuna! Dar dacă te atingi de copii...!

Un ou se izbeşte de perete, al doilea a aterizat pe şapca bătrânului Sholomo, care râde cu răutate.

— Aha, uite ce-ai făcut! Eşti mândră de tine?

Chaïm cască ochii mari de mirare, dar tace. În mod excepţional, de astă dată e de partea mea. Sărmana Leah vrea să cureţe peretele dar Sholomo îi interzice; chiar şi şapca îi va rămâne pătată de gălbenuş. Şi peste câteva săptămâni, de faţă cu mine, îi arată petele unui musafir:

— Uite ce-a făcut creştina!

— Spune-i şi de ce am făcut-o! Nu-i spui? De ce?

Bătrânul iese din încăpere ocărând:

— Creştini blestemaţi!

***

Sufăr de o serioasă lipsă de vitamine. Pielea mi se usucă, am degetele crăpate, încep să sângereze. Nu mai pot nici să curăţ ceapă, aciditatea îmi roade pielea şi-mi este greu să închid şi să deschid pumnul. Dacă mă spăl pe cap, mâinile mi se umplu de băşici. Gingiile mi se umflă.

În timpul sarcinilor mele, Chaïm mi-a interzis întotdeauna să iau medicamente, nici măcar vitaminele obişnuite. Iar medicul mi-a recomandat să nu rămân gravidă decât peste cel puţin şase luni. Dar soţul meu nu acceptă să utilizez vreun anticoncepţional. Nici nu vrea să ia în discuţie problema.

La începutul lui septembrie 1981, mă trezesc într-o dimineaţă convinsă că în noaptea aceea am rămas gravidă. Bineînţeles că nu există niciun simptom, dar eu ştiu. În

ciuda încordării nervoase dintre noi, cu tot avertismentul doctorului şi în pofida oboselii mele, sunt fericită. Certitudinea se află acolo, în pântecele meu; încă mai sunt bună la ceva, încă mai pot aduce pe lume un copil. E singurul lucru care contează în momentul acela. Singurul.

Şederea noastră la părinţii lui Chaïm se prelungeşte. Imobilul cel nou tot nu este locuibil. Şi la acea vreme Chaïm îmi explică mai întâi că trebuie să treacă printr-un examen de control pentru rana de la cot, precum şi printr-un test psihologic. Procedura aceasta durează o săptămână întreagă. Apoi, îmi arată un permis nou-nouţ.

— Mi-a fost greu să-l obţin, cu toate testele astea!

— Ce fel de teste? Vrei să zici un examen medical de sănătate?

— Nu, teste mentale!

— Pentru ce? Ai fost rănit la cot, nu la cap.

— Da, dar aşa este regulamentul.

Mirată, îl ascult povestindu-mi cu mândrie cum i-a „întins o cursă” psihiatrului.

— I-am zis: „Zbor deseori spre Belgia!” Ăla şi-a încrucişat braţele, m-a privit într-un mod bizar şi m-a întrebat: „Vrei să spui că eşti în stare să zbori?” „Bineînţeles că nu, zbor cu avionul!”

Chaïm este foarte mândru de acest răspuns pe care-l consideră subtil şi care, după părerea lui, l-ar fi convins pe medic de deplinătatea facultăţilor lui mentale. În felul acesta şi-a obţinut permisul de conducere fără osteneală!

Şi tot astfel, drept urmare, noul său statut militar îl obligă să participe la mici misiuni în cadrul armatei de rezervă. De exemplu, să facă de pază la colţuri de stradă. O muncă rezervată de obicei veteranilor în vârstă şi care nu le este încredinţată tinerilor rezervişti. Pentru mine, relaţiile lui Chaïm cu armata israeliană sunt destul de misterioase. Frumosul paraşutist, eroul – care se teme să se caţere în

arbori – face de planton şi se supune unor teste psihologice pentru o rană la cot… este ciudat.

***

Atâta timp cât ne aflăm la părinţii lui Chaïm, eu beneficiez, pe lângă insultele lui Sholomo, tatăl, de o relativă protecţie din partea lui Leah, mama. Chaïm ştie foarte bine că ea n-ar tolera ca el să-mi facă vreun rău din punct de vedere fizic. Dar într-o noapte, în intimitatea camerei noastre, el îşi pierde orice control, mă înşfacă de păr şi mă sileşte să cobor din pat, trăgându-mă atât de tare încât am impresia că-mi smulge pielea capului. Părul meu este lung şi-l poate apuca bine.

După ce m-a târât pe pardoseală, mă cotonogeşte cu lovituri de picioare, alegându-şi bine locurile. Eu număr în tăcere: unu… doi… trei… Ghemuită în întuneric, n-am nici forţa, nici voinţa de a rezista. Pe urmă Chaïm ia un foarfece şi-mi ciopârţeşte cu sălbăticie părul. Când furia i-a trecut, nu mai am practic nimic în cap.

A doua zi de dimineaţă, Leah mă priveşte îndelung, uluită. Din pletele mele lungi, care de obicei mi se leagănă în jurul feţei şi pe umeri, n-au mai rămas decât câteva smocuri de câţiva centimetri.

— Ce s-a întâmplat?

Ridic din umeri.

— Chaïm.

Leah îşi îndreaptă privirile întrebătoare către fiul său. El răspunde cu dezinvoltură:

— Cu cât va fi mai urâtă, cu atât va fi mai bine…

Mama îşi lasă ochii în jos. Nu va intra în conflict cu fiul ei. Chiar şi cel mai mic dintre copiii ei va obţine de la ea tot ce pofteşte. Într-o zi l-am văzut obligându-şi mama să-şi părăsească patul, după ce suferise o operaţie şi nu se putea

ţine pe picioare, şi cerându-i să-i dea nu mai ştiu ce. Un castron cu lapte, parcă! Şi Leah a sfârşit prin a-i da ascultare puştiului, clătinându-se pe picioare.

***

Simon are exact zece luni şi tocmai îl schimb, când Marina intră în cameră să-mi ceară ceva. Doar cât întorc capul să-i răspund şi bebeluşul meu îşi pierde echilibrul şi cade pe spate. Capul i se izbeşte de pardoseală şi copilul rămâne ciudat de tăcut. Cu inima strânsă de spaimă, îl ridic cu precauţie, luându-l în braţe.

— Iartă-mă… iartă-mă, copilaşul meu… iartă-mă, Simon…

Nu plânge şi mă tem că înţeleg ce înseamnă asta. Un traumatism cranian. În curând începe să vomite. Sunt singură acasă, trebuie să-l aştept pe Chaïm ca să ne ducă la spital, dar, când soseşte, după o jumătate de oră, înalţă din umeri:

— Nici nu poate fi vorba! îţi meriţi pedeapsa! Asta o să te-nveţe minte să te ocupi mai serios de copii.

— Chaïm, te rog! Dacă nu pentru mine, fă-o pentru Simon! Este fiul tău!

— Ai ceea ce meriţi!

Toată seara pândesc cu disperare semne de ameliorare pe feţişoara lui Simon. Tot în stare letargică, vomită din când în când. Şi eu stau acolo, neputincioasă, vinovată. Adorm şi mă trezesc dintr-un coşmar. M-am văzut, mamă nevrednică, având trăsăturile nedefinite ale unei femei enorme, dar necunoscuta eram eu. În fine, Chaïm se îndură să ne ducă la spital, jucând acum, în faţa medicului, rolul tatălui responsabil şi îngrijorat, în timp ce eu mă simt nervoasă şi vinovată, ceea ce, cu siguranţă, se vedea pe chipul meu.

— Doamnă Yarden? Pentru ce aţi aşteptat atât de mult

până să aduceţi copilul? L-aţi bătut? i-aţi făcut ceva? Suferă de o comoţie cerebrală, aşa ceva nu se întâmplă de la sine!

Este îngrozitor, îngrozitor! Mă acuză de comportare brutală, solicită examene suplimentare pentru a stabili dacă

Simon a fost sau nu maltratat. Deoarece spitalul e supraaglomerat, Simon este instalat într-un leagăn, pe coridor, şi îmi petrec noaptea stând pe un scaun lângă el. Privirile infirmierelor şi ale medicilor care trec pe coridor mă acuză. N-am spus adevărul în privinţa lui Chaïm. Din cauza lui sunt slabă, terorizată, obosită, fără voinţă şi mă simt vinovată, aşa este; vinovată de a nu fi răspuns imediat că monstrul este el! Dar eu n-am ridicat niciodată mâna asupra copiilor mei. Niciodată.

Simon se însănătoşeşte încetul cu încetul. Când ajunge să înghită puţin lichid fără să-l vomite, mi se dă voie să plec împreună cu el.

Nu mai am niciun pic de încredere în mine. Chaïm are dreptate. Simon a căzut pentru că mă uitam în altă parte, fiindcă n-am fost atentă. Sunt o proastă, nu-s bună de nimic. Şi nu sunt vrednică să fiu mamă, aşa a spus şi medicul. Ca să vii cu copilul la spital nu aştepţi. O mamă nu aşteaptă. O mamă trebuie să ştie tot, să domine tot, să reuşească tot.

Chaïm nu renunţă la plăcerea de a reaminti incidentul, ca dovadă a incapacităţii mele de a fi o mamă demnă de acest nume. Sunt vinovată de căderea fiului meu. Iar el a fost cât pe-aici să-l lase să moară. Îl preocupă mult mai mult sexul copilului decât capul lui. În fiecare zi inspectează aparatul genital al bebeluşului ca să fie sigur că se dezvoltă normal şi, într-o zi, când i se pare că observă o diferenţă de mărime între testicule, ne trimite imediat la pediatru! Care, bineînţeles, ne asigură că Simon are o constituţie perfectă.

Această preocupare maniacă îmi produce silă. Sexualitatea lui Chaïm mă îngreţoşează. Dragostea făcută

cu el nu este dragoste, ci un soi de gimnastică exasperantă pe care sunt nevoită s-o îndur, fie că vreau, fie că nu.

***

Modul de viaţă din Israel, mai ales practicile religioase îmi par complicate. Părerea mi-o formez observând obiceiurile părinţilor lui Chaïm. În viaţa de zi cu zi, Sholomo nu manifestă nicio fervoare, însă respectă cu scrupulozitate regulile Sabatului. Leah nu-i o practicantă religioasă dar, în general, se conformează felului de a se purta al soţului ei. Doar foarte rar i se întâmplă să aprindă lumina atunci când acest lucru este interzis.

Sabatul constituie un subiect de ceartă între tată şi fiu. Într-o zi de Sabat, copiii devin centrul ostilităţilor. Se joacă în curte. Am lăsat uşa întredeschisă ca să-i supraveghez de la distanţă, dar Sholomo, considerând că micuţii nu dau dovadă de respect – într-o zi de Sabat nu te joci! – trânteşte uşa, să nu-i mai vadă. Mă duc s-o deschid din nou, el o trânteşte iar cu putere, şi tot aşa până ce pe Chaïm îl apucă furiile şi, de astă dată, îmi ia apărarea. Din nefericire, în timpul certei sfârşeşte prin a trânti fără să vrea uşa peste degetul mare al tatălui său. Sholomo scoate un urlet; îşi petrece restul zilei arătându-şi tuturor degetul umflat şi mormăind prin aburii alcoolului:

— Uitaţi-vă! Poftim numai de vedeţi ce i-a făcut tatălui său într-o zi de Sabat!

Evreii pot adopta tot felul de atitudini faţă de religie, mergând de la o laicitate totală până la integralismul hasidicilor. Există liberali, conservatori şi ortodocşi. Cei care mănâncă numai cuşer şi cei cărora puţin le pasă de asta. E ceva extrem de complicat. De exemplu, o persoană calificată ca fiind „pioasă” nu este neapărat hasidică, iar în funcţie de convingerile celui care vorbeşte, termenul „pios”

poate enunţa o părere admirativă, una snoabă sau una dispreţuitoare.

Evreii hasidici sunt uşor de recunoscut după stilul lor vestimentar. Femeile se îmbracă în rochii lungi, informe, ale căror mâneci le acoperă încheieturile mâinilor, şi îşi pun ciorapi groşi, lungi, în aşa fel încât să lase la vedere cât mai puţină piele. Bărbaţii poartă costume negre, pălării negre cu boruri mari şi nelipsiţii perciuni pe ambii obraji.

În ziua căsătoriei sale, o femeie hasidică trebuie să-şi radă complet capul, pentru a fi cât mai puţin atrăgătoare pentru ceilalţi bărbaţi. Începând din acea zi, când va ieşi din casă va purta o perucă sau o basma.

În religia ebraică părul are o importanţă simbolică, dar nu cunosc care-i raţiunea. Însă în noaptea în care Chaïm aproape că m-a ras în cap i-am suferit consecinţele.

Evreii hasidici vorbesc între ei în idiş şi comunică doar în ebraica veche – „loşen kodes" – pe care o consideră o limbă sfântă, rezervată religiei. Sunt scutiţi de serviciu militar, dar joacă un rol important în viaţa politică a ţării. Nu reprezintă decât o minoritate, însă greutatea votului lor este uneori decisivă şi deseori deţin frâiele puterii.

Chaïm şi cu mine ducem o viaţă completamente laică, dar ne străduim să respectăm principiile părinţilor lui. De exemplu, dacă vrea să fumeze într-o zi de Sabat, Chaïm iese în grădină.

Când ne abatem de la regulile Sabatului încercăm să fim discreţi, însă la folosirea maşinii n-am renunţat. La aproape fiecare sfârşit de săptămână ne ducem la ţară, să luăm masa la iarbă verde sau să dormim o noapte în cort. Chaïm ia cu el un televizor portabil şi-şi petrece tot timpul în faţa ecranului, nedându-ne nicio atenţie, copiilor şi mie. Dar mie îmi plac cel mai mult clipele acestea; natura, peisajele superbe, faptul de a fi departe de Sholomo constituie o gură bună de oxigen. Până în ziua în care Chaïm avea să

mă lipsească şi de această plăcere.

***

Este o zi de vară, ne-am instalat cortul într-un loc apropiat de marea Galileei. Chaïm ne-a adus cu maşina aici, sub un pâlc de eucalipţi, şi a plecat să pescuiască. Zona este deosebit de aridă. După ce le-am aranjat un culcuş confortabil copiilor, adun câteva vreascuri ca să fac un foc pe care cu greu reuşesc să-l aprind. O rafală de vânt răspândeşte puţin jăratic, nişte frunze uscate se aprind şi focul începe să se întindă cu o rapiditate înspăimântătoare. Îndepărtez copiii şi calc în picioare frunzele dar, de fiecare dată când izbutesc să sting un focar, izbucneşte altul şi mă tem să nu cuprindă arborii. Epuizată, reuşesc să opresc acest început de incendiu. Chaïm revine şi se dezlănţuie într-o criză de furie cumplită. Sunt o imprudentă, o proastă, în aşa hal încât încheie:

— O să rămâi aici. Voi veni să te iau când voi avea chef.

E teribil de cald şi mă refugiez cu copiii sub un arbore. Marina este acum destul de mare pentru ca mânia tatălui ei s-o îngrijoreze.

— Tăticu ne păcăleşte, o să se-ntoarcă, nu te teme… se va întoarce curând.

Degeaba adopt un ton lejer, nu sunt deloc liniştită. Zona este sălbatică, ostilă, soarele ne arde şi umbra e rară. Deodată îşi face apariţia o maşină şi şoferul, mirat că vede în locul acesta pustiu o femeie singură cu doi copii mici, se opreşte în dreptul meu.

— Aveţi nevoie de ajutor?

— Nu, mulţumesc, e-n ordine… mulţumesc.

Dacă aş accepta ajutorul unui străin aş spori mânia lui Chaïm. Trebuie să aştept, să suport, privind cerul orbitor, pământul uscat şi distrându-i pe copii atât cât îmi stă în

putinţă. Vreme de trei ore. În fine, stăpânul revine dar, în ultima clipă, mă împiedică să urc în maşină.

— Îi iau pe copii, dar nu şi pe tine. Tu rămâi aici!

Demarează şi eu alerg în urma maşinii, înspăimântată.

Timp de câteva minute, de fiecare dată când sunt pe punctul de a ajunge la portieră, accelerează, obligându-mă să-mi măresc viteza. Chipul terorizat al Marinei, în spatele geamului, mă face să-mi dau seama de cruzimea acestui joc imbecil şi, brusc, mă opresc.

Oare cine este bărbatul acesta pe care l-am iubit? Cum de se joacă aşa cu frica mea? De ce plăcere bolnăvicioasă are nevoie? Ce vrea să dovedească? Desigur, este stăpânul atotputernic. Văzând că nu mă mai joc, binevoieşte să mă lase să mă urc în maşină.

Această scenă crudă, desfăşurată într-un peisaj arid şi ostil, maşina asta care accelerează şi încetineşte, eu alergând în urma copiilor mei – toate acestea sunt semne prevestitoare ale viitorului care mă aşteaptă dar eu încă nu ţin seama de ele.

8. *Să spun, în sfârşit, totul*

Această a patra sarcină este mai greu de suportat decât precedentele. Încă din primele luni sufăr din cauza unor grave probleme de circulaţie. Într-o noapte, când Simon a început să plângă şi Chaïm doarme, ca de obicei, mă ridic să văd ce are copilul şi piciorul îmi cedează sub greutatea trupului. Mă prăbuşesc. A doua zi, la spital, piciorul îmi este atât de dureros încât medicul îmi recomandă odihnă la pat, fără a vrea să-mi facă radiografie, din cauza sarcinii.

— Rămâneţi culcată o zi sau două. Dacă nu vă simţiţi mai bine, reveniţi la control.

Chaïm nu acceptă ca eu să stau în pat, fără să fac treabă. Nici nu poate fi vorba de odihnă: trebuie să mă ocup

imediat de un maldăr de rufe murdare şi să pregătesc masa, ţopăind într-un picior. În noaptea aceea mă trezeşte din somn la ora două.

— Du-te să-mi găteşti tocană!

— Dar acum dorm.

— Acum!

— Durează mult să fac tocană, Chaïm… Sunt obosită…

Mă trage jos din pat cu forţa şi mă împinge către bucătărie urlând, fără a-i păsa de copii sau de vecini.

— Fă-mi tocană! M-auzi? Vreau tocană!

Am junghiuri în picior, sunt pe jumătate adormită, dar mă supun. În frigider avem carne de vită – o tai în cubuleţe, tai felii ceapa şi roşiile, adaug ardei iute şi condimente şi fierb totul la foc mic până când carnea devine fragedă. Leah, care a auzit zgomot în bucătărie, s-a sculat şi ar vrea să mă ajute, dar privirea furioasă a fiului ei o convinge să renunţe. Mă priveşte tăcută cum muncesc. Când mâncarea e gata, umplu o farfurie şi mă întorc să i-o dau lui Chaïm, dar acesta a dispărut. Ţinând în mână farfuria aburindă, umblu prin toată casa în căutarea soţului meu. În cele din urmă îl găsesc în pat, sforăind.

***

Am ajuns în aceeaşi stare de dependenţă ca şi Rachel – singura mea prietenă de aici; o femeie tânără din vecini la care mă duc deseori după-amiaza, cu copiii. Rachel a rămas gravidă de nenumărate ori dar nu are decât un singur copil, tăcut şi ursuz. De fiecare dată când am încercat să aflu câte ceva despre viaţa ei, mi-a evitat întrebarea:

— Scuză-mă, e vremea să te întorci acasă la tine, iar eu trebuie să gătesc pui pentru soţul meu; în seara asta vrea să mănânce pui…

Pui sau tocană, depinde ce vrea soţul ei. Îi este atât de

frică de el ca mie de Chaïm – teama paranoică de a face ceva ce ar contraveni unei dorinţe sau unui ordin. Şi ne interzicem orice comentariu între noi cu privire la felul în care se poartă ei.

Fără să recunoaştem, Rachel şi cu mine ne asemănăm. Suntem singure, nefericite şi incapabile să ne încredem una în cealaltă. *Oare dacă i-aş povesti necazurile mele i le-ar repeta soţului ei*? *Care i le-ar repeta lui Chaïm*… Ea simte aceeaşi neîncredere faţă de mine. Oricum, o voi vedea mai rar pe Rachel – în sfârşit, ne mutăm.

***

Apartamentul nu e în întregime finisat şi suntem obligaţi să ne depozităm deocamdată lucrurile în celelalte apartamente neocupate de pe etaj.

Fereastra bucătăriei de la etajul opt dă spre un peisaj de stânci şi tufişuri uscate şi chircite. La mai puţin de o sută de metri zăresc corturile albastre ale unei tabere de beduini, oile, caprele şi găinile. Această parte a Karmiel-ului este o zonă de construcţii noi care atrage multe perechi tinere. Chaïm crede că aici va face afaceri şi intenţionează să deschidă un magazin de articole sanitare: plăci de faianţă, ţevi, robinete – genul de lucruri de care vor avea nevoie viitorii locatari. Nu ştiu care-i motivul pentru care s-a hotărât să înregistreze această firmă pe numele meu. Îl întreb de ce, şi el îmi răspunde:

— Eşti prea proastă ca să pricepi. Semnează hârtiile şi nu-ţi bate capul cu restul.

De îndată ce magazinul se deschide în mod oficial, aproape că nu-l mai văd deloc acasă, ceea ce-i o uşurare. Am linişte, aşa că altceva nu mă interesează. Dar există lucruri pe care nu le poţi ignora, de exemplu urmele de ruj de pe o cămaşă.

— De unde-i asta, Chaïm? Ce este?

— Nimic, o carioca…

Scaunul de lângă şofer este uneori mai înclinat decât de obicei.

— Ai condus pe cineva cu maşina?

— Pe nimeni.

Într-o noapte nu se întoarce acasă. A doua zi dimineaţă, pe la ora zece, îşi face apariţia foarte liniştit.

— Ce s-a întâmplat? De ce nu m-ai prevenit?

— Am încercat să te previn! Aveam de aranjat nişte afaceri. I-am telefonat unuia dintre muncitorii care lucrează în imobil, nu ţi-a transmis mesajul?

În fond, puţin îmi pasă. De vreme ce mă lasă în pace, mă mulţumesc cu aceste răspunsuri confuze. O pace care seamănă cu o singurătate totală, căci celelalte apartamente rămân neocupate, noi fiind singurii locatari care locuim la ultimul etaj al imobilului. Nu avem telefon, cea mai apropiată cabină telefonică se află la un kilometru şi jumătate, şi oricum nu pot suna decât cu taxă inversă. Chaïm ţine toţi banii asupra lui. Ca şi paşaportul şi legitimaţia de identitate. Eu nu posed nimic, nu-i am decât pe copiii mei. Ca să cumpăr ceva, trebuie să cerşesc sau să primesc acel lucru de la Chaïm.

Fac progrese la ebraică, dar vocabularul meu este deocamdată limitat şi mi se întâmplă să nu înţeleg unele cuvinte de la radio.

— Ce înseamnă cuvântul acela, Chaïm?

— Eşti prea tâmpită ca să pricepi.

Aud asta cu atâta regularitate încât sfârşesc prin a-l crede. O dată sau de două ori pe săptămână am voie să mă duc la băcănie, dar fără bani. Semnez facturi pe care, apoi, Chaïm le cercetează în amănunţime.

— De ce ai cerut două pachete de orez? Unul e de ajuns. Nu trebuie să cumperi altceva decât aripi de pui. Doar asta

ne putem permite.

Singurul moment în care am puţini bani asupra mea este atunci când mă duc la piaţa de legume şi, de cele mai multe ori, Chaïm face în aşa fel încât să mă însoţească. Toată îmbrăcămintea copiilor provine de la părinţii mei, Chaïm nu are bani pentru aşa ceva. În schimb, el nu se lipseşte de costume noi. Cât despre jucării, acestea sunt excluse din buget. Confecţionez eu însămi cărţi de colorat, inventez jocuri. Pentru a înveseli acest univers trist încerc o viclenie.

— Te rog, Chaïm, pot păstra restul de la piaţă ca să le cumpăr copiilor jucării? Te rog mult.

— Bine, de acord, puteţi păstra mărunţişul.

Grămăjoara mea de monede creşte cu repeziciune. În câteva săptămâni am izbutit să cumpăr jucărioare ieftine, dar reuşita mea îl face să se răzgândească.

— Păstrezi prea multe monede! Dă-mi-le înapoi.

O dată – o singură dată – aduce, cu regret, o jachetă pentru Simon. Este mult prea mare dar, în loc să îi atrag atenţia, mă hotărăsc s-o ajustez. Scurtez mânecile şi le pun un elastic. Mă mândresc cu opera mea, simţind că sunt şi eu bună la ceva.

— Uite ce-am făcut! Nu e rău, nu-i aşa?

— Ai îndrăznit?! Fără permisiunea mea?

Se lansează într-o diatribă care durează ceasuri întregi, reamintindu-mi că l-am lăsat pe Simon să cadă pe pardoseală, şi o mulţime de alte prostii, reale sau imaginare, pe care se presupune că le-aş fi săvârşit. Soţie nepricepută, mamă nevrednică, nedemnă, incapabilă…

— De acord. Începând de acum înainte o să-ţi cer voie pentru absolut ORICE!

Zâmbetul satisfăcut pe care-l afişează nu întârzie să i se şteargă, când încep să-l urmăresc prin apartament ca o fetiţă, scâncind:

— Pot să deschid fereastra? Pot să aprind lumina? Pot să mă aşez?

— Tacă-ţi gura, că de nu, îţi dau o mamă de bătaie de faţă cu copiii.

Recepţionez mesajul. E momentul să mă opresc. Copiii constituie un mijloc de şantaj a cărui valoare o cunoaşte prea bine.

***

În faţa imobilului, câteva mame se întâlnesc de două ori pe zi, dimineaţa şi după-amiaza, ca să-şi supravegheze copiii care se joacă în curte, la soare.

— Mă pot duce?

— Copiii da, dar tu nu!

— Nu-i pot lăsa să se joace nesupravegheaţi!

— Bine. Îţi îngădui să te duci, dar să nu vorbeşti cu nimeni!

Îmi pecetluiesc buzele, dar nu are cum să mă împiedice să-mi folosesc ochii şi urechile. În jurul meu – femei tinere şi vesele, copii care se joacă scoţând chiote de plăcere. Femei care-şi cheltuiesc banii aşa cum socotesc ele, libere să se ducă unde vor, să-şi vadă de treburi atunci când pot. „Voi face ordine în casă mâine, azi-dimineaţă n-am avut timp…”, „Ieri eram obosită, cina a pregătit-o Aaron”. Soţul meu mi-a dăruit colierul acesta…”

În izolarea în care mă sileşte Chaïm să trăiesc, aproape uitasem că o femeie căsătorită poate fi liberă şi fericită. Lent, în mod sistematic, m-a rupt de realitate. Şi iată că, încetul cu încetul, în soarele din curtea aceea, tot ascultându-le pe femei, îmi dau seama de anormalitatea căsniciei mele. Nu-i normal să nu pot vorbi cu aceste femei. Nu-i normal să răspund cu teamă la întrebările lor, monosilabic.

Îmi este din ce în ce mai greu să nu le vorbesc. Sunt prietenoase, deschise. Una dintre ele este o americancă şi cu ea reuşesc să schimb câteva frânturi de conversaţie personală. Dar rămân prudentă.

Într-o zi, pe un ton calm, constată:

— Pe-aici, pereţii sunt subţiri…

Ştie că soţul meu mă bate cu regularitate, privirea ei îmi spune că vrea să mă ajute dar o reţine violenţa lui Chaïm. Îmi dau seama că felul meu de viaţă este anormal, de pericolul care mă ameninţă dacă voi continua să-l suport, însă întotdeauna am avut tendinţa de a-mi păstra sentimentele pentru mine. Mândria şi o pudoare bolnăvicioasă mă împiedică să cer ajutor. Ca şi teama cu totul iraţională că Chaïm ar putea să afle ce aş face. Să vorbesc, să-mi încredinţez altcuiva gândurile, pe scurt să trăiesc.

Am simţit deseori nevoia arzătoare de a-i implora pe părinţii mei să mă ierte, să vină în ajutorul meu. Nevoia acesta mă înăbuşe fără să reuşesc să mi-o satisfac. L-am vrut pe acest bărbat, am acceptat această situaţie şi acum plătesc. Este cumplit să-ţi dai seama de propria-ţi lipsă de raţiune, îngrozitor, să te afunzi într-o greşeală atât de monstruoasă şi să nu te poţi opri.

Bunicul întreprinde o croazieră. Se află în trecere prin Israel şi vaporul lui face escală la Haifa. Ne ducem să-l vedem, dar el îl întâmpină pe Chaïm cu dispreţ şi cu o Răceală vizibilă, fără a încerca să-şi ascundă antipatia şi neîncrederea. Îmi dau seama în ce măsură a reuşit Chaïm să şi-i îndepărteze pe toţi membrii familiei mele. Când ne despărţim de bunicul meu, singurătatea devine şi mai apăsătoare, şi mai încărcată de amărăciune. *Ce caut eu alături de Chaïm*? *Unde a dispărut iubirea*?

***

Se apropie luna iunie 1982, voi naşte în curând şi mama vine să aibă grijă de Simon şi de Marina, ca să-mi uşureze îndatoririle. Însă şi de această dată bebeluşul întârzie faţă de termenul prevăzut, iar mama nu-şi poate amâna ziua plecării. Este nevoită să plece la Bruxelles înainte de naşterea copilului. *Oare despre ce am vorbit*? Ca de obicei, despre nimic ce-ar avea legătură cu Chaïm. Nu vreau să ştiu ce crede ea, nu vreau să plâng şi nici să mă arunc în braţele ei. Asta-i situaţia.

Avionul în care se află mama tocmai a decolat şi, pe neaşteptate, vestea cade ca un trăsnet. Armata israeliană porneşte o operaţiune militară de mare amploare împotriva Libanului: „Pace pentru Galileea”. Obiectivul este distrugerea bazelor de comando ale OLP[8]-ului, din care se lansează asupra ţării atacurile teroriste. Prin Karmiel trec către Liban transporturi militare, drumurile sunt blocate.

La 6 iunie 1982 izbucneşte războiul. Israelul atacă Libanul de Sud. Se împlinesc patruzeci şi opt de ore de când, ca urmare a atentatului săvârşit la Londra asupra ambasadorului israelian, aviaţia bombardează intens poziţiile palestiniene, şi tocmai acum încep contracţiile mele, pe la cinci dimineaţa. La ora unu apreciez că e vremea să pornim către spitalul din Haifa. În principiu, ca să ajungem acolo ne trebuie patruzeci şi cinci de minute. Când ajungem la şoseaua principală încep să regret că n-am chemat o ambulanţă. Pretutindeni – tancuri, baraje, soldaţi care verifică actele.

Mă lungesc pe bancheta din spate, străduindu-mă să respir adânc la fiecare nou val de durere. Maşina se opreşte, un soldat se apropie, Chaïm îi explică situaţia şi pornim din nou la drum. Scena se repetă de nu ştiu câte ori. Peste două ceasuri şi jumătate ajungem la singurul spital

8 OLP. (O.E.P.) Organizaţia pentru eliberarea Palestinei (n.t.)

din Haifa în stare să primească urgenţele de naştere. Toate celelalte sunt pline de soldaţi răniţi. Şi chiar şi aici culoarele sunt invadate de tărgi. Sunt una dintre persoanele care are norocul de a i se da un pat minuscul, într-o boxă ascunsă în spatele unor perdele. Chaïm pleacă să-i ducă pe Simon şi pe Marina la părinţii lui. Are de străbătut un drum lung. Aşadar, voi naşte singură; la gândul acesta mă simt uşurată.

Noaptea se scurge cu o încetineală exasperantă. Pierd mult sânge şi se ia decizia să mi se facă de urgenţă cezariană. Chiar în clipa în care acul cu substanţa anestezică e pe cale să-mi pătrundă în venă, simt nevoia irezistibilă să împing… Seringa anestezistului rămâne în aer şi, peste câteva minute, aud:

— Este o fetiţă.

Zăresc cu greu un mic obiect întunecat, violaceu, care-mi este luat imediat din raza vizuală, şi strig:

— E vânătă! Nu-i normal!

— Linişteşte-te, întotdeauna sunt aşa la naştere.

— Nu încercaţi să mă faceţi să cred asta, este al treilea copil al meu, ştiu ce spun!

Dar medicul a şi dispărut cu copilaşul meu. Şi rămân acolo, singură în boxa aceea îngustă, înspăimântată, fără nimic în braţe. Plâng în tăcere.

Sunt instalată într-o sală prevăzută pentru trei paturi, în care se află deja şase femei. Trece ziua, trece şi seara, le privesc pe celelalte cum alăptează, cum îşi leagănă copiii şi le schimbă scutecele, aşteptând cu disperare veşti despre al meu. Suntem în război şi resursele spitalului sunt limitate. Nimeni nu schimbă aşternuturile, mesele sunt sărăcăcioase şi, când Chaïm vine la mine în vizită, nici măcar nu mă întreabă cum a decurs naşterea. Poate că e dezamăgit că are o fetiţă…

— Te rog, du-te s-o vezi, spune-mi cum se simte, de azi-

dimineaţă nimeni nu vrea să spună nimic!

Peste câteva minute revine şi mă anunţă:

— E bine.

Şi pleacă.

Noaptea s-a lăsat fără ca nimeni să-mi dea vreo ştire concretă. De fiecare dată când pun o întrebare uneia dintre infirmiere, ea îmi promite că se va duce să-mi vadă copilul, însă nu se mai întoarce. Suferinţa fizică şi epuizarea nu sunt nimic în comparaţie cu spaima care-mi strânge inima. Noaptea este îngrozitoare; până în zori îmi imaginez tot ce-i mai rău. Nici măcar nu ştiu în ce secţie au dus-o, am născut-o fetiţă dispărută. A doua zi dimineaţă, o infirmieră îmi aduce copilul, surâzându-mi încurajator:

— Totul este în ordine.

Îmi cercetez amănunţit bebeluşul, înspăimântată. Are pe picioare nişte pete vinete, care se opresc la glezne ca nişte şosete, şi un mic cerc întunecat pe piept. Infirmiera mă linişteşte.

— Nu-i nimic grav. Tatăl este yemenit, şi la ei aşa ceva se întâmplă deseori. O să dispară cu timpul.

Într-adevăr, îmi amintesc că Simon avea pe fese un semn asemănător, care deja a dispărut.

Fetiţa mea micuţă, care a avut o naştere atât de dificilă, se numeşte Moriah, după numele muntelui pe care Abraham l-a oferit spre sacrificiu pe fiul său Isaac – Moriah, pe care tatăl său o consideră doar un prilej de a primi o primă de paternitate, fără a-i acorda niciun pic de tandreţe.

***

La douăzeci şi patru de ore după naşterea lui Moriah sunt obligată să părăsesc spitalul supraîncărcat. Nici nu se pune problema de a mai fi răsfăţată de acum încolo. Chaïm nu vrea să aştepte până a doua zi ca să intre în posesia primei.

De cum ajungem acasă îmi porunceşte să mă duc la bancă. Sunt prea slăbită, prea epuizată, am dureri, nu-mi poate pretinde aşa ceva… îl implor să mă lase să mă odihnesc puţin, dar el insistă. Aşadar, mă duc să-mi iau locul la o coadă imensă, cu capul zvâcnindu-mi de oboseală şi clătinându-mă pe picioare.

De îndată ce am adus preţioasa primă, Chaïm se decide să-i ia pe Simon şi pe Marina de la părinţii lui.

— Dar nu voi avea putere să mă ocup de ei, nu mai putem aştepta o săptămână?

Cererea mea este idioată, sunt un copil răzgâiat. Mânia ameninţă deasupra capului meu. Atunci, ca s-o domolesc, mă înham la treburile casnice. Cât am lipsit eu, Chaïm a întors apartamentul cu susu-n jos. Văzându-mă că mă apuc să spăl vraful de vase murdare pe care le-a înghesuit în chiuvetă, Chaïm consimte să amâne revenirea copiilor.

O săptămână mai târziu, ne ducem să-i luăm pe Simon şi pe Marina. Micuţul Goory spune cu inocenţă:

— Presupun că ai avut o fetiţă, de vreme ce nu ne-a spus nimic Chaïm…

Naşterea lui Moriah a declanşat în căsnicia noastră o stare de alarmă. Certurile devin din ce în ce mai violente, bătăile din ce în ce mai dure. Este imposibil ca vecinii de sub noi să nu-şi dea seama ce se-ntâmplă. Uneori, Chaïm mă ameninţă că o să plece cu copiii. A intrat într-un ciclu de violenţă pe care nu-l mai pot controla deloc. Ne certăm, criza nerezolvată atrage după sine o alta, apoi începe accesul de furie şi loviturile, încordarea slăbeşte, pentru ca totul să pornească iar de la început. O rutină jalnică, epuizantă, oribilă.

Am nevoie de încălţăminte; ca să scutească o cheltuială, îmi aduce o pereche de pantofi vechi care i-au aparţinut mamei lui.

— Nu-i pot încălţa, Chaïm, poartă cu două numere mai

puţin decât mine!

Sunt o ingrată, nu am discernământ, nu pricep absolut nimic, sunt o egoistă proastă... Vinovată, în orice caz, de a fi adus pe lume trei copii într-un univers atât de haotic. Mă ocup de ei cât pot de bine, dar nu întotdeauna am forţa necesară pentru a-i educa aşa cum s-ar cuveni – să le vorbesc, să le explic, să râd împreună cu ei. Viaţa noastră este sinistră şi eu sunt cea răspunzătoare. Din toate acestea trebuie să desprind un învăţământ, să iau o hotărâre şi să supravieţuiesc aşa cum pot.

În gând, jur să nu mai nasc niciun copil. Înainte de a se întoarce în Belgia, mama mi-a lăsat puţini bani. Chaïm nu ştie. Mă pot duce pe ascuns să consult un medic şi să-mi procur un sterilet*. Între 1979şi* 1982am rămas gravidă de patru ori. Dacă aş trăi în fericire şi pace nu m-aş plânge, însă nu am dreptul de a-i impune şi altui copil o asemenea existenţă.

Cum de-a aflat? Oare are spioni pretutindeni? Să fi fost văzută? Am fost denunţată?

— O să te duci să-ţi scoţi steriletul ăla!

— Nu. În situaţia noastră, cu atâtea certuri şi cu trei copii este destul de greu. Nu vreau.

— Nu vrei?!

— Nu, nu vreau. Nici nu poate fi vorba să-l scot!

Mă îmbrânceşte afară din casă, încuie uşa cu cheia şi rămâne înăuntru cu copiii. Îl aud ocărând ca un turbat şi strigându-le copiilor:

— Este o mamă rea! O ticăloasă!

Ghemuită lângă uşă, cu urechea la pândă, o aud pe Moriah plângând. Trec minute în şir şi plânsetele nu încetează. Moriah nu este obişnuită să fie lăsată să plângă timp îndelungat. Urina ei are un conţinut de uree foarte ridicat. Cu zăpuşeala verii şi cu scutecele de pânză, suferă de iritaţii serioase. Trebuie să fie schimbată şi spălată des,

dar lui Chaïm puţin îi pasă. Umblu de-a lungul coridorului ca un animal prins în cuşcă, disperată la auzul plânsetelor lui Moriah. Bat la uşă din ce în ce mai tare şi sfârşesc prin a urla.

Chaïm deschide uşa, şuieră ca un şarpe şi o închide iar, trântind-o.

— Faci prea mult zgomot!

M-a îmbrâncit cu sălbăticie. Mi-e teamă să nu dispară cu copiii, teamă să cer ajutor; nu ştiu ce să mai fac. Trece un ceas, trec două, apoi trei, şi Moriah plânge întruna. M-am lungit în faţa uşii ca un câine care-şi aşteaptă stăpânul. Un preş. O epavă plină de suferinţă. Într-un târziu, Chaïm deschide uşa şi-mi azvârle:

— Acum trebuie să ies în oraş! O să rămâi aici două ore să faci curăţenie, să găteşti şi să te ocupi de mormoloci! Când mă voi întoarce, afară cu tine!

Moriah a sărit peste masă, patul ei este ud, are pielea opărită şi este deshidratată. Mă grăbesc cât pot s-o spăl, se hrănesc şi s-o legăn. Dar nu reuşesc s-o adorm. Plânge în hohote şi se sufocă de lacrimi. Atunci alerg în toate părţile să fac curăţenie prin casă, să pregătesc masa – fac o mulţime de treburi deodată. A spus două ore… Dar lipseşte mult şi, când se înapoiază, nu-şi pune în aplicare ameninţarea. A reinstaurat pur şi simplu legea tăcerii.

Vreme de şase săptămâni nesfârşite nu-mi adresează niciun cuvânt. Nu exist. Trece prin faţa mea şi eu, femeie invizibilă, nu am dreptul la câteva vorbe decât afară. Îşi petrece serile citind în salon, nedând absolut nicio atenţie copiilor. La capătul a şase săptămâni nu mai suport; vin să mă aşez la picioarele lui, plângând şi mărturisind câte păcate vrea el.

Sunt o mamă rea, o soţie rea, mă milogesc să mă ierte, îndelung. Ceasuri în şir. Pentru a auzi cum, în cele din urmă, mi se dăruieşte cu glas calm o uşurare de moment:

— Bine, te iert.

Să-l părăsesc? Gândul acesta îmi revine tot mai des, însă îl alung imediat. Nu pot, nu trebuie, nu, nu… Şi cum să fac asta?

***

Nu ştiu cum reuşesc să mai dau dovadă de o umbră de rezistenţă când, în cursul unei discuţii, ridică mâna asupra mea:

— Nu poţi să mă domini din punct de vedere intelectual, aşa că mă loveşti!

Cu toate acestea palma se abate, dar l-am atins unde-l doare mai tare. Fizic, este mai puternic decât mine, dar eu îi sunt superioară ca inteligenţă. Nu el este „cel mai bun”, aşa cum adesea se laudă.

Mă pomenesc iarăşi izgonită pe palier ore întregi. La gândul că vecinii m-ar putea găsi într-o situaţie atât de umilitoare, mă refugiez pe terasa imobilului. Mi-e frică mereu să nu-şi îndrepte agresivitatea împotriva copiilor. Ştiind că mă tem de şedinţele de snopeală în faţa lor, ca să mă terorizeze, a descoperit o tehnică şi mai îngrozitoare. Cu glas insinuant, sinistru, îmi spune:

— Du-te în cameră şi aşteaptă-mă; o să te bat… Du-te, sau o fac în faţa copiilor…

Ajunsă în punctul acesta de supunere, sfârşesc prin a mă destăinui lui Sarah, tânăra de origine americană care a părut că-mi înţelege situaţia. Ea îmi explică:

— Ar trebui să te bată de faţă cu martori, altminteri poliţia nu face nimic. Şi chiar şi aşa se va mulţumi să-l mustre şi te vor trimite înapoi la domiciliul conjugal, împreună cu el… Doar dacă soţul tău te-ar băga în spital… însă, oricum, ca să te poţi plânge, îţi trebuie unul sau mai mulţi martori. Am o prietenă care locuieşte chiar sub voi.

Data viitoare când o să te bată Chaïm, deschide uşa şi strigă după ajutor. Ea va veni cu alţi vecini şi vor depune mărturie la poliţie pentru tine.

N-am fost nevoită să aştept mult. Dar problema este să-mi adun curajul în timp ce mă loveşte. *Dă-i drumul Patsy*, *urlă*, *cheamă*, *cere ajutor*, *este singura ta şansă de scăpare*... Intervine ruşinea, vinovăţia, un amestec de sentimente pe care numai femeile bătute îl cunosc. Să-ţi aduni curajul când te afli în plină confuzie emoţională.

În cele din urmă reuşesc. Alerg până la uşă, o deschid şi strig „ajutor”! Chemarea mea răsună pe coridoarele pustii.

Vecinii deschid cu timiditate uşile, ridică ochii spre etajul de unde strig. Unii urcă vreo câteva trepte dar prezenţa lor nu-l convinge pe Chaïm să înceteze să mă lovească ci, dimpotrivă, mă urmăreşte pe coridor.

E greu să te dai în spectacol. Mă aflu pe pardoseală, el îmi toarnă lovituri de picioare şi vecinii se înapoiază încet la ei în casă, în tăcere. În toată viaţa mea nu m-am simţit atât de umilită. A doua zi toată lumea refuză să depună mărturie. Vecina îmi spune că le-a fost frică.

— Este prea violent, am văzut ce-i în stare să facă. Este un nebun furios. Părăseşte-l.

Dacă aş fi singură, probabil că problema ar fi fost de mult rezolvată. Nu-l mai iubesc, dar există cei trei copii pe care nu poţi să-i arunci într-un geamantan şi să pleci. Moriah se dezvoltă greu, mai încet decât ceilalţi – consecinţa naşterii ei cu probleme. O dată pe lună trebuie s-o duc la o clinică din Haifa pentru o şedinţă de masaj terapeutic şi mi se arată ce exerciţii să-i fac eu acasă. O culc pe burtă şi îi rulez încheieturile mâinilor pe o minge mare de cauciuc, apăsând tare ca să-i întăresc muşchii. Pentru ea exerciţiul este dureros, şi plânsetele ei răsună în apartament. Atmosfera devine şi mai sinistră.

***

Am douăzeci şi doi de ani, sunt mama a trei copii şi totuşi, în multe privinţe, încă mai sunt eu însămi un copil. Simt lipsa familiei mele, a experienţei şi tăriei părinţilor mei, a dragostei, însă mândria mă împiedică să-i chem în ajutor. Mă gândesc deseori că, în caz de urgenţă, m-aş putea adresa lui Samuel Katz. *În februarie 1983* mă decid să-i telefonez. Nu ştiu ce-i voi spune, dar trebuie neapărat să vorbesc cu cineva, să încerc să descurc ghemul complicat care mă ţine prizonieră.

Căci sunt prizonieră. În fiecare dimineaţă Chaïm îmi cere să-i expun programul meu pentru ziua respectivă şi, după aceea, nu am dreptul să-l modific. Aleg aşadar o dimineaţă în care se presupune că i-am luat cu mine pe copii la clinică, pentru îngrijirile necesare lui Moriah. Nu departe de acolo există o cabină telefonică.

Pe drum îmi dau seama cu groază că am uitat să iau hârtia pe care am notat numărul de telefon al lui Samuel Katz. *Ce să fac*? Dacă mă înapoiez s-o iau de acasă, risc să mă întâlnesc cu Chaïm. Prin urmare încerc să-mi fac ordine în minte şi să-mi amintesc numărul. Dar în capul meu este un vid total. Cu toate acestea ştiu numărul acela, m-am uitat deseori la el. Nu-mi rămâne de făcut decât un singur lucru: deschid uşa cabinei, ridic receptorul şi, în mod miraculos, numărul se formează ca de la sine sub degetele mele.

Trebuie să încep prin a-i cere acestui om să nu repete nimănui nimic din conversaţia noastră.

— Poate că voi avea nevoie de ajutorul dumneavoastră, este posibil să mă decid să-l părăsesc pe Chaïm… poate, nu mai ştiu…

Mă încurc în explicaţii. Îi spun că sunt nefericită dar nu îndrăznesc să pomenesc despre comportamentul îngrozitor

al soţului meu. Samuel Katz încearcă să mă liniştească, simte că sunt în pragul unei crize de isterie, dar este prea politicos şi diplomat pentru a-mi pune cu brutalitate întrebarea de ce nu-l părăsesc pe Chaïm. Ştie, sau bănuieşte. Spune doar:

— Patsy, când te vei decide, voi fi aici să te ajut, nu ezita să mă chemi.

În momentul acela habar n-aveam că tata îi vorbise deja despre problemele mele conjugale. Nu ştiam nici că părinţii mei aveau să vină în curând în Israel, pentru o călătorie de afaceri, împreună cu unchiul meu.

Mă înapoiez la apartament cu inima bătându-mi gata să se spargă, terorizată la gândul că Chaïm ar putea să afle ce am făcut, de parcă pe frunte mi-ar fi scris cu litere luminoase: „I-am dat telefon duşmanului”. În timpul acesta părinţii mei discută cu Samuel Katz, pentru a stabili cea mai bună modalitate de a mă ajuta.

Tata avea să-mi spună mai târziu că, dacă ar fi acţionat aşa cum îl îndemna inima, m-ar fi obligat să plec cu copiii. Dar ştia, evident, că eram singura în măsură să iau asemenea hotărâre. Că decizia trebuia să vină din partea mea şi că era preferabil să mi se dea de înţeles că ei erau gata să mă ajute.

La rândul ei, mama vine să mă vadă, singură, îndată după sosirea în Israel; aşteaptă răbdătoare să mă destăinuiesc. Chaïm nu-i dă mamei mele nicio atenţie şi, oricum, mare parte a zilei nu-i acasă. Mama mă ia cu ea la cumpărături şi – culmea luxului! – cumpără pentru cină cotlete. Chaïm se ospătează cu această raritate dar nu se osteneşte să-i mulţumească.

Eu încerc să dau impresia că totul e perfect – râd, fredonez. Încă nu i-am destăinuit nimic. Mama mă cunoaşte îndeajuns de bine ca să ştie că mândria este cea care mă împiedică; aşteaptă şi îşi alege cu iscusinţă momentul ca să

evite prezenţa lui Chaïm. Când dispar o clipă pentru a mă duce la baie, vine după mine şi bate uşor în uşă.

— Pot să intru, Patsy?

Repede, în intimitatea încăperii înguste, şopteşte:

— Să-ţi fie limpede un lucru. Ştiu foarte bine ce se petrece între Chaïm şi tine. Dacă ai nevoie de ajutor, te vom ajuta, dar decizia trebuie să vină de la tine.

— Ss... sst...

Cu uşa întredeschisă, cu Chaïm la o distanţă de câţiva metri, n-am răspuns nimic în afară de acest „sst” înspăimântat. Cu toate acestea, când se înapoiază la Bruxelles, mama este sigură că mă voi decide. Nu ştie când, dar îi declară tatălui meu:

— O va face. Va dura o vreme, poate câteva luni, sau chiar mai mult, dar îl va părăsi.

***

Este Paştele evreiesc şi plecăm la iarbă verde. Genul de lucruri care odinioară îmi plăcea atât de mult să le fac cu Chaïm. Un „odinioară” care nu-i atât de îndepărtat dar de la care mi se pare că au trecut secole.

De Paşti, evreii mănâncă tradiţională matză[9], azima, dar Chaïm preferă pâinea normală, care în perioada aceasta se găseşte cu greu. În consecinţă, am cumpărat din timp o cantitate mare pe care am pus-o în congelator. În ziua picnicului, în maşină se iscă o ceartă din cauza unei prostii făcute de mine. Am pus în biberonul lui Monah sare în loc de zahăr pudră. Întâmplarea este stupidă, sunt prima care regretă şi, bineînţeles, Chaïm mă numeşte „mamă nedemnă”. Când parchează maşina la umbra unui pâlc de eucalipţi, este deja într-o dispoziţie îngrozitoare.

---

9 Matză / maht să: Pâine nedospită, pentru sărbătorile de primăvară evreieşti ce durează din a 14-a până în a 21-a zi din a şaptea lună a anului evreiesc, simbol al eliberării israeliţilor din robia egipteană, (n. t.)

Iese din automobil trântind portiera şi se depărtează fără a întoarce capul. Îi instalez pe copii, scot coşul cu mâncare, aleg cel mai bun loc la umbră şi aştept. La mică distanţă de noi o altă familie profită şi ea de această frumoasă zi de primăvară. Întind o faţă de masă din hârtie şi, împreună cu copiii, încep să mănânce. Revine şi Chaïm. Muşcă din pâine şi scuipă:

— Pâinea asta nu-i proaspătă! N-ai congelat-o la momentul potrivit!

Dacă nu s-ar fi plâns decât o dată aş fi suportat dar povestea asta cu pâinea congelată se repetă în cursul întregii după-amiezi, ca un laitmotiv însoţit de insulte. Sunt o proastă care nu se pricepe nici măcar să congeleze o pâine.

Mă uit la copiii mei. Marina se joacă liniştită cu câteva frunze. La trei ani şi jumătate, este o fetiţă calmă şi rezervată, extrem de temătoare. Oriunde ne-am duce, se agaţă de fusta mea; nevoia ei de protecţie este imensă, îi este frică de orice. Simon este un hiperactiv. Are obiceiul de a-şi descărca furiile pe obiecte: un pantof, o piatră, indiferent ce îi cade în mână. Are ceva mai mult de doi ani dar încă se mai trezeşte în toiul nopţii plângând ca un bebeluş. Moriah, care a împlinit zece luni, nu poate să stea în şezut decât dacă este sprijinită. Şi acolo, la umbra eucalipţilor, în superbul peisaj de ţară al Israelului pe care-l iubesc, acolo mă hotărăsc. În concertul penibil al lamentărilor lui Chaïm în legătură cu pâinea congelată. *Paştele anului1983*. S-a sfârşit. Nu voi mai suporta atâta suferinţă.

****

Marina este la grădiniţă; despre Chaïm ştiu că va fi ocupat la magazin vreme de câteva ore. O aşez pe Moriah

în cărucior şi plec, cu Simon alergând cu paşi mărunţi pe lângă mine, ţinându-se cu mânuţa de fusta mea. Cabina telefonică apare la orizont, intru şi-i chem pe părinţii mei. Cu taxă inversă, deoarece n-am bani. Când aud vocea mamei, spun foarte repede:

— Mamă, îl părăsesc pe Chaïm.

Gata, am rostit cuvintele acestea.

9. *Fuga*

Tata a luat imediat atitudine şi a sesizat existenţa a doua probleme. Prima este aceea că paşaportul meu se află în posesia lui Chaïm. Trebuie să obţin un duplicat fără ca el să ştie. Cea de-a doua problemă e mai gravă. Potrivit legislaţiei în vigoare, copiii născuţi dintr-o căsătorie mixtă au, în mod obligatoriu, naţionalitatea tatălui. Aşadar, chiar şi în patria mea, Marina, Simon şi Moriah ar fi israeliţi.

Nu-mi este uşor să telefonez. Părinţii îmi aşteaptă apelurile cu sufletul la gură şi au grijă ca întotdeauna să fie cineva lângă aparat. Convorbirile mele sunt concise. Tata mă informează că *pe 21 aprilie 1983* va sosi în Israel; şi-a rezervat o cameră într-un hotel din Tel-Aviv, cel mai apropiat de ambasada Belgiei. Convenim ca, începând de la acea dată, eu să-i telefonez zilnic, între zece dimineaţa şi prânz sau între orele şase şi opt seara. Complotul familiei pentru eliberarea mea e în plină desfăşurare şi, între timp, eu sunt nevoită să trăiesc fără să creez suspiciuni. În caz de urgenţă, înainte de sosirea tatii, pot să-l sun pe Samuel Katz.

Ca să reuşesc, e necesar să joc strâns. Traiul de zi cu zi alături de Chaïm este un drum presărat cu umiliri şi primejdii. Copiilor nu le pot spune adevărul de teamă să nu le scape vreo vorbă care m-ar distruge. De fiecare dată când Chaïm caută ceartă, mă reţin să nu-l provoc cu vreun

răspuns, ca să evit bătaia. Dar nu-i posibil nici să-ncep brusc să suport totul. Aş deveni suspectă. Şi dacă mi-ar bănui intenţiile, ar pleca luând cu el copiii.

Tata credea că se poate baza pe ambasada noastră dar funcţionarii n-au deloc poftă să se implice în ceea ce consideră a fi un conflict familial. Voi obţine un paşaport nou, cu condiţia de a le pune la dispoziţie o fotografie de identitate, dar pe acest document nu voi înscrie numele copiilor. Ceea ce este totuna cu a spune că, fără consimţământul lui Chaïm, nu pot pleca împreună cu ei. Tata încearcă să-mi pledeze cauza, ca măcar să mă pot refugia cu ei la ambasadă, dar răspunsul este negativ. Furios, se sfătuieşte cu un avocat care are relaţii la Ministerul de Externe de la Bruxelles. Ca urmare, un înalt funcţionar acceptă să trimită la ambasada Belgiei de la Tel-Aviv un telex codificat prin care se cere să mi se înscrie pe paşaport copiii. Dar trebuie să aşteptăm câteva zile până să ajungă telexul la ambasadă. La telefon, tata îmi spune:

— Vei putea pleca joi, când voi deţine toate documentele. Vom lua orice avion, indiferent de destinaţie. Esenţial este să decolăm imediat. Am făcut rezervări pentru mai multe zboruri; dacă-i posibil, îl vom lua pe primul, în cazul în care ar apărea probleme, pe-al doilea…

Când voi părăsi apartamentul va trebui să nu iau nimic cu mine. M-ar putea vedea cineva că plec cu un geamantan şi l-ar avertiza pe Chaïm. Aşadar nu voi lua asupra mea decât bijuteriile şi câteva lucruri de îmbrăcăminte pentru copiii, înghesuite în două sacoşe de piaţă. Mi-e frică, am devenit paranoică şi accept cu greu să-mi asum riscul de a mă destăinui prietenei mele, americanca. Aceasta acceptă să-mi aducă sacoşele în parcarea clinicii. Baza mea de plecare.

***

E marţi. *Marea evadare este plănuită pentru joi*. Nu ne mai despart decât două zile. Cu obsesia asta în minte, adun lucrurile copiilor. Deodată, aud deschizându-se uşa şi pasul lui Chaïm. Se înapoiază acasă pe neaşteptate, iar eu las să cadă sacoşele pe pardoseală şi le împing cu piciorul sub pat.

— Ce făceai?

— Nimic... scuturam lucrurile copiilor.

Mă duc la bucătărie să spăl câteva pahare, străduindu-mă să vorbesc pe cel mai neutru ton cu putinţă:

— Cum se face că te-ai întors aşa devreme?

— Mi-am uitat hârtiile, nu stau decât un minut.

Îşi caută prin apartament hârtiile, deschide sertare, iar eu nu mai sfârşesc cu spălatul paharelor, cu ştersul lor, şi număr acel minut care se prelungeşte până la o jumătate de oră. Mă prefac că mă ocup cu curăţenia casei; mâinile îmi tremură, strâng între degete cârpa de praf sau coada măturii şi când, în cele din urmă pleacă, încep să plâng de uşurare.

În noaptea de marţi spre miercuri, Chaïm pretinde să facă dragoste, suport cu mintea şi cu trupul pietrificate, neavând decât un singur gând: *este ultima oară*... *ultima oară*...

Miercuri dimineaţa mă trezesc în zori. Mai e doar o zi. Când îl sun pe tata, primesc un duş rece.

— Nu putem pleca. Încă n-am obţinut paşaportul tău.

— Tată, te implor! Nu mai pot aştepta încă o zi, nu mai am puteri. Să văd de casă, să fac mâncare, când de fapt ştiu că totul se va termina dintr-o clipă într-alta... este mai presus de forţele mele. În minte, am şi plecat, e prea greu...

— Trebuie să rezişti, Patsy. Ne-am înţeles? Vineri.

Şi dacă nu va fi vineri? Dacă ne vor face să mai aşteptăm? Dacă într-un fel sau altul mă voi trăda?

— N-o să reuşesc, tată… Nu mai pot…

— Bine. Ascultă-mă! îmi petrec tot timpul la telefon şi nimeni nu vrea să expedieze nenorocitul ăla de telex! Dar ai încredere în mine, o să-i hărţuiesc, o să cer hârtia aia până ce-o să sosească, nu-i voi slăbi niciun minut. Şi vom acţiona mâine! O să închiriez o maşină şi, la nouă fix, ne întâlnim în piaţă. Fii tare, rezolvăm mâine!

Bietul meu tată! A înţeles că era posibil ca teama să mă facă să săvârşesc vreo prostie. Încă o bătaie şi s-ar putea să-ncep să urlu: „O să te părăsesc!”

În seara aceea tatonez terenul în legătură cu maşina.

— Am oră fixată la maseur, pentru Moriah, să nu uiţi. Voi avea nevoie de maşină ca să mergem la Haifa.

— Da, ştiu…

— După aceea, mă voi duce la piaţa de legume…

Chaïm ridică din umeri, indiferent.

***

Joi dimineaţă. Trebuie să îndeplinesc fără nicio greşeală rutina obişnuită. Să prepar micul dejun pentru toată lumea; pâine, dulceaţă şi lapte pentru copii, cafea pentru Chaïm şi pentru mine. O ajut pe Marina să se îmbrace pentru grădiniţă, deşi ştiu că nu se va duce acolo. Pregătesc masa de prânz: pui şi paste făinoase cu sos de roşii. Pun la spălat câteva rufe. A sosit, în fine, ora de plecare. Toate acestea le-am făcut în mod automat, atât de încordată încât toţi muşchii îmi sunt întăriţi.

Oare a remarcat ceva? Sporovăiesc despre una şi alta, moartă de frică să nu cumva să nu fiu îndeajuns de naturală. Poate vorbesc prea mult? Sau nu? Oare par nervoasă? Ce să răspund dacă mă întreabă pe negândite: „Ce este?”

Ajungem în faţa magazinului. Chaïm scoate maşina; mă

instalez la volan, cu picioarele ca de cârpă. Demarez şi merg de-a lungul câtorva blocuri, până ce sunt sigură că am ieşit din raza lui vizuală. Atunci fac stânga-mprejur şi mă reped spre apartament. Îi las pe copii câteva minute la prietena mea, urc scara în fugă, recuperez sacoşele de sub pat şi îmi acord puţin timp, cât să montez o mică punere în scenă destinată lui Chaïm. Poşeta pe care o port de obicei va rămâne la intrare, ca şi cum aş fi ieşit doar câteva minute cu copiii. Iau o alta, în care să-mi pun portofelul...

În clipa în care mă pregătesc să închid uşa, mă străbate un frison. Şocul realităţii pe care o trăiesc. Patsy, draga mea, a sosit clipa. Îţi iei soarta în mâini, hotărăşti viitorul copiilor tăi... Oare ai făcut cea mai bună alegere pentru ei? Chiar nu-i puteai vorbi despre decizia aceasta soţului tău? Ca unei fiinţe raţionale? în faţa acestei uşi devin adultă. Prin minte mi se desfăşoară toată viaţa mea cu Chaïm. Mama lui a fost bună cu mine, prin plecarea mea o voi îndurera. Nu te gândi la Leah, Patsy, gândeşte-te la tine, la copii. Încheie acest capitol, scapă pentru totdeauna de loviturile acelea, de insulte, închide uşa asta!

Îmi vine greu, atât moralmente cât şi fizic, să închid uşa blestemată. Vreme de câteva clipe, simbolul pe care-l reprezintă mi se pare mai puternic decât mine...

Nu mai privesc în urmă, cobor în goană scara şi îi dau prietenei mele cele două sacoşe. Pleacă la rândul ei cu maşina – ne vom regăsi peste cinci minute în garaj. Acum, dacă din nefericire mi-aş încrucişa drumul cu Chaïm, n-ar vedea în maşină nimic care să-i dea de bănuit.

Copiii simt că se petrece ceva neobişnuit. O strâng prea tare în braţe pe Moriah, iar Marina şi Simon nu se depărtează de mine niciun milimetru. Încă nu le pot spune nimic, cel puţin deocamdată. Trebuie să demarez, să conduc până la parcare, îndeplinesc toate gesturile necesare ca şi cum aş fi desprinsă de trupul meu; mă

privesc cum acţionez de undeva de sus, dedublată. Odată ajunsă în parcare, în vreme ce-mi aştept prietena, le dau copiilor o explicaţie simplă, pe care ei o pot înţelege:

— Ne ducem să-l vedem pe bunicul şi după aceea ne vom plimba împreună cu el…

Cu ochii pe cadranul ceasului de la mână, aştept sosirea prietenei mele; întârzie, întârzie prea mult. *Ce se întâmplă*? *Poate că am judecat-o greşit*. *Poate că m-a lăsat baltă*. *Sau l-o fi prevenit pe Chaïm*. Fiecare siluetă de bărbat care se profilează la orizont mă umple de spaimă, iat-o, în fine, sosind şi scuzându-se pentru nu ştiu ce problemă pe care nici măcar nu stau s-o ascult. Arunc sacoşele în maşină.

— La revedere, Patsy. O să vin cu maşina în urma ta, până îţi vei întâlni tatăl. Noroc!

Conduc, literalmente în transă. Traseul mă obligă să trec prin faţa magazinului lui Chaïm. Nicio uşă sau fereastră nu dă spre strada pe care merg dar s-ar putea prea bine să se afle pe trotuar.

Când ajung în piaţă este trecut de ora nouă. Tata, îngrijorat de această întârziere, mă pândea în oglinda retrovizoare a maşinii lui. Îi văd mâna făcându-mi semn să-l urmez, pe cea a prietenei mele care şi-o flutură în chip de adio şi cele două automobile ale comandoului pornesc spre Tel-Aviv. La un moment dat îi fac semn tatălui meu să se oprească.

Mi-e teamă să nu fac un accident, sunt prea nervoasă, pe frunte am broboane de sudoare. Căldura este sufocantă.

Trebuie să le vorbesc cu calm copiilor; abia dacă îşi mai cunosc bunicul.

— Veţi urca în maşina bunicului, iar eu o să vă urmez. De acord? Marina? Simon?

Mă ascultă, cu o încredere plină de inocenţă. Chiar şi micuţa mea Moriah, care-i la o vârstă prea fragedă ca să înţeleagă.

Demarăm din nou şi le văd ochişorii urmărindu-mi maşina, asigurându-se că vin în urma lor. Tata a preferat să meargă pe drumul de coastă care ne va duce aproape de ambasada Belgiei şi la hotelul lui. Încă n-a obţinut paşaportul meu.

În timp ce tata-mi reţine o cameră învecinată cu a lui şi mă aşteaptă cu copiii, încerc să las maşina în parcarea unui imobil, la adăpost de priviri curioase, dar o femeie mi se adresează pe un ton agresiv:

— Ah, nu! Nu poţi rămâne acolo! Este locul meu!

— Vă rog, nu durează decât două minute!

Mă scrutează cu o privire duşmănoasă şi prefer să nu risc s-o enervez şi mai rău. Mă îndrept spre parcarea hotelului.

Copiilor le e foame – comandăm ceva de mâncare ca să-i hrănim în cameră şi tata se înverşunează să trateze la telefon cu cei de la ambasadă. Telexul tot n-a venit. Vom rata primele două zboruri prevăzute, asta-i evident. Tata se duce iarăşi la agenţia de voiaj ca să modifice rezervările; pe mine mă apucă crampele de stomac iar copiii adorm. Culcată alături de ei, contemplu tavanul fără să-l văd. Zarurile sunt aruncate, mă aflu la hotelul acesta cu Marina, Simon şi Moriah, fugită de acasă. Drum de întoarcere nu mai am.

Tata soseşte cu alte două rezervări şi îmi dă bani ca să mă duc să-mi fac o fotografie pentru paşaport.

Este greu să găseşti la Tel-Aviv un automat foto. Parcurg străzi, merg pe lângă vitrine, traversez intersecţii – nimic, şi timpul trece. Zăresc vitrina unui atelier fotografic dar trebuie să mai aştept câteva minute până să fie gata fotografiile. După aceea trepidez de nerăbdare într-o staţie de autobuz, ca să mă înapoiez la hotel. Nu mai ştiu cât e ora, unde sunt, ce fac. Un suflet rătăcitor.

Tata se îngrijorează.

— Unde-ai dispărut?

De fapt, întârzierea noastră nu are nicio importanţă, deoarece s-au ivit alte complicaţii. Preţiosul telex a sosit, în fine, însă funcţionarul care se ocupă de cod a plecat să ia masa. Tata e furios. Aici, prânzul se poate prelungi printr-o siestă sau o plimbare, nimeni nu se grăbeşte… E cald şi niciodată nu dă ceva în foc…

Tata aleargă la ambasadă şi umblă prin împrejurimi până la ora două şi jumătate când se întoarce funcţionarul. Ambianţa nu este propice unei cooperări. Personalul ambasadei execută în silă ordinele Ministerului de Externe. Alături de numele copiilor, la rubrica „naţionalitate”, funcţionarul vrea să scrie „cetăţeni nebelgieni”. Tata îi sugerează să scrie asta în olandeză, nu în franceză, sperând că vameşul israelian va avea astfel mai puţine şanse să înţeleagă. Dar funcţionarul refuză cu tărie.

Tata revine cu paşaportul meu pe care se află, în franceză, cumplita specificare: „nebelgieni”.

— Patsy, dacă ţi se pun întrebări în privinţa asta, să nu minţi. Prefă-te că nu înţelegi evreieşte!

Pierdem şi cele două rezervări şi reuşim să găsim un zbor spre Paris. Este ultimul avion care pleacă astăzi spre Europa şi la care au mai rămas locuri libere.

Până la aeroport înaintăm ca melcul, prinşi într-un ambuteiaj îngrozitor. Aşa cum n-am mai văzut niciodată, nici chiar la Tel-Aviv. În curând se va face ora cinci, avionul decolează la şapte; oraşul acesta se coalizează împotriva mea; mă sufoc, încerc să mă stăpânesc…

— Linişteşte-te, Patsy, avem destul timp…

Cu toate piedicile, ajungem într-adevăr cu o oră în avans.

La postul de pază al aeroportului un gardian ne întreabă:

— Plecaţi în Belgia cu trei copii şi nu aveţi valize?

Tata îi răspunde calm:

— Au în Belgia tot ce le trebuie, preferăm să nu ne încărcăm.

— Şi tatăl unde este? Nu călătoreşte împreună cu voi?

— Munceşte, urmează să vină şi el mai târziu.

Schimbul acesta de replici mă îngrozeşte, cu siguranţă pe faţă mi se citeşte totul. Dar gardianul reflectează câteva clipe, apoi ne face loc să trecem.

Acum mai rămâne controlul paşapoartelor şi îngrijorarea, care de când am pus piciorul în aeroport sporeşte întruna, începe să-i cuprindă şi pe copii. Sunt surescitaţi, obosiţi, dezorientaţi de felul în care decurge ziua aceasta. Scâncesc toţi trei. Simon declară că-i este sete.

În spatele unui ghişeu ne cercetează documentele o femeie în uniformă. Mă concentrez. Să nu minţi, Patsy, şi ţine minte: nu vorbeşti ebraica. Nu înţelegi ce spune femeia asta, înalţi sprâncenele, holbezi ochii, nu înţelegi deloc întrebarea pe care ţi-o pune cel puţin de trei ori… însă, în cele din urmă, o repetă în franceză:

— Tatăl este israelit?

— Da.

Femeia ţine în mână paşaportul belgian pe care figurează numele copiilor mei şi menţiunea „nebelgieni”. Nu ştiu dacă ştie să citească franţuzeşte. De vorbit, vorbeşte prost.

— Copiii aceştia sunt israeliţi!

În ajutorul meu sare tata. Arată spre un snack-bar, de cealaltă parte a detectorului de metale. Teoretic, dacă trec cu copiii dincolo de această barieră, nu mă mai aflu pe teritoriu israelian.

— Lăsaţi-o să se ocupe de copii, le este sete. Îi daţi voie?

— Da.

Însă femeia continuă să ţină în mână paşaportul meu şi, în timp ce tata mă împinge spre culoarul de trecere, o aud spunând:

— Copiii aceştia n-au dreptul să părăsească ţara aşa!

Iar tata îi răspunde calm:

— Ei, nu! De ce?

— Când ies din ţară, toţi cetăţenii israelieni trebuie să plătească o taxă.

— Ah, da? Şi cum trebuie să procedăm?

— Achitaţi câte cincizeci şi cinci de dolari pentru fiecare copil. Mai încolo, pe coridor, se află o bancă. Deocamdată păstrez paşaportul. Duceţi-vă să plătiţi.

Tata îi urmează instrucţiunile; mai mult ca sigur picioarele îi tremură când aleargă de-a lungul culoarului, spre ghişeul băncii, unde achită. Se întoarce cu o chitanţă ce dovedeşte plata taxei. Cu un zâmbet i-o întinde femeii, recuperează paşaportul meu, trece bariera şi vine la snack-bar.

— Este prima dată când plătesc cu atâta bucurie o taxă la aeroport! Dumnezeule, ce frică mi-a fost!

Acum îi putem trimite lui Chaïm o telegramă prin care să-i spunem că toţi copiii sunt în siguranţă şi se simt bine. Dacă nu survine vreo catastrofă, acum nu ni se mai poate întâmpla nimic.

Deodată, un glas mă face să tresar:

— Sunteţi familia Heymans? Doamna Heymans?

Devin roşie ca focul la faţă. Tata se crispează, iată catastrofa: Chaïm ne-a şi descoperit planul.

— Numai dumneavoastră mai sunteţi aşteptaţi pentru ca avionul să decoleze! Grăbiţi-vă! Grăbiţi-vă!

Trebuie să alergăm până la poarta pentru îmbarcări, unde un steward ne ajută să urcăm în grabă. Nu mai ştiu cine pe cine poartă, cine este în braţele mele – Simon sau Moriah, dacă Marina e dusă de către steward sau dacă tata îi cară pe amândoi… o adevărată ceaţă. Mirosul de dezinfectant din avion, conversaţiile călătorilor… Mă strecor printre fotolii şi uşa avionului se închide mai înainte să mă fi aşezat. Peste câteva minute decolăm spre Paris.

Era ultimul avion din ziua aceasta şi, după atâtea spaime, fusesem cât pe-aci să-l pierdem, înşelându-ne în privinţa

orei. Decolarea era prevăzută pentru ora şase, nu şapte seara, aşa cum ne notasem amândoi.

Tata comandă un scotch dublu, pe care-l soarbe dintr-o înghiţitură. Eu nu mă mai gândesc decât să-l şterg la nas pe Simon, să-i dau un suc de fructe Marinei şi s-o schimb pe Moriah care, de două ceasuri, s-a săturat să tot facă pipi în scutece… Cred că nu mi-am dat seama de ce se întâmplă decât când m-am trezit la Paris.

10. *Profil „21”*

Glasul este mieros, încăpăţânat, persuasiv:

— Trebuie să te înapoiezi! Doar ştii că te iubesc… Patsy? Spune-mi că şi tu mă iubeşti!

— Nu, nu te iubesc.

La o lună după plecarea mea, s-a decis să-mi telefoneze. La început părinţilor mei le-a fost teamă să-mi dea receptorul să vorbesc cu el. Le este frică de presiuni şi de puterea pe care încă ar mai putea s-o exercite asupra mea. Dar eu sunt tare. O să mă descurc. Miile de kilometri care ne despart mă ajută să rezist. Lupta verbală nu se mai sfârşeşte: se scuză, mă iubeşte; eu spun nu încontinuu şi, în cele din urmă, declară:

— Vin în Belgia: Te voi convinge să te întorci în ţară împreună cu mine.

Soseşte peste câteva zile, cu braţele încărcate de flori. Trandafiri roşii. Mama este foarte îngrijorată.

— Nu vorbi cu el.

— Ba da, am să vorbesc.

— Patsy, te va manipula. Este în stare să te hărţuiască până vei ceda. Mă tem groaznic.

— Nu te teme, mamă. Sunt hotărâtă. Povestea asta trebuie s-o lămuresc singură.

Mama urcă la etaj cu copiii, iar eu las uşa salonului

întredeschisă. Tata rămâne invizibil, dar ştiu că nu-i departe. Amândoi sunt neliniştiţi fiindcă am trăit sub dominaţia acestui om vreme de cinci ani, dintre care trei în Israel, în condiţii inimaginabile, şi le este greu să creadă că aş fi în stare să-i rezist. Cu toate acestea, în mod ciudat, eu pot fi şi dură. Chaïm stă în picioare, cu braţele încărcate de flori, în salonul în care am fost orbită de o pasiune inexplicabilă pentru acest tiran. Este prima dată, de când îl cunosc, când îmi oferă flori.

— Mulţumesc. Nu le vreau.

— Te rog, Patsy… Te iubesc, trebuie să primeşti florile astea…

Mă plictiseşte. Înălţând din umeri, iau buchetul, mă duc în bucătărie şi pun florile în coşul de gunoi. Sunt mulţumită că le-am aruncat, gestul acesta îmi sporeşte încrederea în mine. Revin în salon.

— Le-am aruncat la gunoi.

El nu ia în seamă provocarea şi începe o litanie de „te iubesc, ştiu că şi tu mă iubeşti, spune-mi că mă iubeşti”. Este greu să nu-l asculţi pe cel care spune că te iubeşte.

Dacă e sincer?

— Spune-mi că mă iubeşti, Patsy, spune-mi!

— Nu, nu te iubesc!

Şi trec la atac, înşiruind o listă de reproşuri pe care Chaïm le respinge în mod sistematic, unul câte unul, cu o rea-credinţă uluitoare. Loviturile, violenţa…

— Niciodată nu te-am bătut, ăsta-i rodul imaginaţiei tale… bine, de acord, poate că te-am îmbrâncit o dată sau de două ori dar, dacă am făcut-o, înseamnă că ai meritat-o!

Copiii erau nefericiţi, în nesiguranţă, alături de el nu reuşeau să ducă o viaţă echilibrată.

— Asta-i din vina ta, nu erai o mamă bună!

Se enervează întrucâtva, masca începe să cadă, latura „îmi pare rău, te rog să mă ierţi” a început să dispară şi

simt cum mânia sporeşte, gata să explodeze. Este atât de indignat încât îţi vine să-l crezi. Chaïm e pe cale să mă manipuleze. Atac problema banilor. El avea întotdeauna bani asupra lui, eu niciodată – nici măcar ca să le cumpăr copiilor strictul necesar. Am mâncat atâtea aripi de pasăre încât le simt cum îmi cresc în spinare.

— Şi ce voiai să fac? Am încercat să găsesc de lucru, dar nimeni nu voia să mă angajeze!

Oare crede cu adevărat ceea ce spune sau îşi bate joc de mine? Minte tot atât de uşor pe cât respiră, refuză să-şi asume răspunderea pentru purtarea şi faptele lui. Nu-i decât o brută lipsită de caracter, care nu vrea să se privească în faţă. Este în stare să susţină ceasuri, zile, luni întregi că nimic nu-i din vina lui, că vinovat e celălalt; celălalt, care este prost, celălalt, care trebuie să adopte propriul lui mod de a vedea lucrurile… dacă măcar ar exista vreun astfel de mod.

S-a terminat, văd limpede în sufletul lui. Nu este un bărbat adult, conştient, responsabil şi respectuos faţă de ceilalţi. Nu se gândeşte decât la el, ca un puşti capabil, după ce a furat dulceaţa cu care s-a mânjit pe faţă, să răspundă cu obrăznicie că n-a furat-o, ba chiar că nici n-a existat vreodată o dulceaţă.

Nici măcar n-a cerut să-i vadă pe copii, deşi ştie că sunt aici. Este mult prea preocupat de mândria lui de mascul. E de neconceput ca el să fie părăsit. Imposibil ca o femeie să izbutească să-i ţină piept, făcându-l să se roage de ea.

— Tatăl tău este cel care te-a convins să te întorci la Bruxelles împreună cu el!

— Eu singură am hotărât. Am luat această decizie din proprie iniţiativă, nu m-a forţat absolut nimeni cu nimic. Te-am părăsit, şi între noi totul s-a terminat. Şi-acum gata, îmi ajunge cât te-am ascultat!

De astă dată a înţeles. Lovitura este cumplită. Atâta

vreme cât îşi putea spune lui însuşi poveşti, încercând să se convingă că sunt slabă, influenţabilă, incapabilă să judec şi să iau decizii, încă îşi mai păstra o ţinută cât de cât demnă. Acum nu mai poate, şi vrea, totuşi, să aibă ultimul cuvânt.

— Ce-a fost între noi nu mai are nicio importanţă, de azi înainte puţin îmi pasă. Dar, oricât m-ar costa, o să-ţi distrug viaţa. O să-ţi distrug viaţa!

Îl cred. Are o privire de nebun.

***

Chaïm pleacă înapoi cu buzele umflate; trandafirii sunt la gunoi. Totul s-a sfârşit cu adevărat. Pentru mine, viaţa pe care a jurat s-o distrugă abia începe. Uitasem încântătorul gust al libertăţii: să plec şi să vin când am poftă, fără teamă şi fără sentimentul vinovăţiei, fără a cere voie de la nimeni. Mă străduiesc să-mi şterg din amintire ultimii cinci ani. Să-l uit pe Chaïm; asta pot, dar să ignor ceea ce am trăit este imposibil.

Aflu acum tot felul de lucruri despre soţul meu. Samuel Katz a obţinut confirmarea din partea armatei că Chaïm, eroul, este suspect. Toţi soldaţii israelieni sunt încadraţi în diverse categorii. Edwar (sau Yarden) Chaïm este încă încadrat în cea numită „Profil 21”. „Profil 21” îi defineşte pe indivizii socotiţi a avea un caracter necontrolabil şi prea instabil pentru a satisface serviciul militar. Unii dintre aceştia nu aunici măcar dreptul de a poseda un permis de conducere. Din câte se ştie, Chaïm a fost inclus în categoria „Profil 21” în urma unei încăierări cu un ofiţer. Nici vorbă de împuşcături, de manevre şi o rănire în timpul misiunii, aşa cum se lăuda, ci doar de o banală răfuială, în cadrul căreia a fost rănit la cot.

Acum, nimic nu mă mai miră – faptul că i-a fost greu să obţină permisul de conducere fiind supus unor teste

psihologice, că nu este rezervist ca toţi ceilalţi şi că i se încredinţează mai degrabă paza unor colţuri de stradă decât o puşcă, sau chiar de ce a întâmpinat atâtea dificultăţi în găsirea unei slujbe.

Aflu, de asemenea, pentru ce bunicul meu s-a purtat distant cu el când l-am întâlnit în Israel. În cele şase luni care i-au precedat moartea, bunicul mi-a trimis cu regularitate câte 10.000 de franci belgieni pentru care eu nu i-am mulţumit niciodată. Din cauză că nu ştiam. Chaïm păstra banii, iar noi ne hrăneam cu aripi de pui. Acum e prea târziu să-i mai cer iertare bunicului. E şi asta o suferinţă care li se adaugă celorlalte. Dar refuz să reflectez la toate aceste probleme, nu vreau să mă mai gândesc la ele, simplul fapt de a se menţiona în faţa mea numele lui Chaïm mă îmbolnăveşte. Mă simt victimă a unor emoţii puternice, întunecate, tulburi. S-a *sfârşit o dată pentru totdeauna*! Vreau ca toată familia mea să ştie asta:

— De acord, căsătoria cu el a fost o greşeală gravă. Acum întorc foaia. Încep o viaţă nouă, şi nu mai vreau să aud de el.

Până acolo încât neglijez procedura legală. Ca să divorţez trebuie să reiau legătura cu Chaïm şi nu reuşesc să mă hotărăsc. Mai târziu, poate că mă voi decide, dar mai târziu.

Copiii uită şi ei. Niciodată nu cer veşti despre tatăl lor. Ceea ce este destul de logic deoarece, în majoritatea timpului, Chaïm nici nu-i băga în seamă, şi prezenţa lui nu are cum să le lipsească. Acum, dacă sunt întrebaţi cine este tatăl lor, răspund la întâmplare: Jacques, Eric, sau Gèry. Tata sau fraţii mei sunt înlocuitori de tată.

Pediatrul este mulţumit de ei. S-au deschis ca florile la soare. Marina este mai puţin încordată, zâmbeşte cu uşurinţă. Simon a devenit un băieţel frumos, cu pielea de culoarea mierii, tot atât de greu de stăpânit şi exuberant, însă mult mai puţin agresiv. Moriah, care la zece luni nu

putea să stea în şezut, merge acum ca orice copil de vârsta ei.

Cea mai mare dorinţă a mea este să am o viaţă normală, şi ei de asemenea. Este plăcut să-i văd alergând, mâncând, râzând, dormind, având capricii, primind câte o palmă la fund, înghiţind cu lăcomie o prăjitură… Privirea copiilor nu minte niciodată în privinţa echilibrului lor mental şi sufletesc.

***

La 26septembrie 1983, în capela „Saint-Paul”, părintele Albert, un văr al familiei, îi botează pe copii. Marina a împlinit aproape patru ani şi în obrăjorii rotunzi face gropiţe. Simon are doi ani şi jumătate. Puţin nervos, îi studiază pe cei din jur. Moriah, care acum are un an şi trei luni, se agită în braţele mele.

Părintele Albert începe cu Marina, îi face semnul crucii pe frunte, apoi se apropie de Simon, care se retrage puţin.

— Mai întâi surioara mea…

Vrea să se convingă că treaba asta nu doare.

Acum copiii mei sunt botezaţi precum ceilalţi membri ai familiei.

Chaïm telefonează din când în când cu taxă inversă şi legătura ne este cerută din diverse oraşe europene. Pare să călătorească mult, trecând dintr-un hotel în altul şi ducând o viaţă destul de confortabilă, însă nu cunosc rostul călătoriilor lui şi nici cum de a ajuns să ducă un asemenea mod de viaţă, în Israel se plângea neîncetat că nu are bani suficienţi.

La rândul meu, am reînceput studiile de secretariat, am trecut câteva examene destul de grele şi, *după Crăciunul din 1983*, trebuie să urmez alte cursuri şi, simultan, să efectuez un stagiu într-o întreprindere. Tata a devenit de

curând asociat la o mică societate care se ocupă de transporturi şi care este situată la Mons, la şaizeci de kilometri de Bruxelles; acolo îmi voi face stagiatura. Părinţii mei au închiriat o căsuţă în localitate şi sunt în curs de a o amenaja, în aşa fel încât să-şi petreacă aproape de mine maximum de timp cu putinţă.

Voi profita de câteva zile de vacanţă, ducându-mă cu copiii la casa de la Nassogne. În ziua plecării ninge uşor şi fulgii se topesc pe parbrizul maşinii. Moriah stă în scăunelul pentru automobil de pe bancheta din spate, iar Simon şi Marina stau lângă ea.

— Ţine-mă de mână, Patsy…

Marinei îi place s-o ţin de mână. Ca întreaga familie, îmi spune Patsy. Fratele şi sora ei s-au obişnuit şi ei la fel. Ţin cu mâna stângă mânuţa fetiţei mele şi cu cealaltă volanul. Cântăm un cântecel franţuzesc, şi după aceea un cântecel în ebraică. Mi-ar plăcea să continue să folosească ambele limbi.

Sunt aproape opt luni de când l-am părăsit pe Chaïm. Şi acolo, pe autostrada aceea pustie, în acel sfârşit de decembrie, începe punerea în aplicare a ameninţării lui Chaïm: „Îţi voi distruge viaţa”.

Nu mai fredonez. Tocmai mi-am dat seama că o maşină ne urmăreşte îndeaproape şi nu înţeleg de ce nu mă depăşeşte. De fiecare dată când accelerez, face acelaşi lucru. Dacă încetinesc, reduce viteza. Primul meu gând e tot atât de înspăimântător ca şi al doilea: poate că este un automobilist ţăcănit, care a reperat o femeie singură, doar cu copii. Dar poate este Chaïm…

— Nu mai cântăm, Patsy?

— Stai cuminte, Marina, şi blochează portierele.

— Dar de ce?

— Fă, te rog, ce-ţi spun, Marina.

Simon se nelinişteşte.

— Ce este? Ce se întâmplă, Patsy?

— Nu ştiu. Nimic. Totul e-n ordine, fiţi calmi. Trebuie să fim prudenţi, atâta tot.

Acum copiii tac. În retrovizor văd ochii Marinei, măriţi de spaimă. Pericolul se află într-adevăr în spatele nostru, nu ştiu ce formă va căpăta. Conduc în continuare, într-o încordare extremă. Ne jucăm de-a şoarecele şi pisica pe un drum alunecos, acoperit cu zăpadă topită. Măresc viteza până la o sută şaizeci la oră şi, când urmăritorul accelerează, încetinesc treptat până la patruzeci la oră, o viteză de melc, şi înaintez aşa cu încăpăţânare, cât mai mult timp posibil. În cele din urmă maşina se decide să mă depăşească şi, în trecere, văd înăuntru doi bărbaţi. După profil, şoferul ar putea fi Chaïm, dar nu sunt sigură. Ştiu că următorul loc de parcare nu este departe, că acolo se află un magazin cu cartofi prăjiţi, desigur închis acum, căci e târziu, dar mă hotărăsc să opresc totuşi, pentru a mări cât mai mult distanţa dintre mine şi urmăritori. Din partea mea a fost o greşeală deoarece, când mă apropii de locul de parcare, văd maşina lor garată acolo. În mod evident, şoferul aşteaptă să trec ca să-şi reia vânătoarea. Dacă în momentul acela aş fi în stare să raţionez cu calm, aş face stânga-mprejur spre a mă refugia la Bruxelles, dar nu-mi trece prin minte altceva decât să opresc şi eu şi să mă uit atent la automobilul acela, încercând să-mi dau seama ce vor face cei doi bărbaţi. Marina e neliniştită.

— De ce opreşti?

— Trebuie să mă odihnesc puţin. Câteva minute.

Deocamdată acceptă această minciună. Sunt moartă de frică. Ca să plec, nu am decât două soluţii: să le aştept plecarea, deoarece automobilul lor blochează ieşirea, sau să semnalizez cu farurile pentru a-i obliga să elibereze drumul. Aleg cea de-a doua soluţie şi, la doar câteva secunde în urma apelului meu cu farurile, maşina

demarează şi porneşte în direcţia opusă, spre Bruxelles. *Să fi renunţat? Oare vor face o altă întoarcere ceva mai departe?* Reiau drumul până la intersecţia următoare, care duce la Marche-en-Famenne, orăşelul de unde facem cumpărături când locuim la ţară. Şoseaua e foarte alunecoasă, trebuie să mă grăbesc, şi mi-e frică: frică să nu fac vreun accident, frică să nu se aleagă copiii cu răni, frică să nu mă ajungă din urmă cealaltă maşină. Cu mâinile încleştate pe volan, cu ochii aţintiţi asupra drumului strălucitor şi alunecos, ajung în sfârşit, cu nervii încordaţi la maximum, în parcarea anonimă a unui supermarket.

Trebuie să mă calmez, să-mi potolesc palpitaţiile inimii care-mi bate nebuneşte. Supermarketul încă mai este deschis, dar în această seară de iarnă, pe întuneric şi ninsoare, clienţii sunt puţini. Privesc cu atenţie fiecare maşină care trece şi, în mai puţin de un minut, îi văd pe urmăritorii noştri trecând ca o furtună. Se pare că am reuşit să-i fac să-mi piardă urma. Dar Chaïm cunoaşte regiunea şi ştie unde se află casa. Dacă el ne urmărea, ştie cu siguranţă că mă duc la Nasşogne. Şi risc să dau peste el acolo.

Acum înaintez cu prudenţă pe drumuri înguste, străbat satul Ambly, în direcţia casei noastre, dar mă opresc la nişte prieteni. Marie-Anne şi Olivier locuiesc împreună cu cei trei copii într-o casă foarte mică, nu pot să rămân pe capul lor. Dar, după ce le-am istorisit povestea mea, Olivier se oferă să mă escorteze la casa părinţilor mei.

Vila îmi place foarte mult. Mai ales izolarea ei însă, de astă dată, aş prefera să aibă vecini mai apropiaţi. Un gard înalt o ascunde, făcând-o invizibilă de pe drum. De obicei las maşina pe marginea drumului dar în seara aceasta trec cu ea dincolo de poartă şi parcurg aleea, oprindu-mă la adăpost de orice priviri. În timp ce eu aştept la volan, Olivier dă ocol casei şi cercetează grădina. Totul e normal.

Mă instalez foarte repede şi Olivier îmi făgăduieşte că va trece din când în când să verifice dacă totul e-n ordine. La rândul meu, voi telefona la el acasă, dacă va fi nevoie. Olivier pleacă. Închid uşa din stejar masiv, trag zăvorul interior şi îi sun imediat pe părinţii mei, la Mons, ca să le povestesc sinistra aventură. Tata priveşte lucrurile cu calm.

— Nu cred că trebuie să te îngrijorezi, Patsy. Probabil este vorba de doi bărbaţi care s-au amuzat prosteşte.

Să fi devenit în aşa hal de paranoică încât să văd pretutindeni profilul lui Chaïm? Tata se arată foarte liniştitor şi atât de raţional încât, în cele din urmă, mă liniştesc. Dar după ce închid telefonul, tăcerea casei mă terorizează. Verific la repezeală fiecare oblon şi abia pe urmă pregătesc cina şi culcarea copiilor, într-o cameră ce dă spre faţada casei. Mă culc lângă ei, în aceeaşi încăpere. După ce pun o lumânare lângă patul meu, sting toate luminile.

În cursul serii, Olivier telefonează de două sau de trei ori. A parcurs împrejurimile şi n-a reperat pe nimeni. Dar, înainte de a mă culca, aleg o puşcă de vânătoare din stelaj. Tata m-a învăţat să trag încă de când eram copil. Încarc arma, lăsând ţeava deschisă, şi o ascund sub pat. Este îngrozitor dar, dacă totuşi Chaïm ar îndrăzni să pătrundă în casa asta pentru a-i răpi pe copii, *ştiu* că sunt în stare să trag asupra lui.

Nu reuşesc să adorm, ceasurile se scurg în întuneric cu o încetineală înspăimântătoare. Încerc să-mi imaginez tot ce ar putea el face. Să taie cablurile telefonice, să forţeze obloanele, sau să stea la pândă afară… Poate că este acolo, în grădină, sub o fereastră, aşteptând dimineaţa ca să acţioneze. *Dar oare ce vrea*? *Ce are de gând să facă*? întunericul amplifică toate zgomotele nopţii, cel mai mic trosnet de lemn este o ameninţare, şuieratul vântului de iarnă prin arbori mă îndeamnă să urlu, deşi nu am nicio şansă să mă audă cineva.

***

A doua zi dimineaţă, soarele străluceşte pe un cer de iarnă de o limpezime strălucitoare. Copiii îşi iau micul dejun cu veselie. Mă conving că Chaïm nu se află la Nassogne, altminteri ar fi încercat ceva astă-noapte.

Deoarece pentru cele cinci zile de vacanţă am nevoie de provizii, mă întorc împreună cu copiii la supermarket. În dimineaţa aceasta drumul este uscat, soarele şi-a făcut datoria şi pot merge fără grijă. În spatele meu, un BMW maro. Inima îmi sare din piept, apoi mă străduiesc să raţionez. *Termină*, *Patsy*, *eşti pe cale să devii nebună*, *există o mulţime de maşini maro de tipul acesta*… *termină*!

Marina şi Simon fac turul rafturilor jucându-se în faţa mea, în timp ce eu umplu cu provizii două cărucioare, ţinând-o pe Moriah în braţe. După ce am trecut pe la casă, ca să-l descarc, mă întorc să-l iau pe al doilea. Mă simt iar calmă, ba chiar veselă; copiii se distrează şi ciripesc. Traversez parcarea aproape pustie împingându-mi căruciorul spre maşină.

Deodată ridic ochii – *este aici*! *Chaïm*! Şocul e atât de puternic încât încremenesc pe loc, gândind: *Fir-ar al dracului*! *Aveam dreptate*!

Cu inima bătându-mi înnebunită, le strig Marinei şi lui Simon care sunt în faţa mea:

— Rămâneţi în spatele meu! Tatăl vostru este aici!

El înaintează spre noi şi se opreşte la jumătatea distanţei ce ne desparte. Străduindu-mă să fiu politicoasă, cu trupul secătuit de sânge şi cu gura uscată, rostesc:

— Bună-ziua.

Răspunde cu politeţe:

— Bună-ziua.

Apoi îmi porunceşte cu asprime:

— Te întorci cu mine în Israel!

— Nici gând! După tot ce m-ai făcut să îndur, niciodată. Nu voi veni şi tu ştii asta. Acum, lasă-ne în pace.

Pare luat pe nepregătite de energia răspunsului meu. Probabil că n-o recunoaşte pe vechea Patsy, sclava cea ascultătoare. Apoi, dintr-un salt, se aruncă asupra noastră, o smulge pe Moriah şi porneşte în fugă spre BMW-ul maro. Alerg după el, îl prind în goană de cămaşă, în timp ce răcnesc:

— Îmi răpeşte copilul! Opriţi-l! Opriţi-l!

Marina şi Simon aleargă şi ei în urma mea, urlând de frică. Chaïm izbuteşte să scape din mâinile mele, ajunge la maşină şi o azvârle pe Moriah pe bancheta din spate. În momentul în care e pe cale să se instaleze la volan eu sunt în dreptul portierei şi continuu să urlu către clienţii răspândiţi în parcare:

— Faceţi ceva, opriţi-l! Mi-a luat copilul!

Câţiva trecători se strâng în jurul nostru şi ne privesc cu atenţie. Marina şi Simon, în lacrimi, mai speriaţi de ţipetele mele decât de prezenţa tatălui lor, se refugiază în braţele unei femei care-i mângâie, să-i liniştească, în timp ce eu, agăţându-mă de portieră, strig întruna:

— Copilul meu! Copilul meu! Individul vrea să plece cu surioara lor! Ajutaţi-mă!

Chaïm încearcă să închidă portiera, dar reuşesc să-l împiedic, mă aplec cu disperare şi-l îmbrâncesc, luptându-mă s-o apuc pe Moriah care, îngrozită, se zbate fără să înţeleagă ce se întâmplă şi-mi scapă.

Nimeni nu mă ajută. În clipa asta risc să pierd partida. Chaïm ar putea să mă împingă cu brutalitate, să închidă portiera şi să demareze. Dimpotrivă, el e mort de frică. Urletele mele, violenţa cu care rezist, hotărârea mea – sau laşitatea lui, nu ştiu... în cele din urmă, un bărbat în vârstă, de cel puţin şaizeci de ani, se apropie, se apleacă spre

Chaïm, îl înşfacă de umăr şi, deoarece cu siguranţă a remarcat numărul de înmatriculare al BMW-ului, îi porunceşte în germană:

— Ieşi din maşină!

Chaïm este tânăr şi viguros, l-ar putea zdrobi fără probleme pe bătrânul domn. În loc de asta, îndrugă bâlbâindu-se jalnic nişte „ăăă”-uri. Continuând să-l ţină strâns de umăr, domnul îl obligă să coboare din maşină şi eu mă reped s-o recuperez pe Moriah. Salvatorul meu se aşază între Chaïm şi noi. Ne înconjoară şi alte persoane şi cineva spune:

— Trebuie să vă duceţi la comisariat, doamnă.

Cu glas tremurător, răspund printre lacrimi:

— Da, însă ar fi necesar să fim însoţiţi de cineva. Dacă încearcă să fugă? Dacă îşi repetă tentativa?

Bătrânul domn mă linişteşte, este de acord să vină cu noi la postul de poliţie care se află la o stradă mai încolo.

La poliţie, îl rog pe domnul în vârstă să le telefoneze părinţilor mei. Acceptă cu amabilitate această sarcină, îi linişteşte pe amândoi, apoi revine şi mă anunţă că au pornit încoace.

Omul acesta este ca un bunic-minune. Face o scurtă depoziţie, declarând cinstit ceea ce a văzut şi poliţiştii îi dau voie să plece.

Împotriva oricărei evidenţe, Chaïm neagă că ar fi încercat să-i răpească pe copii. Pretinde că voia numai să-mi vorbească, însă explicaţiile lui încurcate nu-i conving pe poliţişti. I se confiscă documentele personale şi este închis într-o celulă, până se va lua o decizie. Peste câteva minute bate cu putere în uşa celulei, urlând:

— Vreau cafea!

Un poliţist oftează şi toarnă cafea într-o ceaşcă. Pleacă să i-o ducă. Aproape imediat aud un strigăt:

— Ah, nu! Nu cafea instant!

Presupun că este nevoit să se mulţumească şi cu aceasta. Apoi, tot zbierând, cere o pătură, pe care o obţine, apoi încă una şi, pe urmă, mâncare.

— Nu-i bună!

Privirile pe care le schimbă între ei poliţiştii spun limpede ceea ce gândesc despre el. Comportarea lui Chaïm Yarden nu pledează în favoarea lui.

Sosirea tatălui meu aduce un zâmbet larg pe faţa unuia din ofiţeri. Amândoi sunt vânători, se cunosc.

— Domnule Jacques Heymans!

Am noroc că toate acestea se petrec într-un orăşel în care oamenii se cunosc, deoarece, în fond, incidentul este grav. Poliţia mă interoghează îndelung şi, după câteva apeluri telefonice, reuşeşte să reconstituie traseul lui Chaïm. BMW-ul l-a închiriat în Germania şi în Belgia n-a venit singur. Trei bărbaţi locuiau cu el la hotel. Se pare că împreună au pus la cale răpirea copiilor. Planul lor era să mă oprească în noaptea trecută pe un drum de ţară, dar i-am păcălit ieşind de pe şosea înainte de Nassogne. În mod ciudat, n-au încercat nimic în timpul nopţii, probabil din cauza supravegherii efectuate de Olivier. Este posibil şi ca existenţa armelor de vânătoare ale tatălui meu să-i fi dat de gândit lui Chaïm. Oricum, când a vrut să acţioneze de unul singur, a dat greş. Spera să mă convingă să plec iarăşi cu el în Israel, pentru a continua să se joace de-a tiranul, să mă bată, să-i terorizeze pe copii şi să ne silească să mâncăm numai aripi de pui.

Trebuie să recunosc în faţa poliţiei că nici unuia dintre noi nu i s-a încredinţat creşterea copiilor, deoarece eu n-am întreprins nimic oficial. Aşadar, Chaïm n-a încălcat legea. Un judecător din Bruxelles ne confirmă acest lucru. Nu putem acţiona în niciun fel împotriva lui. Singurul lucru pe care-l pot face, până îmi voi reglementa situaţia, este să mă duc să mă ascund undeva, să-mi piardă urma. Poliţia nu

are dreptul de a-l ţine sub supraveghere decât până diseară.

Sunt ciudate reacţiile pe care le ai când eşti în stare de şoc. De când stăm la postul de poliţie, nu am decât o singură obsesie: cele două cărucioare cu provizii pe care le-am lăsat în parcare.

— Te rog, mamă, du-te să le recuperezi. Du-te să cauţi proviziile…

Dar unde să pun acele provizii? *Unde mă voi refugia*? Chăim va ieşi de la poliţie în seara asta, liber să-şi reînceapă atentatele. Şi mai furios.

1

1. *Hăituiala*

Bineînţeles că această aventură i-a tulburat pe copii. Simon, care îşi exteriorizează cu uşurinţă emoţiile, îşi descarcă furia aruncând cu pietre în perete:

— Tată rău! Lasă-ne în pace! Răule!

Moriah este prea mică, n-a înţeles mare lucru, însă Marina, a cărei fire se aseamănă cu a mea, se închide în ea. Îşi face un obicei din a-şi suge degetul şi face pipi pe ea noaptea. Desena cu migală, iar acum o văd cum pictează mâzgălituri infantile. Pediatrul prescrie tranchilizante uşoare pe care n-aş vrea să i le dau. Prefer s-o trimit câteva zile la mama mea, într-un mediu familiar, în care se simte în siguranţă şi care o linişteşte enorm.

Ca să le explic copiilor mei ce s-a întâmplat nu am altă soluţie decât să le spun adevărul.

— Tăticu voia să vă ia pentru că vrea să ne întoarcem în Israel.

— Tătic rău.

***

Fără o anchetă prealabilă, judecătorul ezită să-mi încredinţeze în mod legal copiii. Eu sunt cea care a plecat; am părăsit căminul conjugal împreună cu fiul şi cu cele două fiice ale mele. Cu toate acestea, tentativa de răpire şi groaza evidentă pe care le-o inspiră Chaïm aveau să-l convingă pe judecător că primejdia care-i ameninţa pe copiii mai era reală.

La 17 decembrie 1984, tribunalul din Bruxelles îi atribuie, provizoriu, îngrijirea lor fratelui meu Eric, în calitate de tutore, ştiind prea bine că vor continua să trăiască împreună cu mine.

Ne regăsim la Mons, în căsuţa amenajată de părinţii mei. Zidurile de cărămidă o deosebesc de vecinele ei. Foarte plăcută, este situată la intersecţia a doua străzi, în apropierea unei băcănii. Circulaţia rutieră este intensă şi, de obicei, folosim intrarea din spatele casei, prevăzută cu un gard din fier forjat. Niciodată nu uit să încui poarta aceea cu cheia şi, din prudenţă, le spun copiilor că locuim într-un oraş numit Gand. Dacă întâmplător cineva – de exemplu vreun zbir de-al lui Chaïm – i-ar întreba ceva, sper că această informaţie falsă ne va permite să câştigăm timp.

Am găsit pentru ei o şcoală, la trei sute de metri de casă. Nu există decât două clase: o grădiniţă pentru cei mici, şi o clasă rezervată pentru copiii în vârstă de la şapte la doisprezece ani. Bineînţeles că, atunci când îi înscriu, le arăt învăţătorilor copia hotărârii judecătoreşti, precizând că sub niciun motiv nu trebuie să-i încredinţeze pe copii lui Chaïm. Ameninţarea este permanentă, trăiesc într-o continuă tensiune nervoasă. De îndată ce-l pierd din ochi pe vreunul din copii, fie chiar şi o secundă, intru în panică.

— Nu trebuie să vorbiţi cu persoane necunoscute, numai bunicul şi bunica au dreptul să vină să vă ia, sau fraţii mei. Nimeni altcineva. Fiţi foarte atenţi la oamenii mari pe care nu-i cunoaşteţi. Nu lăsaţi pe nimeni să vă ia de mână.

Mă tem că, tot repetându-le precauţiunile pe care trebuie să le respecte, o să-i sperii. Nu vreau să îl descriu pe tatăl lor ca pe un monstru rău care va veni să-i mănânce dar, din păcate, e necesar să nu aibă încredere în el. Am impresia că merg pe sârmă.

Numărul nostru de telefon este secret, nu-l cunosc decât rudele şi prietenii apropiaţi. Iar dacă unii prieteni vor să vină în vizită, îi sfătuiesc să ia seama la maşinile care i-ar putea urmări.

Tata, care posedă un permis de port-armă, păstrează acasă un pistol. Îl ţinem sus pe dulap şi am învăţat să-l încarc şi să-l descarc, ba chiar am început să exersez cu regularitate pentru ca, în caz de nevoie, să fiu obişnuită cu el şi să-l folosesc fără să mă zăpăcesc. Este ciudat că am ajuns într-o asemenea situaţie. Şi totodată logic. La aşa ceva incită toată violenţa lui Chaïm, ameninţările lui, tentativa lui de răpire. *Simt*, ca şi familia mea, că n-a renunţat.

***

Prima reglementare oficială mă linişteşte oarecum. *La 3 aprilie 1984*, tribunalul din Bruxelles îmi încredinţează, după efectuarea unei anchete, creşterea copiilor mei, cu acordul lui Chaïm. Numele copiilor sunt tăiate cu o linie vizibilă pe paşaportul lui, în aşa fel încât, dacă ar încerca să călătorească împreună cu ei, să i se pună imediat întrebări.

Mă aştept, fără a fi prea convinsă, ca el să vrea să-şi exercite dreptul de vizită. Într-o dimineaţă, primim o scrisoare recomandată. Recunosc pe plicul mare, cafeniu, scrisul lui. A fost pus la poştă în Bruxelles şi nu conţine decât o broşură despre organizarea ajutorării femeilor singure.

Arunc totul. Gluma mi se pare de prost gust şi mă întreb

ce urmăreşte.

În zilele cu drept de vizită pentru Chaïm mă duc la părinţii mei şi aştept. Niciodată nu vine.

Peste câteva săptămâni, soseşte încă o scrisoare recomandată; acelaşi scris, pusă la poştă tot în Bruxelles. De astă dată e vorba de un eşantion de parfum denumit „Clar de lună”. Jocul lui este idiot, nu-i înţeleg scopul dar, de data aceasta, păstrez plicul şi conţinutul, pentru orice eventualitate.

Astăzi am văzut în oglinda retrovizoare o maşină suspectă. Sunt deja câteva minute de când mă urmăreşte o Toyota de un albastru intens. La prima bifurcaţie părăsesc autostrada, dar Toyota se ţine după mine. Opresc în parcarea unui mic centru comercial – Toyota albastră trece în goană, fără să se oprească. Respir uşurată şi mă dojenesc în gând. Devin într-adevăr paranoică, trebuie să mă calmez.

Ceva mai târziu, pe drum, văd iarăşi Toyota albastră. Aceeaşi, sunt sigură. Din nou parchez repede şi încă o dată celălalt automobil mă depăşeşte. Treaba asta nu-mi place deloc. Cu atât mai mult cu cât o văd iar trecând, în clipa în care intru pe mica stradă din Mons pe care locuim.

Nu poate fi decât Chaïm sau cineva care m-ar urmări în numele lui – dar este ridicol! Pentru o urmărire nu s-ar folosi o maşină atât de bătătoare la ochi. Probabil că o persoană din cartier a cumpărat o Toyota, asta-i tot.

***

În toamna anului 1984 o înscriu pe Moriah la grădiniţă. Viaţa se organizează după o rutină bine reglementată. În fiecare dimineaţă îi duc pe copii cu maşina la şcoală, îi las acolo, aştept să-i văd intraţi şi plec la muncă. Seara îi recuperez în acelaşi fel şi, după cină, ne petrecem serile

jucând cărţi sau dezlegând jocuri de puzzle. Televizor nu avem, nu vreau aşa ceva. Această invenţie abrutizantă nu-şi va găsi locul în educaţia copiilor mei. În toamna aceasta suntem fericiţi, eu sunt calmă şi am adoptat deja două personaje noi: Max, un teckel de talie mijlocie, şi EL, tot un teckel, dar foarte mic. Este dat dracului de rău şi noi îl adorăm; mi-o aminteşte puţin pe Princesse.

În dimineaţa de 17 octombrie, i-am lăsat ca de obicei pe copii la şcoală şi, în drum spre birou, mă abat să cumpăr câteva materiale de birou în timp ce tata primeşte un telefon de la directoarea şcolii, complet înnebunită.

— Trebuie să veniţi imediat, tatăl este aici, vrea să-i ia pe copii!

Tata se repede la şcoală, iar Eric telefonează la toate papetăriile din oraş, încercând să mă găsească. Tata soseşte în clipa în care Chaïm se ceartă violent cu învăţătorii, fluturându-le prin faţa ochilor un document. Fără să mai aştepte, cheamă poliţia.

Între timp, eu mă înapoiez liniştită la birou, cu agrafele mele şi cu câteva coli de hârtie copiativă. Eram aşteptată de Eric. Furioasă la culme, ajung în mijlocul unui haos. După câtăva vreme reuşesc să înţeleg că hârtia fluturată de Chaïm este o scrisoare pe care a obţinut-o, Dumnezeu ştie cum, de la un avocat belgian şi care stipulează că lui îi sunt încredinţaţi copiii. Înarmat cu acest document a venit pur şi simplu la şcoală, cerându-i pe Marina, Simon şi Moriah Yarden.

Bineînţeles că învăţătoarea a refuzat să îi încredinţeze, şi el a avut tupeul s-o ia de mână pe Moriah, spunând:

— Sunt tatăl lor, aşa că-i iau cu mine în Franţa.

Nu-şi închipuia că va întâmpina o asemenea rezistenţă. Învăţătoarea a luat-o pe Moriah în braţe, colegul ei de la clasa celor mari a venit să-i dea ajutor şi, în timp ce discutau cu furie despre valabilitatea acelei hârtii, am fost

înştiinţaţi noi.

Din această situaţie penibilă ne scoate poliţia, comparând documentele: hotărârea obţinută de mine de la tribunalul din Bruxelles este, în mod evident, mai demnă de încredere decât scrisoarea unui avocat. Copiii îmi sunt redaţi imediat. Dar când ies de la şcoală văd o maşină staţionând nu departe de acolo. Tata se apropie cu paşi hotărâţi de cel de la volan.

— Ce faci dumneata aici?

Individul pare stânjenit, mai degrabă necăjit, dar nu refuză să ne răspundă. Ba chiar este deosebit de vorbăreţ.

— Sunt detectiv particular. Tipul ăsta a venit la mine într-o zi şi s-a prezentat ca fiind unchiul a trei copii al căror tată este israelit iar mama belgiancă. Mi-a înşirat o poveste potrivit căreia mama ar fi bănuită că-i maltratează pe copii. Îi promisese fratelui său rămas în Israel să verifice el însuşi şi să-i trimită ştiri. Am acceptat să-l ajut. Am început prin a supraveghea casa din Bruxelles a bunicilor, ca să vă putem apoi fila. Aşa v-am urmărit până la Mons. Apoi am telefonat la toate şcolile din zonă. Când am reuşit să dau de copii, domnul acela a venit şi el, aşa cum ne înţelesesem, ca să verificăm împreună cum se simt copiii… Şi acolo am înţeles că el era tatăl, nu unchiul lor. Şi că voia să plece cu ei… Evident, nu mai eram de acord, ba chiar m-am înfuriat; l-am lăsat singur şi am rămas afară, să văd ce avea să se întâmple. Este un ticălos! A crezut că mă duce de nas… Mi-a îndrugat minciuni. Pregătise totul. Ar fi trebuit să-l bănuiesc, când l-am văzut că parchează o maşină ceva mai departe… pariez că-şi făcuse planul să urce repede în ea împreună cu copiii şi să ajungă la frontiera franceză, Dar fiţi liniştiţi, nu mai poate fi vorba să colaborez cu el. Dimpotrivă, dacă aveţi nevoie de mine – nu se ştie niciodată! – iată numărul meu de telefon.

Toyota albastră era a lui. Chaïm intenţionase să schimbe

maşina în ultimul moment. Am fi putut s-o reperăm pe cea albastră, dar s-o lăsăm să treacă pe cealaltă, pe cea anonimă.

Acum îmi cunoaşte adresa din Mons. *Oare* casă, *şcoala*, *toate precauţiile pe care le-am luat vor fi de ajuns*? *Oare va trebui să plec iar*, *să mă ascund în altă parte*? Nu aceasta e soluţia, ar însemna că niciodată nu voi înceta să fug. De fiecare dată când va apărea din nou, viaţa copiilor va fi tulburată. Ca şi nervii mei. Refuz o asemenea existenţă. Este preferabil să rămân aici şi să înfrunt primejdia cu prudenţă. O prudenţă extremă.

Însă de câte ori reapare, simt aceeaşi teroare ca odinioară. Uneori reuşesc să mi-o stăpânesc, alteori mă cuprinde cu brutalitate, mă copleşeşte şi nu mai ştiu ce să fac.

***

Cu prilejul unei întâmplări care n-ar fi trebuit să-mi producă o asemenea panică, îmi dau seama de fragilitatea mea.

Este vorba de un weekend de vânătoare la locuinţa din Nassogne. Casa e plină de invitaţi şi fraţii mei au decis să doarmă în vechea noastră cabană de vânătoare din mijlocul pădurii. Seara se încheie, după o zi istovitoare. Tata, care a băut cam multişor, se enervează pentru un fleac, de care nici nu-mi mai amintesc. Dar el se aprinde, şi tot aşa şi eu. La fel ca în adolescenţă, cu nervii la pământ, răcnesc tot atât de tare ca şi el. Tata iese trântind uşa. Eu mă hotărăsc să plec. Ca odinioară. M-am săturat, las baltă totul şi plec; urc repede în maşină, intenţionând să mă duc la fraţii mei, la cabană.

Dar tata mă ajunge din urmă şi reîncepem să ne certăm, până în momentul în care tata, mânios, mă îmbrânceşte cu

mânie. Simplul fapt de a vedea mâna unui bărbat ridicată asupra mea declanşează o reacţie cu totul nebunească. Cel pe care-l văd este Chaïm, el e cel care ridică mâna. Mă revăd sub dominaţia lui, tremurând supusă, înnebunită. Loviturile vor cădea peste mine nenumărate, nu le voi mai putea număra.

Ies din cabană ca o furtună şi o iau la goană prin pădure, urlând. Fraţii mei aleargă după mine şi, când izbutesc să mă prindă, mă găsesc vorbind singură, povestind despre Chaïm, cele mai cumplite momente ale căsniciei noastre... sunt în plin delir.

Mă urcă în maşina lui Eric. Ca să mă împiedice să sar din mers, Michel este nevoit să se aşeze pe genunchii mei. Şi, în timp ce gonesc spre medic, eu spun totul! Destăinui toate ororile, purtarea bestială a lui Chaïm. Niciodată n-am vorbit aşa, nicicând n-am dat atâtea amănunte. Până acum, fraţii mei au crezut întotdeauna că fusese vorba de o palmă sau două, de încăierări verbale, nimic mai mult. Sunt îngroziţi.

Doctorul trebuie să vină până la maşină ca să-mi facă două injecţii cu valium. Înfige acul prin îmbrăcăminte, altminteri este imposibil. Încet-încet, logoreea, valul de spaime refulate se domolesc. Fiinţa înnebunită de furie în care mă transformasem în câteva secunde este epuizată, vlăguită. Nu mai ştiu ce am spus. Însă, începând din ziua aceea, aveam să-i aud deseori pe fraţii mei şi pe prietenii lor propunându-mi:

— Patsy, ce-ar fi să ne unim trei sau patru dintre noi şi să-l luăm pe individul acela la o plimbare prin pădure? Pricepi ce vrem să zicem?

Eric este de părere că, în orice caz, Chaïm merită o bătaie bună, fie şi numai pentru a-l face să înţeleagă să ne lase în pace. Chiar şi tata este de acord cu el.

— Ar trebui să-i rupem amândouă mâinile: ca să se ducă

să facă pipi ar avea nevoie de cineva şi asta i-ar da timp de gândire la tot ceea ce ţi-a făcut.

Se descarcă în felul acesta, ştiind prea bine că nu aşa îţi poţi face dreptate. Dar e clar că tare ar avea chef să treacă de la vorbe la fapte. Probabil că, în delirul meu, am povestit totul, de vreme ce toţi se arată atât de dornici de răzbunare.

Războiul nervilor nu-mi lasă odihnă. La o lună după cea de-a doua tentativă de răpire, avocatul belgian al lui Chaïm ne aduce la cunoştinţă că tribunalul din Haifa a atribuit îngrijirea copiilor numai lui Chaïm, şi asta cu începere de *la 1Oiunie 1984*, deci încă de acum câteva luni. Şi-a luat sarcina de a obţine în Belgia transpunerea în formă executorie a acestei hotărâri judecătoreşti.

— Este ridicol! Cum ar putea un tribunal să dea un verdict fără ca eu să fiu măcar înştiinţată cu privire la procedură? Nici măcar nu au cerut versiunea mea referitoare la tot ce s-a întâmplat!

Avocatul nostru obţine copii ale acelui document în care se spune că Yarden Chaïm mă acuză de a-i fi maltratat copiii. Tribunalul l-a crezut fără măcar a audia apărarea. Aşa se explică îndrăzneala lui.

În majoritatea ţărilor lumii, în principiu, ambele părţi sunt reprezentate la proces. Dar în Israel, reclamantul trebuie doar să furnizeze dovada că i-a comunicat celuilalt data procesului. Iar avocatul lui Chaïm susţine că posedă această dovadă. Are o copie a recipiselor pe care le-am semnat pentru cele două scrisori recomandate de la Chaïm. Broşura adresată femeilor singure şi parfumul „Clar de lună”. Slavă Domnului că am păstrat ultimul plic şi conţinutul lui, ceea ce ne îngăduie să blocăm pentru moment atacul pornit de el.

Înaintez plângere la poliţia judiciară, acuzându-l pe Chaïm de utilizarea unor documente false pentru a obţine

încredinţarea copiilor. Completez şi o cerere de separare de bunuri şi cer să-mi achite o pensie alimentară pentru copii. Niciodată n-am râvnit la banii lui, situaţia ar fi mai degrabă inversă, dar m-am hotărât să trec în mod radical la ofensivă.

La 28 februarie 1985. \ tribunalul din Bruxelles îşi confirmă decizia. Mi se încredinţează în mod permanent creşterea copiilor dar, deoarece Chaïm nu vrea să divorţeze şi fiindcă nu pot furniza nicio dovadă a maltratărilor pe care le-am suferit, va trebui să mai aştept cinci ani până să fiu eliberată din această căsnicie.

Între timp, Chaïm este condamnat de către judecător la plata unei pensii lunare de 7.500 de franci belgieni pentru fiecare copil. Niciodată nu avea să trimită banii, dar nici nu mă aşteptam s-o facă. Numai că, acum, am posibilitatea de a-l trimite la închisoare pentru neplată. Lucrurile par să se limpezească. Chaïm s-a potolit.

Urmează să mă liniştesc. Ar trebui să fiu în stare să mă întorc seara acasă singură. Au trecut doi ani de când sunt independentă şi un tribunal m-a socotit îndeajuns de adultă pentru a-mi încredinţa creşterea copiilor mei. *Nu mai fi copilă*, *Patsy*, *stăpâneşte-ţi spaima*, *înfruntă noaptea*, *pleacă în weekend*, *este primăvară*…

***

Înapoindu-mă dintr-un weekend petrecut la Nassogne, pentru prima dată după patru luni nu cer ca tata sau fratele meu să mă însoţească până la Mons. M-am hotărât să fiu curajoasă. Se înserează. Parchez maşina în faţa căsuţei din cărămidă, deschid uşa, îi îndemn pe copii să intre, aprind lumina şi reînchid uşa.

Cineva a intrat aici. Am senzaţia ciudată, aproape palpabilă, că nu mă înşel. Cu toate acestea, în aparenţă

nimic nu-i deranjat, uşile sunt intacte, nicio urmă de efracţie, niciun geam spart. Dar este ceva straniu. Să fie un miros? Nu ştiu.

— Copii, o să rămâneţi în bucătărie, fără să mişcaţi. Dacă ţip, alergaţi la vecini, ne-am înţeles?

Trei perechi de ochi mă privesc cu spaimă. Au înţeles. Urc scara abruptă care duce la primul etaj. În această parte a casei nu sunt ferestre, e întuneric beznă şi mor de frică, aproape că-mi vine să vomit. Îmi apăs stomacul cu amândouă mâinile, încleştându-mi degetele în aşa hal încât mă doare pântecele. Inspectez încăperile, una câte una, deschid dulapurile, încercând zadarnic să mă liniştesc pe măsură ce nu găsesc nimic suspect. Bijuteriile mele sunt la locul lor, pistolul pe dulap.;.

Bun, este prima noapte când sunt singură, m-am speriat de pomană. De vină sunt imaginaţia, nervii mei; trebuie să încetez să-i mai înspăimânt pe copii.

— Nu-i nimic… totul e-n ordine. O să mâncăm şi o să ne culcăm devreme, toată lumea este obosită!

La unsprezece seara sunt încă trează, pândind cel mai mic zgomot. Şi, deodată, cineva bate cu îndârjire la uşa de la intrare, chiar sub fereastra camerei mele. Mă scol repede pe întuneric şi dau uşor la o parte perdelele grele. La lumina felinarului văd doi ofiţeri de poliţie. Unul dintre ei flutură ceva – un paşaport pe care mi se pare că recunosc fotografia lui Chaïm. Cobor în fugă, legându-mi cordonul capotului. Deschid uşa. Unul dintre poliţişti mă salută spunându-mi:

— Domnul Chaïm Yarden este cu noi, pe bancheta din spate a maşinii. Dânsul doreşte…

— Mă opun să intre în casa mea!

— Ascultaţi-mă, doamnă, voi trece direct la subiect. Soţul dumneavoastră afirmă că vă drogaţi, că faceţi comerţ cu droguri, că vă bateţi şi vă torturaţi copiii. Ne-a spus că le-aţi

crestat degetele şi urechile…

— E nebun?

— Nu avem mandat de percheziţie dar, dacă ne permiteţi, am vrea să-i vedem pe copii.

— Dumneavoastră da. Nu am nimic de ascuns. Intraţi!

Îi conduc pe cei doi poliţişti în camera fetelor, aprind lumina şi, ca să nu le trezesc, şoptesc:

— Poftim, puteţi să vă uitaţi la degete, la urechi, la tot ce vreţi!

Evident, nici măcar nu se mai obosesc să se ducă să-l vadă pe Simon. Coborâm în bucătărie şi, în timp ce unul din ei efectuează o mică inspecţie prin casă, fără a-şi permite să deschidă vreun dulap sau un sertar, celălalt stă de vorbă cu mine, fumând o ţigară. Concluzia lor în urma acestei anchete politicoase este că nu mă droghez. Eu insist.

— Dacă vreţi să-mi faceţi o analiză a sângelui, duceţi-mă la post…

— Nu avem dreptul să procedăm aşa. Însă va trebui să vă prezentaţi la o clinică şi să vi-o faceţi. Mâine, după şcoală, să veniţi la comisariat împreună cu copiii.

Pleacă, lăsându-mă cu spaima şi cu furia mea. Nu pot rămâne singură. Chaïm a revenit, era aici, în întuneric. Şi, pe deasupra, însoţit de poliţişti. Acuzându-mă de josnicii nebuneşti.

Chiar a doua zi vine iar mama, să mă susţină în această nouă încercare. Rămâne acasă în timp ce eu mă duc la comisariat, aşa cum s-a stabilit, împreună cu copiii.

Poliţiştii se poartă cu un calm şi o amabilitate de mare profesionalism. Îi duc pe copii într-o încăpere unde li se dau jucării. Aveau să le pună întrebări în aparenţă anodine, fără a-i traumatiza. Între timp, pe mine mă interoghează un inspector.

— Unde eraţi în acest weekend?

— În casa de la ţară a familiei mele, la Nassogne, cu

câţiva prieteni…

— Soţul dumneavoastră pretinde că v-a văzut duminică după-amiază, în centrul oraşului Mons, vânzând droguri. Este a treia oară când vine să vă acuze, şi de fiecare dată ne-a oferit informaţii detaliate.

Este ceva atât de prostesc încât nu mă simt nici măcar nervoasă. Răspund la întrebări fără nicio teamă – de fapt nici n-aş avea de ce să mă tem.

— V-a mai vorbit vreodată despre droguri?

— Îmi amintesc că odată, la Tel-Aviv, mi-a arătat un loc unde, din câte spunea, se puteau cumpăra droguri. Asta-i tot.

— Credeţi că ar fi capabil să vă facă rău ascunzând acasă la dumneavoastră droguri?

— Nici chiar aşa! Nu cred că ar merge până acolo…

Copiii revin, poliţia a constatat că sunt sănătoşi, atât fizic cât şi mental, şi mi se dă voie să mă întorc acasă.

În maşină reflectez serios. Încăpăţânarea aceasta nu-i este caracteristică lui Chaïm. De obicei încearcă o figură urâtă; dacă dă greş, renunţă destul de repede, chiar dacă găseşte altceva… însă de data asta a venit de trei ori să mă acuze la comisariatul din Mons. *Pentru ce este atât de sigur pe el*? Trebuie să scotocesc în amănunţime casa.

Mama stă cu copiii în bucătărie, iar eu inspectez toate ungherele de la parter. Dulapuri în perete, sertare, bufete. Nu găsesc nimic; dacă a ascuns într-adevăr ceva aici, trebuie s-o fi făcut în camera mea. Acolo se află patul şi două noptiere cu sertare. Una dintre ele este „seiful secret”. Copiii lasă acolo mesaje, mici desene, lucruşoare pe care le-au făcut la şcoală. Printre obiectele mele personale nu găsesc nimic, dar în „seiful secret” descopăr un pachet foarte mic, învelit în hârtie galbenă. Desfăcându-l, îmi dau seama că este prea bine ambalat pentru a fi opera unor mâini de copil. Conţine mici grăunţe de un bej

cenuşiu, asemănătoare cu nisipul.

Anunţ imediat comisariatul. Sunt sfătuită să aduc chiar a doua zi ceea ce am găsit. Învelesc în folie de aluminiu obiectul misterios şi îl ascund în partea cea mai de sus a dulapului de haine, unde copiii nu pot ajunge. Toată seara mă întreb ce poate fi acea pulbere ciudată. *Otravă*? A doua zi o predau la comisariat. Va fi trimisă la laborator. Rezultatele le vom căpăta peste câteva zile.

Pe drumul spre casă, mă întreb deodată: Şi dacă mai sunt şi altele? Mici grămăjoare otrăvitoare răspândite prin casă?

La o oră după întoarcerea mea acasă, patru maşini de poliţie se opresc simultan în faţa uşii; de astă dată poliţiştii nu mai sunt chiar atât de politicoşi. N-au avut nevoie de laborator pentru a înţelege că substanţa pe care le-am adus-o e heroină! Mi se cere să-mi arăt braţele. Le arăt. Pe ele se văd mici urme ale unor înţepături.

Eu donez cu regularitate sânge, deoarece am o grupă sangvină rară şi greu de recoltat – grupa 0 cu RH negativ – şi, după înapoierea în Belgia, am considerat că este de datoria mea să fac asta. Arăt legitimaţia mea de donatoare şi unul din poliţişti remarcă:

— Presupun că vi s-au făcut analize şi că nu s-ar accepta sângele unei drogate. Va trebui să verificăm.

Sunt supusă unui interogatoriu amănunţit, consemnat într-un raport, sub ochii mei. Profit pentru a le împărtăşi poliţiştilor temerile mele şi îi rog să scotocească serios casă, pentru cazul în care ar fi rămas ceva negăsit de mine.

— Înţelegeţi-mă, mi-e frică pentru copii, Verificaţi tot ce vreţi. Luaţi cu dumneavoastră tot ce poftiţi, prefer să fiţi dumneavoastră cei care vor găsi drogul acesta, dacă mai există, decât micuţii mei.

La scurtă vreme după aceea mă duc să-mi fac o analiză a sângelui şi urinei. Rezultatele arată că la cină am mâncat

peşte şi că am băut multă cafea. Nici urmă de drog.

Poliţia nu-i destăinuieşte lui Chaïm nimic referitor la anchetă; dimpotrivă, de câte ori revine să mă acuze, îl ascultă cu atenţie. El se încăpăţânează, convins că va obţine un rezultat, neştiind că poliţia belgiană nu este atât de credulă.

Maşina îi este demontată bucată cu bucată. Nu transportă droguri, aşa cum s-ar fi putut crede, dar posedă o hartă a Europei pe care a înconjurat cu carioca toate centrele cunoscute pentru distribuire de droguri. Din păcate asta nu constituie o dovadă suficientă pentru a-l incrimina. Dar eu încep să mă întreb dacă nu cumva aşa a găsit mijloacele financiare prin care să-şi înfăptuiască ameninţarea. Aceea de a-mi distruge viaţa.

Călătoriile, avocatul, tribunalele, detectivul particular, hotelurile, închirierea maşinilor... *Unde găseşte „săracul” Chaïm banii cu care să plătească toate acestea*?

***

Merg în continuare la părinţii mei în zilele în care Chaïm are drept de vizită, lunea şi miercurea. De fiecare dată un drum de trei sferturi de oră cu maşina.

Uneori Chaïm se prezintă la uşă, dar nu sună. Stă acolo, ţeapăn ca un ţăruş. Într-o zi, o vecină îmi telefonează ca să se plângă. Chaïm s-a instalat în grădina ei, pentru a ne supraveghea casa. De câteva ori îl văd mergând încoace şi-ncolo pe trotuarul de vizavi, însă niciodată nu vine să ceară să-i vadă pe copii. Încă se mai amuză cu un joc diabolic ale cărui reguli îmi sunt necunoscute.

La aproximativ trei săptămâni de la incidentul cu drogul, maşina lui Chaïm apare iar pe strada casei noastre din Mons. Trece de mai multe ori prin faţa curţii, fără a încerca defel să se sustragă atenţiei noastre. O iau în casă pe

Moriah care se juca în grădină. Aştept. Îl văd parcând maşina, venind până la poarta încuiată cu cheia şi zgâlţâind grilajul de fier forjat pentru a-mi atrage atenţia. Ies, păstrând o distanţă prudentă.

— Ce vrei?

— Am venit să-i văd pe copii.

— Aşteaptă aici.

Reintru în casă, să discut problema cu tatăl meu. Condiţiile dreptului la vizită sunt stricte. Lunea şi miercurea după-amiaza, şi numai la Bruxelles, pe Rue des Fleurs. Astăzi nu e nici ziua, nici locul potrivit. Avocatul ne spune la telefon că, realmente, nu ştie ce trebuie să facem. Ne sfătuieşte pur şi simplu:

— Ţinând seama că nu este vorba de o procedură legală, dumneavoastră decideţi. Dacă vreţi să fiţi răi, refuzaţi. Dacă nu, acceptaţi.

Sunt aproape decisă să-l las să intre. Tata este aici, nu risc mare lucru.

— Verifică-i totuşi, paşaportul înainte…

— Crezi?

— Nu se ştie niciodată. Du-te să i-l ceri.

Apropiindu-mă atât de mult de el, mă înfior toată. Şi totuşi între noi există grilajul.

— Dă-mi paşaportul, vreau să-l verific.

Mi-l arată de departe, fără a-l deschide. Cer să mi-l dea, să-l pot cerceta. Cu un zâmbet provocator şi plin de răutate, îmi răspunde de parcă aş fi o puştoaică de zece ani:

— În cazul acesta, iată, îl deschidem; pe prima pagină este un număr, iar pe a doua, uite, găsim o fotografie… şi pe urmă…

Îi smulg paşaportul din mâini şi plec în fugă spre casă, în timp ce urlă insulte. Răsfoiesc documentul. Nu cuprinde numele copiilor. Totul e-n ordine. Dar tata ia şi el

paşaportul.

— Dă-mi voie să văd mai de aproape.

Întoarce filele una câte una, încet, şi observă ceva:

— Priveşte, Patsy… lipseşte o pagină, a rupt-o…

Ne repezim încă o dată la telefon, să-l sunăm pe avocat, care ne confirmă:

— Hotărârea tribunalului precizează că numele copiilor înscrise pe paşaportul lui trebuie să fie barate cu o linie vizibilă. Este singurul mod în care se poate atrage atenţia celor de la frontieră dacă el călătoreşte însoţit de copii. Deoarece nu acesta-i cazul, fiţi precauţi.

Prin grilaj, mă uit la el cu scârbă.

— Nu poţi intra. Ai smuls o pagină şi eu ştiu pe care.

Începe imediat să răcnească:

— Aşa, care va să zică? Nu vrei să mă laşi să-mi văd copiii?! Dă-mi înapoi paşaportul!

— Nu.

— Foarte bine, te previn că mă duc la comisariat!

— Du-te. Eu păstrez paşaportul acesta.

Pleacă furios, iar eu telefonez la toate posturile de poliţie din împrejurimi. Nu ştiu unde se va duce să se plângă. Unul dintre ofiţerii cărora le telefonez mă întrerupe:

— Este aici, tocmai a sosit. Vă chem peste câteva minute.

Într-adevăr, după scurtă vreme mi se aduce la cunoştinţă explicaţia dată de Chaïm:

— Ne-a prezentat un paşaport israelian pe care numele copiilor sunt, cu adevărat, barate. A spus că, din precauţie, poseda două paşapoarte, deoarece nu are încredere în dumneavoastră şi susţine că dumneavoastră aţi smuls foaia care lipseşte.

— Dar minte!

— Se poate, însă vă rog să-mi aduceţi paşaportul pe care-l deţineţi.

Sosesc la postul de poliţie şi îmi dau seama că ofiţerii sunt hotărâţi să ne constrângă să rezolvăm această neînţelegere.

— Vă vom lăsa singuri, ca să puteţi discuta, de acord?

Nu am deloc poftă să mă aflu din nou faţă-n faţă cu el, dar ofiţerul insistă:

— Trebuie să vă lămuriţi, într-un fel sau altul…

N-am de ales. Trebuie să rămân politicoasă, să nu tremur, să le dovedesc poliţiştilor că el este mincinosul. Nu mă va învinge, sunt tare.

Luăm loc de o parte şi de alta a unei mese, într-o sală de şedinţe tristă şi rece, cu pereţi goi. Chaïm trece imediat la ofensivă, debitând şirul obişnuitelor lui reproşuri. Tatăl meu m-a obligat să părăsesc Israelul; el nu m-a bătut niciodată şi, dacă a făcut-o, a fost pentru că s-a văzut silit să recurgă la asta dat fiind comportamentul meu de mamă nedemnă, etc… îmi este din ce în ce mai greu să-mi păstrez calmul. Când îmi ies din fire, îmi susură pe un ton lipicios, insuportabil:

— Haide, Patsy, nu te enerva, nu fi atât de nepoliticoasă… Chiar că eşti o fetiţă rea… Şi mai pretinzi să creşti cum trebuie nişte copii, când tu vorbeşti atât de urât…

După trei sferturi de oră de discuţii interminabile şi zadarnice, un poliţist vine şi-i cere lui Chaïm documentele de identitate. Profit de prilej să-l întreb:

— Sunt obligată să rămân aici, cu el? Această discuţie nu duce la nimic şi sunt foarte enervată…

Ofiţerul înalţă din umeri fără a-mi răspunde, iar eu ies odată cu el. Chaïm rămâne în sala de şedinţe cât timp i se verifică actele. În mod evident, sunt redactate în ebraică şi nimeni nu înţelege nimic. Văzându-i în încurcătură, îmi ofer ajutorul.

— Ăsta nu-i un act de identitate, este legitimaţia lui de

rezervist în armată.

Calculatorul intră în funcţiune; la comisariatul din Mons încep să se adune informaţiile privitoare la Chaïm. Imprimanta le tipăreşte fără oprire: a fost expulzat o dată din Belgia, a încercat să-i răpească pe copii, este bănuit a fi traficant de droguri.

De data asta poliţiştii s-au săturat. Pentru ei este de ajuns; îl urcă într-o maşină, ca să-l conducă la frontiera franceză. Este expulzat pentru a doua oară de pe teritoriul belgian.

Oricine ştie că în Europa frontierele nu înseamnă mare lucru şi că, de îndată ce va avea chef, Chaïm va putea reveni, pe jos sau cu maşina, să mă hărţuiască. Hărţuiala nu s-a sfârşit şi mă tem serios să nu dureze mult. Uneori mi se întâmplă să cred că nu se va termina niciodată şi că toate uşile reprezintă o ameninţare, ca şi toate colţurile de stradă, ca toate nopţile întunecate.

Din fericire, există întotdeauna o dimineaţă şi zâmbetul copiilor mânjiţi de lapte sau de dulceaţă… Viaţa este mai puternică decât sinistrul Chaïm.

12. *Un an de independenţă*

Am nevoie de o slujbă şi de propria mea casă. Mai întâi, pentru că societatea de transporturi rutiere de la Mons unde eram angajată ca stagiară a dat faliment şi, în al doilea rând, fiindcă e timpul să mă ocup de traiul micii mele familii. Ca să realizez asta, îmi fixez un termen: începerea şcolilor, în 1985. Prin mica publicitate găsesc un post în departamentul administrativ al firmei „Olivetti”. Salariul este mic şi mi se cere să clasez facturi opt ore pe zi, într-un birou supraaglomerat şi zgomotos. Nu pot să sufăr genul acesta de muncă, dar mi-am găsit-o singură, fără ajutorul relaţiilor tatii, ceea ce mă umple de mândrie.

Birourile se află într-un imobil modern pe care eu îl consider foarte urât, unde obligaţia de a mă închide acolo zilnic nu mă face să-mi ies din minţi de bucurie. O vreme nici măcar nu mi se precizează un anume birou în care să lucrez, şi mă plimb cu teancul meu de documente dintr-un loc într-altul. Am întotdeauna la mine o mică fotografie înrămată cu copiii, pe care mi-o aşez în faţa ochilor. Amănuntul acesta nu pare să-i placă şefei mele.

— De ce iei pretutindeni cu dumneata fotografia asta?

— Pentru că sunt copiii mei!

— Copiii sunt ceva, munca – altceva!

Începe bine!

O altă problemă o constituie limba. La Bruxelles, multe afaceri se tratează în olandeză şi birocraţii au tendinţa de a se purta cu snobism cu persoanele care nu vorbesc decât franţuzeşte. Foarte curând mă ciocnesc de un oarecare Walter Boghaert, şeful de proiecte al departamentului de marketing. Mă sună şi-mi dă ordine în olandeză, vorbindu-mi foarte repede, şi eu sunt nevoită să-l rog:

— Vorbiţi-mi în franceză.

Şi închid telefonul. Joaca aceasta durează câteva clipe. Probabil plictisindu-se să i se tot trântească telefonul în nas, sfârşeşte prin a suna la alt aparat, cerându-i ceea ce vrea, tot în olandeză, unei salariate mai binevoitoare decât mine. Când ne întâlnim din întâmplare în holul de intrare, privirile noastre se evită. În ciuda acestor inconveniente, contractul meu provizoriu este prelungit şi sunt trecută la gestiunea pe calculator a stocurilor. O ambianţă care nu mă prea entuziasmează, într-un decor lipsit de personalitate... Aici, toată lumea pare să nu se gândească decât la un singur lucru: să mai urce cu o treaptă, chiar cu preţul de a-i călca în picioare pe alţii.

Împotriva oricărei aşteptări, îmi găsesc un aliat în persoana unui bărbat mai în vârstă decât mine şi atât de

arţăgos încât a fost izgonit în acest birou de la subsol. Adoră liniştea şi izolarea, este expert în informatică şi devine profesorul meu, răbdător şi eficient. Îmi descopăr un dar nebănuit: capacitatea de a imagina concepte informatice. Dar pentru a le transforma într-un program bine structurat trebuie să învăţ enorm şi el mă ajută foarte mult. Contractul de angajare îmi este reînnoit; de acum mă pot gândi să nu mai depind din punct de vedere financiar de părinţii mei şi să mă instalez undeva, cu copiii.

Găsesc o căsuţă la numărul 9 pe Rue Verte, în cartierul Kraainem. Are trei etaje, cinci camere şi o curte mică, în spate.

Ziua în care semnez contractul de închiriere reprezintă o etapă importantă în viaţa mea. Este prima dată când Patsy îşi asumă în întregime responsabilitatea.

Aleg şcoala copiilor. Simon este înscris la şcoala catolică „Saint-Joseph”, la secţia de limbă olandeză. Am înţeles că, pentru a reuşi la Bruxelles, e mai bine să cunoşti ambele limbi. Şcoala nu-i departe de biroul meu. Pentru fete – o altă şcoală catolică şi tot de limbă olandeză: institutul „Mater Dei”.

Explic din nou, la fiecare şcoală, precauţiile ce trebuie respectate. Mai întâi arăt copia hotărârii judecătoreşti prin care copiii îmi sunt încredinţaţi mie. Fără încuviinţarea mea nu trebuie să plece cu altcineva. Orice modificare a modului în care îşi petrec timpul trebuie să constituie obiectul unei supravegheri deosebite. Dacă lipsesc de la şcoală pentru vreun motiv oarecare, informaţia, în scris sau telefonică, nu trebuie să vină decât din partea mea.

Prima maşină care-mi aparţine mie, un Citroën vechi verde, îmi satisface din plin nevoile. În fiecare dimineaţă, pe la ora opt, mă poartă voios până la şcoala lui Simon, unde îmi las cei trei copii. De acolo, o prietenă le conduce pe Marina şi pe Moriah la şcoala lor. Copiii ei sunt înscrişi

tot la aceste două şcoli. Aranjamentul acesta îmi îngăduie să fug apoi la biroul meu, unde lucrez toată ziua, cu o pauză de o jumătate de oră pentru masă şi eventuale cumpărături. La ora cinci după-amiază îl recuperez pe Simon şi apoi pe fete.

În funcţie de circulaţie, ajungem acasă pe la cinci şi jumătate sau la şase fără un sfert. După aceea mă consacru copiilor. Lecţiile, joaca şi, mai ales, jocurile de puzzle. Pe urmă baia, glumele, cina, şi toată lumea se bagă în pat la ora şapte şi jumătate. După ce mi-am învelit puişorii, mă ocup de curăţenia casei şi de călcatul rufelor.

Această perioadă e cea mai frumoasă amintire a mea din vremurile trăite laolaltă cu Marina, Simon şi Moriah.

Simon se obişnuieşte greu cu această rutină – temele în olandeză îi creează probleme. Fiul meu este un perfecţionist şi se enervează când nu reuşeşte să copieze fără greşeală alfabetul. Rupe foile din caiet şi o ia de la început, plângând. Uneori îl găsesc sugându-şi plictisit degetul, stând singur pe canapea, cu un câine pe genunchi şi cu celălalt alături de el. Copilul acesta e stresat ca urmare a lungilor ceasuri de studiu de la şcoală, are nevoie de mişcare, trebuie să-şi cheltuiască surplusul de energie. Institui sfertul de oră de fotbal în curtea casei şi, după ce loveşte mingea cu îndârjire, se simte mult mai bine. Unic băiat în familie, Simon se consideră ca fiind micul şef. Aşa, de pildă, a decis că „fetele” nu au voie să intre în camera lui!

— De acord, Simon, nu vor intra în camera ta, numai că acelaşi lucru va fi valabil şi pentru tine, nu vei intra într-a lor…

— Ah, nu!

Bucăţica asta de bărbat voluntar acceptă în cele din urmă o coabitare mai frăţească…

Mulţumită săptămânii de lucru de treizeci şi opt de ore,

am posibilitatea să fiu liberă miercuri după-amiaza, din două în două săptămâni. Uneori, când vremea ne permite, închiriem o barcă şi facem turul lacurilor din apropiere. Copiii înfloresc, viaţa noastră e plăcută, mica mea familie este din ce în ce mai solidară: dacă unul din copii săvârşeşte o prostie, răspund toţi trei deodată:

— Eu am făcut-o!

Sunt mândră de ei. Şi ei de mine.

Patsy, fetiţo, nu te descurci prea rău în calitate de mamă „nedemnă”.

***

Chaïm este mereu prezent, undeva în umbră, încercând să ne chinuiască. O funcţionară de la Asigurările Sociale îmi telefonează într-o zi în legătură cu o problemă de adresă.

— N-aţi scris-o pe cea care figurează la noi… în scriptele noastre apare că sunteţi domiciliată pe Rue de la Clinique, la numărul 67, şi nu pe Rue Verte, la numărul 9…

Mă reped să verific povestea asta la primărie, unde funcţionara îmi arată, în registrul de stare civilă, declaraţia unei schimbări de adresă, scrisă de mâna lui Chaïm.

— Soţul dumneavoastră a făcut el însuşi modificarea…

Sunt nevoită să rectific, să explic, să cer să se întocmească un document prin care să se stipuleze că nimeni în afară de mine nu-mi poate modifica adresa legală.

Numărul 67 de pe Rue de la Clinique este adresa unui centru comunitar evreiesc şi a unei sinagoge. *Oare de ce a dat această adresă*? Explicaţia este simplă şi, totodată, diabolică. Încerca să facă să se creadă că trăim iarăşi împreună şi, dacă n-aş fi corectat această eroare voită, ar fi trebuit să iau de la capăt o nouă perioadă de separare de cinci ani înainte de a obţine divorţul.

***

Tocmai când începusem cu toţii să ne relaxăm, când eu încetasem să mă tem în mod sistematic de orice se petrecea în spatele meu, reuşisem să dorm mai bine noaptea şi când copiii îşi regăsiseră echilibrul mulţumită unei vieţi de familie aproape normale, umbra diabolică a lui Chaïm s-a ivit din nou *în vara anului1986*.

Nassogne este un sat mic în care toţi locuitorii se cunosc, iar vecinii nu au niciun secret unul faţă de altul. Într-o sâmbătă de vară, patronul staţiei service locale le telefonează părinţilor mei:

— Astăzi l-am văzut pe Chaïm. S-a schimbat mult, dar nu încape îndoială că-i el. Poartă o barbă lungă şi stufoasă şi o pălărie neagră, foarte turtită…

Pentru moment nu acord o importanţă deosebită acestei informaţii, însă în aceeaşi zi poliţia îl opreşte pe Chaïm, care circulă cu maşina, ca să-i verifice identitatea. Cei de la poliţie nu au nicio intenţie de a-l aresta, vor doar să-i arate că este indezirabil în zonă. Ofiţerul de poliţie, cu o puşcă militară în bandulieră, îi controlează vehiculul şi îl sfătuieşte, fără menajamente, să nu mai zăbovească prin împrejurimi.

Vara trece fără niciun alt incident, *până în septembrie*.

Şi pe urmă, mama are brusc o presimţire ciudată. De câtăva vreme totul este prea calm, acel calm care precede furtuna. Mama e incapabilă să spună de ce, dar este sigură că se pregăteşte ceva. Şi într-o zi, pe un drumeag de ţară, între Nassogne şi Marche, se întâlneşte cu o maşină la al cărei volan îl recunoaşte pe Chaïm.

— E adevărat, s-a schimbat enorm la înfăţişare. Barba, pălăria aceea neagră… ai zice că s-a deghizat. Dar i-am recunoscut privirea, mi-a făcut o impresie stranie. Este el, şi

totuşi parcă-i altul!

Îmi vine greu să mi-l imaginez cu barba. Şi-a mai lăsat să-i crească mustaţa, dar barba niciodată. Şi ce-i cu pălăria aceea? Dacă încearcă să treacă neobservat cu înfăţişarea asta, se înşală. Toată treaba asta nu-mi place; în minte mi se aprinde un beculeţ roşu – semnalul de alarmă. Dar vreme de trei luni nu se mai întâmplă nimic altceva.

Suntem *la începutul lunii decembrie*. Am impresia că, în Bruxelles, am fost urmărită de o maşină. Şi realizez că momentul cel mai periculos al zilei se situează pe durata scurtului interval în care îi las pe cei trei copii, împreună, în curtea şcolii „Saint-Joseph”. Bineînţeles că prietena care le conduce pe Marina şi pe Moriah la şcoala lor nu ajunge în acelaşi timp cu mine. Mă hotărăsc ca, începând de astăzi, să le duc eu pe fete la şcoala lor. Asta îmi complică mult începutul zilei şi tata încearcă să mă facă să gândesc mai raţional.

— Nu-i poţi supraveghea în fiecare secundă, Patsy, şi în acelaşi timp să te ocupi de toate. Nu avem nici cea mai mică dovadă că ai fi fost urmărită de cineva.

În final îi dau dreptate, nu pot să fiu întruna în stare de alertă şi să vreau să controlez totul în permanenţă. Doar dacă nu m-aş hotărî să trăiesc ca o prizonieră şi să-i închid pe copii împreună cu mine, să le interzic să vorbească, să mişte, să iasă… Mă potolesc.

Ziua de 11 decembrie 1986 este cea mai îngrozitoare din viaţa mea.

***

— Simon, trezeşte-te! E vremea să te scoli!

— Dă-i zor, Marina, îmbracă-ţi paltonul!

La opt fără un sfert plecăm. Cinci minute mai târziu sosesc la „Saint-Joseph”, îl sărut pe Simon, pe Marina care

îşi ţine sora de mână, apoi pe Moriah şi îi las acolo.

În dimineaţa aceasta sunt într-o foarte bună dispoziţie, mulţumită de micul univers în care trăiesc. Copiii sunt sănătoşi, eu îmi câştig existenţa, de când locuiesc singură cu copiii autoritatea mea de mamă s-a afirmat. Chaïm e departe de gândurile mele. O fantomă ştearsă, a cărei unică influenţă constă în această rutină de siguranţă pe care am instaurat-o.

În oglinda retrovizoare nicio maşină suspectă. Mă strecor în traficul rutier, o mamă ca oricare alta, ducându-se la birou, la fel ca mii de alte mame.

Însă, începând din acea blestemată zi de decembrie, aveam să încetez să fiu o mamă ca oricare alta. Pentru multă vreme. Foarte multă vreme.

13. *Povestirea Marinei*

Îmi îngheaţă nasul. În faţa porţii şcolii Patsy ne sărută şi ne priveşte cum intrăm în curte. Pe urmă urcă iar în maşină şi pleacă. Simon se îndreaptă spre clasa lui. Eu o aştept împreună cu Moriah pe doamna care, în fiecare zi, ne duce la şcoală.

Patsy abia a plecat şi doi bărbaţi ies dintr-un automobil care staţiona în spatele maşinii ei. Vin spre noi. Au o înfăţişare caraghioasă, cu paltoane lungi negre, şi poartă pălării turtite ca nişte plăcinte. Au şi bărbi lungi, negre, şi pe lângă urechi le atârnă şuviţe de păr caraghioase, ca nişte tirbuşoane. Nu-i cunosc. Unul dintre ei spune:

— Vreau să-l chemi pe Simon!

— De ce?

Pare grăbit, ca şi cel care-l însoţeşte.

— Pentru că astăzi toată şcoala merge să vadă un film şi pentru voi nu este loc în autobuz. La cinematograf vă vom duce noi.

S-ar zice că ne cunoaşte, dar mie asta mi se pare ciudat şi cred că n-ar trebui să-l ascultăm şi nici să-l urmăm. Îi răspund:

— Mama spune că nu trebuie să ne urcăm în maşina unor persoane pe care nu le cunoaştem.

— Nu-ţi fie teamă. Dacă nu veniţi, o să rămâneţi aici toată ziua, singure!

Bineînţeles, n-am deloc poftă să-mi petrec ziua singură în şcoala asta mare, în vreme ce ceilalţi se duc la cinema. Îmi spun că-i preferabil să plec cu el.

Simon a ajuns deja în holul şcolii, dar îl văd de departe.

— Simon!

Mă aude şi Vine înapoi. Mai întâi nu vrea să ne însoţească, se uită urât, dar eu îl conving că totul e-n ordine. Ne place foarte mult să mergem la cinema. Domnul care ne cunoaşte se aşază în faţă, iar celălalt conduce maşina. Noi ne instalăm în spate şi mai sunt încă doi domni, într-o maşină care ne urmează.

Domnul ne dă cadouri: lui Simon soldăţei din plastic, surorii mele şi mie câte un iepuraş care cântă la tobă când răsuceşti o cheiţă din spinarea lui. Maşina merge o bucată de vreme, apoi domnul zice că trebuie să se ducă să telefoneze, să afle dacă ceilalţi copii au ajuns deja la cinematograf. Sper să nu fim în întârziere. Bărbatul care a rămas la volan tace, cred că nu-i place să vorbească. Celălalt se înapoiază şi ne aduce la cunoştinţă că filmul s-a anulat, din cauza unui autobuz care a avut o pană. Suntem foarte dezamăgiţi.

— Şi atunci ne întoarcem la şcoală?

— Să vedem. Mai întâi vom încerca să găsim autobuzul.

Nu-l găsim. Şi în loc de a ne duce la cinematograf, suntem conduşi într-o casă mare, unde vedem un domn foarte bătrân, cu o barbă lungă şi căruntă. Ne pune tot felul de întrebări, dar nu mai ţin minte care anume; nu pare să

ne iubească mult. Îi telefonează cuiva şi pe urmă discută cu bărbatul care trebuia să ne ducă la cinematograf. Zice că trebuie să urcăm în maşină, ca să mergem în altă parte.

Ajungem într-un apartament unde se află alt bărbat, care se numeşte domnul Armoni. Are păr negru foarte lung şi zâmbeşte întruna. Însă la întrebarea mea, infinit repetată, când vom vedea filmul, îmi răspunde:

— Mâine... Mâine...

14. *Ziua blestemată*

Câţiva copii se află deja în holul şcolii, sub supravegherea unui învăţător, dar pe Simon nu-l văd nicăieri.

— Unde este fiul meu? Unde e Simon?

— Nu l-am văzut pe Simon.

— Dar după ore l-aţi văzut?

— Nu, nu l-am văzut.

— Poate că se joacă pe terenul de fotbal?

— Posibil.

Este îndeajuns de frumos pentru a se putea juca afară şi, după orele de clasă, cei mai mulţi dintre băieţi se adună pe terenul de fotbal. Dar acesta e pustiu.

Încep să mă îngrijorez serios. Caut o explicaţie logică. Părinţii mei s-au înapoiat astăzi dintr-o călătorie la Londra; poate că au venit să-i ia pe copii. Probabil că asta trebuie să fie explicaţia.

Plec spre şcoala fetelor, gonind pe străduţele înguste şi şerpuite. Conduc vechiul meu Citroën ca pe un bolid de curse, intru în parcarea institutului „Mater Dei” şi mă năpustesc spre poarta din spate. Fetele nu sunt acolo. Cuprinsă de panică, străbat clădirea în toate direcţiile, în căutarea unei învăţătoare. Una dintre călugăriţe îmi răspunde:

— Dar toată ziua nu le-am văzut!

— Nu se poate, Marina urma să dea astăzi extemporal! N-aţi văzut-o, şi nu mi-aţi telefonat?

Ruşinată, călugăriţa nu ştie ce să răspundă. Trec din clasă în clasă, ca o nebună, punând tuturor aceeaşi întrebare:

— Le caut pe fiicele mele, Marina şi Moriah…

Pe urmă mă duc la directoare, care verifică registrul de prezenţă al copiilor.

— Astăzi n-au venit.

— Dar bine, eu n-am scris niciun bilet de motivare a absenţei şi nici n-am telefonat! Ar fi trebuit să mă anunţaţi imediat! Nu vi s-a părut nimic ciudat? Mai ales în privinţa Marinei, care avea extemporal?

Spaima mă sufocă; mă agăţ de speranţa că au venit părinţii mei să le ia, deşi ştiu bine că ei m-ar fi prevenit… Din biroul directoarei o sun pe mama şi, cu glas înnebunit, îi cer:

— Spune-mi că ai trecut pe la şcoală să-i iei pe copii!

— Nu…

— Nu sunt aici, mamă, i-a luat Chaïm! Astăzi n-au fost văzuţi deloc la şcoală, nici Simon, nici fetele…

Îmi strigă ceva prin telefon, dar eu am închis fără măcar să-i fi spus unde mă aflu.

Mama îi telefonează tatii, care anunţă poliţia, dar eu sunt deja în maşina mea. Gonesc spre aeroport. Prin minte îmi trec gânduri complet nebuneşti, furia mă cuprinde în valuri, îmi imaginez copiii în situaţii de coşmar, legaţi fedeleş şi cu căluş la gură, închişi undeva, plângând de frică.

La aeroport mă năpustesc printre călători şi bagaje, fără vreo idee limpede cu privire la ce trebuie să fac. Unde să mă duc? Cui să mă adresez? Mă reped la biroul de poliţie al aeroportului, lângă punctul de control al paşapoartelor, la primul subsol. Acolo sunt reţinuţi pasagerii ale căror acte nu sunt în regulă sau care sunt suspecţi. Un jandarm se

străduieşte să-mi înţeleagă explicaţiile înnebunite, îmi este greu să rostesc o frază neîntreruptă de pauze datorate emoţiei.

— Soţul meu! A plecat cu copiii! I-a luat! Vreau să verific toate uşile de îmbarcare! Vă rog!

— Dar nu aveţi acest drept!

— Copiii mei au dispărut! Pricepeţi ce spun?

Omul înalţă braţele spre cer.

— Şi ce vreţi să fac eu?

Tremur de emoţie şi de furie. Îl izbesc cu pumnii care nu pot să-l facă să-mi înţeleagă tragedia. Mă urc pe un scaun ca să trec peste îngrăditura joasă ce mă desparte de zona de îmbarcare. Aud pe cineva spunând:

— Las-o să treacă.

Un necunoscut care şi-a dat seama că, pentru a trece, aş dărâma şi un zid de beton! Alerg de-a lungul nesfârşitului coridor care duce spre uşile de îmbarcare. Trec de la una la alta şi întreb plângând:

— N-aţi văzut un bărbat cu trei copii?

Mă întâlnesc cu un grup de pasageri care debarcă. Îi întreb pe fiecare în parte. Unul dintre ei, un arab, se interesează:

— Aveţi necazuri?

Drept răspuns, urlu:

— Soţul meu a plecat cu copiii!

— Aţi divorţat?

— Aproape.

— Atunci e normal! Copiii trebuie să rămână cu tatăl lor.

Din clipa aceasta lumea din jurul meu dispare. În schimb, mama îşi aminteşte.

Vreme de două ceasuri mama a bătut strada în faţa căsuţei de pe Rue Verte înnebunită de durere. Într-un târziu a zărit maşina mea dând colţul străzii; mergeam pe sens interzis. Am parcat şi am coborât din maşină; mama a

văzut că eram singură şi a venit să mă întâmpine la poartă. Dar am trecut pe lângă ea fără să mă opresc.

Cu ochii plini de lacrimi am străbătut strada în lung şi-n lat, într-un soi de transă. Strângeam la piept lucrurile pe care copiii le lăsaseră în maşină în acea dimineaţă, haina lui Simon şi „Puşica”, păpuşa lui Moriah.

Atunci mama a cerut ajutorul fratelui meu mai mic, Michel, medic internist la spitalul „Saint-Luc”. Am fost dusă la urgenţă, desluşind în jurul meu câteva siluete, ca prin ceaţă. Mi s-a părut că totul a durat o eternitate. Mi s-a spus că am încercat să vorbesc dar că frazele mele erau incoerente, că mă agitam în fotoliu, încăpăţânându-mă să-mi ridic fără încetare şosetele.

Se pare că între două hohote de plâns aş fi spus:

— Moriah o să piardă ora fixată la pediatru… Totul mergea atât de bine!… Copiii făceau progrese… Urechile lui Moriah! Nu trebuie să-şi ude urechile!

***

Îmi recapăt cunoştinţa pe un pat de spital, încă plângând. Didier, cel mai bun prieten al meu, intră în cameră, încearcă să mă liniştească, dar eu nu izbutesc nici măcar să-i răspund. Mama îl roagă pe un psihiatru să-mi dea ceva care să mă facă să dorm. O refuză. Ea îl imploră să nu mă lase în starea asta.

— Deocamdată este preferabil s-o lăsăm să plângă.

Tata jură că nu va înceta să caute, până când îi va găsi pe copii.

— Ţi-i voi aduce! Cu orice preţ!

A doua zi dimineaţa mă instalează în casa de pe Rue des Fleurs. Sunt într-o stare de inconştienţă. Respir, dar ăsta-i cam singurul lucru care funcţionează la mine.

Revenim la spital, unde trebuie să am o convorbire cu un

psihiatru. Mamei i se dă voie să asiste şi prezenţa ei mă face să fiu nervoasă. Mă învinovăţesc, sufăr, mi se pare că totul este din vina mea.

— N-am nevoie de psihiatru. Mă voi descurca singură.

Medicul îmi prescrie tranchilizante şi somnifere şi îmi interzice să mai lucrez vreme de şase săptămâni. Fratele meu Eric, împreună cu soţia lui, Caroline, mă iau cu ei la Nassogne. Port cu mine pretutindeni fotografia cu Marina, Simon şi Moriah. A fost făcută aici, într-o zi în care tata tocmai tăiase iarba. Marina şi Simon o acoperiseră pe surioara lor cu smocuri de iarbă tăiată şi râdeau.

De fiecare dată când contemplu fotografia reîncep să plâng, fără să mă pot opri. Nu reuşesc să-mi revin. Mi-e frică. Nimic nu mă poate consola. Nu pot să mănânc, slăbesc. Aşa se scurge o săptămână, încărcată de lacrimi.

Tata s-a avântat în acţiune încă din prima zi. A depus plângere de răpire. Poliţia a anunţat Interpolul şi toate punctele de control al paşapoartelor din Europa. Însă supravegherea se limitează, din nefericire, la aeroporturi. Nu există niciun mijloc prin care Chaïm să fie împiedicat să treacă împreună cu copiii o frontieră terestră.

După aceea, tata s-a dus în audienţă la Joseph Hadad, ambasadorul Israelului la Bruxelles. La convorbire asistă şi doamna viceconsul Miriam Resheff. Ea este cea care i-a adus tatălui meu la cunoştinţă că *pe2decembrie*, cu nouă zile înainte de răpire, Chaïm se prezentase la ambasadă pentru a cere să i se prelungească paşaportul. Miriam Resheff, care-l mai întâlnise înainte, fusese mirată de schimbarea lui.

— Avea înfăţişarea unui evreu tradiţionalist: barbă lungă, perciuni, costum negru şi pălărie neagră – o transformare totală.

Miriam i-a îndeplinit cererea cu multă reticenţă, deoarece la ambasadă era cunoscut ca un tip care iscă necazuri. Dar

în calitatea lui de cetăţean israelian, avea drept la prelungirea paşaportului. Miriam îi promite tatălui meu să facă tot posibilul ca să ne ajute să-i regăsim pe copii. La rândul său, ambasadorul îşi previne confraţii din străinătate. Ambasadele şi consulatele Israelului din Europa şi Statele Unite sunt toate avertizate. Dacă Yarden Chaïm nu se înapoiază în Israel şi vrea să-şi prelungească iar valabilitatea paşaportului, trebuie s-o facă înainte de *2ianuarie 1987*.

Tata l-a supus pe directorul şcolii „Saint-Joseph” unui adevărat interogatoriu, din care a reieşit că, nu cu multe zile înainte de răpire, doi bărbaţi îmbrăcaţi ca nişte evrei tradiţionalişti au venit la şcoală şi au stat de vorbă cu câţiva copii.

Tata a mai lămurit şi alt mister. Printr-o coincidenţă tragică, prietenei mele care îşi luase sarcina de a le conduce pe fete la institut îi fusese imposibil să vină în ziua aceea. O trimisese în locul ei pe o prietenă de-a ei, şi tânăra respectivă nu ştia că absenţa copiilor putea să însemne tot ce-i mai rău.

La patru zile după data blestemată, *pe 15 decembrie*, Miriam Resheff îi comunică tatălui meu că a primit un telefon de la Chaïm:

— Se află în Israel şi spune că toţi copiii se simt bine.

Pare logic ca el să se fi înapoiat acolo unde a obţinut încredinţarea copiilor fără ca eu să fi fost informată la acea vreme. Tata ia imediat avionul spre Israel şi *pe 17 decembrie* ajunge la Tel-Aviv. Avea să se informeze acolo cu privire la mijloacele legale de care dispuneam pentru a-mi recupera copiii. Urma să mă alătur lui când ar fi trebuit să ne aşteptăm la o luptă între tribunale, la negocieri dificile, dar şi la speranţa de a obţine câştig de cauză. Tata angajează imediat la faţa locului un avocat şi detectivi particulari. Apreciază că într-o lună îi va găsi pe Marina, pe

Simon şi pe Moriah.

Dar cu Chaïm, nimic nu este vreodată logic. Concepţia lui asupra existenţei se defineşte prin minciună şi disimulare. Şi vrea să-mi distrugă viaţa.

15. *Terapia*

O prietenă bine intenţionată m-a târât cu forţa prin magazine şi sunt îmbrăcată, desigur, mai altfel ca de obicei. O rochie lungă din lână care-mi ajunge până la glezne, prea elegantă şi prea scumpă, dar cenuşie ca şi existenţa mea. Astăzi pleacă spre Israel două avioane, iar eu am un loc în primul. Stau în şirul celor care aşteaptă, ciudat de calmă. Efectul tranchilizantelor. Ajung în faţa stewardesei şi aflu că, deoarece agenţia a vândut prea multe locuri, am fost tăiată de pe listă. Drept compensaţie, mi se oferă un loc la un alt zbor.

În viaţă, întâlnirile sunt uneori stranii. Walter Boghaert, şeful departamentului marketing de la „Olivetti”, se află la câţiva metri de mine. Cel care insista mereu să-mi vorbească în olandeză şi căruia îi închideam telefonul în nas. Este înalt, bine clădit, îmbrăcat cu o cămaşă, o pereche de blugi şi un pulover care mi se pare scump. O şuviţă de păr castaniu îi cade pe frunte. La serviciu ne-am evitat întotdeauna, dar aici nu mă supără să întâlnesc un chip cunoscut. Mă apropii de el să-l salut. El pare mirat şi rezervat. Aşa cum bănuiam de mult, vorbeşte destul de bine franceza, îndeajuns cât să-mi explice că pleacă în vacanţă în Israel.

— Şi dumneata?

Tot atât de liniştit de parcă m-aş referi la cheile maşinii pe care mi le-am rătăcit, răspund:

— Mă duc să-mi caut copiii, au plecat de câteva zile.

Am realizat asta când m-am uitat în mod automat la data

de pe biletul meu de avion, în momentul îmbarcării: *19 decembrie*. Sunt opt zile de când mi-au dispărut copiii. Habar n-am cum a trecut această săptămână, nu ştiu ce am făcut timp de opt zile – din câte se pare, nimic.

— Îmi dai voie să mă aşez?

Walter Boghaert mă smulge din lectura cărţii în care m-am cufundat după decolare.

— Te rog.

Se aşază pe scaunul alăturat. Aştept politicos, cu cartea pe genunchi, gata să-mi reiau lectura, singurul lucru care mă ajută să uit realitatea. Dar el începe o conversaţie. Îmi spune că urmează să stea câteva zile la Tel-Aviv, într-un cămin pentru tineret, apoi va vizita Eilat-ul… Sporovăială banală, în cursul căreia îi repet simplu că mă duc să-mi caut copiii, fără a da detalii.

La ora mesei, stewardesa îl roagă să-şi reia locul. Păcat, începeam să-i apreciez compania, şi scaunul de lângă mine este liber.

— Nu deranjează pe nimeni rămânând aici!

— Îmi pare rău dar, dacă acceptăm astfel de lucruri, toată lumea va dori să facă la fel.

Tovarăşul meu de călătorie îmi propune să mă duc la el după cină.

Nu-mi este foame, nu mai reuşesc să-mi concentrez atenţia asupra cărţii şi mă duc să-l găsesc în partea din spate a avionului. E nostim, nu mai are nimic din bărbatul prea serios şi obsedat de olandeză pe care l-am cunoscut la birou. Ne reluăm sporovăiala. Aflu că, de obicei, îşi petrece vacanţa în Africa şi că adoră să călătorească, să cunoască în profunzime diverse culturi. Nu-i din soiul care se bronzează ore în şir pe plajă. Ca şi mine. Este prima dată în Israel, vorbeşte fluent patru limbi, dar nu ştie niciun cuvânt în ebraică. Atunci eu îi povestesc ce ştiu despre ţară. Mă ascultă clătinând din când în când din cap. Bărbatul acesta

de douăzeci şi şapte de ani nu este foarte vorbăreţ, dar este liniştitor, îţi dă un sentiment de siguranţă. Ghiceşte în mod instinctiv că nu sunt în starea mea normală. Trăncănesc mult şi aiurea. Dar nu face nicio remarcă privitoare la comportamentul meu. Avea să-mi spună asta mai târziu.

Îmi dau seama că, din cauza tranchilizantelor, am devenit vorbăreaţă, ceea ce nu-mi stă în fire. În alte împrejurări aş fi rămas distantă, dar acum mă aud vorbind, vorbind, la fel cum bei când ţi-e sete…

Datorită unei probleme de ordin tehnic, avionul îşi deviază zborul spre Viena. Şi când totul s-a rezolvat, ora face imposibilă aterizarea noastră la Tel-Aviv. În ziua de Sabat, oricărui avion i se interzice să coboare la sol după apusul soarelui. Diferenţa este doar de un sfert de oră, dar noi suntem înţepeniţi la Viena, şi compania este nevoită să le ofere pasagerilor săi o noapte la hotel.

Din nefericire, eu n-am luat cu mine decât îmbrăcăminte uşoară, ca pentru Israel, însă la Viena este iarnă. În faţa funcţionarului agenţiei răcnesc:

— Ne-aţi putea oferi şi haine călduroase!

Tupeul meu îl face pe Walter să zâmbească. Dar, când rămân singură în camera mea de hotel, nu mai sunt atât de războinică. Stând pe pat, îmi petrec seara în faţa fotografiei copiilor, plângând până adorm.

A doua zi, vizităm obligatoriu Viena. În aşteptarea decolării nu avem nimic altceva de făcut. Tremur de frig. Walter mă ascultă cum sporovăiesc, vorbind despre toate subiectele posibile, dar tot nu-i spun niciun cuvânt despre copiii mei.

Subiectul acesta nu-mi aparţine decât mie; bineînţeles că nu l-aş putea împărtăşi cu cineva care-mi este aproape un necunoscut.

Pe aeroportul din Tel-Aviv i-l prezint pe Walter tatălui

meu. Îl lăsăm cu maşina la căminul lui, în drum spre hotelul la care a reţinut tata camere. De îndată ce rămânem singuri, îl ascult pe tata care-mi prezintă situaţia. Avocatul pe care l-a angajat trebuie să încerce să obţină revocarea hotărârii judecătoreşti prin care, din 1984, copiii îi sunt încredinţaţi lui Chaïm. Între timp, şi-a pus în mişcare reţeaua de relaţii, care se întinde pe mai multe continente. Una dintre legăturile lui i-a recomandat o agenţie de detectivi particulari.

Tata se duce să se culce, devreme ca de obicei, şi la opt seara mă pomenesc iar singură, privind ţintă pereţii camerei mele, fără să pot dormi. Dacă nu mă mişc, o să înnebunesc. Mă hotărăsc să fac o plimbare până la căminul lui Walter.

Cineva se duce să-l trezească din somn şi el vine pe jumătate adormit în coridor, convins că s-a întâmplat o catastrofă. Se uită la mine aiurit când mă aude spunându-i prosteşte:

— Trebuie să vorbesc cu cineva.

— Bine. Mă duc să văd dacă ţi se dă voie să intri aici.

Dar femeile nu sunt admise în dormitoarele comune pentru bărbaţi. Walter îşi ia haina şi ieşim să ne plimbăm. De partea cealaltă a străzii se află un parc ce se întinde de-a lungul râului Hayarkon. Noaptea este răcoroasă şi umedă. Walter vrea să-mi ofere haina lui, dar eu am nevoie să-mi fie frig, ca să mă calmez. Fierb. Simt o nevoie de a exploda care mă depăşeşte.

Dau drumul unui val de cuvinte nestăpânite. Cu siguranţă îi este greu să mă urmărească. Îmi istorisesc povestea fragmentat, amestec piesele acestui puzzle uriaş, pe care nu mai reuşesc să le pun în ordine. Niciodată nu m-am destăinuit cuiva în felul acesta şi, de altminteri, nici în vreun alt fel. Nu înţeleg de ce l-am ales pe el pe care abia dacă-l cunosc, de ce îi povestesc tot ce am pe suflet, când

chiar şi celor din familie îmi e greu să le vorbesc despre toate astea. Poate tocmai fiindcă este un necunoscut, sau fiindcă e calm, foarte calm. Din timp în timp îmi pune câte o întrebare, încercând să găsească o logică în istorisirea mea. Nu se enervează, ascultă. Umilirile, loviturile, singurătatea, disperarea, vinovăţia, iubirea distrusă, ura, fuga. Retrăind toate astea tremur din tot trupul şi, când ajung la răpirea copiilor, am impresia că întreg capul îmi va exploda. Cu pumnii încleştaţi, proptită în faţa lui, am cu siguranţă aerul unei nebune.

— Dacă asta te poate uşura, Patsy, loveşte! Dă-i drumul, loveşte-mă!

Ceea ce-mi spune este atât de neaşteptat, atât de frumos din partea lui, încât pumnii mi se destind, ochii mi se umplu de lacrimi şi mă prăbuşesc plângând ca un copil pe umărul lui. M-am descărcat. Presupun că aveam nevoie.

Mai târziu, întorcându-ne spre cămin, Walter îmi sugerează:

— Mâine dimineaţă plec spre Eilat. Dacă vrei să vii, să te odihneşti, să te gândeşti la altceva, însoţeşte-mă. Vei fi binevenită.

Şi când te gândeşti că-i trânteam telefonul în nas!…

***

Leah nu s-a schimbat deloc, este doar puţin îmbătrânită, puţin mai obosită. Ne invită – pe mine, pe tata şi pe detectivul particular – să intrăm în casa ei.

Leah s-a purtat întotdeauna frumos cu mine, însă nu ştiu cum mă judecă acum. Dacă priveşti întâmplarea din punctul ei de vedere, i-am părăsit fiul şi am fugit cu nepoţii ei. Într-un anume fel, asta-i adevărat, însă nicio interdicţie legală nu mă oprea să mă duc în Belgia, şi întotdeauna i-am spus lui Chaïm că e liber să vină să mă vadă acolo, cu

condiţia respectării regulilor.

Leah pare să-mi înţeleagă suferinţa. Îmi spune că în ultima vreme Chaïm a călătorit mult, a revenit în Israel în 1985 şi a devenit foarte pios. Nu este convinsă că această transformare este sinceră, deoarece el nu frecventează cu regularitate sinagoga şi nu întotdeauna respectă Sabatul, dar poartă în permanenţă îmbrăcămintea tradiţională a sectei hasidice. Îmi aduc aminte că ziua în care poliţia l-a arestat la Nassogne era o sâmbătă şi, în pofida bărbii şi pălăriei lui, într-o zi de Sabat a trebuit să conducă. De fapt Leah ştie prea puţine lucruri, dar este interesant să le aflăm. Chaïm s-a împrietenit cu membrii unei secte ultraconservatoare, unii dintre cei mai integralişti evrei hasidici: satmarienii. Potrivit lui Leah, un satmarian are o filosofie simplistă asupra vieţii. Tot ce este evreiesc este bun, tot ce nu-i evreiesc este rău.

— Oamenii aceia sunt adevăraţi fanatici. Şi dacă s-a înhăitat cu ei, cu siguranţă l-au ajutat pe Chaïm să facă tot ce a făcut.

Ca şi ea, nu cred într-o convertire a lui Chaïm. Omul care mănâncă liniştit „carnea care-mi place” şi care fumează pe ascuns în zilele de Sabat… Când trăiam aici am văzut evrei hasidici. Întotdeauna le-am respectat credinţele, convinsă că fiecare are dreptul să trăiască aşa cum vrea. Sper numai să dea dovadă de aceeaşi generozitate faţă de mine. Dar Leah nu i-a văzut pe copii şi nu ştie unde se află Chaïm.

Tata trebuie să se înapoieze în Belgia, dar eu voi rămâne aici. În timpul vacanţelor n-aş putea face mare lucru, decât să rămân în legătură cu agenţia de detectivi particulari şi cu avocaţii. Mă simt frustrată, inutilă şi încă în stare de şoc. Tatii nu-i place ideea de a mă lăsa singură la hotel, cu tranchilizantele mele. Pe de altă parte ştie că a petrece sărbătorile acasă, fără copii, ar însemna o adevărată tortură. Propunerea lui Walter, de a-l însoţi la Eilat, i se pare

o soluţie bună şi mă încurajează să plec.

***

Am mai fost la Eilat, cu Chaïm, dar am locuit la nişte cunoştinţe de-ale lui şi n-am văzut nimic din regiune. Îi telefonez lui Walter. Cu el totul este simplu.

— Te aştept.

Autobuzului îi trebuie o jumătate de zi ca să parcurgă cei trei sute de kilometri care despart Tel-Aviv-ul de cea mai cunoscută staţiune balneară din ţară. Privesc peisajul, care devine în curând auster şi arid, doar câteva câmpuri cultivate zărindu-se pe alocuri în jurul unui kibutz. Încerc să nu mă gândesc la nimic.

Eilat este împărăţia localurilor de noapte şi a cafenelelor zgomotoase. Din prima clipă urăsc acest oraş. Petrec Ajunul şi prima zi de Crăciun cu Walter şi cu câţiva prieteni de-ai lui şi deja nu mai am răbdare să stau locului. Simt nevoia să acţionez în vreun fel, indiferent cum, să găsesc începutul unei piste care să mă ducă la copii. Unul dintre detectivii agenţiei mi-a sugerat să fac turul comunităţilor hasidice răspândite pe teritoriu. Toate au şcoli. Şansa este minimă, dar trebuie să încep cu ceva.

Walter îmi propune să călătorim împreună. Va profita de cunoştinţele mele de ebraică şi, în tovărăşia mea, va putea face drumeţii. Eu voi pândi feţele copiilor. Câteva provizii constând în pâine, conserve de ton, măsline şi brânză precum şi o pătură ne sunt de ajuns pentru a porni la drum. Alegem un autobuz care se îndreaptă spre nord şi merge de-a lungul frontierei iordaniene, în direcţia Mării Moarte. Destinaţia noastră este fortăreaţa Massada. Aceasta se înalţă pe vârful unei coline stâncoase, cetate de necucerit, construită acum două mii de ani de către regele Irod I.

Coborâm din autobuz în faţa unui kibutz şi de acolo

pornim pe o potecă îngustă care urcă până la intrarea în fortăreaţă. Massada este o construcţie monumentală clădită atât de sus încât, la ultimul etaj, păsările zboară sub nivelul capetelor noastre. În anul 70 înainte de Christos, aici s-au refugiat două mii de evrei zeloţi[10], după căderea Ierusalimului. Vreme de trei ani le-au ţinut piept romanilor. Şi, decât să capituleze, asediaţii au preferat în cele din urmă soluţia unei sinucideri colective. În depărtare se zăresc ruinele taberelor asediatorilor romani.

Nu există cuvinte cu care să exprimi respectul pe care ţi-l inspiră aceste locuri tragice şi superbe. Walter şi cu mine nu ne mai săturăm de privelişte. Când paznicul anunţă închiderea, îl întreb în ebraică:

— Putem rămâne să dormim aici?

— Este interzis.

— E atât de frumos aici, fă-ne plăcerea asta…

— Dar este imposibil, din motive de securitate. Graniţa iordaniană se află foarte aproape şi sunt terorişti!

— Nu ne temem de terorişti.

— Dar sunt şi şerpi!

Walter nu înţelege nimic din conversaţia mea cu paznicul, pe care încerc să-l înduplec, l-o rezum:

— Zice că sunt şerpi.

Walter ridică din umeri cu nepăsare. Dar acum paznicul mă priveşte bănuitor.

— Cum se face că vorbiţi atât de bine evreieşte?

— Datorită soţului meu.

— Asta? Păi el nu vorbeşte evreieşte!

— O să-ţi mărturisesc ceva: nu este soţul meu…

Un zâmbet complice, şi iată-l de acord să ne petrecem noaptea aici. Dar fără să facem foc fiindcă, dacă soldaţii văd un foc de tabără într-un loc despre care se presupune

---

10 Zeloţi : denumire dată evreilor patrioţi exaltaţi care au dezlănţuit revolta din Iudeea, în anul 70 înainte de Christos, (n. t.)

că noaptea este pustiu, am avea necazuri şi, pe lângă noi, şi el.

Linişte a solemnă ce domneşte aici mă ajută să mă destind. Reuşesc să discut cu Walter şi samă port mai raţional decât prima dată. Bărbatul acesta a devenit prietenul meu şi tare aveam nevoie de aşa ceva. Ne jucăm de-a bătălia şi ne petrecem noaptea într-un turn, înveliţi în pături. În zori, soarele răsare încet la est, dinspre Iordania – o lumină trandafirie pe un cer încă de culoarea vânătă a nopţii, apoi portocalie pe un albastru deschis. Voiam să vedem răsăritul soarelui pe Massada şi n-am fost dezamăgiţi. Un spectacol strălucitor de lumini. O păsărică spintecă aerul ca o săgeată şi, deodată, tristeţea mă copleşeşte din nou. Chipurile copiilor se amestecă nedesluşit cu această simfonie de culori, râsetele lor cu şuieratul vântului printre pietre. Walter face fotografii, eu privesc în gol.

Noaptea următoare o petrecem în kibutz-ul Ein Gedi. A doua zi pornim iarăşi cu autobuzul spre Ierusalim, unde sper să dau de urma unor comunităţi hasidice. Dar nişte ploi torenţiale ne imobilizează; este imposibil să ieşim în oraş – am venit aici degeaba.

Când ne întoarcem la Tel-Aviv, reiau legătura cu agenţia de detectivi. Nu au nicio pistă. Drept urmare ne îndreptăm spre nord, când pe jos, când cu autobuzul sau cu autostopul. Vizităm mici comunităţi hasidice. Siluete în costume negre, cu pălării negre, merg cu capul plecat. *Oare câţi sunt în ţară*? *în ce ungher al acestei ţări s-a ascuns Chaïm*?

Walter şi cu mine avem acum o relaţie de sinceră camaraderie. Mă încurajează să-mi diminuez doza de tranchilizante deoarece din cauza lor devin foarte distrată.

Câteva zile nu dorm, dar am impresia că revin la realitate. Următoarea oprire, într-un han din Haifa, *în seara*

de 31 decembrie, ne aduce în mijlocul unei bande de adolescenţi zgomotoşi şi veseli care se pregătesc să sărbătorească Revelionul. Mă tem că nu voi închide ochii toată noaptea dar, dimpotrivă, adorm buştean, chiar, şi fără pastilă. Pentru prima dată după nu ştiu câte zile mă trezesc în formă.

Celelalte vizite pe care le facem comunităţilor hasidice din nordul şi centrul ţării sunt demoralizante. Copiii sunt gravi. Fetele, ascunse sub rochii lungi, poartă şosete de lână şi încălţăminte grosolană. Băieţii au aproape toţi ochelari. Privesc lumea înconjurătoare cu o expresie tristă. Nu remarc la ei nicio spontaneitate, îmi par îmbătrâniţi prematur.

Oare cei trei copii ai mei – trei ace în acest imens car cu fân – sunt destinaţi să trăiască aşa? Marina, care făcea desene multicolore pe masa din salon, Simon, care izbea mingea lui de fotbal, Moriah, care abia începea să se joace… Uneori caut pe aceste feţe de copii o privire care se fereşte cu frică, un zâmbet care trebuie să fi existat. Ceea ce mă impresionează cel mai mult la ei este aerul lor trist. Sunt îmbrăcaţi în tristeţe, lipsiţi de soarele copilăriei.

Walter trebuie să se întoarcă în Belgia. Mi-a fost de mare ajutor. Prietenia noastră s-a închegat în împrejurări deosebite, am vărsat alături de el multe lacrimi şi poate că el ştie despre mine mai multe decât propriul meu tată. Dar are viaţa lui normală, iar eu o am pe-a mea, complicată, pe care Chaïm a jurat s-o distrugă.

— Walter, să nu te simţi deloc obligat să-mi telefonezi, când mă voi înapoia. Dacă vrei să păstrăm legătura, sunt de acord, dar dacă nu, să nu te simţi obligat s-o întreţii.

După plecarea lui Walter, mai stau câteva zile la prietenul tatălui meu, Samuel Katz şi, în speranţa că voi găsi vreun indiciu, mă întorc la Karmiel, în fostul nostru apartament de la etajul opt. În faţa uşii locuinţei în care

deseori am trăit infernul, mă scutură un frison. S-ar părea că, deşi de mult nu-l mai locuieşte, Chaïm n-a renunţat la apartament. Toate lucrurile noastre încă mai sunt aici, înghesuite în cutii de carton. Descopăr câteva scrisori care-mi erau adresate şi care nu sunt desfăcute. Aflu astfel cu mirare că datorez bani guvernului evreu: taxe neplătite pentru mărfurile de la magazinul deschis de Chaïm pe numele meu. Recuperez o cutie ce conţine argintăria noastră – sărăcăcioasă amintire, pe care mă hotărăsc s-o iau cu mine în Belgia.

La magazin, o femeie tânără se poartă foarte amabil, dar nu are prea multe să-mi spună.

— A locuit o vreme în apartament, pe urmă şi-a făcut bagajele şi a dispărut. Ştiu o femeie, o ghicitoare în cărţi care-l cunoştea; v-aţi putea duce s-o vedeţi…

Supranaturalul nu mă tentează deloc dar, la urma urmei, de ce nu? Acceptând jocul, poate că voi afla ceva. După ce plătesc suma cerută, ghicitoarea îmi cere să-i citez trei ţări.

— Argentina, Brazilia, Canada.

— De ce astea?

— Fiindcă se succed în ordine alfabetică.

Nu pare să-mi aprecieze logica şi începe să întoarcă încet cărţile de joc.

— Cifra şase este importantă în căutările dumitale!

N-am avansat cu cine ştie ce. *Şase*. *Şase zile*, *şase săptămâni*, *şase luni*? Nu accept să mă gândesc la ani.

Nicio pistă, nicăieri – pustiu total. Tata revine în Israel şi decide să angajeze alţi detectivi particulari. Noua agenţie are filiale în lumea întreagă: New York, Londra, Bruxelles, Paris. Directorul ei, Dany Issacharof, este un omuleţ îndesat, care nu are înfăţişarea a ceea ce este – un fost agent al agenţiei guvernamentale de securitate „Shin Beth”. Specialitatea lui este supravegherea aeroporturilor, însă acceptă să lucreze la cazul nostru.

Eitan Rilov este slab şi nervos, în continuă agitaţie. Vorbeşte repede, cu emfază şi se prezintă ca fiind cel mai inteligent, cel mai şmecher. Am impresia că în general dispreţuieşte femeile. Întotdeauna i se adresează tatălui meu ca şi cum eu nici n-aş exista. Citan Rozen este, dimpotrivă, un om deschis, afectuos, scund, şi în mod evident într-o mai bună condiţie fizică decât celălalt. El e cel care se ocupă de aspectul european al dosarului.

Toate acestea sunt ciudate. Dispariţia copiilor mei a devenit o „afacere”, un „dosar”. În urmă cu o lună a avut loc o răpire şi eu credeam că într-o lună aveam să-i regăsim pe copii, undeva în Israel.

Nu se poate ca un bărbat să se volatilizeze împreună cu trei copii de care trebuie să se îngrijească. Acum sunt obligată să-mi fixez o altă dată limită. Probabil şase luni. Cel mai rău e, fără îndoială, că în această afacere nu slujesc la nimic. Este o treabă de specialist. *Ce am reuşit eu*, *mama*, *să fac într-o lună de zile*? O depresie nervoasă şi vizitarea câtorva şcoli hasidice…

— E mai bine să vă întoarceţi acasă, în Belgia; de acum ne vom ocupa noi.

16. *Povestirea Marinei*

Petrecem o lună în apartamentul domnului Armoni. Tare aş vrea să ştiu unde este Patsy, dar el nu vorbeşte despre ea. Bărbatul care a venit să ne ia de la şcoală zice că este tatăl nostru. E altfel de cum îl ţineam minte pe tata, nu-l recunosc. Îl întreb unde este Patsy. Îmi răspunde:

— Voiam să veniţi toţi cu mine, dar ea n-a vrut să ne însoţească.

Mi-e dor de Patsy, nu mă simt bine cu oamenii aceştia. Îmi aduc foarte bine aminte numărul de telefon al bunicii şi vreau să-i telefonez. Într-o zi ridic receptorul şi formez

numărul, dar nu aud glasul bunicii, numai zgomote ciudate şi cineva repetă mereu unul şi acelaşi lucru. Tata îşi dă seama că am încercat să telefonez fără încuviinţarea lui şi se supără. Zice că niciodată nu trebuie să folosesc telefonul.

Suntem trişti că nu putem sărbători Crăciunul împreună cu Patsy. În loc de asta, domnul Armoni şi soţia lui au pregătit o masă pentru a cinsti o altă sărbătoare, dar eu nu ştiu cum se cheamă. Au aprins o mulţime de lumânări şi citesc rugăciuni într-o limbă pe care noi n-o cunoaştem. Pe urmă ne aşezăm pe canapea.

Moriah stă pe genunchii tatii, domnul Armoni ia loc lângă noi şi ne urcă, pe Simon şi pe mine, pe genunchii lui. Soţia lui ne face o fotografie.

Nu ne place să stăm închişi toată ziua aici. O singură dată ni se dă voie să ieşim din casă. Tata şi domnul Armoni ne duc la grădina zoologică.

Într-o zi, tata ne spune că vom pleca în călătorie. Domnul Armoni ne conduce la aeroport. Suntem foarte emoţionaţi, iar mie îmi este puţin frică în avionul ăsta mare. Ajungem pe un aeroport unde se află lume multă – este un oraş mare care se numeşte Londra.

După călătoria aceasta ne instalăm într-un loc care se cheamă „Centrul Comunităţilor Evreieşti". Se află la Stanford Hill. Casele din cartier sunt toate la fel – mici, lipite una de alta, în şiruri lungi. Toţi oamenii care locuiesc aici sunt evrei. Tata zice că şi noi suntem evrei. La capătul străzii este un parc mare, cu două lacuri.

Dintr-odată, trebuie să respectăm reguli noi. Vineri seara începe ceva care se cheamă Sabat. Nu ai voie să mergi cu bicicleta şi nici să aprinzi lumina până sâmbătă seara, după apusul soarelui. Tata ne spune că avem multe lucruri de învăţat.

Există aici un om sfânt, numit rabin, care ne recită

rugăciuni şi noi trebuie să le repetăm înainte de a mânca sau a bea ceva, fie chiar şi înainte de a mesteca o bucăţică de pâine. Trebuie să mergem cu ochii plecaţi şi să fim foarte ascultători. Ni se explică regulile pentru a mânca cuşer, dar sunt multe şi ne este greu să le ţinem minte.

Aflăm şi o poveste care este o mare nenorocire pentru evrei. Şase milioane de evrei au fost masacraţi de un om rău pe care-l chema Adolf Hitler, i-a ucis numai pentru că erau evrei. Dar cei care n-au murit au tras o învăţătură – trebuie să se ajute şi, mai ales, niciodată să nu aibă încredere în oamenii care nu sunt evrei.

Tata îi spune lui Simon că trebuie să-şi lase părul să crească, în aşa fel încât să aibă şi el perciuni.

Într-o zi are loc o mare adunare, cu mulţi oameni. Suntem puşi să recităm o serie de rugăciuni şi rabinul ne zice că acum avem alte prenume. Pe mine nu mă mai cheamă Marina, mă numesc Sarah. Simon se numeşte Joseph, iar Moriah – Rachel. La început ne vine greu şi greşim. Dar când îl strig pe fratele meu Simon în loc de Joseph, tata se supără.

Multe lucruri sunt acum altfel. Rachel şi cu mine ne-am schimbat îmbrăcămintea. Purtăm rochii lungi şi ciorapi groşi din lână, care ne zgârie picioarele, iar Joseph trebuie să-şi pună tot timpul o bască mică pe cap.

17. *Casa pustie*

Bruxelles, Rue Verte, numărul 9. Deschid uşa casei pustii. Mama a venit să facă aici curăţenie, bucătăria este impecabilă, rufele sunt spălate, pe mobile nu există niciun fir de praf. O curăţenie glacială. Mama nu a avut curajul să ia obiectele familiare care îmi reînvie durerea. Desenele Marinei încă mai sunt răspândite pe masa din salon, alături de lucruşoarele preţioase pe care le-a confecţionat din

bucăţele de hârtie colorată. Mingea lui Simon stă nemişcată într-un colţ al salonului. Cutia de plastic destinată gustării lui Moriah aşteaptă pe masa din bucătărie.

Privesc desenele lipite pe uşa frigiderului. Casa aceasta era plină de viaţă şi de râsete. Tăcerea ei mă sufocă. Cel mai rău mă dor amănuntele. Cadourile de Crăciun, înghesuite într-un colţ al dulapului, un pulover împăturit solitar, o păpuşă mută. Plâng ceasuri în şir.

În cutia de scrisori am găsit un bileţel scurt: „Sună-mă. Walter". Nu am chef s-o fac.

Intenţionez să-mi reiau munca, dar şefa mă anunţă chiar în acea zi că nu mai sunt angajată.

— Medicul ţi-a prescris un concediu de şase săptămâni, şi noi am aflat că ai plecat în Israel. Presupun că, dacă ai plecat în vacanţă, nu erai bolnavă.

Îşi alege cu grijă cuvintele, dar eu prind sensul – o femeie care de curând şi-a pierdut cei trei copii nu va fi productivă.

— Ştiţi ce, doamnă? Mi-am pierdut copiii, viaţa îmi este complet distrusă, aşa că să nu vă închipuiţi că faptul de a-mi pierde slujba o să mă tulbure cine ştie cât!

Ies din birou ca o furie, mormăind printre dinţi:

— Cotoroanţă bătrână!

Walter stă în faţa ascensorului, de parcă m-ar aştepta. Fără un cuvânt, mă urmează până la parcare. Vestea concedierii mele s-a şi răspândit prin toate birourile. Mulţi angajaţi critică aspru conducerea. Ca şi ei, Walter consideră că măsura este incorectă:

— Te poţi bizui pe mine.

— Mulţumesc.

Avea să devină prietenul meu. Ba chiar mai mult.

***

Nu există nicio urmă a lui Chaïm. La Tel-Aviv, Ministerul

de Interne nu deţine nicio informaţie cu privire la posibilă lui înapoiere în ţară. De la 2 ianuarie nu şi-a reînnoit paşaportul. Indiferent unde s-ar afla, situaţia lui este ilegală.

Deoarece pista hasidică este cea mai evidentă, pe ea o atacă în primul rând tatăl meu. Cea mai importantă comunitate se află în New York; trebuie să aflăm dacă nu cumva Chaïm a cerut o viză pentru Statele Unite. Ni se promite un răspuns abia la sfârşitul lunii februarie.

În Israel, detectivii cercetează dosarele de asigurări sociale, cataloagele şcolilor, arhivele bancare. O anchetă plictisitoare care nu dă niciun rezultat. Chaïm şi copiii s-au evaporat.

Nu prea există nimic ce aş putea face eu. Este posibil ca acum copiii să se afle oriunde în lume: în Israel, în Statele Unite, în Franţa, în Olanda, în Austria, în Germania, în Brazilia, în Canada, în Argentina… şi într-o duzină de alte ţări în care se ştie că se află comunităţi hasidice. Împotriva mea este întreaga lume, imensă.

Şi durerea mă paralizează. Nu suport să trăiesc în această casă pustie; mă refugiez la părinţii mei. Nu le-am spus nimic despre Walter dar, în taină, ne vedem din ce în ce mai des. Seara, după orele lui de serviciu, ne întâlnim pentru a sta de vorbă îndelung. Îi vine greu să înţeleagă că sunt în stare să povestesc întâmplările din viaţa mea fără să exprim ceea ce simt. E multă vreme de când Chaïm a ucis în mine orice emoţie. Faţă de copii pot fi afectuoasă şi tandră; cu adulţii păstrez distanţa şi, dacă mă supără ceva, mă refugiez în mine. Walter este nevoit să fie foarte diplomat pentru a reuşi să mă facă să spun ce anume nu-i în ordine.

— Mama ta, de pildă, trebuie să fie frustrată de faptul că nu te poate consola. Niciodată nu-ţi îngădui să plângi în faţa ei.

— Pentru mama, plânsul a fost întotdeauna un mijloc de uşurare, atât pentru dureri cât şi pentru bucurii. Eu nu pot. Îmi este imposibil.

— Văzându-te aşa, suferă.

— Ştiu, dar nu pot să plâng decât când sunt singură, la adăpost de privirile celorlalţi. Altminteri mă simt indecentă.

Indiferent ce aş face sau aş spune, Walter nu reacţionează niciodată în mod impulsiv. E felul lui de a reduce încordarea nervoasă. Înainte de a-mi expune cum vede el lucrurile, cugetă îndelung. La început, acest calm, această încetineală voită, această aparenţă lipsită de reacţie mă exasperează. Uneori mi se întâmplă să reacţionez violent faţă de sfaturile pe care mi le dă, să mă înfurii sau să suport greu constrângerea de a reflecta cu calm asupra unei probleme. Este exact ceea ce urmăreşte el.

— Prefer să-ţi descarci pe mine agresivitatea, decât să te otrăveşti cu ea.

Reuşeşte formidabil de bine să-mi transmită forţa lui interioară. De fiecare dată când simte că hotărârea mea slăbeşte, că mă închid în mine însămi, ca o broască ţestoasă, intervine cu fermitate:

— Uită-te la tine! Ce ţi se întâmplă? Trebuie să te lupţi! Trebuie să fii tare!

Pe moment nu-mi dau bine seama, dar această relaţie este un soi de reeducare. Inversul demenţialelor relaţii de dominare pe care Chaïm voise să mi le impună. Urmele acestora sunt adânci şi încă mă mai zbat într-o plasă invizibilă.

***

Medicul nostru de familie, Jean-Luc Vossen, mă ascultă cu calm în timp ce plâng:

— Am ratat totul în viaţă: studiile, căsnicia, rolul de mamă… sunt o nulitate.

Într-o lună am ajuns de la cincizeci şi cinci la şaizeci şi cinci de kilograme. O adevărată gogoaşă. Dimineaţa mă trezesc fără niciun pic de energie. Fiecare zi mi se pare o încercare pe care nu mă simt îndemnată s-o înfrunt. Seara mă culc gândindu-mă la copii; mă trezesc gândindu-mă la copii. Viaţa este un peisaj mohorât şi trist. Se scurg ceasuri, zile. Detectivii îşi continuă cercetările, poliţia stă la pândă, dar nu se întâmplă nimic. NIMIC. Nimeni n-a aflat ceva despre Chaïm şi eu sunt neputincioasă. Mă scufund, mă înec, aş vrea ca lumii întregi să-i fie milă de mine. Doctorul Vossen îmi dă o mică rezervă de tranchilizante destul de puternice, pe care mi le recomandă să nu le iau decât în caz de urgenţă.

— În rest, regim alimentar strict, mişcare de două ori pe săptămână, şi găseşte-ţi o ocupaţie! Umple-ţi cumva zilele. Fixează-ţi un mic ţel cotidian.

Îmi displace profund să înot, dar îmi impun să mă duc de trei ori pe săptămână la piscină şi să efectuez un număr anumit de lungimi de bazin. La început nu am rezultate formidabile, dar într-o zi ajung la cincizeci de bazine pe şedinţă. Mişcarea fizică mă epuizează, dându-mi imensa satisfacţie de a fi realizat ceva. Obsedată de greutatea mea, am grijă să nu consum mai mult de 1.500 de calorii pe zi. Ba chiar mi se întâmplă să împing prea departe acest joc primejdios. Mă topesc ca zăpada la soare. Privind-o în oglindă pe Patsy cea descărnată, declar că este grasă. Mă pândeşte anorexia.

Michel îmi oferă o nouă portiţă de scăpare: să lucrez benevol la spital, să mă ocup de transportul bolnavilor imobilizaţi în fotolii cu rotile. Îi mulţumesc şi-i sugerez ceva care mi se potriveşte mai bine: sala de jocuri a copiilor spitalizaţi. Şi încep imediat, punând în această activitate tot

sufletul. Voluntariatul întâmplător devine o muncă zilnică. În curând sala de jocuri nu-mi va ajunge, vreau să mă ocup şi de copiii grav bolnavi care nu se pot juca acolo. Cu o cutie plină de cărţi, jocuri de puzzle şi jucării, trec pe la toate paturile. Zâmbetul plin de curaj al micuţilor ţintuiţi de boală la pat, dar care nu se plâng, mă ajută să-mi privesc situaţia dintr-o altă perspectivă. Ai mei nu mai sunt aici, cu mine, însă probabil sunt sănătoşi şi în siguranţă.

Patsy, încetează cu plânsul; uită-te la copiii aceştia! Ajută-i!

M-am ataşat în mod deosebit de o fetiţă din Maroc care se luptă cu leucemia. Chimioterapia o face să-şi piardă părul, dar nu şi voioşia. Hotărâm împreună să-i transformăm camera, cenuşie şi întunecată, într-un acvariu uriaş. Ea colorează şi apoi decupează din hârtie peşti; eu îi agăţ de tavan, la capătul unei sfori. În curând, în camera ei înoată atâţia peşti încât femeia de serviciu începe să se plângă, însă noi continuăm să împodobim acvariul cu alge de hârtie.

Într-o dimineaţă, patul fetiţei este gol; peştii şi algele continuă să freamăte atârnând de plafon, dar copila a dispărut la reanimare. O ultimă vizită la un trup inert, conectat la aparate, care cu siguranţă nu aude povestea pe care i-o spun, şi a doua zi ne părăseşte.

18. *Povestirea lui Sarah*

N-am stat decât trei săptămâni la Londra. După aceea tata ne-a trimis, pe Rachel şi pe mine, să facem o călătorie lungă cu avionul. Ne-am dus tocmai în America, într-un oraş numit New York. Tata a zis că Joseph va veni şi el în curând.

Rachel şi cu mine locuim la o familie pe care n-o cunoaştem şi trebuie să aşteptăm sosirea tatii şi a lui Joseph, peste o săptămână.

Când tata este cu noi, se întâmplă lucruri ciudate. Îşi schimbă întruna numele şi pentru noi este prea complicat. Spune că-l cheamă David Mizrahi; dar există oameni care-l numesc altfel. Nu-i place deloc când i se pun prea multe întrebări.

Într-o zi, tata ne-a spus că o să ne mutăm. De astă dată plecăm împreună cu multe alte familii. Pe urmă tata găseşte o casă numai pentru noi. Aici, comunitatea evreiască este mică. În Mexic e cald. Oamenii vorbesc spaniola şi e foarte greu să ne învăţăm lecţiile. La şcoală, copiii se bat mult. Mi s-a furat foarfecele cel nou şi tot aşa am păţit şi cu guma.

Tata este mereu prost dispus. Uneori se înfurie rău pe noi. Când spune că nu suntem cuminţi ne loveşte peste degete cu un creion, iar şi iar. Ne doare. Într-o zi, Joseph se juca puţin cu mingea şi tata i-a zis să înceteze, dar Joseph nu l-a ascultat, şi atunci tata i-a smuls din mâini mingea şi a spart-o cu un cuţit.

Ne-am săturat să mâncăm mereu fulgi de orez şi de porumb, niciodată nu avem altceva. Tata ne pune să adunăm cu mâna toate gunoaiele de pe jos. Zice că „fetele trebuie să se ocupe cu curăţenia casei”. Se supără foarte tare pe noi dacă vorbim despre Belgia, aşa că nu mai pomenim despre ea. Nu ne place când se supără aşa rău.

Înainte, când eram la domnul Armoni, tata era foarte bun cu noi. Dar acum nu-mi place să locuiesc împreună cu el. Ne bate des. Dacă în timp ce doarme facem un zgomot cât de mic, ne pălmuieşte. Dar dacă unul din noi trei vrea să-şi facă siesta şi tocmai atunci e zgomot, lui puţin îi pasă. Mi se pare că nu-i drept. Şi mai e ceva: înainte, în Belgia, puteam să fac baie singură; acum ne spală el, pe toţi trei laolaltă. Nu-mi place deloc.

19. *Prima piesă a jocului de puzzle*

După o matură chibzuinţă, Walter îmi propune să mă mut în apartamentul lui, până mi se rezolvă problemele. Să nu mă mai întorc în casa pustie. Să nu revin la părinţii mei… Eu nu sunt decât o fiinţă fără căpătâi, în blugi şi bascheţi. Accept, dar am impresia că mai degrabă fug de ceva decât că merg înainte. Continuăm să fim discreţi în privinţa acestei legături. Nimeni de la „Olivetti” nu ştie că domnul Boghaert trăieşte în compania mea.

Sinceritatea mea, uneori prea brutală, este o trăsătură a firii mele care lui Walter îi place dar care, uneori, ne face probleme.

— Te iubesc, Walter, te iubesc aşa cum l-aş iubi pe cel mai bun prieten al meu. Mă simt bine cu tine. Dar nu este o pasiune. Ştiu că faţă de tine pot să mă înfurii şi că tu vei înţelege. Mă simt apărată, la adăpost de orice rău. Chaïm a fost marea pasiune a vieţii mele, şi acum s-a sfârşit. Am cunoscut pasiunea şi niciodată nu mai vreau aşa ceva.

Walter este un tip tare; acceptă acest pact de prietenie.

Inventez mii de moduri prin care să evit discuţiile dureroase referitoare la copii. De îndată ce Walter face vreo aluzie la acest subiect, sar din loc, brusc ocupată: „Am uitat să cumpăr unt… Trebuie să mă duc să fac curăţenie în baie…”

Citeşte limpede în mine şi sfârşeşte prin a concepe o strategie care mă obligă să vorbesc: ştie că în ambuteiaje nu pot să scap. Într-o zi mă ia pe nepregătite:

— Patsy, e vremea să reîncepi să lucrezi. Căutarea copiilor tăi nu-ţi ocupă tot timpul.

— N-o să pot.

— Şi de ce nu? Trebuie să pui bani deoparte ca să plăteşti cercetările. Trebuie să-i ajuţi pe părinţii tăi. Aşa că găseşte-ţi o slujbă şi reia-ţi o viaţă normală.

Are dreptate. A jeli trecutul, fie şi în tăcere, nu ajută la

nimic. Tocmai mi-a dat motivaţia de care aveam nevoie: să particip la cheltuielile deja enorme pe care le suportă tatăl meu pentru găsirea copiilor. Am un scop. Caut printre anunţurile de la mica publicitate şi aleg o slujbă asemănătoare cu postul pe care-l ocupam la „Olivetti”.

Walter mă opreşte:

— Poţi găsi ceva mai bun, mai caută.

Crede în mine, în posibilităţile mele, în inteligenţa mea şi, încet-încet, încep să cred şi eu. Chaïm zdrobise orice încredere în mine însămi.

* – Când vei fi întrebată cât vrei să câştigi, nu ai decât să răspunzi: care este salariul normal pentru acest post? Vei vedea, o să meargă!

***

Informaţiile de la ambasada Belgiei din Statele Unite cu privire la o eventuală cerere de viză din partea lui Chaïm se lasă aşteptate. Ar fi trebuit să capăt un răspuns la sfârşitul lunii februarie, dar termenul a trecut de mult. Telefonez fără încetare, cu riscul de a plictisi pe toată lumea.

În ziua de 26mai 1987, la cererea serviciilor poliţieneşti, televiziunea belgiană lansează un apel public către orice persoană în măsură să dea informaţii referitoare la copii. Este prima dată când se difuzează un astfel de apel. Chiar a doua zi dimineaţă, un funcţionar de la ambasada Statelor Unite, un oarecare Leider, îmi telefonează anunţându-mă că deţine informaţii. Uitase să mi le transmită! Televiziunea i-a împrospătat memoria. Chaïm a cerut o viză pentru copii şi pentru el. A pretins că, din păcate, mama nu putea să călătorească împreună cu ei. Ambasada Statelor Unite a acceptat această cerere *pe 2 decembrie 1986*, tocmai ziua în care ambasada Israelului îi reînnoia paşaportul. A dat ca adresă Mercator Straat 56, Anvers, la şaizeci de kilometri

de Bruxelles.

În acest oraş, evreii hasidici controlează negoţul cu diamante şi detectivul nostru, Citan Rozen, tocmai efectuează acolo o anchetă, bănuind că ajutorul pe care-l capătă Chaïm din Belgia provine din această regiune. Revine de acolo triumfător:

— Oraşul acesta e o piaţă de bârfe! Am aflat că un personaj pe nume Moise Aaron Reich l-ar fi ajutat pe Chaïm înainte de răpire.

Adresa lui Reich este cea indicată de Chaïm pentru obţinerea vizei americane: Mercator Straat. Este prima piesă a puzzle-ului. Informaţia se confirmă când detectivul descoperă o amendă pentru staţionare neregulamentară pe strada aceasta, în faţa casei respective, chitanţa de plată a contravenţiei fiind încheiată pe numele lui Chaïm Yarden.

Iată ce a relatat informatorul lui Citan Rozen: Chaïm s-a prezentat la comunitatea hasidică în calitate de evreu sărac, fără resurse materiale şi care avusese nefericirea de a se căsători cu o belgiancă, descendentă a unei familii catolice, foarte bogată şi puternică pe plan politic. Le-a cerut ajutorul ca să-şi salveze copiii, care sufereau influenţa acestei familii şi pe care mama lor îi maltrata! îmi închipui că fantastica putere de convingere a lui Chaïm a funcţionat perfect. A arătat hotărârea tribunalului din Haifa, care-i încredinţa lui copiii, a lăsat să se creadă că eu dusesem copiii la un orfelinat, a pretins că eu eram nebună şi a jurat că trebuia neapărat să-şi elibereze copiii din braţele mamei lor nebune. Satmarienii nu i-au cerut să prezinte alte dovezi, l-au crezut pe cuvânt. Şi aşa se face că, din casă în casă, au pledat cauza lui Chaïm în sânul comunităţii lor. O parte din banii adunaţi i-au păstrat, iar lui Chaïm i-au predat 10.000 de dolari cu care să-şi finanţeze răpirea. Şi a încheiat:

— Copiii se află la New York, la nişte oameni care vor

face din ei „mici evrei adevăraţi”.

Detectivul Rozen a reuşit să discute cu Reich, care a confirmat că Yarden făcea parte din secta satmar. Potrivit celor spuse de acest om, Chaïm s-a refugiat fie într-o comunitate din Brooklyn, în cartierul Williamsburg, fie la Monroe sau la Monsey, două localităţi mici în nordul statului New York.

Monroe, Monsey, Brooklyn… în sfârşit nişte nume, nişte puncte de reper pe o hartă, în fine o relatare care le redă copiilor o realitate. Nu mai sunt dispăruţi, sunt undeva…

Faptul că ar primi o educaţie evreiască nu mă îngrijorează, ceea ce mă înspăimântă este termenul utilizat de informator: „mici evrei adevăraţi”. Fanatismul religios, oricare ar fi el, mă sperie. Satmarienii sunt nişte fanatici, chiar evreii afirmă asta. Şi nu trebuie decât să-mi amintesc de feţele triste ale copiilor acelora… atât de grave şi austere încât îi simţi pierduţi într-o lume în care copilăria nu este decât o îndelungată îndoctrinare.

Pentru a sărbători evenimentul, tata desfundă o sticlă de şampanie. Eu nu suport să beau nici măcar un pahar de alcool. Adăugând la aceasta emoţia…

Mai târziu, Walter avea să-mi mărturisească:

— Te-am găsit strigând de bucurie, singură, la fereastră.

20. *Povestirea lui Sarah*

Tata ne-a spus că ne vom înapoia în Statele Unite fiindcă mexicanii sunt oameni răi. Tata îi minte pe cei de la aeroport, zicând că am venit în Mexic pentru o vacanţă de trei săptămâni, dar eu ştiu că am stat aici mai mult. Când domnul care se uită la paşapoarte îl întreabă pe fratele meu cum se numeşte, el răspunde Joseph, şi tata se supără rău, pentru că domnul zice că în carneţel scrie Simon. Îi trage o palmă zdravănă lui Simon. Tare am vrea ca tata să se

hotărască în privinţa numelor, deoarece este foarte greu să fii două persoane în acelaşi timp.

Ne duce să locuim într-un oraş numit Monsey. Locuim la numărul 8 pe Maple Terrace, împreună cu un domn şi o doamnă pe care-i cheamă Borochov. Este o casă cu două etaje. Noi stăm într-o cameră, la subsol.

Acum câteva zile l-am auzit pe tata discutând cu un rabin. Vorbea despre mine: „Tatăl ei este altcineva, dar domnul Jacques Heymans m-a obligat să mă căsătoresc cu mama ei”. Am auzit cuvintele acestea. Parcă am primit o lovitură în cap. Acum m-am hotărât că n-aş mai vrea să aud asemenea lucruri. Fac ca şi cum m-aş acoperi cu o pătură mare şi neagră, nu mai vreau să-mi aduc aminte de nimic.

21. *Deja au trecut şase luni*

Există o Patsy care se închide într-o tăcere posomorâtă şi una care trece imediat la o purtare nepoliticoasă şi agresivă faţă de toată lumea. În felul acesta nimeni nu îndrăzneşte să-mi pună întrebări. Întotdeauna am avut senzaţia că eu sunt cel mai bun interlocutor al meu. Îmi vorbesc în sinea mea şi ceea ce spun nu priveşte pe nimeni.

Walter se străduieşte să discute cu mine despre asta dar eu refuz în mod sistematic să mă destăinuiesc.

Moriah va împlini cinci ani *pe 7iunie 1987*. Fac din aniversarea ei o fixaţie. Prin nesfârşite încercări de convingere, Walter reuşeşte să-mi smulgă în maşină această mărturisire:

— Voiam să-i cumpăr un mic cadou, ceva care s-o aştepte la înapoiere, dar nu izbutesc. Sufăr prea mult! Nu pot să-i cumpăr o prăjitură cu care să plece la şcoală, nu pot să-i invit prietenele pentru sărbătorirea aniversării, nu pot nici măcar să-i trimit o ilustrată undeva. Nici măcar atâta. E monstruos!

— Plângi, Patsy. Lasă-te în voia durerii, după aceea te vei

simţi mai bine. Plângi!

Lacrimile îmi umplu ochii, un nod îmi strânge gâtul, dar reuşesc să mă stăpânesc, numărând în gând – unu… doi… trei…

De când au dispărut copiii am vărsat deja un ocean de lacrimi. E destul. Voi arăta că sunt tare, nu mai vreau să plâng niciodată. M-am săturat de atâta lichid, am nevoie să mă solidific.

Pe 7 iunie, câţiva prieteni îmi telefonează să-şi exprime simpatia. Le sunt recunoscătoare dar, până la urmă, cuvintele lor de îmbărbătare, bunele lor intenţii îmi străpung inima mai dureros decât o lamă de cuţit.

Suntem în iunie. Cele şase luni, data limită pe care o fixasem, au trecut. Nu voi mai face pariuri cu viitorul. Voi suporta trecerea timpului. Atât cât va trebui.

Detectivii au aflat de la birourile de imigrare din New York că Simon şi Chaïm au călătorit de la Londra la New York, *pe 7 februarie 1987*. *Aşadar a reuşit să ajungă fără probleme la Londra şi după aceea la New York*? Paşaportul lui israelian îşi pierduse valabilitatea şi poliţia belgiană promisese să avertizeze toate aeroporturile europene. Asta înseamnă că alarma n-a fost dată potrivit înţelegerii. Acum este transmisă pretutindeni, dar e prea târziu.

Pe de altă parte, nimic nu lasă să se creadă că Marina şi Moriah ar fi călătorit împreună cu el. Cu toate acestea obţinuse vize şi pentru ele. Se întrevăd două ipoteze: ori cei de la imigraţie au uitat să le înregistreze pe fete, ori Chaïm a aranjat în aşa fel ca ele să călătorească sub nume false.

***

Mă prezint la un interviu pentru angajare, la o mică firmă de informatică. Pentru un post în departamentul administrativ. Directorul general, domnul René

Vanderheynde, mă întreabă ce salariu aveam la Olivetti. Folosesc metoda lui Walter:

— Care este salariul obişnuit pentru un astfel de post? îmi enunţă o cifră de două ori mai mare decât fostul meu salariu. Îi accept propunerea şi apoi mărturisesc cât câştigam înainte. Rămâne cu gura căscată.

Munca mea constă în a gira comenzile până la plata facturilor. Voi avea nevoie de un calculator. Walter, care m-a învăţat deja o mulţime de lucruri în legătură cu informatica, mă ajută să alcătuiesc un program de gestiune a comenzilor. Fac progrese.

În acest timp, tata continuă să dirijeze cercetările pe toate fronturile. Agenţia de detectivi a lansat o anchetă în toate cartierele hasidice din New York. Tata are grijă să reglementeze detaliile legale, astfel încât să avem deplină autoritate pentru a-i duce pe copii în Belgia, în ziua în care…

Doar dacă nu există altă soluţie, nu vreau să fiu obligată să-i fac să suporte traumatismul altei răpiri. Am semnat o procură care îi dă în mod oficial tatălui meu dreptul de a-i înscrie pe copii pe paşaportul lui. A cerut vize pe numele lor. În felul acesta vor putea călători în mod cât se poate de legal, atât cu el cât şi cu mine.

Părinţii mei se duc cu avionul la New York, închiriază o maşină şi obţin o întrevedere cu ambasadorul Belgiei la Washington, care le face o primire călduroasă. Iau legătura şi cu Ministrul Justiţiei şi cu alte persoane din diverse departamente de stat. Apoi revin la New York şi angajează un avocat – un evreu pe nume Franklyn Snitow, pentru a obţine să mi se acorde încredinţarea copiilor, potrivit legislaţiei americane. Faptul că mă înlocuiesc astfel în toate aceste demersuri se explică prin aceea că, la vremea respectivă, de îndată ce este vorba de copii gândesc nu cu capul, ci cu inima, şi nu întotdeauna mă dovedesc a fi

raţională… Sperăm ca acţiunea lui Snitow asupra comunităţii evreieşti să dea rezultate. Cei ce aparţin sectei hasidice nu cred că vor să fie acuzaţi de complicitate într-o răpire.

Noul meu director are amabilitatea de a mă lăsa să folosesc faxul şi telefonul pentru a ţine legătura cu tata la New York şi, spre a-i arăta recunoştinţa mea, fac ore suplimentare.

De îndată ce-mi încasez primul salariu, vreau să le mulţumesc părinţilor mei pentru tot ceea ce fac, pentru cât cheltuiesc cu această anchetă care a căpătat dimensiuni internaţionale. Se implică total amândoi – relaţii, călătorii, avocaţi, detectivi. *Ce m-aş face fără sprijinul lor*? Le-am ales cadouri extravagante, un ceas pentru tata, un inel pentru mama… aproape toţi banii din prima mea leafă. Dar ştiu că

Un articol dintr-un ziar din Bruxelles prezintă răpirea copiilor în termeni vagi şi inexacţi. Se spune, de exemplu, că ar fi dispărut şi mama, la care se face referire prin iniţialele P.H. Ceea ce lasă să se subînţeleagă că eu nu-i caut pe copii şi că-mi este absolut indiferent dacă s-au evaporat împreună cu tatăl lor.

***

de acum înainte voi putea economisi cea mai mare parte din salariul meu.

În dimineaţa următoare apariţiei acestui articol mă năpustesc în redacţia ziarului şi cer să-l văd pe jurnalistul care l-a scris. Obrajii îmi ard de furie.

— Sunt *P.H A* Eu sunt Patsy Heymans! Fă-ţi treaba ca lumea sau altminteri renunţă!

Jurnalistul este uluit.

— Despre ce naiba vorbiţi?

— Despre asta!
Îi vâr articolul sub nas.
— Pretind să rectifici greşelile chiar acum. Îmi cauzezi un foarte mare rău afirmând că aş fi dispărut! Sunt aici, locuiesc aici, la Bruxelles!
— Dar nu reuşeam să dau de dumneavoastră!
— E treaba dumitale să cauţi informaţii şi să-i găseşti pe oameni! Nu eu sunt datoare să vin să te caut!
— Liniştiţi-vă, luaţi loc şi istorisiţi-mi povestea.
A doua zi publică un articol complet, pe prima pagină. Alţi ziarişti se reped asupra subiectului şi îmi cer interviuri. Nu-l refuz pe niciunul. Poate că unul dintre aceste articole va fi citit de cineva care ne va da informaţii.
Continui să plătesc chiria căsuţei mele pustii. Numărul 9 de pe Rue Verte trebuie să rămână la dispoziţia copiilor. Să fie punctul lor de ancorare, când se vor întoarce. Cu lucruşoarele, cu jucăriile, cu patul lor… Am speranţa nebună că, dacă într-o zi vor reuşi să scape, vor reveni să locuiască aici.
Că va veni cineva să mă caute, spunându-mi: „În faţa porţii de la numărul 9, pe Rue Verte, sunt trei copii… vă aşteaptă”.
Dar mă stăpâneşte şi teama, tot atât de nebună că, dacă nu sunt acasă, nu vor izbuti să mă găsească şi vor pleca.
Când se încheie termenul de închiriere a apartamentului lui Walter, fac pasul cel mare. Nu putem continua să plătim cele două chirii, e ridicol. Ne vom instala la mine.

***

În august, tata se întoarce în Statele Unite unde intră în legătură directă cu angajatul new-yorkez al agenţiei de detectivi privaţi, Arik Arad. El îi prezintă tatii pe inspectorii de poliţie care operează în zonele de concentrare a

comunităţilor evreieşti: Williamsburg şi Borough Park în Brooklyn, precum şi Monsey şi Monroe, la nord de New York.

Tata nu crede că ei ne-ar mai putea oferi un ajutor eficace. Pentru ei, povestea asta nu-i decât o ceartă în familie. Prin urmare parcurge chiar el străzile cartierului evreiesc din Brooklyn, împreună cu detectivul Arad. Îi interoghează pe oameni în restaurantele cuşer, le arată fotografia copiilor.

Într-o zi, un evreu hasidic tresare când vede fotografia. Declară că-l cunoaşte pe Chaïm. Imediat, Arad îl întreabă:

— Cum l-aţi cunoscut? Ştiţi unde se află? Este însoţit de copii?

Dar omul ezită, pare să se teamă că a spus prea multe şi părăseşte restaurantul în grabă. Tata simte că se îmbolnăveşte văzându-l cum o şterge. Dar Arad îl sfătuieşte să nu se mişte din restaurant şi să-l aştepte cât timp el îl urmăreşte pe individ. Peste câteva minute revine cu un număr înscris în agenda sa – cel al plăcuţei de înmatriculare a maşinii.

Un număr care ne duce la o adresă din Monsey. Acolo se află o importantă comunitate de satmarieni. Dar oamenii aceştia sunt impenetrabili, trăiesc izolaţi. Un soi de sectă misterioasă în care nu se poate infiltra oricine. Tata angajează un alt detectiv, pe Ben Yacobson, fost ofiţer de poliţie. Ben avea să-şi concentreze eforturile asupra orăşelului Monsey.

Mă hrănesc cu veşti prin telefon. În capul meu, Monsey devine un reper. *Cum arată Monsey-ul*? *Oare copiii mei merg pe străzile din Monsey*?

M-am maturizat, sunt altfel. Tânăra Patsy pe care Chaïm o manipula atât de lesne nu mai există. Când mi se întâmplă să mă uit la o fotografie din perioada aceea îmi este greu să mă recunosc. Eram un copil, care îşi

sacrificase studiile pentru a se arunca într-o dragoste nebună. Eram un copil ţinând în braţe un bebeluş, apoi un al doilea şi un al treilea… Un copil ce păşea în umbra posesivă, chinuitoare, a lui Chaïm.

Astăzi, sunt o femeie. Muncesc; de curând am săvârşit chiar o faptă demnă de laudă. Mulţumită unui sistem de inventariere a stocurilor pe care l-am conceput, am reuşit să dau de urma unui milion de franci belgieni – mărfuri livrate şi nefacturate. Domnul Vanderheynde, patronul meu, a decis să sărbătorească acest rezultat strălucit cu şampanie.

Salariul mi-l economisesc cu o disciplină de fier. Nu ştiu cât timp va mai dura toată povestea asta şi cercetările sunt anevoioase. Părinţii mei s-au dus deja de două ori în Statele Unite şi urmează să se mai întoarcă acolo. Coşmarul este costisitor.

22. *Povestirea lui Sarah*

Tata ne-a prezentat-o pe noua lui prietenă, Iris. Nu este frumoasă. Credeam că era o doamnă care urma să se ocupe de treburile casei, dar tata a zis că se va însura cu ea. Joseph a început să plângă, spunând că nu vrea ca doamna asta să devină mama lui. Într-o zi, Iris a venit să-şi petreacă vacanţa cu noi, într-un oraş care se numeşte Washington. A făcut o fotografie cu noi în faţa grilajului care înconjoară o casă mare şi albă. Sora mea şi cu mine avem fiecare câte un palton lung, cu carouri verzi. Lui Joseph nu-i place să fie fotografiat şi a încercat să fugă. Am râs cu toţii de el.

23. *„Ducesa” de la Amsterdam*

Eitan Rilov ne-a dat întâlnire la Amsterdam. A dat de o

femeie ciudată cu care trebuie să se întâlnească la hotelul „Hilton”. Aceasta nu vrea să ia legătura direct cu noi, cu tata şi cu mine, iar el este convins că deţine informaţii.

— I-am făgăduit să nu-i dau în vileag adevărata identitate. Noi îi spunem „Ducesa”. Este o franţuzoaică, o creştină convertită la iudaism. A avut un fiu dintr-o primă căsătorie, apoi s-a căsătorit pentru a doua oară cu un rabin, unul dintre şefii hasidici, care a murit.

— Ce vrea în schimbul informaţiilor ei?

— E ceva foarte complicat. I s-au furat unele documente personale, pare-se extrem de importante, care îi aparţinuseră soţului ei. Hoţul încearcă să o şantajeze. Ea vrea să-şi recupereze documentele şi pentru asta s-a adresat agenţiei noastre, însă nu ne poate plăti onorariul de 5.000 de dolari pe care i-l cerem. Propune un târg: dumneavoastră plătiţi în locul ei cei 5.000 de dolari, iar ea se angajează să-i caute pe copii în sânul comunităţii hasidice.

Trebuie să ne folosim de prilej. „Ducesa” este o femeie foarte pioasă, nu posedă bani şi are nevoie de noi.

— O să mă pricep eu s-o manipulez, n-aveţi grijă! Ştiu cum să procedez.

Acest Rilov, slab şi emfatic, i se adresează mereu tatălui meu, mie niciodată. Pare sigur pe el.

„Ducesa” este o femeie mignonă şi slabă, îmbrăcată în tradiţionalul stil hasidic. O vedem traversând holul hotelului cu o rapiditate surprinzătoare la o femeie de vârsta ei. Rilov joacă rolul de intermediar între ea şi noi.

Tata a auzit cu oarecare emoţie rostindu-se cifra de 5.000 de dolari. Îi declară lui Rilov:

— Ar trebui să furnizeze o primă informaţie, ca să ne dovedească buna ei credinţă. 5.000 de dolari este o sumă!

Rilov face naveta prin hol şi revine imediat:

— Spune că, după răpire, Chaïm i-a dus pe copii direct la

Amsterdam. Au locuit la un oarecare Armoni.

— De acord, iată ce propunem noi: vom verifica această informaţie şi, după aceea, vom decide dacă acceptăm sau nu să încheiem târgul.

Ne aflăm în plin roman de spionaj. Agenţia începe vânătoarea şi reduce lista posibililor Armoni la trei indivizi din Amsterdam. Cel mai suspect din cei trei se numeşte Zvi Armoni, un evreu ortodox, în aparenţă nu prea fanatic de vreme ce este căsătorit cu o creştină convertită la iudaism.

Pentru a reuşi să facă presiuni asupra acestui Armoni, agenţia concepe un plan bazat pe escrocheria bancară făcută de Chaïm în Israel. Un detectiv va pretinde că este angajat de bancă pentru a-l căuta pe Chaïm Yarden ca să recupereze banii furaţi. Armoni recunoaşte că atât Chaïm cât şi copiii au locuit la el vreme de o lună. Ar putea să spună mai multe… contra unei mici recompense.

Atunci detectivul îi dezvăluie adevărata lui identitate şi obiectivul misiunii sale. Îi declară lui Armoni că va lua legătura cu noi pentru a ne decide în privinţa recompensei… Am putea, desigur, să-l dăm în judecată deoarece a recunoscut că a participat la o răpire. Dar noi nu urmărim să ne răzbunăm pe acest om, mai important este să-i obţinem colaborarea. La rândul său, Armoni a înţeles că se află într-o situaţie delicată. Acceptă să plece în Israel ca să colaboreze cu agenţia, cu condiţia să i se plătească drumul.

Interogatoriul la care este supus ne permite să reconstituim scenariul răpirii. Copiii au fost duşi mai întâi la Malines, un mic oraş belgian. De acolo, au fost transferaţi la Amsterdam. În apartamentul lui Armoni au început copiii să primească primele cunoştinţe ale educaţiei iudaice, a cărei primă etapă a fost celebrarea zilei de Hanuka[11].

---

11 Hanuka : Comemorare a sfinţirii Templului de către macabei, în anul 165 înainte de Christos. Cu acest prilej se aprind lumânările unui

Armoni precizează că la acea vreme Chaïm avea asupra lui 10.000 de dolari. Cazul lui nu este unic; alţi copii au fost deja „salvaţi" în felul acesta de către satmarieni. Oamenii aceştia îşi arogă drept de control asupra vieţii oamenilor. Şi posedă şi mijloacele prin care să acţioneze.

La Amsterdam, Chaïm a falsificat data expirării paşaportului său şi, în plus, şi-a procurat un paşaport francez fals. Ceea ce ne oferă o privire de ansamblu asupra organizării acestei reţele! Graţie paşaportului fals i-a putut lua cu el la Londra *pe 11 ianuarie 1987*, la o lună după răpire. Copiii au rămas câteva săptămâni acolo, printre satmarieni, fiind găzduiţi într-un centru al comunităţilor evreieşti de la Stanford Hill. Acolo au fost convertiţi în mod oficial şi au primit noile prenume. Ştiu că Marina a devenit Sarah, Simon – Joseph şi Moriah – Rachel.

Armoni le dezvăluie detectivilor particulari că, pentru ultima etapă a călătoriei, în care urma să ajungă în Statele Unite, Chaïm s-a folosit de adevăratul lui paşaport israelian, data expirării fiind falsificată cu iscusinţă. În schimb, viza era autentică. Această călătorie a fost efectuată la aproape două luni după răpire. În momentul acela, Chaïm trebuie să se fi liniştit, fiind susţinut de o comunitate ermetică, cu totul devotată cauzei lui şi care îi oferea adăposturi sigure în diverse puncte ale globului. Pretutindeni, alţi satmarieni puteau să-i procure acte false, alţi satmarieni îl puteau găzdui… Ne aflăm în faţa unei pânze de păianjen ale cărei fire se multiplică şi se întind la infinit.

Pentru noi, cel mai emoţionant lucru îl reprezintă fotografiile pe care Armoni mi le-a vândut pentru 5.000 de dolari, după o interminabilă târguială. Într-una din fotografii se joacă, în timpul sărbătorii Hanuka. O alta a fost făcută în grădina zoologică din Amsterdam. Ţin în mână chipul lui Moriah, încadrat într-o imagine de cincisprezece pe

---

sfeşnic cu opt braţe (n.a.)

douăzeci şi unu de centimetri. O canapea veche, cafenie, se detaşează pe un perete alb şi gol. Fetiţa stă pe genunchii tatălui ei, ca o păpuşă de cârpă, cu braţele şi picioarele atârnându-i într-o postură ce pare să indice o mare oboseală. Are ochii plecaţi şi cred că-i ghicesc pe buze un uşor surâs resemnat. Poartă ciorapi albi şi o rochie de lână cu carouri negre şi maro.

Chaïm este în întregime în negru. Neagră îi e barba, negri perciunii, negru costumul şi neagră pălăria. Îi recunosc sprâncenele stufoase, întunecate ca tăciunele, şi privirea ascunsă. Armoni stă alături de el; poartă ochelari cu lentile negre şi capul îi este acoperit de păr des – o perucă peste care e pusă calota. Zâmbeşte, înclinând capul către Simon şi Marina.

Marina este îmbrăcată într-un pulover negru cu trei nasturi albi şi cu un soi de fustă lungă, maro. Faţa ei rotundă este încadrată de părul retezat la nivelul bărbiei iar o mică şuviţă îi cade peste ochi. Cu guriţa în formă de semilună, cu colţurile lăsate în jos, stă îmbufnată, părând tristă şi privind mirată obiectivul. Sub ochii ei mari, căprui, se văd cearcăne adânci.

Simon, la mijloc, poartă un fel de costum de sport, bleuvert cu dungi roşii şi albe la gât şi la manşete. Este singurul care se uită drept în obiectiv, cu buzele strânse, cu privirea lipsită de orice expresie. Nu-i place că se află acolo şi chipul lui rigid exprimă asta. Pe creştetul capului are nelipsita calotă rotundă. Într-o altă fotografie, băieţelul meu stă pe un scaun, în aceeaşi atitudine ca aceea a tatălui său, care stă în picioare lângă el şi-l supraveghează din ochi, cu mâinile strânse ca pentru rugăciune şi cu capul plecat.

****

Ben Jacobson, detectivul american, află că, într-adevăr,

copiii au locuit la Monsey. Comunitatea posedă acolo câteva cvartale de case. Este în măsură să ne dea adresa unei şcoli la care au fost înscrise Marina şi Moriah. Însă n-a dat nici de urma lui Chaïm, nici de cea a copiilor. Satmarienii au aflat de cercetările noastre şi pista se împotmoleşte. Tatăl meu pleacă imediat la Monsey să ia legătura cu poliţia locală şi să-i transmită toate informaţiile pe care am reuşit să le obţinem. Autorităţile ne promit că vor întreprinde cercetări în zonă şi că vor rămâne în stare de alertă. Probabil că pânza de păianjen a început să se destrame.

24. *Povestirea lui Sarah*

Tata spune că iar trebuie să plecăm. Trebuie să părăsim Monsey-ul şi să ne ducem în altă localitate numită Lukewood, în New Jersey. Zice că de data asta nu va putea locui cu noi, dar promite c-o să vină să ne vadă des.

La început locuim la domnul şi doamna Glatzer, pe urmă Joseph se mută la domnul Enghorn, care este directorul şcolii. Acesta are o nevastă şi trei copii. Îmi plăcea mai mult când eram toţi trei împreună, dar cele două familii sunt prietene, aşa că-l vedem des pe Joseph.

Rachel şi cu mine nu suntem mulţumite la domnul Glatzer deoarece niciodată nu ieşim din casă. Copiii lor au dreptul să-i însoţească, dar noi nu. De fiecare dată când pleacă în weekend sau la vreo nuntă, nu avem voie să mergem şi noi. Trebuie să rămânem la prietenii lor. Se vede bine că domnul şi doamna Glatzer îi preferă pe propriii lor copii faţă de noi.

La început, tata venea să ne vadă de două ori pe săptămână, apoi n-a mai venit decât o dată, iar acum nu mai vine deloc. În urmă cu câteva zile, Joseph ha întrebat pe domnul Enghorn:

— De ce nu mai vine tata să ne vadă?

Domnul Enghorn a răspuns că tata lucrează undeva departe şi că nu poate veni.

Joseph a primit cei dintâi ochelari ai lui. Au costat o sută de dolari. Cu ochelarii aceştia poate citi mai bine din cartea de rugăciuni.

25. *Spioni cu două capete*

Tel-Aviv – întâlnire cu tata la agenţia de detectivi. Trebuie să coordonăm cercetările efectuate de cei trei detectivi însărcinaţi să se infiltreze în comunităţile hasidice din New York. Armoni constituie o pistă bună şi, deoarece are mare nevoie de bani, a acceptat ca, în schimbul unei anumite sume, să plece în Statele Unite, în căutarea lui Chaïm. În mod oficial, îl va căuta pentru a-i propune o slujbă. Şi ca dovadă a bunelor relaţii cu Chaïm, va arăta fotografia care îl arată împreună cu copiii şi cu tatăl acestora.

Se prezintă şi o altă posibilitate. Agenţia a recurs, pentru această afacere, la serviciile unui personaj pe nume Nechemia, un agent pensionat de la poliţia israeliană sau de la Mossad – detectivii nu precizează – dar care, datorită experienţei sale, ar fi pentru noi spionul perfect. A fost crescut la evreii hasidici şi a renunţat la viaţa religioasă. Acest fost angajat este specializat în infiltrarea în grupările clandestine şi a comunităţilor hasidice, având sarcina de a supraveghea activităţile acestora. Dar ne ciocnim de o problemă, mereu aceeaşi: banii. Tata nu vrea să recunoască dar a ajuns la fundul sacului. Este posibil ca mama să fie obligată să vândă câteva dintre bijuteriile sale pentru a face faţă unor noi cheltuieli. De fiecare dată când ne este prezentat cineva susceptibil de a ne furniza informaţii, este vorba de cinci sau zece mii de dolari. Întotdeauna dolari. Tata întreabă deseori, cu amară

descurajare:

— Oare există pe lume o sumă mai mică decât cinci mii de dolari americani?

Alegem soluţia de a-i prefera pe cei dpi agenţi deja infiltraţi la New York şi de a-l păstra pe acest Nechemia ca rezervă. Tata se învoieşte să-i plătească „Ducesei” cei cinci mii de dolari, cu condiţia de a nu-i achita decât după ce vor fi găsite faimoasele documente. Mulţumită ei l-am descoperit pe Armoni. Care, la rândul său, a încasat o sumă importantă pentru cheltuielile sale de transport şi găzduire în Israel, unde a venit împreună cu soţia şi copilul.

***

Se apropie vacanţa de Crăciun. Este perioada cea mai dureroasă pentru mine; tot retrăind amintirile ce se leagă de aceste zile de sărbători, durerea devine de nesuportat. *Pe 6 decembrie* este Sfântul Nicolae. Bătrânul cu barbă albă şi cu mantie roşie face turul şcolilor împărţind copiilor cadouri. *11 decembrie* este aniversarea zilei blestemate. Şi pe urmă vine Crăciunul *anului 1987*. Cu un an în urmă îmi căutam cu disperare copiii în Israel. *Ziua de 1 ianuarie* va fi începutul unui alt an fără ei. Iar *pe 2ianuarie*, Simon va împlini şapte ani.

Cu toate acestea, veştile sunt destul de bune. Agenţia a găsit documentele care i-au fost furate „Ducesei”, tata a achitat suma şi acum este de datoria ei să-şi onoreze partea de contract. Este foarte cunoscută în cercurile hasidice, nu-i va fi deloc greu să întreprindă o anchetă discretă. Ne punem mari speranţe în ea. Este o femeie, mamă şi e foarte pioasă, în principiu, n-ar trebui să ne mintă.

Aşteptarea este greu de suportat. Se scurge o săptămână fără nicio singură ştire de la „Ducesă”, apoi încă una, pe

urmă o lună întreagă. Nu putem face nimic altceva decât să aşteptăm, să aşteptăm întruna, zi după zi, şi toată familia este în stare de stres. Orice aş face, mă simt chinuită de un sentiment de vinovăţie. Dacă nu mă gândesc în fiecare clipă a zilei la copii şi la anchetă îmi e ruşine. Îmi este ruşine să-mi petrec câteva clipe cu Walter, ruşine să citesc o carte.

Unii prieteni îi întreabă câteodată pe părinţii mei pentru ce nu abandonăm căutările. Într-un an, spun ei, copiii s-au obişnuit cu noua lor situaţie. Patsy ar trebui să uite, să-şi refacă viaţa… Nu îndrăznesc să-mi sugereze aşa ceva mie personal, direct. Totuşi mi s-ar părea mai cinstit să procedeze aşa decât să recurgă la asemenea comentarii în faţa părinţilor mei.

„Să uit şi să-mi refac viaţa”… Habar nu au despre ce vorbesc. Pentru mine, nimic nu este mai îngrozitor decât absenţa oricăror veşti, a oricărei certitudini. *Carne din carnea mea trăieşte fără mine*. *Oare se poate uita aşa ceva*?

***

Vineri, *12 februarie 1988*. Un restaurant la Paris. Walter şi cu mine luăm masa împreună cu Dany Issacharof, patronul agenţiei. Acesta vorbeşte repede în timp ce înfulecă lacom conţinutul farfuriei sale. Agenţia deţine documente care trebuie să-i fie înmânate lui Armoni, la Amsterdam. Predarea documentelor trebuie să se efectueze în cea mai mare taină.

Pentru a efectua această misiune, agenţia vrea să-i ceară tatălui meu o sumă substanţială. Walter a declarat că ar putea foarte bine s-o ducă el la îndeplinire. Issacharof îi dă, peste masă, un plic galben-maroniu, îndeajuns de mic încât să încapă în buzunarul interior al unei haine bărbăteşti.

— Nu-l deschideţi. Peste două zile, fix la ora prânzului, vă veţi duce la hotelul „Hilton” din Amsterdam, îi veţi spune portarului că aveţi întâlnire cu domnul Armoni. Prezentaţi-vă sub numele de Peter Feltham. Portarul vi-l va arăta pe domnul Armoni. Verificaţi-i identitatea, înmânaţi-i plicul şi nu răspundeţi la nicio întrebare.

Povestea asta e ciudată şi, revenind la Bruxelles, Walter decide să cerceteze conţinutul plicului. Îl dezlipeşte cu grijă, la abur. Găsim înăuntru bilete de avion şi paşapoarte israeliene pe numele lui Armoni şi al soţiei sale, cu vize pentru Statele Unite. *Care să fie motivul pentru care agenţia şi-a luat sarcina procurării vizelor*? *Ce l-a împiedicat pe Armoni să le obţină el însuşi*? Walter tare ar vrea să execute copii ale acestor documente dar eu mă tem de reacţia lui Issacharof dacă ar afla. Nu se ştie niciodată, el se ocupă de ancheta noastră, n-aş vrea ca un grăunte de nisip să ducă la deraierea locomotivei.

În duminica următoare ne aflăm amândoi la Amsterdam. Walter parchează maşina în apropiere de hotel iar eu aştept, singură, înăuntru. Îl privesc cum se îndreaptă către hotel, îmbrăcat în blugi, cu o cămaşă sport şi o haină uşoară, în care a ascuns plicul. Îl urmăresc în gând.

— Mă numesc Feltham, am întâlnire cu domnul Armoni.

Mai târziu avea să-mi relateze continuarea:

«Am ales din ochi un colţ mai ferit al hotelului, i-am spus portarului că voi aştepta acolo. Mă prefăceam că sunt adâncit în citirea unui ziar. Eram atent la persoanele care veneau şi treceau prin hol. Pe măsură ce se scurgea timpul, am început să-mi pun întrebări. Dacă făcusem vreo greşeală, vreun gest care să-l fi îndemnat pe acest Armoni să fugă? apoi m-a cuprins mânia. Îmi ziceam: „În fond, individul ăsta este un complice al lui Chaïm, i-a ţinut pe copii la el, prizonieri. Sunt sigur că ştie mult mai mult decât ceea ce le-a declarat detectivilor. Tare am poftă să-i sucesc

gâtul, în loc de a-i da acest plic”. Am aşteptat cel puţin o oră şi pe urmă am văzut sosind o femeie, un bărbat şi un copilaş. La început am crezut că erau nişte hippies. Tipul purta o pereche de blugi vechi, decoloraţi, şi o cămaşă; femeia – un poncho maro cu motive indiene. Era o blondă cu părul căzându-i până pe umeri în şuviţe drepte; atât de drepte, încât ai fi zis că nu putea fi decât o perucă… După aceea m-am îndreptat spre el şi i-am spus: „Mă numesc Peter Feltham. Sunteţi cumva domnul Armoni?”

Femeia a exclamat imediat:

— Sunteţi de la poliţie!

— Nici gând, nu sunt de la poliţie. Sunt doar un mesager.

— Ba da! Sunteţi de la poliţie!

— Ascultaţi-mă… îmi pare foarte rău. Mi s-a cerut numai să vă înmânez asta…

Le-am întins plicul şi femeia a tăcut iar Armoni s-a decis să-l ia. L-a deschis şi i-a verificat conţinutul. A căpătat o expresie satisfăcută. Femeia m-a întrebat pe neaşteptate:

— Cum e vremea la New York?

Am răspuns că, fără îndoială era mai frig decât aici şi că ar face bine să ia cu ei haine călduroase. Armoni mi-a mulţumit şi m-a rugat să părăsesc hotelul abia la cinci minute după plecarea lor. N-am aşteptat mai mult de treizeci de secunde, timpul necesar ca ei să iasă pe uşa hotelului şi, cu toate acestea, când am ajuns la colţul străzii, dispăruseră.»

Oamenii aceştia par să trăiască în permanenţă în ilegalitate.

Armoni a petrecut la New York o lună întreagă, căutându-l pe Chaïm şi pretextând că acesta îi făgăduise să-i găsească de lucru. Nu ştiu dacă în acel interval de timp a aflat ceva; în orice caz, nouă nu ne-a spus nimic.

***

„Ducesa” reapare, prezentându-ne vagi scuze. De astă dată „pleacă” într-adevăr la New York; de astă dată va „lucra” pentru noi. Până acum, în loc de a cerceta cu discreţie, s-a învârtit prin toate centrele hasidice din jurul New York-ului, cu fotografia copiilor şi zbierându-le tuturor celor care voiau să asculte:

— I-aţi văzut pe copiii aceştia? îi căutăm!

Prea târziu ne-am dat seama de ceea ce era pe cale să facă. În realitate, striga pretutindeni: „Atenţie, uitaţi-vă bine la copiii aceştia, ascundeţi-i bine, ai lor îi caută, aproape şi-au atins ţinta!”

Rilov se lăuda că o poate manipula, dar ea este cea care ne-a condus unde a vrut. Şi agenţia ne propune să avansăm bani în plus pentru a-i îngădui acestei femei să-şi continue căutările şi în altă parte. De data aceasta răspunsul nostru este negativ. Indivizii ăştia, care profită de disperarea noastră, nu se tem să se înfrupte din economiile noastre, nu ne spun adevărul, dispar pe neaşteptate… Depăşesc orice limită.

— Nu! Nu are niciun rost să ne mai irosim banii pentru această „Ducesă”!

Spre mine se întorc chipuri mirate de tonul tranşant pe care l-am adoptat. Cel mai uimit este Rilov, cel care nu discută decât cu tatăl meu şi nu tratează decât cu el… Tata îmi apără decizia cu oarecare reticenţă. Dar îmi dă ascultare şi este prima oară când se întâmplă aşa ceva, prima oară când ultimul cuvânt îmi aparţine mie.

La 11 martie 1988 tribunalul a anulat, în sfârşit, hotărârea prin care copiii îi erau încredinţaţi lui Chaïm Yarden… Cu începere de la această dată eu sunt singura persoană din lume care am drepturi şi datorii faţă de copiii mei.

Însă Chaïm a furat aceste drepturi, iar eu nu ştiu dacă îşi

îndeplineşte datoria… în vreun mod oarecare.

26. *Ochii inimii*

Armoni n-a descoperit nimic, „Ducesa” ne-a tras pe sfoară. Nu ne mai rămâne decât fostul agent israelian cunoscut sub numele de Nechemia.

Sosirea lui în oraşul Monsey nu miră pe nimeni – seamănă întru totul cu un adevărat adept al sectei hasidice.

Pardesiul lung, negru, şi tradiţională pălărie turtită sunt autentice. Numai perciunii şi barba sunt false, dar nimeni nu-şi dă seama. De asemenea, nimeni nu ştie că banii lichizi pe care i-a pus bine în apartamentul lui i-au fost daţi de către tatăl meu.

La început, Nechemia nu întâlneşte pe nimeni care să-l poată conduce la Chaïm sau să-l pună pe urmele copiilor. Este prudent, aşteaptă fără a pune direct întrebări şi fără a se face remarcat. Izbuteşte astfel să-l dibuiască pe cel care a indicat pista Monsey-ului, pe bărbatul de la restaurantul cuşer din Williamsburg.

Această informaţie este greu de crezut dar, din nefericire, se dovedeşte a a fi corectă. În aceeaşi zi Chaïm a fugit din Monsey împreună cu copiii. Nechemia a aflat că, pentru a-i înlesni fuga, comunitatea i-a pus la îndemână 9.000 de dolari.

Aşadar, încă se mai afla acolo în ziua în care tatăl meu le explica celor de la poliţa din Monsey că el îi răpise pe copii şi că era urmărit… Este deprimant. Să ştim că eram atât de aproape de ei şi că nu ne-am atins ţintă! Mă îmbolnăvesc literalmente. Când Rilov cere să vorbească numai cu tatăl meu, mânia mă face să urlu:

— Nu-i aici! Şi mama sunt eu! Spune ce ai de spus!

— Îl voi rechema pe tatăl dumneavoastră.

Nu mai suport, sunt nebună de furie şi îi trântesc

telefonul în nas. *Cine se crede masculul ăsta*?

Ca pretutindeni în altă parte, în Belgia judecătorii preferă să aibă de-a face cu avocaţi, dar eu încerc să economisesc ceva bani şi pentru actuala procedură rămâne stabilit:

— În această afacere mă reprezint eu însumi!

Judecătorul se încruntă dar îmi îngăduie să continui.

Dacă va fi arestat şi extrădat în Belgia, cer pentru Chaïm pedeapsa maximă prevăzută în cazul răpirii unui copil de către părinţii acestuia, adică un an de închisoare într-o celulă izolată. *La 24 iunie*, judecătorul pronunţă această condamnare prin neprezentarea acuzatului. Împotriva lui Chaïm Yarden se emite un mandat de arestare internaţional. Interpolul îl transmite poliţiilor din întreaga lume. Nu mai rămâne decât să fie găsit. Prin lege, tribunalul este obligat să-i aducă la cunoştinţă sentinţa pronunţată împotriva lui. Dar cum nimeni nu ştie unde se află, actele le sunt trimise lui Sholomo şi lui Leah, părinţii lui. Leah returnează documentele, declarând că fiul ei locuieşte undeva în Statele Unite.

***

Afacerile merg prost. Societatea la care sunt angajată este nevoită să recurgă la reduceri de personal şi eu fac parte din lotul celor concediaţi. Din fericire, fiind recomandată de către patronul meu, am norocul de a găsi imediat o slujbă într-o fabrică de manechine. Lucrez la gestiunea stocurilor. Este vorba de o mică întreprindere familială care are birouri la Bruxelles şi la Paris. Îmi explic limpede situaţia, în aşa fel ca nimeni să nu se mire dacă în viaţa mea ar surveni nişte complicaţii.

***

Walter este fascinat de dinamismul familiei Heymans. Tata menţine vie o tradiţie potrivit căreia, în situaţii de criză, toţi membrii tribului său trebuie să fie solidari între ei. Suntem solidari într-o măsură care-l uimeşte pe prietenul meu. Cei trei fraţi ai mei n-au ridicat niciodată nici cea mai mică obiecţie faţă de cheltuielile efectuate de părinţii mei pentru a-mi căuta copiii. Nicio gelozie cu privire la mine; dimpotrivă, sunt întotdeauna la dispoziţia mea. Suntem atât de apropiaţi încât cu greu îşi poate găsi cineva, chiar şi Walter, loc între noi. Ne-a poreclit, cu afecţiune: „mafia Heymans”.

Întrucâtva exclus din cercul familial şi-a atribuit un rol subaltern, dar de nepreţuit. E nevoie de fotocopia unui dosar? Aleargă să se ocupe de asta. Probleme de finanţare? Propune să avanseze el suma. Dacă trebuie să plec în călătorie, are el grijă de casă. Când mă cufund în trecut, el înaintează calm spre viitor, pregăteşte un mediu ambiant stabil şi confortabil pentru a-i primi pe Marina, Simon şi Moriah la întoarcerea lor.

Ştie că nu sunt în stare să rămân singură în această casă ce pare îngrozitor de goală fără copiii mei. Dacă el lucrează până târziu, până vine ies la cumpărături sau iau masa cu o prietenă. În cursul zilei stabilim totul prin telefon, fiecare de la biroul său. Mă ţine de mână cu fermitate. Fără familia mea nu m-aş fi descurcat niciodată, însă Walter a devenit punctul meu de ancorare. Stânca mea.

***

Ştirile primite de la Nechemia ne întreţin speranţa. A luat o decizie îndrăzneaţă. S-a dus de-a dreptul la rabinul Tauberg şi i-a spus:

— Tatăl lui Chaïm Yarden este grav bolnav. Ştiţi unde îl pot anunţa pe fiul lui? Familia încearcă să ia legătura cu el.

Nechemia dispune de destule informaţii privitoare la familia lui Chaïm pentru a fi credibil. Riscă totuşi ca rabinul să-i verifice spusele telefonându-i de exemplu lui Asher, dar Tauberg nu-şi ia această precauţie.

— Chaïm Yarden? Am stat de vorbă cu el acum două zile. Se ducea la cumnatul meu, Stroh. Actualmente se află la acesta, la Londra.

Imediat intentăm o acţiune în justiţie la un tribunal britanic, întocmai aşa cum a procedat tatăl meu în Statele Unite pentru a-şi asigura colaborarea autorităţilor. Corespondentul agenţiei de la Londra, Citan Rozen, preia conducerea anchetei. Nechemia pleacă imediat la Londra, pe cheltuiala noastră, ca să acţioneze din umbră. Îl vizitează pe acel Stroh, cu un magnetofon ascuns în îmbrăcăminte. De la Stroh află că Chaïm a locuit la el şi că rabinul Tauberg a telefonat la New York, informându-l că tatăl lui este bolnav.

În cursul audierii care are loc câteva zile mai târziu în faţa înaltei Curţi de Justiţie, neagă sub jurământ că l-ar fi întâlnit vreodată la Londra pe Chaïm. Minte, înregistrarea noastră o dovedeşte dar, din păcate, o bandă magnetică nu are nicio valoare legală. Cu prilejul mărturiei sale, Stroh recunoaşte că, în timpul unei vacanţe petrecute la Monsey, copiii lui s-au jucat cu ai mei. Pentru mine, asta-i cel mai greu de suportat. Este ceva exasperant.

***

La Londra, unde călătoresc în mod frecvent, munca mea constă în două misiuni. Mai întâi incit presa să facă reportaje referitoare la noi, cu scopul de a exercita o presiune asupra oricărei persoane care l-ar ajuta pe Chaïm. Pentru a obţine articole şi un interviu la radio cu tatăl meu plătim serviciile unei agenţii de relaţii publice. În afară de

asta, scotocesc eu însămi fiecare centimetru al comunităţii hasidice din Londra. La fiecare sfârşit de săptămână plec la vânătoare, pornind de la domiciliul lui Citan Rozen, care mă găzduieşte în familia lui.

Îmi trebuie o oră şi un sfert pentru a ajunge cu metroul la Stanford Hill. Cartierul este în exclusivitate hasidic. Există acolo un parc mare. Îl străbat pe jos, printre copiii care se joacă. Mă apropii cât mai mult posibil de ei, fără a risca să-i sperii. Aceşti copii au fost învăţaţi să nu se încreadă în nicio persoană care nu este de neam evreiesc şi s-o considere ca pe un duşman ce-i poate ameninţa modul de viaţă.

Parcurg apoi labirintul de străzi, aştept ca oamenii să iasă din casele lor, să se formeze grupuri de care mă apropii puţin, cercetându-le din mers chipurile. Nu ştiu ce aş face dacă m-aş întâlni pe neaşteptate cu Chaïm… Şansele de a-i găsi pe copii în felul acesta sunt slabe, însă de când mi s-a vârât în cap că ar putea fi aici, undeva, într-una din aceste case, toate asemănătoare între ele, caut, caut cu încăpăţânare. Mă tem. Copiii cresc repede. Cu cât trece timpul, cu atât se schimbă, desigur. Port mereu asupra mea, pe străzile din Stanford Hill, fotografia lor.

Deseori, după astfel de zile epuizante, visez noaptea acelaşi coşmar: merg la nesfârşit pe străzi şi oamenii mă privesc ca şi cum aş fi o duşmancă periculoasă. Trec pe lângă un grup de copii, dintre care unul este al meu – uneori Marina, uneori Simon, alteori Moriah. Dar eu nu-l recunosc, nu ştiu că este al meu. Şi atunci, copilul acela care este al meu gândeşte aşa: „Cea care trece este mama mea, dar se preface că nu mă recunoaşte, pentru că nu mă vrea”. Întotdeauna mă trezesc în clipa aceea, tremurând îngrozită. Mă arunc asupra fotografiei copiilor mei, pe care o ţin lângă pat, le scrutez chipurile: Marina, Simon, Moriah. Mi le întipăresc în ochi, în creier şi în suflet.

***

O echipă a televiziunii britanice a realizat de curând un reportaj în Belgia. Pentru film, trebuie să refac drumul pe care l-am parcurs *în dimineaţa zilei de 11 decembrie* 1986şi să mă opresc în faţa şcolii unde mi-am văzut copiii pentru ultima dată. Este o încercare grea. Ziariştii se află în spatele meu, în maşină, în timp ce conduc de la casa cu numărul 9 de pe Rue Verte până la şcoală. Trebuie să cobor din automobil, să-i arăt camerei de luat vederi locul exact în care i-am lăsat pe Marina, pe Simon şi pe Moriah. Echipa îi filmează pe învăţători, sala de clasă a lui Simon, micul teren de fotbal. Pentru asta nu le sunt necesară eu, mă pot duce într-un colţ, să plâng după pofta inimii. Şi să înghit un calmant pe care medicul mi l-a recomandat să-l iau în caz de urgenţă. Acum *este* o urgenţă.

Apoi echipa mă roagă să o însoţesc la Londra, pentru a filma scene din viaţa de zi cu zi a evreilor hasidici din cartierul Stanford Hill. Acolo suntem repede înconjuraţi de grupuri de oameni ameninţători. Le aud comentariile şuierate printre dinţi:

— Căraţi-vă de aici!

— Nu aveţi ce căuta aici!

— Nu vrem să fim filmaţi!

Mâna unui bărbat, pusă peste obiectiv, îl respinge ca pe un duşman.

***

Mă îndrept singură spre parc. O nouă sâmbătă, un nou Sabat în Stanford Hill. Este vară, ziua este pe sfârşite, dar căldura persistă. Parcul este aproape pustiu. Zăresc în depărtare un grup de şase sau şapte fetiţe. Le depăşesc cu câţiva paşi apoi, brusc, trupul meu reacţionează. Mă

străbate un fior, inima îmi bate cu putere, mă cuprinde ameţeala, de parcă un pumn m-ar fi izbit în plină faţă.

Moriah? Oare privirea mi s-a întâlnit cu cea a lui Moriah?

Beată de emoţie, înaintez încet, ca să nu-i sperii pe copii, înaintez, înaintez, apoi, în cel mai firesc mod posibil fac o întoarcere în loc, asemenea unei persoane care se plimbă fără o ţintă anume, dar în realitate sunt moartă de spaimă. Când a dispărut, Moriah avea patru ani. Acum are şase. Pentru a-i cerceta faţa fără ostentaţie, trebuie să mă apropii de acest copil la mai puţin de doi metri. Fetiţa se află în mijlocul grupului.

În mod neîndoielnic Moriah s-a schimbat, *dar ce anume s-a schimbat la ea*? Ca să mă asigur că este ea am nevoie de ceva mai mult decât o privire. *Oare mă mai ţine minte*? Mor de dorinţa de-a o lua pe această fetiţă în braţe, de a-i scruta faţa. Dar trebuie să mă abţin. Le-aş face să fugă ca pe nişte vrăbii. Dau ocol parcului a treia oară, dar una dintre copilele mai mari mi-a remarcat manevra şi se apropie de centrul grupului ca s-o apere pe cea mai mică. Împreună cu tovarăşele sale o înconjoară protector ca pe un cocon.

Caut un detaliu-cheie. Nasul lui Moriah este foarte puţin strâmb. Când era bebeluş părea că se uită cruciş… Văd acelaşi nas. Nu sunt în stare să deschid gura. Numele fiicei mele îmi rămâne blocat în gâtlej. Inima îmi bate cu atâta putere încât mă tem să nu mi-o audă copiii. Nu ştiu cum să procedez. *Acelaşi nas*! *Este Moriah*, *e fiica mea*! Ea nu mă poate recunoaşte. Acum doi ani eram mai degrabă grasă, de atunci am slăbit cu nouă kilograme. Aveam părul lung şi lins, acum îl port scurt şi puţin ondulat. Aveam probleme cu acneea, iar acum am mici riduri la colţurile ochilor şi ale gurii. Durerea m-a schimbat.

Copiii se îndepărtează. *Ce să fac să nu-i pierd din vedere*? *Să alerg să caut ajutor*? Mă reped spre o cabină

telefonică, la două sute de metri de acolo. Picioarele îmi sunt grele de parcă trag după mine o tonă, întreg trupul îmi este din beton. Mă cuprinde panica în clipa în care îmi dau seama că, de la cabină, nu-i pot vedea pe copii. Introduc repede monedele; degetele îmi tremură în timp ce formez numărul lui Rozen.

— Moriah! Este aici! Am văzut-o!

— Liniştiţi-vă!

— Dar am văzut-o!

— Sunteţi sigură?

— Da, sunt sigură! Vă rog, ajutaţi-mă!

— Unde vă aflaţi?... Bine, de acord, chem poliţia şi vin şi eu acolo cât mai repede cu putinţă. Duceţi-vă să mă aşteptaţi la ieşirea spre bulevard a parcului.

Pun receptorul în furcă şi alerg până la ieşire, de parcă Rozen ar fi putut ajunge chiar în minutul acela. *Moriah*, *Moriah*! *Am văzut-o pe Moriah*...

Când Rozen soseşte cu cei de la poliţie, ne repezim spre locul în care stăteau fetele, dar ele au plecat. Simt că înnebunesc.

În minutele care urmează ni se alătură câţiva ofiţeri de poliţie. Le povestesc ceea ce am văzut, insist asupra faptului că fetiţele mai în vârstă păreau s-o apere pe Moriah.

— Mai ales, nu o speriaţi pe fiica mea!

— Sunteţi foarte sigură că era într-adevăr ea? Dacă aveţi cea mai mică îndoială este mai bine să spuneţi. Ştiţi, ar fi normal...

— Sunt sigură!

Poliţia patrulează prin cartier într-o maşină obişnuită. Noi parcurgem străzile, ochii mei sunt la pândă şi, deodată, la colţul unei străzi zăresc grupul fetelor. Moriah încă mai este printre ele. Copiii intră într-o curte mică şi dispar în interiorul unei case. Ofiţerul de poliţie mă opreşte.

— Nu avem mandat. Nu putem face nimic. Voi nota adresa şi vom merge la comisariat să studiem problema.

La comisariat, îi telefonez ca în transă tatălui meu. El se năpusteşte la aeroportul din Bruxelles, spre a veni alături de mine. Poliţia îmi pune o mulţime de întrebări şi-l interoghează şi pe Rozen. Acesta le pune la dispoziţie toate documentele legale necesare. Şi de fiecare dată mi se repetă:

— Sunteţi sigură?

— Priviţi fotografia. Fetiţa are nasul puţin deviat. Niciodată în viaţa mea n-am fost mai sigură de ceva! Este ea!

A doua zi, poliţia mă însoţeşte în casa aceea. Am petrecut noaptea îngrozită la gândul că oamenii care locuiau acolo au şi fugit luând-o cu ei pe Moriah. Tata a sosit cu un dosar doldora de documente şi de fotografii. M-am uitat la fotografiile acestea până când au început să mă doară ochii. De astă dată ca să-mi identific fiica în mod oficial.

— Dacă nu sunteţi sigură sau dacă v-aţi înşelat, nu-i nimic grav. Va fi de ajuns să spuneţi asta…

Doi ofiţeri de poliţie se îndreaptă spre uşa casei; vor intra înaintea mea, ca să discute cu acele persoane şi să le explice, în pragul uşii, bărbatul replică:

— Nu. Copila aceasta e fiica noastră.

Oamenii aceştia par a fi evrei ashkenazi[12]. Au tenul alb, strămoşii lor provin probabil din Europa de est. Acceptă să ne lase să intrăm în casă dar nu ne permit să vorbim direct cu fiica lor, care se refugiază imediat sub masă.

Bărbatul declară:

---

12 Ashkenazi : evrei europeni, spre deosebire de cei de descendenţă spaniolă sau portugheză, denumiţi sepharzi, termen derivat de la separad (Ib. ebraică), ţară menţionată în Vechiul Testament şi asimilată cu Spania, (n. t.)

— Aşa face mereu când ne vin oaspeţi.

Un poliţist întreabă pentru ce fetiţa nu este la şcoală, împreună cu ceilalţi copii.

— A fost bolnavă!

Atmosfera este glacială, încordată. Eu vorbesc puţin, lăsându-i pe poliţişti să acţioneze. Conducerea interogatoriului este datoria lor. Copila stă tot sub masă, înfricoşată. Nu pot s-o văd în întregime, dar are vârsta, înălţimea şi culoarea pielii lui Moriah. O piele ca aceea lui Chaïm. Nicio legătură cu tenul alb al pretinşilor părinţi. Ofiţerii de poliţie recunosc că are acelaşi nas ca Moriah în fotografie.

— Doamnă Heymans, sunteţi sigură?

— Da.

Îl privesc pe tata care dă din cap în semn de încuviinţare.

— Da, este într-adevăr Moriah.

Bărbatul protestează vehement:

— Ba nu! E fiica noastră!

Un ofiţer mă conduce cu blândeţe afară din casă.

— Duceţi-vă să luaţi loc în maşină, totul se va rezolva cu bine, nu vă neliniştiţi. Mai departe e treaba noastră.

Afară, sunt imediat înconjurată de un grup de evrei hasidici ostili. Într-un cartier ca acesta, veştile se răspândesc cu repeziciune. Nimeni nu mă ameninţă pe faţă, dar oamenii sunt în mod vizibil enervaţi şi un glas plin de ură mă apostrofează:

— Cum îndrăzneşti să vii să iei copiii altora?

Am poftă să-i acopăr de blesteme*. În numele cărei religii îi apără pe cei care mi-au luat copiii*? *în numele cărei credinţe îşi arogă dreptul de a fi complici într-o răpire*? Am poftă să le strig toate astea, să-i silesc să se retragă, să-i înlătur din drumul meu. Dar mă duc să mă aşez pe bancheta din spate a maşinii şi aştept. Ziua se încheie printr-un impas.

Bărbatul pretinde că Moriah este fiica lui, eu susţin că este a mea.

În maşină, Rozen mă supune unui nou test.

— Încă mai e timp să spuneţi că v-aţi înşelat! Toată lumea ar înţelege.

Trebuie să fie a mia oară când mi se repetă asta.

— Nu.

***

Magistratul trebuie să facă o judecată asemănătoare cu cea a lui Solomon.

Eu posed certificatul de naştere al lui Moriah. Părinţii fetiţei declară că ei nu au aşa ceva. Judecătorul cere fotografii ale copilei. Eu am, părinţii nu au. Eu afirm sub prestare de jurământ că Moriah are pe piept un mic semn din naştere şi arăt o fotografie cu ea mică, în care se poate distinge o minusculă pată cafenie. Judecătorul ordonă să fie dus copilul într-o încăpere şi să fie examinat. Numai tatăl meu este autorizat să asiste la verificare. Nu există niciun semn din naştere, însă în locul respectiv se vede o cicatrice foarte mică. Părinţii afirmă că a suferit o operaţie la inimă.

În mod vizibil, judecătorul este tulburat. Coincidenţele sunt enorme. Însă nu îndeajuns pentru a dovedi fără nicio urmă de îndoială că fetiţa este Moriah. Atunci, Solomon îi cere ştiinţei să trateze problema. Un examen genetic al cuplului, al copilului şi al meu va spune dacă ADN-ul este cel al fiicei mele. Trebuie să aşteptăm şase până la opt săptămâni. În cursul acestei perioade judecătorul îmi interzice să iau legătura cu familia respectivă. La rândul lor nu vor avea voie să părăsească teritoriul.

A doua zi ne întâlnim în laboratorul în care ni se ia sânge pentru analize. Pretinsul tată al lui Moriah trece prin faţa mea fără să mă privească.

— Vor fugi, tată… Nu-i vom mai găsi… Oamenilor acestora puţin le pasă de legi, nu ascultă decât de autorităţile comunităţii lor.

Aşteptarea este paralizantă. Mă opun să pregătesc camera lui Moriah. Tac şi-i trimit la plimbare pe toţi, inclusiv pe Walter. Mă doare pântecele, mă doare întregul trup. Spaima s-a instalat în mine ca un şobolan care mă roade, acolo unde nimeni nu poate ajunge până la ea.

În cele din urmă mă sună tata ca să-mi citească la telefon scrisoarea avocatului de la Londra, iată ce spune: „Testul genetic dovedeşte că fetiţa nu poate fi Moriah”.

Vreme de câteva minute devin paranoică. Au falsificat testele, s-au înşelat!

Apoi totul se sfârşeşte. Peste mine se aşterne un văl de tristeţe care alungă speranţa, mă distruge definitiv.

Patsy, n-ai văzut-o pe Moriah cu ochii tăi, ai văzut-o cu inima ta. Moriah, cum îţi este acum chipul?

27. *Fie ca mama lor să nu-i mai recunoască sau povestea unui băieţel numit Joseph*

Cartea este subţire, în format de buzunar; o ediţie sărăcăcioasă, pe hârtie de proastă calitate. Coperta nu iese în evidenţă prin nimic deosebit. Memoriile „Ducesei”. Unul dintre detectivi a găsit un exemplar vechi şi mi l-a adus.

Această femeie descrie felul în care a descoperit ea iudaismul, îndelungatul proces de convertire, anii de studiu, examenele grele, convorbirile cu câţiva rabini, sub formă de interogatorii în toată regula. Istoriseşte plecarea la Ierusalim, logodna sa cu un foarte puternic rabin, precum şi dificultăţile pe care le-a întâmpinat până a fi primită în sânul comunităţii ebraice. Creştină convertită, a rămas suspectă în ochii acesteia deşi, odată cu trecerea anilor, a devenit o credincioasă fervent.

Sistemul de educaţie hasidic a impresionat-o profund, încă de la cea mai fragedă vârstă, băieţii sunt obligaţi să repete în mod automat şi cât e ziua de lungă textele din Biblie, fără a li se explica înţelesul lor. Trebuie să devină maşini de repetat, nimic mai mult. Fetele învaţă să se ocupe de gospodărie şi să gătească mâncare cuşer.

„Ducesa” consideră că, pentru copii, aceasta e cea mai bună educaţie cu putinţă. Separarea sexelor este respectată cu stricteţe. Un băieţel nu are voie s-o atingă pe mama lui, i se interzice să intre în camera ei, de teamă să nu-i zărească sub veşminte vreo parte a trupului. Mamele poartă o cămaşă de corp lungă, sub rochia ce le ascunde corpul de la gât până la picioare.

Îmi imaginez cu groază viaţa pe care-o duc cei trei copii ai mei dacă primesc această educaţie şi dacă sunt supuşi la ceea ce eu numesc „spălare a creierului”. Nicio tandreţe care să-i mângâie. Ceasuri nesfârşite de repetare mecanică.

„Ducesa” istoriseşte povestea unui băieţel pe nume Joseph Shumaker, care-ţi stârneşte fiori de gheaţă de-a lungul şirii spinării. Bunicii hasidici ai acestui copil se îngrijorau în legătură cu educaţia pe care i-o dădeau părinţii lui, deoarece, după părerea lor, aceasta nu respecta tradiţia. Au organizat răpirea copilului. „Ducesa” se laudă că ar fi jucat după aceea un rol important în „îndreptarea” lui Joseph, i-a schimbat întruna numele, îmbrăcându-l uneori ca fată, pentru a nu fi recunoscut. Ceea ce această femeie consideră a fi fost o „salvare” constituie în ochii celorlalţi oameni o crimă. Din câte se pare, asemenea întâmplări au loc în mod frecvent în sânul acestui univers închis. În general, conflictele îi opun pe evrei altor evrei şi se rezolvă totul cu cea mai mare discreţie.

„Ducesa” povesteşte că evreii hasidici aveau în vedere să-l supună pe Joseph unei operaţii estetice în scopul de a-i

schimba cu totul înfăţişarea. În principiu, o asemenea operaţie ridică grave probleme de etică religioasă. Legea ebraică nu acceptă, ba chiar condamnă chirurgia estetică. Nimeni nu are dreptul să modifice ceea ce a creat Dumnezeu. Însă Joseph a fost reperat la New York şi s-a considerat că a nu te supune legii divine pentru a „salva” pe cineva putea constitui o datorie. „Ducesa” declară că ea nu s-ar da înapoi în faţa acestui mijloc dacă aşa ceva ar fi necesar pentru a educa în mod „corect” un alt copil.

Acest pasaj din carte mă îngheaţă de spaimă. După ce l-am citit şi recitit am noaptea coşmaruri, imaginându-mi copiii în mâinile acelor oameni, cu feţele modificate de bisturiul unui medic lipsit de scrupule. Îndârjindu-se să facă astfel ca propria lor mamă să nu-i mai poată recunoaşte vreodată. O asemenea monstruozitate săvârşită sub autoritatea religiei mă revoltă.

„Ducesa” enumeră cu mândrie numeroasele persoane pe care a reuşit să le convertească. Printre aceştia se află hoţi, asasini, oameni suferind în mod vădit de deficienţe mentale, fiinţe părăsite, excluse din societate din felurite pricini, escroci sau persoane lipsite de forţă moartă.

Prin minte îmi trece „Profilul 21” al lui Chaïm. Oare el s-a convertit din interes sau din slăbiciune? în definitiv, prefer prima ipoteză. Pe „Ducesă” n-o interesează trecutul oamenilor. Pentru ca în ochii ei să devină oameni cumsecade îi este de ajuns să-i transforme în fiinţe ultra-pioase. Evreul hasidic care ia asupră-şi convertirea unei persoane nu îşi adânceşte prea mult ancheta. Câtă vreme convertitul este gata să respecte regulile comunităţii, motivaţiile lui nu prea au importanţă. În calitate de membru al unei secte închise, va fi apărat împotriva societăţii din afară.

Oare ce soi de univers au inventat aceşti oameni? Cine sunt în realitate aceşti indivizi capabili să aleagă în mod

voit o asemenea existenţă?

Ceea ce reprezintă cărţulia asta jalnică îmi face silă. De scârbă, o arunc jos. Cărţile nu trebuie să fie arse, este adevărat, dar aceasta… La vremea aceea nu vorbesc despre ea cu nimeni, nici măcar cu Walter. A discuta despre ea ar însemna să transforme coşmarul pe care-l reprezintă într-o realitate insuportabilă.

Mai târziu aveam să aflu că, până să-i dea de urmă, Mossad-ul l-a căutat pe micuţul Joseph vreme de trei ani. Pentru a-l elibera, a fost nevoie să se recurgă la şantaj. L-au pus sub urmărire pe un celebru rabin hasidic, filându-l până la o prostituată. Ameninţat cu fotografiile compromiţătoare, rabinul a vorbit şi i-a condus până la copil. Nimeni din comunitatea evreiască nu ştie şi nici nu vrea să ştie; asemenea lucruri nu se divulgă. Numai pentru că eu şi copiii mei suntem creştini a putut fi ridicat vălul ce acoperea povestea noastră.

28. *Tot ce vei spune va putea fi folosit împotriva ta*

La 16 ianuarie 1989, Dany Issacharof îi telefonează de la Tel-Aviv tatălui meu.

— Există un tip de pe coasta de vest care ne-ar putea ajuta. Un anume Abraham. Pretinde că are legături cu evreii hasidici de la New York. Ar fi gata să-şi adune vechii colegi cu ajutorul cărora să pună la cale o operaţiune prin care să-i scoată pe copii clandestin din Statele Unite.

— Pentru cât?

— Trei sute de mii de dolari…

— Este o glumă?

— Nu. Cred că ar trebui să-l ascultaţi. Îl cunosc pe tipul ăsta. Este un fost aventurier, a lucrat pentru o agenţie de detectivi şi deseori împreună cu evrei. Bănuiesc că are relaţii bune.

Nici tata nici eu nu vrem şi nu putem să plătim trei sute de mii de dolari, dar tata este obişnuit cu afacerile, ştie că orice se poate negocia. Acceptă să-l întâlnească pe Abraham la New York şi să ia asupra lui cheltuielile necesare pentru venirea acestuia de pe coasta de vest a Statelor Unite. Tata soseşte la New York în ajunul întrevederii. Agenţia i-a rezervat o cameră la un hotel în Times Square. Reprezentantul local al agenţiei, Arik Arad, a organizat o întâlnire cu câţiva ofiţeri de poliţie aparţinând corpului de şerifi ai Statelor Unite. Împotriva lui Chaïm este emis un mandat internaţional – dacă îl găsesc, au toată autoritatea necesară.

Cei doi şerifi, Crook şi Hollander, se vor da drept detectivi particulari ai agenţiei, colegi cu Arik Arad. În felul acesta vor asista la întâlnirea cu Abraham. Crook îi sugerează tatălui meu să ia asupra lui ceva bani lichizi, pentru cazul în care individul acela ar cere un avans.

Tata îmi relatează toate acestea prin telefon, de la New York, şi entuziasmul lui este contagios.

— Acest Abraham nu s-ar implica într-o asemenea poveste dacă n-ar avea şanse serioase de reuşită. Poliţia este de acord cu noi.

Apelul lui telefonic îmi tulbură nervii. Încă nu mi-am revenit după aventura mea londoneză. O speranţă prea mare poate deveni otravă. A spera prea mult înseamnă să visezi, să-ţi imaginezi. Îmi este greu să-mi concentrez atenţia asupra muncii mele cotidiene. Trupul meu se află pe pământ, dar mintea îmi pluteşte undeva, prin nori.

***

Abraham are aproximativ treizeci şi cinci de ani, e înalt, atletic, cu păr ţepos, castaniu închis, îmbrăcat într-un mod dezinvolt. Tata începe prin a-i atrage atenţia asupra a doua

lucruri importante.

— Nu vreau să-i luăm pe copii cu forţa. Şi aşa au suferit destule traume în viaţa lor. Pe urmă, legea este de partea noastră, avem fără nicio discuţie dreptul de a-i scoate din ţară. Cu alte cuvinte, singurul lucru pe care l-aţi avea de făcut este să ne spuneţi unde se află copiii, şi aşa ceva nu-i posibil să coste trei sute de mii de dolari…

Abraham este în mod vizibil dezamăgit, iar tata este îngreţoşat. După îndelungi negocieri, i-am spus că nu putem plăti mai mult de treizeci de mii de dolari, şi că nu voi plăti decât după ce-i voi fi recuperat pe copii. Individul a acceptat, dar informatorul lui voia şi el cinci mii de dolari. Atunci n-am mai rezistat. Le-am spus detectivilor să se descurce singuri… Mă săturasem. Şi iată că lui Abraham i-a fost frică să nu piardă chilipirul şi a sfârşit prin a indica o adresă: Mapple Terrace numărul 9, în Monsey, statul New York. A afirmat: „În fiecare dimineaţă vine o maşină să-i ia pe copii ca să-i ducă la şcoală…”

În seara aceea, tata, debordând de optimism, s-a dus să cumpere cadouri pentru copii. A adus în camera de hotel un joc pentru Marina, un camion pentru Simon şi un urs cu o cutie muzicală pentru Moriah.

A doua zi de dimineaţă, în zori, un şir de maşini neoficiale părăseşte New York City îndreptându-se spre Monsey. În ele se află zece poliţişti, detectivul particular Arik Arad şi tatăl meu, deghizat cu o perucă şi cu ochelari de soare, astfel încât Chaïm să nu-l poată recunoaşte. Misiunea lui este aceea de a-i identifica pe copii cu certitudine, înainte ca poliţiştii să treacă la acţiune.

La şapte şi jumătate dimineaţa maşinile şi-au ocupat locul în cele patru colţuri ale străzii. Trece un ceas şi încă nu există niciun semn al prezenţei copiilor mei. Se mai scurge unul. La nouă şi jumătate toţi copiii sunt la şcoală. *Unde se află Marina, Simon şi Moriah*?

Poliţiştii înaintează până la o cafenea situată la periferia oraşului, unde Abraham aşteaptă cu nerăbdare să-şi primească, potrivit înţelegerii, cei treizeci de mii de dolari. Tata este alb ca varul de mânie:

— Ştii unde sunt copiii! Pur şi simplu nu vrei să spui! Este o încercare de extorcare de bani şi, dacă trebuie, te voi da în judecată!

Înspăimântat, Abraham pleacă din nou pe coasta de vest, iar tata, dezamăgit, se decide să se înapoieze în Belgia.

Însă după-amiază Arik Arad primeşte un telefon de la un individ care pretinde că este informatorul lui Abraham.

— M-am înşelat. Credeam că, într-adevăr, copiii se aflau acolo şi am comis o greşeală. Dar pot să vă asigur că sunt în măsură să-l găsesc pe tatăl lor. Îi sunt prieten, pot da de el.

Arad şi tatăl meu, împreună cu Crook şi Hollander, organizează o întâlnire cu cel pe care l-au botezat „Iuda”. Deoarece omul acesta este un prieten de-al lui Chaïm şi, totuşi, este gata să-l vândă.

***

Iuda este un evreu hasidic de aproximativ treizeci şi cinci de ani, de talie mijlocie, cu păr roşcat. Tata se pomeneşte iar în situaţia de a se târgui cu un necunoscut pentru nepoţii lui.

— Abraham mi-a spus care îţi este preţul. Cinci mii de dolari. Sunt de acord, chiar şi numai pentru Yarden.

— Nu-i de ajuns…

— Atunci, du-te dracului! Nu vei căpăta niciun ban, iar eu voi informa poliţia că eşti complice în această afacere!

Crook, jucând rolul unui detectiv particular, intervine în discuţie:

— Dumneata eşti cel care a declanşat totul. Dumneata l-

ai vârât în treaba asta pe Abraham. Dumneata eşti cel care pretindea că ştie unde se află copiii, iar acum unde este Chaïm. Prin urmare, dacă nu mă ajuţi să-l arestez pe tată, îţi asumi riscul de a fi acuzat de complicitate la răpire. Ar fi preferabil să spui imediat tot ce ştii.

— Chaïm îmi este prieten, înţelegeţi… A vă da informaţii privitoare la el în schimbul unor bani… Am scrupule…

— Dar te afli aici…

— Da, dar Chaïm Yarden este prietenul meu…

— Prietenul dumitale s-a purtat foarte urât…

— Da, însă este evreu… Un evreu nu-l poate da pe alt evreu pe mâna unui creştin…

La capătul unei istovitoare negocieri, tata sfârşeşte prin a-şi pierde răbdarea, Iuda nu a acceptat decât o altă întrevedere în ziua următoare. Cere o mică sumă de bani pentru a se înapoia la Monsey.

— Trebuie să-mi fac plinul de benzină, mă înţelegeţi, este normal, ca să vin la New York am fost nevoit să cheltuiesc bani.

— Nu-ţi voi da nimic până ce nu mă vei conduce la Chaïm. Nici măcar un dolar. Pe mâine, la agenţie!

În seara aceea, poliţiştii, detectivul particular şi tata se întâlnesc pentru a stabili un plan. A doua zi dimineaţă, tata scoate din bancă numerar şi Iuda soseşte la ora fixată. Tata întinde pe masă cei cinci mii de dolari pentru ca Iuda să-i poată vedea dar nu i se permite să-i atingă. Ochii îi strălucesc de lăcomie. Deodată, tata adună banii şi-i pune în buzunarul hainei. Aşteaptă.

Iuda începe să vorbească. Poate lua legătura cu Chaïm prin intermediul unui anume Borochov, din Monsey. Din când în când, Chaïm lucrează ca zugrav. Nu vrea să plătească impozite şi nici să rişte să i se dea de urmă.

Bazându-se pe aceste informaţii, poliţiştii organizează o nouă operaţiune.

— Îl vei contacta pe Chaïm prin intermediul acelui Borochov. Îl vei convinge că unul dintre prietenii dumitale, patron de restaurant, vrea să-şi renoveze localul din Brooklyn. Apoi, sub pretextul de a te ajuta să întocmeşti devizul, îl vei aduce la intersecţia dintre străzile Ross şi Lee, în cartierul Williamsburg. Asta *pe 27ianuarie*, la ora zece şi jumătate fix.

— Asta-i peste două zile! Şi cade într-o zi de vineri!

— Întocmai. Evreii hasidici vor fi ocupaţi să facă pregătiri în vederea Sabatului, aşa că vor fi mai puţin disponibili să-l ajute pe Chaïm. Iată planul străzilor. Va trebui să mergeţi pe partea asta, veţi trece prin faţa acestor magazine şi vă veţi opri aici, chiar în locul pe care îl indic, pentru ca domnul Heymans să-l poată identifica pe individ. Nu te abate cu nimic de la cele stabilite, nu recurge la nicio improvizaţie. Ai priceput?

Oricum, nu are de ales. Poliţia nu glumeşte cu complicii la răpiri, iar el a adulmecat cele cinci mii de dolari ai tatii.

Tata îmi povesteşte totul prin telefon, în amănunt, şi de astă dată mă copleşeşte un val de speranţă. Până vineri seara nu voi căpăta veşti. Dar, dacă atunci vor fi bune, sâmbătă la prânz voi lua avionul spre Statele Unite.

Toate întrebările până acum alungate reapar simultan. Cât timp va fi necesar pentru recuperarea copiilor, cât timp pentru ca ei să se readapteze? Când îi voi putea aduce acasă? Oare îşi vor aminti de mine? Mă vor accepta ca mamă a lor? Sau mă vor respinge ca pe o străină? Au fost învăţaţi să nu se încreadă în cei care nu sunt evrei. Iar eu nu sunt o mamă evreică.

Poliţia, mii de dolari, escroci, trădători de felul lui Iuda, tatăl meu transformat în negustor de tarabă – totul pentru a-i regăsi pe copiii mei.

***

27 ianuarie 1989. Vineri.

Tatăl meu aşteaptă împreună cu Crook şi Hollander într-o maşină luxoasă. Văzându-i mirarea, îl lămuresc pe tata că automobilul tocmai a fost confiscat unui traficant. Trei alte maşini înţesate de poliţişti ocupă intersecţia dintre străzile Ross şi Lee. Arik Arad, detectivul particular, strânge la piept un sac conţinând cei cinci mii de dolari. Afară, pe stradă, oamenii trec nepăsători. Un ciudat amestec de evrei hasidici cu barbă, pardesie şi ghete negre, şi de blugi şi pantofi de baschet.

În spatele geamurilor fumurii ale maşinii tata nu poate fi văzut dar el vede perfect. Este nervos. Această desfăşurare de forţe, ca într-un film, aşteptarea de a-l vedea pe suspect ivindu-se… este o experienţă foarte neobişnuită.

Fix la zece şi jumătate, pe trotuar îşi face apariţia Iuda şi un alt bărbat. Unul din poliţişti întreabă:

— El este?

— Aşteptaţi să treacă prin faţa maşinii…

Potrivit planului, cei doi bărbaţi depăşesc maşina şi se opresc în locul prevăzut.

— El este?

Tata îl priveşte cu atenţie pe însoţitorul lui Iuda. Nu seamănă cu acel Chaïm pe care l-a cunoscut. Veşmintele hasidice negre, pălăria şi perciunii cârlionţaţi, barba… toate acestea îl fac de nerecunoscut. Tata nu poate afirma cu certitudine că ar fi Chaïm.

Dar nici nu poate risca să-l lase să scape. Dă-o încolo de îndoială! La urma urmei, ce risc?

— Este el! E chiar el!

Imediat, în aparatul radio din bord o voce repetă ca un ecou:

— Individul a fost identificat! Daţi-i drumul!

Şapte oameni coboară simultan din maşinile garate în

intersecţie şi se aruncă asupra lui Chaïm, obligându-l să se culce pe trotuar, cu faţa la pământ, iar Iuda este îndepărtat. Îmi închipui că, aplecându-se spre Chaïm, cineva i-a citat: „Te afli în stare de arest, tot ce vei spune de acum înainte va putea fi folosit împotriva ta”.

O grămadă de curioşi se înghesuie imediat şi, pentru a evita aglomeraţia, un poliţist răcneşte:

— Împrăştiaţi-vă, este un ucigaş, a omorât oameni în Israel!

După aceea totul decurge foarte repede. Chaïm este percheziţionat, i se pun cătuşe şi dispare în partea din spate a unei maşini, încadrat de agenţi.

Tata îşi aminteşte că unul din poliţişti a zis, cu o expresie scârbită:

— S-a căcat în sutana lui!

Apoi, în faţa tuturor, Arad aruncă pe trotuar, la picioarele lui Iuda, sacul plin de bancnote. Automobilele demarează toate în acelaşi timp. Folosind un telefon portabil, Arad sună la biroul situat pe strada 57. Ştirea este transmisă la centrul din Tel-Aviv.

La câteva minute după arestare, telefonul sună pe biroul meu de la Bruxelles. Glasul tremurător al mamei mă anunţă:

— L-au prins, Patsy!

— Şi copiii?

— Deocamdată nimic. Dar nu va mai dura foarte mult.

L-au prins. Pereţii dansează în jurul meu. Inima îmi bate cu putere. *L-au prins*, *am reuşit*! Trebuie să-l sun pe Walter, să cer un concediu ca să plec mâine dimineaţă. Trebuie să fac o mulţime de lucruri.

Patronul meu este un om onorabil.

— Ocupă-te de copiii dumitale. Ei sunt mai importanţi decât orice altceva…

Iuda ni l-a vândut pe Chaïm pentru cinci mii de dolari. Alţi

cinci mii de dolari. Dar s-a sfârşit.

29. *Scrisoarea unui rabin către enoriaşii săi*

în maşina care îl duce pe Chaïm la postul de poliţie unul dintre agenţi încearcă să-l facă să vorbească imediat.

— Unde sunt copiii?

— În Israel cu soţia mea.

— Soţia ta este în Belgia! îţi baţi joc de noi?

— În Israel, cu soţia mea.

Chaïm este transferat la centrul de detenţie din Manhattan. Autorităţile judiciare belgiene declanşează îndată procedura prin care se urmăreşte obţinerea extrădării lui. Între timp, detectivii află că el a locuit într-un apartament din Brooklyn, pe strada 43. Închirierea s-a făcut pe numele unei evreice yemenite, cu numele de Iris Buttel, care a dispărut subit. Ar fi nevoie de un mandat de percheziţie dar, spre surprinderea generală, judecătorul nu vrea să-l acorde. Cu toate prezumţiile grave – faptul că în Belgia Chaïm a fost recunoscut ca fiind vinovat de răpire – refuzul este ferm şi fără drept de recurs. Nimeni nu va putea culege indiciile care este posibil să se afle în acel apartament.

Pentru tatăl meu şi pentru mine, asta constituie dovada flagrantă a puterii politice de care se bucură comunitatea hasidică. În Statele Unite judecătorii sunt aleşi. Şi mulţi dintre cei ce alcătuiesc electoratul din Brooklyn sunt evrei hasidici. Aşadar nu este de mirare că aceştia au o mare influenţă asupra sistemului judiciar local. Am putut constata şi la Monsey că autorităţile aveau legături cu comunitatea.

***

Nouă ore de zbor între Bruxelles şi New York. Probabil că

pasagerul de lângă mine s-a înecat într-o sticlă cu parfum. Astmul meu nu suportă mirosul, respir cu greutate, şi la aterizare sufăr de o durere de cap cumplită. Descopăr un autobuz care mă aduce de la aeroport până pe strada 42 şi de acolo merg pe jos până în Times Square.

În camera lui de hotel, tata se învârteşte iritat. Îmi relatează ce s-a întâmplat.

— Continuă să declare că toţi copiii se află în Israel… Dar poliţia crede că va ceda. În curând.

Ne uităm la cadouri, sărbătorim reuşita. Pe la unsprezece seara suntem relativ încrezători în izbândă, când în cameră sună telefonul. Un bărbat spune că aşteaptă în hol, să discute cu tatăl meu. Este un evreu hasidic, zice că tata îl va recunoaşte lesne. Tata coboară să-l întâlnească şi revine aproape imediat.

— Mi-a dat plicul ăsta şi a şters-o!

Plicul este gros şi conţine acte care i-au aparţinut lui Chaïm. Câteva legitimaţii de identitate, sub diferite nume. Un permis de conducere mexican, cărţi de credit americane pe numele de David Mizrahi. Şi fotografii: Chaïm cu copiii, stând în faţa grilajului Casei Albe, la Washington. El stă din profil, îmbrăcat cu o cămaşă albă şi în costum negru. Marina şi Moriah poartă paltoane groase, ecosez, verde cu negrul; Simon are cârlionţi lungi care-i pornesc de pe tâmple; restul capului, ras, îi este ascuns sub calotă. Marina zâmbeşte privindu-şi fratele care întoarce capul, vrând să scape de obiectiv. Moriah se uită drept în faţa ei, cu o mutrişoară gravă.

Judecând după frunzişul galben-cafeniu, poza a fost făcută toamna. Data este înscrisă pe spate: *octombrie 1988*. Cineva a scris în ebraică numele copiilor, cu menţiunea: „Ca de obicei, Joseph încearcă să fugă”. Este într-adevăr Simon al meu. Îi displace să fie fotografiat. Între răpire şi această fotografie au trecut doi ani. Copiii au

crescut, chipurile şi-au pierdut înfăţişarea bucălată a primilor ani de copilărie.

O altă fotografie îi arată pe copii mâncând sandvişuri. În planul din spate se vede o camionetă cu geamuri fumurii. Aceste poze datează de aproximativ patru luni. Îmi ţin în mână copiii. Sunt aproape aici. Aproape reali.

Agenda personală a lui Chaïm conţine adresa şi numărul de telefon aparţinând rabinului Ezekiel Tauberg, cel care l-a înştiinţat pe Nechemia despre prezenţa copiilor la Londra şi pe cel ale lui Borochov, omul de legătură al lui Iuda. Acest Borochov locuieşte la numărul 9, pe Mapple Terrace. Acolo unde, potrivit lui Abraham, ar fi trebuit să se afle copiii.

Găsim de asemenea o scrisoare adresată de rabinul Tauberg comunităţii hasidice, atestând că eu sunt cea care i-a răpit pe copii:

«*Această scrisoare este destinată să dovedească faptul că acela care o deţine este Chaïm Yarden. Ne-am convins de toate greutăţile întâmpinate de domnul Yarden. Cei trei copii ai săi, două fete şi un băiat, au fost răpiţi împotriva voinţei lor şi duşi într-o ţară străină, pentru a fi închişi într-un orfelinat catolic, ceea ce este inadmisibil. După luni de zile de eforturi laborioase, domnul Yarden a reuşit, cu ajutorul lui Dumnezeu, să-şi smulgă copiii din ghearele celor care-i ţineau în acele locuri impure, spre a-i încredinţa unor instituţii religioase evreieşti pentru a fi educaţi în conformitate cu stilul mozaic.*

Domnul Yarden a fost constrâns să-şi încredinţeze copiii unei familii israelite practicante, în sânul căreia primesc învăţătura Thorei[13]*, potrivit legii strămoşilor noştri.*

---

13 *Thora* sau *Torah*: nume dat de către evrei legii mozaice şi Pentateucului pe care-l conţine; Pentateuc (de la grecescul *penta*, cinci, *teukhos*, carte): denumire dată de către traducătorii greci primelor cinci cărţi ale Bibliei: Geneza, Exodul, Leviticul, Numerele şi Deuteronomul. (n. t.)

Cu ajutorul lui Dumnezeu, vedem cât de bine s-au dezvoltat aceşti copii şi cum graţia şi frumuseţea poporului lui Israel se reflectă pe chipurile lor.

Din nefericire, toate acestea îl costă foarte mulţi bani pe domnul Yarden, care trebuie să facă faţă nevoilor sale şi ale copiilor săi şi ţine mult ca ei să fie educaţi în cele mai bune condiţii posibile.

De aceea le cerem fraţilor noştri israeliţi să-l ajute pe domnul Yarden pentru ca acesta să poată continua să-şi educe copiii potrivit ritului mozaic.

Pentru această faptă bună, Domnul ne va apăra, aşa cum va apăra poporul Israelului.»

Scrisoarea poartă semnătura rabinului Tauberg şi sigiliul acestuia. După cum demonstrează actele, Chaïm s-a căsătorit cu numita Iris Buttel, deşi noi încă nu am divorţat. Există, de asemenea, o invitaţie de nuntă adresată lui Chaïm şi copiilor, la Monsey, unde trebuie să fi locuit o vreme.

Nu ştiu ce să facem cu toate astea. Cine ne-a înmânat acest plic? Să avem oare aliaţi în tabăra hasidică? Aşa ceva pare a fi evident.

30. *Povestirea lui Sarah*

De când s-a încheiat Sabatul, telefonul a sunat toată ziua. Se întâmplă ceva, dar nu ştiu ce anume. Şi pe urmă, doamna Glatzer ne spune, mie şi lui Rachel, să ne facem valizele.

— La ora nouă va veni cineva să vă ia.

— Tatăl nostru?

— Nu. Altcineva.

— Şi Joseph?

— Pleacă şi el.

La nouă, întocmai cum a spus, un bărbat vine să ne ia. Rachel îşi ia păpuşa preferată ca să se joace cu ea în maşină. Mai întâi ne ducem să-l luăm pe Joseph de la domnul Enghorn. După aceea mergem multă vreme cu maşina. Bărbatul nu vrea să ne răspundă. De fiecare dată când încercăm să-l întrebăm ceva, ne dă o bomboană în formă de lună, ca să ne facă să tăcem. I-am propus să mănânce şi el o bomboană, dar s-a mulţumit să mormăie: „Hm… hm…”

În cele din urmă ajungem într-un loc care pare să fie foarte bine păzit. În faţa porţii de intrare se află un domn; maşina trece dincolo şi se opreşte în faţa unei case mari. Şoferul este grăbit. Ne sileşte să coborâm atât de repede încât Rachel îşi uită păpuşa pe scaunul din spate. E tare necăjită.

Casa cea mare le aparţine domnului şi doamnei Jacobovitch. E nostimă – toate mobilele sunt acoperite cu plastic. Când sosim, ni se spune să ne culcăm imediat. Ne supunem. Oricum suntem foarte obosite.

Dimineaţă, când ne trezim, în casă se află o mulţime de persoane. Domnul şi doamna Jacobovitch au doisprezece copii. Aceştia stau înşiruiţi, ca să ne salute. E foarte greu să ţinem minte atâtea nume.

Locuim pe o stradă care se numeşte Kasho Drive.

31. *Oboseala*

Luni, 30 ianuarie 1989.

Trebuie să aşteptăm. Să aşteptăm iarăşi lângă telefon. Tata şi cu mine ne petrecem ziua în birourile agenţiei, pe strada 57. Sperând să căpătăm veşti. Ceasuri de-a rândul lângă acest telefon. De fiecare dată când sună, tresărim pentru nimic. Chaïm nu a vorbit.

Asupra tatălui meu se fac presiuni ca să accepte să-i

plătească lui Abraham cei treizeci de mii de dolari. Tata refuză. Înţelegerea prevedea că îi vom achita când ne vor fi redaţi copiii. Or, îl avem pe Chaïm, dar nu şi pe copii. Iar tatăl meu este inflexibil.

„Îţi voi distruge viaţa!”, spusese Chaïm. Continuă să refuze să dea poliţiei şi cea mai mică informaţie. Singura noastră speranţă rămâne Iuda, dar el a telefonat la poliţie, mort de frică:

— Nu mai vreau să ştiu nimic despre povestea asta. Nu mai vreau să am niciun amestec. Asta mi-ar atrage necazuri.

Poliţiştii şi Arad au comis o gravă greşeală. În momentul arestării lui Chaïm, ar fi trebuit să se prefacă că-l arestează.

Gestul lui Arad, de a-i arunca informatorului banii pe trotuar, în faţa tuturor, l-a pus pe acesta într-o situaţie îngrozitoare faţă de comunitatea hasidică. Zvonul s-a răspândit, Iuda a trădat un evreu. Este un renegat şi nu ne mai poate fi de niciun folos în cercetările noastre.

Am aflat, de asemenea, ceva tulburător. După arestarea lui Chaïm, la comisariat s-au prezentat doi bărbaţi care pretindeau că sunt rabini. Au propus să-i înapoieze pe copii în schimbul libertăţii lui Chaïm. Însă ofiţerul care i-a primit nu era la curent cu afacerea şi i-a rugat să revină mai târziu. Nici măcar nu le-a cerut numele şi adresele. Cei doi nu s-au mai întors niciodată.

***

Tata a închiriat o maşină şi, împreună cu Arad, străbatem oraşul Monsey, încercând să vorbim cu cineva, să întâlnim cunoştinţe de-ale lui Chaïm. Dar oamenii aceştia sunt atât de precauţi şi izolaţi în lumea lor, încât apariţia în cartier, fie şi a unui singur automobil străin, dă imediat alarma. Poate că atunci când se supraveghea casă, copiii încă se

mai aflau în apartamentul de la numărul 9, pe Mapple Terrace, însă, de atunci, au putut fi făcuţi să dispară.

Vom încerca să ne lămurim într-un fel sau altul. Tata parchează maşina în faţa casei unde locuieşte Borochov. Bătem în uşă şi ne deschide un evreu hasidic relativ în vârstă. Arad se prezintă şi cere să-l vadă pe domnul Borochov.

— Eu sunt Borochov.

— Putem intra?

— Dumneavoastră da, însă nu şi ea.

Teribil de frustrată, mă înapoiez în maşină. Bărbaţii pot discuta despre copiii mei, dar eu nu. Mama este izgonită. *Pentru ce să mă supun*? *De ce fac întotdeauna ce mi se spune să fac*? Ca un căţel bine dresat. M-am săturat să mă supun întruna bărbaţilor, împrejurărilor. Doar şi eu exist.

Borochov a vorbit îndelung. Face negoţ cu diamante şi îl cunoaşte foarte bine pe Chaïm, ca şi pe Iris Buttel. Înainte de a se căsători cu Chaïm a locuit la el. Cu şase zile înainte de arestarea sa, Chaïm şi acea femeie şi-au petrecut Sabatul la Borochov. Acesta a recunoscut că, o vreme, copiii au locuit la el. Ba chiar i-a arătat tatălui meu o cameră. cu patru paturi, la parter, spunându-i:

— Iată, aici au dormit. Dar habar nu aveam că fuseseră răpiţi.

Detectivul îi atrage atenţia asupra gravităţii afacerii. Nu este vorba de o ceartă între părinţi, ci de o răpire, ai cărei complici vor deveni acum toţi membrii sectei hasidice care i-ar ascunde pe copii. Într-un astfel de caz, pedepsele sunt grele. Borochov jură că acum, când ştie care este adevărul, e de acord să ne ajute. Se fixează o întâlnire, de astă dată în prezenţa rabinului Tauberg.

Şi continuăm să aşteptăm. Zile moarte în birourile agenţiei. Uneori mă plimb de-a lungul Broadway-ului, fără vreo ţintă anume. Seara, în camera de hotel, încă mai

aşteptăm cu disperare să sune telefonul, să sosească vreo veste. O dată sau de două ori ne ducem la cinema, fără să ne putem concentra asupra filmului. Tata se culcă devreme, pe la opt seara. Eu încerc să umplu plictiseala nopţilor mele îmbinând piesele unui joc de puzzle complicate. Aici devin claustrofobă.

Speranţa şi bucuria brusc aprinse s-au stins pentru a face loc temerilor. Încerc să-mi imaginez întoarcerea copiilor. Oare vor alerga spre mine, aruncându-mi-se în braţe? Le va fi frică? Se vor feri de străină, de mama uitată? Ce li s-a povestit despre mine? Cum să învăţ din nou să-i cunosc? De unde să încep? Unde se află? în mod sigur, Chaïm ştie. Când va ceda? Pentru Dumnezeu, când?

***

A doua întâlnire cu Borochov. Am avut grijă să mă îmbrac în cel mai clasic stil posibil: o fustă ce-mi coboară până sub genunchi, ciorapi groşi, un pulover la baza gâtului şi o jachetă care-mi acoperă braţele. Dar şi de astă dată Borochov nu mă lasă să intru în casa lui, pretextând că sunt femeie. În realitate, se teme de confruntarea cu mama copiilor pe care i-a ascuns la el. *Teamă de ce*? *Să nu-l strâng de gât*? Rămasă singură în maşină, în mijlocul unei comunităţi care mă consideră o duşmancă, eu sunt cea căreia îi este frică de dispreţul lor.

Bărbatul în vârstă care se apropie de casă şi sună este rabinul Tauberg. A trecut pe lângă mine de parcă n-aş fi existat. Dar el este implicat în conspiraţia care urmăreşte să mă despartă de copii mei. Ştiu asta datorită documentelor lui Chaïm. Datorită scrisorii sale.

În cele din urmă tata revine.

— Cum au decurs lucrurile?

— Tipul e foarte prudent. A recunoscut că a semnat

scrisoarea de recomandare. Însă, ca şi Borochov, susţine că nu ştie nimic despre copii. Are câteva contacte care, din câte spune, ne-ar putea indica o pistă. Dar vrea să-i făgăduiesc, în scris, că nu-i voi urmări în justiţie nici pe el, nici pe Borochov, nici pe oricine altcineva implicat în această afacere. Cu condiţia aceasta se învoieşte să întreprindă o anchetă discretă. Avocatul nostru nu este împotrivă. Nimic nu ne opreşte să întocmim scrisoarea, să recuperăm copiii şi să începem urmăririle judecătoreşti după aceea.

Este alcătuit documentul cerut de Tauberg şi îi este înmânat, după ce a fost semnat de noi şi însoţit de o copie a documentelor legale prin care creşterea copiilor îmi este încredinţată mie.

Şi aşteptarea continuă, lângă telefonul acesta blestemat. Nimeni nu sună. Apoi soseşte sfârşitul de săptămână şi ne hotărâm să ne ducem să luăm puţin aer la nişte prieteni care locuiesc la Québec, în Canada. Ninge. Tatăl meu conduce prea repede.

— Încetineşte! O să ne omori!

Nu mă ascultă. Amândoi suntem cu nervii la pământ. Abia ajunşi la prietenii noştri, tata nu mai are răbdare şi-i telefonează rabinului.

— Da, avem noutăţi, domnule Heymans. Suntem de acord, voi face tot ce-mi stă în putinţă pentru a vi se înapoia copiii de azi în câteva zile…

Tata este nebun de bucurie, vrea să toastăm pentru această veste minunată, dar eu mă opun.

— Încă nu. Copiii nu sunt aici. Până nu vor fi aici, sub ochii noştri, nu voi crede în nicio minune.

— Pe tine, Patsy, nimic nu te mulţumeşte vreodată! Orice s-ar obţine, pentru tine niciodată nu-i destul!

Cearta care mocnea între noi explodează. Era inevitabil.

Dar aveam dreptate să nu mă încred în Tauberg. Acesta

face promisiuni, însă între timp frânează cât poate avansarea anchetei. Impune o nouă condiţie. Chaïm a jurat în faţa lui că, încă de multă vreme, eu m-aş fi convertit la iudaism. Ceea ce înseamnă că şi copiii mei sunt evrei. Şi rabinul întreabă:

— Poate să dovedească în vreun fel că nu-i adevărat? Dacă nu s-a convertit, copiii nu sunt evrei şi în cazul acesta comunităţii nu-i va păsa de soarta lor!

***

La trei săptămâni după arestarea lui Chaïm, nicio urmă nu ne duce spre copii. Tata şi-a petrecut o lună la New York. Trebuie să ne înapoiem în Belgia şi să lăsăm poliţia să-şi facă treaba. Nu vom reveni aici decât pentru audierea referitoare la extrădarea lui Chaïm.

Avionul decolează, depărtându-mă de copiii mei cu un decalaj orar de şase ore. *Marina*, *Simon*, *Moriah*! *Patsy este obligată să plece*, *dar se va întoarce*. Îmi vine să plâng dar, ca de obicei, îmi reţin lacrimile. Mă gândesc mai ales la omul care doarme lângă mine. Tatăl meu. A făcut tot ce era omeneşte posibil. De doi ani şi-a consacrat viaţa căutării copiilor mei. Este epuizat, atât pe plan afectiv cât şi fizic şi financiar. Şi cu toate acestea eforturile nu s-au terminat. Vânătoarea continuă, deşi vânătorul este vlăguit. Acum mă îngrijorează sănătatea lui. Mama a fost şi ea mereu gata să mă ajute. Cuget la toate acestea.

La Bruxelles, pun bine jucăriile cumpărate de tata. E vineri seara – pentru ei, începutul Sabatului. Trupul meu se află la Bruxelles, dar mintea îmi este la New York. În curând va trebui să plec din nou. Să-mi părăsesc iarăşi munca. Patronul meu suportă toate inconvenientele unei salariate care, din când în când, devine o fugară.

O prietenă mă pune în legătură cu una dintre

cunoştinţele sale, Sabine Tarter, care s-a căsătorit cu un bărbat cu dublă naţionalitate, belgiană şi americană. Sabine locuieşte la Beacon, în statul New York, la mai puţin de o oră de drum până la Monsey. A auzit de povestea mea şi propune ca în viitor să mă găzduiască la ea. O ofertă generoasă, venind din partea unei persoane cu totul necunoscute. Îmi notez aşadar în agendă numărul de telefon al Sabinei.

***

Din nou New York. Audierea a început. Chaïm va apărea în faţa instanţei. Avocatul lui, Richard Finckle, se avântă într-un discurs zdrobitor. Delictul nu este destul de grav pentru a justifica extrădarea. În conformitate cu un nou acord semnat între Statele Unite şi Belgia, pentru ca guvernul să accepte să-l extrădeze, Chaïm ar trebui să fie condamnat la o pedeapsă mai mare. Judecătorul ar putea aşadar să accepte cererea apărării şi să-l elibereze. În felul acesta, Chaïm ne-ar scăpa, ar avea posibilitatea să dispară şi noi am pierde definitiv legătura cu copiii.

Mă tem cumplit să nu cedeze şi judecătorul în faţa presiunilor comunităţii hasidice, să nu accepte să-l elibereze pe Chaïm pe cauţiune. Oricât de mare ar fi suma, sectanţii satmarieni vor plăti pentru el. Frica îmi umezeşte palmele, iar obrajii îmi ard.

Din fericire, judecătorul nu acordă libertatea provizorie. Chaïm nu este cetăţean american şi a dovedit deja că are o supărătoare tendinţă de a dispărea fără să lase vreo adresă, în consecinţă, va rămâne în detenţie la centrul din Manhattan până când tribunalul îi va decide soarta.

De ce, de ce să nu i se propună soluţia cea mai simplă? Nu trebuie decât să înapoieze copiii şi noi am pune capăt *urmăririi judiciare*! Deşi mă costă, e necesar să stau de

vorbă cu el între patru ochi. Vreau să-l pun în faţa acestei soluţii.

Centrul de detenţie din Manhattan este un imobil modern, imens, care domină o piaţă deopotrivă de imensă. Prezint la intrare acte de identitate prin care se dovedeşte că sunt doamna Chaïm Yarden şi cer să-l văd pe soţul meu. Sunt însoţită de tata. Aştept mai bine de o oră până ce obţin aprobarea de a urca la etajul superior, împreună cu ceilalţi vizitatori. Tata este nevoit să rămână la parter.

O sală de aşteptare vastă, cu mobilier cromat. Îmi repet în minte ceea ce-i voi spune: „Bine, Chaïm. I-ai luat pe copii, i-ai ţinut vreme de doi ani. Dar noi te-am găsit şi acum te afli la închisoare. Spune-mi unde sunt copiii, şi vom putea cu toţii să reîncepem să trăim normal”. Sau: „Acum tu eşti în închisoare, copiii sunt singuri … spune-mi unde sunt… şi…”

— Doamna Yarden?

— Da! Eu sunt!

— Soţul dumneavoastră nu vrea să vă vadă.

— Nu puteţi insista? Am venit din Belgia anume ca să-l văd. E ceva foarte important

Paznicul dispare câteva minute, apoi revine. Îi pândesc răspunsul pe buze.

— Nu. Refuză.

— Atunci vreau să plec.

— Veţi putea ieşi împreună cu ceilalţi vizitatori.

— Nu, nu vreau să rămân aici. Vreau să plec.

— Este necesară o escortă pentru a-i însoţi pe vizitatori. Trebuie să aşteptaţi.

— Vă rog! Nu vreau să rămân aici… Faceţi ceva!

Insist atât încât se înduplecă să ceară o escortă numai pentru mine. Părăsesc încăperea cu senzaţia că m-am pus într-o situaţie ridicolă. Paznicii, precum şi oamenii din jurul meu s-au întrebat, desigur, ce fel de soţie sunt încât soţul

să refuze să mă vadă. Ridicol. Până şi din celula lui mă face de râs. Sunt obosită.

32. *O palmă peste faţă*

Det Shirripa. Circumscripţia 66. Poliţia din New York. El este cel care l-a interogat pe Chaïm. Este important să rămân la New York pentru a lua legătura cu el.

Sabine Tarter şi-a reînnoit invitaţia de a mă găzdui. Tatăl meu trebuie să se înapoieze în Belgia şi, decât să stau singură între pereţii goi ai unei camere de hotel, prefer să-mi fac geamantanele şi să mă mut la ea, la Beacon.

Tata vorbeşte la telefon cu un necunoscut; ia notiţe, chipul i se însufleţeşte, iar conversaţia se prelungeşte.

— Cine este?

— Un tip ciudat. Nu vrea să se prezinte, zice că pentru el ar fi prea riscant. Se autonumeşte C.I.D. Este un evreu pios care vrea să ne ajute să-i găsim pe copii.

— Ştie unde sunt?

— Nu. Dar are câteva bănuieli. A pomenit de Monsey şi de Monroe, dar şi de Lakewood, în New Jersey, şi pe urmă despre un loc numit Kasho Drive. Spune că acolo există o comunitate satmară, ai cărei membri se cheamă kashos.

— Şi? în definitiv, ce propune?

— Va mai telefona peste câteva zile. Eu voi fi plecat, i-am dat numărul locuinţei Sabinei Tarter, la Beacon.

Pânza de păianjen se întinde din ce în ce mai mult. De la hasidicii religioşi la satmarienii ultrareligioşi, iar acum ajungem la o sectă kasho.

Când urcă în avion, tata este mai epuizat ca niciodată. Aş vrea să-l cuprind în braţe. Nu sunt în stare. Nu-mi pot exprima sentimentele. Aşa că nu-i spun decât:

— Mulţumesc mult, tată.

Sabine şi Paul Tarter mă primesc călduros. Faptul de a

vorbi cu ei în franceză mă odihneşte, după atâtea eforturi de a conversa în engleză. Sabine este aproximativ de vârsta mea, douăzeci şi opt de ani. Mă întâmpină cu un surâs larg; a preparat o delicioasă cină japoneză pe care intenţionează s-o servească în kimono, cu ace lungi înfipte în păr. Este maniera ei de a-mi spune: „Destinde-te… răsuflă puţin. Simte-te ca acasă”.

Sabine şi Paul au trei copii. Cel mai mare, Marjorie, are aproape vârsta Marinei. Cel mai mic are patru luni. Am nostalgia sugarilor. Această paranteză petrecută printre copii este ca o gură de oxigen.

***

Încep prin a întârzia la întâlnirea mea cu acest Det. Shirripa. Am pierdut trenul de New York şi îl sun dintr-o cabină telefonică.

— Bună ziua, Det…

— De ce îmi spuneţi „Det”?

— Aşa scrie pe cartea dumitale de vizită…

— Det? Este prescurtarea de la „detectiv”…

Detectiv, adică inspector, în engleză. Mă simt ca o idioată. Îmi fac debutul în Statele Unite fără tatăl meu. Chiar dacă am trei copii, am înfăţişarea unei puştoaice şi nu mă pricep nici măcar să citesc o carte de vizită.

Shirripa este simpatic. Îi vorbesc despre apelul misteriosului necunoscut şi despre secta Kasho. Promite să studieze dosarul în amănunţime, să reflecteze la modul în care s-ar putea face presiuni asupra lui Chaïm. În cele din urmă, când ies din biroul lui, sunt mândră de mine. Am reuşit să realizez ceva şi de una singură.

Misteriosul interlocutor care îşi spune C.I.D. telefonează la Sabine. Un glas ciudat, oarecum sinistru, dar pare să fie o mină de informaţii privitoare la comunitatea hasidică. Îl

cunoaşte pe Armoni – prima piesă a jocului de puzzle de la Amsterdam. Ştie că acesta a încercat anul trecut să se infiltreze în comunitatea de la Monsey. Cunoaşte hotelul în care a locuit împreună cu familia lui şi afirmă cu certitudine că există „cineva” care i-a finanţat cercetările. Singurul lucru pe care-l ignoră este că sursa finanţării suntem noi.

— Armoni ştie mult mai multe despre Chaïm şi copii decât ceea ce spune… Dar singură nu-i veţi găsi niciodată…? Aveţi nevoie de mine… Vă voi rechema.

Restul sejurului mi-l petrec dând telefoane: rabinului Tauberg, lui Borochov, tuturor persoanelor susceptibile de a fi lăsat să le scape vreo informaţie, avocatului lui Chaïm. Întocmesc o listă a rabinilor din Monsey şi telefonez, telefonez, fără răgaz. De cele mai multe ori las mesaje roboţilor telefonici.

Drept răspuns, unii mă cheamă la rândul lor, dar nimeni nu se oferă să mă ajute.

Agenda îmi este plină de nume şi numere. Nu uit să-mi achit nota de plată telefonică faţă de Sabine. În casa ei am găsit o oază de linişte. Am învăţat amândouă să ne cunoaştem. Ea îmi respectă mutismul, încordarea nervoasă, încercând să mă ajute şi să mă destindă ori de câte ori îi ofer ocazia. Va fi întotdeauna prezentă când voi avea nevoie de ea. Nu ştiu pentru cât timp de-acum încolo. Câteva săptămâni, câteva luni… La vremea aceea nu-mi închipuiam că avea să dureze atât de mult. Ani de zile.

Dar, pe neaşteptate, realizez un adevăr.

De doi ani de zile l-am lăsat pe tata să se ocupe de toate. Detectivii particulari, informatorii, toţi oamenii aceştia nu i se adresează decât lui. Cea mai mică frântură de informaţie lui i-o transmit. Se doreşte să fiu scutită de îngrijorări, de speranţe dezamăgite, dar se uită că este vorba de copiii MEI.

În avionul care mă readuce – încă o dată – în Belgia, nu

mă gândesc decât la asta. Incapabilă să dorm. Copiii MEI. Şi dacă toţi ceilalţi uită acest lucru, vina îmi aparţine. De doi ani de zile mă las supraprotejată. Ca şi cum aş fi un copil lipsit de apărare şi nu o mamă plină de hotărâre, mânioasă pe un sistem monstruos care-i neagă existenţa.

Ai douăzeci şi opt de ani, Patsy. Trezeşte-te! TU eşti cea care trebuie să-i găseşti. Cum de poţi fi atât de pasivă? Ar fi trebuit să dai dracului hotărârea judecătorească prin care ţi se interzice să iei legătura cu părinţii fetiţei aceleia din Londra, să dormi în faţa uşii lor până ai fi obţinut adevărul. Nu să te întorci în Belgia, aşteptând rezultatele testului. Patsy, dacă îţi iubeai copiii, asta trebuia să faci. Chiar dacă rezultatul era negativ. Să încerci totul tu însăţi, să forţezi desfăşurarea evenimentelor.

Nu ştiam pentru ce mă obseda în aşa măsură povestea aceea de la Londra. Acum ştiu. Nu mi-am scos ghearele de mamă. Am suportat, am aşteptat, am plâns în colţul meu, i-am lăsat să se ocupe de toate pe părinţii mei, pe celelalte rude ale mele, pe toată lumea. Şi m-am înşelat cu privire la copil. Obsesia mea era atât de mare la momentul acela, voiam atât de mult să-mi găsesc copilul încât vreme de câteva zile m-am agăţat de ideea aceea ca un om care se îneacă. Cu începere de astăzi, îmi jur să procedez altfel. *Marina*, *Simon*, *Moriah*! *Patsy*, *mama voastră*, *s-a făcut mare*. *Este mânioasă pe copilăria ei*, *pe slăbiciunea ei*, *pe spaimele ei*, *mânioasă pe ea însăşi*. O mânie tot atât de binefăcătoare ca un duş rece.

***

Cererea de extrădare este blocată de avocatul lui Chaïm. În celula lui americană, acesta se poate bucura de eficacitatea legii tăcerii – strategia pe care a adoptat-o.

Trebuie să reacţionez.

Avocatul Buysschaert lucrează la un renumit birou de avocatură din Bruxelles. Fiul lui a fost coleg de şcoală cu Simon. Este un specialist în drept comercial, însă afacerea aceasta constituie pentru el o nouă provocare, îl interesează, în Belgia, noi n-am beneficiat de o reală asistenţă juridică. Buysschaert avea să-şi adauge talentul unui specialist în drept penal, reluând dosarul de la zero.

Prima veste bună: tratatul dintre Statele Unite şi Belgia pe care s-a sprijinit apărătorul lui Chaïm n-a fost ratificat. Încă ne mai putem baza pe precedenta convenţie de extrădare, care datează din 1902. Iar cel mai recent amendament, care datează din 16 noiembrie 1966, adaugă răpirea pe lista crimelor avute în vedere la acea convenţie. Procedura avea să dureze mult; Snitow avea să fie obligat să pledeze deseori la New York.

La Bruxelles, afacerea îi este încredinţată doamnei procuror Nadia De Vroede. Mare specialistă în probleme de drept privitoare la copii, are reputaţia de a fi deosebit de tenace. Dar nu va putea acţiona cu adevărat decât atunci când Chaïm va fi extrădat. *Dacă* va fi.

***

Detectivii particulari ne costă prea mult. Consider că acum sunt capabilă să menţin, în locul lor, legătura cu evreii hasidici. Voi deveni pentru aceştia ţânţarul încăpăţânat de care nu vor putea să scape. Îi voi hărţui, voi vorbi cu atâţia oameni încât nu le va mai fi posibil să mă ignore şi poate că voi sfârşi prin a găsi pe cineva care să vrea să mă ajute. Asta-i strategia pe care vreau s-o adopt.

O altă decizie se referă la economii. Trebuie să asist la audierile din Statele Unite din patru în patru săptămâni. Biletele de avion costă mult, mă descurc găsind zboruri cu caracter promoţional. Economisesc o sută de dolari dacă

decolez de la Luxemburg în loc de Bruxelles, cu o escală în Islanda.

La fiecare călătorie, agenda mea de întâlniri e plină: inspectorul Shirripa, care continuă să-şi conducă ancheta; Centrul Naţional al Copiilor Dispăruţi şi Exploataţi, rabinii, evreii hasidici de toate soiurile.

Trebuie să-l conving pe rabinul Tauberg că sunt o catolică botezată şi că acelaşi lucru este valabil şi pentru copiii mei. Posed certificatele de botez, dar asta nu-i de ajuns. Obţin să mi se elibereze o atestare sub jurământ în faţa notarului, certificând că niciodată nu m-am convertit la iudaism. După discuţii interminabile, evreul habotnic care l-a circumcis pe fiul meu în afara oricărui ritual acceptă, în cele din urmă, să recunoască asta în scris.

Moralul mi se îmbunătăţeşte şi mi se prăbuşeşte iar de fiecare dată când realizez enormitatea sarcinii ce-mi stă în faţă.

Sâmbătă – plecarea de la Luxemburg, escală în Islanda, aterizare la New York, apoi trenul ca să ajung la Beacon. Sosesc la prietena mea Sabine târziu seara; la Bruxelles acum se ivesc zorii. Sunt complet epuizată. Sabine îmi prepară ceva de mâncare şi face tot ce poate ca să recuperez decalajul orar.

Dimineaţa de luni este mohorâtă şi friguroasă; părăsesc casa Sabinei pe la şase fără un sfert şi iau trenul către gara centrală din New York. Oamenii sunt încă somnoroşi, ursuzi; gara este un oraş în miniatură, plin de zgomot şi agitaţie. La fel va fi şi diseară, la întoarcerea mea acasă la Sabine – rutina anchetei mele la New York.

Legătura cu rabinul Tauberg se poate face prin două numere de telefon: unul de la şcoală şi unul de acasă. Dar amândouă corespund aceluiaşi imobil. Las un mesaj politicos pe robotul său telefonic pentru a-l înştiinţa de întoarcerea mea şi a-l anunţa că am adus documentele prin

care se dovedeşte că nu suntem evrei. Rabinul nu-mi telefonează la rândul său. Revin cu încăpăţânare şi reuşesc să vorbesc cu soţia lui, transmiţându-i acelaşi mesaj. Ea îmi promite că-l va „informa” pe soţul ei.

Şi tot aşa, până când ţânţarul în care m-am transformat reuşeşte în fine să-l obţină la telefon pe rabin. Îi descriu toate documentele pe care le posed. Îmi primeşte cu dispreţ argumentarea:

— Ce-mi dovedeşte că aceste acte nu sunt nişte falsuri?

— Bunul-simţ! Tot ceea ce vă spun este adevărat!

— Chaïm mi-a afirmat contrariul.

— V-a minţit!

— Nu. El este evreu. Şi acum, ajunge, v-am făgăduit să vă ajut, dar încetaţi să-mi telefonaţi întruna!

Glasul lui răstit, certitudinea lui… Pentru el, faptul că Yarden este evreu închide dezbaterea. Chaïm este evreu, un bun credincios care respectă regulile hasidice. Îl crede, pur şi simplu, doar pentru că poartă îmbrăcămintea „care se cuvine”, pălăria „care se cuvine” şi cunoaşte rugăciunile „cuvenite”. Pe mine nu mă crede. *Oare ce vrea mai mult decât un certificat de botez al copiilor*, *datând dinainte de răpirea lor*? *De cuvântul unui prelat romano-catolic nu-i pasă*? *în ce alt fel vrea să-i dovedesc că nu sunt o „mamă evreică*”?

Foloseşte şi el acelaşi procedeu ca şi Chaïm, când îmi spunea: „Dovedeşte-mi că eşti virgină!” *După* ce mă culcasem cu el. Rabinul acesta vrea să-mi distrugă curajul de a mă mai adresa lui. Odată dovada acceptată, cum ar putea continua să-l acopere pe Chaïm? Chiar el a declarat: „comunitatea nu se interesează de copiii creştini!”

***

Shirripa nu are noutăţi. Mă îndoiesc că poliţia din

Brooklyn vrea – sau poate – să ne ajute. La New York există cel puţin cincizeci de birouri de consultanţă juridică pentru comunitatea evreiască. Toate cele cu care am luat legătura m-au trimis în diverse direcţii. Mă rotesc în loc, ca într-un cerc infernal.

Iuda a dispărut. Şi realizez că, în loc de a mă duce la copii, arestarea lui Chaïm împiedică toate cercetările mele să ajungă la vreun rezultat. Un om care fuge de lege lasă în urma lui indicii: cecuri încasate, note de plată pentru telefon, rezervări de bilete pentru avion, cereri de viză… Ar fi fost mai bine să-l filăm, până ce i-am fi găsit pe copii. Nu ştiu nici măcar sub ce nume trebuie să-i caut, în ce comunitate secretă, la ce adept al nu-ştiu-cărei ramuri de sectă ultra-religioasă. Pistele există, dar se risipesc ca fumul.

33. *Povestirea lui Sarah*

De fiecare dată când ne mutăm trebuie să învăţăm reguli noi. Oamenii sunt altfel. Chiar şi rugăciunile sunt altele. Domnul şi doamna Jacobovitch sunt foarte severi. Nu trebuie să vorbim englezeşte aşa că, din când în când, ne ducem să ne ascundem în subsol, ca să vorbim între noi.

Ne-au trimis imediat la şcoală. Şcoala fetelor este într-o stare foarte proastă. Primul etaj este atât de ruinat încât acolo nu se pot ţine ore de clasă. Dar pentru fete şcoala e mai puţin importantă decât pentru băieţi. Într-o zi, un om care lucrează la un ziar a venit să facă aici fotografii. A scris o poveste despre şcoală şi am văzut în ziar poza mea. Nu învăţăm aproape nimic. Uneori, profesorii noştri nici măcar nu vin să-şi ţină orele. Când se întâmplă aşa, ne mulţumim să ne jucăm.

Rachel ar trebui să treacă în cursul primar dar a fost dată într-o clasă elementară. Nu-i place şcoala şi o urăşte pe

învăţătoare. Joseph trebuie să mai înveţe şi după orele de şcoală, iar Rachel şi cu mine suntem datoare să ne ocupăm de gospodărie. Rachel curăţă closetele, şi nu poate să sufere asta. Mie îmi revine mereu sarcina să spăl vasele. Înainte exista o maşină automată pentru aşa ceva, era mai uşor. Dar maşina s-a stricat şi doamna Jacobovitch a zis că nu merită s-o dea la reparat. Poate fiindcă noua maşină de spălat sunt eu. Este foarte greu, deoarece eu sunt mică şi chiuveta e montată prea sus. Uneori folosesc taburetul din bucătărie, suindu-mă pe el, dar dacă altcineva are nevoie să stea jos, nu mai pot. Sunt foarte multe farfurii, oale şi cratiţe, ca să hrăneşti şaptesprezece persoane la fiecare masă. Aşa că am mult de muncit. În toate serile trebuie să curăţ cu aspiratorul la parter; casa e mare şi de fiecare dată îmi ia o oră până termin tot.

34. *Universul sectei satmariene*

Jim Stanco reprezintă, la Albany, „Centrul Naţional al Copiilor Dispăruţi”. Este simpatic, jovial, reconfortant. Sabine a organizat o întâlnire la ea acasă. Jim m-a ascultat, a pus întrebări, a înţeles că poliţia nu mă ajută. Prin urmare mă va ajuta el. Începe prin a-mi explica modul în care funcţionează sistemul judiciar american. În Belgia, fiecare sat are postul lui de poliţie. Dar în America de Nord există mai multe organizaţii poliţieneşti: cea a guvernului federal, cea a statului respectiv, apoi a departamentului, pe urmă cea a localităţii –, cea a municipalităţii şi, în fine, cea a circumscripţiei. Este extrem de complicat.

Eu am avut de-a face cu un singur poliţist, inspectorul Shirripa dar, dacă m-aş fi adresat procurorului, de această afacere ar fi fost puşi să se ocupe mai multe persoane, oameni care cunosc bine comunitatea ebraică, precum şi cartierele în care este concentrată aceasta, ca de pildă

Williamsburg şi Borough Park, în Brooklyn.

Jim Stanco mă sfătuieşte să mă adresez procurorului din Brooklyn. Să mă duc în carne şi oase, în loc să rămân în mintea lui o noţiune abstractă dintr-o dare de seamă a unei audieri. Apoi ia cu el câteva fotografii cu Marina, Simon şi Moriah, ca să comande să se facă după ele afişe pe care să le lipească în cartierele hasidice. Centrul dispune de un număr de telefon gratuit, anonim; în felul acesta cineva poate să dea informaţii fără a se teme de răzbunarea confraţilor săi.

Îmi vine să-l sărut pe omul acesta. Mi-a redat speranţa şi entuziasmul, prin maniera lui diferită de a aborda lucrurile.

***

Când revin la Bruxelles, patronul meu se vede obligat să mă anunţe:

— Patsy, îmi pare foarte rău, dar va trebui să alegi între muncă şi copiii tăi.

Îl înţeleg perfect. Nu se poate baza pe mine.

— Te voi concedia. În felul acesta vei primi, totuşi, alocaţiile de şomaj.

La rândul său, Walter se străduieşte să stabilească o oarecare ordine în cercetările întreprinse de mine. Consideră că nu sunt ordonată, că pierd unele informaţii mulţumindu-mă să notez tot ce pot în carnetul meu verde, devenit deja enorm. Un mic magnetofon mi-ar permite să păstrez fiecare cuvânt. Cumpăr unul, nu mai mare decât un pachet de ţigări – ascuns în poşeta mea, îl pot pune în funcţiune fără a atrage atenţia interlocutorului meu.

***

Revenită la New York, după ce m-am întâlnit cu

procurorul din Brooklyn, fac cunoştinţă cu noul inspector însărcinat cu afacerea: Alan Presser. Cu o privire albastră, strălucitoare, cu păr blond, aproape alb, este un bărbat blând, prietenos. Ştie despre ce vorbesc, deoarece a fost crescut de nişte evrei pioşi. Eu intenţionez să străbat cartierele hasidice din New York şi el îmi recomandă cea mai mare prudenţă. Niciodată să nu-mi ţin geanta pe umăr, să merg întotdeauna pe marginea de lângă şosea a trotuarului, ca să evit să fiu înghesuită într-un zid sau în uşa vreunui imobil. Să nu port bijuterii. Oraşul acesta este o junglă.

În ceea ce priveşte traseele mele, vrea să le cunoască dinainte. În general evreii hasidici nu sunt violenţi, dar pot deveni dacă se simt ameninţaţi. Iar pentru ei, eu constitui o ameninţare. Este îngrijorat la gândul de a mă lăsa să vagabondez singură printre ei, dar eu sunt decisă să nu renunţ. Vreau să-mi găsesc copiii, dar şi să înţeleg acest univers ciudat în care au dispărut. Undeva, în această nebuloasă, copiii mei sunt crescuţi ca nişte „adevăraţi mici evrei". Nu ştiu nimic sau aproape nimic din cultura hasidică. Voi încerca să aflu cât mai multe.

Itinerarul meu este întotdeauna acelaşi. Plecând din Beacon, de acasă de la Sabine, iau trenul de New York, apoi metroul până în Brooklyn. Încerc să merg pe jos cât se poate de mult, pentru a face economii la taxiuri. Cel mai adesea trec întâi pe la biroul procurorului din Brooklyn, unde am început să fiu cunoscută ca un cal breaz. De acolo, încep o lungă preumblare prin Williamsburg.

Acesta este un cartier de case vechi, de câte două sau trei etaje, împărţite în apartamente. De cele mai multe ori, casele sunt înghesuite între restaurante şi băcănii cuşer. Pe balcoane se văd, fixate bine, cărucioare de copii. Aici femeile nasc un copil la aproximativ doi ani şi nu uneori se întâmplă ca o familie de zece persoane să trăiască într-un

apartament minuscul.

Trecătorii, bărbaţi în lungi paltoane negre, merg cu capul plecat, absorbiţi în rugăciune, pentru a nu se lăsa ispitiţi de tentaţiile lumii exterioare. Mulţi dintre ei se duc, după ce-şi încheie munca, să studieze ceasuri întregi scrierile biblice.

Ambianţa este aceeaşi la Borough Park, dar cartierul este mai rezidenţial: două insuliţe pierdute în oceanul lumii moderne.

Parcurg fără odihnă străzile, scrutând chipurile copiilor, gata să vorbesc cu oricine m-ar asculta; disponibilă, fără urmă de agresivitate. Dar foarte repede mă simt reperată. Nimeni nu se apropie, nimeni nu pare a fi gata să mă informeze.

Îmi este foarte greu să fac diferenţa între evreii satmarieni şi cei hasidici. Nuanţele există, dar sunt foarte subtile. Se deosebesc, desigur, prin modul de a se îmbrăca, prin atitudine, dar chiar şi cei mai mulţi dintre evrei sunt incapabili să-i recunoască. Când zăresc un evreu hasidic, mă apropii şi-l întreb:

— Sunteţi satmarian?

Dacă răspunsul lui este afirmativ, îi arăt fotografiile, punându-i întrebări, dar în mod invariabil personajul evită să mă privească în ochi şi răspunde:

— Nu ştiu. Şi, de fapt, nu sunt satmarian…

Sun la uşa tuturor rabinilor cunoscuţi şi influenţi, dar rareori găsesc vreunul care să accepte să mă lase să intru şi să-mi asculte povestea.

O altă parte a activităţilor mele constă în a citi revistele şi ziarele pentru a da de orice informaţie referitoare la evreii hasidici. Îmi procur lucrări specializate şi încep să-i cunosc mai bine pe aceşti oameni. Cei mai mulţi dintre ei locuiesc în Williamsburg. Votează în bloc, şi din această cauză reprezintă un mare interes pentru poliţia locală, care le acordă înlesniri. La Brooklyn exploatează piaţa imobiliară.

Obţin din partea municipalităţilor credite pentru renovarea caselor. Plătesc cu banii jos şi preţuri mari pentru imobilele disponibile pe piaţă şi, când nu pot cumpăra, exercită asupra proprietarilor nehasidici presiuni atât de mari încât aceştia sfârşesc prin a vinde. În felul acesta îşi extind influenţa, împingând mereu tot mai departe graniţele cartierelor lor.

Veghează ei înşişi asupra comunităţii lor şi îşi asumă sarcina de a rezolva conflictele interne. Comisiile guvernamentale cărora li se încredinţează anchete cu privire la eventualele dezordini sociale se izbesc de un sistem de valori al căror singur garant este „tribunalul rabinilor”. Fie că este vorba de copii bătuţi, de violenţă conjugală sau de vandalism, acesta reglementează problemele. Evreii hasidici au chiar şi o poliţie, cunoscută sub denumirea de *Shomrim*, alcătuită din voluntari înarmaţi cu aparate walkie-talkie. Aceşti poliţişti patrulează pe străzi la volanul propriilor maşini.

Părinţii îşi trimit copiii în şcoli necontrolate de guvern şi în care calitatea învăţământului este mediocră. Un puşti de doisprezece ani are un nivel de cunoştinţe matematice corespunzător celui din cursul elementar. Nu are dreptul să citească altceva decât scrierile religioase sau povestiri referitoare la istoria evreilor şi tragedia holocaustului.

Denumirea de Satmar vine de la oraşul unguresc Szatmar. Înainte de cel de-al doilea război mondial, un mare rabin, Joel Teitelbaum, s-a aflat acolo în fruntea unei mişcări ce se opunea cu violenţă sionismului, bazându-se pe profeţia antică conform căreia evreii sunt sortiţi să trăiască răspândiţi în întreaga lume, până la venirea lui Messia. Aşadar, în concepţia celor ce aparţin sectei satmar, orice încercare de înfiinţare a unui stat evreiesc este prematură şi contrară scrierilor sfinte. Până într-atât încât, în timpul războaielor succesive în cursul cărora ţara s-a

confruntat cu statele arabe, evreii satmar s-au rugat pentru înfrângerea Israelului.

Cei mai mulţi dintre credincioşii satmar au fost trimişi, în 1944, la Auschwitz. Însă rabinul Teitelbaum şi câţiva supravieţuitori au reuşit să emigreze în 1945 la Brooklyn. La Williamsburg, aproape toţi evreii satmar sunt supravieţuitori proveniţi din lagărele de concentrare sau descendenţii lor direcţi.

Unii experţi consideră că ei suferă de sindromul „post-holocaust”. Teama holocaustului există în subconştientul lor, constituie baza educaţiei şi aproape a tuturor conversaţiilor. Şcolarii studiază acest subiect în amănunţime, dar informaţiile ce le sunt oferite se referă în exclusivitate la atrocităţile naziste săvârşite asupra a şase milioane de evrei. Sunt ignorate celelalte cinci milioane de victime ale sistemului nazist şi socotesc holocaustul ca pe o sancţiune divină impusă evreilor spre a-i pedepsi pentru sionism.

Îi numesc nazişti pe toţi cei care nu sunt de acord cu ei.

Când mă adresez unui evreu ca să-i explic că-mi caut copiii, că soţul meu i-a răpit, ostilitatea se naşte imediat. Cine sunt eu, să vin să-i perturb universul? Ah, da… sunt femeia care le-a făcut acea publicitate proastă!

— Ba nu! Voi sunteţi cei care mi-aţi luat copiii! Voi mă obligaţi să vă fac această publicitate proastă. De ce faptul de a vă întreba pur şi simplu unde-mi sunt copiii constituie o publicitate proastă?

Uneori am dreptul la cea mai cumplită insultă:

— Fiică a lui Hitler ce eşti!

***

Omul pe care nu-l cunosc decât sub iniţialele misterioase de „C.I.D”. telefonează foarte des la prietena mea Sabine şi

întotdeauna cu taxă inversă, ceea ce-i permite să-mi vorbească ceasuri întregi şi să-mi ofere din abundenţă sfaturi – după el „eficace” – cu ajutorul cărora să mă infiltrez mai bine în comunitatea satmar. Principala lui ţintă este marele rabin Moise Teitelbaum.

În mod evident, acest individ este motivat mai mult de o răzbunare personală decât de vreun interes oarecare faţă de copiii mei. Nu ştiu din ce cauză urăşte această comunitate şi, de fapt, nici nu-mi pasă de vreme ce-mi poate fi util. Urmez cu conştiinciozitate toate pistele pe care mi le indică. Bat la uşile pe care mi le indică el. Îi scriu şi rabinului Teitelbaum, fără a obţine niciun rezultat concret.

C.I.D. Îmi sugerează atunci să le trimit petiţii rabinilor din Israel, pentru ca aceştia să ia legătura cu Chaïm, în închisoare, şi să-l silească să-mi redea copiii, deoarece ei nu sunt evrei. Petiţiile aveau să rămână fără răspuns.

***

Un alt personaj ciudat – rabinul Greenberg. Un bărbat politicos, care lucrează într-un tribunal rabinic ce se ocupă cu problemele evreilor din Statele Unite şi Canada.

Îmbrăcat ca membrii clasici ai sectei hasidice, îmi pare mai accesibil decât ceilalţi.

Pentru a-mi rezuma felul în care gândeşte el cu privire la acest subiect, îmi istoriseşte povestea unei femei creştine, convertite la iudaism. Părinţii ei erau foarte bolnavi şi ea voia să se întoarcă din când în când să-i vadă şi să-i ajute. Dar ei erau creştini. Cum ar fi putut să mai urmeze, locuind cu ei, preceptele cuşer? Sfatul rabinului a fost următorul: „Este vorba de părinţii tăi, nu-i poţi abandona. Ei nu sunt evrei, aşadar nu au nevoie de mâncare gătită cuşer. Descurcă-te cum poţi şi, dacă totul nu este sută la sută cuşer, Dumnezeu te va ierta, deoarece scopul tău este

acela de a săvârşi o faptă bună”.

Rabinul Greenberg priveşte cazul meu cu acelaşi bun-simţ. După ce a consultat câteva cărţi ale Legii, declară:

— Este adevărat, copiii dumitale nu sunt evrei. Dacă au fost convertiţi, convertirea lor nu este valabilă, fiindcă mama nu este evreică, iar pentru a se converti, ar avea nevoie de acordul dumitale. Potrivit legii, ai drepturi asupra copiilor.

Este reconfortant, dar numai ca teorie. Rabinul Greenberg nu e membru al sectei satmar şi este notoriu faptul că satmarienii au propria lor interpretare a legii.

Un alt sfat:

— Detectivii dumitale sunt evrei dar nu şi pioşi, cum ai vrea ca evreii pioşi să-i asculte?

Pentru a încheia, observă că presa s-a interesat de povestea mea dar că această publicitate n-a avut niciun impact asupra comunităţii evreieşti. Aş fi înregistrat un succes mai mare adresându-mă presei evreieşti. Ar trebui să iau legătura cu Chaïm Shaulson, să public un anunţ în jurnalul lui şi să-l plătesc ca să scrie un articol pe tema aceasta.

***

Shaulson este originar din Israel. Tatăl lui a fost viceprimar al Ierusalimului, iar el este redactor-şef al unui ziar foarte controversat, *Panim Chadachot* – „Chipuri noi” – publicat în ebraică şi în idiş. Seria de articole cu privire la comunitatea satmar din New York i-a atras duşmani de moarte. Unul dintre fraţii hasidici a definit jurnalul lui ca fiind versiunea ebraică a ziarului *Naţional Enquirer*[14]*.* Un

---

14 *Naţional Enquirer* (lb. engleză)*: Anchetatorul Naţional,* ziar din categoria presei populare, specializat în fapte diverse de senzaţie, (n. a.)

necunoscut, care s-a plâns lui că a avut parte de represalii teribile din partea hasidicilor, a fost găsit înjunghiat pe trotuar.

Nu sunt deloc liniştită când intru în biroul lui Shaulson, situat la subsolul unui apartament cu teancuri de ziare ce se înalţă până la tavan. Telefonul sună fără încetare, diverse persoane intră şi ies în fiecare clipă şi-i foarte greu să întreţii cu el o conversaţie normală.

În jur de cincizeci de ani, cu tenul mai degrabă întunecat, este îmbrăcat ca un membru al sectei hasidice, dar perciunii lui sunt destul de scurţi. Debordează de energie. Se laudă că este singurul jurnalist care are acces la anumite informaţii, datorită experienţei sale şi apartenenţei la comunitatea hasidică. Şi îmi precizează că el nu este câtuşi de puţin satmarian.

— Am contacte… ştiţi, aş putea să vă ajut să vă găsiţi copiii…

Este clar că vrea bani. Acum m-am obişnuit, dar m-am săturat să tot aud vorbindu-se despre bani.

— Nu am bani. Dar dacă aflaţi ceva interesant, aş putea eventual face un împrumut la bancă.

— Voi reflecta.

Nu reflectează decât câteva zile şi îmi telefonează la Sabine acasă, rostind pe un ton enigmatic:

— Poate că există o modalitate de a ne înţelege… Reveniţi să mai discutăm.

De astă dată biroul lui e pustiu, ceea ce este surprinzător. Mă devorează din priviri.

— Am găsit un mijloc de a vă ajuta.

Ascult cu atenţie planul întortocheat pe care l-a conceput şi pe care mi-l expune în două limbi – ebraică şi engleză – în funcţie de dificultăţile de exprimare.

— Iată… vă voi explica. Când un evreu hasidic influent îşi înşală soţia sau dacă situaţia este inversă, eu încep să-l

filez pe vinovat, de obicei noaptea, pentru a aduna dovezi ale adulterului. Apoi îl pun în faţa faptului împlinit. Dacă nu plăteşte, expun povestea în ziarul meu.

Nu-mi vine să-mi cred urechilor. *Un şantajist*! Profitând de o clipă în care nu mă poate vedea, pun în funcţiune micul magnetofon din geanta mea. El îşi continuă expunerea pe îndelete, se mişcă în aşa fel încât să-mi atingă cu discreţie mâna sau să-şi pună un deget pe umărul meu. Trebuie să fac un mare efort de concentrare pentru a înţelege ce-mi spune, în limbajul lui pe jumătate englezesc, pe jumătate ebraic.

În cele din urmă îmi sugerează să închiriez un mic apartament într-un imobil din cartier. În schimbul informaţiilor pe care le-ar putea obţine cu privire la copii, eu ar trebui să accept să devin amanta lui.

— Sunt bărbat, ştii… şi toţi bărbaţii, au anumite nevoi…

— Îndrăzneşti să-mi propui aşa ceva? Eu îmi caut copiii de mai bine de doi ani şi dumneata îmi ceri aşa ceva?!

— Stai o clipă… lasă-mă să-ţi explic. Dumneata nu eşti evreică. Pentru voi nu-i păcat să vă culcaţi cu bărbaţii. Dacă vreţi, puteţi schimba bărbatul în fiecare zi… Pe când femeile noastre nu au acest drept!

Am mai auzit în Israel această vorbă vulgară în legătură cu femeile creştine: „Dacă te culci cu o creştină faci o faptă bună în ochii lui Dumnezeu…”

Sunt atât de uluită de propunerea lui încât nu-mi vine în minte decât un singur răspuns:

— Ştii că nu întotdeauna e aşa… nu toate suntem aşa…

— Dar nu trebuie să respectaţi atâtea reguli ca femeile noastre! Pentru voi nu este ceva important!

Ar trebui să-l pălmuiesc şi să părăsesc biroul chiar în clipa aceea. Dar stupefacţia mă ţintuieşte în loc, împiedicându-mă să mă înfurii. Individul este respingător, desigur, dar mi-ar putea furniza unele informaţii. Îl voi lăsa

să-şi încheie exprimarea planului său greţos, măcar pentru a vedea ce are în minte.

Îşi propune să mă înveţe el însuşi arta de a fi amantă hasidică. Mă va angaja ca femeie de serviciu în casa unor evrei satmarieni, poate chiar în casa unui rabin. M-aş da drept o poloneză care nu vorbeşte ebraica, nici idiş. Ar trebui să tac ca o mută, ca să nu mă trădeze accentul meu franţuzesc.

— Te voi învăţa să seduci un evreu hasidic, pentru că, să ştii, un hasidic nu se seduce aşa cum se procedează cu un creştin. Trebuie mai întâi să-i acorzi câteva mici intimităţi când soţia lui nu este de faţă. După aceea, când vei fi sigură, îi vei îngădui să se culce cu dumneata şi, pe urmă, după câtva timp, îl vei face să vină undeva, în altă parte, într-un loc în care vom avea posibilitatea să-l filmăm. Atunci vom putea să-l şantajăm, şi vei putea să-ţi recuperezi copiii.

Propunerea lui este pe cât de dezgustătoare pe atât de absurdă, dar am forţa de a rămâne evazivă:

— O să mă mai gândesc… vom mai vorbi…

Transcriu această conversaţie, cu intenţia de a i-o înmâna lui Alan Presser, sperând că, la rândul lui, va putea face presiuni asupra acestui Shaulson, obligându-l să coopereze. El realizează o copie a înregistrării, o ascultă cu atenţie şi concluzionează:

— Nu-i niciun dubiu, este un şantajist. Poate că vom reuşi să scoatem ceva de la el. /

***

Experienţa mea în această lume ciudată se îmbogăţeşte în ziua în care un rabin, pe nume Moreino, îmi telefonează la Sabine. Vorbeşte pe un ton glacial:

— Am a vă spune ceva, dar nu la telefon. Să fixăm o întâlnire.

Jim Stanco şi Alan Presser mă îndeamnă să exploatez această întâlnire. Este prima dată când un rabin hasidic mă contactează din proprie iniţiativă. Dar e posibil să fie vorba de o cursă, aşa că iată-mă transformată în spion. Sunt convinsă să port un microfon, ascuns sub îmbrăcăminte, pentru ca poliţiştii să ne poată asculta conversaţia în direct, dintr-o maşină.

În ziua întâlnirii, un tehnician se ocupă de instalarea microfonului. Am slăbit mult şi îi este greu să monteze aparatura pe trupul meu scheletic. Cu centura şi cu sârmele din spinarea mea, am impresia că joc într-un film.

Dacă mă simt în primejdie, voi utiliza un cod: va trebui să folosesc numărul 18 în mijlocul unei fraze. Atunci Presser şi un alt inspector vor veni în ajutorul meu. Prudenţa lor mă face să devin paranoică. Fusta mea nu este îndeajuns de lungă pentru a respecta pudoarea unui rabin şi, în drum spre destinaţia fixată, îi oblig pe poliţişti să se oprească la un magazin ca să-mi procur o alta. Chiar şi acoperită până la glezne, tot nu mă simt liniştită.

Rabinul Moreino este foarte în vârstă, foarte pios şi foarte neîncrezător. Mă priveşte dintr-un apartament din Borough Park, nu departe de strada 43, unde a locuit o vreme Chaïm împreună cu Iris Buttel. Sunt condusă într-o încăpere de formă pătrată, mobilată cu o mare masă şi câteva scaune. O perdea o desparte de restul apartamentului. Presupun că este vorba de o măsură de precauţie luată de rabin pentru ca întrevederea noastră să nu fie una compromiţătoare. O perdea nu este o uşă… Imediat se arată bănuitor:

— Nu am încredere în dumneata! Poşeta dumitale va rămâne în afara acestei camere. Ai putea să ne înregistrezi convorbirea.

Se aşază în faţa mea, în spatele biroului său încărcat cu teancuri de cărţi. Soţia lui, care îndeplineşte rolul de supraveghetoare, stă într-un capăt al încăperii. Rabinul ia o

carte şi începe să psalmodieze rugăciuni, ca şi cum eu n-aş fi acolo. Cu glas timid, încerc să-i aduc aminte de prezenţa mea, dar el ridică mâna dreaptă, cu arătătorul îndreptat spre tavan, ca spre a-mi porunci să tac şi să aştept. Aşa se scurg câteva minute. Aştept. Cei doi poliţişti, în maşina lor, ascultă: când voi avea voie să vorbesc, va trebui să mă dovedesc la înălţime.

În sfârşit, rabinul mi se adresează:

— Soţia mea vă înţelege foarte bine situaţia. În timpul războiului a fost găzduită de o familie catolică, împrejurare care i-a permis să scape de nazişti. Vă veţi da seama că poate fi de partea dumneavoastră. Dar nu vă va vorbi…

— Soţia dumneavoastră a avut mare noroc…

Arunc o privire soţiei, care mă evită şi tace.

— Decât să fie crescută ca o creştină, ar fi fost mai bine ca soţia mea să moară la Auschwitz sau la Treblinka.

Vorbele acestea îmi taie respiraţia. Ce vrea să-mi dea de înţeles? Ura lui faţă de creştini, îndreptată împotriva propriei sale soţii?

— Bine. Acum vom putea discuta despre ceva mai important.

Ajungem cu greu la miezul problemei. Rabinul foloseşte metafore, face presiuni, şi abia la sfârşit mă lasă să întrevăd soluţia la care s-a gândit.

— V-aţi pus problema dacă nu v-ar putea ajuta faptul de a deveni dumneavoastră evreică?

În mod tacit, tocmai a recunoscut că nu sunt evreică şi că, prin urmare, comunitatea hasidică nu a crezut niciodată minciuna lui Chaïm. Din faptul că nu sunt evreică decurge că nici copiii nu sunt evrei. Ceea ce îi contrariază enorm. Dacă m-aş converti, problema ar fi rezolvată. Problema LOR, evident.

— V-aţi gândit vreodată să deveniţi o „adevărată” evreică?

Ştiu că se înţelege prin asta o evreică pioasă. Adică ani întregi de studii, în cursul cărora rabinii îi trântesc la examen pe candidaţi cel puţin de două ori la rând, în aşa fel încât să se încredinţeze că angajarea lor este serioasă.

Ascult în tăcere, dând rareori aprobator din cap pentru a-l lăsa să-şi dezvolte ideea până la capăt.

— Vom veni să controlăm cum progresaţi şi, după câtva timp, comunitatea hasidică va decide asupra calităţii convertirii dumneavoastră. Va decide dacă n-aţi acţionat cu scopul de a vă recupera copiii sau dacă sunteţi într-adevăr o credincioasă ferventă.

Încă nu văd unde vrea să ajungă.

— Cât timp va dura asta?

— Un oarecare timp…

Mai întâi ar trebui să mă căsătoresc cu un bun evreu. Şi, bineînţeles, să am cu el copii, iată ce m-ar închide definitiv în capcana lor. O mamă îşi iubeşte copiii, este incapabilă să-i părăsească. *Dar unde vrea rabinul să ajungă de fapt*?

— Dacă bătrânii sectei apreciază că sunteţi o adevărată credincioasă, vă vor îngădui să reluaţi legătura cu copiii dumneavoastră.

Este o propunere ridicolă. Încearcă să mă facă să tac şi să-şi uşureze conştiinţa lor de răpitori. Dar eu merg până la capătul raţionamentului.

— În urma acestei decizii, după cât timp îmi voi revedea copiii?

— O săptămână, o lună sau cinci ani… nimeni nu poate spune.

Dacă aş crede măcar o clipă că această tactică mi-ar putea reda copiii, m-aş strădui cel puţin să par sinceră. Aş fi în stare să suport o căsătorie cu un evreu hasidic, dacă un asemenea sacrificiu ar avea şanse să fie răsplătit. Dar numai procesul de convertire ar dura cinci ani. Apoi, ar trebui să mă mărit cu un evreu hasidic şi să-i fac copii;

după aceea un rabin oarecare ar veni să-mi spună că nu m-am convertit cu sinceritate. În mod evident, membrii sectei satmar ar socoti că am acţionat din interes, de vreme ce ei au făcut presiuni asupra mea ca să mă convertesc. Cu alte cuvinte, niciodată nu mi-aş revedea copiii. În cel mai bun dintre cazurile rele, i-aş regăsi într-o zi adulţi. Şi între timp aş trăi ca prizonieră a duşmanului.

Îmi exprim cu politeţe ideea, iar rabinul înalţă din umeri:

— Este un risc pe care trebuie să vi-l asumaţi.

Soţia lui continuă să tacă. Expresia ei pare să spună: „Îmi pare foarte rău”. Cum rabinul acesta ştie ceva în legătură cu copiii mei, nu vreau să-l jignesc punând capăt discuţiei. Foarte politicos îi răspund:

— Voi lua în considerare propunerea dumneavoastră. Cu prilejul următoarei mele călătorii în Statele Unite, voi reveni să vă vizitez şi vă voi da un răspuns.

Părăsindu-l pe rabin, nu mă pot împiedica să mă simt vinovată. Propunerea lui este ridicolă, nerealistă, deplasată

— Raţiunea îmi spune asta – dar faptul de a o refuza îmi dă o senzaţie de vinovăţie. Poate că înregistrarea ne va permite să-l convingem pe procuror că acest om deţine informaţii referitoare la copiii mei şi că ar putea fi inculpat pentru piedici aduse justiţiei…

Dar vai!… în maşina lor, cei doi poliţişti sunt într-o stare de agitaţie de nedescris. Furioşi. Microfonul n-a funcţionat. N-au reuşit să înregistreze nimic. Începeau chiar să se întrebe dacă nu cumva eram în pericol.

În seara asta sunt complet deprimată. Dacă un lucru atât de simplu nu izbuteşte să funcţioneze, nimic nu va merge. Nimic. Niciodată. Am o presimţire neagră.

Nu-ţi vei vedea copiii, Patsy. Te-ai împotmolit. Orice ai face, orice ai spune, orice ai încerca, evreii satmarieni au mereu ultimul cuvânt. Dialectica lor îngustă, sectară, te trimite întotdeauna înapoi, de unde ai plecat.

***

Multe persoane mă sfătuiesc să-mi pledez cazul în faţa unui tribunal rabinic. Dar aşa ceva implică nişte complicaţii infernale. Ar trebui mai întâi să găsesc un evreu pios care să accepte să reprezinte o creştină; n-am întâlnit niciunul în care să pot avea încredere. Nu ştiu dacă aş avea dreptul să asist la audiere, iar dacă procedura s-ar desfăşura în idiş n-aş înţelege nimic. Şi-n afară de asta, ce să aştept de la o asemenea procedură? Oamenii aceştia se prezintă în faţa lumii exterioare ca un front solidar. În interior sunt divizaţi într-o mulţime de celule, culte, grupări, comunităţi care se ceartă pentru cel mai mărunt detaliu de interpretare a Thorei. Au fiecare rabinul lor. Dacă un tribunal mi-ar fi favorabil, un altul ar da altă decizie, pentru simplul motiv că nu a judecat el cazul. În schimb, dacă un tribunal mi-ar fi defavorabil, decizia lui va fi considerată de toate celelalte ca fiind bună.

***

Mă întâlnesc, la sfatul lui Jim Stanco, cu o mamă a doisprezece copii, dintre care cei nouă mai mari au fost răpiţi de către evreii satmarieni.

Înainte de a mă duce la această întâlnire, Sarah mă atenţionează.

— Îmbrăcaţi-vă într-un mod respectuos şi, mai ales, nu vă parfumaţi! Soţul meu nu trebuie să miroasă parfumul altei femei, şi nici pe-al meu nu are dreptul să-l respire decât dacă sunt disponibilă…

Cuvântul „disponibilă” face aluzie la perioada de două săptămâni în timpul cărora sunt admise relaţiile sexuale.

— Vă rog, fiţi foarte atentă. După plecarea

dumneavoastră nu trebuie să rămână nicio urmă de parfum…

Sper că apa curată, fără urmă de săpun, nu parfumează pe nimeni. Îi respect condiţiile.

Trei camere la etajul trei al unei clădiri foarte vechi. Metroul aerian trece prin faţa ferestrei. Zdroncănitul trenurilor ne întrerupe întruna şi face să se cutremure pereţii. Apartamentul are un miros de încăpere neaerisită, atmosferă apăsătoare. În dreptul tuturor ferestrelor au fost înghesuite mobile, ceea ce împiedică pătrunderea soarelui şi împrospătarea aerului.

Locul acesta mă face să devin claustrofobă în aceeaşi măsură ca şi o cabină de ascensor. O puştoaică de patru sau cinci ani se străduieşte să schimbe scutecele unui sugar. Un mormoloc de doi ani îngăimă o rugăciune printre dinţii lui de lapte. Copiii aceştia au o paloare bolnăvicioasă – flori lipsite de lumină.

— Mă puteţi aştepta un minut? în bucătărie este un şobolan şi, deoarece acolo doarme bebeluşul meu, încerc să-l prind într-o cursă…

Douăsprezece sarcini au transformat-o pe această femeie într-un munte de cărnuri, greoi şi îndesat. Doi sâni enormi şi căzuţi ameninţă să se elibereze din rochia ei cafenie, plină de pete. Femeia vorbeşte destul de bine engleza. Cei trei copiii pe care îi creşte acum îi are de la al doilea soţ al ei. Ceilalţi nouă, rod al căsătoriei precedente, i-au fost luaţi când un tribunal rabinic a pronunţat divorţul. Nu vorbeşte decât despre sex. Primul ei soţ era un obsedat, un pervers. Ea se plânge îndelung şi cu detalii de care m-aş lipsi bucuroasă, de faptul că el voia să facă dragoste în poziţii netradiţionale

— Singura poziţie tradiţională fiind cea numită „a misionarului”.

— El voia s-o facem aşa cum fac câinii! Şi dacă refuzam,

se ducea la altă femeie şi când se înapoia povestea tot.

Aş vrea să fug. N-am niciun chef să aud soiul acesta de confidenţe sordide. Într-o societate în care asupra sexualităţii apasă atâtea interdicţii, oamenii nu se gândesc, la urma urmei, decât la asta.

Conversaţia noastră este mai degrabă un monolog – e întreruptă de sosirea soţului. De cum mă vede bate în retragere şi, ca un şcolar prins asupra unei fapte rele, se întoarce cu faţa spre perete. Femeia şopteşte:

— Ştiţi, are cu zece ani mai puţin decât mine, şi e cam sărac cu duhul, dar nimeni nu voia să se însoare cu mine, eram prea bătrână…

Femeia asta nu avea nimic interesant să-mi aducă la cunoştinţă. Copiii ei au fost preluaţi spre creştere de către sistemul de asistenţă socială al comunităţii. Cu ea, trăiau închişi în acest apartament, neavând niciodată voie să iasă, pentru a nu fi contaminaţi de lumea păcătoasă. Ea consideră că şcolile hasidice nu sunt îndeajuns de religioase. Tribunalul rabinic a decis însă că odraslele ei erau victime ale neglijenţei sale şi a hotărât să fie adoptaţi.

Mă aflu din nou pe stradă, complet scârbită şi înnebunită. Oare copiii mei sunt condamnaţi să trăiască aşa? închişi undeva, fără aer, fără soare, sau poate şi mai rău, murind cu încetul în umbra unor minţi rigide…

Nicio urmă de parfum. Niciun suflu de aer proaspăt, nicio rază de soare, pe scurt – nicio viaţă. Îţi vine să înnebuneşti.

35. *Povestirea lui Joseph*

Trebuie să-mi împart camera cu Yoley, fiul domnului şi al doamnei Jacobovitch, şi asta nu-mi place deloc. Ne certăm tot timpul, pentru orice, şi doamna Jacobovitch îi ia întotdeauna apărarea. În încăpere există un mic ventilator dar Yoley îl orientează mereu spre patul său. Şi, când încerc

să-l întorc spre mine, ca să am puţin aer proaspăt, mă împiedică. Are doisprezece ani şi încă mai face pipi în pat. Asta îmi displace profund.

La şcoală m-am împrietenit cu un băieţel pe care-l cheamă tot Yoley. Faţă de ceilalţi copii, ne facem că noi doi suntem poliţia. Toţi vor să fie prieteni cu noi. Nu-i voie să ne jucăm cu chibrituri sau cu focul, dar sunt unii băieţi cărora le place să se ducă pe ascuns în pădurea ce înconjoară Kasho Drive, ca să aprindă focuri. Tare le mai place să facă lucruri interzise. Eu şi Yoley îi spionăm şi îi luăm prin surprindere, strigând: „Te-am văzut!”. Şi îi ameninţăm c-o să ne ducem să le spunem părinţilor faptele lor. Câteodată îi denunţăm.

Noi suntem şefii tuturor acestor copii şi asta ne amuză. La Kasho nu există şcoală pentru băieţi, aşa că trebuie să ne ducem să învăţăm în alt sat. Avem şcoală şase zile din şapte. În şcoală sunt aproape două sute de băieţi şi în clasa mea suntem douăzeci şi cinci. O oră pe zi învăţăm engleză, dar asta mai ales ca să putem rezolva problemele de mate. În cea mai mare parte a timpului studiem Biblia şi ne rugăm. Uneori trebuie să repetăm împreună cu învăţătorul: „Nu vom schimba modul nostru de viaţă! Vom respinge această societate! Vom trăi aşa cum au trăit strămoşii noştri!”

Când voi fi mare, poate voi fi rabin.

36. *Zi* de zi

Am ratat audierea la care trebuia să se decidă soarta lui Chaïm deoarece paşaportul meu expirase de două zile. Tata, furios din cauza neglijenţei mele, a plecat în locul meu la New York. Nu m-am putut duce şi eu decât mai târziu. Oricum, tribunalul şi-a amânat decizia.

26 iulie 1989. FBI-ul refuză să ne ajute să-i căutăm pe

copii deoarece aceştia nu sunt cetăţeni americani. Tata se înapoiază în Belgia, iar eu rămân să-mi continui istovitoarea anchetă în Brooklyn.

Jim Stanco a comandat să se tipărească afişe. A folosit fotografiile făcute la Amsterdam şi sub acestea a cerut să se imprime un text, în engleză şi în idiş.

Copiii mei mă privesc, chipul lor fiind reprodus pe un afiş de un galben intens, de douăzeci şi opt de centimetri pe treizeci şi cinci. Realitatea înscrisă pe afiş este stranie şi dureroasă:

Nume: Simon Yarden; Născut la 2 ianuarie 1981; înălţime: aprox. 1,44 m; Greutate: aprox. 40 Mg; Ochi: căprui închis; Păr: negru; Limbi vorbite: multilingvă.

Nume: Moriah Yarden; Născută la 7 iunie 1982; înălţime: aprox. 1,30 m; Greutate: aprox. 35 kg; Ochi: căprui închis; Păr: şaten închis; Limbi vorbite: multilingvă.

Nume: Marina Yarden; Născută la 19 octombrie 1979; înălţime: aprox. 1,36 m; Greutate: aprox. 40 kg; Ochi: căprui deschis; Păr: şaten; Limbi vorbite: multilingvă.

Aceşti copii au fost răpiţi la data de 11 decembrie 1986 de către tatăl lor, Chaïm Yarden (zis Edwar sau Yarden), căruia nu i s-a atribuit dreptul de a-şi creşte copiii şi care, din ianuarie 1989 este arestat în aşteptarea pronunţării extrădării sale în Belgia. Urmează să fie judecat pentru răpire.

La Biroul Central al Copiilor Dispăruţi şi Exploataţi din statul New York, puteţi telefona 24 de ore din 24, la numărul gratuit 1-800-FIND Kid (1 – 800 – 346 – 3543).

Dacă daţi de urma acestor copii în afara frontierelor statului New York puteţi telefona la: 1-800 – 834 – 5678.

Jim Stanco îşi asumă sarcina de a lipi el însuşi aceste afişe în cartierele hasidice, precum şi la postul de taxare de pe autostrada care duce spre munţii Catskill, unde mulţi evrei obişnuiesc să-şi petreacă vacanţa.

***

Înălţime aproximativă, greutate aproximativă. În asta constă nenorocirea mea. Am fost nevoită să dau o descriere *aproximativă* a înfăţişării copiilor mei. Cu Walter vorbesc atât de des despre ei încât el le-a făcut de pe acum loc între noi. Am petrecut doi ani şi jumătate cu umbrele lor şi el nu i-a văzut niciodată, însă, cu toate acestea, actualmente ei fac parte din familia lui. O familie pe care ar vrea s-o mărească adăugându-i un copil. Ca întotdeauna, reflectează mult asupra acestei idei.

— Trebuie să fim siguri în ceea ce priveşte motivul pentru care vrem acest copil. Un copil nu-l poate înlocui pe altul. Dacă pe acesta îl vrem pentru el însuşi, atunci e bine.

Deoarece niciodată nu vom înceta să-i căutăm pe ceilalţi trei. Niciodată. Dar eu nu mai pot continua să trăiesc în trecut. Walter are dreptul la un copil, şi Patsy de asemenea. Este o necesitate.

***

Curtea de Justiţie americană ordonă, *la 14 august 1989*, extrădarea lui Chaïm. Acesta se opune fizic extrădării şi agenţii federali sunt nevoiţi să-l oblige să urce în maşină şi să-l silească să urce în avion.

Eu mă aflu în Statele Unite şi trebuie să-i anunţ de la New York pe reprezentanţii presei din Belgia. La sosirea lui Chaïm, jurnaliştii au invadat aeroportul din Bruxelles. Imaginile difuzate de televiziune sau tipărite în ziare sunt cele ale unui bărbat care merge cu capul în piept, târându-şi picioarele şi ascunzându-şi chipul.

Poate că tata n-ar fi trebuit să vină, deoarece nervii i-au cedat. Ziariştii au văzut un bunic înnebunit de durere,

incapabil să-şi stăpânească mânia în faţa celui care i-a făcut atât de mult rău familiei sale. Unii membri ai comunităţii evreieşti văd în Chaïm biata victimă a unui bogat om de afaceri, a cărui influenţă şi putere ar fi nelimitate. Pentru evreii hasidici, Chaïm a devenit un martir. Pentru justiţia belgiană, Chaïm este un mormânt. La fiecare interogatoriu refuză să spună unde sunt copiii. Acest mutism atacă nervii tuturor.

***

La rândul meu, trebuie să mă pregătesc pentru procesul ce va urma, adunând mărturii prin care să dovedesc că nu-i maltratam pe copii, că erau sănătoşi şi fericiţi. Elevii institutului „Mater Dei” adresează comunităţii satmar această scrisoare simplă şi emoţionantă:

„Domnilor.

Suntem prieteni de-ai lui Moriah. Ne duceam la aceeaşi grădiniţă ca şi Moriah dar, într-o zi, ea n-a mai venit, învăţătoarea ne-a explicat ce s-a întâmplat, dar noi n-am înţeles prea bine. Noul nostru învăţător ne-a explicat încă o dată totul. Probabil că nu este foarte amuzant să-ţi pierzi, deodată, atât familia cât şi toţi prietenii. Ar fi formidabil dacă am putea să ne jucăm şi să învăţăm iarăşi împreună cu Moriah. Puteţi să faceţi în aşa fel încât să revină?

Mulţumim”.

La „Saint-Joseph”, elevii din clasa lui Simon îi scriu lui Chaïm o scrisoare asemănătoare. O trimit pe adresa închisorii:

„Domnule.

Fiul dumneavoastră, Simon Yarden, este unul dintre cei

douăzeci şi unu de băieţi înscrişi la cursurile de pregătire ale şcolii primare, în clasa domnului Ivo Devesse, la 1 septembrie 1986. Trei luni mai târziu, pe 11 decembrie 1986, a fost răpit împreună cu cele două surori ale sale din faţa şcolii noastre.

Nu ştim ce i s-a întâmplat atunci colegului nostru şi nici surorilor lui. Din ziare, reviste şi de la televiziune, am aflat că locuiesc, fără îndoială, în Statele Unite, că mama lor, Patsy Heymans, face tot ce poate ca să-i găsească şi că tatăl lor este la închisoare. În clasa noastră discutăm foarte serios despre Simon. Ce s-a întâmplat cu el? Când se va înapoia? Aşa că ne-am hotărât să vă scriem dumneavoastră, care îi sunteţi tată, pentru a vă ruga în mod deschis: Vă rugăm, stimate domnule Yarden, redaţi-ni-l pe Simon!

Continuăm să sperăm că Simon va fi în curând din nou printre noi şi vă rugăm, domnule Yarden, să binevoiţi să ne ajutaţi să-l regăsim. În numele tuturor colegilor lui de clasă".

Douăzeci de semnături copilăreşti le însoţesc pe cea a învăţătorului şi pe cea a directorului şcolii.

Walter şi cu mine pregătim dosarele pentru presă – un teanc de documente şi fotografiile copiilor. Dosare galbene pentru presa franceză, verzi pentru cea olandeză.

***

Palatul de Justiţie din Bruxelles este un edificiu impunător, încoronat de o cupolă care domină o parte din cartierul afacerilor. Un portal mare se deschide spre un hol uriaş în care paşii răsună pe o pardoseală de marmură. Sala în care Chaïm trebuie să se înfăţişeze în faţa magistraţilor, prevăzută pentru a cuprinde cincizeci de persoane, este

supraaglomerată, în ea înghesuindu-se triplul acestui număr. Au venit şi mulţi dintre prietenii noştri.

Scopul acestei prime audieri este acela de a se stabili dacă acuzatul vrea să facă apel faţă de condamnarea sa pentru răpire şi, în această eventualitate, dacă trebuie să rămână în închisoare până în ziua procesului. La vremea condamnării sale prin neprezentare, nu-şi putuse asigura apărarea. Deoarece el nu are bani, comunitatea hasidică i-a pus la dispoziţie un apărător.

Tot ce vrem noi deocamdată este ca el să rămână în închisoare. Nu pentru a-l pedepsi, ci pentru a păstra o legătură cu copiii. Ori, din punct de vedere juridic, ne aflăm într-o situaţie incertă, deoarece Chaïm a efectuat deja în Statele Unite şase luni din cele douăsprezece ale condamnării sale la închisoare. Nu-i mai rămân de ispăşit decât şase. Dacă ar fi eliberat, ar dispărea în lume, iar noi n-am mai dispune de niciun mijloc de presiune.

Procurorul recunoaşte că este greu să-l menţină pe Chaïm în închisoare:

— Când este vorba de copii, nu există caz juridic simplu. Toate aceste infracţiuni implică o mare suferinţă şi de aceea fiecare caz în parte este studiat cu o atenţie deosebită. Al dumneavoastră este interesant, deoarece nu are precedent. Guvernul belgian nu s-a confruntat niciodată direct cu o comunitate religioasă puternică, adăpostită în spatele propriilor sale reguli şi care se situează deasupra legilor, atât belgiene, cât şi internaţionale.

Procurorul – doamna De Vroede – se simte, în mod firesc, solidară. Este şi ea mamă a trei copii.

Chaïm intră în sala de audiere, escortat de un ofiţer de poliţie. Poartă o mică geantă doldora de documente şi cărţi religioase. În mână mai ţine şi un măr, pentru cazul în care i-ar fi foame…

De când este în închisoare, religiozitatea i-a sporit, pe

creştet are tradiţională calotă, iar perciunii îi sunt mai lungi ca oricând. Tenul, de obicei întunecat, a căpătat paloarea bolnăvicioasă caracteristică deţinuţilor. Cu capul plecat, cu umerii încovoiaţi, se uită cu încăpăţânare în pământ. La fiecare întrebare a judecătorului îngaimă, în aceeaşi atitudine, un răspuns neinteligibil.

— Vă rog să mă priviţi când vorbiţi!

Chaïm ridică puţin capul, îşi repetă răspunsul, pretinde prezenţa unui interpret de engleză-franceză. Ştiu că este vorba de un vicleşug, deoarece el cunoaşte ambele limbi. Dar legea îi acordă acest drept. Aşadar prima audiere se opreşte aici, fiind amânată pe săptămâna următoare. Iar în săptămâna următoare, fiecare întrebare, fiecare răspuns, orice comentariu, indiferent în ce ar consta, trebuie să se traducă în ambele limbi, în aşa fel încât prea puţine probleme ajung să fie rezolvate. Dar mincinosul cade în propria-i capcană deoarece, pe neaşteptate, lasă să-i scape în engleză:

— Nu, cuvântul acesta nu traduce întocmai ceea ce voiam să spun.

Cuvântul în cauză este franţuzesc, aşadar el înţelege această limbă. Judecătorul îi aruncă o privire furioasă. Câteva minute mai târziu, Chaïm se plânge că nici engleza lui nu este îndeajuns de bună şi cere un interpret de ebraică! Judecătorul înţelege perfect ce urmăreşte. Să lungească procedura, să poată câştiga timp datorită interpretului şi unei limbi pe care judecătorul nu o înţelege. Dar Chaïm are acest drept şi şedinţa este încă o dată amânată.

O nouă audiere; iată că vine interpretul de ebraică şi judecătorul reia laboriosul interogatoriu. Întrebare în franceză, traducere în ebraică, răspuns în ebraică – dar lung, lung, evaziv, complicat, ca şi cum Chaïm n-ar reuşi să exprime cu claritate ce anume ar vrea să spună. Ceea ce-l

obligă pe interpret să facă o traducere lungă. Când termină, judecătorul trebuie să rezume declaraţiile acuzatului pentru consemnarea modului în care decurge audierea. Acest rezumat trebuie să fie tradus după aceea în ebraică pentru a putea fi aprobat de Chaïm. Deseori acesta se leagă de sensul exact al unui cuvânt, apoi găseşte un chiţibuş referitor la altul. Procedura se lungeşte, nervii încep să-mi cedeze şi, ca să mă calmez, scriu notiţe despre modul de desfăşurare al procesului.

De fiecare dată când în declaraţiile sale se referă la mine, Chaïm recurge la franceză. Eu nu sunt soţia lui, sau fosta lui soţie, sau Patsy – sunt doamna Patricia Heymans.

Privindu-l, cu umerii lui încovoiaţi cu încăpăţânare, cu barba şi cu perciunii lui, mă întreb cum de m-am îndrăgostit de el. Nu am nicio explicaţie. Aşa a fost să fie.

***

Întotdeauna mi-a venit greu să-mi exprim sentimentele şi acum nu reuşesc nici măcar să spun cât sunt de înspăimântată în legătură cu copiii, cu educaţia pe care aceştia o primesc, cu stilul de viaţă ce li se impune. Dacă încerc să explic ceea ce simt, cuvintele mi se învârt în minte fără a izbuti să-mi iasă de pe buze. Am nevoie de ajutor, ştiu asta. La vremea când a avut loc răpirea am consultat un psihiatru, însă experienţa s-a dovedit a fi negativă şi îmi repugnă să mai fac o altă încercare.

Trebuie să vorbesc, să mă exprim. Aş vrea s-o fac, simt această nevoie, dar nu reuşesc. În cele din urmă, cu recomandarea unui prieten, îmi programez o consultaţie la un terapeut. Cunoscându-mi uşurinţa cu care bat în retragere, achit dinainte primele cinci şedinţe. Terapeutul este o femeie, începe prin a-mi declara că-mi cunoaşte familia, ceea ce mă face să mă simt tare prost. Apoi nu mai

spune nimic. Tăcere. Eu aştept să-mi pună o întrebare, ea aşteaptă ca eu să vorbesc; ne privim. Este ridicol. Am nevoie de cineva care să mă ajute să vorbesc, să ies din cochilia mea, să-mi exprim sentimentele, să mi le limpezesc. Femeia asta ar putea să părăsească încăperea şi să pună în faţa mea un magnetofon – ar fi acelaşi lucru. De vreme ce eu singură nu sunt în stare, este de datoria ei să facă un efort. Dacă eu sunt blocată, ei îi revine sarcina de a găsi o soluţie.

Cea de-a doua întrevedere este la fel de penibilă. Eu bâigui câteva fraze în legătură cu copiii, sperând să-i dezleg limba. Dar ea rămâne tăcută. Această experienţă e un eşec total. Nimeni nu mă va obliga să revin şi să mă instalez în faţa unui zid de tăcere. Tăcerea o ştiu pe dinafară, este singurul meu refugiu şi totodată otrava mea. Dacă un terapeut nu-i în stare să priceapă asta, ducă-se dracului!

****

Fericire! Aştept un copil de la Walter. Şi curajul îmi revine. Ca şi speranţa. Hotărârea de a-mi reîntregi familia este şi mai mare. *Marina*, *Simon*, *Moriah*, *oriunde aţi fi*, *vă voi găsi*: *acasă vă aşteaptă un al patrulea*!

Judecătorul este frustrat şi s-a decis să adopte o nouă tactică. Să ne aducă, pe Chaïm şi pe mine, la o întrevedere faţă-n faţă în prezenţa unui ofiţer de poliţie, pentru a rezolva litigiul noi înşine.

Iată-ne aşadar faţă-n faţă. Nu simt nimic, nu mă preocupă decât un singur lucru: să capăt o cât de mică informaţie cu privire la copii. Cu glas calm, Chaïm este primul care mi se adresează în ebraică:

— Îţi voi face o propunere, dar trebuie să-mi făgăduieşti că nu vei vorbi cu nimeni despre asta.

Inima îmi tresare; vreme de o secundă am speranţa

nebună că-mi va spune ceva despre ei.

— Îţi făgăduiesc.

— Nu ştiu unde se află copiii însă, dacă accepţi să revii şi să trăieşti cu mine, să te căsătoreşti cu mine, îi vom căuta împreună şi îi vom găsi.

Este serios! Bineînţeles că în faţa legii belgiene încă mai suntem căsătoriţi, dar ştiu că el vorbeşte despre o ceremonie hasidică.

— Eu nu sunt evreică. Cum poţi tu, un evreu religios, să-i ceri aşa ceva unei creştine?

— Se poate aranja.

— Şi Iris?

— Se poate aranja.

Ca printr-o străfulgerare îmi dau seama că a negat ceea ce a afirmat cu două secunde mai înainte. *ŞTIE de unde să înceapă căutările*!

— Asta-i tot ce ai de spus?

De obicei eu îmi respect promisiunile, dar nici nu se pune problema să mi-o ţin pe aceasta. Doâmna procuror De Vroede şi avocatul Buysschaert sunt imediat puşi la curent. Ei îl informează pe judecător, deoarece propunerea pe care mi-a făcut-o Chaïm dovedeşte o dată mai mult complicitatea lui cu răpitorii. În consecinţă, incidentul este dezbătut în următoarea şedinţă de audiere. Iar Chaïm tratează lucrurile cu o aroganţă ce-i trădează incapacitatea de a-şi asuma răspunderea propriilor sale acţiuni. Se înfurie împotriva mea:

— Cum poate fi crezută dacă, după ce mi-a promis mie, soţului ei, că nu va spune nimic, s-a dus imediat să repete totul?

Judecătorul respinge acest argument fals.

— Conduceţi-l înapoi, în celula sa!

O poliţistă se apropie cu o pereche de cătuşe. Chaïm se depărtează de ea cu dispreţ. Să fie atins de o femeie, ce

umilire! O flacără de mânie se aprinde în ochii poliţistei care, pe un ton sec, îi ordonă să se supună. Ruşinat, îşi lasă capul în piept şi întinde mâinile.

***

Avocaţii lui Chaïm înmulţesc la nesfârşit piedicile, pentru a amâna audierile din săptămână în săptămână. Toate astea fac să crească onorariile, ceea ce pe Chaïm nu-l deranjează… Banii pentru apărare provin din buzunarele comunităţii hasidice de la Anvers. La fiecare decizie a tribunalului, Chaïm şi avocaţii lui fac apel. Aproape în fiecare miercuri asistăm la o nouă audiere. Unele dintre ele durează de la ora 13 până la ora 20.

Chaïm pretinde cu regularitate că extrădarea lui este ilegală. Judecătorul se vede nevoit să-l mustre. Se întâmplă uneori să nu bănuim şi nici avocaţii noştri să nu ştie ce se va petrece la următoarea audiere… M-am săturat. Se deliberează la nesfârşit cu privire la drepturile lui Chaïm şi niciodată nu se vorbeşte despre copii. În tribunalul acesta, toată lumea uită adevărata miză a procesului: copiii mei. Câteodată îmi vine să mă ridic în picioare şi să răcnesc:

— Dar drepturile Marinei? Ale lui Simon? Ale lui Moriah?

Când, în fine, Curtea abordează acest punct esenţial.

Chaïm afirmă că nu i-a răpit pe copii. Foarte simplu, îl acuză pe tatăl meu de a fi săvârşit această faptă pentru a arunca răspunderea asupra ginerelui său, pe care-l urăşte. În ciuda stupidităţii acestei afirmaţii, noi trebuie să prezentăm dovezile care îl acuză: fotografiile făcute la Amsterdam şi la Washington, invitaţia de nuntă trimisă lui Chaïm şi copiilor de către rabinul Tauberg, scrisoarea prin care rabinul cere pentru Chaïm ajutorul comunităţii hasidice, spre a-i sustrage pe copii de sub influenţa unei mame nedemne şi creştine.

La toate acestea, Chaïm contraatacă:

— Este o scrisoare furată! Şi dacă a fost furată, cum se poate şti dacă este autentică sau falsă?

Judecătorul îi atrage atenţia că posedă dovada că această scrisoare este, într-adevăr, a rabinului Tauberg. Atunci Chaïm neagă valabilitatea fotografiilor:

— Fotografia asta este trucată!

— Te-ai dus la Washington, da sau nu?

— O singură dată, pentru foarte scurt timp.

Dar asta, spune el, s-a întâmplat primăvara, în vreme ce fotografia, se vede bine, a fost făcută toamna, şi pe spatele ei se poate citi data: *octombrie 1988*.

Judecătorul întreabă:

— Oare la Washington arborii sunt ruginii primăvara?

— Ei! Păi în Statele Unite anotimpurile sunt altfel!

În şedinţa următoare aduc dovada, furnizată de ambasada Statelor Unite, că la Washington D.C. anotimpurile se succed ca şi în Belgia. Frunzele ruginesc toamna şi nu primăvara. Posed de asemenea documente meteorologice…

— Cine a făcut această fotografie? întreabă judecătorul.

Trebuie să se aştepte traducerea întrebării din franceză în ebraică, apoi cea în franceză a răspunsului dat în ebraică:

— Ei, bine, nu ştiu. Domnul Jacques Heymans are bani, poate pe el ar trebui să-l întrebaţi cum a reuşit să facă această fotografie.

Şi Chaïm se întoarce spre asistentă, încântat de gluma lui. Este dezgustător. Niciun argument corect, niciun respect faţă de el şi de ceilalţi; drept orice logică – minciuna.

În mod evident, judecătorul este convins de vinovăţia lui, dar încă o dată suspendă şedinţa până săptămâna următoare. Uneori îmi vin gânduri de răzbunare… De pildă, să mă duc să le povestesc celorlalţi prizonieri ce a făcut

Chaïm. În închisori, cei vinovaţi de răpirea unor copii nu sunt deloc bine văzuţi… O bătaie zdravănă nu i-ar prinde rău.

După nu mai ştiu câte audieri, Chaïm sfârşeşte prin a-şi modifica declaraţia în legătură cu fotografia:

— Mergeam pe strada 56, în Manhattan, când un bărbat pe care nu-l văzusem niciodată până atunci, un necunoscut, m-a oprit pe trotuar. Mi-a spus că se numeşte David şi că, dacă voiam să-mi revăd copiii, trebuia să mă duc la o anumită oră în faţa Casei Albe. M-am prezentat la întâlnire; necunoscutul se afla acolo, cu copiii. Am stat puţin de vorbă cu ei şi am putut constata că erau sănătoşi. Am luat cu toţii nişte răcoritoare, copiii păreau fericiţi. După aceea am plecat.

— Nu i-aţi întrebat unde locuiau? La ce şcoală mergeau? Nici dacă nu doreau să rămână cu dumneata?

— Erau sănătoşi, asta mi s-a părut de ajuns.

— Dumneata eşti tatăl lor! Şi te încrezi într-un oarecare David?

— Da, el ştie mai multe decât mine.

Explicaţiile ridicole l-au enervat pe judecător şi scornelile lui Chaïm depăşesc într-atâta limitele bunului-simţ, încât unul din avocaţii lui îi mărturiseşte avocatului nostru:

— Nu mai pot susţine poziţia domnului Yarden!

Asta înseamnă că o parte din comunitatea evreiască se leapădă de el. O uşă întredeschisă… Dar să iei contact cu lumea hasidică nu-i deloc treabă uşoară… Singurul lucru pe care-l pot face este să-i hărţuiesc fără răgaz. Capii comunităţii satmar trebuie să înţeleagă că nu-i voi lăsa să-mi scape.

Există, la Bruxelles, un sediu central puternic al comunităţii evreieşti din Belgia, al cărei şef este rabinul Guigni. Îl rog să-mi dea o scrisoare prin care să ateste că întreaga comunitate dezaprobă purtarea lui Chaïm şi care

să le ceară tuturor evreilor să coopereze cu mine, în cercetările mele. Rabinul ştie că acum Chaïm este membru al sectei satmar.

— Este vorba de o grupare asupra căreia nu pot avea nicio influenţă.

— Dar dumneavoastră reprezentaţi comunitatea evreiască din Belgia! Pentru mine ar fi un mare ajutor.

Aveam să telefonez de mai multe ori până să primesc o scrisoare ce dezaproba, cu precauţie, purtarea lui Chaïm Yarden. Nu asta mă va ajuta să-mi găsesc copiii, dar cel puţin nu mi se va reproşa că urmăresc o „vendeta antisemită”.

Căci multe persoane mă acuză că transform afacerea aceasta într-un proces al religiei. Iar eu nu le pot da decât un singur răspuns:

— Îmi pare foarte rău, nu eu am transformat această afacere într-o problemă de religie. În ceea ce mă priveşte, Chaïm ar putea fi creştin, musulman sau ateu – pentru mine ar fi exact acelaşi lucru. Mi-a luat copiii.

Cunosc evrei religioşi precum şi evrei nereligioşi, oameni pe care-i respect şi în care am încredere. Lupta mea nu se îndreaptă decât împotriva lui Chaïm şi a celor câţiva aliaţi iresponsabili ai lui.

Avocaţii lui Chaïm au ridicat în faţa Curţii şi această problemă, acuzându-mă că institui proces tuturor evreilor. Dar numai Chaïm este acuzat; numai Chaïm se consideră deasupra legilor. Dacă o sectă îl sprijină, se situează şi ea deasupra legilor. Eu nu sunt nici antisemită nici anti-orice altceva; nu sunt decât o mamă!

***

Pentru a-şi sărbători cei patruzeci de ani de domnie, regele Baudouin I acordă o amnistie generală, potrivit

căreia se reduc cu şase luni pedepsele celor mai mulţi dintre deţinuţii belgieni… La aflarea acestei ştiri ne cuprinde panica. Din fericire, procurorul deţine atuuri legale. Chaïm a contestat întotdeauna valabilitatea condamnării lui prin neprezentare. Se împlinesc şase luni de când susţine cu înverşunare acest principiu, aşa că amnistia nu se referă şi la el. Cu toate acestea, după răspândirea veştii, avocaţii lui se împăunează:

— Mâine la tribunal vom asista la adevărata lovitură de teatru!

Ascultând sfatul procurorului, ai noştri pregătesc în grabă o nouă reclamaţie, bazată pe interpretarea diferită a legii şi se asigură de cooperarea serviciilor de securitate de pe aeroporturi şi din gări. Dacă Chaïm reuşeşte să obţină eliberarea, trebuie să încercăm să-l arestăm înainte ca el să părăsească teritoriul Belgiei. Simplul gând la o asemenea eventualitate mă îmbolnăveşte.

La 21 ianuarie 1990, ziua mea de naştere, noul avocat al lui Chaïm anunţă încă de la începutul şedinţei de audiere:

— Clientul meu renunţă să mai conteste valabilitatea condamnării sale prin neprezentare la un an de închisoare!

Toată lumea este surprinsă. Vasăzică asta era lovitura de teatru. Să înceteze contestaţia, pentru a putea beneficia de amnistie. Deoarece a efectuat mai mult de jumătate din durata condamnării, Chaïm poate fi eliberat dacă îşi retrage contestaţia şi recunoaşte în mod implicit că este vinovat de răpire.

— Nu. Nu recunosc că i-aş fi răpit pe copii. Dar îmi retrag contestaţia pentru a fi eliberat.

Zi mare pentru ziarişti! Este prima oară când un acuzat pledează vinovat într-o problemă, declarându-şi în acelaşi timp inocenţa.

Dar procurorul, doamna De Vroede, mai are o carte în mânecă. Un concept juridic care niciodată n-a fost aplicat în

Belgia la genul acesta de afaceri, dar pe care ea este foarte hotărâtă să-l utilizeze. Recunoscând condamnarea prin neprezentare, Chaïm tocmai i-a oferit prilejul de a recurge la acel concept.

— Când Chaïm Yarden a fost extrădat la Bruxelles, *pe 14 august 1989*, a refuzat să dea autorităţilor informaţii referitoare la copii. Prin acest refuz, a agravat crima pentru care a fost condamnat în lipsă, comiţând un „delict continuu cu caracter repetitiv”. Cer aşadar o condamnare fermă pentru acest delict agravat, cu efect retroactiv. Zi de zi, acest om a adus piedici acţiunii justiţiei.

Bineînţeles, apărarea ripostează susţinând că acuzaţia este fragilă, că deţinutul nu poate fi condamnat pentru tăcerea lui; că acuzaţia nu se referă la ceea ce a făptuit sau spus, ci la ceea ce *n-a spus*.

Şi, desigur, avocatul nostru recunoaşte cu plăcere că inculpatul are dreptul să tacă, numai că refuzul lui de a răspunde unor întrebări referitoare la nişte copii dispăruţi a pus piedici cercetărilor întreprinse de poliţia judiciară. Conform unei stricte interpretări a legii, este vorba de obstrucţie. Drepturile copiilor, ale mamei şi cele ale statului trebuie să fie cântărite în raport cu drepturile deţinutului.

Procurorul şi avocaţii noştri ştiu care este miza acestui proces. Dacă judecătorul le dă dreptate, va fi prima dată în Belgia când un tribunal va da o astfel de hotărâre. În anumite circumstanţe, tăcerea unui inculpat îl poate incrimina…

— Vinovat de delict continuu!

Doamna procuror De Vroede a câştigat. Cu capul plecat, cu nasul ascuns în barbă, deţinutul se înapoiază în închisoare.

Zi de zi…

37. „*Vizită de masă*”

Pentru a vizita un deţinut există două posibilităţi. Una este impersonală: vizitatorul şi deţinutul sunt despărţiţi printr-un geam şi nu comunică decât prin două telefoane. Cealaltă este denumită în jargonul penitenciarelor „vizita de masă”. Aş fi preferat s-avem între noi un geam, să fiu la adăpost de privirea lui directă, de răsuflarea lui. Ca să pot închide imediat telefonul dacă m-ar scoate din sărite. Dar când, cu inima strânsă, am cerut să-l văd, Chaïm a insistat pentru o „vizită de masă”, fiecare din noi aflându-se de o parte şi de alta a unei mese, la o distanţă de un metru.

Mă pregătesc să suport vreme de şaizeci de minute, nici mai mult nici mai puţin, această situaţie penibilă: să-i vorbesc, deoarece el reprezintă singura pistă care duce la copii.

Închisoarea „Saint-Gilles” a fost concepută pentru a adăposti trei sute de deţinuţi, dar găzduieşte un număr dublu. Nu se pot primi simultan decât douăzeci şi cinci de vizitatori. Primul sosit este primul servit. M-am prezentat deci la ora şapte dimineaţa, însă până a mi se da voie să intru am aşteptat afară mai bine de un ceas. A urmat ritualul percheziţiei şi predarea legitimaţiei mele de identitate.

Ca să-i ascund lui Chaïm sarcina mea şi pentru a evita comentarii neplăcute din partea lui, am preferat să port o îmbrăcăminte largă. Cele douăzeci şi cinci de mese, în jurul cărora se află câte două sau trei scaune, sunt repede ocupate, şi în hărmălaia care începe, câţiva deţinuţi şi paznici îmi adresează, în tăcere, încurajări:

— E formidabil ceea ce faceţi!

— Continuaţi tot aşa!

Oamenii aceştia m-au văzut la televizor. La sosirea lui Chaïm mă simt complet pierdută şi stânjenită; el este singurul deţinut hasidic. Are dreptul să păstreze unele

accesorii ale ţinutei sale tradiţionale. Străbate sala zâmbind cu dezinvoltură, sigur de sine, salutându-i pe ceilalţi deţinuţi, cu o atitudine total opusă celei a deţinutului şters şi umil prezent în faţa curţii.

Cu craniul ras încadrat de perciuni, pare deplasat în locul acesta. De cum se aşază, cu capul înclinat într-o parte, relaxat ca într-un salon, începe un taifas de parcă aş fi o veche prietenă pe care n-a văzut-o de mult. Ce mai face familia mea, cum mă descurc, ce soi de slujbă am… Mă simt îngrozitor de nervoasă. Nu am nicio poftă să-l urmez pe acest teren. El ştie foarte bine pentru ce mă aflu aici, dar atacă toate subiectele posibile, numai pe acela referitor la copii nu. Trăncăneşte, trăncăneşte şi, privindu-l, realizez că individul îmi este complet indiferent. Constatarea aproape că mă uimeşte. Nu numai că nu-l mai iubesc, dar în faţa lui nu simt emoţie nici cât faţă de o insectă. Nici măcar ură. Observ insecta. Aşa cum ar proceda un entomolog, cu un soi de curiozitate detaşată. Chaïm ocoleşte problemele, inventează poveşti, neagă realitatea, se fuduleşte cu false certitudini:

— Niciodată nu te-am bătut! Sau poate doar o palmă…

— Unde sunt copiii, Chaïm?

De mai multe ori se face că nu aude. Apoi, după aceeaşi întrebare, schimbă subiectul. Încerc o altă tactică.

— Îţi aduci aminte, când Marina era mică…

Nici aşa nu merge. Cel din faţa mea nu este un tată, e… nu ştiu, un individ fără consistenţă. După ce acest joc stupid durează o vreme, simt că mi se face puţin greaţă. Sarcina mea, desigur, precum şi efortul de a-mi păstra calmul.

— Unde sunt copiii, Chaïm?

De astă dată, tonul lui siropos devine tăios. Îndreaptă spre mine un deget acuzator:

— Tatăl tău te-a obligat să faci toate astea! întreabă-ţi

tatăl ce-a făcut cu ei! întreabă-l! Jacques Heymans i-a răpit pe copii ca să mă poată acuza de crimă şi să mă vâre în puşcărie!

Încep să ameţesc. El continuă să-mi azvârle reproşuri: toate sunt doar rodul imaginaţiei mele, niciodată n-am mâncat bătaie, niciodată nu m-a pedepsit, nu sunt decât o puştoaică iresponsabilă, cu un tată atotputernic… Sfârşesc prin a mă întreba dacă realitatea era într-adevăr atât de cumplită cât este în amintirea mea. Îmi vine să vomit.

Trei zile aveau să-mi fie necesare pentru a-mi reveni după acea „vizită de masă”.

O a doua vizită, la câtva timp mai târziu. Aceleaşi vorbe întortocheate şi exasperante vreme de şaizeci de minute. Chaïm ţine neapărat să-mi descrie tratamentul de favoare pe care l-a obţinut. O celulă doar pentru el, proaspăt zugrăvită, rufele i se spală şi are dreptul să stea cu lumina aprinsă după ora stingerii. Şi-a găsit un aliat în asistentul social al închisorilor, care îi dă voie să telefoneze din biroul lui oricând pofteşte. Are la dispoziţie toate cărţile religioase, i se furnizează hrană cuşer…

De la un jurnalist aflu că un restaurant cuşer din Anvers îi livrează în fiecare săptămână un supliment de mâncare, plătit de comunitatea satmar a oraşului. Chaïm primeşte de asemenea o importantă sumă de bani pentru bufet sau pentru a-i mitui pe slujbaşii închisorii în scopul obţinerii unor privilegii.

Procurorul mi-a spus şi că deţinutul îi enervează foarte tare pe paznici invocându-şi cu orice prilej religia ca să beneficieze de anumite avantaje. O saltea mai groasă, deoarece scris este că el trebuie să doarmă pe o astfel de saltea, dreptul de a-şi curăţa toaleta vinerea şi nu sâmbăta, ca toţi ceilalţi deţinuţi, fiindcă respectă Sabatul… Şantajul lui funcţionează: oricât ar fi de nemulţumiţi, paznicilor le este frică să nu-i acuze că au prejudecăţi împotriva

iudaismului.

De fapt, are genul de viaţă care îi place. O comunitate îi satisface nevoile, ca o mamă; nu este nevoit să muncească, doarme până la prânz.

La a treia vizită cere veşti despre tata, pentru ca, imediat, să revină la laitmotivul lui:

— El este cel care te-a obligat să mă părăseşti, nu pot să cred c-a fost iniţiativa ta!

— De ce?

— Pentru că mă iubeşti! Este evident!

A patra vizită – şaizeci de minute cu aceleaşi vorbe. Îi place că vin să-l văd, asta îi permite să-şi repete jocul preferat: de-a şoarecele şi pisica.

— Unde sunt copiii, Chaïm?

— Întreabă-l pe tatăl tău! El ştie tot! E bogat şi are relaţii!

A cincea vizită. Vrea să recunosc că încă îl mai iubesc, că eram fericiţi în Israel, că eu sunt cea care niciodată n-am ştiut să apreciez norocul de a avea un soţ ca el…

La cea de-a şasea vizită întârzie. După douăzeci şi cinci de minute pe care le petrec uitându-mă cu nervozitate la ceas, soseşte plin de sine şi nonşalant:

— Nu reuşeam să mă scol din pat, paznicul a fost nevoit să mă aştepte…

— Vreau să ştiu cum sunt copiii; trebuie să capăt veşti…

— I-am încredinţat unor persoane care au grijă de ei!

Este prima oară când binevoieşte să lase să-i scape un răspuns direct.

— Cine sunt aceste persoane? Unde locuiesc?

— Nu ştiu unde sunt şi nici nu vreau să ştiu. Copiii nu sunt la tine, ăsta-i esenţialul!

De astă dată îmi este de ajuns. Nu-l mai suport. Se află aici doar de cinci minute, dar acestea sunt inutile. Mă ridic şi-l conving pe paznic să accepte să mă conducă afară înainte de încheierea orei la vorbitor. Îl las baltă acolo, cu

rânjetul lui ironic, cu felul lui îngust de a vedea lucrurile, convinsă că niciodată nu voi obţine nimic de la el, nimic altceva decât această declaraţie laşă şi plină de răutate: „Copiii nu sunt la tine, ăsta-i esenţialul!”

A fost cea de-a şasea şi ultima vizită pe care i-am făcut-o.

***

Pântecele mi se rotunjeşte şi unele persoane bine intenţionate remarcă uneori:

— Bravo! Cel puţin te-ai hotărât să uiţi trecutul!

— Întorci pagina – aşa e mult mai bine!

— Probabil că, până acum, copiii dumitale s-au obişnuit cu noua lor viaţă…

Dacă aştept un copil, explicaţia este că eu şi Walter am decis împreună că, pentru cuplul nostru, e vital să facem proiecte de viitor. Fără a uita trecutul. Nu întorc defel pagina. Niciodată nu o voi întoarce. *Oare înţeleg toţi aceşti oameni ceea ce le spun*? *Ceea ce fac*? Leg laolaltă cele două lumi, trecutul şi viitorul, pentru a-mi continua drumul şi a-mi reuni familia.

Ancheta continuă, în presă apar articole, primim telefoane trăsnite sau scrisori insultătoare…

Există deţinutul care, contra unei sume de bani, e gata să facă pe denunţătorul…

Există diverşi palestinieni care îi propun avocatului nostru să ni-i aducă pe copii cu forţa.

— În viaţă?

— Asta nu vă putem promite.

Aflăm şi că „Ducesa” a pus la cale căsătoria lui Chaïm, când de fapt se presupunea că lucrează pentru noi…

Există de asemenea alarma falsă a ciudatului anonim C.I.D.:

— I-am găsit pe copii!

Stanco a reacţionat imediat la această informaţie; eu am luat avionul, l-am deranjat pe procurorul american. Poliţia a trimis oameni să supravegheze imobilul care ne-a fost indicat, la Williamsburg. Deoarece supravegherea nu a dat rezultate, am reuşit să pătrundem în apartamentul suspect sub pretextul că efectuăm un sondaj. Două fetiţe necunoscute m-au privit cu ochi calmi. Tragic de necunoscute pentru mine.

Are loc şi arestarea lui Shaulson, jurnalistul amator de şantaj. Tocmai când a reuşit să-i stoarcă bani secretarului marelui rabin Teitelbaum pentru a nu mai scrie în ziarul lui articole despre evreii satmar, s-a lăsat prins în flagrant delict. Când am aflat că a fost eliberat pe cauţiune, m-am gândit că probabil avea nevoie de bani şi m-ar putea ajuta într-un mod mai eficace.

— Douăzeci de mii de dolari cu plata înainte…

— Şi dacă nu găseşti decât un copil? Eu îţi propun câte şapte mii de dolari pentru fiecare copil, depuşi într-un cont, ceea ce ar face cu totul douăzeci şi una de mii de dolari. Ce anume ştii dumneata?

— Oamenii care-i cresc pe copiii dumitale au probleme. Cea mare se împacă greu cu despărţirea de mama ei. Am nevoie de trei mii de dolari în avans, pentru anumite persoane care posedă informaţii…

— De acord, dacă-i scădem din cei douăzeci şi una de mii de dolari…

În cele din urmă, Shaulson se mută fără a-şi lăsa noua adresă.

***

Timpul trece, false speranţe, piste care se înfundă brusc, şi cel de-al patrulea copil al meu trebuie să se nască, în principiu în ziua de luni, *18iunie 1990*. Nu mai călătoresc.

Simt că va fi o fetiţă, deşi refuz o ecografie care mi-ar confirma. Discutăm despre alegerea prenumelui şi cădem de acord asupra lui Noélie. În ceea ce priveşte numele de familie, din păcate nu am de ales: va fi Yarden, deoarece încă mai sunt căsătorită legal cu Chaïm.

Joi, 21 iunie. Închisă în casă, aştept venirea pe lume a copilului meu când, deodată, sună telefonul. Aud un glas cu puternic accent idiş:

— Posed informaţii cu privire la copiii dumneavoastră…

După multe ezitări, lasă în cele din urmă să-i scape:

— Fiul dumneavoastră Joseph trebuie să fie supus unei operaţii pe cord deschis, *în ziua de 9iulie*.

— Dar Simon n-a avut niciodată probleme cu inima!

— Nu vă pot spune mai mult la telefon. În schimb mă pot întâlni cu dumneavoastră lunea viitoare. Dar dacă luaţi legătura cu poliţia, veţi avea necazuri. Sunt în relaţii cu Mossad-ul… Am şi o armă şi mă pricep s-o folosesc.

Încerc să mă conving că-i vorba de o farsă de prost gust, dar vocea bărbatului era ameninţătoare, sinistră.

— Sunteţi sub supraveghere, ştiu unde locuiţi, ştiu tot ce faceţi!

— Bine, de acord… unde?

— O să vă sun din nou luni, la ora paisprezece.

Consternată, mă reped la vecină, pentru cazul în care telefonul meu ar fi pus sub ascultare. Îl anunţ pe ofiţerul de poliţie belgian care se ocupă de dosarul nostru. Indiferent dacă ameninţarea este reală sau nu, el ţine seama de ea. Poliţia va echipa linia mea telefonică în aşa fel încât să poată localiza viitorul apel al necunoscutului.

Mă chinuie spaima. Sunt sigură că Simon n-a avut niciodată probleme cu inima, dar nu mă pot împiedica a-mi spune: „Şi dacă este adevărat? Din 1986 s-au putut întâmpla atâtea lucruri despre care nu ştiu nimic…”

***

Sunt pe punctul de a naşte, de trei zile deja. La cererea mea telefonică, medicul obstetrician refuză să declanşeze astăzi naşterea pentru ca să pot fi prezentă luni, la întâlnire.

— Nu există niciun motiv de ordin medical pentru a o declanşa. Dar vă promit un lucru: chiar dacă vă veţi duce cu o ambulanţă, veţi fi luni la întâlnire. Doar dacă nu veţi naşte chiar în clipa aceea, evident.

Duminică, ora nouă dimineaţa. Primele dureri uşoare. De data asta începe. Este al patrulea copil al meu, cea de a cincea sarcină, pot aprecia cu certitudine că voi naşte în cursul serii sau la noapte… Ziua aceasta trebuie s-o petrecem la ţară, la Nassogne, în familie, în jurul unui grătar, şi la aşa ceva nu renunţ. Mai am destul timp şi mare nevoie să mă destind. Nu spun nimănui nimic. Dar tot întrebând din sfert în sfert de oră cât e ceasul, îi trezesc lui Walter bănuieli.

Pe la mijlocul după-amiezii travaliul a început şi plecăm de la Nassogne în jurul orei cinci. Walter conduce maşina cu viteză constantă, ca să poată cronometra contracţiile. Când sosim, frecvenţa este de cinci minute. Dar eu nu mă grăbesc. Ceva de lucru la o perdea. Nişte spaghete pentru Walter, căruia îi este foame. Simt nevoia să mă ocup de altceva. Vreau să fiu calmă, să controlez situaţia. Pierd apa în clipa în care pun spaghetele pe masă.

— Acum, pornim?

— Mai aşteaptă puţin.

Strecor în geanta mea fotografia copiilor, cea care nu mă părăseşte niciodată; vreau să ia parte împreună cu noi la această naştere. Urcăm în maşină şi plecăm spre clinică. Abia când ajung în sala de naşteri îmi dau seama de nervozitatea mea. Stresul din ultimele zile nu m-a părăsit,

ci doar mă prefac c-ar fi aşa. Ca să mă relaxez mi se face o injecţie.

— Pentru Walter este prima dată, însă pentru mine e aproape o rutină.

— Te rog, Walter, du-te şi aşază-te pe scaun şi nu veni să mă sâcâi cu întrebări de genul „te doare”? Bineînţeles că doare.

Walter face ce-i spun şi vorbeşte puţin. Infirmiera nu este tot atât de înţelegătoare. Sporovăiala ei continuă, solicitudinea ei mă enervează nespus de mult. Şi deodată, după o contracţie îngrozitor de dureroasă, copilul se naşte în câteva minute. Capul a şi apărut când eu mă aflu încă în cărucior, şi Walter, alb la faţă ca varul, merge pe lângă mine. Noélie este foarte blondă, pielea ei are o nuanţă foarte deschisă, cum era şi a mea când m-am născut. Walter o duce în sala nou-născuţilor. O fetiţă frumoasă, robustă şi plesnind de sănătate.

În dimineaţa următoare, luni, tăticul ei, istovit şi nefericit, vine să se aşeze lângă mine.

— Ce nu-i în ordine, Walter?

Ştiu. Bănuiesc. El vorbeşte lent, căutându-şi cuvintele:

— În momentul acesta avem atâtea probleme, încât naşterea aceasta s-a redus la un eveniment banal, ca în ferme, când o vacă fată un viţel… Ar fi trebuit să fie ceva de vrajă pentru mine, dar există atâtea alte probleme…

Este trist şi are dreptate. Toate s-au acumulat… Ba chiar şi-a pierdut şi el slujba. Printre atâtea dificultăţi, eu m-am blindat o dată mai mult împotriva unei senzaţii de spaimă. Poate de aceea am acţionat aşa de calm când Noélie îmi tortura pântecele pentru a veni pe lume.

***

Şi mai e şi întâlnirea aceea.

În loc să las să se exprime imensa bucurie pe care ar trebui s-o simţim în faţa acestui copil fremătând de viaţă, eu chem la ora şapte dimineaţa poliţia ca să le spun unde mă aflu. Apoi Walter mă aduce acasă. Doi ofiţeri instalează aparatul de înregistrare.

— Străduiţi-vă să vorbiţi cât mai îndelung cu putinţă… Ţineţi-l pe circuit ca să avem posibilitatea să localizăm apelul.

Peste câteva minute, cu un avans de un ceas faţă de ora prevăzută, telefonul începe să sune. Mâna îmi tremură când ridic receptorul. Recunosc pronunţatul accent idiş.

— La ora patru, duceţi-vă în cafeneaua de pe strada Vanderkindere.

— Ce cafenea spuneţi? N-am înţeles adresa.

Întrebarea mea îl alarmează imediat. Vorbeşte repede, îşi repetă ameninţările, ceea ce îi convinge pe poliţişti că eu mă aflu realmente în primejdie. După doar două minute, interlocutorul meu închide telefonul.

Apelul provenea dintr-o cabină telefonică de la metrou. Câţiva poliţişti se năpustesc la faţa locului, dar necunoscutul a dispărut deja.

Walter mă conduce înapoi la spital, ca s-o pot alăpta pe Noélie şi să mă odihnesc puţin. În timpul acesta, o duzină de poliţişti în civil supraveghează cafeneaua.

Pic de somn, mă simt slăbită şi tare aş vrea să rămân aici, în patul meu şi să dorm cu copilaşul meu lângă mine. Dar se face ora când trebuie să plec. Am rugat-o pe cumnata mea să aibă grijă de fetiţă cât lipsesc eu. Trebuie să mă scol din pat, să urc în maşină şi să mă duc până în partea de sud a oraşului, pe strada Vanderkindere. Walter parchează maşina la colţul străzii şi eu mă ridic cu greu de pe scaun. După-amiaza este însorită şi e mult prea cald. În timp ce mă îndrept pe jos spre cafenea, scrutez feţele trecătorilor. *Care dintre ei sunt poliţişti*? *Care este*

interlocutorul meu anonim?

Când intru în cafenea, sunt fotografiată în mod discret. Poate că într-o zi îi voi arăta Noéliei acest clişeu... Mă aşez, singură, la o măsuţă din colţ; înspăimântată, nervoasă, slăbită, respirând precipitat din cauza efortului. Stând în faţa unei ceşti cu ciocolată caldă, studiez sala. Clienţii sunt numeroşi şi printre ei, cu siguranţă, se află poliţişti. Un bărbat stă singur într-un colţ, lângă fereastră, citind un ziar şi bând cafea. Deodată lasă în jos ziarul. Privirea i se înfige într-a mea, pare încordat. Eu întorc imediat capul, uitându-mă pe fereastră.

Se scurge astfel o oră, cu o încetineală ucigătoare. Diverşi oameni intră şi ies; doi clienţi discută glumind cu patronul cafenelei încă de când mă aflu aici. Mai e şi bărbatul solitar, cu ziarul lui. Mă doare spinarea, mă dor picioarele, aici este îngrozitor de cald şi eu transpir ca într-o saună.

Singuraticul îşi împătureşte jurnalul, îl pune pe masă şi comandă o a doua cafea. Îşi reia ziarul. Se uită de mai multe ori în direcţia mea şi pe chipul lui detectez o îngrijorare. *De ce mă priveşte*? *Dacă este individul meu*, *pentru ce nu vine să-mi vorbească*? Comand încă o ciocolată. Se mai scurge o oră.

Aş da oricât ca să mă pot lungi, să-mi odihnesc picioarele, într-un loc răcoros. M-am săturat de atâta aşteptare. Mi-e de ajuns... Pentru nimic.

Şi atunci sună telefonul; este chemat unul dintre bărbaţii care stăteau la taclale cu patronul. Vorbeşte câteva secunde, pune receptorul în furcă şi se îndreaptă spre mine, înălţând din umeri cu un gest de descurajare.

— Să mergem...

Mă gândesc din nou la individul cu ziarul, care a rămas tăcut. Unul dintre inspectori recunoaşte că e posibil ca el să fi fost autorul apelurilor telefonice dar, oricum, este prea

târziu ca să se mai acţioneze. Dacă era el şi n-a vorbit, poate că-l văzuse pe Walter pe stradă.

Dar ce scop au aceste false alarme, aceste false întâlniri, aceste ameninţări? La ce bun?

Necunoscutul nu avea să mai telefoneze niciodată.

***

Două zile mai târziu ne-am destins îndeajuns pentru a ne extazia în faţa Noéliei. Dar vreme de o săptămână încă mai rămân sub supraveghere la spital, cu un ofiţer de poliţie de pază lângă uşa mea. Nimeni nu mă poate vizita fără să-şi decline identitatea. Măsurile de securitate sunt atât de stricte încât chiar şi părinţii mei întâmpină dificultăţi când vin să mă vadă. Am senzaţia că, atât eu cât şi copilul meu, suntem la închisoare.

Povestea aceea cu operaţia pe cord deschis i-a dat de lucru lui Jim Stanco vreme de câteva săptămâni. A verificat-o în toate spitalele din împrejurimile New York-ului – nu s-a efectuat nicio operaţie pe cord deschis asupra vreunui băieţel de vârsta lui Simon. *Să fie oare vorba de altă operaţie*? *în altă parte decât într-un spital*? Fără a înlătura cu totul această eventualitate, nu reuşesc să cred aşa ceva, ar fi prea mare enormitatea. Dar fiul meu… mi-e teamă să nu fie cu adevărat bolnav, undeva, în această lume primejdioasă*. Îmi este atât de frică*!

Timpul trece şi, odată cu trecerea lui, îmi este tot mai teamă să nu mă uite copiii. Mă uită.

Aflu astfel din nou ceea ce ştiu toate mamele. Capacitatea de a iubi sporeşte cu fiecare naştere. Se face loc pentru copilul următor fără ca locul celorlalţi să se micşoreze. Îmi este dor ca niciodată de Marina, de Simon şi Moriah; casa de la numărul 9 de pe Rue Verte răsună de tăcerea lor, în jurul leagănului Noélei.

Am înlocuit paturile alăturate din camera fetelor prin paturi suprapuse, ca să instalez aici leagănul Noélei. *Camera fetelor*. *Camera lui Simon*... Lumea în care trăiesc ei acum le sădeşte în minte că, pentru ei, orice contact cu creştinii este dăunător. Au fost învăţaţi să mă urască. Poate că niciodată nu mă vor ierta că i-am părăsit. În logica lor, absenţa mea este un abandon.

Mă las pradă gândurilor negre. Poate nu mă vor crede când le voi povesti ce s-a întâmplat, anii petrecuţi în căutarea lor, cu disperare. Anii...

38. *Povestirea lui Sarah*

Am început să mă gândesc serios la unele lucruri. Ştiu că m-am născut în Belgia, ştiu că domnul şi doamna Jacobovitch nu sunt adevăraţii mei părinţi. Nu am voie să vorbesc despre asta, dar în minte mi se ivesc unele imagini. Imaginea unei case în care locuiam înainte. Ştiu că era înconjurată de munţi şi că acolo veneau mulţi vânători. Era un loc tare frumos, cu o grădină mare.

Ştiu că am o mămică, undeva. În mod obligatoriu, doar n-am căzut din cer. Dar nu trebuie să spun asta. Încerc să-mi aduc aminte de mama mea. Mă străduiesc mult, foarte tare, dar nu reuşesc să-i văd faţa. Nu văd decât un singur lucru: un păr lung.

39. *Manipularea*

În fiecare săptămână găsim mijlocul prin care să trezim interesul vreunui ziarist faţă de povestea noastră. În Statele Unite, în Anglia, în Belgia, repet la nesfârşit, cu aceeaşi tărie şi convingere, motivele luptei mele. Presa nu face decât să exploateze latura spectaculoasă a situaţiei, uzând de titluri bombastice de genul: „Lupta unei mame pentru a-

şi smulge copiii din ghearele unei secte puternice”, sau orice reclamă destinată să atragă atenţia – presiunea se va exercita cu şi mai mult forţă asupra membrilor sectei satmar. Presa şi televiziunea sunt arme pe care le urăsc, dar care îi pot obliga să iasă din umbră. Am întotdeauna grijă să explic cu claritate jurnaliştilor poziţia mea:

— Nu mă bat pentru că fiicele şi fiul meu sunt crescuţi de nişte evrei. Mă bat fiindcă mi se refuză să-mi fie redaţi, deşi tatăl lor se află la închisoare. Consider că aceşti oameni au dreptul de a trăi aşa cum vor ei, le respect credinţa dar nu sunt evreică. Căsătoria mea cu tatăl copiilor este una civilă. Din punct de vedere al religiei evreieşti, nu este valabilă deoarece nu a fost consfinţită de un rabin. Ba chiar, în concepţia unora, Chaïm n-ar trebui să-i socotească pe copiii noştri ca fiind ai lui, deoarece ei nu sunt evrei. Comunitatea satmar l-a crezut pe Chaïm la început, când el a pretins că eu m-aş fi convertit. Nimeni nu şi-a dat osteneala să-i verifice spusele. Probabil le-a arătat o hotărâre judecătorească prin care i se încredinţa creşterea copiilor în Israel, fără a preciza că acea hotărâre a fost revizuită. L-au crezut, desigur, şi când a susţinut că-i maltratam pe copii. Dar cred că acum au înţeles că el a minţit. Că nu este un erou care-şi sacrifică libertatea pentru binele copiilor lui. Că eu sunt creştină; că tribunalele belgiene, engleze şi americane mi-au recunoscut dreptul de a-mi creşte copiii. Şi, ceea ce este şi mai important, că nici copiii *nu sunt evrei*. Îi adresez aşadar comunităţii satmar următorul mesaj: „Ştiu că încă de la început Chaïm v-a minţit. Este trist, dar acum cunoaşteţi adevărul. Purtaţi-vă cu nobleţe, redaţi-mi-i pe Marina, pe Simon şi pe Moriah”.

Mi se întâmplă ca în faţa unor jurnalişti să-mi fie greu să îmi stăpânesc mânia:

— Au fost înşelaţi, asta i se întâmplă oricui. Dar acum ei cunosc adevărul şi nu vor să-şi reconsidere poziţia. Religia

n-are nicio legătură cu toate astea, dar niciodată nu-i voi putea ierta pe satmarieni!

Evreii hasidici nu au voie să se uite la televizor, să asculte radioul, să citească ziarele laice. S-ar putea crede aşadar că viaţa publică a planetei nu îi priveşte. Şi totuşi, în mod paradoxal, de fiecare dată când apare un reportaj referitor la noi, ei sunt la curent cu declaraţiile mele.

Ziarul *Belgish Israelitish Weelblad* – un hebdomadar evreiesc –, precum şi *Regards* publică articole ce condamnă comportamentul lui Chaïm. Şi această publicitate negativă stârneşte mare frământare printre evreii hasidici. Mai cu seamă în Belgia. Câţiva comercianţi de diamante din Anvers fac brusc încasări mai mici, fiind părăsiţi de unii clienţi revoltaţi, care preferă să li se adreseze negustorilor indieni.

De când s-a pornit lupta pe plan mediatic, simt că întreaga comunitate dezaprobă răpirea. Din păcate, ştiu şi că secta satmar nu ascultă decât de propriile sale legi.

***

Octombrie 1990. Aproape patru ani de luptă. Pentru a nu ştiu câta oară, tata şi cu mine luăm avionul spre Statele Unite. O iau şi pe Noélie, în vârstă de patru luni. Prietena mea Sabine se va ocupa de ea în timp ce mă duc la o întâlnire importantă. C.I.D., corespondentul anonim cel mai vorbăreţ, care nu a încetat să-mi telefoneze cu taxă inversă pentru a-mi da sfaturi, s-a hotărât să se arate.

Descoperim un omuleţ bărbos, în jur de cincizeci de ani, într-o continuă agitaţie. Este israelit prin naştere, evreu ortodox, dar nu hasidic. Este îmbrăcat în veşminte de culoare închisă, poartă tradiţională calotă, dar perciunii săi sunt foarte scurţi. Ne primeşte într-o garsonieră minusculă, echipată cu o masă, un colţar de bucătărie şi un pat care

serveşte şi ca scaun precum şi ca garaj. Ca să ne poftească să luăm loc, este nevoit să ia de pe el o bicicletă.

Povestea lui e banală şi totodată patetică. A fost căsătorit cu o evreică religioasă mult mai ferventă decât el. După un divorţ penibil, soţia şi copiii lui au plecat să trăiască în sânul unei comunităţi satmar. C.I.D. s-a hotărât să se răzbune şi eu constitui piesa principală a planului pe care l-a conceput… Ar vrea ca eu să mă căsătoresc cu el. Apoi vom avea o fiică – este convins că va fi o fiică – şi după aceea, când eu voi face cu adevărat parte din comunitatea evreiască religioasă „vom cutreiera lumea în căutarea Marinei, a lui Simon şi a lui Moriah.

Ca de obicei, evit să-i rănesc direct pe oameni, respingându-le chiar şi cele mai nebuneşti propuneri. Şi Dumnezeu mi-e martor de cât de trăsnită e aceasta! Pentru a nu închide nicio uşă şi a nu secătui nicio sursă de informaţii, declar că voi „reflecta”.

După înapoierea noastră în Belgia, încep să primesc o serie de scrisori cu plicuri roz-bombon, care conţin declaraţii de dragoste pătimaşe. C.I.D. Îmi trimite chiar şi o fotografie a lui, ca un îndrăgostit lulea. Apoi o hărţuieşte la telefon pe mama, ca să şi-o câştige aliat pentru cauza lui. Şi ea este cea care închide acea uşă:

— Ascultă, domnule, Patsy este fericită cu Walter şi cu copilaşul ei, foarte fericită! Se vor căsători, aşa că las-o în pace!

De atunci, n-am mai primit veşti de la C.I.D., răzbunătorul îndrăgostit. Însă îşi face apariţia un alt personaj, de un cu totul alt gen.

***

În cursul uneia dintre nesfârşitele audieri, un bărbat îmbrăcat ca evreii hasidici cere să ia cuvântul. Se prezintă

sub numele de Simon Friedman. Declară că este om de afaceri şi că reprezintă comunitatea satmar din Anvers, care l-a însărcinat să urmărească procesul lui Chaïm Yarden. Judecătorul îl ascultă.

— Ţin să vă spun că, desigur, comunitatea satmar nu are nimic de-a face cu această afacere. Familia Heymans se înşală. Îmi pare foarte rău pentru sărmana femeie. Îmi voi da toată silinţa ca s-o ajut. Dar nu vreau să-l întâlnesc pe Chaïm Yarden, care a acţionat în mod total greşit.

După audiere, în timp ce discutăm cu avocaţii noştri, Friedman începe o conversaţie cu fratele meu Eric.

— Am primit enorm de multe apeluri de la o persoană anonimă care-mi cere să găsesc o soluţie pentru această problemă delicată. Am acceptat să servesc drept intermediar. V-aţi putea convinge familia să colaboreze cu mine? Am putea rezolva pe cale amiabilă această problemă.

Fără îndoială interesat, Eric îl ascultă cu răbdare pe personaj însă, pe măsură ce discuţia avansează, răspunsurile la întrebările lui devin din ce în ce mai evazive.

— Când vi s-a telefonat?

— Nu mai ştiu, în timpul călătoriilor mele…

— Dar vi se telefonează acasă, la Anvers?

— Nu. Nu… în altă parte, nu acasă.

— Puteţi lua legătura cu acel interlocutor?

— Nu am această posibilitate, nu ştiu cum să procedez…

Fratele meu are o fire impulsivă. Îl etichetează pe individ drept un tip antipatic şi nu mai vrea să continue conversaţia. Când îmi relatează convorbirea, este furios la culme. Îl acoperă pe Friedman cu toate ocările posibile, fără a-l menaja.

— L-am făcut să priceapă ce părere am despre satmarieni. Şi despre josnicul lor complot. Nu te încrede în individul ăsta, Patsy!

Avocatul nostru nu are încredere în el, Walter nu are încredere în el. În anturajul meu, Simon Friedman întruneşte unanimitatea.

— Ciudat martor...

— Nu părea să fie în largul său...

Deoarece s-a prezentat el singur ca fiind purtătorul de cuvânt al comunităţii satmar şi a dat impresia că ştie multe, doamna procuror De Vroede cere poliţiei să-l supună unui interogatoriu oficial. Inspectorul Humbeek îl audiază îndelung, înainte de şedinţa următoare, dar nu descoperă niciun indiciu pentru a-l acuza pe Friedman de vreo complicitate oarecare.

Individul declară că s-a prezentat la tribunal numai pentru a ne „ajuta să rezolvăm afacerea Yarden, veghind totodată asupra intereselor fiecăruia”.

Şi săptămână de săptămână este prezent la audieri. După o vreme, se hotărăşte să mi se adreseze în particular. Cu glas scăzut, şopteşte:

— Pot să vă ajut. Putem negocia.

Şi, spre marea mea mirare, îmi strânge mâna. În mod normal, evreii haisidici nu au voie să atingă o femeie care nu face parte din familia lor. Înfăţişarea lui este cea a tuturor hasidicilor, în afara unui singur amănunt caracteristic: nu poartă ochelari. Este probabil unul dintre puţinii evrei hasidici a căror vedere nu s-a deteriorat în cursul intensivelor lecturi din copilărie.

Friedman vorbeşte fluent franceza, cu un uşor accent idiş sau german. E satmarianul cel mai elegant pe care l-am întâlnit vreodată. Părul cărunt îi este tuns scurt, dar plin de mătreaţă.

Îşi trece neîncetat mâna peste gulerul şi umerii hainei, presăraţi cu mici cojiţe albe. Mă întreb ce legătură poate avea cu copiii mei. *Directă*? *Indirectă*?

— Cu ce vă ocupaţi, domnule Friedman?

Scoate din buzunare câteva pacheţele învelite în foiţă, în timp ce stăm în picioare pe trotuarul din faţa Palatului de Justiţie, le despătureşte liniştit şi-mi arată un sortiment de pietre preţioase. Râzând vesel, îmi atrage atenţia asupra unui superb inel cu diamante.

— Acesta e pentru soţia mea!

Spre deosebire de cei apropiaţi mie, am senzaţia că o negociere cu el ar fi posibilă. La puţină vreme după aceea, Simon Friedman mă invită telefonic să-l vizitez la Anvers, la numărul 11 pe strada Jacob Jacobstraat. Pretinde că are veşti referitoare la copii.

— Nu vorbiţi cu nimeni despre conversaţia noastră, fiţi discretă în legătură cu tot ce vă voi spune. Asta-i important.

Cercetările se află într-un punct mort, nu avem nicio pistă nouă, iar eu am impresia că înot împotriva curentului, că sunt trasă de reflux spre larg. Din ce în ce, un singur gând mi se instalează în minte: *Patsy, nu-i vei revedea niciodată*!

Atunci mă decid să mă duc la Anvers, să-l văd pe Friedman. Nu am nimic de pierdut.

****

Mărunta comunitate hasidică de la Anvers controlează un enorm procent al comerţului mondial cu diamante şi trăieşte într-un perimetru restrâns, cuprins între străzile Mercator şi Relikan. Aici a fost găzduit Chaïm după săvârşirea răpirii, într-una din aceste case, într-unul din aceste mici imobile de două său trei etaje, deasupra unor restaurante şi băcănii cuşer. Străzile sunt populate cu siluete negre, băieţi cu perciuni lungi coborându-le până pe umeri, cu ochelari cu lentile groase… Aşa cum, fără îndoială, poartă şi Simon.

Friedman îmi arată cu mândrie o colecţie de miniaturi din argint. Soţia lui poartă ostentativ bijuterii de preţ. Familia

posedă un televizor şi un videocasetofon. Omul acesta îmi pare a fi foarte inteligent şi face impresia că ar vrea să mă ajute. Este el însuşi tatăl a zece copii, iar soţia lui aşteaptă un al unsprezecelea. Friedman insistă asupra faptului că este satmarian, că reprezintă comunitatea satmar, dar că nu printre membrii sectei satmar se află copiii mei.

— În orice caz, nu vă faceţi griji, sunt sănătoşi. Nu ştiu unde se află, dar ştiu că sunt îngrijiţi foarte bine.

— Cum de ştiţi asta?

— Prin omul meu de legătură anonim. Mi-a spus că persoanele care se ocupă de copiii dumneavoastră nici nu bănuiesc că au fost răpiţi. Dacă reuşim să le convingem că soţul dumneavoastră le-a minţit, vom putea negocia întoarcerea copiilor.

— Dar nu există nicio posibilitate de a vorbi cu omul dumneavoastră de legătură?

— Dacă aş putea, dacă măcar aş şti cum, m-aş duce să-l găsesc eu însumi. Din nefericire trebuie să aştept să-mi telefoneze.

Asupra acestui punct sunt sigură că Friedeman mă minte. Dar trebuie să suport minciuna negociatorului care înaintează cu paşi mărunţi. Am nevoie să mă încred în el.

— Sunt dator să vă spun că oamenii aceia au probleme cu Sarah, fiica dumneavoastră mai mare…

— Vreţi să spuneţi Marina… Ce fel de probleme?

— Sarah s-a îngrăşat foarte mult, seamănă cu un turn… Amănuntul acesta îmi sfâşie inima. Marina, fetiţa mea, are aceleaşi probleme ca şi mine la începutul adolescenţei. Ard de dorinţa de a-l întreba cu brutalitate unde se află toţi trei, să-i cer să înceteze jocul acesta crud, insuportabil, dar mă abţin.

— Mai există şi alte motive de îngrijorare în legătură cu Sarah. A fost necesar ca anumite persoane să se ducă să-i viziteze pe copii ca să le spună că mama lor a murit, pentru

ca în felul acesta să nu mai tot pună întrebări cu privire la dumneavoastră. Dar fiica dumneavoastră mai mare nu le-a crezut, ea este cea care iscă necazuri.

— Cum? Daţi-mi amănunte. Despre ce vorbeşte?

— De fapt, nu vorbeşte despre aşa ceva, dar se revoltă. Este într-adevăr Marina. Acesta-i modul ei de a reacţiona.

Se simte rău, dar nu pomeneşte nimic despre asta. Interiorizează, la fel ca mine.

— Oamenii aceia ar vrea să ştie cum să procedeze cu ea. Nu-mi vine să cred ce aud. *Răpitorii copiilor mei îmi cer* sfatul prin intermediul unui satmarian! După ce le-au spus copiilor că am murit, pentru a o controla mai bine pe Marina, pentru a o împiedica să pună întrebări fireşti cu privire la adevărata ei mamă...

— Cum puteţi să-mi cereţi aşa ceva?! Nu trebuie decât să le spună adevărul!

— Îmi pare rău... Persoanele acelea nu pot face asta... Ascultaţi-mă, trebuie să încercăm să rezolvăm problema cu diplomaţie, nu ca nişte barbari... Pentru început, este evident că ar trebui să puneţi capăt acestei pisălogeli mediatice...

Vasăzică asta era. Demersurile mele le creează evreilor satmarieni o imagine foarte proastă... Accept. În fond, tocmai această negociere este scopul pe care-l urmăream.

— Dar vă previn, domnule Friedman... Dacă nu obţin niciun rezultat, voi stârni din nou presa. Din cele ce-mi spuneţi, presupun că, într-adevăr, copiii mei sunt în viaţă şi sănătoşi, dar puneţi-vă în locul meu: nu am nici cea mai mică dovadă! înainte de a accepta ceva, trebuie să iau legătura cu ei.

— Vă înţeleg şi sunt de acord cu dumneavoastră, însă îmi va fi greu să-i conving pe oamenii aceia.

— Spuneţi-le copiilor să-mi telefoneze.

— Ar exista riscul ca poliţia să localizeze originea

apelului.

— Ei, bine, n-au decât să telefoneze de la o cabină publică! Sau să-mi scrie!

— Imposibil. Dacă într-adevăr copiii trebuie să vă dea un semn de viaţă, nu trebuie să ştie că este vorba de DUMNEAVOASTRĂ.

— Şi dacă mi s-ar trimite o casetă video? Dacă i-ar filma pe copii?

Friedman reflectează. Ideea i se pare acceptabilă, dar va avea nevoie de timp.

— Voi studia această eventualitate. Vom mai vorbi despre ea.

Întrevederea s-a încheiat. Şi pe drumul de întoarcere, în maşină, mă copleşeşte un val de emoţii. Tocmai am aflat că Marina este nefericită. Că nu m-a uitat. Răpitorii au făcut-o să creadă că am murit! Simt un ciudat amestec de furie împotriva acelor oameni şi de durere faţă de fiica mea mai mare. Apoi şi de speranţă. Dacă Marina are îndoieli, poate că va sfârşi prin a se răzvrăti împotriva celor care au răpit-o. Prin a le crea cu adevărat probleme. Poate încercând chiar să mă găsească, ridicând într-o bună zi telefonul ca să cheme poliţia. Acum are unsprezece ani… La vârsta ei, şi eu mă răzvrăteam.

Ca de obicei când cad pradă unei emoţii puternice, mă simt incapabilă să i-o exprim lui Walter sau familiei mele. Săptămânile trec într-o violentă frământare interioară. Friedman şi cu mine ne telefonăm din când în când:

— Încă nu am nicio veste…

Întotdeauna are o scuză pentru a justifica întârzierea acestei „negocieri amiabile”. Într-o zi mă satur. Eu sunt cea care-i telefonează, ca să-i cer caseta video, iar el recunoaşte că îi este imposibil s-o obţină.

— Înţelegeţi că, dacă vă dau o casetă, aţi şti cum arată acum copiii dumneavoastră…

Sunt consternată. Oare asta înseamnă că au fost supuşi unor intervenţii chirurgicale? „Ducesa” pomenea în cartea ei despre aşa ceva. C.I.D. a făcut şi el o aluzie la o asemenea eventualitate, destinată să complice cercetările ulterioare unei răpiri…

— Bine, să admitem că nu-i pot vedea. Dar e posibil măcar să-i aud? Doar o înregistrare de voci?

— Nu, nu-i o soluţie bună. Oamenii aceia nu ştiu dacă şi în ce măsură ar dori copiii să vorbească. Acum ei trăiesc într-un univers foarte religios, poate că nu vor să reia legătura cu o mamă creştină…

Toate astea sunt înspăimântătoare şi mi se încurcă rău în minte. Datorită manipulărilor diabolice ale acelor oameni, copiii mei nu mai au mamă.

***

Mulţumită doamnei procuror De Vroede, Friedman obţine drept de vizită privilegiată la Chaïm. Îi poate vorbi în intimitatea unui birou, în incinta închisorii. La început nu voia să-l întâlnească, acum afirmă că nu încetează să-l îndemne, cu prilejul fiecărei convorbiri, să ne ajute pentru binele copiilor.

Ne întâlnim deseori la audieri. Întotdeauna îmi strânge mâna, cu condiţia ca în preajmă să nu se afle niciun evreu hasidic. Într-o zi îmi propune ceea ce el numeşte „o înţelegere pe cuvânt de onoare”. Marina, Simon şi Moriah vor rămâne în comunitatea evreiască. Vor fi crescuţi de o familie hasidică mai puţin extremistă decât satmarienii. În schimb, ne vor acorda, lui Chaïm şi mie, un generos drept de vizitare. Când vor fi stabilite amănuntele acestei înţelegeri, o vom supune magistraţilor spre a căpăta o aprobare legală.

Sunt aproape gata să accept fără multe vorbe. Indiferent

ce compromis care mi-ar permite să-i văd pe copii mă tentează enorm. Dar treaba nu-i chiar atât de simplă. În mintea mea dau năvală toate posibilităţile. Să-i smulg imediat din mâinile răpitorilor? Nu. Mai întâi copiii trebuie să se obişnuiască iar cu mine. Mai întâi să mă vadă cel puţin o dată, să ştie că trăiesc… Şi dacă, după aceea, ar dispărea din nou? în afară de asta mă întreb ce-ar crede judecătorul despre un asemenea aranjament?

— Voi reflecta, domnule Freidman…

Walter şi cu mine petrecem ore îndelungate alcătuind un text de opt pagini care defineşte înţelegerea propusă de Friedman. Punctele-cheie sunt următoarele:

1. Copiii trebuie să revină în Belgia şi să rămână aici. Nu vor avea dreptul de a părăsi ţara fără consimţământul în scris al mamei.

2. a) Mamei îi va reveni în continuare dreptul de a avea copiii în îngrijire;

b) Copiii vor fi încredinţaţi unei familii evreieşti moderat pioase, care să locuiască în Belgia şi pe care Patricia Heymans o va fi întâlnit în prealabil şi căreia îi va fi dat acordul său;

c) Patricia Heymans va avea dreptul de a reveni asupra deciziei sale dacă relaţiile dintre acea familie şi copii nu sunt satisfăcătoare.

d) Dacă respectiva familie are în vedere să se mute, Patricia Heymans va trebui să fie informată, în scris, cu cel puţin două săptămâni înainte, pentru a stabili un nou aranjament în privinţa copiilor.

3. Cheltuielile pentru educaţia copiilor vor fi acoperite prin pensia pe care se presupune că o achită Chaïm Yarden. În caz contrar, cheltuielile vor fi suportate de către comunitatea evreiască.

4. Copiii vor fi înscrişi la o şcoală evreiească modernă din Belgia, a cărei alegere va fi fost aprobată în scris de către

Patricia Heymans.

5. a) Patricia Heymans va avea dreptul de a-i vizita pe copiii zilnic. Contactele telefonice nu vor fi limitate.

b) în măsura posibilităţilor, Patricia Heymans îşi va anunţa vizitele cu douăzeci şi patru de ore înainte;

c) Patricia Heymans va avea dreptul de a-şi vizita copiii în diverse locuri, fără a fi supravegheată de terţe persoane;

d) Copiii vor avea posibilitatea de a veni să-şi vadă mama oricât de des vor dori;

e) Chiar şi în situaţia în care copiii nu ar voi să-şi vadă mama, familia şi comunitatea vor trebui să-i încurajeze s-o viziteze.

6. Fiecare parte interesată va respecta convingerile filosofice, religioase şi sociale ale celeilalte părţi, dând astfel posibilitate copiilor să crească într-un mediu bicultural. Părţile vor respecta regulile şi obiceiurile acestor filosofii religioase diferite.

7. Bunicii şi unchii copiilor vor avea dreptul de a-i vizita o dată pe săptămână.

8. Rămâne stabilit că se va ţine seama de opinia copiilor cu părere la educaţia lor şi la alegerea unei comunităţi religioase. De îndată ce copiii vor atinge vârsta de şaisprezece ani, alegerea lor va trebui să fie respectată. Alegerea lor va fi afirmată în deplină libertate în faţa ambilor părinţi sau a reprezentanţilor acestora.

9. a) Dacă s-ar mai întâmpla să dispară copiii, comunitatea evreiască, reprezentată prin domnul Friedman, se obligă să plătească toate cheltuielile necesare cercetărilor. Comunitatea va trebui s-o ajute pe Patricia Heymans în căutările ei.

b) Domnul Yarden sau comunitatea va trebui să depună într-un cont suma de un milion de franci belgieni, pentru ca Patricia Heymans să poată face faţă primelor cheltuieli de cercetare.

10. Imediat după aprobarea înţelegerii, toată lumea va trebui să-i numească pe copii cu adevăratele lor prenume: Marina, Simon şi Moriah.

Pentru a echilibra lucrurile, adăugăm câteva clauze care îi acordă lui Chaïm aceleaşi privilegii ca şi mie în ceea ce priveşte dreptul de vizitare. Făgăduim de asemenea să respectăm practicile religioase ale copiilor. Niciunul dintre noi nu va încerca să-i viziteze în zilele de Sabat sau în timpul sărbătorilor evreieşti.

La început, Friedman consideră că textul înţelegerii este bun. Apoi începe să se opună. Garanţiile sunt insuficiente. Am putea să-l înşelăm. În legătură cu dreptul meu de vizitare, expresia „ori de câte ori va dori" nu este deloc în ordine…

— Şi dacă în familia dumneavoastră ar avea loc o căsătorie? Copiii nu au voie să asiste la nicio ceremonie creştină, pentru ei ar fi rău…

Dac-ar fi după el, copiilor ar trebui să li se interzică orice reuniune sau ceremonie la care se află la un loc bărbaţi şi femei.

— De acord, acestea sunt detalii pe care le vom reglementa ulterior demersurilor de încheiere a înţelegerii…

Demersurile durează mult. Discuţiile se prelungesc, ne împotmolim în amănunte. Ajung la capătul puterilor. Întâlniri, convorbiri telefonice – toate mă ţin permanent sub tensiune. Asupra mea se exercită o nouă formă de şantaj. Nu mi se mai spune că mi-au dispărut copiii, ci: „Se ştie unde sunt, dar trebuie să cedaţi. Să-i lăsaţi în seama comunităţii. Dacă acceptaţi asta, poate îi veţi vedea o dată sau de două ori…"

De fiecare dată când cădem de acord asupra vreunui detaliu al acestei înţelegeri uluitoare, Friedman pleacă spunând:

— Trebuie să aştept să fiu contactat… După aceea, vă voi

da un răspuns…

Continuă să pretindă că nu cunoaşte numele interlocutorului său.

Într-o zi, mama, furioasă şi pierzându-şi răbdarea, îl întreabă:

— Dar, la urma urmei, dumneavoastră ce aţi face dacă vi s-ar răpi copiii?

— Aş face alţi trei!

Din când în când îmi vine să-l strâng de gât. Ca să nu sar asupra lui fac eforturi să mă stăpânesc. El este singura mea speranţă şi mă minte. În cursul fiecărei conversaţii se răsuceşte ca un şarpe şi-mi scapă printre degete. Uneori sunt atât de nervoasă când vorbim la telefon încât simt cum mi se contractă pântecele; frustrarea devine de nesuportat. Chiar şi limbajul meu se resimte în rău. Folosesc expresii care l-ar face să roşească şi pe un birjar. Într-o zi, când nu mai sunt în stare să-mi ţin limba, insultele îmi ies de pe buze în valuri. Friedman se înfurie:

— Niciodată să nu mai folosiţi cu mine soiul acesta de limbaj!

— Iertaţi-mă, dar mă călcaţi pe nervi!

În ziua aceea îi închid telefonul în nas. Individul mă manipulează, iar eu nu am nicio putere. În realitate, Friedman nu urmăreşte decât să obţină renunţarea mea la drepturile părinteşti, încercând în felul acesta să-mi anuleze orice posibilitate de recurs juridic. Ca rezultat, eu pierd timp, irosind săptămâni preţioase cu acest dialog demoralizant.

Săptămâni preţioase pentru copii. Oamenii aceia vor să fiu moartă şi nu mai au mult până să li se îndeplinească dorinţa. Niciodată nu m-am simţit atât de rău. O serioasă depresie psihică mă atrage spre fundul unei prăpăstii. Uneori mi se întâmplă să revin la suprafaţă. Dintr-odată, parcurg casa ca o furtună, trântind uşile, izbind cu pumnii în

pereţi, furioasă, mânioasă împotriva lumii întregi. Aş avea nevoie să mă descarc, să vorbesc, să transform în cuvinte toată această suferinţă. Să-mi uşurez sufletul, dar nu pot.

***

Decembrie 1990. În ajunul Crăciunului, Chaïm este acuzat încă o dată de „delict continuu”. E condamnat la doi ani de închisoare. Anunţând pedeapsa, judecătorul concluzionează:

— El este singurul care ne poate ajuta să-i regăsim pe cei trei copii.

40. *Povestirea lui Rachel*

Când domnul şi doamna Jacobovitch se supără, strigă şi ne bat cu cureaua. Dacă măcar ne-am putea înapoia la soţii Glazer! Aş prefera. Ei nu ne băteau când făceam prostii.

Am împlinit opt ani. M-am împrietenit cu o fetiţă pe care o cheamă Esther. În timpul Sabatului stăm împreună toată ziua. Îmi place mult Sabatul, pentru că nu eşti obligat să cureţi closetele şi să te duci la şcoală. Dar e greu, fiindcă trebuie să-ţi aduci aminte de o mulţime de lucruri: „Nu trebuie să...” Mă străduiesc. Nu trebuie să pui mâna pe ceva electric. Nu trebuie să scrii. Nu trebuie să foloseşti foarfecele. Nu trebuie să lipeşti diverse obiecte cu scotch. Nu trebuie să colorezi poze dintr-un caiet.

Îmi împart camera cu doi copii mici. Doamna Jacobovitch doarme chiar de cealaltă parte a coridorului, dar niciodată nu se trezeşte când plâng sugarii. Eu sunt cea care trebuie să mă ocup de ei şi nu-mi place deloc. Într-o noapte, Sarah a dormit în camera noastră; când bebeluşii au început să plângă, m-am prefăcut că dorm şi Sarah a fost obligată să-i schimbe ea.

Soţii Jacobovitch au o fată pe care o cheamă Esther, la fel ca pe prietena mea. Această Esther e mai mare decât mine, dar încă mai face pipi în pat noaptea. Nu pot să sufăr să dormim în aceeaşi cameră.

Cel mai mic dintre copiii domnului şi doamnei Jacobovitch se joacă mereu cu maşinuţele şi camioanele în cuptor. Zice că este garaj. Într-o vineri seara, doamna Jacobovitch şi-a dat seama că a uitat să stingă cuptorul dar era începutul Sabatului, nu-l putea stinge, era interzis. Şi pentru că se temea ca nu cumva fiul ei să se joace cu cuptorul şi să se ardă, s-a dus la rabin, să-l roage să-i dea voie să stingă cuptorul. Rabinul este un om foarte înţelept. Nici el nu voia ca băieţelul să se ardă, aşa că a aranjat să vină la noi acasă un creştin şi să stingă cuptorul.

Eu, una, m-am hotărât să fiu rea şi să fac o mulţime de prostii, atât cât o să pot. Uneori o lovesc chiar şi pe profesoara mea. Dacă îmi cere să-i aduc unele hârtii, îi strig: „Nu!” şi nu-i dau ascultare niciodată, niciodată!

Când se duce să li se plângă domnului şi doamnei Jacobovitch din cauza purtării mele, cei doi se supără rău pe mine. Deseori, dimineaţa, o mint pe doamna Jacobovitch spunându-i că sunt bolnavă, ca să nu merg la şcoală.

Acum câtva timp ne-au cerut să-i numim mamă şi tată. Eu le-am răspuns:

— Nu vreau!

Doamna Jacobovitch a zis:

— Oricum pe maică-ta tot n-o s-o mai revezi vreodată.

Aşa am aflat că am o mamă, dar nu ştiu unde. Undeva.

41. *Două mii de zile*

Ianuarie 1991. Israel. Sosesc la Tel-Aviv cu câteva zile înainte de izbucnirea războiului din Golf. Fiecare cetăţean are o mască de gaze. Pretutindeni sunt indicatoare care te

îndrumă spre adăposturile aeriene. Toată lumea vorbeşte despre Saddam Hussein. A ameninţat că va bombarda Israelul, că pentru fiecare rachetă care va atinge Irak-ul va trimite înapoi o sută de rachete…

Continui să caut o pistă în Israel. Deşi în sinea mea sunt convinsă că tot în Statele Unite trăiesc copiii. Iris Buttel, soţia lui Chaïm, mă primeşte destul de greu.

— Bună-ziua, eu sunt prima soţie a lui Chaïm Yarden.

Am în faţa mea o femeie înveşmântată în întregime în negru, încălţată cu pantofi butucănoşi şi şosete lungi, groase. Are capul acoperit cu o basma, după obiceiul evreicelor pioase. Chipul ei nu are nimic deosebit. Nu scot mare lucru de la ea. Aşteaptă întoarcerea lui Chaïm. Înainte de a se căsători nu l-a întâlnit decât o dată sau de două ori, a trăit cu el doar câteva luni şi n-a reuşit să rămână gravidă. Pare foarte şocată când află că noi n-am divorţat. În privinţa copiilor, neagă evident:

— Nu ştiam că erau copiii lui.

— Minţi. Doar nu-ţi închipui că o să cred o asemenea absurditate?! Ştiu că ai acceptat să te măriţi cu el cu condiţia ca ei să nu locuiască împreună cu voi. Acela a fost momentul în care au fost încredinţaţi unei comunităţi satmar.

Nu neagă această afirmaţie şi înalţă din umeri.

— Nu ştiu absolut deloc unde se află.

— Eşti femeie, mă poţi înţelege… chiar dacă nu ai copii. Dumneata îl vrei pe Chaïm; eu îi vreau pe copiii mei. Ajută-mă să-l conving, este singurul mod în care îl poţi scoate din închisoare. Vrei să se întoarcă?

— Da.

— Atunci încearcă să-l faci să vorbească. Dacă vorbeşte va fi eliberat, va reveni la dumneata.

După două ceasuri de discuţii, Iris se lasă convinsă:

— Bine, o să-ncerc să-i trimit o scrisoare.

Întrevederea aceasta a fost istovitoare. Sunt iarăşi gravidă, vlăguită, sătulă să tot implor nişte oameni care nu vor să înţeleagă. Poate că femeia asta se întreabă de ce vreau să-mi regăsesc copiii, de vreme ce am un altul şi, în curând, încă unul. Este o manieră foarte ciudată de a vedea lucrurile.

Fac efortul de a mă duce s-o vizitez pe Leah şi îi aduc la cunoştinţă faptul că fiul ei se află în închisoare. Îi las adresa închisorii, rugând-o fierbinte să-i scrie şi ea lui Chaïm. Leah nu ştie nici măcar că el s-a recăsătorit şi că noua lui soţie locuieşte la câţiva kilometri de casa ei.

La înapoierea mea în Belgia o sun pe Iris de trei ori. Pare mai degrabă prietenoasă şi promite să mă ajute. Apoi, pe neaşteptate, mă repede:

— Eşti o mincinoasă, nu pot avea încredere în dumneata, lasă-mă în pace. Povestea asta nu mă priveşte şi nu vreau să mă amestec!

Trag concluzia că, într-adevăr, a vorbit cu Chaïm.

***

Resursele mele financiare se împuţinează. Persoane foarte generoase m-au ajutat prin donaţiile lor dar, dacă vreau ca şederea în închisoare a lui Chaïm să se prelungească, trebuie să continuu să-i plătesc pe avocaţi. Şi dacă plătesc onorariile acestora, nu-mi voi mai putea plăti călătoriile.

În doi ani am făcut de optsprezece ori drumul dus-întors între Belgia şi Statele Unite. Am cunoscut o mulţime de oameni – rabini, poliţişti, avocaţi şi pretinşi „informatori” – care nu mi-au fost de niciun folos… Am uzat nenumărate perechi de pantofi trecând prin sită străzile din Williamsburg şi Borough Park… Am participat la o sumedenie de emisiuni de radio şi de televiziune, am

răspuns la întrebările unei multitudini de ziarişti…

Înainte de a-mi fi răpiţi copiii, eram eu însămi o copilă, incapabilă să întreprind vreo acţiune fără ajutorul părinţilor mei. Nu aveam nicio idee despre complicatele probleme juridice pe care le ridică o răpire internaţională. De la arestarea lui Chaïm am învăţat multe lucruri.

Pentru a-mi uşura spaima, am înfiinţat cu ajutorul activ al lui Walter şi al altor persoane „Reţeaua Internaţională a Copiilor Dispăruţi”. Printr-o decizie regală, organizaţia a fost recunoscută, acceptându-se totodată ca donaţiile să fie scutite de impozit. Până acum, în Belgia nu exista nicio statistică referitoare la răpiri. Cu colaborarea poliţiei şi a justiţiei am identificat în ţară patru sute treizeci şi cinci de cazuri de răpire, în curs de cercetare.

Scopul organizaţiei este de a sensibiliza publicul faţă de genul acesta de probleme. Pentru a obţine un sprijin din partea presei, am sărbătorit Ziua Naţională a Copiilor Dispăruţi printr-o lansare de baloane. Patru sute treizeci şi cinci de baloane de toate culorile, înălţate spre cerul Belgiei, luându-şi zborul către destinaţii necunoscute.

Deoarece discuţiile cu Friedman nu ajung la niciun rezultat, încep din nou să sensibilizez opinia publică…

***

Este imposibil să găsim în acţiunile sau în declaraţiile lui Simon Friedman ceva cât de cât legal, care să permită să se facă presiuni asupra lui. Este inteligent – de fiecare dată când lasă să-i scape o ştire privitoare la copii, susţine că a căpătat-o de la un „informator anonim”.

— Copiii trăiesc într-o familie cu convingeri foarte stricte… Ce părere aţi avea de o familie ca a mea? Noi nu suntem prea religioşi, fiicele mele poartă veşminte în care există culoarea roşu şi roz.

— I-aţi putea lua la dumneavoastră?

— I-am vorbit soţiei mele despre o asemenea eventualitate. Nu-i mare diferenţă să creşti unsprezece sau paisprezece copii…

Am o expresie atât de uluită, încât adaugă:

— Ne cunoaştem bine acum, avem încredere unul în celălalt. Ştiţi că sunt de partea dumneavoastră… Dacă renunţaţi în mod oficial la dreptul prin care vi se încredinţează copiii şi dacă nu vă mai revendicaţi drepturile materne, i-aţi putea vizita. Asta ar fi spre binele lor, să ştiţi…

Îmi vine să urlu. De altminteri, urlu în sinea mea: Eşti complet nebun! îmi ceri să-mi abandonez copiii?

Dar acest urlet nu-mi iese din gâtlej. Dimpotrivă, un glas încet şi calm, care nu tremură, rosteşte cuvintele:

— Voi reflecta la această propunere.

***

Nu ştiu care ar fi consecinţele juridice ale unui asemenea act: oamenii aceia ar putea să nu mă lase niciodată să-mi revăd copiii, n-aş avea nicio posibilitate de a acţiona pe cale legală împotriva lor…

Se pare că şi Chaïm a reflectat. Îşi schimbă imediat tactica. Bineînţeles că pretinde în continuare că nu ştie unde sunt copiii, dar este de acord să colaboreze.

Acest anunţ stârneşte o avalanşă de telefoane din partea ziariştilor: Ce părere am eu?

— Să mai aşteptăm, să ne convingem. Sper că nu minte.

Mă îndoiesc. Însă avocatul Buysschaert profită şi pune la punct o strategie nouă, dar riscantă. Aceasta ar trebui să ne permită să testăm mai înainte bunele intenţii ale lui Chaïm.

— Veţi pregăti un comunicat, pe care-l veţi semna amândoi şi în care veţi cere să vă fie înapoiaţi copiii. Îl vom

publica în ziarele din toate ţările, mai ales în cele evreieşti. Dacă el acceptă să semneze, înseamnă că dă dovadă de bunăvoinţă. Pe de altă parte, dumneata îţi asumi un risc. Dacă după publicare nu urmează niciun rezultat pozitiv, el va putea oricând să argumenteze că a colaborat serios la anchetă şi că nu mai este vinovat de „delict continuu”.

Socotesc că merită să risc.

Proiectul de comunicat conceput de avocatul nostru are următorul conţinut:

„CĂTRE TOŢI CEI INTERESAŢI

Noi, subsemnaţii Patricia Heymans şi Chaïm Yarden (cunoscut şi sub numele de Chaïm Edwar), respectiv mamă şi tată ai copiilor: Marina Yarden, născută la 18 octombrie 1979; Simon Yarden, născut la 2 ianuarie 1981; Moriah Yarden, născută la 7 iunie 1982, rugăm orice persoană care posedă informaţii recente sau mai puţin recente, care a fost sau este în contact cu oricare dintre aceşti copii, precum şi orice persoană care deţine informaţii ce ar permite regăsirea acestor copii, să telefoneze imediat, în anonimat sau nu, la unul dintre numerele de mai jos…”

Urmează o listă de numere de telefon aparţinând poliţiei belgiene, biroului procurorului, avocaţilor celor două părţi şi un număr gratuit – cel al „Centrului Naţional al Copiilor Dispăruţi şi Exploataţi” din Statele Unite.

„Eu, subsemnatul Chaïm Yarden, autorizez de bunăvoie şi fără nicio restricţie orice persoană sau instituţie, care i-a avut sau încă îi mai are în îngrijire pe copii, să răspundă la cererea mea sau la cererea persoanelor care ar vorbi în numele meu, să telefoneze la unul din numerele de mai sus cu scopul de a comunica orice informaţie aflată în posesia

lor.

Vă rugăm să transmiteţi acest mesaj oricărei persoane cunoscute de dumneavoastră şi care ar fi susceptibilă de a furniza informaţiile cerute

Eu semnez imediat acest comunicat. Restul depinde de Chaïm.

***

La 12 iunie 1991, la cererea procurorului, inspectorul Francis Molenberg se întâlneşte cu Chaïm. Are sarcina de a discuta despre înţelegerea elaborată împreună cu Friedman.

Iată ce-i declară Chaïm: „Am stat de vorbă cu Friedman. Acesta a afirmat că doamna Heymans este de acord ca o familie hasidică să-i crească pe copii şi că Friedman se ocupă de asta”.

La rândul său, Chaïm s-ar putea să accepte şi el, dar vrea mai întâi ca eu să declar această decizie în scris. În ceea ce priveşte comunicatul întocmit de procuror declară că, şi dacă l-ar semna, nu ar fi în măsură să garanteze că ne-ar fi redaţi copiii, deoarece el nu ştie unde se află aceştia. În fine, mă acuză că abuzez de sistemul judiciar pentru a-l constrânge să cedeze pretenţiilor mele personale, fără nicio restricţie. Pretinde că este convins că eu vreau să-l văd că rămâne în închisoare, în felul acesta putând să-mi exercit răzbunarea. Ştie că trăiesc cu un alt bărbat şi lasă să se înţeleagă că Walter nu are chef să-i crească pe Marina, Simon şi Moriah.

Inspectorul Molenberg încearcă în zadar să-l facă să-şi recunoască răspunderea în acţiunea de răpire. Şi tot zadarnic se străduieşte să-l facă să admită că „ştie” cum să-i găsească pe copii.

Minte, minte fără încetare. N-a existat nicio răpire, nu există nicio scrisoare a rabinului Tauberg prin care se cere ajutor pentru el din partea evreilor hasidici, niciodată nu i-a dus pe copii în Statele Unite. Fotografie la Washington? Nu. Căsătorie cu Iris Buttel? Niciodată. Informaţii cu privire la locul în care se află astăzi copiii? Niciuna. Şi refuză să semneze comunicatul.

În schimb prezintă tribunalului o altă propunere, iată ce anume cere:

1. Să accept să caut copiii împreună cu el.

2. Niciunul din noi să nu încerce în vreun fel oarecare să-l împiedice pe celălalt să efectueze propriile sale cercetări.

Nu numai că este o nebunie: – judecătorul e de acord cu mine – dar, în plus, dacă aş accepta punctul numărul 2, ar trebui să renunţ să-l urmăresc pe Chaïm în justiţie, să-l las să iasă din închisoare, ca să nu împiedic cercetările lui.

***

Manipulare continua din direcţia Friedman. Îmi înaintează o nouă propunere: să se încredinţeze copiii unei familii hasidice, undeva în Marea Britanie.

— Mă voi mai gândi. S-ar putea să accept. Dar aş vrea să-i văd pe copii cel puţin de şase ori înainte de ieşirea lui Chaïm de la închisoare.

— Pentru ce?

— Vreau ca ei să mă cunoască, să ştie cine sunt, înainte de a avea Chaïm posibilitatea să-i facă să dispară din nou.

— Imposibil. Mai întâi trebuie să acceptaţi propunerea pe care vi-o transmit. Poate după aceea veţi fi autorizată să-i vedeţi!

Mă sufoc de furie. Orice conversaţie cu Friedman lasă să se înţeleagă că ar trebui să renunţ la drepturile materne.

— Şi cum puteţi fi sigur că îi veţi găsi? De unde aveţi

certitudinea că toţi trei trăiesc şi sunt sănătoşi? Eu nu ştiu nici măcar dacă sunt în viaţă!

Înalţă din umeri, ca şi cum ar considera că asta-i evident.

— Oh, sunt bine, fiţi liniştită…

Dar imediat îşi dă seama că a comis o gafă şi se grăbeşte să adauge:

— Din câte îmi spune informatorul meu, desigur. El mi-a afirmat acest lucru.

— Se poate, dar asta nu constituie o dovadă! Eu vreau dovezi. Informatorul dumneavoastră! Ce spune sau ce nu spune el nu reprezintă o dovadă!

— Bine. Când această persoană va telefona iar, o s-o rog să vă sune şi să vă lase să vorbiţi cu copiii. Peste două săptămâni plec în Statele Unite şi voi aranja totul.

În cursul săptămânilor următoare tresar mereu, ori de câte ori sună telefonul. Copiii mei nu mă cheamă. De câte ori nu mi-am închipuit, acolo, în Statele Unite, un telefon – negru, alb sau gri –, o mânuţă formând numărul, semnalele traversând oceanul şi ajungând în fine să răsune în casa cu numărul 9 de pe Rue Verte, la Bruxelles… *Alo*… *Patsy*? Dar nu vine niciun apel.

Doamna procuror De Vroede a fost avansată într-un post mai important, dar a cerut să i se acorde dreptul de a lucra în continuare la dosarul nostru. Într-o zi, în timp ce aşteptăm sosirea lui Simon Friedman şi când acesta întârzie, stăm de vorbă amândouă, ca între femei. Aş vrea să aflu dacă tribunalul ar accepta să rectifice prin hotărâre judecătorească o asemenea „înţelegere pe cuvânt de onoare”.

— Nu. Nu este vorba de o simplă problemă de drept de încredinţare a copiilor, între părinţi. E vorba de o răpire. Dacă tribunalul ar intra într-un astfel de joc, unde s-ar ajunge? Nu-i treaba acestui Friedman să-i dicteze tribunalului condiţiile în care doamna Heymans are voie să-

şi vadă copiii.

— Vă mulţumesc. Acum îi pot spune că i-aş fi acceptat bucuros înţelegerea, dar că tribunalul refuză s-o rectifice. V-ar deranja să jucaţi faţă de el rolul femeii rele care mă împiedică să fac ceea ce vrea el? La rândul meu, îl voi juca pe cel al sărmanei mame zdrobite de puterea justiţiei…

— De acord. Aşa să facem.

Friedman soseşte, presărat cu mătreaţă ca de obicei, politicos ca de obicei, şi inflexibil.

— Veţi avea voie să-i vizitaţi pe copii în acea familie hasidică, dar nu veţi avea dreptul de a-i lua în oraş, nici de a-i duce în vreun alt loc public. Copiii nu trebuie să aibă niciun contact cu lumea exterioară.

Doamna procuror întreabă pe un ton calm:

— Aşa procedaţi întotdeauna? îi împiedicaţi pe copii să aibă contacte cu lumea exterioară?

— Da.

— În fond, din ceea ce-mi spuneţi reiese că nu sunteţi convinşi că sistemul dumneavoastră de educaţie este eficace! Sunteţi obligaţi să-i ţineţi pe copii închişi în universul dumneavoastră în aşa fel încât să nu vadă nimic din ce se întâmplă în afara lui. Este lipsit de logică şi împotriva naturii.

Degeaba e Friedman inteligent şi meşter la vorbă; faţă de această remarcă nu-şi găseşte replica.

***

Naşterea copilului e prevăzută a avea loc *pe 12 septembrie 1991*. Termenul de închiriere al casei noastre expiră în iulie. Trebuie să ne mutăm şi să ne instalăm la Nassogne până când vom găsi altceva. Pentru ultima dată fac ordine, curăţ pardoselile şi pereţii, stăpânită de ciudata senzaţie că în viaţa mea tocmai a avut loc coliziunea dintre

două planete: trecutul şi viitorul. Părăsind casa de la numărul 9 de pe Rue Verte, nu-mi pot împiedica o strângere de inimă, ca şi cum i-aş abandona pe Marina, Simon şi Moriah. Au plecat din această casă într-o dimineaţă de decembrie, şi niciodată n-au mai revăzut-o. Poate că ea constituie ultima lor amintire despre vechea lor viaţă. Le scriu proprietarului şi noului locatar, rugându-i să ia legătura cu mine dacă ar primi cumva veşti de la copii. După patru ani şi jumătate, asta este o utopie, dar nu se ştie niciodată.

11 septembrie. Cu toţi copiii, în afară de Marina, mi-am depăşit termenul de naştere, dar e mai bine să fiu prudentă. De obicei nasc repede şi e preferabil să plec de la Nassogne şi să revin la Bruxelles pentru a fi mai aproape de spital. Ne facem bagajele, urmând să plecăm cu maşina împreună cu Noélie, care acum are un an şi trei luni.

Niciodată n-am avut o sarcină atât de greu de suportat. Copilul este aşezat foarte jos, în dreapta, şi mă apasă în permanenţă. Am probleme de circulaţie şi mi se umflă picioarele. Când ajung acasă la părinţii mei mă prăvălesc într-un fotoliu, ca un balon enorm care abia mai răsuflă. Nu sunt în stare de nimic altceva decât să brodez, ca să-mi ocup cel puţin mâinile şi, cât de cât gândurile.

Prima contracţie începe în noapte aceea, la ora unu, în timp ce Walter doarme liniştit. De obicei durerea creşte treptat, însă de data asta senzaţia este din prima clipă fulgerătoare şi intensă. Şi peste cincisprezece minute se repetă.

La ora asta, străzile Bruxelles-ului sunt pustii. Pe drum spre spital, contracţiile se intensifică. Niciodată nu m-a durut atât de tare. În sala de naştere, infirmiera observă că pierd sânge şi aleargă repede să-i telefoneze medicului. Mi se face imediat o injecţie calmantă. În jurul pântecelui mi se leagă o centură conectată la monitorul care înregistrează

evoluţia contracţiilor mele. Agitaţia din jurul meu îmi stârneşte aceeaşi dorinţă ca de obicei: să fiu lăsată singură. Tare aş vrea să fiu lăsată să sufăr de una singură.

Ceasurile se scurg ca printr-o ceaţă dureroasă prin care trec imagini suprarealiste. Văd un triplu Walter stând într-un colţ al sălii pe trei scaune, ocupat cu lectura a trei cărţi. Apoi nişte chipuri îngrijorate. La fiecare contracţie îmi concentrez privirea asupra unei mici litere ciudate, tipărită pe o cutie de mănuşi sterilizate de lângă patul meu. Mă uit la ea ţintă, apoi totul devine nedesluşit şi încep să număr în minte. *Unu*, *doi*, *trei*... Când ajung la zece nu mai ştiu ce urmează, aşa că o iau iar de la început.

În jurul meu se fac pregătiri pentru o eventuală cezariană; cu toate acestea mai trec câteva ore. În cele din urmă, medicul se străduieşte să reaşeze copilul într-o poziţie bună. Peste un sfert de oră, încearcă să-i extragă trupul cu ajutorul unui forceps. Am impresia că o întreagă armată îmi calcă în picioare măruntaiele. La ora nouă şi cincizeci şi şapte de minute sunt anunţată că mi s-a născut copilul. Am pierdut mult sânge; e cea mai dificilă naştere din câte am cunoscut în viaţa mea de mamă. Ridicând cu greu ochii spre Walter, şoptesc:

— Ştiam că o să fie băiat. Îl cheamă Gautier.

***

Patru luni mai târziu închiriem o casă rustică şi confortabilă, clădită din piatră şi situată într-un mic sat pitoresc din Ardeni. Walter şi cu mine vrem să-i creştem pe copii în aer liber. Prin fereastra bucătăriei zăresc afară păsărele ce săgetează albastrul cerului, vaci... este locul ideal.

Şi deodată, în acest paradis, moralul mi se prăbuşeşte. Faptul de a mă ocupa simultan de Noélie şi de Gautier face

să-mi revină brusc la suprafaţă toate amintirile înăbuşite. Trecerea de la alăptarea ultimului născut la gustarea fetiţei mai mari… Fiecare gest schiţat pentru ei mi-l rememorează pe acel aidoma celui făcut pentru ceilalţi.

Trupul şi mintea îmi sunt legate într-un mod pe care nu-l înţeleg. Acum, trupul este cel care-mi trimite semnale de pericol. A mă scula dimineaţa constituie o încercare ce-mi depăşeşte puterile. Simt o oboseală imensă şi o totală neputinţă de a mă concentra. Încep să spăl câteva rufe, atenţia îmi este atrasă spre altceva, şi gata! trec la altă treabă în loc s-o duc la capăt pe precedenta. Apoi uit iar ce făceam cu puţin înainte. Am o tensiune foarte scăzută, respir greu şi repetatele crize de astm mă epuizează mai mult ca niciodată. Vederea îmi slăbeşte. Am impresia că sunt o zdreanţă.

Şase luni de amorţeală. Dureri în spinare atât de mari încât nu-mi pot îndrepta trupul. Efectul stresului, al spaimei. Tot trupul vorbeşte în locul meu şi, în acest timp, nu sunt bună de nimic.

Sunt ca înţepenită la jumătatea urcuşului unui munte, fără a putea nici să cobor, nici să continui drumul în sus. Aceasta-i impresia pe care o am. Sunt disperată, descumpănită. Şi mă tem că nu voi mai avea forţe să lupt. Nu-mi rămâne decât proasta dispoziţie. Pentru un motiv real sau imaginar, devin de o agresivitate verbală de nestăpânit. Legendara răbdare a lui Walter e pusă la grea încercare. El înţelege că în spatele acestor izbucniri de mânie se ascunde o cumplită frustrare afectivă, precum şi o epuizare fizică. Dar se teme să nu merg prea departe, făcând ca relaţia noastră să sufere. Într-una din zile merg, într-adevăr, prea departe. Şi, totuşi, el mă iartă.

În fiecare noapte adorm cu gândul la copii, în fiecare dimineaţă mă trezesc gândindu-mă la copii. Şi mă izbesc cu capul de un zid de piatră, sperând să străpung o deschidere

prin care să trec de cealaltă parte.

***

Chaïm se plânge de hrana din închisoare. Simon Friedman îl informează de protestele lui pe avocatul nostru:

— Primeşte în fiecare săptămână alimente cuşer care sosesc de la Anvers, dar nu posedă echipamentul necesar ca să şi le prepare. Este nevoit să-şi încălzească mâncarea la flacăra unei lumânări. Oare nu s-ar putea să fie transferat la Anvers? Ar fi mai uşor să i se aducă masa zilnic.

Avocatul nostru nu intenţionează să se ocupe de această problemă şi nici nu-i vorbeşte procurorului despre ea.

Cu toate acestea, o lună mai târziu, Friedman îi telefonează ca să-i mulţumească. Chaïm se află la Anvers. Cine a cerut şi a obţinut transferul? Nu noi şi nici procurorul, care de altfel nici nu era la curent cu problema şi care ia imediat măsuri pentru readucerea lui Chaïm la Bruxelles; în aşa fel ca acesta să rămână în apropierea Palatului de Justiţie, unde trebuie să se înfăţişeze în mod regulat.

Incidentul acesta pune în lumină mijloacele de presiune de care dispune comunitatea hasidică.

***

Energia disperării. Asta-i tot ce-mi rămâne. *Două mii de zile*. Au trecut două mii de zile de când mi-au fost răpiţi copiii. Micuţul Gautier mă însoţeşte în Statele Unite, în timp ce Walter are grijă de Noélie. Mă gândesc la o strategie disperată.

Sabine şi cu mine ne reunim talentele pentru a confecţiona o pancartă din lemn, spoită cu var, pe care scriem: „COPIII MEI AU FOST RĂPIŢI DE MAI BINE DE 2000 DE ZILE”. Cuvintele sunt scrise cu vopsea de un roşu intens,

în afară de „RĂPIŢI” şi „2000” pe care le-am pictat cu negru.

Am petrecut ore întregi scriind un rezumat al răpirii. Este limpede şi concis, ilustrat cu fotografii de-ale copiilor. Posed sute de exemplare pe hârtie galbenă.

Voi căra această pancartă în spinare, voi lua trenul, apoi metroul, şi mă voi instala, în semn de protest, în faţa clădirii Naţiunilor Unite.

Este un ger cumplit; le distribui trecătorilor afişele mele, vântul ameninţă să-mi zboare cu totul pancarta prinsă în spinare. Aşa că o leg de un arbore şi continui să-mi distribui afişele. Oamenii evită să-mi întâlnească privirea. Un ofiţer de poliţie îmi atrage atenţia că, manifestând în faţa sediului Naţiunilor Unite, încalc legea. Plec ceva mai departe şi-mi leg pancarta de un grilaj din fier forjat.

Spre sfârşitul zilei, vânătă de frig, mă duc în cartierul Manhattan, unde evreii fac negoţ cu diamante. De astă dată mă străduiesc să-i reperez pe cei hasidici pentru a le întinde lor afişele. Pe terenul acesta devin mai agresivă. Îi silesc pe oameni să ia hârtia, chiar dacă nu vor. Nu mă tem, puţin îmi pasă dacă mă aleg cu o pneumonie sau dacă mă vor ridica poliţiştii. Puţin îmi pasă de toate, nimic nu-mi mai rămâne decât disperarea mea, scrisă cu litere roşii şi negre, fotocopiată pe coli galbene. Ce altceva să fac? împreună cu Sabine am trecut în revistă toate soluţiile posibile. Dacă nu i-aş avea pe Noélie şi pe Gautier, aş face greva foamei. Le-am spus ziariştilor că, pe durata Sabatului, mă voi lega cu lanţuri în faţa unei sinagoge. Că voi aştepta sosirea elevilor unei şcoli hasidice şi le voi oferi câte o floare tuturor mamelor care îşi aduc copiii la cursuri.

Au trecut mai bine de două mii de zile şi simt cum, din ce în ce, mă cufund în nebunie.

***

18 iunie 1992. Audiere la tribunal. A asista la audieri a devenit un mod de viaţă. În urma fiecărei decizii Chaïm face recurs. Astăzi se înfăţişează pentru a fi acuzat din nou de delict continuu, dar s-a hotărât să-şi pledeze el însuşi apărarea. Un vechi proverb spune: „Omul care se ia pe sine de avocat are drept client un imbecil”.

Chaïm perorează ceasuri la rând, epuizând răbdarea magistraţilor. La sfârşit, ca răspuns la veşnica întrebare: „Ai încercat să-ţi regăseşti copiii?”, replică pe un ton plin de răutate:

— Caută-i dumneata!

Judecătorul îl fulgeră cu privirea. Avea să fie declarat vinovat şi condamnat la doi ani de închisoare, fără drept de recurs.

Pe de altă parte, Simon Friedman îşi continuă lenta muncă de demoralizare.

— Religia unui copil vine de la mama lui. În comunitatea satmar, toată lumea ştie că nu sunteţi evreică, tocmai de aceea au reţineri în privinţa copiilor. Cu cât familia este mai religioasă, cu atât mai mare va fi severitatea cu care îi va judeca. De exemplu, când fiicele dumneavoastră vor fi la vârsta măritişului, le va fi imposibil să găsească soţi buni. Vor trebui să se mulţumească doar cu bărbaţi în vârstă sau săraci cu duhul. Cu Simon se vor purta mai bine, deoarece este băiat, însă nici el nu se va putea integra perfect în comunitate. Credeţi-mă, este preferabil să fie adoptaţi de o familie mai puţin religioasă… Vă spun asta cu toată sinceritatea…

***

19 octombrie 1992. E ziua de naştere a Marinei. Astăzi împlineşte treisprezece ani. Vârstă dificilă, cea a

schimbărilor ce survin în trup şi în minte. Dacă aş regăsi-o acum, deja n-ar mai fi o fetiţă. Este o adolescentă. Deodată mă străfulgeră un gând: *Marina a avut prima menstruaţie*!

Nu reuşesc să mi-i închipui pe copii aşa cum, probabil, sunt acum. În amintirea mea au rămas la vârstele de şapte, cinci şi patru ani. Trei copii.

Vreme de ani de zile au fost minţiţi. Cum să le recâştig încrederea când vor reveni să trăiască împreună cu mine? Cum să sper că mă vor crede, dacă toată viaţa lor s-a bazat pe minciună?

Friedman îmi dă detalii din ce în ce mai precise cu privire la Marina. De exemplu, îmi istoriseşte o întâmplare pe care pretinde că i-a povestit-o informatorul lui.

— Când i s-a sărbătorit aniversarea, capul familiei i-a oferit tradiţională pereche de cercei. Ea a refuzat-o, spunând că era datoria tatălui ei să-i ofere, numai a lui!

Îl ascult, de fiecare dată cu tot mai multă spaimă. Şi când mă înapoiez acasă, tot ce mi-a relatat continuă să-mi umble prin minte. Sunt o marionetă pe care-o trage de sfori după cum pofteşte: Marina se face mare, Marina nu va găsi niciodată un soţ „bun”… Pentru Moriah, situaţia va fi aceeaşi… Satmarienii îşi mărită fetele foarte devreme.

Acum ştiu cam cum este viaţa unei soţii satmariene. Prima ei datorie e să aducă pe lume copii, cât mai mulţi. Un proverb hasidic zice: „După zece, nu mai număra!” Soţiei îi revine datoria de a veghea asupra modului de viaţă cuşer şi la tot ce fac sau spun copiii. Acasă trebuie să vorbească numai în idiş.

Mai înainte de a le da voie să ronţăie un biscuit sau să bea o gură de apă, mama trebuie să se asigure că toţi copiii ei spun „rugăciunile cuvenite”. Când o fată împlineşte vârsta de trei ani, mama trebuie s-o îmbrace cu ciorapi lungi, cu mâneci lungi, cu fuste lungi. Sub îmbrăcămintea de deasupra fata trebuie să poarte, o cămaşă albă dintr-o

ţesătură groasă, pentru a evita ca o nebinevenită rază de soare să-i contureze prin rochie forma trupului. Costumul acesta tradiţional e folosit atât vara cât şi iarna. Comunicarea dintre mamă şi copiii ei se mărgineşte la porunci sau la interdicţii: „Fă cutare lucru!” şi „Nu face cutare lucru!”.

Îmi închipui că Marina şi Moriah nu au voie să meargă cu bicicleta sau să se dea într-un leagăn – fusta li s-ar putea ridica. Bănuiesc că Simon poartă perciuni lungi şi cârlionţaţi. Ştiu că au fost învăţaţi să se pârască reciproc pentru orice nerespectare a regulilor, oricât de neînsemnate ar fi.

Când Friedman mi-a relatat întâmplarea aceea cu cerceii, am avut impresia că primesc o palmă peste faţă. Marina a fost îndoctrinată. Este deja târziu. Când îi voi regăsi, vor fi pe deplin prizonierii stilului de viaţă al tatălui lor. Ostaticul şi răpitorul sfârşesc prin a întreţine legături stranii; e ceea ce se numeşte sindromul „Stockholm”. Răpitorul devine apărător. Poate că, în mintea lor, eu am devenit străina pe care ei o urăsc, cea care i-a părăsit, care n-a venit să-i caute la timp…

Toate gândurile acestea îmi macină sufletul şi trupul, şi nu le pot exprima. Când îi istorisesc lui Walter povestea cu cerceii, adopt un ton dezinvolt, ca şi cum asta nu m-ar afecta. A-mi dezvălui cele mai intime sentimente ar însemna să le confer o realitate pe care sunt incapabilă s-o înfrunt. Prefer coşmarul tăcerii. Mă agăţ de speranţa că mă voi trezi. Aşa că îmi păstrez spaimele cât mai adânc în străfundurile sufletului, într-un univers tainic, întunecat şi frământat, pe care nu-l pot împărtăşi cu nimeni.

Adesea sunt într-o dispoziţie îngrozitoare şi îmi închipui că nimeni nu-i cunoaşte cauza. Cu toate acestea Walter ştie.

Într-o zi, cu prilejul unei conferinţe despre copiii răpiţi,

după ce am vorbit vreme de două ore, Walter explică în olandeză ce este acela sindromul „Stockholm”. Şi istoriseşte povestea unei fetiţe şi a unei perechi de cercei… *Ştie*. Şi pentru asta îl iubesc. Dar nu sunt în stare nici să i-o spun. De aceea se întâmplă ca uneori să mă lase nervii brusc, în momentul în care ceilalţi se aşteaptă cel mai puţin la aşa ceva.

În vizită la nişte prieteni, mă prăbuşesc deodată pe pardoseală ca un buştean, zguduită de hohote de plâns, isterică, delirând despre cerceii Marinei.

Este ceva ce mi s-a povestit după aceea. M-am trezit a doua zi dimineaţă, acasă, complet epuizată. M-am privit în oglindă, am văzut că plânsesem, dar nu mai ştiam când şi nici de ce. În două mii de zile trebuie să fi vărsat milioane de lacrimi. Ele există acolo, în interiorul meu, şi ţâşnesc fără voia mea, cu violenţă, în torente înspăimântătoare, după care se reîntorc în abis. Ape liniştite. Otrăvite.

42. „*Ecou*”

Simon Friedman îşi scutură mătreaţa de pe umăr, mă pofteşte politicos în casă la el, ia loc, şi ridică ochii spre tavan, luându-şi o expresie gravă:

— Vedeţi dumneavoastră, doamnă Heymans, problema… este că, totuşi, copiii dumneavoastră sunt evrei. Prin urmare nu vi-i putem reda.

— Vă atrag atenţia asupra faptului că, dacă au fost convertiţi, acea convertire a avut loc fără consimţământul meu, şi numai pe baza minciunilor tatălui lor.

— Da, da… se poate, ştiu că au existat câteva nereguli, în mod normal acordul mamei este obligatoriu… Dar, gândindu-ne bine, această convertire este un compromis.

— Dar copiii nu sunt evrei, de vreme ce convertirea este ilegală!

— Desigur… Bineînţeles, când vor împlini optsprezece ani, li se va explica problema. Dacă vor să fie creştini, le vom reda libertatea.

— La optsprezece ani? Nu vor mai vrea să fie creştini, deoarece nu încetaţi să le spuneţi că tot ce este neevreiesc este rău!

— Oh, nu! îmi amintesc de un caz… Cu multă vreme în urmă, un copil fusese răpit de către tatăl său spre a fi încredinţat comunităţii. A devenit unul dintre cei mai buni studenţi ai noştri la teologie! Dar, la optsprezece ani, i-am pus întrebarea: Vrei să fii evreu sau vrei să te înapoiezi la mama creştină? A preferat să-şi regăsească mama… Iar noi l-am lăsat să plece. Aşadar, vedeţi?

Ce se presupune c-ar trebui să răspund la asta? Oare individul speră că voi aştepta în linişte până ce copiii mei vor împlini, unul după altul, optsprezece ani? Că mă voi lăsa în seama judecăţii şi compasiunii câtorva şefi satmar care vor decide dacă e sau nu posibil să mi se elibereze copiii? Cu greu îmi stăpânesc limba în faţa unei asemenea absurdităţi. Dar a-l insulta acum ar însemna să-mi periclitez grav şansele.

— Trebuie să vă mai spun, doamnă Heymans, că persoanele care m-au contactat ezită să-i trimită pe copii în Belgia sau în Marea Britanie… Preferă să-i reţină în Statele Unite. De altminteri, este evident că nu-i veţi revedea decât dacă veţi accepta acea înţelegere.

— Vă atrag atenţia că nu sunt în măsură să iau această decizie. Procurorul este cel care refuză. Tribunalul nu va accepta niciodată acea înţelegere.

— Înţeleg.

— Cât despre mine, nici eu n-o pot accepta. Dacă Chaïm iese din închisoare, ce garanţie aş avea că mi-aş revedea copiii? Şi, chiar dacă aş accepta înţelegerea şi dacă mi s-ar acorda dreptul de a-i vizita, cum aş proceda ca să-i văd?

— Nu va trebui decât să vă duceţi în Statele Unite!

— Evident, e simplu să te duci în Statele Unite! Este suficient să iei autobuzul! O să vă spun ce cred eu, domnule Friedman. De fapt, încercaţi să mă ţineţi cât mai departe cu putinţă de copiii mei. V-aţi gândit măcar un minut că m-aş putea duce să mă stabilesc acolo? Aş face-o fără ezitare, pentru a-i vedea. Şi în cazul acesta, ce s-ar întâmpla? I-aţi expedia în Australia? în Japonia?

Se holbează la mine, cu gura căscată. Mă simt mai bine. De data asta m-am săturat. Friedman l-a vizitat pe Chaïm de mult mai multe ori decât recunoaşte; nimeni nu ştie ce au pus la cale amândoi. Şi-n afară de asta, toate argumentele pe care le prezintă sunt stupide. Când un băiat şi-a celebrat majoratul, este considerat evreu indiferent de împrejurările în care s-a convertit. Iar în ceea ce le priveşte pe fete, dacă va trebui să aştept să împlinească optsprezece ani, ei le vor fi căsătorit mai înainte, şi eu voi fi bunică fără să le fi revăzut.

Când Friedman se prezintă câteva zile mai târziu la închisoare, este informat în mod politicos că doamna procuror De Vroede i-a anulat dreptul de vizită.

***

În biroul de avocatură „De Backer & Co.”, care se ocupă de problema noastră, se ştie că orice apel telefonic referitor la copiii Yarden poate fi important… Avocatul Buysschaert ridică receptorul şi aude un glas răguşit, abia inteligibil:

— E-n legătură cu copiii Yarden… Am sursele mele la Anvers, pot obţine informaţii, dacă vă interesează.

— Da. Mă interesează.

— Nu vă pot da amănunte prin telefon. Veniţi la Anvers, în cartierul diamantelor; acolo se află un restaurant cuşer în care vom avea posibilitatea să discutăm în linişte şi la

adăpost de indiscreţi.

— Dar cum vă voi recunoaşte?

— O să vă recunosc eu…

Buysschaert nu este detectiv particular. Nu-i obişnuit cu genul acesta de întâlniri clandestine. Înainte de a pleca la Anvers o informează pe doamna procuror. Împreună decid ca, deocamdată, să nu înştiinţeze poliţia. E preferabil să se încredinţeze că nu-i vorba despre un fals informator sau de încă o glumă, de felul celor cărora le-am mai fost victime.

Restaurantul pe care i l-a indicat interlocutorul său se află foarte aproape de locuinţa lui Simon Friedman. Avocatul nostru încearcă să-şi parcheze maşina, găseşte cu greu un loc şi reuşeşte în cele din urmă să ajungă la locul fixat cu o întârziere de un sfert de oră. Restaurantul cuşer dispune de o sală în care se prepară mâncarea şi de o alta rezervată clienţilor, împărţită în două saloane. Femeile de o parte, bărbaţii de cealaltă parte. Fiecare salon are propriul ei lavabou, pentru ca muşteriii să-şi poată spăla mâinile între felurile de mâncare sau înainte de a atinge pâinea.

Buysschaert are o înălţime de un metru optzeci şi cinci, poartă un costum gri deschis şi, în locul acesta, se evidenţiază în mod izbitor; ia loc şi aşteaptă. Trec câteva minute, apoi se apropie de el un omuleţ între două vârste. E slab, nervos, poartă un costum negru croit prost şi pe vârful nasului o pereche de ochelari cu lentile dreptunghiulare, fără rame, care se clatină la fiecare pas.

Este glasul aspru de la telefon. Într-un amestec de olandeză şi franceză, bărbatul cel mărunt declară că întreţine legături cu unele căpetenii ale sectei satmar care l-au ajutat pe Chaïm să-i ascundă pe copii. După părerea lui, afacerea aceasta constituie de la o vreme un handicap pentru bunul renume al comunităţii. Pentru „poporul satmar” ar fi preferabil, zice el, ca acei copii creştini să-i fie redaţi mamei lor. El nu face asta nici pentru ideea de

justiţie, nici pentru mama lor, ci pur şi simplu pentru că acei copii nu sunt evrei.

— Copiii Yarden nu au nicio valoare pentru comunitate…

— De ce nu vă adresaţi poliţiei?

— Am luat legătura cu ea. De două sau trei ori. Dar persoanele cu care am vorbit nu păreau interesate.

— Ştiţi unde se află copiii?

— Nu încă. Dar cunosc nişte persoane care ştiu.

— Mulţi oameni ne-au telefonat ca să ne spună acelaşi lucru şi asta nu ne-a dus la nimic. Va trebui să vă verificăm informaţiile.

— Bineînţeles. Însă sunt nevoit să vă previn că îmi risc reputaţia. Dacă se descoperă că am ajutat familia Heymans, propria mea familie va fi renegată, voi fi supus unor represalii. Este vorba de siguranţa mea personală, înţelegeţi?

— Vă asigur că identitatea dumneavoastră nu va fi dezvăluită. Iată numărul meu de telefon personal, unde mă veţi putea găsi direct, fără vreun intermediar.

Cei doi bărbaţi îşi fixează o altă întâlnire într-un loc mai anonim – aeroportul din Bruxelles. Avocatul nostru îl va aştepta pe personaj la librăria aeroportului. Informatorul va trece pe lângă el fără să se oprească şi se vor regăsi în parcare, urmând să discute în maşina avocatului.

— Vă voi telefona când voi obţine informaţii.

— Ce vreţi în schimbul acestora?

— Nimic. Vă repet, copiii Yarden nu au nicio valoare pentru noi. Nu vă temeţi, vă voi suna şi vă voi spune tot ce am aflat.

Amănuntul straniu este că individul acela pretinde că a contactat poliţia fără rezultat. Deocamdată, apariţia acestei noi piese va rămâne secretă. Între noi, mărunţelul cu glas răguşit va purta numele de „Ecou”.

43. *Povestirea lui Sarah*

În vara asta doamna Jacobovitch ne lasă să ne ducem într-o tabără, în munţii Catskill, patru săptămâni. Acolo vom participa la tot felul de jocuri. Îmi plac mult jocurile, dar ceea ce-mi place cel mai mult este să fiu în libertate.

44. *Apropierea*

Suntem într-o dimineaţă de miercuri, *spre sfârşitul lunii august a anului 1992*. Vocea răguşită a lui „Ecou” îl cere la telefon pe Buysschaert:

— Veniţi repede, e urgent!

Se întâlnesc în parcarea aeroportului, conform înţelegerii.

— Copiii se află într-o tabără în munţii Catskill, în statul New York. Au fost încredinţaţi familiei Goldberg şi vor sta acolo până duminică.

— În ce loc anume?

„Ecou” scrie pe un petic de hârtie numele unei localităţi – South Fallsburg.

— Este un sat mic, îl traversaţi, vă continuaţi drumul până la o bifurcaţie; de acolo, tabăra e foarte aproape.

Buysschaert ia imediat legătura cu mine şi-mi relatează scurta lui întrevedere cu „Ecou”. Numele localităţii îmi accelerează bătăile inimii. Nu avem nicio posibilitate de verificare a informaţiei, dar nu pot să pierd această ocazie. Informatorul nostru a spus „până duminică”. Miercuri seara îi telefonez Sabinei ca să-i anunţ sosirea mea şi, mai ales, ca să se ducă împreună cu Paul, soţul ei, până la South Fallsburg, cu maşina. În felul acesta vor repera locurile înainte de venirea mea şi vom câştiga timp.

Îl sun şi pe Jim Stanco, la Albany, pentru a-i explica la repezeală situaţia:

— Sosesc mâine, Jim, dar nu trebuie să înştiinţezi poliţia

locală!

Sunt convinsă că am fost deja trădaţi o dată la Monsey şi mă tem să nu se repete.

— De acord, o voi preveni doar pe cea din New York.

La decolare, în timp ce avionul se înalţă spre cer, mă copleşeşte un val de optimism. Catskill? Cum arată locul acela? Oare de astă dată am reuşit? Să fie într-adevăr acolo? Voi avea destul timp?

Joi seara, acasă la Sabine şi la Paul, ascult darea de seamă a raidului de recunoaştere pe care l-au efectuat. Nu au văzut copii, în schimb au remarcat enorm de multe familii hasidice. Probabil că frecventează în mod regulat aceste locuri, pentru a-şi petrece vacanţele. Speranţa mea face un nou salt. Poate că ziua cea mare a sosit.

Jim Stanco şi-a dat silinţa ca să pregătească totul. Un membru al poliţiei statului New York telefonează în aceeaşi seară, dându-mi întâlnire la Monsey, a doua zi, devreme.

Vineri dimineaţă, Sabine mă duce cu maşina la staţia de poliţie din Monsey. Cântărim îndelung situaţia în ceea ce priveşte informaţiile furnizate de „Ecou”. Unul dintre poliţişti remarcă:

— Munţii Catskill? E o arie prea mare de cercetat!

— Am numele unui sat: South Fallsburg. Şi numele unei familii: Goldberg.

Convorbirea durează câteva ceasuri, sunt epuizată atât fizic cât şi psihic. Pentru ei se pune problema să stabilească dacă informaţiile sunt suficiente pentru declanşarea unei operaţiuni de căutare. Astăzi e prea târziu, însă ne rămâne weekend-ul. Două zile pentru a-mi regăsi copiii.

În cele din urmă, decizia e luată şi operaţiunea lansată, închiriez o maşină. Mă va însoţi Paul, care cunoaşte bine regiunea.

Seara pare nesfârşită. Sabine face tot ce poate ca să-mi găsească o ocupaţie şi să-mi alunge gândurile care mă

frământă. Tremur de nerăbdare. Dacă n-ar fi fost decalajul orar, care mă doboară brusc, n-aş fi putut să dorm.

Sâmbătă dimineaţă, întâlnire la postul de poliţie din Monsey. O maşină ne precede până la o parcare în care mi-o las pe-a mea. Apoi urcăm într-o camionetă de control, cu geamuri fumurii. Interiorul este echipat în chip de post de comandă mobil, cu un periscop şi echipament radio şi video care le permite poliţiştilor să înregistreze. Vehiculul este dotat chiar şi cu toalete.

Şoferul are o înfăţişare degajată, poartă cercel, părul prins într-o coadă de cal şi un bluzon din piele. În schimb, colegul lui are părul scurt, tuns aproape la zero. Niciunul nu este în uniformă.

Plecăm împreună cu ei spre nordul statului New York, către munţii Catskill. Călătoria până la South Fallsburg îmi pare interminabilă. Şoferul identifică bifurcaţia semnalată de „Ecou”. Până acum descrierea este exactă, rămâne să găsim tabăra şi familia Goldberg. Dacă n-ar exista decât o singură tabără ar fi simplu; din nefericire, în regiunea aceasta se află foarte multe. Trebuie să le vizităm una câte una.

Şoferul cu „coadă de cal” îi cedează locul colegului său cu înfăţişare clasică, mai puţin şocantă pentru evreii hasidici. Trece lângă mine, în spate, şi camioneta intră fără grabă în prima tabără. Ne oprim în faţa unei bariere. Paul şi şoferul coboară ca să ceară informaţii cu privire la preţurile de închiriere, la rezervări şi, între timp, se uită cu atenţie în jur.

Chiar şi în vacanţă, evreii hasidici rămân izolaţi. Îşi aduc hrana lor cuşer şi nu se amestecă printre ceilalţi evrei, mai puţin pioşi. Drept urmare, orice prezenţă străină este suspectă. Aşadar vor fi circumspecţi faţă de aceşti doi străini care sosesc în tabăra lor, asemănătoare mai degrabă cu o fortăreaţă. Şi, ceea ce este şi mai grav, astăzi e

Sabatul.

Rămân ascunsă în interiorul camionetei, cu ochii lipiţi de periscop, pe care-l manevrez cu prudenţă de indian, înspăimântată la gândul că ar putea fi reperat de cineva de afară. Scrutez feţele copiilor, comparându-le cu fotografiile alor mei, pe care le ţin pe genunchi. „Coadă de cal” îmi înţelege teama cumplită şi-mi şopteşte:

— Uitaţi-vă pe îndelete… nu vă grăbiţi.

Cu nervii încordaţi, cu ochii nedezlipiţi de luneta aceea, îmi este atât de frică să nu-mi scape ceva, o siluetă, o faţă, încât simt cum îmi pulsează sângele în tâmple. Nimic. După trecerea unei jumătăţi de oră, Paul şi şoferul urcă iar în camionetă şi pornim către altă tabără. Apoi spre alta, şi alta. Locul acesta e un adevărat cuib de evrei hasidici veniţi în vacanţă.

Deodată, un grup de trei fetiţe îmi atrage atenţia. Dau drumul periscopului ca să mă uit mai bine prin geamul fumuriu. Privirea îmi trece de la fotografie la copii. Nu cumva fetiţa aceea din stânga, scundă, mai curând grăsuţă, este Marina? Are părul castaniu şi un zâmbet drăguţ; ceva din comportamentul ei o deosebeşte faţă de celelalte. Gesturile îi sunt libere, atitudinea mai dezinvoltă, ca şi cum nu i-ar păsa că i se văd picioarele, între ciorapi şi rochie… Poate că este ea.

— Nu vă grăbiţi.

Îndrept periscopul spre frunte, apoi spre ochi; arunc o privire la fotografie – repede, ca să compar imaginea. Nu sunt ochii Marinei… Nu-i bărbia ei. Cea mai evidentă dovadă este că nici inima mea n-o recunoaşte.

Căutarea disperată continuă pe toată durata zilei de sâmbătă şi, când se încheie turneul taberelor, am o migrenă îngrozitoare.

Seara reluăm căutările într-un parc de distracţii. Ne plimbăm pe jos şi este evident că atragem atenţia tuturor,

dar chipurile copiilor pe care-i întâlnesc nu-mi spun nimic. Nimic, ceea ce mă aduce la disperare.

În clipa în care urcăm iar în maşină, radioul poliţiei anunţă printre pârâituri o informaţie. A fost remarcat un vehicul care părăsea în mare viteză zona; şoferul este un bărbat, în faţă stă o fetiţă şi în spate, o alta, mai mică. De ce să fie un evreu hasidic atât de grăbit să părăsească într-o sâmbătă seara un loc de vacanţă? Oare, după ce ne-au reperat, sunt pe cale să-i facă dispăruţi pe copii?

Începe vânătoarea. Alţi poliţişti i se alătură primului vehicul care l-a reperat pe „fugar”. Numărul de înmatriculare al acestuia a fost notat şi calculatorul a furnizat numele proprietarului maşinii: Goldberg.

Căpitanul de poliţie elaborează un plan care îmi va permite să mă uit la copii de aproape. Vom intercepta vehiculul sub pretext că maşina corespunde ca semnalmente cu aceea a unui şofer care a fost denunţat pentru delict de fugă de către un martor – eu. În felul acesta mă voi putea apropia foarte mult de copii.

Vânătoarea durează câteva minute, apoi, după o semnalizare cu farurile, maşina trage pe marginea drumului. În timp ce poliţiştii verifică permisul de conducere şi actele conducătorului, sunt îndemnată să cobor. Cu inima bătând mai să-mi spargă pieptul, îi dau încet ocol. Cele două fetiţe din interior mă privesc, evident, cu atenţie, iar eu le văd foarte bine feţele.

Nici Marina, nici Moriah. Fac semn din cap că nu, poliţiştii îi mulţumesc conducătorului, toată lumea porneşte din nou la drum. Dezamăgirea e cumplită. „Simt” prezenţa copiilor în locul acesta. Cred în ea, chiar fără vreo confirmare obiectivă. „Ecou” ne-a indicat un itinerar exact, suntem în august, evreii hasidici îşi petrec vacanţa în regiunea aceasta, totul este corect. Poate că am trecut la câţiva metri de o căsuţă de vacanţă în care Marina, Simon şi

Moriah respectau Sabatul. Poate se jucau în spatele arborilor, poate că în momentul în care ne-am apropiat de ei, dormeau.

Mâine, duminică, o vom lua de la început. Este ultima noastră şansă. „Ecou” a menţionat: „Până duminică”. De astă dată, poliţia locală ne acordă sprijinul şi organizează un baraj pe şoseaua care duce de la New York la Catskill. Vor efectua un control de rutină, verificând numerele de înmatriculare şi actele maşinilor, în timp ce eu îi voi cerceta pe copii. Pentru a înlesni operaţiunea ar fi trebuit să port o uniformă de poliţie, dar n-am obţinut autorizaţia necesară, din lipsă de timp. Aşadar mă voi preface că, la barajul poliţiei, distribui prospecte de informare împotriva drogurilor.

Vreme de şase ore poliţia opreşte toate maşinile, indiferent de sensul în care circulă şi dă amenzi pentru neprezentarea permisului, centuri de siguranţă nelegate şi tot felul de alte infracţiuni, în timp ce eu traversez drumul alergând de la o maşină la alta şi-i rog pe pasageri să coboare geamurile oferindu-le prospectele mele… Cel mai greu este cu autocarele pline ochi de copii hasidici. Nu pot cerceta chipurile tuturor. Nu zăresc feţele decât întâmplător, în funcţie de mişcări, de privirile care se îndreaptă sau nu spre mine. Aş vrea să urc în interior şi să urlu: „Marina! Simon! Moriah! Sunt Patsy! Unde sunteţi?”

Spre sfârşitul după-amiezii, o maşină se opreşte la baraj întocmai ca celelalte apoi, imediat, demarează din nou. Poliţiştii răcnesc, conducătorul frânează şi toată lumea se năpusteşte spre el. În maşină nu se află copii; şoferul interpretase greşit semnul unui poliţist.

Duminica asta care mă face să-mi pierd speranţa, pe o caniculă cumplită, îmi epuizează forţele. La capătul acestei zile nu m-am ales decât cu insolaţie. Şi cu un gol în inimă.

***

O lună mai târziu, inspectorul Jean Dooms de la poliţia judiciară belgiană atacă serios problema. Afacerea i se pare importantă, a făcut multă vâlvă în presă. Consideră că până acum nu am fost ajutaţi îndeajuns de către poliţie şi, în plus, se simte solidar. Dooms este tatăl a doi copii, un bărbat energic, într-o formă extraordinară. Zâmbetul lui este contagios şi are un puternic simţ al umorului.

De la prima privire îmi pare simpatic şi am încredere în el. Studiază cu atenţie toate aspectele acestor şase ani de anchete infructuoase şi constată că unele informaţii au fost muşamalizate în mod straniu, ca şi cum cineva sus-pus din guvern n-ar fi vrut să rişte să supere comunitatea hasidică. De exemplu, un informator din Anvers a contactat de mai multe ori poliţia judiciară, fără ca nimeni să fi exploatat acea pistă. *De ce*? Dooms nu vrea să facă valuri; decide să continue ancheta cu discreţie, adunând maximum de informaţii referitoare la evreii hasidici. Pentru a nu se deconspira, lucrează fără a lua legătura cu Chaïm. Între timp, avocatul nostru păstrează contactul cu „Ecou” şi raportează informaţii care, din câte susţine informatorul, sunt perfect verificabile.

— Un grup de rabini a venit să-l viziteze pe Chaïm la închisoare. Au discutat despre posibilitatea unui divorţ între el şi Iris Buttei.

Asta nu are nicio legătură directă cu dosarul nostru, dar este totuşi interesant. Chaïm a negat întotdeauna că s-a căsătorit cu Iris.

Buysschaert reuşeşte să-l convingă pe „Ecou” să aibă o întrevedere cu Dooms. Evident, eu nu asist la această întâlnire, dar Dooms mi-o relatează:

— Ne-am verificat reciproc. La încheierea discuţiei, „Ecou” a sfârşit prin a-mi spune: „Copiii se află la New

York”. L-am întrebat unde anume la New York? în oraşul New York sau în statul New York? Din nefericire, habar nu are.

***

La începutul lui noiembrie 1992, Dooms pleacă în Statele Unite, la maratonul de la New York, împreună cu soţia lui. Profită de această călătorie pentru a efectua o anchetă neoficială asupra afacerii Yarden şi află ceva interesant. Se pare că legitimaţiile de identitate israeliene ale copiilor cuprind un număr de cod care i-ar identifica drept „neevrei”. Orice persoană familiarizată cu legitimaţiile israeliene – şi acesta-i cazul oricărui rabin satmar – şi-ar putea da lesne seama. Aşadar, când – după arestarea lui Chaïm – rabinul Tauberg mi-a cerut să dovedesc că niciunul din copiii mei nu este evreu, cererea lui era cu totul inutilă – el ştia deja.

Cei doi poliţişti, Tony Crook şi Mike Hollander, se întâlnesc cu Dooms la New York. Dooms vorbeşte prost engleza, dar soţia lui îi serveşte drept translator. Faptul că se implică amândoi în problema noastră are pentru noi o valoare de nepreţuit. Nu mai suntem singuri.

Crook şi Hollander împărtăşesc bănuielile lui Dooms. Comunitatea haisidică exercită o oarecare influenţă asupra multor poliţii locale. Prin urmare, pentru a spera să căpătăm ajutor trebuie să ţintim mai sus, şi organizaţia la care ne gândim este F.B.I.-ul. Acum câţiva ani am încercat să obţinem colaborarea lor, dar în zadar. Copiii nefiind cetăţeni americani, F.B.I.-ul nu putea să intervină. Eu personal am considerat argumentul acesta ca pe o falsă scuză.

Dooms crede că, prezentându-mă în faţa F.B.I.-ului în calitate de simplă cetăţeancă belgiană, nu aveam nicio

şansă. El are o altă idee cu care doamna procuror De Vroede este de acord. Înarmaţi cu un teanc de documente legale, amândoi iau legătura cu doi agenţi ai F.B.I.-ului care lucrează la Bruxelles. După o discuţie îndelungată, cei doi agenţi consimt să colaboreze, deşi cu o oarecare reţinere. Iată cum relatează Dooms acea convorbire:

— Soţia mea, Maiou, făcea pe translatoarea. După câtva timp mi-am dat seama că, în realitate, băieţii urmăriseră afacerea încă de la început şi că nu interveniseră deoarece erau convinşi că familia Heymans avea destui bani şi suficientă influenţă pentru a acţiona şi fără ajutorul lor. Ei ştiu că aţi plătit serviciile unor detectivi particulari, că tatăl dumitale a luat cu de la sine putere legătura cu diverse organizaţii americane şi asta i-a enervat. Pe scurt, iată ce gândeau ei: „Jacques Heymans, tatăl, va vrea să controleze desfăşurarea anchetei; cât despre fiică, Patricia, aceea nu-i decât un copil bogătaş, prea răsfăţată de familia ei”.

Nu-mi face plăcere să aud aceste portrete psihologice. Cu atât mai mult cu cât nu se bazează pe realitate. Ca urmare a nenorocirii mele, părinţii mei sunt practic ruinaţi. Tata suferă acum de tulburări cardiace şi nu mai poate juca un rol activ în căutări. Culmea este că-i posibil ca influenţa şi relaţiile lui de afaceri să fi jucat un rol negativ în atitudinea F.B.i. – ului.

Dooms i-a convins pe cei doi agenţi că nu intervenea pe lângă ei în numele tatălui meu. Acum îi rămâne să găsească mijlocul prin care să-i implice activ în anchetă. De obicei, Dooms nu lucrează cu informatorii poliţiei judiciare. Experienţa i-a demonstrat că de prea multe ori era vorba de indivizi dubioşi şi lacomi de recompense sau favoruri. Dar iată că un informator i-a trimis o indicaţie, fără legătură cu dosarul nostru, dar care i-ar putea servi drept monedă de schimb cu F.B.I.-ul.

Efectuează o anchetă amănunţită pe baza raportului

informatorului. Este vorba de un bărbat, Eduard Lorenz, în vârstă de patruzeci şi cinci de ani, născut la Endicott, în statul New York. Se zice că ar întreţine relaţii cu neonaziştii, ba chiar că şi-ar fi accentuat asemănarea cu Adolf Hitler. În 1987 a fost condamnat la Stuttgart, în Germania, pentru viol săvârşit asupra fiicei sale de doisprezece ani. După o perioadă petrecută în închisoare, a fost extrădat în Statele Unite, *în noiembrie 1988*. Dar actualmente trăieşte ilegal în Belgia, refugiat într-o cabană la Eupen, în apropiere de frontiera germană. Informatorul susţine că, pe vremea când locuia la Richmond, în Virginia, într-un motel, şi-a ucis fetiţa de trei ani şi a reuşit să dea crimei aparenţa unui accident.

Dooms este singurul deţinător al acestei informaţii şi crede că l-ar putea preda pe acel om F.B.I.-ului, în schimbul unei colaborări în afacerea Heymans… Pune să fie supravegheat Lorenz. Eupen se află în afara jurisdicţiei lui Dooms, aşa că, pentru a putea să acţioneze, este nevoit să aştepte ca individul să se afle la Bruxelles.

Nu mult mai târziu, Lorenz pleacă în capitală şi imediat este reţinut. Dooms îl supune unui interogatoriu susţinut, nu obţine mărturisiri cu privire la moartea copilului, dar capătă o indicaţie. Tipul pretinde că fiica lui a murit ca urmare a unui accident şi că este îngropată într-un cimitir, precizând şi amplasamentul acestuia, în Virginia.

Dooms îl vâră în puşcărie pentru prezenţă în Belgia fără acte în regulă şi transmite informaţia celor doi agenţi ai F.B.I.-ului. După verificare, se constată că respectivul cimitir nu conţine niciun mormânt cu numele micuţei Eva. Aşadar Lorenz a minţit. Şi la Richmond, în Virginia, poliţia face legătura între o afacere clasată din lipsă de date şi povestea lui Lorenz. În ianuarie 1990, câţiva vânători au găsit într-o pădure craniul unui copil care niciodată n-a putut fi identificat. Craniul acela prezenta urmele a numeroase lovituri. Pornind de la craniul de copil, biroul de

medicină legală din Virginia reconstituie un model din argilă. După aceea, pe baza informaţiilor lui Dooms, este regăsită fosta soţie a lui Lorenz care identifică statuia din argilă. Este într-adevăr vorba de micuţa Eva.

Ancheta s-a desfăşurat rapid în Statele Unite, dar Dooms nu-l poate reţine pe Lorenz în închisoare mai mult de douăzeci de zile. O decizie administrativă autorizează expulzarea. Lorenz este extrădat în Statele Unite, unde este imediat inculpat de uciderea fetiţei lui şi condamnat la douăzeci de ani închisoare, pentru omucidere involuntară. Avea să pledeze nevinovat.

Strategia lui Dooms se dovedeşte a fi eficace. Acea îngrozitoare crimă elucidată de el le permite celor doi agenţi din Belgia să transmită afacerea Yarden biroului F.B.I.-ului din Statele Unite care se ocupă cu probleme de acest gen.

Este ciudat să ştiu că destinul unei fetiţe, care a murit ucisă în mod oribil de către tatăl său, are legătură cu copiii mei. Pentru mine, Dooms este un fel de Zorro. Tocmai a reuşit să obţină ceva ce de multă vreme speram: ajutorul F.B.I.-ului.

***

Ianuarie 1993. Agenta Hilda Kogut, de la F.B.I., studiază dosarul lui Dooms. Afacerea i-a fost încredinţată din mai multe motive. Cunoaşte foarte bine regiunea comitatului Rockland unde se află numeroase comunităţi satmar. De asemenea, este specializată în afaceri de maltratări ale copiilor. Vreme de câţiva ani a lucrat la o afacere asemănătoare cu a noastră, în care era vorba de un băieţel dispărut, a cărui mamă îl acuza de răpire pe un rabin. Asta se petrecea în 1992.

Afacerea noastră este mult mai veche. Ultima adresă

cunoscută a copiilor este la Monsey, unde se ştie că au locuit în urmă cu cinci ani. Dacă „Ecou” are dreptate, actualmente ei se află undeva în zona New York-ului.

Am fixată o întâlnire cu Hilda Kogut în biroul ei din sediul F.B.I.-ului, Newburg, statul New York. Pregătindu-mă de călătorie, fac ceva la care de multă vreme mă gândeam. Deoarece trebuie să-mi reînnoiesc viza pentru Statele Unite, voi cere consulatului american din Bruxelles să mi se scrie pe paşaport numele copiilor. O funcţionară zeloasă purică toate documentele pe care i le prezint şi constată că sunt despărţită legal de soţul meu, dar că divorţul nu a fost pronunţat. N-am avut nici timpul necesar, nici mijloacele financiare pentru a întreprinde procedura legală, şi eram mult prea traumatizată de răpire şi căutări ca să mai consacru timp şi bani acestei reglementări. Încep dificultăţile.

— Cui îi sunt încredinţaţi copiii?

— Mie.

— Intenţionaţi să plecaţi în Statele Unite?

— Evident, pentru asta am nevoie de viză.

— Îmi pare rău, doamnă, dar nu vă putem da viză pe numele copiilor dumneavoastră, fără consimţământul ambilor părinţi.

Simt că încep să mă enervez. Absurditatea situaţiei mă face să-mi ies din sărite.

— Eu sunt doamna Yarden. Ar fi trebuit să aplicaţi aceste măsuri în urmă cu câţiva ani! Când soţul meu mi-a răpit copiii, se pare că a obţinut fără nicio dificultate viză pentru ei. Şi acum îmi refuzaţi mie aceeaşi viză?

— Iertaţi-mă… Vă rog… Aşteptaţi, vă rog, o secundă…

Se duce să-şi consulte şeful, în vreme ce trepidez de nerăbdare. Într-un târziu soseşte un funcţionar responsabil, îmi pune câteva întrebări şi îmi eliberează viza pentru cei cinci copii ai mei şi pentru mine. Marina, Simon, Moriah,

Noélie şi Gautier sunt înscrişi împreună cu mine pe aceeaşi hârtie.

***

iată-mă stând în faţa unei mari mese de conferinţe, răspunzând întrebărilor agentei Hilda Kogut şi mai multor agenţi ai F.B.I.-ului. Am un trac îngrozitor în faţa acestor chipuri serioase, cercetătoare, care aşteaptă din partea mea să-i motivez să-i găsească pe copiii mei. Ideea cu „motivarea" e sfatul pe care mi l-a dat Dooms înainte să plec: să le fiu simpatică, să-i conving de buna mea credinţă, de minciunile lui Chaïm; să le descriu această anchetă care durează de şase ani, dureroasă şi înspăimântătoare, în timpul cărora am fost aruncată de colo-colo în comunitatea hasidică de parcă aş fi fost un dop fără valoare. Şi, de asemenea, să le spun adevărul. Tot adevărul. Mă avânt:

— Nu ştiu ce veţi crede, dar bănuiesc că, la vremea respectivă, poliţia din Monsey l-a avertizat pe Chaïm că eram pe urmele lui.

Nu par deloc miraţi. Agenta Kogut ştie că Monsey este un oraş mic în care influenţa hasidică este puternică.

— Vom executa copii ale fotografiilor copiilor şi vă iau cu mine la Monsey. Vom face o mică plimbare...

Nu am niciun chef să fac turism la Monsey, dar agenta Kogut mă convinge. Câteva clipe mă întreb dacă nu cumva încearcă să mă testeze. După şase ani de eşecuri, femeia aceasta e ultima mea speranţă. *Oare îi sunt simpatică*? *Mă înţelege*? *Tot repetând povestea mea*, *am uneori impresia că oamenii îşi spun: „În definitiv*, *ea şi-a căutat-o cu lumânarea*, *nu are decât să se descurce*..." *Probabil le par aspră*, *dură*, *rigidă*, *căci în realitate durerea m-a măcinat pe dinăuntru aproape total*, *de atâta amar de ani*.

În timpul drumului spre Monsey, stând alături de agenta

Kogut, nu spun nimic, simţindu-mă stânjenită. Mintea îmi este obsedată de un singur gând: să „motivez”... Ea conduce repede, cu îndemânare, strecurându-se prin ambuteiaje. Îmi arată şcoli şi case hasidice ale comunităţii din Monsey.

— Aici am crescut...

Nu-mi dădusem seama că este evreică. Un chip blând. E foarte drăguţă. Din cauza muncii sale, poartă veşminte masculine dar este foarte feminină.

— Vezi şcoala asta satmar? La asta mergeam. Pe vremuri i se spunea şcoala elementară din Monsey, acum se numeşte „Beth Rachel”. Avem motive serioase să credem că fiicele dumneavoastră au frecventat-o, ca şi mine.

Încep să mă decid să-i povestesc unele dintre experienţele aberante pe care le-am trăit în apropierea acestei comunităţi. Ea izbucneşte într-un râs vesel şi spontan. Apoi îmi relatează la rândul ei atât cât are voie să divulge din afacerea de care s-a ocupat până acum. F.B.I.-ul a arestat la Monsey un rabin şi pe nevasta acestuia, bănuiţi a fi implicaţi în răpirea unui băieţel cu prenumele de Shai. În momentul arestării, agenţii s-au pomenit blocaţi pe străzile din Monsey de o gloată de evrei hasidici cuprinşi de furie. Pentru a-şi face drum liber au fost nevoiţi să scoată armele. Ca să-i împiedice să înainteze, soţia rabinului se folosea de un sugar de trei săptămâni în chip de scut.

— Din fericire, nimeni n-a fost rănit, însă cu acest prilej F.B.I.-ul a înţeles cât de solidari sunt oamenii aceştia în faţa străinilor.

Hilda şi cu mine începem să ne apreciem reciproc. Lăsându-mă în faţa casei Sabinei, îmi promite:

— Voi face tot ce-mi stă în puteri ca să te ajut.

Regăsind-o în seara asta pe Sabine, nu dau deloc atenţie ocupaţiei de care este absorbită: pictează o mică figură din lut, o văcuţă cu pete negre şi albe. De obicei, după cină ne

distrăm în felul acesta. Pictăm obiecte. Ne slujim de mâinile noastre. Cu ea am învăţat cum să-mi alung stresul.

În seara aceasta Sabine pare să fie într-adevăr ocupată, aşteaptă invitaţi, nu încetează să telefoneze, să meargă de colo-colo, apoi vine cu câteva baloane de toate culorile. Adâncită în gândurile mele, încă nu bănuiesc nimic. Deodată îi aud sosind pe musafiri; se ivesc în jurul meu, cântând:

— Happy birthday to you… Happy birthday to you, Patsy! … Uitasem complet că astăzi împlinesc treizeci de ani. Văcuţa pictată era destinată să intre în colecţia mea de bibelouri, care nu încetează să sporească. Este foarte drăguţ din partea ei, mă simt înduioşată de această atenţie. De multă vreme Sabine şi Paul mă sprijină, mă găzduiesc. Ei ştiu că, pentru mine, doar trei cadouri există pe lume: trei chipuri.

***

23ianuarie 1993. Bruxelles.

„Ecou” îl informează pe Dooms:

— Peste trei zile, la zece dimineaţa, Yarden va primi în închisoare vizita unui bărbat. E foarte important. Nu ştiu dacă el însuşi este cel care-i ţine ascunşi pe copii însă, în orice caz, constituie cheia care vă poate duce la ei.

Dooms ia legătura cu gardienii de la închisoare şi află că vizitatorul anunţat este un anume Jacobovitch.

Pe 26 ianuarie, cu puţin înainte de ora zece dimineaţa, în faţa închisorii se opreşte un taxi. Din el coboară un evreu hasidic. Îşi prezintă paşaportul la ghişeul de control al vizitatorilor, declinându-şi identitatea: Jacobovitch. Nu-l observă pe inspectorul Dooms, în spatele gardianului. În timp ce este condus în sala de aşteptare, Dooms verifică paşaportul. Singura informaţie utilă ce figurează în acesta e

prenumele lui: Aaron. Nu este indicată nicio adresă. Dooms face o fotocopie a paşaportului.

După vizită, Jacobovitch îşi recuperează actele, iese din închisoare şi porneşte pe bulevardul Ducpetiaux. Merge cu paşi repezi şi-l depăşeşte pe Dooms fără a bănui nimic. În trecere, este fotografiat în mod discret. O echipă îl filează până la hotelul lui. Câţiva agenţi rămân de pază în apropiere.

Dooms speră că acest Jacobovitch va lua legătura cu diverse persoane din Anvers, că, de pildă, se va întâlni cu Friedman, ceea ce ar permite incriminarea acelui om de afaceri cu maniere mieroase şi atât de priceput în manipulare. Dar Jacobovitch rămâne singur. Pe la ora optsprezece îşi achită nota de plată la hotel şi cheamă un taxi, să-l ducă la gară. În urmărirea lui pleacă mai multe maşini de poliţie fără însemne specifice. Este urmărit până în tren de câţiva inspectori de poliţie care sunt nevoiţi să abandoneze filajul la frontiera Olandei.

De la hotel, Dooms află că Jacobovitch a telefonat la Amsterdam. A chemat un avocat care are reputaţia de a cere onorarii tot atât de mari pe cât de dubioase îi sunt afacerile.

***

La New York, Hilda Kogut a început verificarea sistematică a tuturor informatorilor ei. A cerut unor specialişti să retuşeze fotografiile copiilor pentru a le da o înfăţişare corespunzătoare cu actuala lor vârstă. Tehnicienii au adăugat feţei lui Simon perciuni.

Înarmată cu aceste portrete noi, străbate la volanul maşinii ei străzile comunităţii satmar, scrutând în trecere fiecare chip de copil. Dar munca aceasta este îngrozitor de frustrantă, deoarece toţi copiii seamănă între ei. Cum să-i

recunoască pe ai mei, în cohorta de mici evrei hasidici, îmbrăcaţi în acelaşi fel, purtând aceiaşi ochelari, aceleaşi rochii lungi…

Faptul de a fi femeie îi complică misiunea, evreilor hasidici nu le plac femeile independente…

În fine, după şase ani de piste false şi speranţe dezamăgite, norocul îi surâde. În jocul de puzzle îşi face apariţia un nou informator. Nume de cod: „Samariteanul”.

45. *Bunul samaritean*

Informatorul locuieşte în oraşul Kasho Drive, în comunitatea din Bedford Hills, în comitatul Westehester. În schimbul unui pat, al mâncării zilnice şi a unui salariu modest, îndeplineşte mici treburi şi munci casnice mai grele. Este un creştin. Oamenii cu care trăieşte aici au rupt punţile cu satmarienii pentru a întemeia propria lor comunitate. Evreii „Kashos” din Kasho Drive se consideră şi mai religioşi decât cei din secta satmar.

„Samariteanul” a participat la ancheta privitoare la micul Shai, care a dus la arestarea unui rabin şi a soţiei acestuia. Într-o zi o auzise la radio pe mama copilului lansând un apel pentru găsirea fiului ei. „Samariteanul”, care văzuse un copil apărând în comunitate şi semănând cu descrierea celui dispărut, a informat F.B.I-ul. Datele furnizate n-au condus direct la copil dar, la vremea respectivă, el pomenise şi despre alţi trei copii a căror prezenţă o remarcase. Două fete şi un băiat, de origine europeană, care locuiau în casa lui Herschel şi Rachel Jacobovitch. Soţii Jacobovitch au deja unsprezece copii. Formidabila informaţie pe care a aflat-o „Samariteanul” în legătură cu ei se referă la băieţel: acesta a spus că tatăl lui era la închisoare, în Belgia.

„Samariteanul”, care până atunci era în legătură cu un

alt agent al FBI-ului, apare acum şi pe lista de informatori a Hildei Kogut. Aceasta compară informaţiile ei cu cele ale lui Jean Dooms şi reiese că misteriosul vizitator al lui Chaïm este fratele lui Herschel Jacobovitch din Kasho Drive.

Hilda Kogut nu auzise niciodată vorbindu-se de această comunitate, mai satmar decât înşişi evreii satmarieni. Kasho Drive este un oraş care se află la o jumătate de oră de mers cu maşina de la Monsey. Hilda se duce imediat să ancheteze la faţa locului şi observă că oraşul nu are decât un singur acces posibil. Intri şi ieşi pe acelaşi drum. Cu neputinţă să nu te faci remarcat. Înaintează încet, prefăcându-se că încearcă să se orienteze, încotro să se îndrepte.

Oraşul a fost construit pe vremea marilor lucrări ale administraţiei Roosevelt. Toate casele se aseamănă între ele şi, în timp ce Hilda caută s-o dibuiască pe cea a familiei Jacobovitch, un evreu hasidic cu o expresie bănuitoare se apropie să întrebe ce face ea acolo.

— M-am rătăcit… caut… numărul 2027 de pe…

Bineînţeles că adresa nu există, omul îi confirmă că s-a înşelat şi îi indică direcţia ieşirii din oraş.

Trec câteva săptămâni; Hilda şi alţi agenţi ai F.B.I-ului încep să aplice o serie de tehnici de căutare discretă. Sunt convinşi că pot asedia Kasho Drive cu o echipă de comando, dar încă nu posedă dovada prezenţei copiilor în oraş.

Iar pe mine nerăbdarea continuă să mă macine la Bruxelles. Dooms îmi spune să nu mă îngrijorez, că afacerea progresează, că nu-mi poate da toate detaliile… dar că se petrec unele lucruri… F.B.I-ul lucrează pentru a-mi putea spune unde sunt copiii. Nu ştiu unde anume se desfăşoară cercetările şi nici ce face Hilda. Este dificil pentru noi, după şase ani de aşteptări, să fim deodată rupţi de desfăşurarea anchetei. Dar nu avem ce face, trebuie să

aşteptăm în continuare şi să sperăm într-un rezultat fericit… nu prea mult. Dooms ne pregăteşte, pe Walter şi pe mine, pentru iminenţa întoarcerii. Marina, Simon şi Moriah vor reveni într-o familie care îi cuprinde deja pe Noélie şi Gautier.

I-am spus lui Walter că la sfârşitul săptămânii mă voi duce la ginecolog, pentru a mi se pune un sterilet. Nu este acum momentul potrivit ca să rămân gravidă. Când ies din cabinetul medical tot nu am vreun sterilet. Nu mai este cazul. Tocmai mi s-a adus la cunoştinţă că *în decembrie* 1993 voi avea un copil. S-a instalat un nou membru al familiei; în linişte şi la căldurică, aşteaptă desfăşurarea evenimentelor.

Între timp, F.B.I-ul, i-a cerut „Samariteanului” să rişte să-i fotografieze pe cei trei copii a căror prezenţă a semnalat-o. Dar deocamdată eu nu ştiu nimic despre această iniţiativă. Dooms nu face decât să-mi repete:

— Se petrec unele lucruri… Nu vă pot spune totul… Fiţi pregătiţi…

Patsy, mamă a unei familii numeroase, pregăteşte-te!

46. *Povestirea copiilor*

15 aprilie 1993 – Rachel

Ieri am stat acasă pentru că aveam febră. Aşa că astăzi m-am dus la prietena mea Esther, să aflu ce avem de învăţat. Mi-a arătat paginile din cartea de rugăciuni pe care trebuie să le învăţ. După aceea am plecat de la ea de-acasă şi, când am ieşit, am întors capul ca să-i zâmbesc. În clipa aceea un bărbat a făcut o fotografie. Doamna Jacobovitch spune mereu: „Nu lăsa pe nimeni să te fotografieze’. Dar bărbatul acela mi-a explicat foarte frumos că voia să le arate părinţilor lui locul în care munceşte.

De altfel, mie puţin îmi pasă.

Joseph

Mă aflam în cantină, cu prietenul meu Yoely. Săptămâna viitoare trebuie să-şi celebreze aici aniversarea. Omul care are grijă de curăţenie a venit şi ne-a spus că vrea să facă nişte fotografii pentru mama lui, fiindcă e foarte bolnavă. Mi-am vârât mâinile în buzunare şi atât eu cât şi Yoely am zâmbit pentru fotografia mamei lui. Când a aflat despre asta, domnul Jacobovitch ne-a zis:

— Niciodată nu trebuie să vă lăsaţi fotografiaţi.

20 aprilie 1993 – Sarah

Doamna Jacobovitch mi-a spus că mă duc la cantină, să ajut la pregătirea aniversării lui Yoely. Trebuia să pun feţele de masă şi să mătur toată sala. Tocmai luasem mătura când a intrat un bărbat care mi-a zis că vrea să-l fotografieze pe Yoely. M-am tras la o parte, lângă o fereastră, ca să nu ies în poză, dar cred, totuşi, că m-a prins şi pe mine.

Ziarele evreieşti relatează că nişte persoane, cărora li se dă numele de F.B.I, ne fac necazuri, din cauza unui băiat pe care-l cheamă Shai, şi oamenii de pe aici sunt foarte nemulţumiţi. Mă tem de acest F.B.I. Într-o noapte am avut un coşmar, se făcea că se întâmplau tot felul de lucruri stranii. Oamenii de la F.B.I-ul ăsta intrau în casă, mă zgâlţâiau şi îşi băteau joc de mine. Visul acela m-a tulburat rău. Peste câteva zile am avut acelaşi coşmar şi m-am speriat cumplit, deoarece cineva mi-a spus că dacă ai de mai multe ori acelaşi vis, înseamnă că se va împlini.

47”. *Marea plecare*

Fotografiile color ale „Samariteanului” seamănă în mod uimitor cu portretele realizate de F.B.I după vechile fotografii cu Marina, Simon şi Moriah. Cu uşurare, constat că niciunul dintre copii n-a suferit vreo operaţie de chirurgie estetică. Dispunând de aceste fotografii şi de informaţiile „Samariteanului”, F.B.I-ul are acum suficiente prezumţii pentru a putea acţiona. Dar încă nu vor să treacă la atac… Speră să găsească mai întâi, în comunitatea din Kasho Drive, urmele micului Shai. Când Jean Dooms este informat despre această intenţie, se repede la ambasada americană de la Bruxelles, să ceară cu insistenţă ca F.B.I-ul să pornească imediat acţiunea.

— Fiecare zi care trece măreşte riscul unei noi dispariţii a copiilor. Aşa ceva s-a mai întâmplat şi se poate repeta. Trebuie să se acţioneze IMEDIAT!

***

Miercuri, 5 mai 1993

Am greţuri. Toate neplăcerile obişnuite ale începutului de sarcină dau năvală peste mine, unele după altele. Picioarele mi se umflă, medicamentele împotriva senzaţiei de vomă îmi produc sete şi-mi usucă gura. Sunt îngrozitor de nervoasă. Mă ocup de Noélie şi de Gautier străbătând casa în lung şi-n lat. Walter e plecat la slujba lui.

Sună telefonul, dar circuitul este atât de prost încât nu aud nimic şi sunt obligată să închid. Asta se întâmplă deseori când sunt chemată din străinătate. Nici măcar n-am desluşit glasul interlocutorului. Dumnezeu ştie pentru ce îmi spun deodată: *Hilda Kogut*! Formez numărul biroului ei din New York, şi de data asta linia este acceptabilă.

— Tu încercai să iei legătura cu mine?

— Da. Slavă Domnului că m-ai sunat. Patsy, am veşti,

veşti bune!

Este surescitată, şi mâna începe să-mi tremure.

— Veşti foarte bune, Patsy… i-am localizat pe copii!

Simt că mi se înmoaie picioarele. Trebuie să mă duc să mă aşez undeva.

— Hilda… sunt nevoită să închid. Te rechem peste câteva minute.

Mă prăbuşesc pe canapea. Este adevărat că Dooms spusese că erau aproape de ţintă, dar mi-e teamă să cred. Nu voi crede decât când vor fi toţi trei aici, lângă mine!

Calm. Trag aer adânc în piept, dar mâinile încă îmi tremură când refac numărul Hildei. Cuvintele mi se încurcă în gură, vorbesc cu greu. De altminteri, cea care vorbeşte este ea.

— Acum trebuie să acţionăm foarte repede. Lasă baltă totul, trebuie să vii la noi în maxim douăzeci şi patru de ore: Poţi pleca astăzi?

De când tot traversez Atlanticul, am în minte toate orarele zborurilor.

— Astăzi nu. Mâine este un zbor. Nu voi ajunge la voi mai înainte de mâine după-amiaza, după ora New York-ului.

— Îl anunţ pe Dooms. Trebuie să fie prezent, în calitate de reprezentant al poliţiei judiciare belgiene. Procedura, aici, riscă să dureze ceva timp. Trebuie să aveţi în vedere o absenţă de două sau trei săptămâni. Acum trebuie să-mi promiţi ceva foarte important: să nu spui nimănui. NIMĂNUI, înţelegi, Patsy? Nici măcar membrilor familiei tale!

— Trebuie să-i spun cel puţin lui Walter! E vorba şi de viaţa lui!

— De acord. Dar nimănui altcuiva. Nici măcar părinţilor tăi! Chiar şi fără să vrea, cineva ar risca să zădărnicească totul…

Îi dau dreptate. Răpitorii au dovedit – şi nu doar o dată –

că ştiu aproape toate mişcările noastre, de parcă ne-ar ghici intenţiile şi ne-ar înregistra cuvintele. Nu vreau să risc să existe scurgeri de informaţii. Şi dacă, din nefericire, nu aş reveni cu copii, tăcerea ar apăra pe toată lumea. Prea multe speranţe dezamăgite ne-au tulburat. Mai ales pe părinţii mei. Tata este slăbit, nu vreau să se simtă obligat să mă însoţească în călătorie. Şi ar dori să vină şi el. Iar eu vreau să mă duc acolo singură. Singură voi fi mai puternică. Sunt incapabilă să înfrunt emoţii intense când sunt înconjurată de persoane apropiate.

Peste câtva timp mă sună Dooms. Ne rezervăm locuri la zborul către New York de a doua zi la prânz. Acum este ora patru după-amiaza şi am de rezolvat o mulţime de lucruri. Am nevoie de bani lichizi, dar băncile sunt închise. Trebuie să găsesc pe cineva la care să-i pot lăsa pe Noélie şi pe Gautier. Trebuie să le fac valizele, ca şi pe-a mea. Aparatul electric de uscat rufe este stricat; după ce le spăl, trebuie să duc lucrurile copiilor să se usuce la o vecină. De cum încep să mă ocup de ceva, un alt gând vine să-mi abată atenţia în altă direcţie. Cei doi micuţi mă împiedică să mă concentrez – în aşa hal încât, când se întoarce Walter acasă, mă găseşte într-o panică totală. Îl anunţ pe nepregătite:

— Walter, trebuie să plec în Statele Unite. Am primit un telefon. Nu am voie să vorbesc cu nimeni despre asta!

Îmi înconjoară cu braţul umerii şi mă obligă să iau loc pe canapea, să mă destind câteva minute.

— Bine. Acum, explică-mi, cu calm. Despre ce nu trebuie să vorbeşti cu nimeni?

Felul în care îi relatez evenimentele este complet haotic, în timp ce se ocupă de Noélie şi de Gautier, Walter reaşează informaţiile în ordine. Mă ajută să fac bagajele, să mă organizez cu eficacitate.

Apoi primim un nou apel telefonic de la Dooms.

Întâmpină greutăţi ca să mă poată însoţi în condiţii legale în Statele Unite; are nevoie de o întreagă panoplie de autorităţi. În mod normal ar fi necesară o săptămână. Spera că, ţinând seama de urgenţa situaţiei, toate actele îi vor fi eliberate repede. Dar se teme ca mâine dimineaţă să nu-i trebuiască mai multe ceasuri până să poată pleca. Aşteaptă autorizaţia semnată de însuşi Ministrul de Justiţie. Dacă va fi gata mă va însoţi, dacă nu, va lua avionul următor. Zborul meu – ultimul avion cu destinaţia Chicago – decolează la ora unu după-amiaza. Ca să ajung la Newburg, de la Chicago va trebui să iau un alt avion.

Evident că-i telefonez Sabinei, în Statele Unite, ca să-i anunţ sosirea mea, însă fără a pomeni nimic despre urgenţa situaţiei. Biata Sabine, i-ar fi plăcut atât de mult să ştie… După aceea însă mă programez la obstetricianul din Bruxelles, fixându-mi oră pentru a doua zi dimineaţă, devreme. Este necesar să mă examineze înainte de plecare; nu ştiu nici măcar peste cât timp voi putea reveni.

S-o mint pe mama, ca s-o rog să-i ţină pe cei doi micuţi.

Stând pe canapea, mă gândesc profund câteva clipe, în tăcere. Trebuie să-mi controlez vocea, să nu las să se strecoare mai multă emoţie ca de fiecare dată când mă duc în Statele Unite.

— F.B.I-ul mi-a cerut să petrec acolo trei săptămâni. Poţi ţine copiii la tine, mamă?

— Desigur.

Să-l mint pe tata, care vrea să ştie de ce plec pentru trei săptămâni.

— Nu ştiu. Mi-au cerut doar să vin cât mai repede posibil… O să văd la faţa locului.

Tata e sceptic. Ştie bine că nu degeaba mi-ar cere F.B.I-ul să vin în Statele Unite atât de repede. Înţelege că se petrece ceva important şi încearcă să mă tragă de limbă.

— Şi o să cheltuieşti iar o mulţime de bani deşi oamenii

aceia nu ţi-au spus nimic concret?

— Ai dreptate, tată. Dar F.B.I-ul constituie un sprijin important. Nu vreau să risc să-şi piardă interesul pentru noi. Dacă nu ne mai bucurăm de colaborarea lor, se alege praful de toate.

Tata a închis telefonul, fără a mai insista. Mamei i-a spus:

— Am impresia că asta-i ultima călătorie a lui Patsy în Statele Unite.

S-a înserat. Încărcăm valizele în maşină. O mare parte din seară, Walter şi cu mine discutăm care-i cel mai bun mod în care să-i pregătim pe Noélie şi pe Gautier în vederea sosirii fraţilor mai mari. Sunt încă mici, îndeajuns pentru ca acomodarea să se producă fără prea multe dificultăţi. Lor le va fi uşor. Dar cum se vor adapta Marina, Simon şi Moriah la noua lor viaţă? în privinţa asta, misterul e de nepătruns. Walter spunea că voi avea nevoie de multă răbdare, de timp. După cum a prevăzut Hilda, probabil că voi petrece câteva săptămâni împreună cu ei, acolo. Voi avea timp să le povestesc totul. Să le povestesc despre mine. Să le povestesc despre Walter, despre fratele şi sora lor. Mor de frică. Mi-e imposibil să dorm mai mult de două ceasuri fără să mă trezesc. Parcă sunt o baterie electrică supraîncărcată.

***

Joi, 6 mai

Obişnuita ţinută de călătorie: bluză de bumbac şi salopetă din material de blugi. Sabine mi-a spus deseori că nu-şi poate imagina să mă vadă îmbrăcată altfel. Este vorba de confort şi, în fond, drumul este lung.

La şapte dimineaţa pornesc singură spre Bruxelles. Îi las pe copii la mama şi apoi mă duc la aeroport, ca să fiu prima la înregistrarea bagajelor şi să încerc să reţin pentru Dooms

un scaun alături de al meu. Dacă va reuşi să plece.

După aceea – vizita la medic. Totul merge bine, dacă nu iau în seamă obişnuitele greţuri matinale. Apoi banca, pe urmă Danielle, sora Sabinei. Aceasta trebuie să mă conducă la aeroport, ca să nu fiu nevoită să-mi las maşina în parcare vreme de câteva săptămâni… Am întârziat sau poate că ea m-a uitat… panică, stânga-mprejur… iat-o!

În drum spre aeroport, este curioasă, dar răspund scurt:

— Nu ştiu pentru ce. F.B.I-ul mi-a zis să vin, e tot ce ştiu. Nici ea nu se lasă păcălită. Nu este vorba de o călătorie asemănătoare cu celelalte, asta îmi stă scris pe faţă. Simplul fapt că trebuie să ne oprim ca să facem plinul de benzină mă aduce într-o stare explozivă. Cele câteva minute îmi par ceasuri întregi. Cel mai mic detaliu capătă proporţii imense. Am impresia că am luat startul într-un maraton interminabil. *Şi copilaşul acesta*! *Doctorul afirmă că totul merge bine*, *dar oare va suporta stresul la care sunt supusă*, *la care în mod obligatoriu va fi supus şi el*?

Sosesc la poarta de îmbarcare în momentul în care pasagerii se instalează deja la bordul aparatului. Dooms mă aşteaptă. Este o uşurare enormă. Avionul decolează spre Chicago la ora treisprezece. Sunt frântă de oboseală. Din fericire, călătorii sunt puţini şi mă pot lungi pe două scaune rămase libere. Îi spun lui Dooms, aproape cu ochii închişi:

— Sunt incapabilă să susţin o conversaţie. O să dorm. Mă cuprinde somnul şi am impresia că mă cufund într-o prăpastie întunecoasă şi fără fund. Apoi mă trezeşte un zgomot slab; deschid ochii. Somnul îmi revine, din nou prăpastia… Şi încă un zgomot slab…

În mine se luptă surescitarea şi teama.

Trei mici străini. Îşi vor aminti de Patsy? Cum au primit minciunile cu privire la mine? Sunt o mamă rea, am murit… Mă vor crede? Vor avea încredere în mine? Care va fi cea mai mare dificultate? Faptul că mă vor fi şters cu totul din

mintea lor? Sau existenţa lui Noélie şi a lui Gautier? Şi cea a viitorului copilaş?

Mă tem pentru acesta din urmă. Gândurile devin lugubre. Deodată îmi spun: *Dacă supravieţuieşte tuturor acestor*…

Încerc să citesc, încerc să mă uit la film. Îmi petrec timpul ducându-mă la toaletă. La sosire sunt şi mai vlăguită decât la plecare. Avem de aşteptat o oră pentru legătura între Chicago şi Newburg. Mă simt într-adevăr rău. Am cârcei în picioare. Mă copleşeşte o stare de nervozitate care mă face să devin ursuză, agresivă.

Totul mă irită. Avionul se târăşte pe pistă ca un melc, pregătirea pentru decolare nu se mai sfârşeşte. Va trebui să rămân trei sferturi de oră în atmosfera asta supraîncălzită, suportând mirosul de benzină care îmi face greaţă. Am faţa congestionată, umflată, îmi simt pielea umedă de transpiraţie.

Am în permanenţă senzaţia că o să leşin. Nu-mi pot lua gândul de la copilul pe care-l port în pântece. Cu oboseala călătoriei, stresul şi căldura, şansele de a-l pierde sunt de nouăzeci şi nouă la sută. Dacă voi pierde acest copil în momentul în care-i voi regăsi pe ceilalţi, oare nu le voi purta pică pentru această nouă nenorocire? Dacă o să am o hemoragie, ce va trebui să fac? Cine are prioritate? El sau ceilalţi? Cei trei copii ai mei pentru care m-am luptat atâţia ani, sau acest biet copil pe care e posibil să nu-l pot ţine niciodată în braţe?

Dooms se uită la mine îngrijorat. Pentru a rezista senzaţiei de rău, mi-am înclinat scaunul, dar stewardesa vrea ca la decolare să-l îndrept. Mă supun dorinţei sale, însă greaţa îmi revine imediat. Urmează o luptă îndârjită între stewardesă şi mine.

De îndată ce se întoarce cu spatele, eu cobor spătarul; de cum mă vede, mă îndeamnă să-l ridic.

În cele din urmă, mă anunţă:

— Doamnă, peste cinci minute decolăm!

— Nu poţi să mă laşi în pace? Ştiu că decolăm peste cinci minute! Prin urmare pot rămâne lungită încă cinci minute! Sunt gravidă şi nu mă simt bine. Voi îndrepta scaunul când vom decola. Acum, nu te mai atinge de el. Şi dă-mi pace!

Mi-e ceva mai bine. Cu sprâncenele uşor ridicate în semn de mirare, Dooms îmi zâmbeşte. Îşi spune, desigur, că nu este recomandabil să te iei de Patsy.

***

Când aterizăm la Newburg ora este aproape optsprezece. Sabine mă aşteaptă la sosire, dar pe aeroport se află şi Hilda Kogut şi şeful acesteia, Ken Maxwell, care dirijează biroul din Newburg al FBI-ului. Prietena mea înţelege că se petrece ceva neobişnuit, deoarece eu nu ştiu nici măcar dacă trebuie s-o urmez pe ea sau pe agenţi. Hilda ne-a rezervat, lui Dooms şi mie, două camere la un motel din Tarrytown, nu departe de Kasho Drive. *Tarrytown*... *De necrezut*! De fiecare dată când am luat trenul de la Beacon către New York, am trecut pe la Tarrytown. Trenul se opreşte acolo. La fiecare din aceste opriri eram foarte aproape de copiii mei. De zeci şi zeci de ori mai că i-am atins... teama îmi revine ca un val ce se prăvăleşte peste mine – teama de emoţia care mă aşteaptă.

Sabine este descumpănită şi tot aşa şi eu. Credea că aveam să stau la ea, ca de obicei. Hilda mă vede atât de nesigură în privinţa asta încât decide ca, mai întâi, să mă ducă, împreună cu Sabine, la biroul F.B.I-ului, pentru a-şi asigura un răgaz în care să ne convingă de temeiul modului în care a organizat ea lucrurile: trebuie să mă instalez la motel, cu Dooms, să fiu aproape de locul în care au fost semnalaţi copiii. Nu ne dă mai multe detalii, însă Sabine înţelege şi se entuziasmează. Deşi ştie că nu-mi plac

contactele fizice, mă strânge în braţe.

— Ţine-mă la curent… Formidabil!

Întotdeauna mă simt stânjenită în faţa unor astfel de manifestări – stânjenită, dar emoţionată de a fi obiectul unei asemenea afecţiuni.

După plecarea Sabinei, ne apucăm de treabă. E simplu. Există toate motivele de a crede că în casa din Kasho Drive se află copiii mei. Din clipa în care îi voi fi identificat, F.B.I-ul va putea acţiona mâine dimineaţă, la prima oră. Însă Maxwell mă avertizează:

— Nu se ştie niciodată. S-ar putea să nu meargă totul bine, de exemplu e posibil ca unul dintre copii să nu fie acolo…

Faptul de a-i servi drept traducătoare lui Dooms, a cărui engleză are mari lacune, mă ajută să mă concentrez. Maxwell vorbeşte foarte puţin franţuzeşte, iar Hilda deloc. Pentru a fi iertată, îi oferă lui Dooms o şapcă de baseball cu sigla F.B.I-ului. Sunt cu toţii emoţionaţi, fericiţi în aşteptarea acţiunii. Vine şi momentul în care Hilda explică modul în care „Samariteanul” i-a fotografiat pe copii. Apoi, brusc, îmi întinde câteva poze color de cincisprezece pe douăzeci şi doi de centimetri, întrebându-mă pe un ton grav, profesional:

— Îi recunoşti pe aceşti copii?

Sunt ca paralizată. Ultimele imagini pe care le am despre ei datează de acum patru ani şi jumătate – fotografiile făcute în faţa Casei Albe. Vreme de câteva secunde îmi este imposibil să-mi îndrept ochii spre aceste fotografii. Număr în gând: *unu*… *doi*… *trei*… şi sar în gol.

Sub privirea mea, decorul unei încăperi cu pereţi albi. Fără nicio decoraţiune. Două ferestre lipsite de perdele, cu grilaj. Un calorifer străvechi. Patru mese aşternute cu feţe de masă din plastic alb. Felii de brânză şi brioşe în câteva farfurii de carton. Lângă masa din mijloc stă o fată. Poartă o

bluză cu pătrăţele, cu mâneci lungi, încheiată până la gât. Părul castaniu îi este pieptănat strâns spre spate. Are o înfăţişare prea rigidă şi demnă pentru vârsta ei, dar zâmbeşte. Şi acest zâmbet strălucitor care luminează totul este al Marinei. *Marina*! Nu am nicio îndoială.

Mă concentrez asupra celei de a doua fotografii, făcută în exterior. O fetiţă îmbrăcată într-o rochie lungă cu flori albastre, cu mâneci lungi şi guler pe gât. Traversează o stradă, uitându-se drept în obiectiv. Cu zâmbetul pe buze şi cu o carte groasă sub braţ. De sub rochie se zăresc două încălţări grosolane şi şosete sau ciorapi lungi, negri. Nu-mi este deloc greu s-o recunosc pe Moriah.

Cea care mă pune pe gânduri este a treia fotografie. O privesc mult mai îndelung. Băieţelul stă în faţa a doua mese lungi, în aceeaşi încăpere ca şi Marina. Are o faţă rotundă şi un început de guşă. Sub calotă, craniul îi este aproape ras, iar perciunii lungi şi cârlionţaţi îi coboară până pe umeri. O privire ascuţită, tăioasă, străluceşte în spatele ochelarilor. Poartă o cămaşă ecosez, albastru cu alb, încheiată până la gât, şi un pantalon negru. Îmi pare gras, palid şi trist ca şi cum de multă vreme n-ar mai fi văzut soarele. Mi-e frică. Mă copleşeşte un nou val de emoţii. La fel cum am procedat cu celelalte fotografii, m-am uitat întâi la siluetă, la decor, înainte să mă concentrez asupra feţei. *Stai calmă*, *Patsy*. *Calmă*. *Numără*: *unu*… *doi*… *trei*… *Hai*, *uită-te*!

Privesc îndelung. Ofiţerul F.B.I continuă să tacă. Hilda nu mă slăbeşte din ochi. Dooms se uită ţintă la mine. Îşi ţin răsuflarea, în timp ce eu mă aud spunând, în fine:

— Este Simon.

Începând din această clipă ascult detaşată desfăşurarea planului de intervenţie, de parcă nu m-ar interesa direct. Nu mai pot. Epuizarea şi şocul produs de aceste fotografii m-au terminat.

***

A doua zi dimineaţă, la patru şi jumătate, Dooms ia parte împreună cu câţiva poliţişti locali la o şedinţă în biroul poliţiei din Tarrytown.

Evreii kashos se scoală devreme. Copiii se pregătesc de şcoală, bărbaţii se duc la muncă sau să studieze scrierile sfinte, femeile se înhamă la treburile zilnice. Oraşul trebuie să fie invadat în timp ce oamenii încă mai dorm. Pentru a se evita orice încăierare, la faţa locului vor fi numeroşi agenţi; când se va interveni se vor lua toate măsurile de precauţie posibile. Copiii sunt deja traumatizaţi datorită trecerii de la o familie la alta, vreme de şase ani şi jumătate. „Capturarea” lor trebuie să decurgă în linişte.

S-a efectuat o reperare aeriană. Strada este o fundătură, vehiculele poliţiei vor putea lesne să-i blocheze intrarea, înainte de intervenţie, Maxwell le va telefona, dintr-o maşină, soţilor Jacobovitch. Le va spune că locuinţa le este înconjurată. Dacă nu vor răspunde la telefon sau dacă vor încerca să se opună, poliţia va intra cu forţa. Dooms, în calitate de poliţist belgian, nu poate lua parte la raid. Este doar observator.

Dacă totul decurge bine, un agent va veni să mă ia din holul motelului, unde voi aştepta.

— Va trebui să fiţi acolo la şase şi jumătate. Dar e posibil ca agentul să vină la dumneavoastră mai târziu. Nu putem şti cât timp va dura operaţiunea.

Nu mai am răbdare să stau locului, nici în picioare, nici pe scaun. Dar încă nu s-a terminat. Mi se explică procedura de ordin psihologic. Un funcţionar al Ministerului Sănătăţii de la New York va fi prezent ca să-i examineze pe copii la faţa locului… După aceea vor fi duşi la biroul F.B.I-ului din New Rochelle. Acolo vor fi luaţi în grijă de o infirmieră şi trei asistenţi sociali din partea comitatului Westehester. Două

femei pentru Marina şi Moriah, un bărbat pentru Simon. Eu nu-i voi vedea decât mult mai târziu. Experţii juridici ai ambelor ţări vor începe imediat procedurile legale.

— Asta s-ar putea să dureze două sau trei săptămâni. În acest interval, am găsit pentru copii şi dumneavoastră o „ascunzătoare”.

Totul îmi pare ireal. Va trebui să aştept singură, într-un motel, până la ivirea zorilor. Nu am de ales. Raidul îi va tulbura cumplit pe copii, vor avea nevoie de timp ca să înţeleagă ce se petrece, să se adapteze; pentru asta se află aici profesioniştii.

Lasă-i pe ei să se ocupe, Patsy! Oricum nu ai altceva de făcut decât să aştepţi.

Maxwell ne conduce la motelul din Tarrytown. Dooms se duce în camera lui, eu într-a mea. *Oare i-am spus ceva lui Dooms*? *Nu-mi amintesc*. Deschid fereastra ca să intre aer curat. Sunt incapabilă să dorm într-o încăpere închisă. Acesta-i singurul gest de care sunt în stare. Trupul meu nu mai ştie cum să se mişte, cum să se ridice, să se aşeze, să meargă, să privească, să audă, să asculte. Mi-a devenit străin, este ca de plumb, ca şi capul.

48. *Povestirea lui Sarah*

Mă dor foarte rău şalele, i-am spus doamnei Jacobovitch, dar nu mă crede. A strigat:

— Întoarce-te în camera ta! Nu vreau să te mai văd până nu-mi ceri iertare!

Nu ştiu ce se petrece. Habar n-am ce rău am făcut. Aşa că rămân în camera mea până la ora mesei. E îngrozitor de supărată pe mine, dar nu vreau să cer iertare fără să ştiu cu ce am greşit. Ea mă întreabă:

— Cât o să mai dureze?

— Până când îmi veţi spune ce am făcut.

— Ştii foarte bine ce ai făcut!
— Dacă dumneavoastră ştiţi ce am făcut, spuneţi-mi şi mie şi vă voi cere iertare.
— Nu. Nici nu poate fi vorba. Du-te înapoi în camera ta!
Treaba asta mi se pare de-a dreptul prostească. Îmi spun:
Dacă-i pe-aşa, voi rămâne aici până când o să mor, ori o să reuşesc să fug. Mâine am un extemporal foarte important, trebuie să-mi pun deşteptătorul să sune la patru şi jumătate, ca să mă scol şi să-mi repet lecţiile.

49. *Vineri, 7 mai 1993*

Am izbutit să adorm pe la unu noaptea – un somn uşor şi agitat, din care mă trezesc deseori. Dar la două sunt pe deplin trează. Aud zumzetul micului frigider din cameră, încerc să citesc, fără să izbutesc să îmi concentrez atenţia pe vreo frază. Degeaba mă străduiesc să-mi spun: *Dormi*, *Patsy*, *noaptea încă mai durează*, *ai nevoie de odihnă*, *mâine va fi o zi grea*. Nu încetez să mă răsucesc pe toate părţile. Mă uit la deşteptător, la ceasul de la mâna mea, fiecare deplasare a secundarului este o oră, fiecare minut – o eternitate. Un picior mi-a amorţit complet şi, în cele din urmă, prefer să mă ridic din pat şi să mă plimb prin cameră. Colac peste pupăză, îmi vine să vomit. Mă duc să fac un duş.
Adorm. Mă trezesc. Adorm din nou. Deschid încă o dată ochii şi, deodată, văd că e patru şi jumătate dimineaţa. De data asta a început. Au plecat în misiune. Nu mai trebuie decât să-i urmăresc în gând. Cinci fără un sfert: se adună. Ora cinci: sunt gata. Cinci şi un sfert: se apropie de casa familiei Jacobovitch.
Încep să-mi fac geamantanul. Cinci şi douăzeci şi cinci: casa este împresurată. Maxwell se află într-o maşină fără însemne poliţieneşti; în curând va forma numărul de

telefon.

Cinci şi jumătate: soneria începe să zbârnâie în casa familiei Jacobovitch. Oare a ridicat cineva receptorul? Vorbeşte cu Maxwell? Şi dacă lipseşte vreunul dintre copii? Sau doi? Sau toţi trei? Oare Marina, Simon şi Moriah vor începe să plângă? Se vor împotrivi să-i urmeze pe agenţii F.B.I-ului? Va striga cineva? Va ameninţa?... încetează, Patsy! încetează!

Număr: unu... doi... trei... patru... cinci...

***

În timpul acesta, Jean Dooms, instalat pe bancheta din spate a unei maşini, urmăreşte desfăşurarea acţiunii. O vede pe Hilda Kogut înaintând spre casă. Cincisprezece agenţi înconjoară locuinţa şi supraveghează împrejurimile. Unii dintre ei sunt înarmaţi cu mitraliere.

Un agent o urmează pe Hilda, echipat cu o mică încărcătură de exploziv pentru cazul în care ar trebui să forţeze uşa închisă. Ceilalţi aşteaptă. Doi bărbaţi pentru a-l lua în primire pe Simon, aleşi deoarece fiecare are câte un băiat de vârsta lui. Şi femei pentru Marina şi Moriah. Dooms este nervos. Fix la ora cinci şi jumătate, Maxwell ridică receptorul telefonului din maşina lui, formează numărul şi lasă apelul să se repete de câteva ori. Dooms nu-şi dezlipeşte ochii de uşă.

Eu nu mai văd în minte nimic. Ceilalţi acţionează. Observă desfăşurarea acţiunii. Îi invidiez. E cea mai lungă zi din viaţa mea şi, deocamdată, sunt dată la o parte.

Descurcă-te cum poţi, Patsy, ca să treci de clipele astea!

50. *Povestirea lui Sarah*

Am aprins lămpiţa ca să-mi repet lecţiile. Afară încă mai

e întuneric. Deodată, aud un zgomot. Mă uit pe fereastră şi văd multe maşini de poliţie. Înţeleg că se află aici pentru noi. Visul meu a devenit realitate. Aud că sună telefonul, dar nu ştiu ce să fac. Mă hotărăsc să mă duc să răspund, dar mai întâi trebuie să-mi acopăr picioarele. Mă grăbesc să-mi pun ciorapii, dar mă grăbesc prea tare şi mi-i trag doar pe jumătate. Mă reped pe scară, dar mă împiedic în ciorapii care-mi atârnă în jurul picioarelor, ca o coadă lungă. Mă poticnesc şi aterizez la baza scării, complet ameţită. Câteva clipe rămân lungită acolo, foarte mulţumită că mai sunt în viaţă.

Telefonul continuă să sune; mă ridic cu intenţia să mă îndrept spre aparat, clătinându-mă, şi mă împiedic iar în ciorapi. De astă dată cad pe covor, dar iau receptorul:

— Alo?

Un bărbat cere să vorbească imediat cu domnul Jacobovitch, dar eu cunosc regula. Este interzis să fie trezit, doar dacă nu-i ceva foarte urgent. Aşa că întreb:

— Este ceva important?

Bărbatul insistă şi-mi zice:

— Vreau să vorbesc cu tatăl tău.

Nu ştiu ce să fac.

Pun jos receptorul şi urc la primul etaj să-l trezesc pe domnul Jacobovitch. Îi spun să se uite pe fereastră. Ca şi mine, vede toate maşinile acelea de poliţie. Ochii îi sunt înspăimântaţi, de parcă ar vedea ceva grav, şi coboară la parter. Eu dau fuga să mă refugiez în camera mea. Mă bag sub cuvertură şi mă prefac că dorm, dar aud cum în uşa de la intrare bate cineva.

51. *Unde sunt copiii belgieni?*

Toţi locuitorii din Kasho Drive au observat prezenţa poliţiei. Se adună pe străzi, cu feţe ameninţătoare. În

curând devin foarte numeroşi. Dooms începe să se teamă că lucrurile ar putea lua o întorsătură neplăcută. Cu inima bătându-i, Hilda Kogut se întreabă ce se petrece în spatele acelei uşi. Înainte de a recurge la exploziv, adoptă metoda cea mai simplă, aceea de a bate în uşă. Peste câteva clipe, Herschel Jacobovitch o întredeschide şi-i aruncă o privire furişă Hildei, care ghiceşte alte chipuri ascunse după perdelele de la primul etaj.

— Hilda Kogut, agent F.B.I, se prezintă ea.

Jacobovitch deschide larg uşa. Este îmbrăcat într-o cămaşă de noapte albă, sub care se bănuieşte un pântec proeminent şi de sub care se ivesc două picioare slăbănoage. Perciunii cârlionţaţi, de un castaniu roşcat, pendulează de fiecare parte a scufiei lui de noapte.

Maxwell pune întrebarea ale cărei cuvinte le-a cumpănit cu grijă:

— Unde sunt copiii belgieni?

— Sunt aici.

Jacobovitch răspunde imediat şi se trage în lături pentru a-i lăsa pe agenţi să intre. Se îndreaptă spre biroul său, împreună cu Hilda Kogut şi cu Maxwell. Aceştia îi arată mandatul de percheziţie care îi autorizează să intre în casa lui ca să-i caute pe copii. Jacobovitch nu opune nicio rezistenţă, nici măcar nu protestează. Îi conduce el însuşi la primul etaj, spunând că ştia că într-o bună zi vor veni nişte oameni să-i ia.

Jean Dooms, care aşteaptă în maşina lui, îşi consultă ceasul. Secundarul parcurge cadranul cu o încetineală îngrozitoare, apoi începe încă o rotire. Pe fruntea inspectorului apar broboane de sudoare. Deodată, radioul poliţiei porneşte să pârâie; un glas spune:

— E-n ordine! îi avem pe copii!

Dooms îşi şterge o lacrimă din colţul ochilor.

52. *Povestirea copiilor*

Rachel

Încă mai sunt în pat şi dorm, când aud mult zgomot în casă. Afară e întuneric, dar văd lumini strălucitoare; ştiu că sunt farurile unor maşini de poliţie. Mă simt agitată. Încerc să nu-mi fie frică. Dar ştiu bine că, de fapt, maşinile sunt aici din cauza noastră. Ştiu că nu sunt fiica soţilor Jacobovitch. Ştiu că Sarah e sora mea adevărată, iar Simon – fratele meu adevărat. Dar ceilalţi nu. Însă niciodată nu avem voie să vorbim despre asta.

Uşa camerei mele s-a deschis; o femeie pe care n-o cunosc vine spre patul meu şi-mi spune:

— Bună-ziua, drăguţo. Vrei, te rog, să te îmbraci? Plecăm undeva.

Cât timp mă îmbrac mă urmăreşte, ceea ce mă stânjeneşte rău. Casa e plină de oameni necunoscuţi; atât de mulţi, încât alţii sunt nevoiţi să rămână afară. Doamna Jacobovitch nu zice nimic. Se duce în bucătărie şi împachetează o prăjitură, ca s-o luăm cu noi. Femeia care este cu mine îmi vorbeşte întruna, repetă că totul se va rezolva cu bine şi că o vom regăsi pe mama noastră. Dar mie îmi e frică. Tare aş vrea să înceteze să mă mai însoţească pretutindeni.

Joseph

M-am trezit pentru că în casă sunt multe persoane care fac zgomot. Mă duc să-l trezesc pe Yoely şi-l întreb dacă ştie ce înseamnă toată zarva asta. Dar el habar n-are. Domnul Jacobovitch intră în cameră şi-mi spune:

— Joseph, trebuie să te îmbraci, te vei duce s-o vezi pe mama ta.

— Şi după aceea o să mă întorc?

— Da.

Nu vreau să plec. Mi-e foarte teamă să mă duc să-mi văd mama deoarece, dacă mama mea nu este evreică, n-o să fie deloc bine. Începe să mă doară capul şi simt nevoia să mă duc la toaletă din trei în trei minute.

Sarah

Mi-e frică. În ziar s-a scris că oamenii F.B.I-ului sunt foarte răi. L-am auzit şi pe domnul Jacobovitch spunând că indivizii aceia voiau să-i otrăvească viaţa. Îmi aduc aminte că-n visurile mele mă îmbrânceau şi râdeau de mine.

În camera mea intră o doamnă ciudată; îmi spune că nu trebuie să-mi fie teamă, că totul va decurge bine. Dar eu nu sunt sigură de asta. Îmi zice să mă îmbrac, însă eu nu mă simt deloc în largul meu. În casă e foarte multă lume, oriunde mă duc există cineva care se ţine după mine.

Împreună cu Joseph şi Rachel suntem îndemnaţi să urcăm într-o maşină. Oamenii aceştia spun că ne duc s-o vedem pe mama noastră. După aceea intrăm în casa F.B.I-ului şi o altă doamnă ne repetă fără încetare:

— Aveţi o mamă formidabilă. Vă caută de atâta timp!

53. *Cea mai mare teamă din viaţa mea*

Dau drumul televizorului, apoi îl opresc. O să fac o baie fierbinte, ca să mă relaxez. Nu, sunt idioată, nu trebuie să fac băi prea calde, sunt gravidă. Mă uit ţintă la ecranul radio-ului-ceas; cifrele se succed cu un zgomot slab. Cinci şi cincizeci şi opt, cinci şi cincizeci şi nouă… Orice ocupaţie e bună dacă ajută la trecerea timpului, chiar şi a-l privi cum trece. Las să curgă apa în cadă, mă cufund în ea. Peste cinci minute ies din baie să mă şterg. Nu mai am răbdare. Nu pot sta în acelaşi loc. Mă îmbrac în viteză şi înghit o

pastilă împotriva greţurilor. *Patsy*, *stomacul tău trebuie să reziste*. *Patsy*, *încearcă să citeşti*. *Cartea asta groasă*. *Nu*. O reînchid.

Este şase şi un sfert. Mai am de aşteptat cincisprezece minute până să cobor în hol. O să iau micul dejun la cofetărie, aseară n-am mâncat nimic. Am nevoie să-mi recapăt forţele.

Walter m-a poreclit „Doamna cin'şpe minute în întârziere". Pentru prima oară în viaţa mea sunt în avans. „Doamna cin'şpe minute prea devreme" se izbeşte cu nasul de uşa închisă a cofetăriei. Un afiş indică ora de deschidere: şapte dimineaţa. Treaba asta mă necăjeşte rău. *Dacă nu pot nici măcar să mănânc ceva când am poftă*! Nu există un motiv pentru ca celelalte lucruri să decurgă mai bine…

Şi acum, *ce să fac*? Panică. Şase şi jumătate. Adevărata aşteptare abia acum începe. Trebuie să sosească un agent, dar probabil va întârzia mult, aşa a spus Hilda. *Dacă s-ar putea să se ivească în clipa asta*! Şase şi treizeci şi două. Cei de la F.B.I nu ştiu cât timp va necesita operaţiunea de la Kasho Drive. Îmi aleg un scaun confortabil din hol, mă aşez şi, încă o dată, îmi reiau cartea. Şase şi treizeci şi cinci. Am citit de patru ori aceeaşi frază. Durează mult. Va dura mult, încă o veşnicie.

Deodată, dincolo de uşa de sticlă a motelului o văd pe Hilda Kogut. *Dumnezeule*, *e prea devreme*, *ăsta-i semn rău*! Nu ea trebuia să vină la motel, vorbiseră despre un agent.

Mă ridic cu precauţie, încet; genunchii îmi tremură. Hilda îmi surâde larg din spatele geamului şi ridică trei degete în semn de victorie. *TREI*. Intră pe uşă, se apropie de mine, îi aud primele cuvinte răsunându-mi în cap:

— Totul merge bine.

Nu ştiu ce să răspund. O cuprind în braţe, îmi vine să-i plâng pe umăr, să mă prăbuşesc, dar mă stăpânesc.

Urcăm în maşină, trântesc portiera şi Hilda mă întreabă:

— Nu te supără prea tare dacă mă opresc o secundă să cumpăr ceva de ronţăit?

— Nu. Absolut deloc.

În realitate sunt prea tulburată pentru a mai fi grăbită să-mi regăsesc copiii. S-a rezolvat, au reuşit, aşa că mi-e frică, înainte îmi era teamă că nu vor reuşi. Acum, aş vrea să mai am timp. Să mă pregătesc în vederea şocului. Să înaintez cu încetul. De fapt, nu ştiu dacă mă vor accepta sau dacă mă vor scuipa în faţă. Mă întreb ce-o fi crezând Hilda despre răspunsul meu. Se împlinesc şase ani şi jumătate de când aştept clipa aceasta, şi acum nu mă grăbesc… Mă înţelege, văd asta în ochii ei. Trebuie să înfrunt temeri noi, necunoscute. Să înaintez prin ceaţă, să păşesc deasupra vidului.

Hilda opreşte la un snack-bar şi cumpără batoane şi cafea. Apoi înaintăm spre New Rochelle. Mănânc un baton şi mi se pare că nu are niciun gust. Apoi îmi aduc aminte că nu pot suferi baloanele.

— Nu reuşesc să cred că-i adevărat.

Repet asta de trei ori. Realmente nu izbutesc să cred. Întreb cu timiditate:

— Cum s-au petrecut lucrurile? Aţi avut probleme? Copiii s-au împotrivit?

— Totul a mers bine. Am observat cu mare atenţie reacţia copiilor. Marina era foarte agitată, mai degrabă speriată, ca o căprioară surprinsă de farurile unei maşini. Simon se agăţa de domnul Jacobovitch şi îi vorbea în idiş. Nu voia să plece. În final, doi agenţi i-au spus: „Trebuie să vii cu noi”. Şi el i-a urmat.

Asta chiar îl caracterizează pe Simon: mai întâi să spună nu, dar să se supună. Reacţia lui Moriah i se pare Hildei foarte interesantă.

— Am intrat în camera ei şi i-am zis că o luăm cu noi, s-o vadă pe mama ei. A sărit din pat imediat! Privirea i s-a

luminat. Nu era tulburată şi nici nu-i era frică. Era gata de plecare!

Mă întreb dacă nu cumva visez.

***

La biroul F.B.I-ului din New Rochelle, o mare de chipuri. Unele familiare, altele cu totul necunoscute. Recunosc câţiva poliţişti din timpul cercetărilor de vara trecută, în munţii Catskill. Din toate părţile aud saluturi şi felicitări. Jean Dooms mă strânge în braţe, nebun de bucurie. Dar nu-i văd nici pe Marina, nici pe Simon, nici pe Moriah... Ce *să fac*, *cui să mă adresez*, *ce să spun*?

Hilda mă informează că în momentul acesta copiii se află în biroul directorului, în celălalt capăt al clădirii. Un psiholog tocmai le explică situaţia, cu calm. Voi putea să-i văd în curând. Dar astăzi avem multe de făcut. În după-amiaza asta ne va primi un judecător şi există o foarte mică şansă ca acesta să-mi dea voie să mă înapoiez în Belgia repede. Cel mai probabil este că va trebui să rămân în Statele Unite câteva săptămâni.

O infirmieră se apropie să-mi vorbească.

— I-am examinat pe copiii dumneavoastră. Nu mi-au opus nici cea mai mică împotrivire. În general, sunt sănătoşi. Moriah are o unghie încarnată care s-a infectat, mi-a spus că a luat antibiotice vreme de mai multe săptămâni.

— Cel care i le-a prescris este medic?

— Nu. I le-a dat doamna Jacobovitch. Va trebui să cercetăm mai îndeaproape problema asta dar, în rest, copiii sunt sănătoşi.

O întrebare mă obsedează de atât de multă vreme încât trebuie s-o pun chiar acum.

— Simon a suferit o operaţie pe cord deschis?

— Nu. Nimic de felul acesta. Liniştiţi-vă.

O asistentă socială vine şi ea la rândul ei.

— Fetele n-au dat niciun semn de ostilitate. Dar Simon continuă să ceară să fie dus înapoi, la domnul Jacobovitch.

Va trebui să daţi dovadă de prudenţă şi răbdare. Îi veţi putea vedea peste o oră, o oră şi jumătate.

Partea din mine care este terorizată primeşte cu uşurare această amânare obligatorie. Încerc să iau legătura cu Walter, la biroul lui, dar nu reuşesc. Apoi îl sun pe Eric, rugându-l să-l anunţe pe Walter. La rândul lui, Dooms îi telefonează doamnei procuror De Vroede. Vreau să-i înştiinţez pe părinţii mei, însă mi-e teamă pentru tata. Cu bruscheţea mea obişnuită, ştiu că n-aş proceda cu îndemânare. Un şoc emoţional prea puternic îi poate primejdui sănătatea. Dooms se învoieşte s-o facă în locul meu. Se achită de sarcina aceasta cu foarte mult tact şi pricepere. Furnizând informaţiile treptat. La început îi zice că ancheta progresează bine, că avem speranţe noi, pe urmă că îi vom găsi pe copii în curând. Ba chiar foarte curând. Că există mari şanse să-i putem recupera în câteva zile… mâine… când simte că tata este pregătit, îi spune în sfârşit:

— De fapt, îi avem pe copii la noi.

— Nu vă cred! Sunteţi sigur?

— Da, sunt sigur! îi avem! Aici, cu noi!

Şi, de cealaltă parte a Atlanticului, îl aude pe tatăl meu strigându-i fericit mamei:

— Mizou! Au copiii!

Acum, pot vorbi şi eu.

— Sosesc, Patsy!

— Nu, tată, te rog, aşteaptă! Mi se spune că există probabilitatea ca judecătorul să nu ne lase să plecăm imediat. Dacă va trebui să mai rămânem o vreme aici, atunci te voi suna eu.

— Ne-am înţeles!

Glasul i se frânge, simt că are un nod în gât. Este prima dată în viaţa mea când îl aud pe tatăl meu plângând. Mama ia la rândul ei telefonul, spunând şi ea printre lacrimi:

— Nu-mi vine să cred! Sunt atât de fericită! Unde sunt? Cu tine?

— Încă nu i-am văzut, mamă, dar infirmiera mi-a spus că sunt sănătoşi.

— Când te întorci?

— Deocamdată nu ştiu, depinde de judecător. Poate foarte repede, poate peste câteva săptămâni.

Îmi mai rămâne s-o anunţ pe prietena mea Sabine, care n-a dormit toată noaptea.

— Azi dimineaţă eram atât de cu capul în nori, încât i-am trimis pe copii la şcoală fără să le dau banii pentru masă! Când vii pe la noi?

— Nu pot momentan, Sabine, este imposibil. Nimeni nu ştie ce vor face satmarienii. Sunt în stare să-ţi afle adresa şi nu vreau să-ţi creez probleme. Trebuie să fim extrem de prudenţi.

Prietena mea e foarte dezamăgită. În casa ei, alături de soţul şi de copiii ei, am găsit în Statele Unite un refugiu. Şi nici măcar nu-i pot duce copiii pe care de atâtea ori i-a contemplat în fotografii, pe care, de dragul meu, i-a aşteptat şi ea atât de mult.

— O să te sun mai târziu, în cursul zilei. Îţi voi da veşti despre ei…

Totul decurge acum foarte repede, evenimentele se precipită. Asistenta socială revine.

— Sunteţi pregătită să vă vedeţi copiii? Le-am spus că veţi veni.

Niciodată, niciodată în toată viaţa mea nu mi-a fost atât de frică. Un nod mi se pune în gât, mă împiedică să vorbesc. De ani de zile aştept clipa asta, şi acum sunt

îngrozită. Reuşesc într-un târziu să întreb cu glas tremurător:

— Acum…?

Ea înclină afirmativ capul.

O urmez de-a lungul unui coridor, împreună cu Hilda şi Dooms. Se opreşte în faţa unei uşi. Ultimul zid de apărare care mă desparte de copiii mei. Asistenta pune mâna pe clanţa acestei uşi. Mâna aceea o văd ca la cinematograf, în prim plan. De foarte mulţi ani mi-am interzis să plâng în faţa celorlalţi. Încerc să rezist. Imposibil. În tăcere, lacrimile îmi curg pe obraji. Hilda şi Dooms stau nemişcaţi lângă mine. *Dumnezeule, ce voi spune*? *Oare din partea mea se aşteaptă să intru pe această uşă exclamând*: „*Salut*! *Sunt mama voastră*!” Mă trag înapoi, scâncind ca o puştoaică.

— Nu pot. Nu pot!

Lacrimile îmi izvorăsc din nou; asistenta socială îmi oferă o batistă de hârtie şi aşteaptă un minut să-mi recapăt calmul. Apoi cineva deschide uşa, simt în spate o mână care mă împinge cu blândeţe înainte. Un pas, pe urmă altul. Niciodată nu mi-a fost atât de greu să fac un pas înainte.

Marina şi Moriah se ocupă liniştite cu un joc de societate. Simon priveşte pe fereastră. Mă simt ciudat. Aş vrea să mă ascund într-o gaură de şoarece ca să văd fără ca ei să mă vadă. Nu ştiu ce atitudine să adopt. Vocea asistentei ajunge de departe la mine, ca într-un vis:

— Iat-o pe mama voastră, care vă caută de atâta vreme.

Atunci Marina se uită la mine fără ostilitate, părând puţin stânjenită. Moriah îşi înalţă ochii, îmi zâmbeşte şi se întoarce la jocul ei. Simon rămâne nepăsător. Continuă să privească pe fereastră, ignorându-mă cu desăvârşire. Aşadar lui îi adresez prima frază:

— Simon? Vorbeşti englezeşte?

— Nu.

— Vrei să-mi vorbeşti?

— Nu.
Feţele lor îmi dansează prin faţa ochilor. Cu îmbrăcămintea lor veche şi informă, seamănă cu trei mici refugiaţi. Ciorapii groşi ai fetelor sunt găuriţi. Şi-i trag întruna, să-i ridice, de teamă să nu li se vadă picioarele. Încălţările sunt uzate, descusute pe toate părţile. Simon şi Marina s-au îngrăşat mult. De parcă ar fi fost hrăniţi cu prea multă grăsime şi făinoase.
Poate că nu fac mişcare.
Moriah este tot subţirică, probabil din cauza temperamentului ei nervos, care arde totul. Marina încearcă să-mi explice jocul lor. Se numeşte Kugala. Moriah îmi oferă o bucată din prăjitura cu ciocolată pe care le-a dat-o doamna Jacobovitch. Simon continuă să se uite pe fereastră.
Asistenta socială întreabă dacă am la mine fotografii de când erau mici. Scotocesc în geantă şi scot două clişee, într-unul din ele se văd Simon şi Marina, îmbrăcaţi frumos. Ne duceam la o căsătorie. În celălalt, Monah mai este încă un bebeluş. Marina se priveşte şi începe să chicotească. Pentru prima oară, Simon reacţionează: se înduplecă să privească poza împreună cu sora lui.
— Parcă suntem un rege şi o regină!
Nu ştiu cât timp am rămas acolo. Dar acum trebuie să ies. Prudenţă şi răbdare, să înaintez încet, să mă retrag încet, îi şoptesc asistentei sociale:
— Puteţi să găsiţi un pretext ca să părăsesc încăperea?
În celelalte birouri domneşte o atmosferă de sărbătoare.
Toată lumea râde şi glumeşte. Dooms se chinuieşte să discute în engleză cu Hilda. Le este simpatic tuturor. Eu am impresia că pluteşte un văl prin faţa ochilor mei. Şocul continuă să mă tulbure profund.

***

În cursul zilei, fac de câteva ori incursiuni în camera în care stau copiii, jucându-se. De fiecare dată rămân ceva mai mult. Acum le explic liniştit că am un alt soţ, care se numeşte Walter, şi doi copii mici, pe care-i cheamă Gautier şi Noélie. Mă ascultă fără să pună întrebări precise. Pe măsură ce-i vizitez, Marina şi Moriah devin mai zâmbitoare. Se deschid tot mai mult. Îmi arată desenele pe care le-au făcut şi jucăm împreună Kugala. Marina îmi explică, mândrindu-se, că ea însăşi a cusut rochia pe care o poartă, ca să economisească banii. Observ cum îşi supraveghează fratele şi sora, deja ca o mamă.

Simon este tot foarte nervos. Vorbeşte foarte prost engleza şi deseori Marina trebuie să-i traducă vorbele mele. Apoi ajungem la ceea ce pare să-i îngrijoreze foarte tare: religia.

— Vom putea continua să respectăm Sabatul?

— Vom mânca hrană cuşer?

Este singurul mod de viaţă pe care-l cunosc, cu regulile şi interdicţiile pe care le presupune.

— Bineînţeles. Veţi respecta Sabatul, veţi avea mâncare cuşer. Evident, nu vă pot făgădui că totul va fi întocmai ca la familia Jacobovitch. Dar îmi voi da toată silinţa.

Simon mă studiază, îşi apără demnitatea. Dar armura îşi arată prima fisură când, deodată, mă întreabă:

— Poţi să-mi cumperi „Time out”?

— Ce-i asta?

— Un mic joc electronic…

— Ţi-l doreşti?

— Oh, da! Foarte mult.

E-n ordine. Dacă îmi cere să-i cumpăr ceva, înseamnă că începe să mă accepte.

***

La Bruxelles, părinţii mei şi Walter îi pregătesc pe cei doi copii mai mici în vederea sosirii celor mari. Dar cum să-i faci să înţeleagă, pe o fetiţă de trei ani şi pe un copilaş care abia începe să vorbească, ce înseamnă două surori şi un frate căzuţi din cer?

Walter a adunat toate fotografiile din casă. Noélie şi Gautier cunosc cele trei nume pe care le rosteşte el dar, pentru ei, acestea nu sunt decât chipurile unor copii din câteva fotografii.

— Aşadar, iată, mama se va întoarce în curând, va reveni împreună cu Marina… aici, asta e Marina… Va veni şi cu Simon… uite-l aici pe Simon… şi uite-o şi pe Moriah.

***

Chiar astăzi trebuie să mă înfăţişez în faţa tribunalului. Judecătorul trebuie să confirme dreptul meu de a-i păstra pe copii şi să mă autorizeze să părăsesc Statele Unite. Încă nu se ştie cum vor reacţiona satmarienii. Poate vor pretinde, de exemplu, că s-a comis o eroare de identificare. Iar operaţiunea s-a desfăşurat într-o dimineaţă de vineri şi începutul Sabatului va întârzia orice acţiune din partea lor. Dacă vor înainta o plângere, e posibil ca judecătorul să se decidă să ceară o anchetă, şi am fi obligaţi să rămânem pe loc în aşteptarea rezultatelor şi a verdictului.

Elliot Will, judecătorul statului New York, o audiază mai întâi pe Hilda Kogut, care-i descrie desfăşurarea operaţiunii de la Kasho Drive şi schimbul de cuvinte dintre Maxwell şi Jacobovitch. Când şeful local al F.B.I-ului l-a întrebat: „Unde sunt copiii belgieni?”, Jacobovitch a răspuns imediat: „Sunt aici”. Aşadar, a recunoscut implicit că era vorba despre copiii mei. De aceea a fost pregătită întrebarea aceea cu atâta minuţiozitate, pentru ca răspunsul să fie clar din

punct de vedere juridic. Nu mai avem nicio problemă. Judecătorul ne dă voie să plecăm imediat.

— Vă urez noroc, fiţi fericită cu copiii dumneavoastră! Drum bun!

Sfârşitul zilei – începutul Sabatului pentru membrii sectei satmar – se transformă pentru noi într-un maraton. Ni s-au rezervat deja bilete de avion, chiar pentru această seară. Un agent a luat toate măsurile pentru ca, la bord, copiii să poată mânca alimente cuşer. Hilda Kogut aduce din portbagajul maşinii ei un sac de sport – scoate din el o vestă antiglonţ şi alte câteva obiecte de uz personal cu sigla F.B.I-ului pe el – şi mi-l dă ca să pun în el puţinele lucruri care le aparţin copiilor.

Dar ceea ce mă supără cel mai mult este necesitatea de a-i constrânge pe copii să urce în avion. Făgăduisem să le respect tradiţiile şi în timpul Sabatului este cu desăvârşire interzis să se călătorească. Dacă încep prin a încălca această interdicţie, mă tem că niciodată nu se vor mai încrede în mine.

Hilda îmi vine în ajutor, explicându-le copiilor dilema:

— Ascultaţi-mă bine, mama voastră nu este răspunzătoare pentru această decizie, dar ar fi ilegal să rămâneţi în Statele Unite. Şi este necesar să părăsiţi imediat ţara şi pentru securitatea voastră. Mama voastră nu are de ales, trebuie să luaţi avionul în seara asta.

Până la aeroport suntem escortaţi de un cortegiu de maşini de poliţie… După aceea aşteptăm până la îmbarcare în biroul poliţiei aeroportului şi, în timp ce-i telefonez Sabinei, câţiva agenţi îi însoţesc pe copii până la magazinele din terminal, pentru ca aceştia să-şi cumpere câte ceva.

Dooms şi cu mine acordăm o conferinţă de presă. Apoi suntem conduşi cu maşina până la avion, fiind scutiţi de formalităţile obişnuite. Marina, Simon şi Moriah au impresia

că sunt trataţi de parcă ar fi şefi de stat.

Şi soseşte momentul când trebuie să ne luăm rămas bun. Hilda Kogut mă îmbrăţişează călduros. Îi mulţumesc pentru toate, inclusiv pentru sac. Ea glumeşte:

— Trimite-mi-l înapoi, cu Jean Dooms înăuntru! în avion, stewardesele ne felicită. Suntem instalaţi – Dooms, un membru al consulatului belgian, domnul Devos, copiii şi eu – pe puntea superioară care, pentru a fi feriţi de curiozitatea celorlalţi pasageri, ne este rezervată în întregime. Cu ochii măriţi în faţa tuturor acestor noutăţi, pentru moment copiii uită de Sabat.

Va trebui să am grijă, în relaţiile cu ei, să nu parcurg prea repede etapele. Adineauri i-am declarat jurnalistului de la *New York Post* „Astăzi sărbătoresc o Ziua Mamei[15] specială. Va trebui să învăţăm să ne cunoaştem. Am trecut prin multe încercări, dar cu toate acestea tot copiii mei sunt”.

Mă aşez lângă ei, dar pe rândul de fotolii de pe cealaltă parte a culoarului. Vorbesc între ei în idiş.

Când avionul decolează cu un bubuit al reactoarelor, Simon, înfricoşat, trage în jos perdeaua de la hubloul lui. Dooms şi cu mine avem dreptul la câte o cupă de şampanie, din care eu nu iau decât două înghiţituri. Sunt gravidă, nu trebuie să beau alcool. Abia dacă am mâncat, am dormit puţin şi sunt cu nervii la pământ. Le-am vorbit copiilor despre Walter, despre Noélie şi Gautier; în curând le voi vorbi şi despre următorul. Cel care a trăit împreună cu mine această zi. Am trecut prin toate emoţiile posibile şi imaginabile. Când vine ora mesei, copiii caută cu îngrijorare mica etichetă, cu semnătura rabinului, care le certifică faptul că hrana ce li se serveşte este cuşer. Simon păstrează eticheta, ca dovadă.

Pilotul îi invită să viziteze carlinga. În drumul lor,

---

15 în Statele Unite, „Ziua Mamei" se sărbătoreşte pe 7 mai – sărbătoarea coincide astfel cu ziua n care eu mi-am regăsit copiii. (n.a.)

pasagerii îi felicită. După aceea ecranul se luminează, în vederea proiectării unui film. Din respect faţă de Sabat, refuză să-şi pună căştile, dar din când în când îi văd aruncând câte o privire furişă spre ecran.

Încetul cu încetul, oboseala acestei zile mă copleşeşte, ca un val binefăcător. Îi instalez pe copii pe câteva perne, ca să poată dormi confortabil. Simon şi Moriah mor de somn. Despăturesc nişte pleduri, să-i învelesc. Atunci Marina se ridică, să verifice chiar ea dacă fratele şi sora ei stau bine. În timp ce se întoarce să-şi reia locul, o observ cu atenţie. Vreme de şase ani şi jumătate, Marina a fost mama lor. Ea este cea care a vegheat asupra lui Simon şi a lui Moriah.

Atenţie, *Patsy*! *Nu o lipsi de responsabilităţile ei*, *nu-i crea impresia că a devenit inutilă*. Trebuie s-o faci să înţeleagă, încetul cu încetul, că mai înainte de toate este sora lor, o adolescentă. Vom sosi în Belgia şi acolo va începe cu adevărat totul. Acesta nu este un sfârşit, ci începutul poveştii noastre.

Ne aflăm deasupra Atlanticului şi, deodată, Marina capătă o expresie pierdută, înfricoşată. Ceea ce se întâmplă este încă o schimbare de locuinţă, de existenţă. Vin să mă aşez lângă ea. Aş vrea nespus de mult s-o iau în braţe, dar nu îndrăznesc, îngrozită la gândul că m-ar putea respinge. Îi iau cu blândeţe mâna, aşteptându-mă ca să şi-o retragă brusc. Nu mişcă. Nu spune nimic. Rămânem aşa clipe îndelungate. Şi când vreau să-mi retrag încet mâna, o infimă apăsare a degetelor ei mi-o reţine în tăcere.

54. *Îmi pare foarte rău… a fost o greşeală*

Duminică, 9 mai1993.

La Bruxelles, acasă la părinţii mei, Marinei, lui Moriah şi lui Simon le vine greu să se obişnuiască iar cu adevăratele lor prenume. Limba constituie şi ea o barieră, deoarece au

uitat franceza. Din fericire, olandeza, pe care Walter o vorbeşte curgător, prezintă unele asemănări cu idişul, ceea ce ne ajută mult.

La rândul lor, Noélie şi Gautier trebuie să se familiarizeze cu prezenţa noilor fraţi şi surori. Soneria telefonului ne deranjează întruna. Prieteni şi rude vin să ne felicite. În timpul câtorva clipe de linişte, îi mărturisesc lui Walter:

— Nu îndrăznesc să-i ating. Totul îmi pare la fel de fragil ca un balon de săpun. Mi-e frică, dacă mă apropii prea mult, să nu dispară iarăşi.

Pe moment, el nu spune nimic. Aşteaptă să fim cu toţii, ca să le strecoare copiilor, cu o expresie şmecherească:

— O vedeţi pe mama voastră? Tare proastă mai e! Nu îndrăzneşte nici măcar să vă atingă!

Ei mă privesc, plini de speranţă. Zâmbetele lor mă încurajează să mă reped la ei. Walter m-a strâns cu uşa. Acum, că a vorbit pe faţă, trebuie s-o fac. Pentru prima oară după şase ani şi jumătate, mă apropii de copiii mei, îi strâng în braţe, îi sărut. O fericire care nu mai are nevoie de comentarii.

***

Luni, 10 mai

Prima zi acasă la noi. Marina stă în grădină, o văd pe fereastră jucându-se ca un automat cu o grămăjoară de pietre, privind în gol. Ies şi mă duc la ea.

— Marina, vreau să ştii că astăzi este cea mai rea zi din viaţa ta. Mâine lucrurile vor merge mai bine, vei vedea. Dar azi este ziua cea mai grea din toate. Ieri, mai era încă o escală. Astăzi suntem dezorientaţi cu toţii, ca şi tine. Trebuie să ne obişnuim cu această nouă viaţă, ca şi tine. Mâine va fi mai bine.

Organizez pentru ei un program de petrecere a timpului

care prevede cât mai multe activităţi cu putinţă. După cum era de aşteptat, majoritatea problemelor noastre se referă la preocupările lor religioase. La plecare, nu au luat nimic cu ei, în afară de lucrurile cu care erau îmbrăcaţi. A bate magazinele pentru a-i îmbrăca mi se pare o diversiune excelentă. Dar în realitate nu-i chiar atât de simplu.

În conformitate cu principiile ce le-au fost sădite în minte, fetele trebuie să fie tot timpul acoperite. Inclusiv noaptea. În plină lună mai, suntem nevoiţi să găsim pentru ele cămăşi de noapte lungi până la glezne şi încheiate până la bărbie. Până vom rezolva problema, fetele dorm cu ciorapii pe ele.

Simon s-a hotărât să facă poliţie în bucătărie şi să supravegheze prepararea felurilor de mâncare cuşer. Walter şi cu mine le-am explicat că noi facem tot posibilul ca să le respectăm cerinţele, dar că, orice-ar fi, toată familia va mânca acelaşi lucru.

Într-o seară, Simon îi zăreşte pe Noélie şi pe Gautier îndreptându-se spre camerele de baie cu funduleţele goale. E ora toaletei de seară. Este complet scârbit:

— Ptiu… e dezgustător!

— Ascultă, Simon. În Belgia aşa trăim. Nu eşti obligat să faci ca noi. Dar nici nu trebuie să ne împiedici să ne purtăm fireşte. Nu facem nimic anume pentru a te şoca. Continuăm doar să trăim aşa cum am trăit întotdeauna. Noi te respectăm şi, la rândul tău, va trebui să ne respecţi şi tu. Asta-i situaţia.

Prietenii şi vecinii îi invită pe copii să se joace la ei. Este prima dată când Moriah se află printre fete şi băieţi, de-a valma. Se joacă de-a prinselea pe cocoţate. Deodată, unul din băieţi o prinde pe Moriah şi ea îl îmbrânceşte, speriată. Pe urmă izbucneşte în lacrimi şi fuge să se refugieze în camera ei. O ascult cum îmi explică motivul acestei spaime.

— Nu e bine. Nu avem voie! Ce-o să mi se întâmple?

Dumnezeu mă va pedepsi.

— Ascultă-mă, Moriah. Priveşte bine în jurul tău: toţi băieţii şi fetele se joacă împreună. Sunt copii normali. Nu li se va întâmpla nimic. Dumnezeu nu-i pedepseşte de două ori pe zi!

Walter nu este credincios, dar cunoaşte bine Biblia, ceea ce îi permite să discute cu copiii despre bazele filosofice ale tuturor acestor reguli care le-au guvernat existenţa. Puţin câte puţin, reuşeşte să-i convingă că textele din Biblie pot fi interpretate în moduri diferite, că Dumnezeu îi cere fiecăruia mai ales să-şi folosească propria-i judecată, în loc să se lase în seama unei doctrine rigide.

Într-o zi, în timp ce facem cumpărături în oraş, propun să luăm masa într-un *fast-food*. Privindu-i pe Marina, Moriah şi Simon cum muşcă încântaţi din câte un hamburger şi înfulecă fără teamă cartofi prăjiţi care nu sunt câtuşi de puţin *cuşer*, îmi spun că am depăşit o etapă importantă.

***

La telefon aud glasul mieros al lui Simon Friedman:

— Doamnă Heymans? Mă bucur că v-aţi regăsit copiii. Ce veţi face în privinţa religiei?

— Decizia le aparţine lor.

— De ce nu veniţi să locuiţi la Anvers?

— Desigur, de ce nu? în felul acesta aş avea posibilitatea să-i trimit la o şcoală hasidică! Asta-i ideea, nu-i aşa?

— După tot ce-am făcut pentru dumneavoastră, doamnă Heymans, aţi putea măcar să mă ascultaţi…

— Tot ce aţi făcut?! Numiţi un lucru pe care să-l fi făcut! Daţi-i drumul, vă ascult!

Bâlbâie ceva şi i-o retez:

— Vedeţi? Nu aveţi nimic de spus. Tot ce aţi făcut a fost să încercaţi să mă descurajaţi, să mă faceţi să pierd timp,

asta aţi făcut pentru mine! Dar asta nu m-a oprit! Ştiaţi de la început unde se aflau copiii mei! Recunoaşteţi!

Îşi recapătă sângele rece, ba chiar devine ameninţător.

— Vorbindu-mi în felul acesta, doamnă Heymans, riscaţi să vă atrageţi neplăceri. Aşa ceva ar putea îndemna pe cineva să vă reia copiii!

— Atunci, la revedere!

Îi trântesc telefonul în nas, dar are îndrăzneala de a lua legătura cu tatăl meu, mai întâi ca să-l felicite, după aceea pentru a-i reaminti „înţelegerea pe cuvânt de onoare” prin care voia să mă oblige să-mi cresc copiii potrivit tradiţiei hasidice. Când tata îi atrage atenţia că, totuşi, comunitatea nu ne-a redat de bunăvoie copiii, se avântă în reproşuri, acuzându-ne că i-am obligat pe copii să călătorească în timpul Sabatului.

— Îmi pare rău, domnule Friedman, F.B.I-ul a cerut asta!

Individul ameninţă cu o nouă răpire, în cazul în care copiii nu ar primi educaţia dorită de el. În legătură cu asta, tata îl trimite la inspectorul Dooms şi la doamna procuror De Vroede.

Friedman îi contactează şi pe ei. Le adresează acelaşi mesaj. Plângându-se, pe deasupra, de faptul că, acum când mi-am recuperat copiii, eu refuz să stau de vorbă cu el. Toate acestea sunt, evident, ameninţări nebazate pe nimic. Dacă ar fi adevărat, nu i-ar pomeni despre asta poliţiei judiciare. Dar mă văd nevoită să-mi schimb numărul de telefon şi să-l dau la secret.

Ştiu că şi în sânul comunităţii evreieşti multe persoane au fost scandalizate aflând modul în care ne-a manipulat Friedman, încercând să muşamalizeze o afacere care îi deranja pe membrii sectei hasidice. Aceia declară astăzi că asemenea acţiuni sunt împotriva principiilor iudaismului. Autorităţile belgiene efectuează o anchetă cu privire la Friedman şi s-ar putea să fie pus sub urmărire penală.

Herschel şi Rachel Jacobovitch n-au fost arestaţi. Procurorul a apreciat că nu existau suficiente dovezi care să demonstreze că ştiau că acei copii încredinţaţi lor fuseseră răpiţi. Cu toate acestea, autorităţile belgiene au luat în considerare posibilitatea de a intenta acţiuni judecătoreşti împotriva lor şi de a le cere extrădarea, cu scopul de a exercita presiuni asupra comunităţii satmar şi de a se evita repetarea acestui gen de infracţiune.

***

În 1993, Chaïm continuă să fie la închisoare. De la centrul de detenţie din Louvain, unde a fost transferat, îmi trimite o scrisoare. Cere să-i vadă pe copii. Marina şi Moriah ar fi de acord. Dar Simon se împotriveşte.

Pentru această vizită, eu pun condiţii: să nu dureze mai mult de douăzeci de minute şi să vorbească franţuzeşte; interdicţia faţă de abordarea subiectului „religie”; prezenţa a doi martori – unul reprezentându-mă pe mine, celălalt pe Chaïm. Martorul meu este Jean Dooms. Pe Chaïm îl reprezintă un evreu hasidic.

Rezultatul este previzibil. Chaïm încearcă să le convingă pe Marina şi pe Moriah că am fost o mamă rea. Ele rămân respectuoase, dar nu se lasă convinse. Atunci, ca o sfidare, el începe să vorbească de faţă cu Dooms în engleză.

Vizita este foarte scurtă, şi apoi Chaïm cere să mă vadă.

Acum, când sunt în poziţia celui mai tare, nu mă mai tem. Mă hărţuieşte cu veşnicul lui refren: tatăl meu m-a obligat să-l părăsesc… Sunt o soţie rea, o mamă rea, o femeie rea…

— Dă-mi numărul tău de telefon, vreau să pot sta de vorbă cu copiii!

— Nu.

— Dă-mi-l!

— Nu.
— Ba da!
— Nu. Este un număr secret. Nu vreau să-l ştie oricine.
— Aha, e un număr secret? Nu-ţi face griji, n-o să-l dau nimănui, poţi avea încredere în mine…
În momentul acela martorul hasidic îl întrerupe, precizând:
— Nu aţi înţeles bine, domnule Yarden. Este secret pentru dumneavoastră…

***

Chaïm a cerut o audienţă la procuror. Cere să fie eliberat. Afirmă că doamna De Vroede i-a făgăduit că, după găsirea copiilor, i se va reda libertatea.
— Îmi pare foarte rău, dacă ne-aţi fi ajutat, da. Însă dumneavoastră n-aţi făcut nimic în direcţia aceasta.
Trebuia să-şi execute sentinţa *până în august 1994*, dar a beneficiat de o amnistie şi a fost eliberat *în februarie 1994*. A fost expulzat din Belgia, fiind lipsit de drept de sejur pe teritoriul ţării vreme de zece ani.

***

Simon trebuie să depună mărturie în procesul unui rabin pe nume Helbran. Îl însoţesc în Statele Unite. Este vorba de cazul micului Shai, de care se ocupă Hilda. La început, un judecător american a luat o decizie controversată. Urmăririle judiciare împotriva lui Sholomo Helbran, rabinul despre care se ştie că l-a luat pe copil sub aripa lui, au fost abandonate. Judecătorul a hotărât apoi să-l încredinţeze pe băieţel unui alt rabin, considerând că ar trebui să-şi continue educaţia religioasă. Dar Shai a dispărut din nou şi, în final, rabinul Helbran a fost acuzat de răpire. Shai a fost

găsit pe aeroportul din Paris, în timp ce călătorea cu un paşaport fals, şi a dispărut în mod misterios de sub paza poliţiştilor francezi. Din acel moment i s-a pierdut urma.

În octombrie 1993, în faţa unui tribunal plin de evrei satmarieni ostili şi în prezenţa unuia din fiii soţilor Jacobovitch, Simon depune mărturie pentru a declara că l-a văzut pe Shai în comunitatea din Kasho Drive, în tovărăşia unuia dintre apropiaţii rabinului Hei tiran.

Mă gândesc deseori la mama lui Shai, la căutarea ei. Pentru ea este, cu siguranţă, prea târziu.

***

Marina, Simon şi Moriah s-au deschis ca nişte flori. Acum vorbesc franceza corect, şi-au îmbunătăţit engleza şi şi-au făcut prieteni noi. Au părăsit cu totul tradiţia satmar. Nu mai vor să-i vadă pe acei oaméni, nici măcar pe tatăl lor. Aceasta e alegerea lor. Simon, care adesea se grozăveşte, afirmă uneori: „O să-i trag una în mutră!” El, care spunea că vrea să devină rabin, poate va fi… poliţist. Ca Jean Dooms, pe care-l adoră, la fel ca toată lumea. Având paisprezece ani, mai are timp să se răzgândească.

Astăzi, copiii mei se bucură de viaţă. Puţin cam exploziv, dar au de uitat atâtea constrângeri!…

Pe 19 decembrie 1993, Olivier îşi face intrarea în trib. Este robust, vesel şi atât de uşor de îngrijit, încât l-am poreclit „Super-bebe”. Simon este deosebit de încântat că are un frate, măcar şi pentru a echilibra procentajul de băieţi în familie. Copiii mei au cincisprezece, paisprezece, treisprezece, cinci, trei şi, ultimul, un an şi jumătate. La rândul ei, Patsy a împlinit treizeci şi patru de ani, iar Walter este un tip formidabil.

***

Jean Dooms mi-a relatat acum câtva timp declaraţia unui fruntaş dintr-o comunitate satmar, pe care l-a întâlnit în Statele Unite.

— Recunosc că noi nu verificasem afirmaţiile lui Chaïm Yarden. Dacă mama se convertise sau nu la iudaism… dacă, totuşi, copiii erau evrei sau nu… şi dacă ea îi maltratase… îmi pare foarte rău, am comis o eroare.

EPILOG

Mai 1995 – Prezentul Marinei

În minte îmi persistă câteva amintiri. Îmi era frică, eram supusă, mă simţeam altfel decât copiii Jacobovitch. Într-o zi, ne-au cerut să-i numim „tată” şi „mamă” – Cuvinte care nouă nu ne spuneau nimic. Noi le ziceam „domnul” şi „doamna”. Faptul de a spune „tată „sau „mamă” n-a schimbat nimic pentru mine. Nu aveau niciun înţeles. Erau cuvinte ca oricare altele, aş fi putut tot atât de bine să spun „tartemprion”. Nu puteam să-i sufăr.

Pe vremea aceea eram atât de pierdută! Singura persoană cu care puteam vorbi cât de cât era unul din fiii soţilor Jacobovitch, un băiat cam de vârsta mea. A vorbi e mult spus, de fapt îl ascultam. Era ceva mai puţin religios decât părinţii lui. Îmi ziceam că, dacă s-ar însura el cu mine, aş scăpa de soarta ce le aşteaptă în comunitatea lor pe fetele de felul meu, „nu suficient de evreice”. Mi se spusese că mă voi mărita cu un nebun sau cu un bolnav. Eram pedepsită mai dinainte pentru nu-ştiu-ce vină. În sinea mea mă revoltam, îmi venea să fug. SĂ FUG. Dar unde?

O dată, la masă, am încercat să spun: „Eu una nu sunt evreică…” Mi-am început fraza cu:

— Eu nu sunt…

Pe urmă m-am oprit, îmi era frică de represalii. El ne bătea cu centura. Era întotdeauna acolo, centura aceea din piele maro, ţinută la îndemână într-un dulap, pliată în două, şi „domnul” se servea de ea cu generozitate. Mai ales împotriva lui Simon. Simon mă implora să nu mă răzvrătesc, îmi zicea: „Fă-o de dragul meu…”

Bănuiesc că se temea. Trebuia să spunem tot ce gândim, tot ce făceam. Nu aveam nicio libertate. În ziua aceea „domnul” şi-a repetat de o sută de ori cererea:

— Termină-ţi fraza! Eu nu sunt… Eu nu sunt *ce*? în cele din urmă, după o oră, nu mai ştiu, am sfârşit prin a răspunde ceva la nimereală: „Eu nu sunt…”, ceva, am uitat ce. Numai ca să mă lase-n pace.

Se împlinesc doi ani de când trăiesc aici, în Belgia. La început, aveam coşmaruri noaptea. Revedeam viaţa de acolo. Soţii Jacobovitch, centura, pedepsele, împresurarea casei de către F.B.I… Numărasem maşinile: cincisprezece. Îmi era frică şi, în acelaşi timp, când le-am văzut, am sperat foarte mult că veniseră pentru noi.

În primii ani de după răpire, nu mă mai gândeam la nimic. Eram prea mică, cred, ca să-nţeleg, dar pe urmă, deodată, m-am gândit la mama mea. Exista undeva, revedeam o faţă nedesluşită, cu păr lung; aveam o mamă, nu trebuia să fiu ca la închisoare cu oamenii aceia, nu era normal. Aşa că aşteptam să se întâmple ceva ca să fim găsiţi, şi adeseori îmi ziceam: „O să fug, şi o să mă duc la poliţie”. Dar nu îndrăzneam s-o fac. Era foarte greu.

Libertatea e cel mai frumos lucru din lume. Să fii liberă să vorbeşti, să discuţi, să pui întrebări, liberă să te îmbraci, să te piepteni, să mergi cu bicicleta, să răspunzi ce vrei. Am camera mea, numai pentru mine; la şcoală am prietene. Dar am un mare cusur – nu am încredere în mine. Mă tem să nu dau greş. Ezit să iau hotărâri. Anul acesta trebuie să-mi aleg orientarea şcolară. Ce să fac? Mi-ar plăcea să învăţ să trăiesc cum se cuvine în societate. Simt nevoia să studiez psihologia, ca să-i pot ajuta pe copiii care au dus-o rău în viaţă, pe cei care au fost victima unui viol sau a unor schingiuiri. Franceza mea este bună, dar mai am încă probleme cu ortografia. Latina mi se pare şi ea grea.

De fapt, am nevoie să înţeleg ce ni s-a întâmplat. Mama are o grămadă de dosare ale anchetei privitoare la noi. Citesc articolele din ziare, documentele judecătoreşti, tot ce mă poate ajuta să înţeleg şi să reconstitui jocul de puzzle

din memoria mea. Mă uit la fotografiile dinainte. Îmi revin în minte imaginile din Israel, când tata ne închidea şi o bătea pe mama. Aş fi vrut s-o apăr, dar îmi era frică.

Şi acum îmi mai e puţin frică. Nu vreau să-l mai văd pe tata. Uneori, pe stradă, dacă în spatele meu merge un bărbat, mă tem. Nu m-aş urca într-o maşină cu necunoscuţi pentru nimic în lume. Şi, în acelaşi timp, îmi spun că s-a terminat, că aici totul e normal, că alături de Patsy şi Walter suntem la adăpost de orice primejdie.

Patsy… *Mama mea*… încă nu-i spun *mămica*. Doar câteodată, instinctiv, când nu mă gândesc. Dar dacă o strig, îi spun „Patsy”, ca şi ceilalţi.

Nu ştiu de ce continui să mă simt altfel decât alţii. Am nevoie să spun adevărul, privindu-i pe oameni în faţă, drept în ochi. De exemplu, dacă-i zic unei prietene: „Eşti îmbrăcată ca o mătuşică… eşti nepieptănată…”, ea se miră de sinceritatea mea. Dar sinceritatea este importantă.

Cineva mi-a spus că sunt ca mama. Fizic nu-i semăn, dar recunosc că poate e adevărat. Şi mama mea este sinceră. Când mă gândesc la tot ce-a făcut ca să ne găsească, aş vrea să înţeleg povestea noastră. Cartea aceasta mă va ajuta cu siguranţă.

Dar am nevoie şi să uit. E mult de când nu mai am coşmaruri şi niciodată nu vorbesc despre trecut, cu Simon şi cu Moriah. Prezentul contează.

Prezentul lui Simon

Când am văzut-o întâia oară, era îmbrăcată ciudat, într-o salopetă de blugi şi cu o cămaşă. Era ceva neobişnuit să vezi o femeie îmbrăcată aşa. F.B.I-ul a zis că urma s-o văd pe mama mea, dar eu nu ştiam ce-i aceea o mamă. Nu ştiam nici măcar că, pentru a face un copil, e nevoie de o mamă. În familia Jacobovitch nu se spuneau prostii.

Explicaţiile acestea erau de soiul: „unei femei i s-a umflat pântecele”, „Dumnezeu i-a trimis un copil”. Câtă vreme copilul era mic, femeia se ocupa de el dar, de îndată ce nu-i mai dădea să sugă laptele ei, gata! Nicio alintare, niciun pupic, nimic. Nimeni nu-l mai atingea. Niciodată n-am văzut pe cineva luând un copil pe genunchi ca să-l consoleze. Nu ştiam ce înseamnă să fii sărutat de cineva. Pe frăţiorii mei, Gautier şi Oliver, îi alint şi-i sărut, dar mi-e greu să primesc la rândul meu asemenea mângâieri. Nu sunt obişnuit.

Nu ştiam ce-i aceea o mamă. Uneori mă gândeam că aveam una undeva, dar ideea nu mi se părea reală. Atunci când a apărut, prima dată, nu voiam să mă uit la ea, mă temeam, ea nu era evreică, şi mi se spusese că oamenii creştini sunt răi. Prin urmare, dacă o priveam sau dacă mă duceam la ea, Dumnezeu avea să mă pedepsească. Avea să mi se întâmple ceva îngrozitor.

„Dumnezeu pedepseşte. Dumnezeu este focul, pretutindeni în lume, pe pământ, şi în nori”. Toate acestea sunt poveşti. Nu mai ştiu ce să cred despre Dumnezeu; poate că există – o să-mi fac eu însumi o părere, dar de religie m-am săturat.

Am citit *Thora* ceasuri întregi, zile, luni şi ani de-a rândul, numai asta învăţam. Hârtia era de proastă calitate, textul era prost tipărit, literele foarte mici, nu se vedea nimic; de aceea mă dureau mereu ochii, ca şi pe ceilalţi, şi trebuia să port ochelari mari şi urâţi. Acum am ochelari buni.

Ni se spunea că într-o zi va veni adevăratul Messia, că noi toţi ne vom duce în Israel şi că toţi cei ce nu sunt evrei vor dispărea – negrii, creştinii, musulmanii vor pieri cu toţii! La început mă temeam că Dumnezeu mă va pedepsi că trăiam laolaltă cu nişte creştini. Nu m-a pedepsit, bineînţeles! Ştiu că în privinţa asta nu spuneau decât prostii.

Când mă gândesc la oamenii aceia, îmi zic că sunt

nebuni. Trăiesc ca la închisoare. Îşi educă copiii bătându-i cu cureaua sau ca profesorul acela de religie care lua un capsator ca să înfigă agrafe în degetele elevilor, când nu ştiau bine o rugăciune.

Într-o zi, domnul Jacobovitch mi-a spus:

— Roagă-te să se întoarcă tatăl tău.

Nu voiam să mă rog ca să revină, treaba asta mă enerva dar, dacă nu m-aş fi rugat, ar fi fost un păcat. M-am prefăcut că mă rog.

Acolo nu exista nimic cu ajutorul căruia să-ţi poţi imagina tot felul de lucruri. Nici jocuri, nici muzică, nici cinema, nici televiziune. Nu puteai să-ţi foloseşti imaginaţia sau mintea. Dacă stau să mă gândesc, era o nebunie. Prima dată când am văzut televizor, în Belgia, şi filme de acţiune, am înţeles că şi eu puteam fi o altă persoană, să devin un alt Simon. Am fost în stare să-mi imaginez asta datorită imaginilor pe care le-am văzut.

Bineînţeles, la şcoală am o oarecare întârziere; în afară de rugăciuni nu învăţam mare lucru. La începerea şcolii, *în septembrie 1995*, voi trece în fine de la cursul primar la cel secundar. Voi fi în sfârşit cu cei mari, mă plictisisem să fiu cu cei mici. E greu cu şcoala, dar o să mă descurc. Nu sunt decât doi ani de când mă aflu aici.

Cu Walter e în ordine; nu este tatăl meu, evident că nu-i voi spune „tată”, dar este un tip de treabă. În fond, eu nu ştiu ce-i acela un tată. Am ratat asta. Pe tatăl meu biologic îl detest. Nu s-a gândit decât la el şi să facă numai rău, mi-a răvăşit viaţa. N-am vrut să-l văd, şi nu vreau să-l văd. Dacă l-aş întâlni într-o zi undeva, pe stradă, nu mi-ar fi frică, aş continua să pedalez în mod firesc pe bicicleta mea, m-aş duce până acasă, aş deschide poarta grădinii şi, odată înăuntru, aş apăsa pe butonul prin care este chemată poliţia. Ar sosi în câteva minute. Este o idee bună cu butonul acela. Uneori îmi spun că, dacă „el” ar vrea să mă

răpească iarăşi, m-aş bate cu el. Zic aşa, dar în realitate nu ştiu ce aş face cu adevărat. Dar chiar dacă m-ar închide undeva, într-o cameră, aş fugi. Acum sunt mare. Şi, dacă m-ar urmări cineva, l-aş vedea imediat.

În sfârşit, nu mi-e frică. Dar nu vreau ca tot ce-a fost să reînceapă. În niciun caz. Pentru început practic judo, după aceea voi învăţa karate. Fac şi ciclism şi joc tenis cu Walter.

Facem seara câteva partide. Discuţiile cu mama mea sunt în legătură cu aparatul dentar. Trebuie să port aşa ceva, ca să-mi corectez maxilarul. Şi Moriah la fel. Ea îl pune aproape tot timpul, dar pe mine mă enervează, mi-e greu să vorbesc cu el, îl bag în buzunar, şi din cauza asta ne certăm, Patsy şi cu mine. Uneori răspund urât, folosesc cuvinte grosolane, mă enervez, simt nevoia să explodez. Acum suport greu să mi se impună unele lucruri. Libertatea de gândire şi de vorbire e ceva formidabil.

Aş vrea să devin actor comic sau, dacă nu, poliţist. Genul de poliţist care întreprinde anchete ca să afle adevărul şi să-l găsească pe vinovat, nu din cel care trage cu revolverul în toate părţile.

Ascult „Fun radio”. Am aflat multe lucruri despre sexualitate şi despre fete. Înainte, nici nu ştiam ce sunt fetele. Aştept să văd cum e. Cred că înainte de a face dragoste trebuie să te îndrăgosteşti. Dacă o faci numai din plăcerea de a face dragoste, nu-i interesant.

Voi citi cartea în franceză, ca să înţeleg povestea noastră. Va fi greu pentru că, în general, eu prefer benzile desenate! Poate fiindcă acolo am citit prea mult din Biblie.

Nu mă supără să vorbesc despre trecut, pot vorbi despre el dacă trebuie dar prefer să-l uit. Vom vedea mai târziu. Ceea ce contează este prezentul. Este mai liniştitor să vorbeşti despre acum.

Prezentul lui Moriah

Eu, în ziua cu F.B.I-ul, mă săturasem să tot fiu urmărită pretutindeni. Mi se spunea: „O să meargă, o să meargă”, dar nu ştiam despre ce vorbeau. Mama mea a intrat de câteva ori în încăperea în care ne aflam, dar nu mi-am dat seama; cred că-n ziua aia n-am remarcat-o decât o singură dată. Ceream tot timpul de mâncare, ca să am o ocupaţie. F.B.I-ul se ducea să ne aducă iaurturi, îngheţate, o mulţime de chestii – începeam să mănânc şi nu terminam bine. Eram agitată. Nu ştiam unde aveam să ne ducem, ce se va întâmpla. Mă săturasem să ne ducem întruna în altă parte; la familia Jacobovitch eram deja de ceva vreme, aşa că mă obişnuisem. În ziua aceea ni s-a spus că Patsy e mama noastră, aşa că i-am crezut şi am zis „foarte bine”, pentru că, de fapt, eu nu-mi aduceam aminte absolut nimic.

Ceea ce m-a enervat cel mai mult după treaba cu F.B.I-ul a fost doctoriţa psihiatru din Belgia. Punea tot timpul întrebări, iar mie nu-mi plac întrebările. Îi răspundeam numai ca să mă lase în pace. Nici măcar nu mai ştiu ce mă întreba. Indiscreţiile nu-mi plac deloc.

Marina ar vrea să devină medic psiholog sau să aibă o meserie cu caracter social, dar mie nu-mi place psihologia. Prefer să mă descurc singură. Nu prea am amintiri dinainte de a fi la familia Jacobovitch. Câteva despre tatăl meu, puţine despre femeia aceea pe care o luase cu el. Ea avea păr lung, care-i cobora până pe spate şi, când eşti credincios, e rău să-ţi porţi părul liber. Presupun că ea nu era prea pioasă.

La şcoală, între fete, existau cele care erau foarte pioase, care făceau rugăciunile cele mai lungi, şi celelalte, cu rugăciuni mai scurte. Parcă erau două tabere diferite. Ne certam pe chestia asta – era, practic, singurul subiect de conversaţie. La vremea aceea, eu eram în tabăra rugăciunilor mai lungi.

Nu învăţam mare lucru la şcoală, eu făceam deseori prostii, „obrăznicii”. Învăţătoarea mă trimitea la directoare şi directoarea mă întreba:

— N-o să mai faci asta?

Eu răspundeam:

— Sigur că n-o să mai fac.

Îmi zicea să mă duc înapoi în clasă, şi eu o luam de la capăt.

La soţii Jacobovitch era greu. Cu poveştile lor cu Sabatul când nu trebuia să aprinzi focul sau lumina era îngrozitor de complicat! De exemplu, de Sabat voiau să aibă mâncare caldă, dar nu aveau voie să aprindă cuptorul, aşa că recurgeau la o servitoare care nu era evreică şi se descurcau folosind fraze ipocrite, fără a pronunţa cuvintele interzise.

De exemplu:

— Am vrea să mâncăm ceva cald, dar nu putem.

Atunci femeia înţelegea că trebuia să aprindă cuptorul ca să încălzească mâncarea. Mi se părea o tâmpenie. Nu înţelegeam deloc. Dacă voiau să respecte Sabatul, nu aveau decât să mănânce hrană rece! Nu-i logic?! Şi aşa era totul. Nu-mi plăcea acolo.

Nu vreau religie; rugăciunile care nu se mai termină sunt enervante.

Şi nu mă supără să vorbesc despre trecut, dar acum puţin îmi pasă de el. De altfel, cu Marina şi cu Simon nu vorbim niciodată despre trecut.

Am recunoscut-o pe Marina în fotografiile dinainte. Nu s-a schimbat, are aceeaşi faţă rotundă, aceiaşi ochi, acelaşi zâmbet. În fotografii sunt şi eu cu ea, împreună cu Simon şi cu alte persoane din familie, aşa că ştiu că Patsy este mama mea. În felul acesta ştiu. Alt reper nu am, în afară de imagine, în minte: un chip cu păr lung, dar acum şi l-a tuns scurt.

Ştiam şi că ceilalţi nu erau părinţii mei. Ştiam, dar nu mă gândeam la asta. Chiar dacă trebuia să le spun „tată” şi „mamă”, nu era adevărat. Rosteam cuvintele acestea ca şi cum am fi zis orice altceva – numai ca să fiu ascultătoare. Nu aveam voie să vorbim despre părinţi, despre tată sau mamă, lucrurile astea erau strict interzise.

Simt şi eu la fel ca Marina şi Simon: pupăturile nu-mi plac, nu am fost învăţată cu aşa ceva. Asta e, nu-i vina mea… Nici fotografiile nu-mi plac. Totdeauna o iau la fugă. Acum câteva zile, Mizou, bunica mea, a făcut tradiţională fotografie de familie, cu toţi verii şi verişoarele – eram pe puţin paisprezece! Dar uitase să pună filmul… a fost nevoită s-o ia de la început, şi sper că de astă dată nu apar şi eu în fotografie!

Cu amintirile e complicat. Am una, vagă. Îmi aduc aminte că mă jucam cu Marina de-a „jocul cu uşa”. Încuiam uşa.

Acum înţeleg că asta făcea tatăl meu, ne încuia în casă. Luându-ne după el, am transformat asta într-un joc, însă evident că nu ţineam uşa mult timp închisă! Cred că este singura amintire despre tatăl meu.

Ceea ce-mi place acum cel mai mult este independenţa, îmi displace profund să fiu deranjată. Vreau să stau liniştită în camera mea, cu lucrurile mele. Acolo aveam întotdeauna îmbrăcăminte urâtă. Acum pot să port ce vreau – bascheţi, şi bluze, şi pantaloni. Pot să merg cu bicicleta la ţară, cu fratele meu şi cu prietenii. Ne putem aşeza pe iarba din grădină şi să mâncăm cârnaţi prăjiţi.

Uneori plec cu bicicleta şi străbat kilometri întregi în viteză. Am nevoie să mă descarc, să fiu singură. Aici se discută mult, despre indiferent ce subiecte, putem vorbi despre orice. Se pare că suntem foarte vorbăreţi. Simon are întotdeauna ceva de răspuns, şi cred că şi eu. Marina este mai liniştită, nu vorbeşte atât de mult ca noi.

Din când în când mă ciondănesc cu sora mea. Mi-ar fi

plăcut să iau eu camera ei, este mai izolată, dar Patsy a zis la început că putem să alegem, iar după aceea să nu mai bombănim. Totuşi eu bombăn. I-am propus Marinei să facem schimb. Mi-a replicat: „Nici gând, am muncit cinci săptămâni să-mi zugrăvesc pereţii în alb!” Atunci i-am propus să muncesc şi eu cinci săptămâni, s-o zugrăvesc pe-a mea în alb şi s-o ia ea.

Dar mi-a răspuns că n-ar fi acelaşi lucru. Că ar fi munca mea, nu a ei. Cu atât mai rău, dar eu tot bombăn. La şcoală mă descurc, am recuperat repede. Din timp în timp mai sunt neliniştită. Într-o zi, – la Bruxelles, mi-a fost frică. Nu-mi plac gările şi aeroporturile, acolo nu mă simt deloc în largul meu. Pentru mine, acolo se află primejdia: în trenuri şi avioane.

Bineînţeles, n-aş urca într-o maşină cu necunoscuţi. La ţară suntem în siguranţă. Acolo există butonul pentru poliţie. Dar nu vreau să mă gândesc la toate astea. Mă enervează pentru că, în urmă cu câteva zile, tatăl meu i-a făcut necazuri lui Patsy – a fost nevoită să plece în Israel, pentru un proces. Vrea să-i fim încredinţaţi lui. Eu nu vreau să mă duc la el; m-aş bate ca să nu mă duc acolo. Nu vreau să ne mai supere. Ceea ce prefer este să nu mă mai gândesc la lucrurile acestea. Actul de divorţ cred că e bun pentru mama mea, ca să se termine întreaga poveste. Şi eu vreau să se termine.

Mai târziu, mi-ar plăcea mult să fiu poliţistă. Deocamdată, aşa cred. Înainte mă gândeam că voi fi secretară la o direcţie, dar la urma urmei nu mi-ar conveni să stau tot timpul pe scaun, bătând la maşină. Dar să fac anchete mi-ar plăcea mult.

Într-o zi voi avea o casă, cu o cameră pentru prieteni. Ştiu cum aş decora-o – cum ar fi perdelele, cuvertura patului, tablourile. Cel mai mult îmi plac singurătatea şi liniştea. De exemplu, îmi place mult să mă duc la cabana

bunicilor mei. Mă simt bine. E linişte, e frumos. Nu-i nimeni care să mă plictisească.

Patsy şi Walter renovează casa. În grădină există o magazie mare, înţesată cu o mulţime de lucruri vechi. Într-o bună zi vor face ordine în ea. Patsy va duce la gunoi toate vechiturile şi o vor transforma într-o a doua casă, cu paturi, pentru a-i găzdui pe prietenii şi prietenele noastre. Este grozav. Abia aştept să fie gata.

Până una alta, îmi place când Walter organizează un grătar în aer liber, ca astăzi, când putem mânca unde vrem, în grădină, fiecare cu farfuria lui. După aceea trebuie să facem ordine. Există reguli. Evident, fiecare are sarcina lui. Uneori eu bombăn pentru că Simon nu şi-a îndeplinit-o pe-a lui.

Mai târziu, cred că nu voi avea mulţi copii, sunt prea nervoasă. Şi mai sunt şi pofticioasă.

Ce anume mă supără? Picioarele mele. Sunt prea solide.

Ca să termin, nu mai vreau să mă gândesc la ce-a fost înainte. Am uitat. Există prea multe lucruri de făcut şi la care trebuie să mă gândesc.

Post-scriptum

Mai 1995.

Duminica aceasta este a doua aniversare a raidului de la Kasho Drive.

În Israel, Chaïm continuă să ceară să i se încredinţeze copiii. A trebuit să mă duc acolo pentru a mă apăra. Audierea a fost amânată până la viitoarea hărţuire. Iar stres, cheltuieli şi oboseală. Walter a fost nevoit să se ocupe de copii, împreună cu mama mea.

Ca replică la încăpăţânarea lui, care ne ruinează din punct de vedere financiar, îi pretind lui Chaïm pensia

alimentară pe care n-a plătit-o în toţi aceşti ani.

M-am înapoiat să văd fostul nostru apartament; era locuit. Toate obiectele mele personale dispăruseră. Aruncate sau vândute, nu ştiu. Am remarcat mai ales lipsa unui mic portret al mamei mele, la care ţineam mult. Este a doua oară când revăd locul acesta şi încă mai am o strângere de inimă. Privind uşa aceea, în spatele căreia mă încuia ca să mă „pedepsească” şi pe care, într-o bună zi, am închis-o definitiv, m-am gândit deodată: *Dacă ar fi fost un soţ şi un tată normal*, *aş fi fost fericită aici*, *în ţara asta pe care o iubesc atât de mult*. *Aş fi avut împreună cu el tribul de copii pe care mi l-am dorit dintotdeauna*.

Voiam cinci copii, era ceva hotărât dinainte. Olivier este cel de-al şaselea cadou căzut din cer.

Îi voiam pe copiii mei, acolo, toţi. Port la gât un lănţişor alcătuit din plăcuţele gravate cu prenumele lor: Marina, Simon, Moriah, Noélie, Gautier, Olivier. Viaţa unei mame a şase copii este o continuă goană. Uneori am impresia că-mi petrec viaţa umplând dulapurile, umplând frigiderul, umplând maşina de spălat vase, umplând-o pe cea de spălat rufe. Hrănind, fără ca ciocurile înfometate să se sature vreodată. Sarabanda de copii care se rotesc în jurul nostru, cer, discută, se joacă şi se ciondănesc, mănâncă şi mă înnebunesc uneori cu dezordinea şi activităţile lor neobosite, înseamnă VIAŢĂ.

Mă temeam foarte tare ca nu cumva cei trei mai mari să mă respingă, să mă ignore sau să nu mă accepte. Dar acum s-a terminat cu teama aceasta. S-au integrat şi ei în trib, şi-au reluat locurile. Cei mari alături de cei mici.

Îi privesc astăzi, în acest început al primăverii 1995, în timp ce întind în grădină rufele, prinzând pe sârmă zeci de cârlige de rufe.

Marina, aplecată asupra unei teme care o înspăimântă, cu părul căzându-i peste faţă, cu sprâncenele încruntate

datorită concentrării şi incertitudinii.

Simon care îşi netezeşte cu grijă ciuful ondulat, pune muzică „tehno” la maximum şi mormăie „trosc!” când îi spun că este frumos…

Năvalnica Moriah, care pedalează pe bicicletă ca o furtună kilometri întregi, pentru a reintra apoi pe poartă ca un uragan.

Blonda Noélie, în cabana din grădină cu prietena şi cu păpuşa ei – dichisită, organizată, independentă. Pofticioasă ca o veveriţă.

Gautier, omuleţul meu serios, înarmat cu un revolver din plastic, întotdeauna îngrijorat de ceea ce se întâmplă în jur, mereu în căutarea mingii lui.

Olivier, „super-bebe”-ul care se rostogoleşte prin iarbă şi râde tot timpul. O căzătură? Pupicul vrăjit al mamei sau al tatii şi Olivier porneşte din nou, cucerind grădina, mândru de pampers-ul lui.

Walter care meştereşte, Walter care munceşte, Walter „tăcutul”, ironicul subtil care se răţoieşte:

— Patsy? în bucătărie este o calamitate!

Mai sunt şi Rustina, câinele ud de ploaie, care trebuie să fie uscat cu forţa înainte de a intra în casă. Mimine, pisica roşcată, care şi-a fixat locuinţa în magazie şi care ne contemplă de-acolo ca o vecină. Nucul secular, trandafirii de pe zid, pătrunjelul din grădina de legume, gardurile verzi ce trebuie tunse puţin, păsărelele de sub streaşină, gustarea de pregătit, şcoala, cumpărăturile şi micile războaie: Cine nu şi-a făcut ordine în cameră? Cine a înfulecat toţi biscuiţii? Cine pune masa? Cine a lăsat ceva acolo unde nu îi e locul?

Îi iubesc. Fericirea se află aici, sub ochii mei, zi de zi.

Şi mă ameţeşte.

MULŢUMIRI

Îi mulţumesc întregii mele familii – mamei mele, tatălui meu, fraţilor mei – Eric, Géry şi Michel. Fără dragostea şi sprijinul lor necondiţionat, povestea aceasta n-ar fi avut niciodată un deznodământ fericit.

Îţi mulţumesc ţie, Walter, care ai suportat toanele mele, ţipetele mele de speranţă şi de disperare, spaimele, tăcerile, îndoielile mele, îndelungatele şi repetatele mele absenţe de acasă – niciodată nu te voi iubi îndeajuns.

Le mulţumesc tuturor acelora care m-au ajutat în cursul acestor ani de durere care mi s-au părut interminabili – ajutorul vostru moral şi material ne-a permis să rezistăm de-a lungul acestei încercări care a durat şase ani şi jumătate.

Le mulţumesc Hildei Kogut, Nadiei De Vroede şi lui Jean Dooms – unul din aspectele pozitive ale acestor întâmplări a fost acela de a vă întâlni. Fără voi, Dumnezeu ştie dacă i-am fi găsit vreodată pe Marina, Simon şi Moriah. Binevoiţi să primiţi prietenia şi recunoştinţa mea veşnică.

Îi mulţumesc Sabinei, sora pe care n-am avut-o niciodată, şi lui Paul – fără voi, acest coşmar ar fi fost şi mai dificil de suportat. Cu greu s-ar putea exprima profunzimea recunoştinţei mele.

Mulţumiri lui „Ecou” şi „Samariteanului”: deşi identitatea voastră rămâne ascunsă, recunoştinţa mea faţă de voi este la vedere. Vă mulţumesc.

***

La realizarea acestei cărţi au contribuit în mod dezinteresat multe persoane şi am vrea să le mulţumim, în special unora dintre ele. Îi mulţumim lui Bernard Fixot, lui Antoine Audouard şi Suzannei Lea de la „Editura Fixot”

pentru sprijinul susţinut pe care ni l-au acordat; îi mulţumim de asemenea agentului literar Mei Berger de la agenţia „William Morris” pentru ajutorul lui profesional. De asemenea, lui Sam şi Caroline Frye, care nu şi-au scutit nici timpul, nici eforturile, pentru a ne îngădui să ducem până la capăt această lucrare. Observaţiile lor atente ne-au fost de mare ajutor. Mulţumim